II. Band

MATERIALIEN UND DOKUMENTE ZUR GESCHICHTE DER JUDEN IN MÄHREN

1526 - 1620

I N H A L T

1. Landesherrliche, ständische und landesjudenschaftliche Materialien 1

2. Materialien zur Geschichte der einzelnen Judenansiedlungen 206

Boleradice 206
Boskovice 207
Břeclav 214
Brod Uherský 219
Buchlov 282
Bučovice 283
Budějovice Moravské 284
Bystřice pod Hostýnem 313
Bzenec 315
Dambořice 322
Dobrotice 323
Doubravice 328
Dřevohostice 329
Hodonín 332
Holešov 336
Hranice 347
Hustopeče 347
Jemnice 350
Jevíčko 356
Jičín Nový 361
Ivančice 365
Ivanovice na Hané 459
Kelč 460
Kojetín 463
Koryčany 471
Kounice Dolní 474
Kroměříž 481
Krumlov Moravský 514
Kunovice 531

Kyjov 532
Lednice 574
Lipník 575
Loštice 594
Meziříčí Velké 595
Mikulov 597
Miroslav 644
Myslibořice 651
Osoblaha 656
Ostroh Uherský 682
Podivín 699
Pohořelice 700
Přerov 706
Prosiměřice 721
Prostějov 722
Rousínov 763
Slavkov 769
Šternberk 787
Strážnice 788
Šumperk 800
Telč 811
Tovačov 813
Třebíč 815
Třebová Moravská 822
Uničov 823
Úsov 824
Veselí na Moravě 826
Ždánice 830
Žeravice 831

3. Nachtrag 832

4. Zur Statistik der mährischen Juden 1583-1613 872

5. Auswärtige Juden in mährischen Städten und Märkten 884

6. Karte der Judenansiedlungen in Mähren 887

LANDESHERRLICHE, STÄNDISCHE UND LANDESJUDENSCHAFTLICHE

MATERIALIEN

1526 IX 23, I/1

Brno: Der mährische Landtag beschlieẓt eine Türkenhilfe, zu der die Juden mit 25 Prozent ihrer Zinseinnahmen herangezogen werden.

Anno domini 1526 stalo se jest zřízení dolepsané proti Turkám v měste Brně tu neděli po sv. [tatém] Mathúši, toho času, když jest ciesař Turecký s velikú mocí na královstvie Uherské se obrátil a v něm znamenitú škodu učinil, krále Ludvíka JMt pána našeho milostivého s jeho vojskem na hlavu porazil; kdež pak JMK v tom boji s velikým počtem pánuov a dobrých lidí duchovních i světských jest zahnul atd.

Item. Všichni, kteříž mají listy s výpovědí, ti také aby dali čtvrtý díl úrokuov ročních.

Item. Faráři desátý zlatý všech duochoduov desátečných aby dali, a každý pán aby od faráře svého vybral a s svú bernú poslal.

Item. Každý pán od židuov aby vybral čtvrtý díl lichvy ročně, a to též aby podle své berně poslal.

A ty penieze nemají na jiné obracovány býti než na lidi služebné a na jiné potřeby k válce s vuolí všech stavuov.

A jestliže by kdo ze kteréhokoli stavu z tej berně na králi JMti pánu našem budúcím co sobě vyprosil pod jakýmžkoli zpuosobem a barvú, ten má od nás jmien a držán býti za zlého člověka, a statek jeho k zemi připadnúti má.

BD-dt.Nr.370 (č.369), n.AČ XI, 358, vgl. a.Hlošek, Židé na Moravě, S. 8 f.; Kameníček, Sněmy III, S. 231, Anm.2, vgl. SAB-A3 (půh.Ol.) - 47, fol. 134a;

(Fastenzeit),
1528 ~~(v postě)~~, I/2
Znojmo: Der mährische Landtag über die Heranziehung der Juden zu der Türkensteuer.

/ ..../ Druhá berně: /..../ it/em/ což se židův dotýče, ti aby z lichev svých dali podle registr berňových, yakž jsú prvé dali. /...../

SAB-A3 (půh.Ol.) - 47, fol. 262a (alt 192 und 21);

1529 I/3
Rabbi Josel von Rosheim über die Folgen der Ritualmordbeschuldigung gegen einige Juden aus Pezinok.
~~(Pösing)~~

Im Jahre 1529 wurden die Heiligen von Pösing[a] 36 Seelen, gottesfürchtige Männer und Frauen, Knaben und Mädchen, auf lügnerische Anklagen hin verhaftet und am 13.Siwan verbrannt. Bei dieser Gelegenheit wurden die Juden Mährens gefangengesetzt.

Stern, Josef von Rosheim, S.73, n. Sefer ha-Mikneh;
a) Pösing (Pezinok), ---

1529 XII 13, I/4
Brno: Der mährische Landtag vertagt seine Entscheidung über die Juden bis nach dem Generallandtag in České Budějovice (Böhm.-Budweis).

Léta Páně tisícího pětistého 29. na sněmě obecním, kterýž byl držán v městě Brně[a] na den svaté Lucie panny, tyto věci jsú se jednaly /...../

O židy: Na tom zuostáno, aby při sjezdu v Budějovicích s jinými zeměmi rozmluveno bylo, na jaké by mieře židé jměli postaveni býti.

SAB-A 3 (sněmy)- 1, fol.130b (alt 71), vgl.Kameníček, Sněmy III, S 231;
a) Brno (Brünn);

1530 I 6, I/5

Budějovice České: Antwort der böhmischen Stände an die mährischen Gesandten:

Což se židův v královstvím Českém i v markrabství /!/ Moravském dotýče, taky na tom neseme obtížnost, jaké se skrze ně těžkosti lidem dějí, však odložili sme sobě to až do napravování práv a na čem se tu s JMtíKskou znesеme a srovnáme, tehdy stavům markrabství Moravského také o tom oznámiti chceme.[a)]

BD-dt.Nr. 1239, n. Paměti staré Brněnské, früher in der Valdštejn-Bibliothek Duchcov (Dux), fol. 185 ; vgl. a. Hlošek, Židé na Moravě, S. 11;

a) Die mährischen Gesandten waren für diesen Generallandtag in České Budějovice mit der Instruktion ausgestattet worden, sich mit anderen Ländern über die Rechtsverhältnisse der Juden, "na jaké by míře měli postaveni býti", zu besprechen.(Kameníček I, 68 f., n. Paměti staré Brněnské, fol. 169 ff.).

1530 II 10, I/6

Olomouc: Instruktion der mährischen Stände für ihre Gesandten zum Generallandtag

O židy. Což se židuov v Královstvím českém, v Margkrabství moravském, v knížetstvím slezském a margkrabství lužických dotýče, o týž Jich Mi/los/ti společně se všemi rozmluvte a na místě postavte, kterak ti židé a na jaký zpuosob držáni býti mají, aby chudých lidí tak nehubili a jedni mimo druhé abychom v tom židuov nefedrovali.
SAB-A 3 (sněmy) - 1, fol. 138a (alt 79) ; vgl. a.Kameníček, Sněmy III, S 231 ;

1531 X 1, I/7

Brno: Der mährische Landtag regelt den Handel mit Getreide

Trhuov aby ve vsech nebývalo a obilé ven z země nevezli. Item. trhové svobodní aby v městech a v městečkách byli a ve vsech na příkup aby se trhu nedávalo, tak jakž staré zřízení ukazuje. A jestliže by cizizemec který na trhu obilé kupovati chtěl, ten má přivésti jim koupi na ten trh, a kterýž by koupě jinej nepřivezl, aby jemu kupovati obilé dopuštěno nebylo. A domácí aby obilé ven z země nevezli krom hrachu.

SAB-A 3 (sněmy) - 1, fol. 163a (alt 104);

1532 I/8

Beschluß der mährischen Stände zur Regelung der jüdischen Geschäfte

O žide/ch/ svolení obecné.

Svolení obecné, aby židé z 10 fl. 2 fl. do,roka vybrali a ze sta 20 fl. a tak, aby se při velikejch i malejch summách zachovali z 10 fl. dva berouc a nic více a takové lichvy, aby židóm na každého puol léta spravovány byly a židé mimo puol léta upomínáni z lichvy meškati nemají.

Jestliže by pak který žid toho neučinil a přes puól léta lichvě přejíti dal, aby o summy hlavní přišel. Pakli by kdo toho neučinil a té lichvy židu na toho puol léta nespravil, tehdy ten žid fojtovi tej dědiny, kdež ten dlužník jest, to oznámiti jmá a fojt jemu spravedlivě učiní a dlužníka k tomu drž, aby židu zaplatil. Pakli by fojt

toho učiniti nechtěl, tehdy žid bude stavovati každého z tej dědiny, kdež ten dlužník jest, dokudž jse jemu dosti nestane. Než což se předešlých dluhuov jejich dotejče, ty jim spraveny buďte na předešlé zřízení.

Item. Na tom také zuostano, aby žádný žid žádnému člověku z žádný dědiny bez vůle a vědomí pána jeho nebo úředníka nic nepůjčoval, ani žádný základ, leč by od pána svého neb úředníka tenččlověk, kterýž vypůjčiti chcel, list pod sekretem jměl, že on k tomu povolení svý dává. Pakli by se který žid tak nezachoval a mimo takové nařízení kterému člověku co půjčil, tehdy aby o tu summu, kteréž by půjčil, přišel; a když by židu jistina jeho zaplacena byla, tehdy žid jest povinnen, list toho pána neb ouředníka zase před fojtem a starším položiti a ten od nich zkažen a dluh z registr vymazán býti jmá.

Item. Půjčel-li by co který žid kterému člověku s vůlí pána jeho, to zapsati dáti jmá do register fojtových toho města neb městečka, mnoho-li jemu jistiny půjčel, který den a kterého léta, při přítomnosti dvou z ouřadu; a žid jemu v žádném jiném místě puočovati a peněz klásti nemá, než před fojtem a těma dvěma z úřadu při registřích, a fojt toho města neb městečka žádný lichvy do registr /!/ zapisovati nemá, kteráž by na tu summu přišla, než samou jistinu, poněvadž se lichva židóm každého půl léta spravovati jmá.

Item. Puojčel-li by který žid co na základ, ten také tím způsobem lichvu beř dva zlatá z 10 fl. do roka, jakž svrchu psáno jest; než takový základ nejprvé má fojtovi a konšelom ukázán býti a oni to v knihy městské zapište.

A přišel-li by kdo a svého co u žida našel, ježto by jemu ukradeno a židu zastaveno bylo a stal se tomu slušný průvod, to má beze všeho uplacování vráceno býti tomu, komuž ukradeno jest, a nechcel-li by z takových základů lichvy na každého puol léta spraviti a v tom základ se prostál, žid s tím základem bude moci učiniti podle zdání svého, než žádný základ do roka prostáti jse nemá.

Item. Židé aby trhuov ani kupectví žádných nevedli po vsech, než městech, v městečkách panských, prelátských a rytířských etc. O to jest snešeno mezi třemi stavy.

Item. Žádný žid od žádného člověka podtají nic kupovati nemá, než též to před fojtem a staršími toho města, kdež by žid byl, ukázati a oni to také v registra svá zapsati mají, od koho co a zač kupuje. Pakli by se žid tak nezachoval a cokoli podtají koupil, aby na hrdle trestán byl.[a)]

BD-dt. Nr. 400, n. Paměti staré Brněnské (früher in der Valdštejn-Bibliothek, Duchcov) , fol. 282;

a) vgl. Landtagsbeschlu3 1520 I 6;
1534 II 22, Praha : s. II/Kroměříž 2;
1534 X 19, Wien : s. II/Koryčany 1;

1535 Landesordnung: I/9

§ 111. O židy a jejich lichvy.[a)]

Svolení obecní, aby židé z desíti zlatých dva zlatá do roka brali a ze sta zlatých dvaceti zlatých. A tak aby se při velikých i malých sumách zachovávali z desíti dva zlatá berouc a nic více.

A takové lichvy aby židóm na každého puol léta spra-

vovány byly a židé mimo puol léta upomínáním z lichvy meškati nemají.

Jestliže by pak který žid toho neučinil a přes puol léta lichvě přejíti dal, aby o sumu hlavní přišel. Pakli by také kto toho neučinil a té lichvy židu na toho puol léta nespravil, tehdy ten žid fojtovi té dědiny, kdež ten dlužník jest, to oznámiti má. A fojt jemu spravedlivě učiň a dlužníka k tomu drž, aby židu zaplatil.

Pakli by fojt toho učiniti nechtěl, tehdy žid bude moci sstavovati každého z té dědiny, kdež ten dlužník jest, dokudž se mu dosti nestane.

Než což se předešlých dluhuov jejich dotýče, ty jim spraveny buďte na předešlé zřízení.

Na tom také zuostáno: Aby žádný žid žádnému člověku z žádné dědiny bez vuole a vědomí pána jeho aneb úředníka nic nepójčoval, ani na žádný základ, leč by od pána svého neb úředníka ten člověk, kteráž by vypójčiti chtěl, list pod secretem měl, že on k tomu povolení své dává. Pakli by se který žid tak nezachoval a mimo takové zřízení kterému člověku co pójčil, tehdy aby o tu sumu, kteréž by puojčil, přišel.

A když by židu jistina jeho zaplacena byla, tehdy ten list toho pána neb úředníka zase před fojtem a staršími položiti a ten od nich zkažen býti má a dluh z registr v mazán.

Item. Půjčil-li by který žid kterému člověku s vuolí pána jeho, to zapsati má do registr fojtových toho města neb městečka při přítomnosti dvou z úřadu, mnoho-li jemu jisti-

ny půjčil, který den a kterého léta. A žid jemu v žádném jiném místě puojčovati a peněz klásti nemá, než před fojtem a těmi z úřadu při registřích.

A fojt toho místa neb městečka žádné lichvy do registr zapisovati nemá, kteráž by na tu jistinu přišla, než samu jistinu, poněvadž se lichva židuom každého puol léta spravovati má.

Item. Půjčil-li by který žid co na základ, ten také tím zpuosobem lichvu beř dva zlatá z desíti do roka, jakož svrchu psáno jest.

Než takový základ najprvé má fojtovi a konšeluom ukázán býti a oni to v knihy městské zapsati.

A přišel-li by kto a svého co u žida našel, ješto by jemu ukrádeno a židu zastaveno bylo a stal se tomu slušný pruovod, to má beze všeho uplacování vráceno býti tomu, komuž ukradeno jest.

A chtěl-li by kto z takových základuov lichvy na každého puol léta spraviti a v tom základ se prostál, žid s tím základem bude moci učiniti podlé zdání svého. Než žádný základ do roka prostáti se nemá.

Item. Žádný žid od žádného člověka podtají kupovati nic nemá, než to před fojtem a staršími toho města, kdež by žid byl, ukázati a oni to také v registra svá zapsati mají, od koho, co a zač kupuje.

Pakli by se žid tak nezachoval a cožkolivěk podtají koupil, aby na hrdle trestán byl.

Item. Židé nikdež ve vsech bydleti nemají, než ti, kteříž by nelichvili, než v městech a městečkách. Pakli by kto

proti tomuto ustanovení ve vsi židy chovati chtěl, to žádnému trpíno nebuď, než každý o to trestán býti má podle zdání panského a rytířstva.

Item. Židé aby trhuov ani kupectví žádných nevedli po vsech než v městech a v městečkách panských, prelátských a rytířských.

Aoto jest snešení mezi třemi /!/ stavy.

§ 112. Na vína a na obilé žádný puojčovati nemá

Jakož tato léta od některých křesťanuov na vína neb na obilé chudým lidem bez vuole panuov jejich půjčováno bylo a při vinobraní aneb po sklizení obilé v malých penězích a s velikou lidskou škodou vína a ovilé se jim dávati musilo.

Toho aby více od tohoto času nebývalo a žádný aby lidem cizím na vína a na obilé bez vuole pána jeho nepůjčoval.

Pakli by kto čím lidem bez vůle pána jejich na víno neb obilé půjčil, tomu ti lidé, aby toho, což se jim půjčí, platiti povinni nebyli.

Než půjčí-li kto co předešlo, tomu to tak, jakž půjčil, spraveno buď.

§ 113. Ve vsech aby trhu a obilé překupování a jiných potřeb nebylo.

Ve vsech aby trhuov nebývalo a žádnému aby se to nepřehlédalo, aby kto buď domácí aneb cizinec po vsech jezdě, obilé a jiné potřeby skupovati měl a ven z země voziti, než aby do měst a městeček na trhy vozili a tu aby každý svobodu kupovati měl i ven z země vésti.

Než co se panuov, prelátuov, rytířstva a měst královských dotýče, ti i ve vsech kupovati k potřebě své mohou, ven z země nevozíc.

Pakli by kto přes toto naše svolení tak se nezachoval, takovému to, což kúpil, obilé neb jiné potřeby pobrány býti mají. A ten neb ti, ktož by to prodávali, mají od panuov svých trestáni býti.

Než kupování vína, to buď při starodávním pořádku, aby každý i ve vsech pod horami svobodně kupovati mohl.

Čáda, Zemské zřízení moravské z roku 1535, S.123 - 129.

a) Anmerkungen und Erläuterungen s. bei Čáda;

1535 XI 10, Wien: s. II/Krumlov Mor. 1;

1539[a)] I/10

Brno: Der mährische Landtag vertagt die Entscheidung über die Juden auf den nächsten Landtag

Artykulové sněmovní. /...../

Item o židy, toho se též /do/ příštího sněmu obecního odkládá.

SAB-A3 (sněmy) -1, fol. 222a (alt 163);

a) ohne Datumsangabe; in Anwesenheit Ferdinands I.;

1539 IV 28, I/11

Praha: Ferdinand I. teilt den mährischen Ständen das Ergebnis des böhmischen Landtags in Prag mit.

/..../ A což se židuov dotýče, pokudž v tomto králevství jsú, aby se též mezi stavy v sněm netřeli. A je-

stliže by který, dokudž by sněm držán byl, na placi postižen a nalezen byl, aby do Daliborky byl vzat.

SAB-A 3 (sněmy) -10 (Kop.I), fol. 109a (alt 108); dt. Text vgl. BD-dt. Nr. 441, n. BLV I, 463 (dort n.Kopie im A. des k.k.Ministeriums des Innern, Wien, IV. H.3; ebenda auch Angabe, daß sich eien Faßung des č.Textes in der Bibl. des Fürsten Jiří z Lobkovic in Prag befunden habe);

1539 V 7, I/12

Praha: Ferdinand I. an den Hejtman der Markgrafschaft Mähren, Jan Kuna z Kunštátu, daß die Juden aus Mähren nicht ausgewiesen werden sollen, solange die böhmischen Stände nicht einen entsprechenden Beschluß für Böhmen gefaßt haben

Hajtmanu markr.Moravského.

Urozený, věrný náš milý! Vznesli jsú na nás židé v markrabstvie Moravském, že by stavové a obyvatelé téhož markr.Moravského toho úmyslu býti měli je židy z země ven vypovědíti. I pokudž by tak bylo poroučiemet, aby to opatřil, aby tíž židé vypoveini nebyli, nébrž /!/ v pokoji zostali dotud, dokudž bychom s stavy královstvie Českého o to se nesesli a neurovnali, mají-li židé v královstvie Českém z země vypovědění býti; neb se nám slušné nezdá, aby židé v Moravě vypovědění býti a ti v královstvie Českém zuostati měli. Kdež znajíc vuoli naši tak se, jakžt psáti ráčieme, zachoval jináč nečiníc.

Dan ut s.[a)]

BD-dt. Nr. 442, n. AMV-Místodrž. - Missiven 1538-1540, Bd. XX, fol. 113a;

a) na hradě Pražském v středu po sv.Florianu 39

1539 VIII 25, I/13
Brno : Der mährische Landtag regelt die jüdische Geldleihe

O Židy.

Což se židuov dotýče, na tomto jsme se všichni čtyři stavové snesli, žádný žid aby žádnému člověku žádného pána kteréhož koli stavu bez vuoli pána jeho nic nepůjčoval. A jestliže by který čło/vě/k od kterého žida peněz vypůjčiti chtěl, ten člověk má přinést list pod pečetí neb secretem tomu židu od pána svého, jaké sumy pán povoluje jemu vypůjčiti. A když žid člověku půjčovati bude, ta půjčka se má dáti při přítomnosti rychtáře a dvú konšeluov toho města nebo městečka, kdež taková registra židovských dluhuov jsú, A každý žid ty penieze, kteréž tomu čło/vě/ku půjčí, tu při registřích a při přítomnosti těch osob svrchu psaných vyčísti má. A židé více lichvy od žádného bráti nemají než z jednoho zlatého tři gr., z desíti zlatých jeden a ze sta deset zlatých, a to vše do roka. A tak se při všelijakých sumách větších i menších zachovati mají. Též žádný žid žádnému čło/vě/ku nic na žádný uvěrek prodávati nemá, než chce-li který žid kterému člověku co prodati, aby jemu to prodal za hotové penieze, též také židé po vsech nic skupovati nemají kromě husí, slepic, vajec, telat, skopcuo, kozlat a koz. A jestliže by který žid tak nezachoval, buď půjčku neb prodajem, aby o to přišel, což jest prodal, koupil neb půjčil, než což se dotýče věcí kradených a jim zastavovaných neb prodaných, to při první/m/ zřízení buď.

SAB-A 3(sněmy) -1, fol. 223b-224a (alt. 164-165);

1540 VI 11, I/14

Praha: Die böhmische Kammer an Ferdinand I., Jan z Pernštejna lasse für sich durch Juden Silber nach Glatz verkaufen. Die böhmische Kammer schlägt eine Ausweisung der Juden vor.

Allergnädigister Herr. Uns hat E/uer/ M/ajestä/t verordenter Münzmeister hie zu Prag, Conrad Saurman, sambt derselben Münz zuegeordentem Wardein Ulrichen Voglhaimer diese Tage zwo Schriften, betreffent die Mängl und Geprechen, so bei der Münz fürfallen, fürgetragen, zu welchen Articln wir unser Bedunken zum Theil ad margines gestellt und über dasselb noch fur nodturftig angesehen, E/uer/ M/ajestä/t nachfolgunden Bericht zu thuen:

Dass wir glaubwürdig Bericht, wie Herr Ihann von Pernstain durch Juden und Cristen allenthalben, wo er kann, aufkaufen lasset, damit er sein Münz zu Glacz[a] aufrichten und mit Silbern stattlich fürdern mug, und wie zu verstehen, so thuet er solhes vielleicht in Kraft des Vertrags, so er mit E/uer/ M/ajestä/t umb die Grafschaft Glacz hat, in welhem ihme auf das behemisch Schrot und Korn zu münzen zuegelassen. Es gibt ihme aber derselb Vertrag unsers Verstands nicht zue, dass es zu solner seiner Glaczischen Münz andere E/uer/ M/ajestä/t Silber in dieser Cron und derselben zuegethanen Landen aufkaufen und dadurch E/uer/ M/ajestä/t Münz und Nutz irren, stecken [!] und verhindern solle oder müge, sonder unsers Achtens soll oder mag sein Verschreibung nicht anders oder weiter gedeutt oder verstanden werden, als auf die Silber oder Gölder, so in der Crafschaft /!/ Glacz befunden werden,

sonst dergestalt hätte er den Nutz, der E/uer/ M/ajestä/t als einem Kunig von solher Münz vor allen andern derselben Underthanen pillich zuesteet, fürnemblich, weil er die Silber und Gölder umb ein guets höher bezahlt, als E/uer/ M/ajestä/t derselben Silberkauf gestellt, und damit den Zuelauf zu ihme macht, also dass die Silber umb der hohen Bezahlung willen nicht E/uer/ M/ajestä/t sonder ihme in sein Gleczische Münz zuegetragen werden, welhes unsers Achtens zu weit gegriffen ist. So liegt der arm Saurman hie mit grossem uberschwenglichen Kosten, Munzgesellen und anderm, so ihme auf Verlag und Underhaltung der Munz geloffen, darauf er dann allenthalben gleich soviel Kosten wenden muess, als ob die Munz stattlich gehalten und mit Silbern gefurdert wurde, und hat doch schier weder Silber noch Gold zu munzen und kumbt des auch fur sein Person, weil er die Verlag von dem Seinigen thuet, noch in mehrer Verderben /.....[b]/. So der von Pernstain solh furnemben und Silberkauf durch uns nicht abstellen lasset, so wär unser underthänigist Guettunken, E/uer/ M/ajestä/t hätte ihme geschrieben und befolhen, solhes Silberkaufs abzusteen und E/uer/ M/ajestä/t Munz nicht zu hindern und ihme sein Vertrag und Phandverschreibung umb Glacz also erläutert, dass sich derselb nicht weiter oder höher als auf die Gold und Silber, so in der Grafschaft Glacz befunden werden, versteen soll. Dann wo sölhes nicht beschiecht, ist unmuglich, die Munz hie zu furdern oder zu erhalten, sonder muess taglich und von Tag zu Tag nuer in E/uer/ M/ajestä/t und des Saurmans Schaden gemunzt werden; so dann E/uer/ M/ajestä/t den Juden ein Zeit lang, allein

zu dest mehrer Erkundigung und Erfahrung ihrer Puberei auf E/uer/ M/ajestä/t. Wohlgefallen, wie Saurman fur guet ansiehet und begehrt, zuesehen wöllen. Das steet auch bei E/uer/ M/ajestä/t, dann bei uns fur unmuglich angesehen wirdet, ihren Listen und betrueglichen Furnemben hierin furzukomben, sie werden dann weiter und gar aus diesem Land gepoten, dann so wenig das Feuer ohn Hitz sein kann, so wenig kunnen und mugen die Juden ohn List, Falsch und Pueberei sein, und ist der frömbist Jud ein Schalk. Das g/e/rueche uns nun E/uer/ M/ajestä/t gnädigist zu verzeihen, dann wir also schreiben, weil es doch an ihm selbst die Wahrheit ist, wie hierin Ordnung gemacht werden möcht, dann wer ein Aigen zuegepuesst, wieder finden sie ein andern und geen doch mit dem allem dermassen umb, dass sie nit ergriffen oder betreten werden mugen. Die Mandat sein gnuegsamb, offen Beruefungen sein viel under ihnen beschehen, ihnen mit Leibstraf gedroet worden, das Alles hat aber bisher nicht gedient zu Abstellung, sonder allein, dass sie dest schicklicher damit umbgeen und sich also, dass man sie nicht schuldig finden mug, dest mehr in gueter Huet halten. Daraus erfolgt aber nun E/uer/ Majestät , diesem Land und Inwohnern Schaden, Nachtheil und nicht allein in dieser Munz, sonder in andern viel Dingen grosse Zerruttlicheit.

sic!

Das alles zeigen wir E/uer/ M/ajestä/t underthänigister und getreuer Meinung an und stellen all Sachen zu ferrerm E/uer/ M/ajestä/t gnädigisten Bedenken und Wohlgefallen, der wir uns underthänigist thuen befelhen.

Dat/um/ Prag im Sloss, am 11. Junii anno etc. im XL.
BD-dt. Nr. 455, n. AMV-místodrž.- Gutachten Bd.XV, fol. 355a;

a) Kladzsko (Glatz), Polen;

b) Auslassung bei BD.

1544 II 17, I/15
Brno : Der mährische Landtag setzt den Zinssatz für jüdische Darlehen auf 6% fest.

O židy.

Item židé ti nemají více bráti lichvy, což od tohoto času puojčovati budou, než ze 100 fl. po 6 fl. a tak vejše i níže podlé velikosti a malosti sum. Než z dluhů prve puojčených první lichvu podlé zřízení předešlého bráti budú moci pod pokutou stracení a propadení tej sumy k zemi.

SAB-A (3 sněmy)-1, fol. 279a (alt 219); Druck SAB-A6 - - 1544, fol. 8a; vgl. a. Kameníček I, 312;

I/16

1545

Landesordnung:

/..../ Což jest jim /židům/ od dobytka v zřízeních jmenovaného /sic!/ kupovati, takovej dobytek aby s vůlí pána tej dědiny kupovali; neb by to nebylo slušné, aby židé pány a poddané jejich předkupovali a přední užitek i zvůli v tom míti měli. A ne k prodaji, ani na zisk, než k potravám svým aby kupovati mohli. /...../

AČ XI (1891), S.339; Kameníček, Sněmy III, S.232, Anm. 1;
1545 II 28, Praha: s. II/Ostroh Uherský 1;
ca 1550 : s. II/Lipník 7;

1551 VII 28, I/17

Wien: Ferdinand I. sendet Erzherzog Ferdinand eine Abschrift des Mandats, nach welchem in den österreichischen Ländern der Judenring eingeführt werden soll, mit dem Auftrag, ein Gutachten über die Möglichkeit, ein solches Mandat auch für die böhmischen Länder zu erlassen, zu erstatten.

Ferdinand etc. Durchleuchtiger, hochgeborner, freuntlicher, lieber Sohn und Furst! Wir ubersenden Deiner Lieb hiemit ein Abschrift unsers Mandat, so wir in allen unsern andern Obern und Vordern Österreichischen Fürstenthumben und Landen wegen der Judischheit, damit sie Zeichen tragen und von den Cristen erkennt werden sollten, in Druck allenthalben haben ausgehen lassen, wie dann Dein Lieb ferner sehen werden. Weil sich dann nit ein kleiner, sonder der meiste Theil der Judischheit in unserm Kunigreich Böheim und desselben incorporirten Landen aufhalten und wohnen thuen, haben wir für pillich eracht, gleichfalls soliche Mandata in gedachter unser Kron Böheim und derselben eingeleibten Landen derhalb ausgehen zu lassen und das Zeichen und Gemerk die Juden zu tragen zu verordnen. Derwegen wölle Dein Lieb sollich Mandat abhören, und ob was darzue gesetzt oder davon auszuthuen wäre, uns Deiner Lieb Guetbedunken im Fall anzuzeigen. Daran erzeigen uns Dein Lieb väterlichs angenehmbs Gefallen. Geben in unser Stadt Wien, den achtundzweizigisten Juli anno etc. im einundfunfzigisten.

BD- dt. Nr. 556 (č.Nr. 554), n. AMV- Stará manipulace - J.4/1; vgl. a. Jakobovits, Judenabzeichen, S.150, (dort als Sign. J.4/4 angegeben) ; Wolf, Zur Geschichte der Juden in Österreich, S.251;

1551 VIII 1, I/18

Wien: Patent Ferdinands I. über die Einführung des Judenrings in den österreichischen Ländern.

Wir Ferdinand von Gottes Genaden r/ömischer/, zue Hungern und Behaim etc. Künig etc. etc., embieten N. allen und jeden Prelaten, Grafen, Freyen, Herrn, Rittern, Knechten, Landshaubtleuten, Haubtleuten, Vitzthumben, Vögten, Phlegern, Verwesern, Ambtleuten, Burgermeistern, Richtern, Räten, Burgern, Gemeinden und sonst allen andern Unsern Underthanen und Getreuen, Geystlichen und Weltlichen, in was Wirden, Stand oder Wesen, die allenthalben in Unsern undern, obern und vordern osterreychischen Fürstenthumben und Landen, Obrigkeyten und Gebieten gesessen sein, denen diser Unser offner Brief fürkumbt, den sehen, lesen, hören oder des sonst in Erinnerung kommen, Unser Gnad und alles Guets. Nachdem Uns nun zue mer und oftermalen glaublichen angelangt, welchermaȝen sich die Jüdisheit, welcher Wir an etlichen Orten Unserer Fürstenthumben und Land zue Hausen und ze wonen aus Gneden zuegelassen und bewilligt, nicht allein mit irem unzimblichen unleidlichem Gesuech und wuechèrlichen Contracten und Handlungen Unserm christlichen Volck und Underthanen zue derselben beschwerlichem und verderblichem Nachteil und Schaden, sonder auch sonst in vil ander Weg sich allerley böser, ergerlicher und lasterlicher Thaten zue Schmach, Verschimpfung und Verachtung Unsers heyligen christlichen Namens, Glaubens und Religion übe[n] und gebrauche[n] welche ergerliche, böse Handlungen gueten Teyls aus dem erfolgen sollen, daȝ sy, die Jüden,

an mer Orten on alle jüdische Zeichen und on Underschid der Kleidungen und Trachten under den Christen wonen und wandlen und von denselben nicht underschiden noch erkent werden mögen: Derwegen dan Uns als einem christlichen, regierenden Herrn und Landsfürsten, in Kraft unsers tragenden Ambts zuesteen und wol gebürn will, hierinnen gebürlichs Einsehen ze haben und nicht allein den beschwerlichen, verderblichen Gesuech und Wuecher bey den Jüden, sonder auch sovil immer müglich die andere lasterliche böse Handlungen und Thaten, so aus der Jüden Beywonung und daß sy vor andern Christen nicht erkent werden, abzestellen und Verordnung ze thuen, daß zwischen den Christen und Jüden an der Kleidung und Tracht etwas ein Underschid gehalten und die Juden an einem Zeichen, wie an andern mer Orten beschicht, gemerckt und erkent werden. Und demnach so setzen, ordnen und wöllen wir mit wolbedachtem Muet, guetem zeytigen Rat als regierunder Herr und Landsfürst aus landsfürstlicher Macht hiemit wissentlich und in Kraft dis Briefs, daß all und jede Jüden, so in ernenten Unsern erblichen Fürstenthumben und Landen gesessen sein und darin hin und wieder handlen und wandlen, zue einem Zeichen, daran sy von den Christen underschiden und erkent werden (unangesehen aller Statuten, Ordnungen, Satzungen, Exemption und Freyheiten, so sy gemeiniclich oder ir etlich von weylend Unsern Vorfarn, Kaysern, Künigen und regierunden Landsfürsten löblicher Gedechtnus oder Uns erlangt haben möchten, welchen allen und jeden sovil diser Unser Ordnung und Satzung in einich

Weg abbrüchig oder verhinderlich sein, verstanden werden mögen, Wir hiemit in Kraft dis Briefs gentzlichen derogiert haben wöllen) nun hinfuro und in Monatsfrist nach Publicierung diser Unser General anzufahen, an seinem obern Rock oder Kleid auf der lincken Seiten der Brust einen gelben Ring, hiebey verzeichenter Runde und Breite des Zirckels und nicht schmeler oder kleiner, von einem gelben Tuech gemacht, offentlich und unverporgen gebrauchen und tragen sollen. Wo aber einer oder mer aus den Jüden nach Verscheinung angeregter Monatsfrist dise Unser Satzung oder Ordnung ubertreten und sich obbemeltes Zeichen nicht gebrauchen wurde, der soll zum ersten und andern Mal die Kleidung, so er antregt, und alles dasjenig, was bey im befunden wirdet, verwürckt haben und der Halbtheil derselben dem Anzeiger und der ubrig Halbtheil der Obrigkeyt oder dem Gericht, darunder der Jüd also one Zeichen betreten worden, zuesteen und erfolgen. Im Fall aber, daß er zum dritten Mal betreten wurde, soll er nit allein jetzgehörtermaßen die Kleidung und was bey ime befunden wirdet verwürckt haben, sonder er sambt seinem Weyb und Kindern noch dazue und alsbald aller Unserer osterreychischen Fürstenthumben und Lande in ewig Zeyt verwisen werden. Doch wann die Jüden irem Gewerb und Notturft nach uber Land ziehen, sollen sy solch Zeichen auf der Straßen zue tragen nicht schuldig sein, bis sy in ire Herbergen und Nachtleger in die Stet, Flecken oder Dörfer kommen, alsdann sollen sy das Zeichen wider herfürnemen und tragen und sich dadurch für Jüden zue erkennen geben on Geferde. Und gebieten dem-

nach euch allen und eur jedem insonderheyt mit allem Ernst und wöllen, daß ir ob diser Unser Satzung und Ordnung festiglich handhabet und haltet, gegen den Jüden, so in angeregten Unsern Fürstenthumben und Landen one obbemelte Zeichen betreten werden, mit angeregter Straf ernstlich verfaret und daneben alles dasjenig fürnemet, handlet und verrichtet, so zue Volnziehung diser Unser Ordnung und Satzung förderlich und zue Abstellung der Verhandlungen, so durch die Jüden darwider zue üben understanden worden, die Notturft erfordern wirdet und euch hierin anderst nicht haltet, alles bey Vermeidung Unserer schweren Ungnad und Straf. Geben in Unser Stat Wien, den ersten Tag des Monats Augusti anno etc. im einundfünfzigisten, Unserer Reyche des römischen im einundtzwainzigisten und der andern im fünfundtzwainzigisten.

J.Jonas Dr.[a)] Ferdinand
Vicekanzler Siegel Ad mandatum domini regis proprium
Wagner m.p.

Pribram I, Nr. 5, S. 10-12, dort auch Angabe von erhaltenen Exemplaren und Literatur;
a) vgl. ADB XIV, S. 491 f.;

1551 IX 4. I/19

Wien: Ferdinand I. fordert nochmals das bereits 1551 VII 28 bestellte Gutachten über die Einführung des Judenrings in den Ländern der böhmischen Krone bei Erzherzog Ferdinand an.

An die furst/liche/ D/urchlauch/t vermug vorigs kön/-

/iglichen/ Schreibens zu beratschlagen, ob die kön/igliche/ May/estä/t auch dergleichen Mandat in Behaim als in Österreich geschehen der Juden halben soll ausgeen lassen.

Ferdinand etc. Durchleuchtiger, hochgeborner, freuntlicher, lieber Sun und Furst. Dein Lieb haben sich zu erindern, dass wir derselben verschiner Tag ein Abschrift, wasmaßen wir in unsern erblichen Furstenthumben und Landen unsere Mandat und Bevelch vonwegen der Juden, damit sie einen gelben Ring, darbei man sie von den Christen erkennen mug, tragen sollen, zugeschickt und an Dein Lieb vaterlich und genediglich begeert, dieselben wollten solchs mit eltichen unsern Officiern und behemischen Kammerräthen beratslagen und uns alsdann Deiner Lieb Gutbedunken, ob wir dergleichen Mandata in unserer Kron Behaim und eingeleibten Landen sollen ausgeen lassen, welches aber von Deiner Lieb bisher unterbliben. Ist demnach an Dein Lieb unser vaterlich und genedig Gesinnen, die wellen mit solcher Beratschlagung verrer nit saumben, sonder unserm vorigen Begeern nach mit ihren Gutbedunken furdern; an dem erzeigen uns Dein Lieb vaterlich angenembs Gefallen. Datum Wien, den vierten Tag Septembris anno etc. im 1551

BD-dt.558, n. AMV-místodrž.-Missiva 48, fol. 261; vgl.
a) Wolf Zur Geschichte der Juden in Österreich, S.252 (dort Schlußformel: Geben in unser Stat Wien, den vierten Tag Septembris anno etc. im einundfunfzigsten, unser Reiche des römischen im 21. und der andern aller im 25.

Ferdinand m.p. Ziabka m.p.)

1551 IX 22, I/20

Braha : Gutachten Erzherzog Ferdinands über die Einführung des Judenrings in den Ländern der böhmischen Krone.

Allergnädigster, liebster Herr und Vatter. Auf E/uer/ kun/iglichen/ M/ajestä/t zween an mich aus deroselben bohem/ischen/ Hofkantzley ausgegangene Befehl hab ich die Abschrift des Mandats, so Eure Majestät in allen deroselben Nieder-Österreichischen Fürstenthumben und Landen von wegen der Jüdischheit und der Zeichen halben, die sie tragen sollen, ausgehen haben lassen, vor mich genommen und in Gegenwart etlicher Offiziere, soviel ich derselben bekommen habe kunnen, und Eur. Mtt. Cammer-Räte allhier beratschlagt und befinde gleichwol, daß nit allein ein Notturft sei, daß soliche Mandat auch in der Chron Beheim und den zugetanen Landen ausgehen und publiziert, sondern auch, daß gemelte Juden ihrer pösen Handlungen, Taten und wucherlichen Contrakten allerlei Gewerb und Hantierungen halben, damit sie die Innwohner der Chron Beheim höchlich beschweren und in Verderben bringen, ganz und gar bemelter Chron Beheim und der zugetanen Landen verwiesen würden. Diweil ihr aber in diesem Kunigreiche am meisten und fast mehr als in allen anderen E/urer/ M/ajestä/tt Landen sein und der gemein Mann und Pöpel ohne das dieser Zeit auf sie nit wenig erpittert, so trueg ich bei sorg - er würde durch soliche Mandat und Ausschreiben und nach mehrer Erzählung ihrer pösen Taten und Handlungen leichtlich bewegt und angereizt, sie auf den Straßen und allenthalben nit allein der Kleider and anderes zu berauben, sondern auch gar zu

ermorden, totzuschlagen und allen Unrat wider sie zu schaffen und anzufahren und wär derhalben ee - mein gehorsamistes[a] Gutbedunken, weil E/uer/ M/ajestä/tt ohne das der jetzigen Zeit und Läuf halben zu ihnen, und da3 sich auch meniglich, sowohl die Gewerbs - und Handelsleute als andere Innwonner und Untertanen der Chron Beheim in einem und anderm mit dem Höchsten wider sie zu beschweren, genugsam Ursach haben. E/uer/ M/ajestätt hatten ihnen die Aufkündigung des gegebenen Geleits tuen und sie danach alle dieses Kgr. Beheim und desselben zugehörigen Landen verweisen lassen, das wär meines gehorsamen Erachtens dem Wesen am allerzuträglichisten, dann gemelte Juden dannoch niet unterlassen würden, dieselben Zeichen derma3en mi3zubrauchen, zu verdecken,und zu verpergen, damit sie nichts desto weniger wie bisher ihre pösen Handlungen tun und üben kunnten. Doch so stell ich es zu E/uer/ M/ajestä/tt fernern gnädigsten Erwägung, Willen und Gefallen und hab nichts desto weniger bemelte überschickt[a], Mandat übersehen und im Eingang und Beschlu3 dem behemischen Stil gemä3 und sonst auch mit etlichen anhängigen Artikeln, die mich noch darzuzusetzen für gut angesehen, korrigieren und dasselb auch in böhm/ische/ Sprach transferriren lassen, als E/uer/ M/a jestä/tt die Korrektur - ad margines - verzeichnet, gnädigist sehen und vernehmen, und wo sie je dieselben Mandat also bemelten zwo Copein wiederumben samt der Ma3 des Zirkels oder Rings (damit dieselben Mandat gedruckt und alsdann ferner publiziert werden möchte) gnädigist halten.

Tue demnach E/uer/ M/ajestä/tt mich etc. befehlen. Geben Prag, 22. September 1551.

Jakobovits, Judenabzeichen, S.176, n.AMV- Stará manipuláce- J.4/4; vgl. a. Jakobovits, Judenzeichen, S.150 f.;

a) Jakobovits liest: mein gehorsam ist es gutbedunken.

1551 IX 28, I/21

Wien: Ferdinand I. an Erzherzog Ferdinand, er solle das Mandat über den Judenring nochmals mit den Landesbeamten beraten.

Ferdinand etc. Durchleuchtiger, hochgeborner, freuntlicher, lieber Sun und Furst! Wier haben Deiner Lieb Schreiben nachlängs angehört und vernomben. Erstlichen nehmen wir Deiner Lieb gepflogne Beratslagung und gethane Correctur betreffend die Mandata, so wir der Judischheit in unserm Kunigreich Behaim und desselben incorporirten Landen ausgeen zu lassen gesonnen, zu Gnaden an, damit aber hierinen mit noch dest pesserm zeitigem Vorbetrachten und weiterm Beratslagen gehandelt, schicken wir Deiner Lieb hiemit derselben uns ubersendte zwo die teutschen und behimischen Note wider zue, vaterlich und genedig begeerund, Dein Lieb welle solche mit ansern Officirn und Landrechtsitzern, so jetzt Hieronymi[a)] zu Prag sein werden, ferrer gnuegsamlich beraten und was Dein Lieb sambt ihnen fur ratlich ansehen wird, uns dasselb durch ihr Schreiben sambt Uberschickung beider inliegender Note zum furderlichisten zu erkennen geben, wellen wir Deiner Lieb verner darauf beantwurten. Datum Wien, den achtundzwainzigisten Tag Septembris anno

etc. im 51-ten.

BD-dt. Nr. 559 (č.Nr.557)n.AMV-místodrž.-Missiva 48, fol. 284a ; vgl. a. Jakobovits, Judenabzeichen, S. 150 f. ;

a) 30. September ;

1551 XI 8, I/22

Wien: Ferdinand I. schickt Erzherzog Ferdinand drei Briefe, an den Bischof von Breslau und die beiden Landvögte der beiden Lausitzen, und bestimmt, daß in Böhmen und Mähren je 200 Judenmandate gedruckt werden sollen.
Datum Wien

BD-dt.(Nr. 560) č.Nr. 558 n. AMV-Stará manipulace - J.4/2-6. vgl. Jakobovits, Judenabzeichen, S. 151;

1551 XI 10, I/23

Wien: Mandat Ferdinands I. über die Einführung des Judenrings in den Ländern der böhmischen Krone.

Ferdinand z Boží milosti Římský, Uherský, Český král atd. Urozeným, statečným, slovutným, opatrným pánům, rytířům, vladykám, Pražanům a městům i jiným všem obyvatelům a poddaným našim království Českého, věrným milým, milost naši královskou a všecko dobré vzkazujem. Věrní milí. Vědětit vám dáváme, že majíce nejedny hodnověrné zprávy, kterak židé, kterýmž jsme v království našem Českém z milosti naší královské a do vůle naší obydlí přáti ráčili, netoliko rozličnými záhubnými a neslušnými

lichvami a obmysly křesťany, poddané věrné naše milé, sužují, ale vedle toho mnoho zlých a nechvalitebných skutkův k posměchu a k zlehčení jména a svaté víry křesťanské se dopouštějí, což na větším díle z toho pochází, že židé v oděvu a v šatstvu od křesťanův žádným obzvláštním znamením k rozeznání oddělení nejsú: i nechtíc my jakožto král křesťanský podle důstojenství ouřadu našeho takových lichevných, lstných a nenáležitých věcí snášeti, ale aby židé od křesťanuov jakož i v jiných zemích skrze jisté znamení rozeznáti býti mohli, protož s dobrým rozmyslem naším, jistým vědomím a s radou věrných našich milých, z mocnosti naší královské toto ustanovení činiti ráčíme. Aby netoliko ti židé, kteří v království našem Českém a v zemích k němu připojených bydlejí a v nich své obchody vedou, ale jiní všichni židé odkud a z kterýchkoli zemí do nich se dostanou, znamení na oděvu svém, skrze které by od křesťanův mohli rozeznáti býti, nosili, kteréžto znamení jmenovitě takové býti má, aby každý žid, počnúc od datum listu tohoto v čtyřech nedělích pořád zběhlých, na sukni své odívací vrchní zevnitř po levé straně na prsech okrouhlý kroužek z žlutého sukna té šíři a velikosti, jakž toto vykroužení ukazuje a nemenší zřetedlně i neukrytě nosil. Pakli by který žid po vyjití již oznámeného času toto naše nařízení a ustanovení přestoupil a toho kroužku žlutého nenosil, ten každý ty šaty, v nichž postižen bude, i jiné všecko, což se při něm najde, propadne a toho všeho první polovice tomu, kdož kterého bez takového znamení postihne a druhá polovice té vrchnosti, pod kterúž ten žid sluší,

náležiti má. Pakli by se toho po třikráte dopustil, již netoliko šaty a jiné všecko, což při něm nalezeno bude, propadne, ale hned bez milosti s ženú i s dětmi svými všech království, knížetství i zemí našich na věčné časy prázen býti má. Však kteří židé po živnostech přes svět pracují, ti dokudž sú na cestě, nebudú povinni toho znamení nositi, než jakž do hospody na noclehy, do měst, městeček neb do vsi přijedou, tu je mají hned zase na šaty připnúti, nositi a tak se křesťanům, že židé jsou znát dáti. A protož poroučeti ráčíme vyšším i menším ouředníkům zemským, hejtmanům krajským, rychtářům, purkmistrům, konšelům i jiným všem poddaným našim království Českého přikazujíce, abyste nad tímto natízením a ustanovením našim skutečně ruku drželi a k často psaným židům, kteříž by toho znamení nenosili a bez něho postiženi byli s pokutou svrchu oznámenou přikráceli, nic sobě překážeti nedadouc, ač se chcete hněvu našeho uvarovati. A na tom jistú vůli naši královskú naplníte. Dáno v městě našem Vídni v outery před sv.Martinem 1551, 10. listopadu.[a)]

Ačkoliv v těchto mandátích doloženo jest, že od datum ve čtyřech nedělích takové nošení těch žlutých kroužků začíti se má, však poněvadž takové mandáty teprva od JMK. sem poslány jsou a čas krátký k tomu jest, protož z poručení JM. arciknížete se dotčeným židům od soboty po svaté pane Barboře[b)] nyní minulé k tomu ještě čtyry neděle pořád zběhlé, aby se žádná neměl čím slušně vymlouvati, příročí dává.

BD-dt. Nr. 562 (č. Nr.560) , n.AMV- Stará manipulace - J 4; s.a. SÚA-Patenty-17. Den tschechischen Text

druckt d´Elvert, Juden, S. 135 ff. ab, eine deutsche Übersetzung bringt Bucholtz, Ferdinand I., Band IX, S. 489 f. (dort falsches Datum im Vorspann). Vgl. a. Pubitschka, Geschichte Böhmens X, S.165; Schottky, Prag I, S.350; d´Elvert, Judenmandat, in: Notizenblatt der hist.-statist.Section 1874, S. 42 f.; Jakobovits, Judenabzeichen, S. 151 f. ;

a) Der folgende Absatz wurde in Prag nachträglich angefügt. Bei BD fehlt im Mandattext die Schlu3formel.

b) 5. Dezember 1551 ;

1551 XI 12, I/24

Prostějov: Die Juden von Prostějov, Lipník, Přerov, Pohořelice, Tovačov und Kojetín klären die Zwistigkeiten, die unter ihnen über die 50 fl. entstanden sind, die sie dem Herrn Jan z Pernštejna zu geben haben.

Mezi židy prostějovskými, lipenskými, přerovskými a jinými.

Jakož nesnáz a nepokoj byl mezi námi, židy prostějovskými[a], tovačovskými [b], kojetínskými [c] a pohořelickejmi [d], z strany druhé o 50 fl., kteréž nám židóm prostějovským židé z měst nadepsaných za slavné a dobré paměti neboštíka pána, pana Jana z Pernštejna, Jeho Milost/i/ pána našeho milostivého, přiřkli na pomoc platu toho, kterýž Jich Milostem pánóm našim milostivým dáváme, dávati na podání a rozkaz toho času urozeného a statečného rytíře pana Jana Berstorfera z Berstorfu, toho času hejtmana na Prostějově, sami mezi sebou a to spolu shle-

dání majíc, z jednoho každého města židé na místě svém dvě osoby sem do Prostějova z mocí plnou poslavše, sme se snesouc srovnali. Aby mezi námi již na potomní časy o to víc ruoznic a nesnází nebylo, že židé z měst nadepsaných mají nám židóm prostějovským na pomoc vydávati 30 fl., za 1 fl 30 gr. a za 1 gr. 7 den.alb.počítajíce, vydávati a sem nám do Prostějova na svůj náklad posílati, a to rozdílně: Dvě neděle před svatým Jiřím 15 fl. a dvě neděle před svatým Václavem 15 fl., kromě židů pohořelických, ti nám mají do Slavkova to posílati k židu, kterejž přední místo držeti bude, na časy budoucí. A my židé prostějovští nákladem svejm máme odtud z Slavkova to vyzdvihovati. A to máme sobě zúplna a docela zdržeti, jakž sme Pánem Bohem k tomu (abychom mezi sebou upřímnost a lásku zachovali) zavázáni. Pakli bychom my židé z měst nadepsaných tomu, což sme mezi sebou, jakž se svrchu píše, nerovnali, dosti neučinili, Jich Milostem pánóm našim milostivým i Jich Milosti potomkóm pánóm pokutu tu níže psanou propadnouti máme na Jich Milosti platu.

A taktož sebe dávati máme:

z Pohořelic o svatém Jiří	7 fl. 8 gr.
o svatém Václavě tolikéž;	
lipenští [e] o svatém Jiří	1 fl. 4 gr. 2 den.
o svatém Václavě tolikéž;	
přerovští [f] o svatém Jiří	1 fl. 4 gr. 2 den.
o svatém Václavě tolikéž;	
z Tovačova o svatém Jiří	2 fl. 8 gr.
o svatém Václavě tolikéž;	
Kojetínští o svatém Jiří	4 fl. 4 gr. 2 den.
o svatém Václavě tolikéž.	

A jestli bychom tomu který dosti neučinili z nás, máme dvénásob Jich Milostem pánóm propadnúti. A toho sme sobě zdržeti dcele /!/ a neporušitedlně přiřekli. Dálo se v Prostějově ve čtvrtek po svatém Martině léta 1551 g).

SAB-G 10-243, fol. 155a/b

a) Prostějov (Pro3nitz);
b) Tovačov (Tobitschau) , okr. Přerov (Prerau);
c) Kojetín (Kojetein) , okr. Přerov (Prerau);
d) Pohořelice (Pohrlitz) , okr. Břeclav (Lundenburg) ;
e) Lipník (Leipnik) , okr. Přerov Prerau ;
f) Přerov (Prerau) ;
g) vgl. BD-dt. Nr. 285 (ca.1490) ;

1551 XI 30, I/25
Wien : Ferdinand I. übersendet Erzherzog Ferdinand 400 tschechische und 200 deutsche Mandate über den Judenring, mit dem Auftrag zur Veröffentlichung.

Der furst/lichen/ D/urchlauth/t werden die behimischen und teutschen Mandat in Behaim und Slesien dieselben publicirn ze lassen zugeschickt.

Ferdinand etc. Durchleuchtiger, hochgeborner, freuntlicher, lieber Sun und Furst! Wir haben Deiner Lieb Schreiben sambt den virhundert behimischen getruckten Mandaten der Juden halben (welcher wir in gleichem Laut auch zweihundert teutsche allhie drucken lassen) , entpfangen und schicken Deiner Lieb solche alle mit unserm Petschet verfertigt hiemit zue, vaterlich und genediglich begerend, Dein

Lieb welle dieselben mit unserm behimischen Cammersiegel zu Prag besigeln,und, wie Dein Lieb ze thuen werden wissen, an ihre Ort uberschicken und publicieren lassen. Daran erzeigen uns Dein Lieb vaterlich angenembs Gefallen. Datum Wien, den letzten Tag Novembris anno etc. im 1551-ten.
BD-dt. Nr.563 (č.Nr. 561) , n. AMV-místodrž.-Missiva 48, fol. 352a, vgl. a. Jakobovits, Judenabzeichen, S.151;

1551 XII 10, I/26
Wien: Mandat Ferdinands I. über die Einführung des Judenrings in den Ländern der böhmischen Krone.

Zweihundert getruckte Mandat in Slesien der Juden halben.

Wir Ferdinand etc. Entbieten N. allen und jeden unsern Unterthanen in unserm Kunigreich Behaim und desselbigen zugehörigen und eingeleibten Fürstenthümbern und Landen, als nemblich Merhern, Ober und Nieder Slesien, auch Ober- und Niederlausitz, geistlichen und weltlichen, was würden, Stands oder Wesens die allenthalben in jetzgemelten unsern Landen gesessen seien, und denen dieser unser offner Brief fürkumbt, den sehen, lesen, hören, oder des sonst in Erinderung kumben, unser Gnad und alles Guete.[a] Nachdem uns nun zu mehr und oftermalen glaublichen angelangt, welchermassen sich die Judischhait, welcher Wir an etlichen Orten in unserm Kunigreich Behaim und desselben zugethanen und incorporirten Fürstenthümbern und Lande zu hausen und zu wohnen aus Gnaden zugelassen und bewilligt, nicht allein mit ihrem unziemblichen, unleidlichen Gesuech und wuecher-

lichen Contracten und Handlungen unserm christlichen Volk und Unterthanen zu derselben beschwerlichen und verderblichen Nachthail und Schaden, sondern auch sonst in viel ander weg sich allerlei böser, ärgerlicher und lästerlicher Thaten zu Schmach, Verschimpfung und Verachtung unsers heiligen christlichen Namens, Glaubens und Religion üben und gebrauchen: welche ärgerliche, böse Handlungen gutentheils aus dem erfolgen sollen, dass sie die Juden an mehr Orten on alle jüdischen Zeichen und on Unterschied der Kleidungen und Trachten unter den Christen wohnen und wandeln und von denselben nicht unterschieden noch erkennt werden mugen. Derhalben dann Uns als einem christlichen, regierenden Kunig und Herrn in Kraft unsers tragenden Ambts zusteen und wohl gebüm will, hierinnen gebürlichs Einsehen zu haben und nicht allein den beschwerlichen, verderblichen Gesuech und Wuecher bei den Juden, sondern auch soviel immer muglich die andere lästerliche, böse Handlungen und Thaten, so aus der Juden Beiwohnung und dass sie vor andern Christen nicht erkennt werden, abzustellen und Verordnung ze thun, dass zwischen den Christen und Juden an der kleidung und Tracht etwas ein Unterschied gehalten und die Juden an einem Zeichen, wie an andern mehr Orten beschieht, gemerkt und erkennt werden. Und demnach setzen, orden und wellen wir mit wohlbedachten Muet, gutem, zeitigen Rath als regierender Kunig zu Behaim aus kuniglicher Macht hiemit wissentlich und in Kraft des Briefs, dass nit allein all und jede Juden, so in ernenntem unserm Kunigreich Behaim und desselben eingeleibten Fürstenthumben

und Landen gesessen sein und darinnen hin und wieder wandeln, sonder auch alle andere frembde ausländische Juden, so gleichfalles aus den andern Landen in gemelt unser Kunigreich Behaim und desselben incorporierte Lande ihre Hausierungen und Gewerb treiben oder sonst darein oder dadurch ziehen oder reisen, ein Zeichen, daran sie von den Christen unterschieden und erkennt werden, nun hierfüro, und in Monatsfrist nach der Publicierung dieser unser Generall anzufahen, an seinem obern Rock oder Kleid auf der linken Seiten der Brust einen gelben Ring hiebei verzeichneter Runde und Breite des Zirkels und nicht schmäler oder kleiner von einem gelben Tuech gemacht, offentlich und unverporgen gebrauchen und tragen sollen. Wo aber einer oder mehr aus den Juden nach Verscheinung angeregter Monatsfrist diese unsere Satzung und Ordnung übertreten und sich obbemelts Zeichens offentlich und unverborgen nicht gebrauchen würde, der soll zum ersten und andern Mal die Kleidung, so er anträgt und alles dasjenige, so bei ihme befunden wirdet, verwirkt haben und der halb Theil derselben dem Anzeiger und der übrig halb Theil der Obrigkeit oder dem Gericht, darunter der Jud also one Zeichen betreten würde, zuesteen und erfolgen. Im Fall aber, da er zum dritten Mal betreten wurde, soll er nicht allein jetzt gehörter massen die Kleidung und was bei ihme befunden wirdet verwirkt haben, sondern er sambt seinem Weib und Kindern noch darzue aus allen unsern Kunigreichen, Furstenthumben und Lande in Ewigkeit alsbald verwisen werden. Doch wann die Juden ihrem Gewerb und Nothdurft nach über Land ziehen, sollen sie solch Zeichen auf

der Strassen zu tragen nicht schuldig sein; bis sie in ihre Herbergen und Nachtleger in die Städt, Flecken oder Dörfer kumben, alsdann sollen sie das Zeichen wieder herfürnemben und tragen und sich dadurch fur Juden zu erkennen geben on Gefährde.

Und gebieten demnach allen unsern Landshauptleuten, Landvogten, Officiern und andern Haupt- und Ambtlauten /!/ und derselben Verwesern, auch Burgermeistern, Richtern, Räthen und sonst allen andern Obrigkeiten und Gerichten mit allem Ernst und wellen, dass ihr ob dieser unser Satzung und Ordnung festliglich handhabet und haltet, gegen die Juden, so in angeregtem unserm Kunigreich Behaim und desselben zugethanen Fürstenthumben und Landen one obbemelte Zeichen betreten würden, mit angeregter Straf ernstlich verfahret und daneben alles dasjenig furnembet, handlet und verrichtet, so zu Vollziehung dieser unser Ordnung und Satzung furderlich und zu Abstellung der Verhandlungen, so durch die Juden darwider zu üben unterstanden werden, die Nothdurft erfordern wirdet, und euch hierinnen anderst nicht haltet. Alles bei Vermeidung unser schweren Ungnad und Straf.

Datum Wien, den zehenten Tag Decembris 1551.

BD-dt. Nr. 564 (č.Nr.562), n. AMV-místodrž.-Missiva 48, fol. 324a; vgl. a. Jakobovits, Judenabzeichen, S.151;

a) In dieser Passung wurden die Patente ursprünglich adressiert. Bei der Versendung in die einzelnen Länder erhielten sie jedoch noch besondere Aufschriften. Für Mähren lautete diese Adresse: "Dem würdigsten, hochgebornen, ehrwürdigen, wackeren, ansehnlichen, versichtigen Joahn Bischof zu Olmütz, dem Hauptmann, den Herren,

Prälaten, Edelleuten und Städten, den Bewohnern und unseren Unterthanen aller Stände unseres Markgrafthumes Mähren."

1551 I/27

Veleslavíns Historický kalendář über die Einführung des Judenrings.

Léta MDLI: Židé v království Českém z rozkazu krále Ferdinanda oděv změnili, a na levém křídle pláštův žluté kolečko nositi začali. Ačkoli Hájek poznamenal, že léta Páně MLXVII za knížete Vratislava též s takovým znamením židé v Praze chodili.[a)]

Baptista Guarinus a Caecilianum:

Cur ferat Hebraeus vocalem in pectore quartem,
A multis quaeri Caeciliane solet?
Addictum aeternis ut se cruciatibus esse
Cogitet, haec secum signa doloris habet.
Aut quia pro nihilo numeris apponimus illam
Inter mortales se sciat esse nihil.
Aut quod Judaeis augentur foenore nummi:
Maior ab hac numerus nam solet esse nota.

BD-dt. Nr. 565 (č. Nr.563), n. Veleslavín, Historický kalendář;

a) Anm. hiezu s. bei BD ;

fehlt S. 37

I/28 = 3d.- dt. Nr. 1283 - - -

erfahren statt erführen?

(11. z. v. o.)

das vorausgegangene Mandat, darin begriffen, dass wenn Jemand einen Juden ohn ein Zeichen beträtt, derselbe demselben Juden die Kleider und anderes, so bei ihme befunden, selbst zu nehmen und abzuziehen Macht haben solle, damit limitiren und darin diese Erläuterung thun lassen, wenn Jemand einen Juden beträt, der das obgemelt [b] gelb Scheibel oder Zeichen nit truege, dass derselb nit Macht habe, demselben Juden sein Kleid vermug des Mandats selbst zu nehmen, sondern schuldig sei, dasselb mit etlichen Personen zu bezeugen und volgends solches der Obrigkeit eines jeden Orts, wo er denselben Juden betratte, alsbald anzuzeigen. Und so dieselb Obrigkeit befünde und auf den Juden mit gewissen Zeugnissem Zeugnis vorgebracht würde, dass er das Zeichen nit getragen, so soll alsdann erst dieselb Obrigkeit oder Gericht dem Anzeiger des Juden Kleidung nach Ausweisung des Mandats zu geben schuldig sein; damit also nit ein jeder seines Gefallens sein Muetwillen mit ihnen vollbringe. Doch so steet dits alles zu Euer Majestät freien gnädigisten Willen und Gefallen und thun Euer Majestät wir uns befehlen. Geben den 4.Aprilis anno etc. im 52.

BD-dt. Nr. 1283 (č.Nr. 1284) , n. AMV-Stará manipulace J. 4/4 ; vgl. Jakobovits, Judenabzeichen, S.152 ;

a) BD hat entsehen;

b) BD hat abgemelt;

1553 XII 15, I/29
Brno : Der mährische Landtag über Hartman z Liechtnštejna, der auf seinen Gründen keine Juden duldete.

Artykulové obzvláštně Je/ho/ Mil/o/s/ti krá/lovsk/é poddaní. / ..../

Také židóm z tohoto mar/krabství/, kteříž na lidech jeho dluhy mají, žádnému platiti nedá a židy na cestách a vsích bráti a bíti dopouští, tak že na gruntech jeho žádný choditi nesmí, prosíme, že jemu rozkázati račte, aby spravedlivý dluhy židóm zaplatiti rozkázal a jim na silnicích i gruntech svých bez slušné příčiny překážeti nedal.

SAB-A 3 sněmy -2, fol. 46b alt 44 ;
1554 VIII 3, Wien: s. II/Rousínov 2 ;

1556 XI 2, I/30
Wien: Ferdinand I. erneuert das grundsätzliche Ausfuhrverbot von Rohsilber und Gold und verbietet den Juden das Schmelzen und Probieren von Gold.

Ferdinand etc. Věrní milí! Jakož vás všech vuobec tejno není, kterak zřízením zemským, potom skrze několikery mandáty naše to znamenitě a pod nejvyšší pokutou ztracení hrdla i statku zapovědíno jest, aby žádný zlata a stříbra nezdělaného ani pagamentuov pod žádným vymyšleným zpuosobem ven z tohoto království do jiných zemí nevyslílal, nenosil a neprodával: však přes to přese všecko, jakž toho jisté zprávy míti ráčíme, někteří z vyšších i nižších stavuov lidé též kupci a židé netoliko z hor, kteréž v tomto království a zemích k němu připojených jsou, skupujíce zlato a stříbro od kverkuov, ale lámíce /!/

zlaté a stříbrné nádobí, vyměňujíce staré dobré mince, je v hromadu spouštějí, zrní a pagamentují a z země ven na znamenitú ujmu a ublížení důchoduom komory naší ukrytě posílají a prodávají. Čehož nemohouc slušně snášeti pro takové znamenité naše ublížení a na škodu zemí našich, protož všem vuobec tímto mandátem naším příštně poroučeti ráčíme, přikazujíc, aby žádný buď vyššího buď nižšího stavu z křesťanuov nebo židuov po dnešní den žádného zlata ani stříbra nezdělaného a nezmincovaného, ani žádného klenotu, koflíku neb nádobí (leč by pozlacené bylo) z království našeho Českého do jiných zemí nevozil, nevysílal a neprodával; také žádných mincí nekazil, nespouštěl, nepagamentoval ani těžších mincí, poněvadž jednostejně v mincích našich dělati se nemohou, nevystřeloval, neobřezával, nepiloval ani jiných podezřelostí a forteluof při tom neužíval.

Obzvláště pak tomu konečně chceme, aby po dnešní den žádný žid žádného stříbra ani zlata nepálil, nešadoval, neproboval ani žádných nástrojuov a potřeb k takovému šadování a probování zlata a stříbra náležitých v své moci nemíval, ani jináč's zlatem a stříbrem takovou měrou s žádným handluov a srozumění zjevných ani tajného pod žádným vymyšleným zpuosoben a obyčejem nemíval pod ztracením cti, hrdla i statku, tak jakž to týmž zřízením zemským a mandáty našimi předešle zapovědíno jest. Co se pak dotýče všeho zlata a stříbra, kteráž se na horách v tomto království a v zemích k němu připojených zdělají neb z jiných kovuov vyzagrují, ta všecka nemají se jinám dodávati ani prodávati jedině do mincí našich, totižto do Pražské, Horské [a] a Joachymstalské tak a tím zpuosobem a v těch penězích, jakž

které hory na to frystunky a obdarování mají. Pakli by se komu takové ostříhané a upilované mince v ruce dostaly, nemá a povinen není jich přijíti. Tolikéž našel-li by kdo u kterého žida nástroje k přepouštění, šadování a probování zlata a stříbra, aneb že by s tím proti této zápovědi dále jaký obchod a handl vedl, toho žádný nemá zamlčovati, ale vrchnosti, pod kterúž jest, u koho jest ty mince ostříhané aneb ty nástroje našel, každého času oznamovati, a tomu každému, kdož o tom oznámí, třetí díl toho postíženého propadaného statku a pokuty dáno bude, a ostatní dva díly do komory naší náležeti mají. Jestliže by pak kdo, zvěda o takové falši a rušitelích tohoto našeho rozkazu, vrchnosti své nejdéle v měsíci pořad zběhlém toho neoznámil a to na něho bylo by usvědčeno, ten každý nám dvě hřivně čistého zlata pokuty propadne, dva díly do komory naší a třetí díl tomu, kdož by věc tu oznámil, dán bude. A my i na místě našem každá vrchnost nad takovým každým ruku naši milostivú držeti a každého při tom konečně zachovati ráčíme. A kdož by pak, jakž svrchu dotčeno, nezmincované zlato a stříbro z hor, též pagamenty, klenoty aneb jiná zlata a stříbra zapověděná ven z země vozil, posílal a prodával a v tom postižen nebo usvědčen byl, ten nebo ti mají bez milosti na hrdle i na statku trestáni býti ; a to zlato, stříbro a pagament při nich nalezený na tři díly se rozdělí, dva díly do komory naší se vezme a třetí díl tomu, kdož o tom oznámí, konečně dán býti má. Nebo jsme některé obzvláštní osoby k tomu zříditi ráčili, které na to svůj pozor a pilná zření míti budou. Protož se tím každý spravi-

ti a před skutečným trestáním a škodou uvarovati bude moci a na tom jistou a konečnou vuoli naši královskú naplní. Dán v městě našem Vídni v pondělí po památce Všech svatých léta LVI a království našich Římského XXVI a jiných XXX.

BD-dt. Nr. 578 (č.Nr.576) n.AMV-místodrž.-Missiva Bd. 53, fol. 263a; SÚA-Patenty-25 (für Mähren 26);
a) (Kutná Hora (Kuttenberg);

1557 V 25. I/31

Praha: Gutachten Erherzog Ferdinands an Ferdinand I. wegen der Ausweisung der Juden aus den Ländern der böhmischen Krone wegen Münzfälschung und anderer strafbarer Handlungen.

Allerdurchleuchtigister, grossmächtigister Kunig! Euer röm/isch/ kunig/lichen/ M/ajestät sein mein suhnlich gehorsamb und gefliessen Dienst allezeit bereit. Allergenädigister geliebter Herr und Vater! Wiewohl nun Euer kunigl/iche/ M/ajestä/t auf vorgehende genuegsambe Erwägung und Berathschlagung gemeinem Land zu Guetem und Abstellung des Betrugs und Contrabanda, so nun ein lange Zeit her mit Einreissung allerlei geringen und pösen und entgegen Verprennung und Pagamentierung der guesten Munzen in Handlung gewest und noch ist, allhie ein Munz und Wechsel zu Einwechslung der valvaten und geringen Munzen aufrichten, auch derhalben offne Generalmandat, deren Euer Kunigl. Mt. ich hiemit ein Abdruck zueschicke, ausgehen haben lassen, so befinde ich doch, dass solchen E.Mt. Mandaten und Gebot durch die Juden so wenig

wenig als zuvor nit gelebt und beschieht denselben durchaus kein Vollziehung; dann man kann weder den Wechsel noch das Scheiden von inen den Juden nit bringen, zudem dass sie auch die Münzen ihrem Gebrauch nach ein Weg als den andern ausschmelzen, fälschen, beschneiden und abpfeilen, setzen dieselben Abschnitz wieder auf Test, treiben's ab und verfuehren dieselben noch darzue ausser Lands. Darfur hilft weder Mandat, Gebot noch Aufsehen, treiben also ihren Betrug und Contrabanda damit fort nit zu kleinem E/uer/ kunigl/ichen/ M/ajestä/t und des ganzen Lands hochstem Nachtl: also dass es ein Grund damit entlich dermassen geschaffen, dass unmuglich und mehr dann gar zu viel und genueg an Tag und augenscheinlich ist, wo sie die Juden allhie und in der ganzen Kron Böheim also wie bisher noch länger unvertrieben beleiben /!/ sollen, dass Euer Kunigl. Mt. dergestalt weder die Munz noch den Wechsel erhalten, noch furdern werden mugen, sonder wurde also wieder abgehen und aller Unkosten, so auf Zue- und Anrichtung der Munz und Wechsels gangen und noch künftig gehen würdet, alles vergebens und umbsonst sein muessen. Dieweil dann sie die Juden, als welche solcher und anderer Gestalt, davon zu viel zu schreiben wär, mit ihren hochbetrueglichen Handlungen, wo sie hingerathen und ein wenig einzuwurzeln, Land und Leut verderben, wie dann diesem Land und desselben Inwohnern bisher nit kleiner Schaden und Verderb durch allerlei ihre Hantirungen und Praktiken zuegefuegt worden auch noch täglich und ohn Underlass und also dergestalt je länger je mehr beschieht und zuegefuet würdet, ohn Mittel E/uer/ kunigl/ichen/ M/ajestä/t frei eigne

Kammersleut sein, damit das Land diesfalls weder zu thuen noch zu schaffen hat, dann sie gehören demselben noch seinen geordneten Rechten oder Gerichten gar mitnichten zue, sonder allein, wie jetzt gemelt, Euer M/ajestä/t und dann unmuglich ist, dass man vorerzählte Geprechen, Fälscherei und Landsbetrug auch zu Teil unwiederbringlichen [a] Nachtl und Schaden, wo sie in diesem Königreich länger beleiben und gelitten werden, bei ihnen abstellen und wehren kann: so weiss ich darzue kein ander Mittel, Rath noch Weg, dann dass Euer kunigl/iche/ M/ajestä/t alle und jede Juden, so nit allein hie, sonder sonst allenthalben in der ganzen Kron Böheim sein, weil ihr Gleit nunmehr aus und verschienen ist, mit dem furderlichisten aus dem Land zu ziehen verschaffen und darob mit Ernst handhaben lassen. Dann dass E/uere/ kunigl/ichen/ M/ajestä/t mit ihnen noch länger und auf einen Landtag warten sollen, das ist aus obgehörten Ursachen gar ununnoth /!/, zu dem so ist solches, dass man sie hinweg thuen und aus dem Land schaffen soll, wie E/uer/ kunigl/ichen/ M/ajestä/t etc. selbst gnädigst wissen, unlängst hiervor auf vorgehaltnen gemeinen Landtagen allbereit beschlossen und also fur nutzlich und guet angesehen worden. Bei dem soll es noch billich beleiben und dass sie uber denselben Landtagsbeschluss bisher im Land gelassen, das ist allein von E/uer/ Kunigl/ichen/ M/ajestä/t und auf derselben Vergleitung aus Genaden beschehen und sein derselben Landtag noch nie retractiert worden. So haben sich Euer kunigl/iche/ M/ajestät daneben auch selbst genädigist zu erindern, dass sonst in anderen teutschen Landen keiner gelitten würdet, allein was jetzo in ermelter Kron Böheimb

und in Polen beschieht, sondern werden fast uberall hinweg gejagt und sein ihrer der Juden seither umb etlich Tausend mehr weder in E/uer/ kunigl/ichen/ M/ajestä/t Gleit begriffen hieher kummen und kummen ihrer, und nämblichen alle die von anderen Landen und jungstlich aus Osterreich vertrieben worden, täglich noch mehr her, haben allesammt hie ihren Zuelauf und Aufenthalt. Und wo nu E/uer/ kunigl/iche/ Majestä/t sie dermassen von hie und aus dem Land wegschaffen lassen, werden die Prager den Zins, so sie E/uer/ M/ajestä/t bisher in derselben Kammer gereicht, ohn Abgang und einiche Weigerung selbst geben, damit man ihrer nur von hie los möcht werden. Dann es tragen sich durch ihr Verursachung ohn Underlass und fast täglich allerlei verdächtige und pöse, unleidliche und hochstrafmässige Handlungen zue, als auch erst diese Tag ein armer Mensch umb zweier Kellich willen, so er von dem Gotthaus /.....[b] / entpfrembt, hingericht und darauf erstorben ist, dass er dieselben dem Iheronymus Juden allhie verkauft; welches derselbe Jud, nachdem deshalben mit Gericht eingezogen an der Frag auch also bekennt hat. So ist auch sonst bei etlichen andern Juden, so seidher zum Theil davon entlofen, allerlei Werk-, Munz- und Scheidgezeug auch Tesst zum Abtreiben der Silber und Probierung der Munzen und sonst alle andere darzue gehorige Nothdurft gefunden und durch E.kunigl.Mt. Richter in der alten Stadt Prag herauf in die Kammer uberantwort worden. Also dass summariter bei ihnen und durch sie in dem und anderm aller Unrath, Übels und Args gestiftet und angericht würdet und nichts guets zu erwarten; dann solche und dergle-

chen Bueberei als Fälscherei, Verrätherei, Betruegerei ihr einige Nahrung und Aufenthaltung und unmuglich ist solches bei ihnen anderer Gestalt furzukummen, sie seien dann verjagt. Das hab E/uer/ kun/iglichen/ Majestä/t ich also fur ein sondere hohe und unvermeidliche Nothdurft in Gehorsamb zu schreiben nit umbgehen sollen, und stell doch solches alles zu Euer Kunigl/ichen/ M/ajestä/t gnädigsten Erwägung, Willen und Gefallen und thue mich derselben zu väterlichen Genaden und Hulden gehorsamblich befelchen. Geben Prag am XXV. Tag Mai anno im LVII. E/eur/ röm/isch/ kun/iglichen/ M/ajestä/t gehorsamer Sohn Ferdinand.

BD-dt.579 (č.N.577) n.k.k.Reichsfinanz-A., Wien, Böhmen. B.f. XIV.;
a) bei BD "unwiederbinglichen" ;
b) bei BD Leerstelle ;

1557 VIII 27, I/32

Wien: Mandat Ferdinands I. an die Stände aller Länder der böhmischen Krone, er habe allen Juden die Geleitsbriefe gekündigt und ihnen befohlen diese Länder zu verlassen.

Mandátů 200 do království Českého strany vypovídání židuov.

My Ferdinand etc. Urozeným, statečným slovutným, opatrným pánóm, rytířóm, vladykám a městóm i jiným všem obyvatelóm ze všech stavuos království našeho Českého, markrabství Moravského, knížetství Slezského a markrabství Horních a Dolních Lužic milost naši královskú a všecko do-

bré vzkazujem. Věrní milí! Nepochybujem, že všickni i jeden každý z vás o tom dobrú vědomost má, jak časuov předešlých na sněmě obecném, kterýž v královstvie našem Českém při přítomnosti osoby naši královské na hradě Pražském držán byl, jeden artikuol námi a všemi stavy království tohoto, co se židuov vypovědění z královstvie tohoto dotýče, svolen a zavřin jest: z jakých znamenitých a mnohých tehdáž uznalých příčin z tohoto královstvie jsou vypověděni byli, podle kteréhožto sněmovního zuostání na větším díle všeckni jsou se byli z tohoto královstvie již i vystěhovali. Však na veliké ponížené a plačtivé prosby jejich a také přímluvy, kteréž jsou se za ně dály, připovídajíc, že se chtějí všelijak dobře a chvalitebně chovati, ráčili jsme je do vuole naši do jistého počtu a času sem do královstvie zase přijíti a jim gleit náš na takový zpuosob, když bychom jim rok napřed věděti dáti ráčili, aby byli povinni podle předešlého sněmovního zuostání z královstvie Českého se vystěhovati. I znajíce, že skrze týž národ židovský všelijaké nešlechetnosti v špezích, v pagamentich, minci stříháni, falše i jinak proti křestianóm svou lstivosti provozují a se dopouštějí, a mnohými lichvami a puojčkami pod rozličnými obyčeji, kteréž vymysliti umějí, ztěžují; i ač jsou mnohokrát proto na hrdlech i jinak trestáni byli, však toho podle jejich předešlé přípovědi a podvolení ničehož neumenšují, nébrž čím dále vzdy více přisvětují, tak že jsme mnohokrát od poddaných našich za to poníženě prošeni, abychom je z toho království zase vypověditi ráčili.

I nechtíce my z těch, napřed psaných i jiných sluš-

ných a hodných příčin téhož národu židovského déleji v království našem Českém trpěti, ráčili jsme jim podle znění glajtu od nás jim daného rok napřed věděti dáti, aby se všickni osobami i statky svými z tohoto království i z zemí k němu příslušejícím ode dne napřed jim věděti daného v plném roce pořád zběhlém vystěhovali, nad čímž ruku naši královskú, aby se tak stalo, držeti ráčíeme. Však předkem, poněvadž tíž židé v tomto království nemálo dluhů mají, i také zase oni obyvatelóm království Českého nemálo povinovati jsou, poroučeti ráčieme, aby jeden druhejm, což tak spravedlivě dlužní a povinni jsou, konečně před vyjitím roku tohoto zaplatili a právi byli; a když by tíž židé za dopomožení dluhuov svých kteréhož by koli obyvatele téhož království žádali, aby jim dopomoženo bylo, a zase komuž by též židé spravedlivých dluhuov povinni byli, aby též před vyjitím roku tohoto zaplatili a víceji dluhuov židé křesťanóm a křesťané židóm přes ten svrchu psaný rok napřed věděti daný, mezi sebou aby nečinili. Pakli by jaké dluhy buď křesťané židuom aneb židé křesťanóm přes vyjítí toho roku mezi sebou zdělali, tehdy jedni druhým nebudou povinni platiti, než což by dluhuov starých bylo a na roky se platiti mají, toho se při tom aby jedni druhým platiti povinni byli, zuostavuje.

Druhé, jakož jmenovaní židé z království Českého víc jednou cestou a silnicí se stěhovati budou, protož všem obyvatelóm království Českého, markrabstvie Moravského, knížetství Slezkého a markrabství Horních a Dolních Lužic přístně přikazovati ráčieme, poněvadž ještě v glajtu našem královském se stěhovati budou, abyšte všickni i jeden kaž-

dý z vás sami na ně nesahali ani nižádné škody a překážky v tom ven z země stěhování pod žádným vymyšleným obyčejem jim nečinili, ani komukoli činiti dopouštěli, nébrž je pruovodem i jinak, aby se pokojně a bezpečně z královstvie tohoto a zemí k němu připlušejících odebrati mohli, fedrovali, a to pod uvarováním skutečného trestání, hněvu a nemilosti naší královské. Neb jestliže by se kdožkoli toho proti takovému jistému poručení a glajtu našemu dopustil a jim jakoužkoli překážku učinil neb činiti dopustil, k tomu každému ráčili bychom skutečným trestáním jakož přestupiteli a rušiteli poručení a glajtu našeho přikročiti. Protož vědouce o takovém poručení a glajtu našem, nepochybujem, že se jeden každý z vás poslušně a poddaně zachová. Dan v městě našem Vídni v pátek po svatým Bartoloměji léta etc. 1557.

BD-dt. Nr. 583, n.AMV-místodrž.-Kaiserl.Befehle 50, fol.144a; SÚA-patenty - 30; SA Třeboň-4387 ;

1557 VIII 27, I/33

Wien: Ferdinand an alle Juden in den Ländern der böhmischen Krone, er habe ihnen die Geleitsbriefe gekündigt und fordere sie auf, binnen Jahresfrist auszuwandern.

Mandáty 4 do království Českého všem židuom. Ferdinand etc. Věděti dáváme starším i jiným všem židuom v městech Pražských i všem v království našem Českém obývajícím : jakož bez pochyby o tom dobrú vědomost máte, jak časů

předešlých na sněmu obecním, kterýž v království tomto při přítomnosti osoby naší královské na hradě Pražském držán byl, jeden artikul námi a všemi stavy království tohoto, abyste z znamenitých a mnohých tehdáž uznalých příčin z téhož království vypovědění byli, svolen a zavřín jest, podlé kteréhožto sněmovního zuostání na větším díle všickni byli ste se z tohoto království vystěhovali. Však na veliké ponížené prosby vaše, i také přímluvy, kteréž jsou se za vás dály, připoviedajíc, že se chcete všelijak dobře a chvalitebně chovati, ráčili jsme vás do vuole naší do jistého počtu a času sem do království zase přijíti a vám gleit náš na takový zpuosob, když bychom vám rok napřed věděti dali, abyste byli povinni podle předešlého sněmovního zustání z království tohoto se vystěhovati, dáti ráčili. I znajíce, že skrze váš národ židovský všelijaké nešlechetnosti v špezích, v pagamentích, v minci stříhání, falše i jinak proti křesťanóm svou lstivostí provozujete a mnohými lichvami a puojčkami pod rozličnými a vymyšlenými obyčeji ztěžujete, a ač někteří z vás mnohokrát proto na hrdlech i jinak trestáni byli, však se to podlé vašich předešlých přípovědí a povolení ničehož neumenšuje, nébrž čím dále vždy více přivětšuje, tak ze jsme mnohokrát od poddaných našich za to ponížené prošení, abychom vás z tohoto království zase vypovědíti ráčili.

I nechtíce my těch napřed i jiných slušných a hodných příčin vás dýleji /!/ v království našem Českém a zemích k němu příslušejících trpěti, vám glejt náš, kterýž sme vám dáti ráčili, tímto listem vypovídáme, tak abyste od datum tohoto listu našeho a vypovědného gleitu v plném ro-

nicht „seind"!

ce pořád zběhlém z království Českého a ze všech jiných zemí k němu příslušejících s osobami a statky svými ven se vybrali a vystěhovali. A pakli by se který z vás přes toto vypovědění naše do téhož roku v královstvím Českém a zemích k němu příslušejících najíti dal, tehdy ten a taková má na hrdle trestán býti. Co se pak dluhů, kterými ste křesťanóm a křesťani zase vám povinni, dotýče, aby se každému za spravedlivé stalo, i tolikéž abyste z království Českého i zemí příslušejících s osobami i se vším statkem vaším pokojně se vystěhovati mohli, o tom mandáty našimi otevřenými dostatečně poručiti ráčieme, čemuž dále z týchž mandátův, kteříž po zemi puojdou, vyrozumte, podle kterýchž a nejináče se chovejte. A vám židuom Pražským poroučeti ráčieme, abyste tuto jistú vuoli naši všem jiným židuom, kteříž v království našem Českém sou, oznámili, aby též věděli, čím se spraviti. Jináče nečiníce. Dan v městě našem Vídni v pátek po svatým Bartoloměji léta etc. 1557.

BD-dt. Nr. 582, n.AMV-místodrž.-Befehle 50, fol.143b ;

1557 VIII 31, I/34

Praha: Erzherzog Ferdinand an Ferdinand I. über den Ausführungsmodus der Ausweisung der Juden aus den Ländern der böhmischen Krone.

Allerdurchleuchtigister, grossmechtigister römischer Kunig. Euer röm/isch/ khu/nigliche/ M/ajestä/t seied [!] meine sonliche Treue in aller Gehorsamb zuvor. Allergnedigster liebster Herr und Vater. Eur M/ajestä/t Schreiben

belangunde Austreibung der Judischheit in Eur M/ajestä/t Cron Behaim, habe ich gehorsamblich empfangen und dasselbige mit Eur Mt. Landofficirern und etlichen Raten beratschlaget, auch ein Copei, was Gestallt die Mandata sollen verfertigt werden, stellen lassen. Welche Eur M/ajestä/t ich hiemit gehorsamblich übersende und meines Erachtens ist dieselbige Eur M/ajestä/t gnedigisten Willen nicht ungemess. Woferne nun E/uer/ M/ajestä/t berurte Copei gefallen wirdt, wil ich laut derselben ungefehrlich zwei Hundert oder sofil di Notturft erfordenr wirdet Mandata drukken lassen, und volgunds E/uer/ M/ajestä/t zur Signatur, oder Verfertigung mit dem Pitschet zueschicken, jedoch werden E/uer/ M/ajestä/t nichts destoweniger den Juden allen ingemein durch ain offen Schreiben das Glaith nach Ausweisung desselbigen aufkundigen lassen.

Was aber die Juden in Marhern betrifft, habe ich noch die Officirer und Rate, von wegen derselben, weil ich noch sie nicht wissen, wie es umb disselbigen ain Gelegenhait hat, nichts gruntlichs slissen kennen, allaine sofil vernomben, dass in Eur M/ajestä/t kuniglichen Stedten khaine Juden, nur auf der Herrn und vom Adl Grundten, welche auch nicht, wie die in Behaim, vergleitet sein sollen. Solten nun E/ure/ M/ajestä/t straks zufaren und sie durch offene Mandata, wie alhie in der Cron Behaim, on alle vorgeende Handlung, auspiten und vertreiben lassen, ist hierinn das zu besorgen, dieweil di Stende viel Juden haben und derselbigen one Zweifl nicht wenig geniessen, si wurden sich dessen mit dem Höchsten beschweren und villeicht auch denselben Mandaten nicht gehorsamen wollen; daraus Eur M/ajestä/t

nur Verkleinerung erfolgen khondte. Auf dass aber hierinn mit guetem Grundt gehandlt und gefarn werden mochte, ist mein gehorsamblich Guetbedunkhen: Eur M/ajestä/t wollten Sigmunden Heldten, Underchamerer und Chamer-Procurator in Marhern, die undter sich nicht Juden haben, befelchen, dass si fleissig nachforschen und sich erkhundigen woldten, ob der Juden halber, wie es mit denselben ain Gelegenhait hat, und mit was Fueg und Grunde sie die Stende undter sich gedulden, in den Landtagen auch Landsordnungen und sonsten was zu befinden sein mochte, und alsdann Eur M/ajestä/t desselbigen, mit iren Rat und Guetbedunkhen zu berichten. Dann solten Eur M/ajestä/t solches andern Personen befehlen, weil sie das mererntheils Juden undter sich haben, ist sich zu vermuten, sie möchten sich desselbigen eussern wellen und mer darauf gedacht sein, wie sie die Juden behalten khöndten, dann dass sie vertrieben werden soldten. Wenn nun solchs beschehe und Eur M/ajestä/t angeregter dreier Personen Bericht und Guetbedunkhen haben, auch mir hierinn verner Beratschlahung /!/ befelhen würden, wil alsdann ich hierinn gehorsamblich verhalten.

Desgleichen khondten sich auch Eur M/ajestä/t berurter Juden halber etlichen unparteischen /!/ Personen in Slesien und Lausiz, wiewol ich berichtet, dass in beden Marggrafthumbern kheine sein sollen, gnedigist erkundigen und Berichts erholen. Und thue Eur röm/isch/ khu/niglichen/ M/ajestä/t mich zu vatterlichen Gnaden und Hulden gehorsamblich befelhen. Geben Prag den letsten Augusti im LVII. Eur röm/isch/ khu/niglichen/ M/ajestä/t

gehorsamer Son Ferdinand

Joachim von Neuhaus.

BD-dt. 1287 (č.Nr. 1288), n. Národní museum;

1557 IX 8 I/35

Wien: Ferdinand I. an den Unterkämmerer und Prokurator der Markgrafschaft Mähren, sie sollen darüber berichten, warum die mährischen Stände die Juden unter ihrer Herrschaft dulden.

Zikmundovi Heltovi, podkomořímu a prokuratoru markrabství Moravského.

Ferdinand etc. Urozený, statečný a slovutný, věrní naši milí! Zprávy nás toho nejedny jisté docházejí, kderak by židé křesťany v království a zemích našich, věrné poddané naše milé, velice ztěžovati a je v znamenité a nenabyté škody na statcích a jměních jich připravovati měli, pro kterúžto příčinu jsme se při nyní jminulém sněmu na hradě našem Pražském s radú úředníkuov a soudci zemských i rad našich věrných milých na tom konečně ustanovili, to pokolení židovské z království našeho Českého po vypověděném gleitu jich vybyti a vyprav ti. I chtíce my rádi v tom při poddaných našich v království našem Českém a v jiných zemích k němu připojených, jim samejm k dobrému, rovnost zachovati, aby ze všech zemí židé jako z království Českého vyhnáni a vybyti byli, jakž pak jiné nemáme, než že pod jurisdikcí naši trpíni býti nemají: protož vám milostivě poroučieme, abyste nám o tom o všem vyptajíc se na to,

což nejspíš býti muože, dostatečnú zprávu sepsanú spolu s radú a zdáním vaším dali a uřinili, proč a z kterých příčin stavové markrabstvie našeho Moravského a to plemeno židovské pod sebú trpí a tu živnost nekřesťanskú jim provozovati dopouštějí a jakú toho spravedlivost neb právo mají, abychom se dále v tom věděli jak zachovati. Na tom vuoli naši královskú naplníte. Dan v Vídni v středu den narození panny Marie léta etc. LVII.

BD-dt. Nr. 584, (č.Nr.582) n.AMV-Místodrž.-Missiva 60, fol. 215 ;

1557 IX 26, I/36

Wien: Ferdinand I. an Erzherzog Ferdinand, er solle das Gutachten einiger mährischer Landesoffiziere, die Ausweisung der Juden könne ohne Landtagsbeschluß erfolgen, mit den böhmischen Landesbeamten erörtern und ein Gutachten abgeben.

Ferdinand etc. Nejjasnější kníže, synu náš nejmilejší. Věděti tvé lásce milostivě a otcovsky dáváme, že jsme podle zdání tvé lásky do markrabstvie našeho Moravského totiž Zikmundovi Heltovi, Přemkovi z Vickova, podkomořímu našemu markrabstvie Moravského a Ambrožovi z Ottrštorfu, prokuratoru našemu téhož markrabstvie psaní učiniti a jim poručiti ráčili, aby to uvážili i na to se vyptali, kterak by židé z markrabstvie Moravského vykořeněni a vybyti býti mohli, aby v tom rovnost s královstviem České strany židuov zachována byla. I co nám na takové poručení naše tyž osoby za odpověď dávají, tomu tvá lásky z příležícího vejpisu vy-

rozumí. I poněvadž se jich zdání na to vztahuje, že bychom bez sněmu obecního židy z dotčeného markrabství vypověděti mohli, tvé lásce milostivě a otcovsky poroučieme, že tvá láska to s ouředníky zemskými a radami našimi, kteréž tvá láska nyní při sobě k soudu zemskému jmíti bude, uváží, a pokudž by to bez sněmu obecního býti mohlo, nám o tom, jakž tvá láska to v radě uváží a najde, oznámil. Na tom tvá láska milostivú a otcovskú vuoli naši naplní. Dan v Vídni v neděli po sv. Matouši léta etc. LVII.

BD-dt. Nr.585, n.AMV-místodrž.-Missiva 60 (1556-58), fol. 266b;

1558 II 3. I/37

Praha (Do.n.Hromnice) : Instruktion für die kaiserliche Gesandten auf dem mährischen Landtag, Brno, 1558 II 27 Invocavit :

Také komisaři Naši na všechny strany margkrabství Moravského vznesti mají, že sme z mnohých slušných a uznalých příčin s bedlivým, pilným v radě uvážením všecky židy nejednom z dědičných zemí Našich Rakouských, ale i také v království Našeho Českého a zemí k témuž království připojených vypověděti račili. Jakož pak tíž židé z dědičných zemí Našich se již vybrali a odsud z království Českého, zvláště pak z Prahy se také stěhují a do sv.Bartoloměje nyní přístího konečně všickni se vystěhovati mají pod těmi pokutami, jim v mandatech Našich uloženými, kteréž sme před půl létem z Vidni vydati ráčili, a dalšího žádného příročí jim od Nas vydáno nebude, ačkoli znameni-

té přímluvy se k Nám za ně daly, však jim tu nic prospět nemohly, i ráčili jsme se tolikéž na tom jistotně ustanoviti, aby také z margkrabství Našeho Moravského všickni židé vypovědění a vybyti byli. A poněvadž některé osoby v témž margkrabství Moravském drahně židů pod sebou a na gruntech svých mají, protož aby ti všickni, pod kterýmž, jakž dotčeno, jací židé jsou, všech jich vybyli, a to jmenovitě v roce pořad sběhlém tak, jakž mandáty Naše tištěné, v kterémž jim židom, aby v tom roce dluhy své, které při křesťanech mají, volně vypominati a zase křesťanóm od sebe praví bejti mohli, toho roku přidati, i glejth, aby bezpečně z země ven se vystěhovali a vybrali, dávati ráčíme, šířeji v sobě obsahují. Kteréžto mandáty a glejth Náš v těch listech Našich otevřených obsaženy hajtmanu Našemu kargkrabství Moravského odeslati a jemu poroučeti ráčíme, aby všudy v městech a jinde ty a takové mandáty Naše tištěné přibijeti dali, aby se všichni, zvláště židé, věděli časně, čím spraviti. Kdež maje s takové často psaného margkrabství Moravského i zvláštní osoby, kteří židé pod sebou mají, toto Naše skrze komisaře jim učiněné oznámení, aby se tak a nejinak v tom ve všem, zachovali, jakž o nich pochybovati neráčíme; a což tak poslové Naši zjednají a vyřídí, v čemž při stavích žádné pilnosti a práce, jakž jim milostivě věříme, litovati nemají, o tom aby Nám beze všeho meškání psaním

svým oznámili, jináče nečiníce. V tom vůli Naši královskou naplní. a)

SAB-A3 (sněmy)-2, fol.127b-128a (alt 124-125) ; Kameníček, Sněmy III, S.233 ff., Anm. 5;

a) bei Kameníček fehlt Schlu3: Dat/um/ na hradě našim Pražském ve čtvrtek po paně Marii Hromnicích léta LVIII° a královstwy našich řimského XXVIII° a jiných XXXII°.

1558 II 27, I/38

Brno: Der mährische Landtag setzt sich in einer Instruktion an die Gesandten zum König für die von der Ausweisung bedrohten Juden ein.

O židy.

Z strany vypovědění židův ven z země na tom sme se snesli, poněvadž někteří, kteříž sou po otcích svých při rozdílích anebo kupem na nich oužitky nemalé přijali, Jeho Kr/álovsk/é Milosti někého pána našeho milostivého od nás prositi račte, ať nás při tom milostivě zůstaviti, jakž předešle bývalo, ráčí.

SAB-A 3 (sněmy)-2, fol. 130b (alt 127) ;

1558 V 24, I/39

Wien: Ferdinand I. an Erzherzog Ferdinand, er solle keine Fristverlängerung der Ausweisung der Juden bewilligen.

Nejjasnější kníže, synu náš nejmilejší! Nepochybujem, že tvá láska v dobré paměti má, jaké jsou se přímluvy nejedny k nám času předešlého za židy Pražské dály, abychom

jich v království našem Českém předse nechati ráčili, kdež pak i nyní také za též židy o další příročí mimo vyšlé mandáty naše aby své dluohy na křesťanech, poněvadž s nimi před soudem komorním a purkrabským i při právích městských, o ně činiti mají, vyupomínati mohli k nám přímluvy se dějí. I věděti tvé lásce dáváme, že jsme se na tom ustanoviti ráčili, aby ti i jiní židé v království a zemí /!/ našich trpíni nebyli, a protož toho při vejš dotčených mandátích našich vyšlých zuostavovati ráčíme, aby se židé Pražští a v království Českém konečně v vyměřeném a oznámeném čase odtud vybrali a vystěhovali pokutú vyměřenú.

Avšak tvé lásce milostivě a otcovsky poroučíme, aby tvá láska při všech soudech a právích městských i při obzvláštních osobách, kdež oč činiti mají, to na místě našem nařídil a opatřil, aby jim na věřitelích a dloužnících jich k spravedlivým dluohóm a k tomu, což jim z práva náleží, bez odtahuov dopomoženo bylo, a oni aby zase křesťanóm, kterýmž co povinovati jsou, od sebe také zadosti učinili. Jakž pak o tvé lásce milostivě opatřiti neobmeškú, tak aby to plemeno židovské podlé týchž vyšlých mandátuov d/ našich vykořenčno a vybyto z království a zemí našich býti mohlo, a my to tvé lásce milostivě a otcovsky (jsouce tvé lásce vždycky otcovskú láskú náchylni) zpomínati ráčíme. Dan v Vídni v outerý ut supra[a] léta etc. LVIII[o].

BD-dt N.588 (č.Nr.586) n.AMV-místodrž.-Missiva 60, fol. 358a ;

a) po neděli Exaudi ;

1558 VI 20, I/40

Wien: Ferdinand I. an Erzherzog Ferdinand, er sei unter bestimmten Bedingungen mit der von ihm und den Landesbeamten vorgeschlagenen Fristverlängerung für die Ausweisung der Juden einverstanden.

Arciknížeti Ferdinandovi.

Ferdinand etc. Nejjasnější kníže etc.! Psaní a odpovědi, kterúž nám tvá láska strany židuov dává a při tom oznamjue, že jest tvá láska s ouředníky a soudci zemskými královstvie Českého o to radu držel a že se při tvé lásce v radě z mnohých příčin snáší, aby týmž židóm roku přidáno bylo až do svatého Jiří nejprv příštího etc., tak jakž tvá láska to vše v témž psaní svém rozumně a obšírněji dokládá, sme vyrozuměli. Kteréžto zdání a rada tvé lásky z těch příčin již oznámených a bedlivě od tvé lásky uvážených nám se také milostivě a dobře líbí, a k tomu povolení naše dávati ráčíme, aby ten rok do sv.Jiří, jakž dotčeno, týmž židóm přidán byl. Protož tvé lásce milostivě a otcovsky poroučíme, aby tvá láska židóm o tom roku jim od nás přidání oznámiti rozkázal a při tom aby tvá láska na místě našem týmž židóm do toho dne svatého Jiří gleitu přidal a všecko to, pokudž v témž psaní tvé lásky jest dotčeno, a což by dále v tom za potřebné tvá láska uznal, jménem naším vyříditi dal, abychom již dalšího nabíhání i také tvá láska od toho plemene židovského zbaveni byli. Tolikéž aby jim židóm zřetedlně oznámeno bylo, aby se tak k tomu konečně přistrojili a mezi tímto časem a svatým Jiřím z královstvie Českého a z jiných zemí našich všickni vybrali, že jim jistotně žádného více dalšího přírocí dáv

vati nemíníme a nechceme. Na tom na všem tvá láska milostivú vuoli naši synovsky naplní, kteréž vší láskou otcovskou vždycky náchylni býti ráčíme. Dan v Vídni v pondělí po svatém Vítě léta etc. LVIII.

BD-dt. Nr. 589 (č.Nr.587), n.AMV-místodrž.-Missiva 61, fol. 9a;

1558 VII 23. I/41

Wien: Mandat Ferdinands I. an alle Einwohner der Länder der böhmischen Krone, er habe den Juden die Aufenthaltsfrist in diesen Ländern bis zum 23.April 1559 verlängert.

Mandátů 28 do království Českého, do každého kraje dva, strany židuov, že se jim příročí do svatého Jiří v království Českém zuostati dává.

Ferdinand etc. Urozený, statečným, slovutným, opatrným, pánóm, rytířóm, vladykám a městóm i jiným všem obyvatelóm a poddaným našim ze všech stavuov království Českého, markrabství Moravského, knížetství Slezských a markrabství Horních a Dolních Lužic etc. Věrní milí. Jakož vám všem vuobec vědomé jest, že jsme léta LVII. nyní minulého při času svatého Bartoloměje všem židuom, kteříž v království našem Českém jsou a obcují, z hodných, uznalých a slušných v mandátích a otevřených listech našich vyšlých obšírně položených a oznámených příčin gleit jich, kterýž jsme jim léta minulého (když jsou podlí snešení a zavření sněmovního, kterýž tehdáž na hradě našem Pražském při pří-

tomnosti osoby naší držán byl, že všeho království vypověděni byli) na veliké ponížené a plačtivé prosby jejich i také přímluvy, kteréž jsou se za ně dály, připovídajíc, že se chtějí všelijak dobře a chvalitebně chovati, dáti ráčili, vypověděli a jim přístně poručili, aby se všichni osobami i statky svými z království našeho Českého i z zemí k němu příslušejících ode dne jim napřed věděti daného v plném roce pořád zběhlém podlé znění gleitu jich konečně vystěhovali.

I zprávu toho jistú míti ráčíme, že jsou se tíž židé podlé takového přístného rozkazu a poručení našeho z téhož království vystěhovati a v tom se poslušně zachovati chtěli, jakž jsou se pak již mnozí z nich odtud odebrali a své věci odvezti dali, než že jsou v tom čase jim vyměřeném k dluhóm svým, kteréž na křesťanech po všem království mají, přijíti ani se jich dosouditi nemohli, pro nejvyššího pána Boha nás mnohdykráte skrze vyslané své i s hořkým plačem prosíc, abychom jim aspoň to přírocí dali, aby jednom dluhy své vyupomínati a což mají a s sebú vézti nemohú, prodati a zase od sebe křesťanuom zadosti učiniti mohli. Kdež poznavše my jakožto křesťanský císař a pán spravedlivý a majíc o tom zprávu jistú a dostatečnú že jest to tak, nemohli jsme toho na ně dopustiti, nýbrž k tomu povoliti, aby týmž židóm do jistého času přírocí dáno bylo. I z těch ze všech oznámených a jiných slušných příčin ráčili jsme jim od datum tohoto mandátu našeho až do svatého Jiří nejprv příštího přírocí lhuotu a gleit dáti, aby své dluhy v království Českém i v jiných zemích

našich vyupomínati, jich se podlí náležitosti dosuzovati a zase od sebe křesťanóm, komuž co povinni jsou, učiniti a jim zaplatiti mohli.

A protož vám všem i jednomu každému z vás poroučíme, poněvadž, jakž dotčeno, tíž židé v témž království nemalé dlouhy mají i take zase oni obyvatelóm téhož království nemaló povinnovati jsou, aby jedni druhým, což tak spravedlivě dlužni a povinni jsou, konečně před vyjitím vejš dotčeného času svatého Jiří zaplatili a právi byli; a když by tíž židé za dopomožení dluhův svých kteréhož koli obyvatele téhož království žádali, aby jim dopomoženo bylo, a zase komuž by oni spravedlivých dluhuov povinni byli, aby též před vyjitím téhož času zaplatili, a víceji dluhuov židé křesťanóm a křesťané židóm přes ten svrchu psaný čas svatého Jiří mezi sebú aby nečinili, neb těch jedni druhým podli předešlých mandátův našich platiti povinni nebudú a býti nejmají. A když tak často dotčení židé při jim přidané lhuotě neb přírocí svatého Jiří z království našeho Českého ještě v gleitu našem císařském se stěhovati budou, poručení naše jisté a přístné jest, abyste všickni i jeden každý z vás sami na ně nesahali, ani nižádné škody a překážky v tom ven z země stěhování pod nižádným vymyšleným obyčejem a zpuosobem jim nečinili ani komužkoli činiti dopouštěli, nýbrž je průvodem i jinak, aby se pokojně a bezpečně z království našeho Českého a zemí k němu příslušejících odebrati mohli, fedrovali, a to pod uvarováním skutečného trestání, hněvu a nemilosti naší císařské, jakž předešli mandátové naši vyšlí o tom

plněji svědčí. Na tom jistú a konečnú vuoli naši císařskou naplníte. Dan v Vídni v sobotu po svaté Maří Mandaleně léta LVIII.[a)]

BD-dt. Nr. 590 (č.Nr.588), n.AMV-místodrž.- Kopiář 50, fol. 178a ;

1558 XII 5. I/42

Recess der böhmischen Kanzlei, kraft dessen Ferdinand I. die Aufenthaltsfrist der Juden bis zum 23.April 1559 verlängert.

JMt. Římský císař a Uherský, Český etc. král etc., pán náš nejmilostivější, ráčil jest poníženým prosbám vší obce židovské v Starém městě Pražském i také všech židov v tomto království obývajících, k tomu také i přímluvě nejedné, kteréž jsou se k JMti. Cské. za ně dály, šířeji vyrozuměti. I poněvadž JMt. Cská. ráčil jest se předešlého času z slušných hodných příčin na tom ustanoviti a mandáty svými po všem království oznámiti, aby všickni židé ven z tohoto království konečně se do určeného času vystěhovali: však na přímluvy, kteréž jsou se za ně dály a proto aby se mohli tím snázejí z téhož království vypraviti, ještě jest JMt. Cská. jim až do sv.Jiří přírocí dáti ráčil; a protož toho JMt. Cská. při tom zůstavovati ráčí a jim židóm porúčeti, aby do téhož času sv.Jiřího nejprv příštího podlé předešlého poručení a mandátu JMti. se vystěhovali pod pokutú od JMti.Cské. uloženú a JMt.Cská. ráčí o tom poručení dostatečné učiniti, aby volně a bezpečně životy

a statky svými bez překážky se odebrati a vystěhovati mohli.

Ex consilio Sac. Caes. mtis. 5.die Decembris a. 1558

BD-dt. Nr. 592 (č.Nr.590) , n.AMV-místodrž.-Kais.Befehle 50, fol. 187a ;

1559 I/43

Joseph ha-Cohen in seinem Emek ha-Bacha über die Judenfeindlichkeit Ferdinands I. und das Wohlwollen Maximilians II. den Juden gegenüber.

Der Kaiser Ferdinand I. nun wollte alle Juden, die sich in Böhmen, in Prag wie in den übrigen Städten seines Reiches befanden, vertreiben, und hatte dies bereits eidlich gelobt, und als sich die Juden deshalb zu ihm begaben und bei ihm eine Fürbitte thaten und auch die Einwohner zu Prag ihn fussfällig baten, ihnen dies nicht zu Leide zu thun, da die Juden dieses Land bereits vor der Zerstörung des Tempels bewohnt hätten, fuhr er sie hart an und wollte ihnen kein Gehör schenken, denn er sagte, dass er dies bereits eidlich gelobt hätte. Hierauf schickten die Juden an den Pabst Pius [a] , damit dieser irgend ein Motiv ausfindig machen möchte, ihn seines Gelübdes und seines Fides /!/ zu entbinden, was derselbe auch that. Trotz dessen legte sich sein Zorn nicht und hielt er seine Hand noch immer erhoben. Seine Söhne jedoch waren gnädige Regenten, leisteten den Juden Beistand und sprachen zu denselben: Fürchtet euch nicht, bleibet im Land , treibet darin Geschäfte und werdet (brauchbare) Männer, dann könnt ihr sicher im Lande weilen.

Als der Kaiser Ferdinand alt geworden war und auf dem Siechbette lag, leitete sein Sohn Maximilian die Geschäfte seines Hauses und sprach schon damals über die Bewohner seines Landes, welche nach seinem Bescheide aus - und einzogen [b], Recht. Als Ferdinand über die Juden Erkundigungen einholte, erwiederte er: die Juden haben bereits einen kaiserlichen Bescheid erhalten und das Land verlassen; es ist von ihnen Niemand mehr daselbst übrig geblieben. Hierauf dankte jener Gott, starb und ward eingethan zu seinen Ahnen.

Alsdann regierte sein Sohm Maximilian II. an seiner Stelle und die deutschen Fürsten erwählten ihn zum Kaiser. Da ward es bei den Juden Licht in Betreff ihrer Lehre, denn er und seine kaiserliche Gemahlin waren gnädige Herrscher, die auch um die Juden den Faden der Gnade zogen und diese dienten ihnen mit wahrer Freudigkeit, da sie mit keinem Widersacher und keinem Anstosse zu kämpfen hatten.
BD-dt. Nr. 1291, n. Übersetzung von Dr. Wiener ;
a) Papst Pius IV ;
b) d.h. sich nach ihm richteten ;

1559 II 18, I/44
Augsburg: Ferdinand I. an Erzherzog Ferdinand, er bewillige den Juden, nach ihrem Abzug acht oder zehn Prokuraturen zum Eintreiben ihrer Schulden und der Abwicklung ihrer Geschäfte vorübergehend zurücklassen dürfen.

Antwort der Fürstl. Durchl. etc. von wegen der Juden in Ihr Mt. etc. Kron Behaim, dass sie auf angesetzten

Termin das Land raumben und noch ihnen 8 oder 10 judische Procuratores zur Einpringung irer Schulden und Versilbrung irer liegenden Grund lassen, auch dass sie beim Ausziehen des Lands vor Gewalt geschutzt werden und sich bei Straf Leibs und Guets in Ihr Mt.etc. Kunigreichen und Lande ferrer nit nider thuen oder zu wonen einlassen. Ferdinand etc. Durchleuchtiger etc. Deiner Lieb sunliche gehorsambe Furpitt vor die Juden unsers Kunigreichs Behem sambt der eingeschlossnen Supplication, so si Deiner Lieb uberreicht, haben wir nachlengs verlesende gnediglichen vernomben und verdencken Dein Lieb väterlichen gar nicht, dass si auf solichs in der Juden beschehenes Wainen, Anflehen und Bitten sein zu der vor si beschehen Intercession aus Mitleiden bewegt worden. Dieweil wir aber ainist in diser Sachen entlichen uns entschlossen, auch auf zuvor beschehenes mehrerlai Anlaufens und Furpitt innen den Juden, damit si desto pesser ire Hab, Gueter, Weib, Kinder und Gesind aus dem Land pringen, die liegend Grund versilbern und irer Schulden habhaft werden möchten, die Zeit zur Vermeidung unser Kunigreich und Land erstreckt, haben si sich ferrer nit zu beschwern, damit si aber kürtze der Zeit halber sich auch noch ferrer nit beschwern mügen, wellen wir in Ansehen Deiner Lieb, auch anderer zuvor beschehenen Furpitt gnedigist zulassen, dass si nach irm gänzlichen Abzug aus unsern Kunigreichen ind Landen schirist kunftig Georgi zu ferrer Sollicitirung und Anmanung irer Schulden, auch Verkaufung irer Heuser und liegenden Grund acht oder zehen Personen als ire vollmechtige procuratores zu Richtig-

machung irer ubrigen Händl hinter sich lassen mugen; denselben soll Dein Lieb anstatt unser verholfen sein und sonst, wo von nöthen, bei den Gerichten verfugen, damit sie billiche und schleunige Execution on alln Nachtheil und Uberfortlung bekomben, nit weniger dise Anordnung thuen, damit si mit irn Weib, Kindern, Gesind, Hab und Guetern sicher aus unserm Kunigreich und den incorporirten Landen komben mugen.

Doch well inen auch Dein Lieb in unserm Namben dise ernstliche Anmanung thuen lassen, dass wir in Kraft unser zuvor ausgangenen Mandata und unsers determinirten und entlichen entschlossnen Willns, bei unsern Ober- und Nider-, Haupt- und Amptleuten in den eingeleibten Lendern durch offene publicirte Mandata das wellen verfuegen, woferr sich einicher Jud und Judin mit irn Weib und Kindern in den incorporirten Landen aus Behem als in Merhern, baiden Schlesien und Lausitz niedertheten, alldaselbst unterschleiflichen uber kurz oder lang zu verharren oder zu pleiben, dass si eingezogen und an Leib und Guet wirklichen sollen gestraft werden. Wollten wir Deiner Lieb nit verhalten, dero wir mit vaterlichen Gnaden und Hulden alle Zeit wolgnaigt sein. Geben Augspurg, den XVIII Febr. a. im LVIIII° etc.

BD-dt. Nr. 593 (č.Nr.591) n.AMV-místodrž.- Missiva 64, fol. 44b ;

1559 III 21. I/45

Augsburg: Ferdinand I. an Erzherzog Ferdinand, der Ausweisungstermin für die Juden bleibe bestehen, doch wird Schwangeren und Kranken der Termin bis zur Genesung verlängert.

Recepisse der Fürstl.Durchl. auf die Intercession für die Juden zu Prag, dass es Ihr Mt. bei dem Auspot auf Georgi schirist entlich verplaiben lassen ohn die bewilligten Personen, so die Schulden eintreiben sollen und die gross schwangern Weiber und kranken Personen, so zugleich ihrer Leibsschehaft halb nit wegziehen kunnten, sollen bis zu ihrer Erledigung der Gepurt und Kindpett, auch Erholung ires Gesunds allda aus lautern Gnaden ain Zeitlang gelassen werden.

Ferdinand etc. Durchleuchtiger etc. Wir haben Deiner Lieb sunlichs Schreiben und Intercession fur die gemain Judischhait in unserer Stadt Prag sambt den ausgefuerten Ursachen, warumben wir inen iren angestellten Termin Georgi schirist noch auf ein Jahr oder halbs erstrekken möchten, gnediglich und väterlich nachlengs verlesen hörn: und wiewol wir Deine Lieb hierinnen anderst nit verdencken, dann dass sie dise Intercession ~~auch~~ aus christlichem Eifer und Mitleiden gethan, und dass wir auch Deiner Lieb in irn furpittlichen Schreiben und Ersuechen, was immer mit Fueg beschehen kann, allzeit mit väterlichen Willn gnaigt sein, so haben sich aber Dein Lieb hinwiderumben gehorsamblich zu berichten, aus was beweglichen und genuegsamen Ursachen wir uns aigentlich resolvirt die Juden in unserer Cron Behaim und derselben incorporirten Lendern weiter

keins Wegs zu gedulden.

Darumben so lassen wirs bei dem beschehenen Auspot auf Georgi und unserm derhalb an Dein Lieb ausgangen Schreiben gnediglich und genzlich verpleiben, also dass die bemelt Judischhait ausser der 10 oder 12 Personen, so wir ihen zu Eintreibung irer Schulden und Verkaufung irer Gueter in Prag zu pleiben vergunt, auf Georgi irn Abzug nemben solle. Jedoch bewilligen wir aus lautern Gnaden, dass diejenigen beschwangerten Frawen, desgleichen die kranken Personen, so zu solcher Zeit Georgi irer nahenden Gepurt, auch wisslichen Leibskrankheit und Geprechlichait halber je nit abkomben kunnten oder mugen, so lang allda zu Prag bleiben und gelassen werden bis si die Weibsbilder der Geburten und Kindpeten entledigt, sich auch der kranken Personen Gesundhait wider zu Pesserung geschickt haben, alsdann solten si auch fortan aus der Cron Behaim ziehen. Wollten wir Deiner Lieb auf derselben sunlichs Schreiben zu gnediger, väterlicher und entlicher Widerantwort nit pergen, und seind Deiner Lieb in ander Weg mit alln väterlichen Gnadn und Hulden allzeit wolgnaigt. Geben Augsburg, den XXI. Tag Martii anno etc. LVIIII etc.

BD-dt. Nr. 597 (č. Nr.595) , n. AMV-místodrž.- Missiva 64, fol. 66a ;

I/46

1559 IV 4,

Augsburg: Ferdinand I. übersendet Erzherzog Ferdinand die Mandate über die Ausweisung der Juden aus den Nebenländern der böhmischen Krone.

Ir/o/ Majestä/t etc. uberschicken der furst/lichen/

D/urchlauch/t per aviso die Nebenmandat in der Cron Behaim incorporirte Land dieselbe an ir Gehör [!] zu ordnen, damit die ausgepotne Judn im Kunigreich kain geferlichen Unterschlaif gebrauchen.

Ferdinand etc. Durchleuchtiger etc. Nachdem auf Georgi schierist iczo laufenden Jars die gemaine Judschhait unser Cron Behaim durch unser publicirte General auf stattliche vorgeende Berathschlagung ist ausgeschafft worden, haben wir in die incorporirte iczo gedachte unsers Kunigreichs Lande Nebenmandat und Beuelh an die Haubt- und Amtleut ausgeen lassen, damit kaine solche ausgeschaffte Juden daselbst bei Verlust Leibs und Guets Unterschleif brauchen, wie Dein Lieb inliegend sunlichen zu vernemben habe, die werden Dein Lieb an ir Gehör zu ordnen furderlichen verschaffen. Wollten wir derselben zu pesser Nachrichtung vaterlich und gnediglich nit verhalten. Geben Augsburg, den IIII.April anno im LVIIII.

BD-dt. Nr.598 (č. Nr.596) n.AMV-místodrž.-Missiva 64, fol. 82a ;

1559 IV 14, I/47

Augsburg: Ferdinand I. an Zdeněk z Valdštejna, Hejtman der Markgrafschaft Mähren, niemand solle die Juden bei ihrem Auszug belästigen.[a)]

Hejtmanu markrabstvie Moravského.

Ferdinand etc. Urozený, věrný náš milý! Jakož bez pochyby o tom dobrú vědomost máš, že jsme LVII° léta jminulého při času sv.Bartoloměje všem židóm, kteříž v králov-

stvie našem Českém jsou a obcují, z hodných, uznalých a slušných v mandátích a odevřených listech našich vyšlých obšírně položených a oznámených příčin gleit jich, kteryž jsme jim léta jminulého (když sou podlí snešení a zavření sněmovního, kteryž tehdáž na hradě našem Pražském při přítomnosti osoby naší držán byl, ze všeho království vypovědíni byli) na veliképonížené a plačtivé prosby jejich i také přímluvy, kteréž sou se k nám za ně dály, připovídajíc, že se chtějí všelijak dobře a chvalitebně chovati, dáti ráčili, vypověděli a jim přístně poručili, aby se všickni osobami i statky svými z království našeho Českého i z zemí k němu příslušejících ode dne jim napřed věděti daného v plném roce pořád zběhlém podlí znění gleitu jich konečně vystěhovali. Na kteréžto vyměření jistý čas jsme jim po tom až do svatého Jiří nyní příštího gleit a lhůtu přidati ráčili, tak a na ten zpuosob, aby dluhy své vyupomínati a jich se podlí náležitosti dosuzovati a zase od sebe křesťanóm, komuž co povinni jsou, zadosti učiniti a jim zaplatiti mohli, a víceji dluhuov židé křesťanóm a křesťané židóm přes svrchu dotčený čas svatého Jiří aby nečinili, neb že těch jedni druhým podlí předešlých mandátuov našich platiti povinni nebudou a nemají. I poněvadž pak dotčení židé z království našeho Českého a z zemí k němu příslušejících při svatém Jiří nyní příštím v gleitu našem císařském stěhovati se budou, poroučímeť, aby o tom z ouřadu svého hejtmanského, všem stavóm a poddaným našim v markrabstvie Moravském listy svými odevřenými oznámil a na místě našem poručil, aby všichni i jeden každý z nich sami na ně nesáhali, ani žádné škody a překážky v tom ven

z země stěhování pod nižádným vymyšleným zpuosobem jim nečinili, aniž komu koli činiti dopouštěli, aby se pokojně a bezpečně z království našeho Českého a z zemí k němu příslušejících odebrati mohli. A proti tomu zase aby nižádný obyvatel vejš dotčeného markrabstvie našeho Moravského žádného z týchž židuov, kteříž se tak z Čech stěhovati budú, nepřijímal, pod sebú netrpěl a nepřechovával pod jistým trestáním naším císařským, ač by se kdo toho dopustil; a jestliže by také kterýž z židuov, buď jeden nebo víc osob, mimo jistú jim učinénú zápověď naši a čas uložený svatý Jiří nejprv příští, v markrabstvie našem Moravském nebo v jiných zemích k království Českém náležejících postižen byl, ten každý dostatečně trestán býti má. O čemž aby nám, jestliže by se kdo z židuov tak nezachoval, nemeškaje oznámil. Kdež věda v tom jistú a konečnú vuoli naši býti tak se zachovej jináče nečiníce. Dán v Augšpurce v pátek před nedělí Jubilate léta etc. LIX.

BD-dt. Nr. 599 (č.Nr.597), n.AMV-místodrž.-Missiva 62, fol. 121a;

a) Ähnliche Schreiben ergingen unter dem gleichen Datum den Bischof von Breslau und die Landvögte beider Lausitzen. vgl. BD-dt. Nr. 600 und 601 (č.598-599), n. AMV-místodrž.-Missiva 64, fol. 83 und AMV-místodrž.- Patenty 59, fol. 83 und AMV-místodrž. Patenty 59, fol.53a; vgl. dazu a. Brilling, Eine Eingabe, in: ZGJČ V (1938), H.2, S. 59-62, n. SABreslau, Rep. 13 II, 21a; vgl. a. BD-dt. Nr. 616;

1560 III 13, I/48

Wien: Ferdinand I. an Erzherzog Ferdinand, er habe auf seine Fürbitte ebenso wie auf die Maximilians II und seiner Gemahlin und Erzherzog Karls den im Königreich Böhmen verbliebenen Juden die Aufenthaltserlaubnis um ein weiteres Jahr verlängert. Gleichzeitig stellt er auf Grund eines Gutachtens des Gurker Bischofs Urban die Bedingung, daß jüdische Bücher einer christlichen Zensur unterzogen werden müssen und den Juden der Besuch christlicher Predigten nahegelegt wird.

Ferdinand von Gottes Gnaden erwöhlter Römischer Kaiser, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, auch zu Hungern und Behaim König etc.

Durchlauchtiger, hochgeborner, freundlicher, lieber Sohn und Fürst. Wir haben Deiner Lieb sunlich und gehorsam Schreiben sammt der Jüdischheit zu Prag eingeschlossener Supplication, so sie Deiner Lieb von wegen der Prorogirung ihres Gleits und Abzugs aus unser Kron Beheim demüthigist übergeben, empfangen; daraus Deiner Lieb fleissig Fürbitt, dass Wir uns ermeldter Jüdischheit in Ansehung ihres Elends und Armuth, auch in Betrachtung, dass die hievor wegziehenden Juden an mehr Orten jämmerlich beraubt und ermordet worden, gnädigst erbarmen und zu völliger Einbringung ihrer Schulden, auch Verkaufung ihrer Häuser die Prorogation, wie obstehet, verwilligen wollten, nach der Läng väterlich angehört und vernommen. Und wiewohl wir nun auf den Ratschlag, so wir in Deiner Lieb Beisein mit stattlicher Erwägung der Juden Abschaffung halber hievor nit ein-, sonder zu etlichmalen beschlossen, nochmalen endlich

bedacht und Vorhabens gewesen, demselben Rathschlag stracks und ernstlich nachzusetzen und uns zu einiger ferner Vergleitung gemeldter Juden keineswegs bewegen zu lassen: so haben wir doch unsers freundlichen lieben Sohns, König Maximilian, auch Seiner Lieb Gemahl, unser freundlichen lieben Tochter, und dann Deiner Lieb und unsers auch freundlichen lieben Sohns Erzherzog Karls fürbittlich gar fleissigs Anlangen väterlich und gnädiglich angesehen, und demnach ihnen den Juden, soviel noch derselben in der Kron Behaim vorhanden und verblieben sein, ihr Gleit von Ausgang des nächst gegebenen Termins, nämlich von Georgi nächst künftig, an zu raiten, auf ein ganz Jahr zu erstrecken bewilliget, auf dass sie in solcher geraumen Zeit nit allein ihre Schulden allenthalben von den Leuten desto stattlicher einmahnen und einbringen und ihre Häuser verkaufen, sonder auch, was sie hin und wider in unser Kron Behaim schuldig sein, abzahlen und sich nach Endung des Jahrs, wie zuvor beschehen sollen, daraus ziehen und anderer Orten unterkommen mögen. Doch wollen wir solche Bewilligung dergestalt gethan haben, dass Dein Lieb inhalt und vermög des ehrwürdigen unsers lieben andächtigen Urban, Bischofen zu Gurgkh, unsers Raths und Hofpredikanten, beiliegenden räthlichen Gutbedenken von den Juden ihre Bücher erfordere, dieselben durch gelehrte Leut, so sich darauf verstehen und ihrer Sprach kundig sein, ersehen und was für Lästerungen wider unseren heiligen christlichen Glauben und Religion darinnen befunden, austhun und corrigiren lasse, damit ihre Kinder so von Jugend auf (wie wir bericht) solche

Lästerung lernen müssen, davon abgezogen und entwendet werden. Zum andern wolle Dein Lieb ihnen von unsertwegen mit Ernst bei Verlust ihrer Leib und Leben einbinden und befehlen, dass sie in ihren Synagogen öffentlich verkunden, freizugeben und gestatten, wer aus ihnen, es sei Mann oder Weibesperson, jung oder alt, zu dem christlichen Predigen gehen wollt, dass er solches ohne ihre und ihres Banns Verhinderung unverwehrt thuen dürfe. Und fürs dritt, wer alsdann aus ihnen zu der christlichen Tauf und Religion zu treten vorhabens, dass er derhalben von ihnen unverfolgt, unenterbt und sicher sein möge. Und wenn sie nun solches eingehen und vollziehen werden, auch uns von Deiner Lieb von einem und dem andern Artikel Anzeigung gethan würdet, so wollen wir obbestimmter unser gnädigsten Bewilligung nach die Erstreckung ihres Gleits in die Kreis allenthalben ausschicken und publiciren lassen. Darbei sie auch Dein Lieb alsdann von unsertwegen handzuhaben wird wissen. Das haben wir Deiner Lieb zu Erinnerung unsers väterlichen Gemüths, sich darnach wissen zu richten, unangezeigt nit wollen lassen, und seind derselben mit väterlicher Lieb, Hulden und Gnaden allzeit wohlgewogen und geneigt.
Geben in unser Stadt Wien, den dreizehnten Tag des Monats Martii anno etc. im sechszigsten, unserer Reiche des römischen im dreissigsten und der anderen aller im vierunddreissigsten.

BD-dt. Nr. 611 (č. Nr.609), n.AMV-místodrž.-J.4/1 ;

1560 IV 23, I/49

Wien: Ferdinand I. an Erzherzog Ferdinand, er habe die Verlängerung der Geleitsbriefe der Juden bewilligt.

Nejjasnější kníže etc.! Psaní tvé lásky, že jsou židé, kteříž ještě v Praze a v království našem Českém zuostali, ty artikule v psaním našem tvé lásce učiněném doložené přijali a tomu všemu zadosti učiniti připověděli, jsme vyrozuměti ráčili. Protož tvá lásce gleit týmž židóm svědčící i také listy otevřené do krajuov království Českého, aby jeden každý z obyvateluov téhož království o přidání dotčeným židuom téhož gleitu věděti mohl, posílati ráčíme, tvé lásce milostivě a otcovsky poroučejíc, aby tvá láska táž glejt dotčeným židuom vydati a listy otevřené po krajích rozeslati poručil, a v tom se dáleji, jakž předešlé psaní naše v sobě zavírá, tvá láska zachoval. Na tom tvá láska vuoli naši otcovskú naplní. Dán ut supra.[a)]

BD-dt. Nr. 613 (č.Nr.611), n. AMV-místodrž.-Missiva 62, fol. 244a ;
a V Vídni v outerý po provodní neděli léta etc. LX ;
1560 VII 23, Wien: s. II/Prostějov 6;
1560 VIII 28, Wien: s. II/Prostějov 7 ;

1561 III 6, I/50

Praha: Erzherzog Ferdinand verwendet sich bei Ferdinand I. für eine Verlängerung der Auswanderungsfrist der Juden um ein halbes Jahr.

Allergenedigster etc. Ew/er/ k/öniglichе/ M/ajestät/ haben jüngstlich den Juden in Behaim von wegen Einbringung irer Schulden den Termin zu irem Hinweckziehen bis auf

Georgi negstkunftig genedigist erstreckhet, und obwol aller möglicher Fleiss fürgewandt worden, damit sie gennzlichen hetten khönnen bezallet und zufrieden gestelt werden und ires Wekziehens halber kheine erhebliche Entschuldigung mer fürzubringen haben möchten: so haben sie doch bisher uber allen angewendeten Fleiss nicht könen von iren Gläubigern in Beheim und Mähren bezahlt werden, wie Ew/er/ k/aiserliche/ M/ajestät/ aus inliegend irer Supplication gnedigst vernemben werden. Daraus dann abermalig, wo sie auf den bestimbten Termin das Land räumben sollten, nichts anders allaine unaufhörliches Anlaufen und Klagen folgen würdet, dann aldieweil sie nicht genzlichen bezalet und bei den gerichtlichen Erörterungen ire Rechtfertigung nicht bekhumben werden, Ew/er/ k/aiserlich/ M/ajestät/ von inen nicht unangelaufen bleiben. Auf dass nun aber die Juden weiter nicht Ursach hätten, sich mit iren Schulden und unerörterten hangenden Rechtssachen zu schützen und aufzuhalten, auch Ew/er/ k/aiserliche/ M/ajestät-/ hinfüro des unaufhörlichen Anlaufens genzlicher uberhoben werden, möchten Ew/er/ k/aiserliche/ M/ajestät/ bemelten Juden noch zum Uberfluss einen geraumben Termin, es sei auch ein ganzes oder halbes Jahr, geben Und mittler Zeit nicht allein den Personen, so Ew/er/ k/aiserliche/ M/ajestät/ von wegen der Juden Schulden verordnet, sondern auch bei den Gerichten in Behaim, Mähren und anderswo die endlich und ernstliche Beschaffung thun, dass den Juden schleinig nicht alleine zu iren Schulden verholfen, sondern auch in iren habenden Rechtsachen Endschaft gemacht werde.

Dann Ew/er/ k/aiserliche/ M/ajestät/ haben gnädigist zu bedenken, sollen die Juden also aus dem Land ziehen und ire Schulden auch Heuser und andere Anforderungen hinder sich verlassen, dass inen solches ganz beschwerlich seie, auch bei andern Nationen nich wol ausgelegt werden wolte, und wird doch letzlich dazu khumben, dass Ew/er/ k/aiserliche/ M/ajestät/ nicht wol werden umbgehen khönen, albege ain Anzal Personen ires Mitls, dass sie in diesem Kunigreich und incorporirten Ländern die Schulden einnemen und darinen handeln khönen, zu erglaiten, deme dann durch dieses Mitl, wie gemeldet, so inen ein genauer Termin gegeben würde /.[a]../, auch mit diesem Anhang, sie würden in derselbigen Zeit bezalet oder nicht, so solten sie doch one alle fernere Ausflüchte fort aus dem Land ziehen. Doch steet dieses bei Ew/er/ k/aiserlichen/ M/ajestät/ gnadigisten Willen und Gefallen. Geben Prag, 6. März etc. 61.

BD-dt. Nr. 1297, n. Wolf, Jubelfeier der Wiener Universität ;

a Leerstelle bei BD ;

1561 XI 25. I/51

Praha: Ferdinand I. an Jaroslav z Kunovic, er solle seine Untertanen in Hluk dazu anhalten, dem Izrael Chomutovský žid eine Schuld von 535 Schock bis zum 9.XII., dem für Judenschulden festgesetzten Termin, zu bezahlen, damit die Juden endgültig ausgewiesen werden könnten.

Ferdinand Jaroslavovi z Kunovic. Uro/zen/ v/ěrný/ n/áš/ milý. Jakožť bez pochyby dobře vědomé jest, že jsme

všecky židy z kr/álovství/ naše/h/o č/eského/o a z zemí k ně/m/u příslušejících, aby se podlé poručení našeho pryč vystěhovali, vypověděti ráčili, i oznámil jest nám Izrael Chomutovský, že by poddaní tvoji hlučští [a] je/m/u 535 š. dlužni býti jměli, jakž pak list hlavní, kterejž při právě olomouckém leží, šířeji to v sobě zavírá, poníženě nás týž žid za dopomožení toho dluhu s ponížeností prosíce, i po-/něva/ dž jsme všem jiný/m/ dlužníkó/m/, kteříž židó/m/ dlužní a povinní v kr/álovství/ naše/m/ č/eské/m jsou, rok na Hrad náš p/ra/žský v outerý po Početí [b] Panny Marie před osobou naši c/ísařskou/ položiti ráčili, a chtíce tomu, aby se tíž židé, když se jim záplata stane, odsud vystěhovali, a protož tobě poroučíme, aby poddané své hlucké k to/m/u přidržel, aby se oni v to/m/ čase s tímž žide/m/ o ten dluh smluvili aneb je/mu/ zvyzaplatili. A pakli by co toho na rozepři a na zmatku bylo, že by se je/m/u zaplatiti zbraňovali aneb že by mu povinni nebyli, tehdy any se konečně na vejš uložený den, totiž v outerý po Početí Panny Marie, před nás i rady naše se všemi potřebami bez vejmluov a zástěr vyslané své vyslali a na místě své zmocinili, a ony vyslyšíc, v to/m/ se spravedlivě zachovati ráčíme, kdež znajíc ty slušné příčiny obeslání to/h/oto naše/h/o býti, poněvadž se bez prodlévání všichni židé z tohoto kr/álovství/, jakož dotčeno, vystěhovati mají, tak se zachovej a poddanej svejch k to/m/u přidržeti nepomíjej, a my sme o list hlavní, kterýž při právě olomoucké/m/, jak vejš dotčeno, leží, aby nám sem odeslán byl, také poručení učiniti ráčili.

Dán na Hradě našem pražském v outerý, den s/va/té panny Kateřiny, léta 61. c)

---

a) Hluk, okr. Uherské Hradiště (Ung.-Hradisch) ;
b) XII 8 ;
c) in tergo altes Regest: Prag, 26.Novemb.1561. K.k. Befehl an Jaroslaw v.Kunovic, seine Unterthanen zu Hluk /..../ in Mahren anzuhalten, da3 sie einem Juden ihre Schuld per 535 š. bezahlen, oder vor der k.böhm.Kammer an dem für die Judenschuldner bestimmten Tag, am 9.Dezb., erscheinen, damit sämtliche Juden vermöge der k.Verweisung aus den k. Landen ziehen können.
Beigelegt ein diesfälliges k.Schreiben an die Stadt Olmütz.

vor 1561 XI 25, I/52

Praha: Ferdinand I. an die von Olomouc, sie sollten den Eintrag der Schuld derer von Hluk bei dem Juden Izrael Chomutovský, bzw. seiner Frau, in Abschrift nach Prag schicken.

Olomoučanó/m/. Opatrní, v/ěrní/ n/aši/ milí, z příležící suplikací, kteréž jest nám Izrael žid na místě manželky své poslal, poníženě nás z strany dluhu jejího, kterýž při měšťanech hluckých má, abycho/m/ jí k to/m/u dopomoci ráčili, prosíce, šířeji vyrozumíte, i po/něva/dž jsme všecky židy z kr/álovství/ naše/h/o č/eského/, jakž o to/m/ bez pochyby víte, vypověděti ráčili, a chtíce, aby se i týž Izrael žid s manželkou a dětmi svými pryč odebrati mohl, protož jsme ráčili uro/zenému/ Jaroslavovi z Kunovic o to psaní učiniti, aby on poddané své hlucké k to/m/u přidržel, aby se s týmž žide/m/ o ten dluh umluvili aneb je/mu/ za-

platili. A pakli by se to/h/o od nich nestalo, příčiny toho měli, že by tímž dlohe/m/ /!/ povinní nebyli, tehdy aby se v outerý po Početí P/anny/ Marie osoby před nás z sebe vyslali, a my, vyslyšíce to, v to/m/ se s stra/n/ spravedlivě zachovati ráčíme, a protož vám porúčíme, abyšte n[ám] k to/m/u času ten list hlavní, kterýž na tu sumu od týchž Hluckých svědčí a při právě vašem, jakž to/h/o v suplikací své týž žid dokládá, leží, sem na Hrad náš pražský poslali, tak abycho/m/ k to/m/u času ten list jmíti mohli, jináče nikoli nečiníc.
Dán na Hradě našem p/ra/žském.[b]

AMV-Morava-280, fol. 2a ;
a) Hluk, okr. Uh.Hradiště (Ung.-Hradisch) ;
b) folgt altes Regest: die von Olmuz sollen k.Mayt. ein Verschreibnis, so einem Juden gehörig, zu der Tagfahrt hieher shik/en/.

1561 XII 1, I/53

Praha: Ferdinand I. befiehlt dem Stadtrat von Olomouc, dafür zu sorgen, daß Václav Hepner, Bürger von Olomouc, der Witwe des Prager Juden Markus die Schuld in Höhe von 170 fl. mähr. bezahle.

BD-dt. Nr.633 (č.Nr.631) n.Parsch, Stadtarchiv zu Olmütz; vgl. a. Peyscha, in: Notizenblatt 1879, Nr. 9. S. 70;

1562 I/54

Landesordnung:

§ 111. O židy a jejich lichvy.

Svolení obecní, aby židé z desíti zlatých dva zlatá do roka brali a ze sta zlatých dvadceti zlatých. A tak aby se při velikých i malých sumách zachovávali z desíti dva zlatá berouc a nic více.

A takové lichvy aby židóm na každého puol léta spravovány byly a židé mimo puol léta upomínáním z lichvy meškati nemají.

Jestliže by pak který žid toho neučinil a přes puol léta lichvě přejíti dal, aby o sumu hlavní přišel. Pakli by také kdo toho neučinil a té lichvy židu na toho puol léta nespravil, tehdy ten žid fojtovi té dědiny, kdež ten dlužník jest, to oznámiti má. A fojt jemu spravedlivě učiň a dlužníka k tomu drž, aby židu zaplatil.

Pakli by fojt toho učiniti nechtěl, tehdy žid bude moci sstavovati každého z té dědiny, kdež ten dlužník jest, dokudž se mu dosti nestane. Než což se předešlých dluhuov jejich dotýče, ty jim spraveny buďte na předešlé zřízení.

Na tom také zuostano: Aby žádný žid žádnému člověku z žádné dědiny bez vuole a vědomí pána jeho aneb úředníka nic nepuojčoval, ani na žádný základ, leč by od pána svého neb úředníka ten člověk, kterýž vypuojčiti chtěl, list pod secretem měl, že on k tomu povolení svá dává.

Pakli by se který žid tak nezachoval a mimo takové zřízení kterému člověku co puojčil, tehdy aby o sumu, kteréž by puojčil, přišel.

A když by židu jistina jeho zaplacena byla, tehdy ten list toho pána neb úředníka zase před fojtem a staršími položiti a ten od nich zkažen bejti má a dluh z registr vymazán.

Item. Puojčil-li by který žid kterému člověku s vuolí pána jeho, to zapsati má do registr fojtových toho města neb městečka při přítomnosti dvou z úřadu, mnoho-li jemu jistiny puojčil, který den a kterého léta.

A žid jemu v žádném jiném místě puojčovati a peněz klásti nemá, než před fojtem a těmi z úřadu při registřích. A fojt toho města neb městečka žádné lichvy do registr zapisovati nemá, kteráž by na tu jistinu přišla, než samu jistinu, poněvadž se lichva židuom každého puol léta spravovati má.

Item. Puojčil-li by který žid co na základ, ten také tím zpuosobem lichvu beř dva zlatá z desíti do roka, jakož svrchu psáno jest.

Než takový základ nejprvé má fojtovi a konšeluom ukázan býti a oni to v knihy městské zapsati.

A přišel-li by kdo a svého co u žida našel, ješto by jemu ukradeno a židu zastaveno bylo a stal se tomu slušný pruovod, to má beze všeho uplacování vráceno býti tomu, komuž ukradeno jest.

A nechtěl-li by kdo z takových základuov lichvy na každého puol léta spraviti a v tom základ se prostál, žid s tím základem bude moci učiniti podlé zdání svého. Než žádný základ do roka prostáti se nemá.

Item. Žádný žid od žádného člověka podtají kupovati nic

nemá, než též to před fojtem a staršími toho města, kdež by žid byl, ukázati. A oni to také v registra svá zapsati mají, od koho co a zač kupuje.

Pakli by se žid tak nezachoval a cožkoliv̌ek podtají koupil, aby na hrdle trestán byl.

Item. Židé nikdež ve vsech bydleti nemají, než ti, kteříž by nelichvili, než v městech a v městečkách. Pakli by kdo proti tomuto ustanovení ve vsi židy chovati chtěl, to žádnému trpíno nebuď, než každý o to trestán bejti má podlé zdání panského a rytířstva.

Item. Židé aby trhuov ani kupectví žádných nevedli po vsech než v městečkách a městech panských, prelátských a rytířských. A o to jest snešení mezi těmi třemi stavy.

§ 112. Na vína a na obilé žádnej puojčovati nemá. Jakož tato léta od některejch křesťanuov na vína neb na obilé chudým lidem bez vuole panuov jejich puojčováno bylo a při vínobrání aneb po sklízení obilé v malých penězích a s velikou lidskou škodou vína a obilé se jim dávati musilo.

Toho aby více od tohoto času nebývalo a žádný aby lidem cizím na vína a na obilé bez vuole pána jeho nepuojčoval.

Pakli by kdo čím lidem bez vuole pána jejich na víno neb na obilé puojčil, tomu ti lidé aby toho, což se jim puojčí, platiti povinni nebyli. Než puojčil-li kdo co předešlé, tomu to tak, jakž puojčil, spraveno buď.

§ 113. Ve vsech aby trhu a obilé překupování a jiných potřeb nebylo.

Ve vsech aby trhuov nebývalo a žádnému aby se to ne-

přehlédalo, aby kdo buď domácí aneb cizinec po vsech jezdě, obilé a jiné potřeby skupovati měl a ven z země voziti, než aby do měst a městeček na trhy vozili a tu aby každej svobodu kupovati měl i ven z země vésti. Než což se panův, prelátuov, rytířstva a měst královských dotýče, ti i ve vsech kupovati k potřebě své mohou, ven z země nevozíc.

Pakli by kdo přes toto naše svolení tak se nezachoval, takovému to, což koupil, obilé neb jiné potřeby pobrány mají. A ten neb ti, kdož by to prodávali, mají od panův svých trestáni býti. Než kupování vína, to buď při starodávním pořádku, aby každý i ve vsech pod horami svobodně kupovati mohl.

Čáda, Zemské zřízení Moravské z roku 1535, S. 123-129 ;

1562 I 6, I/55

Praha: Ferdinand I. befiehlt dem Rat der Stadt Olmouc, die Erben des Václav Hepner nach Praha zu schicken, um den Proze3 wegen eines an die Witwe des Juden Markus schuldigen Betrages von 170 fl. zu führen.

BD-dt. Nr. 640 (č.Nr. 638) n.Parsch, Stadtarchiv zu Olmütz; vgl. a. Peyscha, in: Notizenblatt 1879, Nr.9, S.70 ;

1562 I 10, I/56

Praha: Ferdinand I. an den Hejtman in Mähren, er solle dem Juden Izrael Chomutovský behilflich sein, seine Schulden bei den Untertanen des Jaroslav z Kunovic in Hluk [a] einzutreiben. Dat.Sa.n.Dreikönig 1562

AMV-Morava-280, fol. 7a/b;
a) Hluk, okr. Uh.Hradiště (Ung.-Hradisch) ;

1562 III 11, I/57

Praha: K.k. Befehl an Jaroslaw v. Kunowicz auf Hluk [a] in Mähren, Hradisch. Kr., Er solle seine Hluker Unterthanen zur Absendung eines Ausschusses aus ihrem Mittel ins Schloß zu Prag anhalten, zu ihrer Rechtfertigung wegen verweigerter Bezahlung einer von ihnen verbürgten Schuld des Heinrich von Ziampach an den Kommotauer [b] Juden Israel, damit dieser, gemäß der beschlossenen Judenverweisung aus Böhmen und den einverleibten Ländern, auswandern könne. Eingelegt in die k.k. Antwort an den Hauptman in Mähren [c] auf dessen Schreiben in dieser Sache.

AMV - Morava - 280, fol. 3a-3b ;

a) Hluk, okr. Uh.Hradiště (Ung.-Hradisch) ;

b) Die Juden waren 1518 aus Chomutov (Kommotau) ausgewiesen worden und blieben bis 1848 von dort ausgesperrt; vgl. Wenisch, in: JbGGJČ VII, S. 37 ;

c) Pertolt z Lipého na Krumlově ;

d) altes Regest, wohl aus dem 19.Jahrhundert ;

1562 III 11, I/58

Ferdinand I. an den Hejtman in Mähren in der Angelegenheit der Forderungen des Izrael Chomutovský aus Praha gegen die Untertanen des Jaroslav z Kunovic in Hluk: der Hejtman soll die von Hluk zu einem Termin nach Praha laden.

Hejtmanu Mark/rabství/ mor/avského/. Urozený věrný náš milý, všemu tomu, co jsi nám z strany toho dluhu židovského, za kterýž [a] Hlučští [b], poddaní urozeného Jaroslava z Kunovic, rukojmě jsú, napsal a přito/m/ poníženě odeslal, jsme vyrozuměti ráčili. I co teď témuž Jaroslavovi z Kunovic, jmenujíc týmž poddaný/m/ jeho den k slaní sem na Hrad náš pražský, psáti a poroučeti ráčíme, to/mu/

z přiležícího vejpisu vyrozumíš, a protož tobě tolikéž poroučíme, aby z ouřadu hejtmanského to nařídil a opatřil, aby dotčení Hlučští ke dni uložené/m/u z prostředku svého osoby se všemi spravedlivostmi svými konečně vypravili a dalšího vyslyšení i spravedlivého opatření očekovali, jináče nečiníc pod skončení/m/ ve při, kdež věda v to/m/ jistú a konečnú vuoli naši, též i ty příčiny slušné býti, nepochybuje o tobě, že se v to/m/ poslušně zachováš.

Dán ut s/upra/.

P/ost/ scripta: Poněvadž toho správu jmíti ráčíme, že by list hlavní na tu sumu svědčící, o kterouž tíž Hlučští a Izrahel žid činiti mají, při tobě bejti měl, poroučímeť, aby jej nám také k tomu času sem na Hrad náš pražský odeslal, tak aby když to rozepře k slyšení a uvažování přijde, obě strany jeho k potřebě vzíti mohly. Datum ut in l/ite/ris etc. Hejtmanu Marg/krabství/ mor/avského/.

AMV-Morava-280, fol. 5a, 6a

a im Original: kderyz ;

b Hluk, okr. Uh.Hradiště (Ung.Hradisch) ;

1562 III 18, Praha : s. II/Buchlov 1 ;

1562 III 20, Praha : s. II/Břeclav 2 ;

1562 V 11, Praha : s. II/ Jičín Nový 2 ;

1562 V 20, I/59

Praha: Ferdinand I. an der Rat der Stadt Olomouc, er solle der Slava židovka gegenüber der Kateřina Hepnerka, Bürgerin in Olomouc, zu ihrer Schuldforderung verhelfen, da diese von der Judenkommision anerkannt ist.

Olomoučanó/m/. Opatrní, věrní naši milí. Věděti dám dá-

váme, že jest se od komisařóv našich k židovským dlohó/m/ /!/ zřízených Slavě židovce na Kateřině Hepnerce, spoluobyvatelkyni vaší, na sum/u/ sto sedm [a] přísudek stal, kterúžto [b] při a ortu, když se táž Hepnerka stěžovaná v to/m/ býti pravila, jsme znovu přehlédnuli a to najíti ráčili, že jsou nahoře dotčení komisaři výpo/vě/d spravedlivou mezi stranami učinili, a protož, vědouc vy o to/m/, poroučíme vám, abyšte té židovce na dotčené Kateřině Hepnerce k tomu dlohu /!/ bez odtahóv dopomohli, aby se táž židovka podlé jistého poručení našeho z Království českého a zemí k tomu příslušejících odebrati mohla a nás o to více nenabíhala. Na to/m/ vuoli naši císařskú jistú naplníte. Dán na Hradě naše/m/ pražské/m/ v středu po slavné/m/hodu Seslání Ducha s/va/t/éh/o léta etc. 62.[c]

AMV - Morava - 382, fol. 1a

a) hier in margine: desáte š. gr. dlohu ;

b) im Original: kderuzto ;

c) in tergo altes Regest: k.k.Schreiben an die Stadt Olmütz um Verhelfung einer Jüdin zur Bezahlung einer derselben durch die Judenkommision zuerkannten Forderung bei der Olmützer Bürgerin Katharina Hepner.

1562 VI 17. I/60

Praha: Ferdinand I. an den Hejtman in Mähren in der Angelegenheit des Streites zwischen dem Juden Izrael Chomutovský und den Untertanen des Jaroslav z Kunovic in Hluk.[a]

Hejtmanu Mark/rabství/ mor/avského/o. Urozený, vě/rný/ n/áš/ milý, srozuměti jsme toho ráčili, že jsi té rozepře, kteráž jest z strany nějaké/h/o dluhu z Izraelem Chomutov-

ským na místě ženy své s jedné a Hluckými, podda/nými/ u-
rozeného/ Jaroslava z Kunovic, z strany druhé vznikla, do
soudu zemské/ho s/va/tojanského nejprv příštoho do Olomouce
odložil, čehož při to/m/ zuostávati ráčíme. I aby týž žid
potomně neměl čím vymlouvati, nébrž majíc záplatu svou,
se pryč odstěhovati mohl, protož poroučíme, aby o tom čase,
strany obě vyslyšíc, bez dalších odkladuov konec a vejpo-
věd spravedlivou podlé předešlého rozkazu a poručení na-
še/h/o udělal. Na to/m/ jistou a konečnou vuoli naši cí/sař-
skou/ naplníš. Dán na H/radě/ n/ašem/ p/ražském/ ve středu
po s/vaté/m Vítě léta etc. 62.

AMV - Morava - 280, fol. 8a ;
a) Hluk, okr. Mor. Hradiště (Ung.-Hradisch) ;

1562 VII 30, I/61

Praha: K.k.Antwort an den Landeshauptmann in Mähren, die Schuldforderung des Kommotauer [a] Juden Israel bei den Unterthanen des Herrn Jaroslaw v. Kunowicz zu Hluk [b], Hradischer Kreis, als Bürgen für weiland den Herrn Heinrich Ziampach v. Pottenstein.

AMV - Morava - 280, fol. 8a/b ;
a) Chomutov Kommotau ;
b) Hluk, okr. Uh. Hradiště (Ung.-Hradisch) ;
c) Altes Regest in tergo. Daneben zeitgenössisches Regest: der Hejtman solle dem Juden "unwäiglich" zur Eintreibung seiner Schulden verhelfen.

1563 IX 20, Bratislava : s. II /Budějovice Moravské 39;
1563 XII 15, Wien: s. II/Budějovice Moravské 40 ;
1564 I 26, Praha : s. II/Brod Uherský 2 ;

1564 II 5. I/62

Praha: Maximilian II. an den Hejtman in Mähren, der Streitfall um die Schuldforderungen des Izrael Chomutovský gegen die von Hluk solle auf dem nächsten Landrecht entschieden werden.

Maximilián. Hejtma/n/u M/arkrebství/ mo/ravského/. Urozený v/ěrný/ n/áš/ milý, co jest na nás vznesl Izrael žid z Chomutova[a] z strany dluhu, kterýmž jsou je/m/u Hlučští[b], poddaní urozených N.bratří z Kunovic, na místě Belly židovky, ženy je/h/o, povinovati, že by k záplatě své přijíti a až posavád dokonce jmíti nemohl, poníženě nás v to/m/ za milostivé opatření prosíce, to/m/u vše/m/u z příležící suplikací je/h/o šířeji vyrozumíš. I ačkoli jest Je/ho//Milost c/ísařsk/á, pán a otec náš nejmilejší, i také pan bratr náš arcikníže Ferdynand, Je/h/o Láska, několikero psaní a poručení, jakž jsme spraveni, to učiniti ráčili, však po/něva/dž až posavád konec místný o to učiněný není, a týž žid Je/ho/ /Mil/o/s/t c/ísařsk/ú i také nás o to nabíhati vždy nepřestává, poroučeti tobě na místě Je/h/o /Mil/o/s/ti c/ísařsk/é, pá/na/ a otce naše/h/o nejmilejší/h/o, ráčíme, aby při nynější/m/ soudu zemskému /!/ přijmnouc k sobě podkomoří/h/o M/arkrabství/ mor/avského a některé jiné soudcí zemských a sročíc strany, kterýchž se tu dotýče, tu věc vyslyšíc, na místné/m/ konci postavil a mezi stranami vejpověď udělal, aby Je/ho//Mil/o/s/t c/ísařsk/á i taky my a Je/h/o Láska arcikníže Ferdynand více o to staráni nebyli. Na to/m/ vuoli naši k/rálovsk/ú naplníš. Dán na H/radě/ p/ražském/ v sobotu po Hromnicích Léta etc. 64.

AMV - Morava - 280, fol. 10a/b;

a) Chomutov (Kommotau);
b) Hluk, okr. Uh. Hradiště (Ung.-Hradisch);

1564 II 9, I/63

Praha: König Maximilians II. Befehl an den Landeshauptmann in Mähren, bei der Stadt Brünn zu verfügen, daß sie unbeschadet ihres Privilegiums, wornach kein Jude daselbst geduldet und eingelassen werden soll, den Kommotauer [a] Juden Israel wegen dessen strittiger Schuldforderung bei den Hluker [b] Unterthanen der Brüder Herren v. Kunowicz zu dem dießfalls von ihm, Hauptmann, bestimmten Verhörstag einlasse. Beigelegt ein ander diessfälliger k. Befehl an denselben vom 5. Febr. d. J. [c] [d]

Hejtmanu Mor/krabství/ mor/avského/ Maximilián etc.

Urozený věrný náš milý, jakožť sme těchto dnův z strany Izrahele žida z Chomutova o dluh jeho, kterýmž jsou jemu Hlučští, poddaní urozených N. bratří z Kunovic, povinnovati, učiniti ráčili, tobě poroučejíc, aby strany před sebe sročil, je vyslyšel, a tu věc na místném konci postavil, jakž též psaní vše v sobě šířeji obsahuje a zavírá. I vznesl jest na nás opět týž žid, že se obává, když by k slyšení ta věc přijíti měla, že by do města Brna puštěn nebyl, nás v tom za milostivé opatření poníženě prosíc. I po/něva/dž Brňáné i jiný města v M/arkrabství/ m/oravské/m to obdarování mají, aby žádných židů na městech nebejvalo ani tam púštěni nebyli, nechtíc, aby se jim také v svobodách jejich v čem ublížiti mělo, avšak znajíc také slušné býti, aby tam žid puštěn byl, na místo Jeho Mi/los/ti cí/sařské/, pána a otce našeho nejmilejšího, tobě poroučíme, aby

to při purgkmistru a konšelích téhož města Brna nařídil, když témuž židu od tebe den k slyšení jeho jmenován bude, aby bez překážky, i jakž dotčeno, s těmi, kteří při ně/m/ budou, puštěn byl. Neb jim Brňanó/m/ bez ujmy nejmileji býti má. A jakž po témž roku ale zí/t/ří bude, aby se tíž židé zase z města vybrali. Na to/m/ vuoli naši k/rálovsk/ú naplníš.

Dán ut s/upra/, v středu etc. /po svatémpanně Dorotě/ 64.

AMV - Morava - 280, fol 11b/a /!/ ;
a) Chomutov (Kommotau) ;
b) Hluk, okr. Uherské Hradiště (Ung.-Hradisch) ;
c) s. I/62
d) altes Regest in tergo ;

1564 V 8, I/64

Praha: Ferdinand I. befiehlt allen Juden, die keine Schulden haben, innerhalb von acht Tagen auszuziehen ; zur Einmahnung von Schulden wird auch ihre Frist um 14 Tage verlängert.

Jakož JMt. Římský císař a Uherský, Český etc. král, pán náš nejmilostivější, času předešlého na synovskú přímluvu JMti krále Maximiliána, syna JMti Cské. nejmilostivějšího, židóm Pražským a jiným v tomto království Českém ještě zůstálým gleit předešlý až do prvního dne měsíce máje, to jest den sv.Filipa a Jakuba již nyný jminulého prodlúžiti a jim přístně poručiti ráčil, aby v tom čase, dokudž jim takový gleit přidán, dluhy své všecky znyupomínali a z tohoto království konečně se odebrali, tak jakž též přidání gleitu a poručení JMti. Cské. šířeji o tom

svědčí: ale však JMt. Cská. tomu zřetelně srozumívati ráčí, že netoliko, aby se k tomu měli podle předešlého JMti konečného a jistého poručení odsud se vystěhovali, všelijak o to usilují svými obmysly, aby ještě déleji zde zuostati mohli. Kdež pak chtíc JMti. Cská. nad tím, na čemž se konečně ustanoviti ráčil, skutečně ruku držeti a dotčených židuov v tomto království netrpěti, ráčí JMt. Cská. týmž židóm přístně poroučeti, aby se ti všickni, kteříž dluhů žádných, v tomto království nemají, nižádného nevymiňujíc, od datum tohoto recesu v týmdni pořád zběhlém odsud z Prahy a ze všeho království Českého konečně a jistnotně vystěhovali a odebrali, a jestliže by který z nich, nemaje o dluhy jaké činiti, po vyjití těch osmi dnech /!/ se najíti dal, toho každého JMt. Cská. vymrskati a statek jeho, aby svobodná k plundrování byl, povolovati ráčí; na to se konečně ubezpečiti a tím se spraviti budú moci. Což se pak jiných osob, kteréž o dluhu své činiti mají, dotýče, těm JMt.Cská. do dvou neděl pořád zběhlých též od datum recessu tohoto a nic dále gleitu přidávati a jim přístně přikazovati ráčí, aby o dluhy své (k vyupomínání těch) zřízené komisaře od JMti. Cské. následovali a Jeho Mt. Cská. o tom poručiti i take to opatřiti ráčí, aby jim k dluhóm jejich konečně a skutečně dopomoženo bylo, a oni židé, což jich koli zuostane, aby se podlí předešlého poručení JMti. Cské. z tohoto království a zemí k němu příslušejících při vyjití nadekopsaných dvú neděl pod tím trestáním svrchu dotčeným konečně odebrali a vystěhovali, jináče nikoli nečiníce.

Actum ut s/upra/ a)

BD-dt. Nr. 671, n. AVM - místodrž. - Missiva 65, fol. 100a;
1564 VIII 2, Wien : s. II/ Budějovice Moravské 41 ;
1564 VIII 23, Wien : s. II/ Budějovice Moravské 42 ;
1564 VIII 23 Wien : s. II/Budějovice Moravské 43 ;
1564 VIII 30, Wien : s. II/ Budějovice Moravské 44 ;
1564 VIII 30, Wien : s. II/ Budějovice Moravské 45 ;
1564 XI 7, Wien : s.II / Budějovice Moravské 46 u.47 ;
1564 XII 16, Wien : s. II/ Budějovice Moravské 48 ;
1564 XII 30, Wien : s. II/Budějovice Moravské 249;

1565 II 6, I/65

Praha: Erzherzog Ferdinand an seinen Bruder Maximilian II. wegen der erneuten Suplikation des Izrael Chomutovský in Sachen seiner Schuldforderung an die von Hluk.

Allergnedigister freundlicher geliebter Herr und Bruder. Was eczo an mich Israhel Chomutowsky Jud suppliciren und sich abermal3 der Schult halber, so ime Jaroslaw von Kunowicz Underthane zur Holkhe a) in Merhern zu thun schuldig sei[illegible], das er dieselbige über weilande d/er/khai/serlichen/ M/ajestä/t unsers gest/orbenen/ liebsten He/rrn/ und Vaters hochlöblicher Gedachtnis, meinen an den Landshaubtman in Merhern und bemelten von Kunowicz wolselbige ausgegangene Befehlich bi3hero nit erlang/en/ mog/en/, zu hechst/en/ beschwern, und mich derselbe umb gened/ig/ste Hilf in Demutt pitten thuet, das werd/en/ Eur Khaj/serliche/ M/ajestä/t und Liebden hienneben ligend /....b)/ vernehmen. Dieweiln dann mir wissende ist, das sich diese Handl verschiene Jare an nichts anders, alleine an dem gestos3en,

hiemit das bewuster Israhel dorthin zu Bewei3 solle, das dieweil der sein Weib des verstorben[en] Lazarus Juden Erwei3[en], deme di Schult zustendig gewesen. Al3 er aber dasselb dargethan und bewei3[en], hat er ebensowenig al3 hivor bemelte Schult verlang/en/ mög/en/, sond/ern/ ist geschwind hiemit hin und wid/er/ gesprengt und zu newen gebeuliche/n/ Scheden und Uncosten gefürt, hette deroweg/en/ gehorsamblic geachttet, inmassen ich an Euer kaj/serliche/ M/ajestä/t und Liebden hiemit gehorsamb und freundlich pitten thue, dieselbe wollen durch angeregte Haubtman od/er/ andere Personen di entliche Verfugnus thun lassen, damit bemelte/r/ Jud der ausstendig/en/ Haubtsuma und gebürlich/es/ Interesse sambt dem aufgewenden Scheden und Uncosten on alle ferner Ausflüchte und Aufzüge entlich beczalet und zufrieden gestellt und E/uer/ khaj/serliche/ M/ajestä/t und Lieb[d]en auch ich hierinnen des vielfaltig/en/ Anlaufens geübriget wurden un thun etc. Geben Prag, den 6. Febr/uar/ 65.

AMV - Morava - 280, fol. 13a/b ;
a) Hluk, okr. Uherské Hradiště (Ungarisch-Hradisch) ;
b) unleserlich ;

I/66

1565 III 1,

Praha: K.k. Befehl an den Landeshauptmann in Mähren, dem Juden Israel aus Kommotau [a] zu dessen Schuldforderung bei den Jaroslaw v. Kunowiczschen Unterthanen zu Hluk [b] zu verhelfen. [c]

AMV- Morava - 280, fol. 12a/b ;
a) Chomutov (Kommotau) ;

1568 VIII 6 Wien

(StiA - Patenty - 65)

b) Hluk, okr. Uh. Hradiště (Ung.-Hradisch) ;
c) altes Regest in tergo. Daneben zeitgenössisches Regest: "d.Hauptman in Märhern soll mölich Vlei3 furwend/en/, d/ab/ ein Jud aus Beheim ein langwierig/e/ Schult bej dem von Khunowicz möchte bezalt werden/, weil er so offt anlaufft."

1565 III 1, Wien : s. II/Budějovice Moravské 50 ;
1565 V 26, Wien : s. II/Budějovice Moravské 51, 52 u.53;
1565 XI 20, Wien : s. II/Ostroh Uh. 2 ;
1565 XI 23, s. II/Ostroh Uh. 3 ;
1567 V 2, Wien : s. II/Budějovice Moravské 55 ;
1567 VI 9, Wien : s. II/Boskovice 2 ;
1567 VII 24, Bratislava: s. II/Břeclav 4 ;
1567 IX 12, Wien : s. II/Břeclav 5 ;
1567 XII 6, Wien : s. II/Přerov 5 ;
1569 III 22, Wien : s. II/Mikulov 3 ;
1569 X 25, Bratislava: s. II/Hodonín 1;
1569 XII, 30, Praha :s. II/Kojetín 5 ;

I/67

1570 V 27,

Praha: Maximilian II. an den Hejtman der Markgrafschaft Mähren in der Angelegenheit einer Beschwerde des Jiřík z Rudolce über Mikuláš z Vlčí Hory, wegen dessen Juden.

Hejtmanu Margkrabství moravského, Maximilián etc. Urozený věrný náš milý. Jako by se těžkost Jiříkovi z Rudolce [a], ouředníku na Jevišovicích [b], skrze nějakého žida, kterýž jest věci jednoho drabanta našeho, ješto na svobodné silnici teď předešlého času s ženou a dítětem /!/ svými hanebně zamordován jest, od těch mordéřuov skupova-li, od Mikuláše z Vlčí Hory, pod kterýmž dotčený žid obydlé své má, díti chtěla, v čemž on nás za milostivú o-

chranu a spravedlivé opatření poníženě prosí, tomu /z/ příležejícího psaní jeho nám učiněného šířeji vyrozumís.

I poněvadž jest týž Jiřík z Rudolce nic mimo poručení naše císařské jakž spravuje před sebe nevzal, nébrž podlé toho se ve všem zachoval, protožť poroučeti ráčíme milostivě, aby spolu s statečným Václavem Hodickým z Hodic na Miroslavi [c], nejvyšším hofrichtrem Margkrab/ství/ moravského, věrným naším milým, tomu vyrozuměl, a pokudž se, že jest on tu nic o své ujmě, jakž napřed dotčeno, neučinil, vyhledá, to aby on z toho závazku propuštěn byl a o to pokoj měl, na místě naše/m/ c/ísařském/ z ouřadu hejtmanského nařídil. Ten pak žid, jestli že jest ty šaty těch zamordovaných, což všem, jak jest ten drabant náš s ženou a dítkami svými hanebně zamordován, známo a vědomé bylo, kupoval, aby do vězení dán a skutečnému trestání přiveden byl, k tomu se všelijak přičíněl. Na tom jistú vuoli naši císařskou naplníš.

Der Landtshaubman in Merhern sol mit dem Hofrichter zwo Parteien gegen einander verhören und zu der Sachen di Billigkeit befurdern. Includatur. [d]

AMV - Morava - 1439

a) Český Rudolec (Böhmisch Rudoletz), okr. Jindřichův Hradec (Neuhaus);
b) Jevišovice (Jaispitz oder Jaiswitz), okr. Znojmo (Znaim);
c) Miroslav (Miślitz), okr. Znojmo (Znaim);
d) altes Regest;

vor 1570 VIII 11, I/68

Supplikation der Versammlung der mährischen Juden an den Hejtman in Mähren wegen einer Steuerermäßigung für arme und alte Juden.

Edle, Wolgeborne, Gestrenge Herrn, Herr Landshaubtman und Herr Unnterkammer, Gnedige, gnedige gebiettende Herrn. Ewr Gnadenn wünschen wir arme verlassene Juden, so vil unser das Marhernlandtt bewonen, von dem lebendigien Gotth volkomene guette Gesundthaitt, langwirig Regiment unnd neben Emtbiettung unnserer ungesparttenn gancz willigen Diennsten allerley glücksälige Wolffartt zw ewigen Zeittenn.

Ewr Gnaden khunnen wir Arme ynn gehorsamer Unnderthänigkheitt aus grosser anliegender Nott nicht verhaltenn, demnach wir unns biβherr ynn allem dem, so durch gemaine Landstagverwilligungen zw Erhaltung des Lanndes auff angeschlagen ist worden, unns begert hatt, gancz unterthenig unnd willfirig haben finden lassen, allerley Rendth, Steuer unnd Gaben on einige Widerred gehorsamist dargebenn und den verordneten Einnemern gancz treulich dermassen unbeantwortet, alβ das derenthalben nie kheine Klag oder beschwer uber uns gedigen (!) weder einigerley Ausstands halben beczichtiget sein worden, auch noch als gehorsame Underthane demjenigen, was unns im nägstverschiner gemeiner Landtagbeschluβ zu geben aufferlegt ist unnd mittler Zeit werden mechte, nachzuleben unnd unnachlässlich nachzwkommen yeder Zeit erbittig sein, das ynn vunsernn Mittl allenthalben ym Landt etlich gewisse Person erfunden werdenn, welche zum theyl allerley Leibsgebrechlichkheitt unnd Altershalben, zum theil auch andrer anligenden Nott und Armut halben

von gemeinen Hausalmusenn, als die arme Spitaler unnderhalten unnd von unns teglich gespeissett unnd profantirtt werden, welche gar khein Handtirung mitt dem allerwenigsten nicht haben unnd Hungers halb sterben musten, wann sie nicht, wie oben berürtt, yer [!] teglich Unnderhaltung von unns zw gewarten hetten.

Weil dann durch die negst Landtagsverwilligung von unserm einem geden /!/, so verheyret ist, drey Taller, gleichfals von den, so uber zehn Jar alt, zw 20 gr. gefordertt werdenn, so gelanget an Ewr Gnaden unnser allerdemüttigist Flehen unnd höchstes Bitten, wie wir dan desthalb auch zuvor bey Iren Gnaden, Herrn Bischoffen von Olmücz[a], Marschalkhen unnd Ewr Gnad/en/ mündtlich anzuhalten unnd zw bitten nicht abgelassen haben, Ewr Gnaden wollen gedachte arme gebrechliche Spitaler und Almusleut umb des allerhöchstens und lebendigen Gottes willen genedigist bedenkhen undd bey der hochstgedachten Romisch/ kay/serlichen/ M/ajestä/t mit günstiger genediger Fürbitth unnbeschwert erscheinen auf das offterwendte Armutt (weil sie one das grossen Beschwer /!/ unnderworffen unnd ynn aller Weldt der Steur und Gaben freyt seyn) auch der jungst verwilligten Haubtsteuer halben unbeschwert und frey verbleiben möchten. Derhalben wir neben yenen für die Ro/misch/ Kay/serlische/ M/ajestä/t und d/as/ ganz Haus von Osterreich, auch für Ewr Gnad/en/, bey Gotth unnachlesslich mit unserm emsigen Gebett anzuhalten nimmermehr underlassen wollen. Hiemit ynn höchster Underthenigkheit ynn Ewr Gnaden Schucz befolhen.

Ewr Gnaden unnderthenige unnd diennstwillige

Versammlung der armen Juden ynn Marherrnn.

Ann yre Genaden Herrn Lanndshaubtman unnd Herren Underkhammer ynn Märhernn underthenigist Supplickation der Judenn ynn Merhernn.

AMV - Morava - 1471, fol. 7a - 8b ;
a Olomouc (Olmütz) ;

1570 VIII 11, I/69

Telč : Hejtman und Unterkämmerer in Mähren an Maximilian II. in der Angelegenheit des Steuererlasses für alte Juden.

Nejjasnější a nejnepřemoženější římský císaři, uherský a českej etc. králi, pane, pane náš nejmilostivější. Vaší císařské milosti s ponížeností oznamujem, že jsou nám židé, obyvatelé v markrabství tomto, suplikací podali, oznamujíc nedostatečné mieti, a ty židé sami almužnou chovati musejí, nás k Va/ší/ cí/sařské/ Mi/los/ti za přímluvu poníženě prosíce, abyšte Va/ší/ cí/sařské/ Mi/los/ti k tomu milostivě povoliti ráčili, aby z těchž osob málomocných zbírky svolené tak jako jiní židé dávati povinní nebyli. Kdež na jejich časté nabíhání a prozbu Va/ší/ cí/sařské/ Mi/l/o/s/t/i/ prosíme (jestli Va/še/ cí/sařská/ Mi/l/o/s/t těmž chudým a nedostatečným židóm tu milost učiniti ráčíte, anebo aby nicméně z hlav jejich také táž zbírka spravena byla) , že nám o tom lilostivú vuoli Va/ší/ cí/sařské/ Mi/los/t/i/ oznámiti ráčíte, jakž nám koli o tom poručiti ráčíte, tak se židé zachovati mají. S tím se Va/ší/ cí/sařské/ Mi/losti/ se

vší ponížeností poddaně poručena činíme.

Dán na Telči v pátek po s/vaté/m Vavřinci léta 1570.

Va/ší/ cí/sařské/ Mi/l/o/s/ti věrní poddaní

Zacharyáš z Hradce, hejtman

Joachim Zoubek, podkomoří etc.

AMV - Morava - 1471, fol 6a ;

1570 X 18, I/70

Speier: Maximilian II. an die böhmische Kammer u.a. in der Angelegenheit eines Steuererlasses für alte Juden in Mähren.

Maximilian der ander, von Gottes Gnaden erwelter römischer Kayser, zu allen Zeitn Mehrer des Reichs etc. Wolgebornen, Gestrengen, Ernvesten, Liebe, Getreuren /!/, Wir ubersenden Euch beyverwahret, unserer verordenten obristen Landt Officirer unnd Räthe auf unserem kuhiglichen Schloß Prag für Lidmilla Kropaczin Witiben, /.../ unnd dann fernner unsers verordenten Landtshaubtmans unnd Unnder-Cammeres zu Mährern von wegen armer gebrechlicher Juden daselbst zu Mähren, an unns zu Underthänigkheit gethane Vorschrifften /...a)/

Geben in unser unnd Reichs-Stat Speyr, den achczehenden Tag des Monnats Octobris anno etc. im siebenczigisten, unserer Reiche des römischen unnd hungrischen im achten unnd des beheimischen im zwayundczwanczigisten.

Maximilian.

AMV-Morava - 1471, fol. 1a/b ;

a) folgt Bitte um Stellungnahme ;
1571 IV 7. Praha : s. II/Hodonín 3;
1571 Praha : s. II/Úsov 2 ;

1574 I/71

David Gans in seinem Zemach David darüber, daß in Mähren mehrere Juden aufgrund grundloser Beschuldigungen zu Tode gemartert wurden.

Ptolomäus Schutitus v. Görlitz, als Astrolog über alle seine Zeitgenossen hervorragend, schreibt in seinem astrologischen Jahreskalender, daß der Planet Saturnus in einer schlechten Constellation sei, und schloß daraus, daß den Juden viele Leiden und Verfolgungen bevorstehen. Seine Voraussagung ging auch in Erfüllung, an vielen Ortschaften Mährens traf die Juden schwere Trübsal und erlitten viele den Märtyrertod wegen ihres Glaubens, bis endlich der fromme Kaiser Maximilian sel. And. davon Kunde erhielt. Dieser leitete eine Untersuchung ein, die den Juden aufgebürdeten Beschuldigungen erwiesen sich als lügenhaft, der Kaiser in seiner Milde und Gnade nahm jetzt die übrigen Juden unter seinen Schutz, was Gott ihm zum Guten gedenken möge. Dies geschah im Jahre 5334. a)

BD-dt. Nr. 1324 (č.Nr. 1325) ;
a) 1574 nach christlicher Zeitrechnung. Aus dieser Notiz folgert Grün in seinem Buch "Der Hohe Rabbi Löw" : "Für die Juden in Mähren war die Zeit der Trauer und der Verfolgung, viele gaben ihr Leben für den heiligen Namen Gottes hin, starben durch Feuer und Schwert, bis endlich der gütige und edle Kaiser Maximilian II. der unschuldig Verfolgten sich annahm, sie vor der Wuth der

verruchten Verfolger beschützte, und in seiner kaiserlichen Huld der Leidenszeit im Jahre 1574 ein End machte.

1574 III 18, I/72

Wien: Maximilian II. an die böhmische Statthalterei, sie solle sich zu der Beschwerde des Rabbiners Josef (rabína Josefa) äußern, daß ihm von einigen Juden Unrecht geschehe.

AMV-Morava-1979 ;

1574 IV 16, Praha : s. II/Boleradice 1 ;

1574 V 7, I/73

Wien: Maximilian II. an den Hejtman in Mähren in der Angelegenheit des Jozef žid, der in Verdacht geraten war, an einem Ritualmord beteiligt gewesen zu sein, er solle die Forderungen von dessen Bürgen zurückstellen bis diese Beschuldigung geklärt sei.

Hejtmanu Margkrabství moravského. Maximilián etc.

Urozený věrný náš milý, Vědětiť dáváme, že jsme teď nedávno pominulého času na vznešení vší obce židovské z Margkrabství moravského na místě některých osob židovských z Slavkova, kteříž sou se za nějakého Jozefa žida odtudž, na něhož jest se v Litomyšli[a] a v Moravském Krumlově [b] z strany mordování dítek křesťanských a užívání krve jich tolikéž vyznání stalo, pod šest tisíc tolaruov v rukojemství postavili, urozeným N., poručníkuom sirutkuov a statku slavkovského, od kterýchž se na ně rukojmě o takovou sumu, jako by ta pro odjezd již psaného Jozefa žida do království /Polského/

propadena bejti měla, nastupuje, psaní a poručení učiniti ráčili, aby nám o tom správu svú gruntovní dali a zatím na dotčené rukojmě o to až do jisté resolucí naší ve věci hlavní židovské a dalšího jim od nás oznámení nenastupovali. I jakú nám správu na to dotčení poručníci dávají a při čem zuostaveni bejti poníženě prosí, též také co my jim zase v té věci psali, toho obého tobě teď příležitě pro lepší vyrozumění vejpisy posílati a milostivě poroučeti ráčíme, pokudž by se vždy od dotčených poručníkuov na další těžkost týchž rukojmuov nastupovati chtělo a to od nich na lépe vznešeno bylo, že se o to všelijak přičiníš, aby prohlídna k těm příčinám v tom nynějším psaní našem doložen/ým/, z kterýchž se nám vždy nevidí, aby oni jim tu pokutu propadnouti měli, v tom se na ten čas proti nim až do skonání té hlavní věci spokojili a jich zatím vězení/m/ ani jinak, tak aby při živnostech svejch zuostati mohli a my od nich tím již více nabíháni bejti neráčili, neztěžovali. Jakž pak v to dále, abychom my v tom panování byli, věděti budeš, znajíc, že na tom vuoli naší císařskú naplníš.

Dán v městě našem Vídni v pátek po Nalezení svatého kříže léta etc. 74/h/o.

AMV - Morava - 2013, fol. 1a/b ;
a) Litomyšl (Leitomischl), okr. Svitavy (Zwittau) ;
b) Moravský Krumlov (Kromau) okr. Znojmo (Znaim) ;

1574 V 7. I/74

Wien: Maximilian II. an die Vormünder der Waisen und des Gutes Slavkov (Austerlitz), sie sollten die im Zusammenhang mit den Beschuldigungen gegen Jozef žid verhafteten Juden vorerst wieder freilassen.

Poručníkuom sirutkuov a statku slavkovského. Maximilian etc. Urození věrní naši milí, jakú nám správu a omluvu na psaní naše císařské vám z strany těch rukojmí za Jozefa žida z Slavkova učiněné dáváte, to jsme vyrozuměti a tu věc v dalším uvážení jmíti ráčili. A poněvadž se dotčený Jozef žid nepokrejvá, nébrž nyní zde v Vídni (před námi se postavivši) jest, na onen pak čas, jakž se nám správa dává, ne tím spuosobem, aby ujížděti měl, nébrž po živnosti a handli svém do Polsky jest odjel a k důvodu toho všelijaké věci, od něho tam v Polště skoupené, do Slavkova odeslal, vždy se nám nevidí, aby se na též rukojmě jeho o tu pokutu šest tisíc zlatých slušně nastupovati mohlo. A protož (majíc v té věci všelijakú správu, co se v těch příčinách při lidech hledalo, ač jestli tak jest, jak spraveni jsme) vám jakž prve, tak i nyní milostivě poroučeti ráčíme, abyšte dotčeným rukojmím až do resolutí naší jisté v té hlavní věci židovské z strany mordování dítek křesťanských a užívání krve jich, též také dalšího oznámení od nás, kterýmž byšte se spraviti věděli, dalších těžkostí nečinili, nébrž také dotčené rukojmě, kteréž jste netoliko ještě do těžšího vězení tu v Slavkově vsaditi, ale odtud na zámek tvuoj, Jene z Žerotína, Náměšť [a], vésti dáti měli, zase propustiti rozkázalo a je všecky při živnostech jich až do resolucí naší, jakž dotčeno, v čemž se jistě žádného folku v jejich předsevzetí nedopúštějíc, spravedlivě zachovati, toho oumyslu jsme pokojně zanechali. Na tom vuoli naši císařskou naplníte. Dán v městě našem Vídni v pátek po Nalezení svatého kříže léta etc. 74/h/o o 7. maii.

Der unmundigen von der Cunstadt Erben, sollen Joseph Juden Burgen bis E/ure/ M/ajestät/ in judischer Haubtsachen Resolution unbeschwert lassen, und die Gefangen/en/ los geben, inen auch ire Handl und Wandl ungeirret czu treiben verstatten.[b)]

AMV-Morava-2013, fol. 2a/b ;
a) Náměšť n. Oslavou ;
b) altes Regest ;

1574 V 27. I/75

Wien: Maximilian II. unterrichtet einige mährische Landesbeamten von seinem schreiben an die Vormünder der Waisen, die die Herrschaft Slavkov (Austerlitz) besitzen.

Židé z Slavkova. Dole psaným osobám společně neb rozdílně.

Maximilián etc. Urození věrní naši milí, ponížené správě tvé, Zdenku Lve, /kterou/ nám na psaní a poručení naše císařské tobě z strany rukojmí za Jozefa Nosále, žida z Slavkova[a)], na něž se od poručníkuov sirotků a statku slavkovského o pokutu šesti tisíc zlatéch, kteráž by jim pro nepostavení dotčeného Jozefa Nosále propadena bejti měla, učiněné spolu s dobrým zdáním svým, poněvadž si při nich vedlé téhož poručení našeho nic obdržeti nemohl, dáváš, té jsme obšírně vyrozuměti ráčili.

I jaká nás opět odpověď od dotčených poručníkuov slavkovských na druhé psaní a poručení naše císařské, jim o jmenované rukojmě učiněné, došla, tu vám teď příležitě pro vyrozumění omluvě jich v tom, též také při čemž zuosta-

veni bejti poníženě prosí i več se na poslední uvolují, nicméně čeho při nás vždy spočátku psaný Jozef žid skrze též příležící suplikací ve vší pokoře hledati nepřestává, posílati a milostivě poroučeti ráčíme, abyšte to všecko společně bedlivě uváželi, a při čem bychom té věci slušně a spravedlivě zanechati neb co by v tom dále předsevzato býti mohlo, nám dobré zdání vaše odesláním zase té odpovědi již psaných poručníkuov oznámili, tak abycho/m/ my jim i témuž židu odpověď náležitú dáti a tím již více zaneprázdňováni bejte neráčili. Na tom milostivú a jistú vuoli naši císařskú naplníte.

Dán v městě našem Vídni ve čtvrtek po neděli Exaudi léta etc. 74/h/o o 27 maii.

Zdenkovi Lvovi, hejtmanu Mar/krabství/ moravského, Pertoltovi z Lipého, nej/vyššímu/ maršálku Království č/eského/o, Zacharyášovi z Hradce, nejvyššímu/ komorníku, Zňatovi z Lomnice, nej/vyššímu/ súdnému, a Hanušovi Haugvicovi, podkomořímu Marg/krabství/ moravskéh/o.

AMV-Morava-2013, fol. 3a/b ;
a) Slavkov (Austerlitz) okr. Vyškov (Wischau) ;

1574 VI 16. I/76

Wien: Maximilian II. an den Hejtman in Mähren, wie bei der Aufklärung der Ritualmordbeschuldigungen gegen einige Juden weiter zu verfahren sei.

Hejtmanu Margkrabství moravského. Maximilián etc.

Urozený věrný náš milý, jakož jsi nám teď předešlého času spolu s urozeným Hanušem Haugvicem z Biskupic na Račicích,

podkomořím Margkrabství moravského, věrným naším milým, na poručení naše císařské vám oběma učiněné z strany té věci židovské, vyplývání krve dítek křesťanských, dotejkající, dobré zdání v obšírném spisu dal, tomu jsme vyrozuměti, nicméně v tom tolikéž nejvyšší ouředníky zemské Království českého, rady naše, slyšeti a tak potomně to všecko v bedlivém a pilném uvážení našem císařském jmíti ráčili. I ačkoliv bychom tomu nejraději byli, aby taková hanebná a škodlivá věc vyhledána, a pokudž by se co toho v jistotě našlo, k skutečnému přetržení př/i/vedeno bylo, ale jest se toho obávati, kdyby se na ten čas ještě touže na též židy nastupovati mělo, že by se více zpražiti a z těžkostí na grunt toho přijíti mohlo. A protož sobě ze všelijakých příčin v tom psaní tvém a jeho podkomořího doložených i jiných dobré zdání vaše oblibovati a tobě milostivě poroučeti ráčíme, aby vedlé toho jménem a na místě našem císařském na těch místech, kdež nejpříležitěji a za potřebí býti uznáš, dostatečně nařízení učinil, aby ti všichni židé, kteříž kdežkoliv u vězení a v jakém podezření jsou, na rukojmě daní, a jiní, kteříž ujeli a základu nechali, zase jse k příbytkuom svým navrátiti a handle náležité bez záhuby a ublížení křesťanuov provozovati mohli a snad nevinní vinných účastni nebyli. Pod tím však všelijak se podtajní i jinak na to s pilností, zdali by co takového, jestli teď od několika let okolo Ejvanovic[a] neb tu jinde které dítě křesťanské zstraceno jest, zvláště pak na Pulce židovce, pokudž ona z strany toho dítěte křesťanského, kteréž by vedlé vyznání Pulky žida v domě jejich zakopáno bejti mělo, jakú vědomost jmá (té

opatrnosti však v tom, aby se to mezi [illegible]mi, že se na to další pozor jmá, nerozneslo, obzvláště uznávajíc), přezvěděti mohlo, bedlivě se práti, a jestli by se čeho doptáš /!/, o tom nám bez prodlévání správy své dáti nepomínej. Na tom milostivú a jistú vuoli naši císařskú naplníš. A poněvadž my z vysoce duoležitých pilných příčin sněm obecný v Margkrabství moravském (jakž pak v tom od tebeť i od jiných nynějších ouředníkuov zemských téhož margkrabství na dobré zdání očekáváme) rozepsati a držeti dáti musíme, o tom tolikéž vedlé již psaného dobrého zdání vašeho nařízení učiníc, aby jmenovaná věc židovská s přednešení všech act té se dotejkající na všecky strany dotčeného margkrabství vznešena a k jistému místu a konci přivedena byla. Čehož jsme před tebou zatím pro správu milostivě tejna učiniti neráčili. Dán v městě naším Vídni v středu po svatém Vítě léta etc. 74/h/o o 16. junii.

E/ure/ M/ajestät/ bevelhen dem Haubman in Märhern, das er, wie er und d/er/ Unter-Camerer geraten, d/a3/ die verlauffenen Juden wider Zuhause weren, und die Gefangnusen auf Burgschaft eingenumen, und redlich Handtirung treiben mögen, an denen Orten ex officio publiciren, und daneben vleissige und heimliche Nachfrage von irer ietzichen auch ob etwan in der Refir ein Christenkindt von etlich Jarn verlorn worden, halten, ire eingekumene Acta den Stenden zu beratschlagen, wie in der Sachen weiter mocht procedirt werden, zu schigken. Ist für des O/bristen/ Canczlers Abreisen also erlediget worden.

AMV - Morava - 2025, fol. 1a-2a;
a Ivančice (Eibenschitz) okr.Brno-venkov (Brünn-Land);
1574 VII 17, Wien: s. II/Boleradice 1;

1574 VIII 10, I/77

Brno: Antwort der mährischen Stände an die kaiserlichen Gesandten bezüglich ihrer Meinung zu den Ritualmordbeschuldigungen gegen einige mährische Juden.

/..../ Poněvadž se pak tomu jistotně srozumívá, že židé dítky křesťanské zkupují a mordují a v tom se na svejch vyznáních všickni srovnávají a na tom i umírají, pro vyhledání a zastavení takové hanebné nešlechetnosti naše ponížené zdání jest, na kteréž se vyznání vztahuje, že by při mordování takových dítek, ano i je mordovati pomáhali, byla anebo o tom vědomost měli, a jestli že by se ještě v zemi najíti mohli, aby se do vězení dávali a k nim právem útrpným přikročeno bylo, tomu se dále z vyznání jejich šířeji vyrozumělo, neb když křesťané co takového neb tomu podobného co před sebe berou, tolikýž tím spůsobem pro vyrozumění a další vyzvězení k nim se právem útrpným přikročuje a mnohé zlé skutky tou měrou na světlo vycházejí a takový podlé zásluh svých trestání berou.

Z strany pryvilejí, kteréž židé ukazují a je sobě od papežů a Jich Milostí římských císařův a králů českých dané míti praví, jak se co toho na onen čas dálo aneb jakej spuosob při tom byl, toho my nevíme. Protož jaké zdání naše z strany těch listů by při tom bejti mohlo, oznamovati Jeho Císařské Milosti nemůžeme, než což na ten čas se stalo a na světle jest, co se při nás snáší, Jeho Milosti Císařské poníženě zdání naše oznamujeme. Že pak židi toho spírají a tím všecko přikrejti, že z bolesti se přiznávají, chtí, to žádný div není, neb jest věc vědomá, že takovejch věcí žádnej křesťan ani žid z dobré vůle na sebe bez trápení nepraví.

Protož taková vejmluva jich vidí se nám nedostatečná býti, neb poněvadž i někteří židi prve než ti, kteříž trápeni a utraceni byli, sou zutíkali, ježto když vinni nebyli, nevědouc, co tito na ně vyznávati budou, byli by při svých živnostech zůstali, a poněvadž sou utíkali, každej tomu rozuměti muože, že sou se nevinní bejti znali /!/ / ...../

SAB-A 3 (sněmy) - 3, fol. 75b-76a (alt 73-74) ;

1574 X 14, I/78

Trstěnice: Der Hejtman in Mähren, Zdeněk Lev z Rožmitálu berichtet dem Herrscher über das Zustandekommen des Landtagsgutachtens über die Ritualmordbeschuldigungen gegen einige mährische Juden.

/...../ Že sem se pak podlé veliké prozby židovské za ně k Vaší Cí/sařsk/é Mi/los/ti přimlouval, jinou mierou sem toho, nejmilostivější císaři, neučinil, nežli sem k jejich veliké prozbě, na mně pro Pána Boha vzloženou /!/, nakloniti se musil, nenadějíce se tím Vaší Císařské Mi/l/o/s/ti jaké protimyslnosti učiniti. Ač sem kolivěč při snešení sněmovním byl, však proto, nemilostivější císaři, ne vždycky všickni ve všech artykulích se srovnávají, kteříž k sněmům jezdívají, a tak by mi stavové za židy učiněný přímluvy mý zle vykládati příčiny neměli / ...../

Dat/um/ na Trstěnici [a] ve čtvrtek p/ře/d s/vatý/m Havlem léta Páně 1574 / ...../

Zdeněk Lev z Rožmitálu / ...../

AMV- Morava - 2087, fol. 1a-2a ;

a) Trstěnice, okr. Znojmo (Znaim) ;

1574 XII 31, I/79

Bučovice: Jan Šembera Černohorský z Boskovic a na Bučovicích gestattet seinen untertanen Juden, eine Sammlung für Jozef žid aus Slavkov (Austerlitz) zu veranstalten.

Já Jan Šembera Černohorský z Bozkovic a na Butčovicích /..../ Oznamuji tímto listem vuobec přede všemi / .../, že jest přede mne přistoupil Jozef žid z Slavkova [a], oznamujíc, že jest pro židy vo všecken statek svuoj, kterýž jest měl, přišel, že jsou rukojmové jeho za něho šest tisíc zlatejch dáti musili. A on, nemajíc odkud jim zase toho navrátiti, zběhem od statku svého bejti musí, i žádal jest mně týž Jozef žid, abych proti tomu nebyl, aby židé moji jemu nějakou podlé jinejch pomoc uňinili. K čemuž sem k takové jeho petice k Vaší Mi/l/o/s/ti a k vám se podlé něho tolikéž přimlouvám, že tolikéž poddanej/m/ svej[m] židuom toho zbraňovatí neráčíte, nýbrž povolení své k tomu dáti ráčíte a dáte. Kdež pro lepší toho jistotu a vědomost sekret svůj vlastní k tomuto listu sem přitisknouti rozkázal. Datum na Butčovicích [b] v pátek p/ře/d Nový/m/ létem a/nn/o etc. 75.[c]

AMV - Morava - 2629, fol. 2a ;

a) Slavkov (Austerlitz) , okr. Vyškov (Wischau);

b) Bučovice (Butschowitz), okr. Vyškov (Wischau);

c) in tergo : p. Jan Šembera B. ;

1575 V 31, I/80

Myslibořice: Zdeněk Lev z Rožmitálu ersucht die mährischen Stände, unter ihren jüdischen Untertanen eine Sammlung für Jozef žid aus Slavkov (Austerlitz) zu gestatten.

Urozenejm pánuom, pánuom velebnejm, pánuom prelátuom, urozenejm a statečnejm pánuom rytířuom, vladykám, moudrým a opatrnejm pánuom měšť/an/uom, pánuom ujcuom, švakruom, bratruom mejm zvláště milejm a přáteluom mejm milejm.

Zdeněk Lev z Rožmitálu a na Trulovicích, hejtman Margkrabství moravského, službu svú Vaší Mi/l/o/s/ti a vám s vinšováním všeho dobrého vzkazuji a při tom oznamuji, že mi správu dal Jozef žid z Slavkova [a], kterak jest za příčinou jiných židuo k nemalé škodě přišel, že rukuojmové jeho, nemajíc von čím platiti, za něj nemalou sumu dáti musili, poněvadž za příčinou některých[b] vo statek svůj připraven jest, a jiní židé z vuobce své zbírky sou mezi sebou činili a pro jiné židy náklady veliké vedli.

A poněvadž on Jozef žid mezi nimi za jednoho starší/h/o správci židovského spolu s jinejmi šesti osoby volen jest, na čež ode mne, jakož i za předešlejch hajtmanuov to bejvalo, list k spravování židuo pod pečetí mou má, zdá se mi bejti za spravedlivý, aby jiní židi, kteří [c] pod jinejmi pány v Moravě vosedli a s ním za starší voleni sou, jemu v tom nápomocni souce, takovou škodu skrze ně vzatou napraviti povinní byli, kdež mne on jmenovanej Jozef žid za toho přímluvné psaní k Vaší Mi/l/o/s/ti a k vám žádal, v čemž nemohouci jeho potřebné a veliké žádosti neslyšeti, k Va/ší/ Mi/l/o/s/ti a k vám se za téhož žida přimlouvá/m/, že témuž židu při jiných židech, poddaných svých, takové pomoci, kdo by jemu čím nápomocen bejti chtěl, dáti nezbraňuojíce, nápomocni bejti ráčíte. Co v tom na přímluvu mou učiněno bude, rád se toho Va/ší/ /Mil/o/s/ti a vá/m/ vší/m/ dobrý/m/ vodplacovati budu. Čehož pro lepší témuž židu duověření a jisto-

tu pečet svou vlastní k tomuto listu jsem přitisknouti dal. Jenž jest dán a psán na Myslibořicích v outerý svatodušní léta Páně 1575 [d] .

AMV - Morava - 2629, fol. 1a ;
a) Slavkov (Austerlitz) , okr. Vyškov (Wischau);
b) im Original : niekderych, kderzi ;
c) Myslibořice, okr. Znojmo (Znaim)
d) in tergo: P. Zdeněk Lev z Rožmitálu A. ;

1575 VII 25, I/81

Ostroh Uh. : Jetřich z Kunovic gestattet unter seinen jüdischen Untertanen eine Sammlung für Jozef žid aus Slavkov (Austerlitz) .

Já Jetřich z Kunovic a na Brodě Uherském oznamuji /.../, že jest přede mně přistoupil Jozef žid z Slavkova,[a] oznamujíc, že jest pro židy vo všecken statek svůj, kterejž jest měl, přišel, že sou rukuojmové jeho za něho šest tisíc zlatejch dáti musili a on, nemajíc, odkud jim zase toho navrátiti, sběhem od statku býti musí, i žádal j/es/t mne týž Jozef žid, abych proti tomu nebyl, aby židé moji jemu nějakou podlé,jiných pomoc učinili, k čemuž sem k takové jeho potřebě, k žádosti i k přímluvě jinejch dobrých lidí povolil k Vaší Mi/l/o/s/ti a k vám se podlé něho tolikéž přimlouvá/m/, že tolikéž poddanejm svejm židuom toho zbraňovati neráčíte, nébrž povolení své k tomu dáti ráčíte a dáte. Kdež pro lepší toho jistotu a vědomost sekret svůj vlastní k tomuto listu sem přitisknouti rozkázal.
Dán na Ostrově[b] v pondělí, den svatého Jakuba, apoštola Božího a/nn/o 75.[c]

AMV - Morava - 2629, fol. 3a ;
a) Slavkov (Austerlitz), okr. Vyškov (Wischau) ;
b) Uh. Ostroh (Ung.-Ostra), okr. Uh. Hradiště (Ung.-Hradisch) ;
c) in tergo: p. Jetřich z Kunovic C ;

1576 IX 21 I/82

In der Nähe von Svitavy (Zwittau) wird Chajim b. Izak Rays (Reys) , ermordet und auf dem Alten Prager Judenfriedhof beigesetzt. Seine Grabinschrift lautet (in Übersetzung) :

Hier ist beigesetzt der Märtyrer, Herr und Lehrer, der vornehme und berühmte Gaon, mhrr Chajim, Sohn des Rabbi Jicchak Kohen, das Andenken des Gerechten sei gesegnet, der grausam ermordet wurde für die Sünden des Menschengeschlechts in der Nähe von Zwita, der ausschweifenden Stadt, am 28. Tischri in der Nacht. /..../

Muneles - Vilímková, Starý židovský hřbitov v Praze, Nr. 108, S. 350 f. (hebr.Text: hebr.Teil, S.25) ; Munches, Rabbiner, vgl. a. Heřman, Prager Steuerregister 1540, s.49,(Nr. 120 u.AMP 2109, fol. 26la ; AMP 2110, fol. 5la, 197a; AMP 2134, fol. 232a/b; SÚA-ČKDK-Čechy-IV.20-Kart. 58, S.4, Nr. 99)

1576 IX 27, I/83

Brno: Čeněk z Lipého a na Hodoníně gestattet unter seinen jüdischen Untertanen eine Sammlung für Jozef žid aus Slavkov Austerlitz .

Já Čeněk z Lipého a na Hodoníně /.... fast wie oben 1575 VII 25 ...../

Čehož datum v městě Brně ve štvrtek před svatým Václavem léta etc. 1576. a)

AMV-Morava-2629, fol.4a ;
a) in tergo: P. Čeněk z Lipého D.;
1577 IV 22, Praha : s. II/Mikulov 6

1581 VI 13, I/84

Olomouc: Der Stellvertreter des Hejtmans in Mähren an die dortigen Judenältesten, sie sollten vor einem jüdischen Gericht die Klagen des Jozef Nosal žid aus Praha (Prag) bereinigen.

Zacharyáš z Hradce na Telči a Polné, místodržící hajtmanství a najvyšší komorník Margkrabství moravského.

Židé starší a přední v Margkrabství moravském, oznamuji vá/m/, že mi Jeho /Mil/o/s/t cí/sařská/, pán můj najmilostivější, psaní učiniti a při tom suplikací Jozefa Nosála, žida z Prahy, v jaké potřebě a stížnosti se utíká a za milostivé opatření Jeho Mi/l/o/s/t cí/sařskou/ poníženě prosí, milostivě odeslati ráčil, přitom mi Jeho/Mil/o/s/t cí/sařská/ milostivě poroučejíc, abych nahlédna v suplikací téhož žida, jeho z ouřadu hajtmanského, aby sobě dále slušně co stěžovati neměl, spravedlivě opatřil, kteroužto suplikací téhož Jozefa žida vá/m/ pro lepší vyrozumění odsílám. A protož na milostivé poručení Jeho/Mil/o/s/t/i/ cí-/sařské/ vám z ouřadu hajtmanského poroučí/m/, poně/va/dž ste přední židé od vší obce židovské, jakž obyčej v Margkrabství moravském mezi všemi židy se zachovává, za nejstarší volení, abyšte na jisté poručení Jeho /Mil/o/s/t/i/ cí/sařské/ nejstarší židé volení v tomto margkrabství jemu Jezefovi židu jistý termin a čas uložili buď do Prahy, do Frankfurtu[a], do Krakova[b], do Poznaně[c] aneb do Lublína[d], kdež se vá/m/ kolivěk v těch městech místo oblíbí, a před právem židovským abyšte se postavili, buď společně, neb rozdílně, a tu před týmž právem židovským k žalobě a stížnosti jeho abyšte mu odpovídali a na místě všech židův

Margkrabství moravského jemu právi byli. Nepochybuji, že se podlé milostivého poručení Jeho Mi/l/o/s/t/i/ cí/sařské/ a na poručení mé tak poslušně zachováte.

Dat/um/ v městě Olomouci v outerý, den s/va/té/h/o Antonína léta 1581.

AMV-Morava-2629, fol. 6a

a) Frankfurt/Main ;
b) Kraków (Krakau)/Polen ;
c) Poznań (Posen)/Polen ;
d) Lublin /Polen ;
e) in margine: No.2.; in tergo: No.2 Jeho Mi/l/o/s/ti pána místodržícího hajtmanství a najvyší/h/o komorníka Margkrab/stv/í moravského poručení židuom starším v Margkrab/stv/í moravském.

1581 VII 17, I/85

Praha: Rudolf II. an den Stellvertreter des Hejtmans in Mähren über die Ablehnung der Zuständigkeit eines jüdischen Gerichts für seine Streitsache durch Jozef Nosal žid.

Rudolf. Urozenej věrný náš milý, teď odsílati ráčíme suplikací Jozefa Nosála žida, z níž jeho stížnosti do židuov starších v Margkrabství moravském bydlejícím, že by mu z toho, což proti nim sobě za stížnost klade, před práve/m/ svý/m/ židovským právi nebyli a se stavěti ani odpovědi na touž jeho stížnost dávati neměli, vyrozumíš, i nemajíce my o též věci, na čem j/es/t na onen čas zuostalo, vědomosti, tobě milostivě poroučeti ráčíme, aby nám o to svou spr/áv/u z dobrý/m/ zdání/m/ svej/m/, s jakejm způsobem aby mohla ta věc na místě postavena a spokojena bejti, skrze psaní své učinili. Na tom milostivou vuoli naši cí/sařskou/ na-

plníš.

Dán na Hradě našem pražském v pondělí po svaté Markytě léta etc. 81.

Místodržícímu hajtmanství Margkrab/ství/ moravského.[a)]

AMV-Morava - 2629, fol. 5a ;

a) in margine : No. 1 ;
in tergo : No. 1. Poručení Jeho /Mil/o/s/t/i/ cí/sařské/ panu místodrží/cí/mu hajtman/ství Margkrab/stv/í moravské/h/o.

1582 V 21, I/86

Olomouc: Der mährische Landtag beschränkt den Getreidehandel der Juden und Wiedertäufer auf die offiziellen Märkte.

O zkupování obilí od novokřtěncův a židův po městečkách a vsech.

Poněvadž novokřtěnci a židé nemálo obilí po městečkách a vsech, kromě trhů a jarmarkuov svobodných, zkupovati nepřestávají, tolikéž kdož by chtěl lidem a poddaným cizím co na roky prodávati a svěřovati neb je v jaké koliv rukojemství a smlouvy uvozovati, tomu každému má se podlé artikulí předešlejmi sněmy léta 73. a léta 75 vyměřenejch i také podlé zřízení zemského zachováno bejti.

SAB-A 3 (sněmy -)3, fol. 257b-258a (alt 251-252) ;
1582 XII 20, Wien : s. II/Šumperk 4 ;
1583 V 6, Kaiserebersdorf : s. II/Šumperk 5 ;
1583 VIII 27, Šumperk : s. II/Šumperk 6 ;
s.d. 1583 : s. II/Šumperk 7 ;
1584 V 18, Praha: s. II/Mikulov 8 ;
1584 VIII 3, Praha : s. II/Šumperk 8 ;
s.d. 1585 : s. II/Šumperk 9 und 10 ;

1587 II 19, Praha : s. II/Slavkov 11;
1587 II 21, Praha : s. II/Slavkov 12;
1588 X 21, Praha : s. II/Slavkov 13;
1588 IV 10, Praha : s. II/Slavkov 14;

1590 VI 1, I/87
Praha: Aktennotiz über die Ausstellung eines "list otevřený" für das Kapitel von Olomouc in der Angelegenheit einiger bechlagnahmter jüdischer Handelwaren.

Kapitola kostela olomúckého. List odevřený neboližto compulsoria. Dá/n/ jest ut in forma communi: velební poctiví N. diakoni a vší kapitole kostele olomouckého z strany svědomí v některá[a] obstavená židovská zboží. Tomu etc. Dán na H/radě/ n/ašem/ p/ražském/ v pátek po Boží/m/ na nebe vstoupení léta 90. 1. juni/i/.[b]

AMV- Morava - 3435, fol. 1a ;
a) im Original : niekdera ;
b) in margine: Do M/arkrabství/ moravského ;

1590 VI 2, I/88
Praha: Rudolf II. an die böhmischen und mährischen Stände wegen der Beschlagnahme jüdischer Handelswaren.

Do Králo/vství/ českého a Margk/rabství/ mora/vského/. Rudolf druhý etc. Vznesli jsou na nás velební a poctiví N. diakoni i všecka kapitola kostela olomouckého, věrní naši milí, že by v příčině některých [a]židovských obstavených zboží kupeckých v rozepři své některé [a]svědomí od vás potřebovali, nás v tom za milostivé opatření a tento list náš cí/sařský/ odevřený poníženě prosíce. I znajíc my pod-

danou prozbu jich slušnou a náležitou býti, protož vám všem vuobec i jednému každému zvláště milostivě poroučeti ráčíme, abyšte jmenované kapitole olo/moucké/ na žádost jich, čehož v pravdě o té věci povědomi ste, a jakž dále od nich spraveni budete, podlé obyčeje a pořádku takové svědomí vydali a při poddaných svých a židech se znáti a vydati nařídili. Na to/m/ etc.

Dán na Hradě našem pražském v sobotu po památce Božího na nebe vstoupení léta etc. 90.

AMV-Morava-3435, fol. 2a ;
a) im Orig. : niekderych, niekdere ;
1592 VII 21, Trenčín : s. II/Brod Uherský 12 ;

1593 I/88a

Der mährische Landtag beschlie3t, da3 jeder Jude, der ohne Erlaubnis in die Stadt Brno (Brünn) kommt oder dort übernachtet, festzunehmen und zu bestrafen sei.

Šujan, VM Brno II, s. 303 ;

1593 IV 6 I/89

Brno: Die mährischen Stände an Erzherzog Matthias von Österreich wegen einer Beschwerde der mährischen Tuchhändler darüber, da3 ihrem Handel in Österreich entgegen allen alten Privilegien Beschränkungen auferlegt würden. Die Stände drohen mit einem Verbot des österreichischen Tuchhandels in Mähren für den Fall, da3 dies nicht geändert wird.

SAB-A3 (sněmy) - 11, fol. 272b-273a ;
1595 II 20, Praha : s. II/Boskovice 4 ;

1595 II 25, Praha : s. II/Slavkov 19 ;
1595 III 16, Praha : s. II/Slavkov 20 ;
1595 III 20, Praha : s. II/Mikulov 21;
1595 V 24, Praha : s. II/Kroměříž 26;

1595 IX 6, I/90

Nach dem Tod des Mikuláš hrabě z Archu beschließt der zemský soud über dessen hinterlassene Schulden:

O sirotky neboštíka pana Mikuláše hraběte z Archu. Naučení panu Fridrychovi Staršímu z Žerotína, hejtmanu./.../

A jakož dotčená paní Hipolyta, hrabinka, na některé [a] klínoty své od zlata, stříbra, perel a drahého kamení, pravíce, že by jí od neboštíka pana Mikuláše hraběte, manžela jejího, vzaty a od něho rozzastavovány a prodány bejti měly, se potahuje, poněvadž táž paní Hipolyta, hrabinka, toho, komu a v jaké by sumě takové klínoty zastaveny a prodány byly, též zač by spravedlivě státi mohly, svědomím dostatečně neprovodí, než to se tolika z některých[a] svědků po přísaze vyslyšených nachází, že jest pan hrabě, neboštík manžel její, holzpant zlatej s drahejm kamením jí od něho darovanej, kterejž[a] za 1200 tolarů stál, v Benátkách[b], a pět set perel, kteréž[a] v tisíci korun, podlé vysvědčení některých[a] svědků, šacovány byly, Bětce židovce v Vídni prodal, protož takovou sumu, což se jí tak za již jmenované klínoty, totiž holzpant a perly, od neboštíka prodaný a zastavený, sečte, týž paní hrabince nadepsaní páni rukojmové z statku téhož pana hraběte proti kvitancí zaplatiti mají. A přesto prokázala-li by táž paní hrabinka při nejprv příštím soudu zemském, kterýž[a] v margkrabství tomto držán bude, že by mimo

dotčené klínoty k jakejm jinejm klínotům právo měla a v čem by od neb/oštíka/ pana hraběte a komu zastaveny neb prodány byly aneb zač by spravedlivě stály, toho tolikéž od nich pánů rukojmí užiti má. /..../

SAB-A 3 (půh.Brno) -40, fol. 171a (alt 153)? Druck: Rohlík, MZD III, Brno 1567-1641, S. 277 ;

a) im Original folgende Formen : niekdere, niekderych, kdereyz, kderez, kderyz usw. ;

b) Venedig ;

1595 X 7, Židlochovice: s. II/Slavkov 21;
1595 XI 15, : s. II/Slavkov 22;
1595 XII 6, Praha : s. II/ Boskovice 7 ;
1596 s.d. : s. II/Brod Uherský 19 ;
1596 s.d. : s. II/Brod Uherský 20 ;
1596 V 21, Praha : s. II/Slavkov 23;
1596 VIII 27, Praha : s. II/Prostějov 37 ;
1596 XII 13, Praha : s. II/Brod Uherský 21 ;
1597 III 15, Brno : s. II/Brod Uherský 22 ;
1597 IV 14, Nové Zámky : s. II/Brod Uherský 24 ;
1597 V 22, Praha : s. II/Brod Uherský 25 ;
1597 V 27, Brod Uherský: s. II/Brod Uherský 26;
1597 X 31, Praha : s. II/Pohořelice 6 ;
1598 VIII 14, Praha : s. II/Mikulov 22 ;

1598 VIII 29, I/91

Praha: Rudolf II. bestätigt die Privilegien der Nachkommen des jüdischen Buchdruckers Gerson Impressor aus Prag.

My Rudolf druhý, z Boží milosti volený Římský císař, po všechny časy rozmnožitel říše atd.atd. - Oznamujeme tímto listem všem, jakož jest dobré a slavné paměti císař Ferdinand, pán náš nejmilejší, z možnosti své jakož král Český

někdy Heřmanovi židu Pražskému listem svým obdarování, aby knihy židovský neboližto hebrajský do živnosti své tisknouti mohl, tak jakž list od téhož pána děda našeho jemu na to vydaný, jehož v městě Brnu /1/ ve středu po neděli postní, jenž slove Judica, léta tisícího pětistého dvacátého sedmého v sobě šířej obsahuje a zavírá, milostivě dáti, po smrti pak dotyčného Heřmana žida, synu Mojžíšovi, téhož listu potvrditi milostivě ráčil. I poněvadž jest týž také žid Mojžíš umřel a dva syny Šalamouna a Yzáka po sobě pozůstavil, prošeni jsme jménem týchž synuov Mojžíšových Šalamouna a Yzáka, abychom je při tom zůstaviti a toho obdarování potvrditi a na ně je přenésti ráčili. Na jejichžto poníženou prozbu a prohlídajúc k snažným přímluvám, kteréž jsou za ně k nám dali, svrchu psanou milost jsme týmž židuom Šalamounovi a Yzákovi, bratřím vlastním, dědicům jich jak i předešle dědu a otci jejich, již jmenovaný pan děd náš učinil, učiniti a na ně to všecko převésti, i také týchž obdarování jim potvrditi ráčili a tímto listem s dobrým rozmyslem našim jistým vědomím s radou věrných našich milých mocí královskou v Čechách činíme a to všecko převozujeme, i takových obdarování a listuov ve všech jejich slova do tohoto listu vepsáni byli potvrzujeme, tak aby vejšpsaný Šalamoun a Yzák židé Pražští a dědicuov jich do svých živnosti podle této milosti naší a to pod pokutou desíti hřiven zlata, kteryžby žid jim takovou (živnost) sahal a v tom jim překážku činil, propadne. Protož přikazujeme všem obyvatelům a poddaným našim ze všech stavuov království našeho Českého, nynějším a budaucím, věrným milím a zvláště všem

židuom, abyste svrchu psané Šalamouna a Yzáka židy i dědicuov jich při této milosti naší jměli, držili a neporušitedlně na budoucí časy zachovali, žádných jim v tom překážky nečiníce, ani komu jinému činiti dopouštíce, ač se chcete pokuty svrchu psané uvarovati. Tomu na svědomí pečeť naši menší císařskou k tomuto listu jsme přitisknouti ráčili. Dán na hradě Pražském v sobotu v den Památky Stětí sv.Jana, léta devadesáto osmého, a království našich Římského 23, Uherského 26 a Českého též 23ho.

Rudolph m.p. L.S. Ad mandatum Sacra Cos.Mtis proprium. a)

Rokycana, Privilegien für Gerson Impressor. - in: JbGGJČ V (1933), S. 440-441.

a) Bei den hier bestätigten Privilegien handelt es sich um:

1. 1527 IV 10, Urkunde König Ferdinands I. (BD-dt. Nr.378, č. Nr. 377 ; Lieben, in : Die Juden in Prag, s. 94, beide n. ehem. A.d.böhm.Statthalterei, Majestalien 1527 - 1534, III, fol. 5)
2. 1545 XI 19, Wien: Urkunde König Ferdinands I. (BD-dt. Nr.522, č.Nr.520; Lieben, in: Die Juden in Prag, S.95 ; beide nach ehem. A.d.böhm.Statthalterei, Missiva 35, fol. 53a)

Das von Rokycana abgedruckte Stück ist eine spätere beglaubigte Abschrift, früher im A.d. Isr. Kulturgemeinde Prag. Die Beglaubigungsformel lautet:

Za předstojící vejpis se svým mně níže psaným předloženým originálem slova od slova se srovnává; to po bedlivém collationirování tuto dotvrzuji vi officy requsiti. Actum v Praze, dne 5. July Ao 1752, Juct. Co 15

Jan Kašpar, Auth. Pont. ao.cs. Rg.Bohemia Notaris public.jurata in fidem.

vgl. a I/92 (1600 IX 7); I/103 (1603 VII 12, Kroměříž); I/127 (1614); I/128 u. 129 (1615 XII 13);

1600 IX 7 I/92

Izák žid Impressor an den Präsidenten der böhmischen Kammer, dieser solle sich für ihn bei Oldřich z Kounic, dem Besitzer von Slavkov, dafür verwenden, daß er dort eine jüdische Druckerei eröffnen dürfe.

Vaše Milost urozený pane, pane presydent, urození páni, urození a stateční páni z rytířstva Jeho Milosti Císařské, rady zřízené komory Království českého, páni mně milostiví etc., k Vašim Milostím se vší ponížeností se utíkajíc, pokorně o tom oznamuji, že sem sobě bytnost na gruntech Jeho Mi/l/o/s/ti urozeného pána Voldřicha z Kounic a na Slavkově v Margkrabství moravském k živnosti své oblíbil a knihy, souce impressorem židovským, tlačiti a jiným židuom jich dodávati bych chtěl, poněvadž jiní židé tak zde, v Království českém, zvláště v těchto slavných Městech pražských i v jiných zemích, kde židé bytem sou, toho užívají a jim se toho dostává a přáno bývá, aby takové knihy svobodně, bez překážky jednoho každého, tisknouti mohli, protož Vašich Mi/l/o/s/tí za /to/ poníženě a pokorně (jakožto vrchnosti své, nám od Jeho Mi/l/o/s/ti Císařské nařízené a usazené) žádám, že ke mně milosrdný skutek a lásku křesťanskou prokázati a za mne se k Jeho Mi/l/o/s/ti panu Voldřichovi z Kanic /!/ a na Slavkově přimluviti ráčíte, aby Jeho Mi/l/o/s/ti pán mně takové živnosti přáti, knihy tisknouti dovoliti, mne na grunty své přijíti a nade mnou svou milostivou ochrannou ruku v potřebách mých držeti a míti ráčil, tolikéž i toho od Vašich Mi/l/o/s/tí pokorně žádám, že podlí toho Jeho Mi/l/o/s/ti panu Voldřichovi etc. svou milostivou správu učiniti ráčíte, že židie /!/

zde v Městech pražských /s/ svolením a jistou vuolí J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ pána, pána nás všech nejmilostivějšího svobodně takové knihy tisknou, tak abych i já toho v Margkrabství moravském na gruntech Jeho Mi/l/o/s/ti páně užíti mohl, já zase věrně poslušně k Jeho Mi/l/o/s/ti pánu i k jednomu každému se chovati a povinnosti náležité vykonávati rád chci, což tu k této mé ponížené žádosti včiniti ráčíte, na milým Pánu Bohu, Vašim Milostem aby toho hojná odplata bejti ráčil, modlitbami svými poníženými žádati budu. V tom se Vašim Milostem k milostivému laskavému opatření a odpovědi poníženě a pokorně poručena činím.

Vašich Milostí věrně poslušný

Izák žid, impressor židovský.

AMV - Morava - 43 91, fol. 1a;

1600 IX 7. I/93

Praha: Rezeß der böhmischen Kanzlei für Matthäus Walter aus Znojmo (Znaim) , er solle seinen Vertrag mit Perla židovka erfüllen.

Jeho /Mil/o/s/t římský císař a uherský, český etc. král etc., pán náš najmilostivější, ráčil jest suplikování a ponížené prozbě Matesa Waltera z města Znojma[a)] , čeho strany nábožné Mariany z Chocenic té sumy, co j/es/t jí dlužen, se dotejkající, nicméně strany té rozepře, kterou s Perlou židovkou má a při J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ hledá, vyrozuměti a takovou suplikací v své/m/ uvážení jmíti a na takové je/h/o suplikování a prozbu toto za odpověď je/m/u dáti milostivě poručiti, poněvadž jest vo placení téhož dluhu smlouva jistá a dokonalá mezi týmiž stranami

komisaři J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ učiněna, protož J/eho/ M/ilost/ C/ísařská/ toho při též smlouvě zuostávati ráčí, tak aby on Mates Walter té smlouvě zadosti učinil a potom v své/m/ procesu právní/m/ bez překážky kráčel, a tak půjde na to, co právo j/es/t. Tím se bude moci on Mates Walter na své suplikování spraviti.

Decretum pro imperatoria M/aiesta/te in consilio Bohemico in arcu /!/ Pragensi, 7. die septembris anno 600.

AMV-Morava-4392 ;
a) Znojmo (Znaim);
b) in margine : Recess Matesa Waltera. Na Voršlog J/eho/ M/ilosti/ a rad nad apellacími.
c) im Original : kderau ;
1600 IX 29, Praha : s. II/Kyjov 2 ;
1601 I 31, Praha : s. II/Lipník 20 ;
1601 II 7, Praha : s. II/Lipník 21 ;
1601 VI 22, Praha : s. II/Kounice Dolní 22 ;

1601 XI 27, I/94

Praha : Rudolf II. an den Unterkämmerer in Mähren wegen einer Supplikation der Tuchmacher von Olomouc und Umgebung gegen die Wollausfuhr aus Mähren durch christliche und jüdische Kaufleute.

Rudolf etc. podkomořímu Margkrabství moravského. Urozený v/ěrný/ n/áš/ m/ilý/. Co sobě starší přísežní i všecken pořádek řemesla soukenického z Olomúce i z jiných všech okolních měst, jaká by se ji proti jistému s stavem panským a rytířským, soudci zemskými před osmdesáti lety snešení i a utvrzení od kupcuov a židuov ne tejně neb ukrytě, ale zjevně v kupování vlny a vyvozování ven z země v živnostech jich překážka a veliká ujma dáti jměla, zstěžují

a nás v tom za milostivé opatření a téhož snešení za potvrzení poníženě prosí, tomu z příležící suplikací a z vejpisu toho snešení šířej vyrozumíš, i nechtíce my, pokudž by tak bylo, jakž nás spravují, aby se tu co nového a prve nebývalého proti takovému snešení na ujmu a ublížení živností a pořádků jich tých soukeníkuov začínati a to svuoj pruochod jmíti jmělo, poroučeti ráčíme, aby nám na túž suplikací s odesláním jí zase svou dostali i nám správu s dobrým zdáním tvým do kanceláře české neprodlévajíc podd/ané/ učinil, kteréž [a] my vyrozumějíci, ráčíme se k dotčených soukeníkův snažný pokojný prozbě náležitě chtíti zachovati.
Na tom etc.
Dán na H/radě/ n/ašem/ p/ražském/ v outerý po sv. Klimentu léta etc. 601. [b]

AMV-Morava-4457 , fol. 1a ;
a) im Orig. : kderez ;
b) in margine: Zdání o soukeníky olomúcké.

1602 IV 13. I/95

Praha: Rudolf II. an das Landgericht des Markgrafentums Mähren. (Inhaltlich gleich mit 1601 XI 26,Praha). Datum Samstag nach Ostern 1602.

AMV-Morava 4457, fol. 4a ;
1602 V 29, Praha : s. II/Brod Uherský 27 ;

1602 VI 26, I/96

Praha: Rudolf II. an František z Dietrichštejna und andere mährische Adelige, sie sollen die Juden anhalten, ihre Schulden bei den Kaufleuten Keßler und Senner aus St. Gallen zu bezahlen.

Vysoce duostojný kníže, v/ěrný/ n/áš/ m/ilý/. Jaké sou nám dvě suplikací Kryštof Zumr a Jiřík Kusler /s/ společníky svými, měšťané a kupci z švýcarské země, z města řečeného od s/vatéh/o Havla[a] z Švejce, z strany dluhuov jim od židuov, kteří[b] pod vámi bydlejí, za zboží kupecké povinovatých podali, nás v tom za milostivé opatření se vší ponížeností prosíce, ty vám pro vyrozumění ztížnosti jejich odsielati ráčíme, i poněvadž dotčení kupci, nebozí lidé, pro nedokonečnost týchž židuov a nedostačení slibů a přípovědí jich o svou dobrou víru mezi lidmi a tak k dokonalé záhubě, kdyby od nich k zaplacení přijíti nejměli, připraveni by býti musili, a protož vám poroučeti nařídili, aby dotčeným kupcuom na statcích i osobách těch židuov, jichž jména v suplikací doložena a pod vámi bydlejí, k takovým dluhuom, žádných ouskokuov a pruotahův jim nedopouštějíce, skutečně a bez odtahuov dopomoženo bylo. Na tom. Dán na H/radě/ n/ašem/ p/ražském/ v středu po s/vaté/m Janě Křtiteli léta etc. 602.

+ in simili Karlovi z Lichtnštejnu

+ in etc. p/anu/ Adamovi Starší/m/u z Šternberka, nej/vyššímu/ sudímu Královst/ví/ č/eského/

+ in etc. Karlovi z Žerotína

+ in etc. Viktorinovi z Žerotína

+ in etc. Voldřichovi z Kounic

+ in etc. hraběti z Salmu

+ in etc. decret cí/sařský/ rychtáři Sta/rého/ M/ěsta/ Pražského

AMV - Morava - 4754 , fol. 1a-2a ;

a) St.Gallen / Schweiz;

b) im Original : kderzy ;

1602 VIII 11, I/97

Praha: Rudolf II. an František kardynál z Dietrichštejna wegen der Petition der Tuchmacher von Olomouc und Umgebung.

Rudolf Druhý z Boží milosti volený římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše, uherský a český král etc.[a] Vysoce důstojný kníže, urozený, statečný a slovutný, věrný náš milý. Jaké se nám opět od starších přísežných a celého pořádku soukeníkův v Olomúci a z okolních měst z strany překupování vlny proti jistému snešení připomenutí činí, tomu z příležící suplikací jich vyrozumíte. I aby se v té věci, co spravedlivého jest, od nás naříditi a z dalšího zaneprázdnění nám sjíti mohlo, poroučíme vám, abyšte při nynějším shromáždění Brněnským tu věc před sebe vzali a nám své dobré zdání s odesláním zase těch předešlých spisův což nejdříve oznámili. Na tom jistou ammilostivou vůli naši císařskou naplníte. Dán na Hradě našem pražském v pondělí po svatým Vavřinci léta šestistého druhého a království našího římského dvacátého sedmého, uherského třídcátého a českého též 27.

Rudolf

Sdeneo Ad. Poppl de Lobcouicz
S.R.Bohemiae cancellarius

Ad mandatum sacrae a)
caesa
Mtis proprium
Jan Wenzl.

AMV-Morava-4457 , fol.2a-3b;

a) in margine von gleicher Hand: Dobře jest.
Von anderer Hand: Pořádek soukenický v Olomúci.

1602 IX 2, I/98

Linz: Abmachung der auf dem Linzer Bartholomäus - Markt gefangengesetzten mährischen Juden mit den Vertretern der Handelsgesellschaft Senner und Kessler über ihre Freilassung und die Herbeischaffung der eigentlichen Schuldner.

Wir hernach und zu Endt dises Brieff underschriebene Juden aus Mähren, disen Bartolomej-Marrkht im sechzehenhundert und anderten Jar besuecht, als Isackh Hirschl von Pro3nicz, Laczarus von Wessele, Ferencz und Abrahams Pencz [a], beede von Pro3nicz, geben zu vernemen menigelich, wo der zu uernemen fuerkhumbt, das zwischen den ehrnuesten und füernemen Christoffen Senner, Georg Khe3ler, und Mitverwanten, Burgern und Handlsleithen von St.Gallen au3 Schweiz, an ainenn,
dann unns anderten Thails, unnd Ke3ler und deren Handlungsverwonten, etliche mährische Juden, ain ansehnliche schulten zu thuen schildig, aber die Beczallung nit haben oder von ihnen bekhumen mügen, gedachten Herr Senner, unnd Khe3ler, von der Röm/isch/ kay/serlichen/ May/estät/ unnsernn allergenedigisten Herrn, ainen kay/serlichen/ Beuelch und Patent, an den wolgeborenen Herrn, Herrn Hann3 Jacobey Löbl auf Dreinburg, Freyherrn allerhöchst gedachter Röm/isch/ kay/serlichen/ M/ayestä/t Rath und Landtshaubtman in Osterreich ob der Enn3, under dem dato Praag, den zwannczigisten

Augustij im Sechszehenhundert und anderten Jar erlangt, und insinuuiert, das Herr Landtshaubtman, alle und jede andere Juden, so aus Behamb und Märhern gen Linz khumen umb obgedachter ausstendiger Schulden willen mit Leib und Guet in gewöhnlich Arrest nemen, und so lang aufhalten solle, bis ihnen die selbst schuldigen Juden eingestelt oder die Beczallung gelaistet werde. Darauf wier dan auf wolgedachten Herrn Landtshaubtmans an das Stattgericht zu Lincz abgegangenes Decret daselbst in Verbot un Arresst, bis wier dieselben schuldigen Juden stellen oder füerste Beczallung laisten, genumen werden, damit wier aber widerumben relaxiert, hernachvolgenden Vergleich, wie er von Wort zu Wortt beschriben, geschlossen und eingegangen alles wissentlich und guetwillig.

Erstlich sollen ihnen beeden Herrn, als Christoff Senner, Georg Keßler und Mituerwande, mit austruekhlicher zierlichen Protestation vorbehalten, das ihnen diser Verglaich an ihren habenden Rechten, sunderlichen Kay/serliche/ hierüber erlangten Bevelich und Patent Herrn Landtshaubtmans Verordnung, und des Stattgerichts Verichtung oder Execution allerdings unpraeiudicierlich oder verhinderlich sein, dieselben wider auff Nit Enthaltung dises Vergleichs wider an sich zu vernemen und zu verneuern oder Jer Notturfft destwegen ieczo und inkhunfftig füerzunemen. Entgegen auch uns den Juden all unser Notturfft Regreß und was wier disfals von Nöthen haben, auch bey ainer oder andern Obrigkheit, wider die Selbst Schuldner, ersuechen werden und ersuechen khönnen, allerdings ohne ainiches

Ohren?

Praeiudicium oder Exception und Hinderung bevorstehen.

Zum andern haben beede herrn Senner und Ke3ler fuer sich und ihre Mituerwante, mit obgedachten austruekhlichen und pro[te]te3tierten Reservation gegen disen von un3 guetwillig und wissentlich eingegangen Vertrags, auf der löb-/lichen/ Landtshaubtmanschafft etc. und guetiges Einwenden oder Fuerschlag derselben zu gehorsamen Ehren, uns auf dises Mall allein uns eltiste Juden aus Mährern des Arressts begeben, und in die nit alher khumen schuldigen Juden ain Gelait von dato dits /!/ Briefs bis auf den negst khumenden dreyundzwanzigisten Octobris dises Sechczehenhun-/er/tundanderten Jahrs mit diser Condition Gstalt und Ma3 geben, das sie die selbst schuldigen Juden auf den siebenczehenden oder achczehenden Octobris jeczigen Jars in nechtskhunfftigen Marckht Simonis und Jude zu Khrembs gewi3 und aigentlich bey ihnen Herren Senner b) und Ke3ler in aigener Persohn oder jere volmechtige Gwaltträger einstellen, jere Schulden beczallen und richtig machen sollen, welches wier dann bey denen selbst schuldigen Juden und jeren Obrigkheiten zu dirigiern, und zu Volcziehung zu richten schuldig und verobligiret sein sollen und wöllen, verobligiern und verschreiben uns auch crafft dises Briefs. Solchem allem wuerckhlich ohne alle Exception, Recht, Gerechtigkheitt oder absunderlicher erlangte[d] Freyheit, Exemption[!] und Indulten nachzukhumen, wie auch auf den Faal solches von denen selbst schuldigen Juden nit beschehe, wier selbsten oder andern Eltisten Juden, so dahin gehn Khremb3 khumen werden, im Arresst verbleiben und gehalten werden sollen,

bis die Beczallung und disem Vertrag, oder wie er Nomen haben mag[c] , allerdings wuerckhliche Volcziehung beschehen ist, Geferde und Arglist ausgeschlossen, solchen Vertrag haben wier auch zu Ratifiziern, und dem Marckht-Protocol zu inseriern bey dem Stattgericht zu beeden Thaillen ausgebracht in Mainung, das kein Theill wider obgeseczte eingewilligte und vertragne Puncten nichts thuen oder handlen, sundern demselben threulich und vestigelich nachseczen und geleben ~~X~~ wölle und solle. Dessen zu wahrem Urkhundt, ist durch das löblich Stattgericht diser Vertrag nach Ratificierung dem Marckht-Protocol einverleibt worden, und wier, die und/er/schriben Juden, solchen mit unserm aignen Pedtschafften und Handtschrifften verfertiget, offt gedachten Herrn Senner, Ke3ler und Mitverwanten zuegestelt.

Actum Linncz im Partholomej-Marckht, den andern Septembris, im Sechszehenhundertundanderten Jahr.

hebraisch aufgeschrieben	Sg. Ferencz von Pro3nicz	Sg. Abrahamb Pericz von Pro3nicz	Sg. Laczarus von Wessela/!/	Sg. Isackh Hirschl von Pro3nicz

d

/...../

AMV-Morava-4646, fol. 1a-3a ;

a) auch "Percz" möglich ;

b) in margine: NB. die Stellung der Juden zu Simonis und Jude zu Kremb3 geschehen solle.

c) in margine: obligation o/mn/ium seniorum Hebreor/um/, die den Marckht besuchen werden.

d) folgt Beglaubigung der Kopie.

1602 IX 4, I/99

Praha: Rudolf II an das Landgericht des Markgrafentums Mähren. (Inhaltlich wie 1602 VIII 11, Praha). Datum Hrad Pražský, Mittwoch nach St.Egidius (sv. Jiljí) 1602.

1602 IX 30, I/100

Kroměříž: František z Dietrichštejna an Christoph Senner, Georg Keßler und ihre Handelskompagnie, sie sollen seine angeblich bei ihnen verschuldenten jüdischen Untertanen namentlich nennen.

Denen,ersamen, fursichtigen, unsern lieben Christoff Sennern, Georg Khessler und deroselben Mitverwanten Handelsleuten, Burgern zu S.Gallen in Schweiz.

Franz. Unser Gunst und alles Guts. Ehrsame, fursichtige, besondere Liebe. Was die röm/isch/ kais/erliche/ M/ajestä/t, unser allergnedigister Herr, uns wegen der undersessenen Juden gnadigist zugeschrieben, ihr auch nach der lange /...../ [a] an uns gelangen lassen, dass haben wir vernommen. Nun ist euch zweifelsohne bewust, dass wir nicht allein hier, sondern auch zu Hotzeplotz [b] mehr sesshafte Juden haben, als mir wissen noch aus deren Schreiben verstehen können, welche oder von wannen diejenigen sein und wie sie heissen, die euch mit Zalung verbanden, so mogen wir auch dennoch die begerte Verordnung, dass sich dieselben ken Crembs [c] verfugen und euch wie sonsten billich contentiren sollten, mit nichten verschaffen. Wan sie uns aber von euch nambhaft gemachet werden, als dan wollen wir nicht umgehen, dassjenige zu befehlen, was die Noturft erhei-

Inhalten, dieses wollen E[uer] f[ürstliche] D[urchlaucht]

schet und die Billigkeit mit euch bringet, dergestalt, dass ihr vermerken möget der röm/isch/ kais/erlichen/ M/ajestät/t allergnedigistes Ersuchen und eur Anlangen habe zimliche und wirkliche Stelle gefunden. Welches wir euch zu Nachrichtung beantworten wollen, denen wir zu Gunsten woll gewogen verbleiben. Dat/um/ auf Cremsier, den letzten sept/embris/ a/nno/ 602.

SAB-G83-67, n. SAK-Volná akta-1602-II ;
a) Leerstelle in der Matice-Moravská-Abschrift ;
b) Osoblaha (Hotzenplotz) , okr. Bruntál (Freudenthal) ;
c) Krems an der Donau/Niederösterreich ;

1602 XII 2, I/101

Kroměříž: František Kardinal z Dietrichštejna verwendet bei Erzherzog Matthias für die widerrechtlich in Krems festgehaltenen mährischen Juden.

Erczherzoge Mathiae.

Durchleuchtigister, hochgeborner Fürst.

E/uer/ f/ürstliche/ D/urchlaucht/ seindt majne beflissene (Dienste), was die eltisten Juden dieses Landes anstadt der bekümmerten undt zue Crembst gefangenen Juden an mich supplicando gelangen lassen, und wie hochlich sie umb Intercession an E/uer/ f/ürstliche/ D/urchlaucht/ aus diesem Einschlu3 gnädig vermerken. Ob ich nuhn woll gewi3 bin, E/uer/ f/ürstliche/ Durchlaucht/ werde anders meinend wegen Erledigung derselben Gefangenen, ohne majne Behelligung bevor genugsamb molestiret werden, doch weil gemelte Juden sich auch meiner Fürschrifft nicht wenig getrösten, undt zudem billig ist, für die Unschuldigen zu bitten,

als hab ich für ihres Anlangens desto lieber gewehren wollen, so viel mehr mir E/uer/ f/ürstlichen/ D/urchlaucht/ Guette undt fürstliches Mitleiden wegen den Unschuldigen, selbst erkendt undt vor aller Weldt hochlich gerühmdt wirdt. Ist hirauf mein vleissiges Gesinnen undt dienstliches Begeren, E/uer/ f/ürstliche/ D/urchlaucht/ wolle bey denen (will nicht sagen, zur Ungebier ungerecht sie die Schuldner denen seindt) gefangenen Juden ihre fürstliche angeborene Erbarmung erweisen, undt die gnädigste Verordnung thuen, damit sie solcher Hafft ehist befreyet,(undt der röm/isch/ k/aiserlichen/ Majestet die ausstehenden Gefelle, Zinsen undt Gaben, neben andern dieses Landes Ihnwohnern unsaumlich abführen undt richtig machen möchten. Thue mich hirmit E/uer/ f/ürstlichen/ D/urchlaucht/ Gunsten vlei3ig empfelen.
Datum auff Cremsier, den 2.Tag Dezembris a/nno/ 1602.

SAB-G2-228/29, fol. 1a/b (Reinschrift, Konzept fol.2a) ;

1603 X 20, I/102

Praha: Die böhmische Kanzlei erlaubt den Kaufleuten Ke3ler und Senner aus St.Gallen, im Falle der Nichtbefriedigung ihrer Forderungen die arrestierten Juden weiterhin festzuhalten.

Von der Röm/isch/ kay/serlichen/ auch zu Hungern und Behaim kon/iglichen/ May/estät/ etc., un3erm allergnedigisten Herren, Christoffen Sennern, auch Geörgen Ke3ler und Consort/en/ anzuzaigenn, das kay/serliche/ May/estät/ sich wegen irer wider etliche Juden alhie, auch anderen Orten in Behaimb und Märhern, habenden Schuld-Forderungen auf

sic! nicht „completo“
oder „elapso“

baiden Thail, weiter einbringen, und gehaltnen fernern Beratschlagung der ganzen Sachen, so vil erstlich, den Vertrag, so mit den Pragerischen dreyen Juden aufgericht worden, anlangt, gnedigist resoluiret. Wan sie den Isaac, Esaias /[a)]...../ Verschreibung stellen, ~~von jenen~~ und inen den Handel3leuten, umb ~~d~~das sey denselben debito tempore ebloro/?/ nit sigtirt der verursachten Schäden und Expens halber auf vorgehende Liquidation unnd grif[ch)]tliche Taxation derselben, der Pilligkhait nach, Abtrag thuendt, auch demjenigen nachkomen, wessen sie sich, wegen der baider Juden, als des3 Fentura von Mohrowitz, und Simon von Sedlicz verglichen, da3 al3dan nit allain sy, sond/ern/ auch alle andere Pragerische und behaimsche Juden, so nit selbst schuldig oder Präger seind, von deren Handelsleuten Clag absolviert werden solten.

Was aber betrifft, den andern mit den mehrischen Eldisten vier Juden, sich in demselben lauter verobligirt, d/a3/ sich selbst schuldigen Juden auf den 17. od/er/ 18. Octobris verschinen 602. Jars in damals negstkhünfften Marckht Simonis und Judae zu Krembs bey inen den Handel3leuten, in aigner Person oder Ire Volmechtige /...[a)]../ einstellen, ire Schulden bezallen, sy die Verschribnen soliches bey den selbst Debitoren und iren Oberkhaiten, in Völziechung zu reichen schuldig sein, und da es von den Schuldnern nit beschähe, die verschribnen selbsten oder andere Eldisten Juden, so dahin gen Krembs komen werden, so lang im Arrest bleiben solen, bi3 die Bezallung und di3er Vertrag würckhlich volzogen, deren sie aber bi3 dahero kaines gelaistet, als solche ungeachtet de3 Stattgerichts beede Stett Krembs

und Stain, am 30. Octobris anno 602 ergangenen Auspruchs, nit allain crafft deren von Lincz habenden Privilegij und irer May/estät/ ergangnen Rescripten, sondern auch vermug der vier Juden, von sich gegebnen Obligation auf den Jormarckhen, zu Krembs, Lincz und Freystatt, gegen den mehrischen Juden ingemain und Sond/er/hait (weil die Unverschuldigen den Regre3 zu den Verschribnen haben) mit Arrest so lang verfohren werden, bi3 sollichem Vertrag ain Genügen beschähen sye, wassmassen dann darauf sowol bey der fuerst-/lichen/ Durchl/aucht/ Erzherzogen Matthiae und denen von Krembs, als auch der Landtshauptmanschafft ob der Enn3 die Noturfft verordnet werden solle.

Signatum zu Prag unter Irer May/estä/t aufgedruckhtem kay-/serlichen/ Secret. Insigel, den Zwanzigsten Tag Octobris a/nno/ 1603 Jar. / ...../

AMV-Morava - 4656, fol. 4a-5a ;

a) unleserlich ;

1603 VII 12, I/103

Kroměříž: František kardynál z Dietrichštejna an Kaiser Rudolf II. wegen nichtkatholischer Druckereien.

Nejjasnější a nejnepřemoženější římský císaři, uherský a český etc. král/i/, pane, pane můj nejmilostivější etc., Vaší/ C/ísařské/ M/ilosti/ k milostivé paměti poddaně přivésti opomenouti nemohu, kterak a) jste, V/aše/ C/ísařská/ M/ilosti/, skrze patent svuoj císařskej před několika léta to jisté přístné /!/ a skutečné nařízení učiniti poručiti ráčili, že jest buď kdo koliv v zemi tejto

moravské žádných kních v jakým koliv jazyku, ješto by prve od neboštíka dobré paměti pana předka mého, biskupa Stanislava, jakožto loci ordinaria, approbirovány nebyly a od něho v tom dovolení nejměl, prodávati, méněji pak knihy tisknouti a imprimovati anebo impressí sobě zarážeti směl, nyní pak, nejmilostivější císaři, spraven sem, že v jedných místech v zemi tejto netoliko pikharti a jiní sektářští lidé, ale i židé impressí svou mají a jedna každá sekta bludův svých knihy tlačí. Kdež s povinnosti ouřadu svého tou velice relligí s/va/té škodlivou věc na V/aši/ C/ísařskou/ M/ilost/ poddaně vznáším/ a v poníženosti prosím, že dotčený patent témuž neboštíku pánu předku mému z strany nahoře psaných věcí dáleji obnoviti, na mne dirigovati a pro podstatnější toho všeho vyřízení panu hejtmanu Mark/rabství/ moravského, aby v tej věci podlé mně stal, defentoval a všelijak nápomocen byl, tak aby tudy, když těm i kacířským a nevěřícím lidem takové jejich impressí zastaveno, v nic obráceno a knihy heretické do země voziti zabráněno bude, tím snázejí relligí s/va/tá všeobecní křesťanská v zemi tejto se vštěpovati a ke cti a chvále Pána Boha se rozmáhati mohla /...../ Datum/ na Kroměříži 13. juli/i/ a/nno/ 1603. V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ ponížený kaplan a věrný poddaný František kardynál z Dytrychštejna, biskup olomúcký etc.[b]

AMV-Morava-4974, fol. 1a/b ;

a) im Original : kderak ;

b) in tergo verschiedene Zeitangaben: janu/arii/ 607 ; 28. julii 603 Prag.

1604 I/104

Mährische Landesordnung:

Auf Wein und Traidt soll niemandts leichen. Nach deme diese Jahr hero von etlichen Christen den armen Leuthen ohne Vorwissen ihrer Herrn auf Wein unndt Traidt gelihen worden, unnd beim Weinlesen oder Einfexung des Treidts in schlechtem Geldt, und mit groẓem Schaden der Leut, Wein und Traidt denjenigen hat müẓen gegeben werden, solches soll hieführo nicht mehr geschehen, und niemandts soll von dieser Zeit frembden Leuthen undt Unterthanen auf Wein undt Traidt ohne Bewilligung seines Herrn nichts leihen; So aber jemandt diẓen Leuthen ohne Bewilligung ihres Herrn jemandts auf Wein oder Traidt wos thät leihen, deme sollen die Leith das, waẓ ihnen geliehen worden, zu zahlen nicht verpflicht und schuldig sein.

Von Verkhauffung des Traidts auff Jahr und Borg.

Darauf ist man verblieben, das niemandts aus den Ständten kheinem Unterthann Traidt auf Borg und Jahr verkhauffen soll, es sey dann, der Unterthanne habe unter seines Herrn Petschafft deẓen schrifftliche Bewilligung; So aber jemandts welchen Unterthan uber diẓ Treidt verkhauffete, der soll des Gelts, wie theur er es verkhaufft, verlustigt sein ;

Es sollen in denn Dorffschafften keine Marktag oder Verkauffungen des Treidts und anderer Notturfften gestattet werden. In den Dorffschafften sollen kheine Märckt gehalten und niemandten solches ubersehen werden, daẓ jemandts, er sey auẓ den Einheimbischen oder Frembden, hin und herr in die Dorffschafften fahren, das Traidt und andere Notturfft,

und aus dem Landt führen solte, sondern sie sollen in die Stätt, Stàdlin oder Fleken zu Markt führen, alda ein jeder frey zu khauffen, auch au3 dem Landt zu führen Macht hette; Es soll auch die Burgerschafft in der kay/serlichen/ May-/estät/ Herrn Bischoffs, der Herrn und Ritterschaft Stätten da3 Handlen nicht lenger au3stekhen und stehen la3en, al3 nur zwo Stundt, von Anbrechung de3 Tags, und Aufgang der Sonnen; Was aber belangen thut, die Herrn, Praelathen, Ritterschafft und könig/lichen/ Stätt, dieselben mögen auch in den Dorffschafften zu ihrer Notturfft einkhauffen, doch au3 dem Landt nicht führen.

So aber jemandts wieder diese unsere Einwilligung sich anderst verhülte, solchen jeden soll dasselbe Treidt oder sonsten Notturfften, die er eingekhaufft hette, genomben werden, und derjenige oder dieselben, die es verkhaufft, sollen von ihren Herrn gestrafft werden.

Aber die Einkhauffung de3 Wein3 verbleibe bey der alten Gewohnheit und brauch, da3 ein ieder auch in den Dorff-schafften under dem Weingebürg frey khauffen möchte. /.../

Von ungebührlichem Wucher der burgrechtlichen Leuth etc. Darauf ist man verblieben, in welchem unserm Under-than solches befunden wurde, da3 er ungebührlichen Wucher nehme und sein Herr es auf ihn erforschete, mag er ihme die gantze Summa nehmen, auch dazue der Gebühr straffen.

Were aber einer au3 ihr[er] khay/serlichen/ May/estät/ Underthanen und denen Stetten, die sich /...a)/ Standts gebrauchen, und bey den Landtagen ihre Stell haben, so soll ein halb Theill der Summa Ihr[er] khay/serlichen/

May/estät/ und der andere halbe Theill der Landtschafft heimbfallen, und also wie es zuvor verhalten worden.

Von den Juden und ihrem Wucher.

Es ist ein gemeine Bewilligung di3, da3 die Juden von zehen gulden 2 fl. und von 100 fl. 20 fl. nehmen sollen, auch sich also bey den gro3en und kleinen Summen verhalten, von 10 fl. 2 fl. und nit mehr nehmen. Solche Wucher sollen den Juden ein iedes halbes Jahr richtieg gemacht werden, sie auch mit Mahnung solchen Wuchers über ein halbes Jahr nicht anstehen lassen ;

So aberein Judt solches nicht thätte, und den Wucher über ein halbes Jahr lenger anstehen lasse, solle er die Haubtsumma verfallen sein.

Im Fahl jemandts solches nicht thäte, und den Wucher für da3elbe halbe Jahr dem Juden nicht richtig gemacht hette, so soll der Jud dem Richter de3 Dorffs, wo der Schuldieger ist, solches andeuten, und der Richter ihme die Billichkeit verhelffen, und den Schuldiger darzue halten, d/a3/ er den Juden bezahle.

Wo aber der Richter solches nicht wolte thuen, so wirdt der Judt mögen aufhalten einen jeden au3 demselben Dorff, da der Schuldiger ist, so lang Ihme khein Satisfaction geschicht;

Man ist auch darauff verblieben, da3 khein Judt kheinem Menschen au3 kheinem Dorff ohne Vorwissen seines Herrn oder de3 Pflegers nichts leihen soll, weder auf ietziges Pfandt, es habe dann von seinem Herrn oder dem Pfleger

derjenige, der da au3leihen wolte, einen mit dem Pettschafft bekrefftigten schrifftlichen Schein, da3 er hierzue sowie Bewilligung gebe;

So sich aber welcher Judt nicht also verhüldte und über diese Anordtnung jemandten wa3 leihen thät, so solle er dero Summa, die er geliehen, verlustig sein ;

Wann nun dem Juden seine Schuldt bezahlet wurde, so soll de3elben Herrn oder des Pflegers der Bewilligungsschein hiewiederumb dem Richter und Eltisten zuegestellt und derselbe von ihnen verdderbt, auch die Schuldt au3 den Registern gelescht werden.

Item. So ein Judt jemandten mit eines Herrn Bewilligung wa3 leihen thett, solches soll in des Richters derselben Statt oder Städleins Register in Beysein zween Ambtsgenossen verzeichnet werden, wie vielles er Judt ihme, welches Tags und Jahr3 geliehen ;

Der Judt soll ihme in kheinen andern Ort leihen und d/as/ Geldt hergeben oder legen, al3 vor dem Richter und denen Ambtsgenossen bey den Registern ;

Der Richter derselben Statt oder Stättls soll khein Wucher in die Register einschreiben lassen, welcher auff die Summa lauffen wurde, sondern allein die Summa, sindtemahlen der Wucher der Juden alle halbe Jahr entrichtet soll werden.

Item. Leihet ein Judt wa3 dessen auf ein Pfandt, der nehme obenmässiegen Wucher, zween Guldten vonn zehen für ein Jahr wie oben geschrieben ist ; Solches Pfandt aber soll zuvor dem Richter und Schöppen gewiesen werden ; Und sie

dasselbe in da3 Gerichtsbuch verschrieben, und so jemandts kheme und wa3 des seinigen, so sein gewesen ist, und ihme gestollen were worden, beim Juden finden thätt alda versetzter und es der Gebühr bewiesen wurde, solches soll ohne einige Bezahlung deme es gestollen worden, widerkhert werden.

Im Fall jemandts von solchem Pfandt alle halbe Jahr den Wucher nicht wolte richtig machen und undterde3en oder indeme da3 Pfandt stecken bliebe, mit Denselben Pfandt mag der Judt seines Gefallens thuen und lassen, aber khein Pfandt khan in kheinem Jahr in Stich bleiben.

Item. Khein Judt soll von jemandten nichts heimblich khauffen, sondern auch da3jenige vor dem Richter und Eltisten derselben Statt, da der Judt sey, auffczeugen, welches sie in ihre Register verzeichnen sollen, von wem wa3 und wie theur er es khaufft;

So sich aber der Judt nicht also verhelte und heimblicherwei3 wa3 khauffen, solle er am Leben gestrafft werden.

Item. Die Juden sollen minderts in den Dorffschafften wohnen, allein die da nicht wucherten, sondern in den Stätten und Stättlein.

So aber jemandts wieder diesen Schlu3 die Juden in den Dorffschafften halten wolte, solches werde niemandten geduldet, sondern ein jeder soll destwegen gestrafft werden, nach Ma[illegible]inung der Herrn und Ritterschafft ;

Item. Die Juden sollen kheine Markht und Kauffschlag in den Dorffschafften voll führen, sondern in den Statten und

Stadlin der Herrn, Praelathen und Ritterschafft, westwegen zwischen diesen dreyen Ständten ein Vereinigung ist. [b]

SAB - G12/II-225, S. 287-291 ; 294 - 301 ;

a) unleserlich ;

b) Für die Landesordnungen im Königreich Böhmen s. Glücklich, Nová redakce zemského zřízení království Českého, S.V, LIV, LVII, 127, 364, 471-474, 482 ;

1604 III 20, Praha: s. Nachtrag 14 ;

1604 VI 10, I/105

Praha: Rudolf II. an den Hejtman in Mähren, er solle dafür sorgen, daß die Einwohner von Pravlov die ihnen aus ihrer Bürgschaft für Maximilian Lev z Rožmitálu erwachsene Schuld bei einem Juden Josef Polák, bzw. dessen Sohn Samuel, begleichen.

Hejtmanu Margk/rabství/ moravského. Rudolf etc. /.../ Jaký dluh po otci svém Jozefovi Polákovi židu Samuel Polák, syn jeho, za purkmistrem a radou i vší obcí městečka Pravlova [a] podlé postavení se jich rukou společní a rozdílnou /!/ v rukojemství za urozeného Maximiliána Lva z Rožmitálu a z Blatné a na Třešelicích, v/ěrného/ n/ašeho/ milého, se míti pokládá a v tom za milostivé a spravedlivé opatření poníženě prosí, z příležící suplikací vyrozumíš. I pokudž tak jest, jak nás týž žid spravuje, poroučetiť ráčíme, aby to při nadepsaných Pravlovských a anebo při tom, kterémuž tíž Pravlovští k právu náleží, aby jemu takový dluh, za nějž jsou se v rukojemství postavili, i s ourokem na to se všem zaplatili, opatřil. /...../

Dán na H/radě/ n/ašem/ p/ražském/ ve čtyrtek po suchých dnech letnicových léta etc. 1604.

AMV-Morava-5148, fol. 1a ;

a) Pravlov (Prahlitz) , okr.Brno-venkov (Brünn-Land) ;

1604 VIII 17, I/106

Praha: Reze3 der böhmischen Kanzlei: Die mährischen Juden haben den Kaufleuten aus St.Gallen nicht nur ihre Forderungen abzugelten, sondern ihnen auch den ihnen entstandenen Schaden zu ersetzen.

Die Röm/isch/ kay/serliche/ auch zu Hungern und Behaim Königliche/ May/estät/ /..../ haben gnedigst verstanden, wa3 Christoff Senner, Georg Kessler und Mitverwanten, dann auch Joachimb Brandey3, Mosses Falckh und Samuel Israel, alle drey Juden alhie zu Prag, in Sachen belangendt die zu jenen Juden habende Schuldtforderung, seithero irer kaisserlichen Ma/estät und /ex/ dato zwainzigisten Octobris verschinen sechshun/er/t unddritten Jars ergangenen Resolution gegeneinand/er/ Supplicanto eingebracht und unterthenigist gebetten. Dieweil dan bemelte drei Juden in dem zwischen gedachten Handelsleuten und inen, den andern Septembris verschinen Sechshundertundandern Jahrs zu Lincz aufgerichter Vertrag sich für sich und die Juden alhie, so zum Arrest gewest, und die Märckhte besuchend, lauter obligirt und verbunden, d/a3/ sie auf dem alskünfftigen Simonis und Judae den Selbstschuldnern Isaac, Esaias Juden, wegen seiner Schulden ime Kessler oder seinen volmechtigen Gwaldtrager gehn Krembs stellen wolen, oder aber da di3 auf die gemelte Zeit nit beschäche, sie sich selbst zu Arrest stellen, oder die Eltisten von Prag, so dahin gehn Krembs ankhomen, arrestiert und so lang enthalten werden sollen, bi3 die bezalung geschicht.

Hierumb so sprechen und /....[a]/ iro kay/serliche/ May/estät/ obbewuste unter dato zwainzigsten Octobris er-

gangenen Resolution dahin, d/a3/ die Pragerisch/en/ Juden zu gemain vermug vorangeregts aufgerichten Vertrags den Handel3leuten crafft de3 Kay/serlichen/ Decrets nit allain die verursachten Schäden und Expens auf beschehene Liquidation und Gerichtliche Taxation (in wellichem Proze3 dan bey dem kaysserlichen Reichs-Hoffrath nochmalen zu verfahren , sonder auch die völlige Hauptsumma bezallen, und im Fall es nit beschäche in Osterreich unter und ob der Enn3 auf vorstehende Jarmarckht laut de3 Vertragets /!/ und die von Lincz Privilegien sowol gegen den andern Prägerischen, als auch den obligirten Juden weil die Verschuldigen den Regre3 zu den Verschribnen haben, mit /...a)./ anbevolchenen Arrest vermug jerer /!/ Personen und Gueter so lang verfahren werden solle, bi3 dem aufgerichten Vertrag, auch di3er Irer Kay/serlichen/ Ma/jestä/th Resolution und Declaration, in allem gepürliche Volziechung beschehen. Wa3 dann ire der Handelsleuten zu den Juden in Märhen habende Schuldforderung betrifft, lassen es Iro Röm/isch/ kay/serliche/ Ma/jestä/th bey mehr angeregter irer am zwainzigisten Octobris ergangenen Resolution und Decret allerdings verbliben, und sole darauf nit allain dem /..a)./ der Landtshauptmanschafft ob der Enn3, sonder auch iro der für/stlichen/ Durchl/aucht/ Herren Mathiae, Erzherzogen zu Österreich etc., unn3rem gnedigist/en/ Herren, derwegen die Noturfft zuegeschriben werden, welliches Iro Kay/serliche/ May/estät/ offternanten Handelleuthen in Beschaidt zu vermelten bevolch/en/.

Signatum zu Prag, den sibentzeh/enden/ Tag des Montats /!/

Augustii ano sechzeh/n/hundt/ert/undvier /..../

AMV - Morava . 4656, fol. 6a-7a ;
a) unleserlich ;

1604 X 11, I/107

Wien: Protokoll der Hoffinanzkammer wegen der Linz - Kremser-Affäre.

Erzh/erzogen/ Matthiassen zu Österreich erinnern, da3 er di3, was sy wegen freyer Passierung der Juden auf den Osterreichischen Märkgten, zumal deren so bej der Ke3ler unnd Sonner Schuldtsach mitinteressirt, verordnet, und für privilegiis ertailt, welche Ir/e/ M/ajestä/t confirmirn möchten, ist den Herrn Gehaimben übergeben, werden der Hofcamer überreichte memoralia dahin gericht gewesen, da3 die Unschuldigen unbillich an Irro Handtierung gespörrt wuerden, da3 demnach die Herren Gehaimben am besten wissen, wessen Ir/e/ D/urc/hl/auch/t di3orts zu beantwortten.

11. October.

Hofkammer A. Wien-Hoffinanz, Protokoll 1604, Nr. 563, fol. 501 b ;

1607 VII 14 I/108

Olomouc: Instruktion der mährischen Stände für seine Gesandten zum Kaiser in Sachen der Auseinandersetzung zwischen der Handelskompagnie Ke3ler und Senner aus St. Gallen und mährischen Juden.

I toto jest nám stavům s nemalou obtížností a k snášení odporné, že židé naši, kteří a) pod námi usedlí,

sou, od Jiříka Geslera, kupce od s/vatéh/o Havla [b], a spolutovaryšů jeho pro nějaké kupectví jim svěřené v Arci-knížetst/ví/ rakouském obstávkou hyndrováni sou, prc niž svobodně v těch městech handle své provozovati nemohou, žádajíc v své supplicatí sub lit/era/ E, aby ty patenty na takové obstávky vyšlé zase vyzdviženy byly a potomně takovejch obstávek na ně více dopouštíno nebejvalo. I to mají J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ ku paměti přivésti, že to proti starodávním smlouvám, kteréž [a] mezi oběma zeměmi strany takovejch obstávek sou vyzdvižené: též zemskému pokoji a dobrému srozumění vždycky mezi nimi zachovanému j/est. V čem se my ohlašujeme, kdyby se takové obstávky více od nich díti a dopouštěti měly, že bychme přinuceni byli touž měrou k nim se zachovávati./..../

SAB-A 3 (sněmy) -12, fol. 79b ;
a) im Original: kderzi, kderez ;
b) St. Gallen / Schweiz ;

1606 VIII 23, Praha: s. II/Strážnice 14 ;

vor 1607 VIII 10, I/109

Mikulov: Petition des Lev Piskar, Judenältesten aus Mikulov (Nikolsburg), an den Kaiser für die in Krems inhaftierten mährischen Juden.

Allerdurchleuchtigister, gro3mechtigister unndt unuberwindtligister römischer Kayser etc., auch zu Hungern undt Beheimb König etc.

Allergnedigister Herr, wa3 vor wenig Tagen vonn we-g/en/ettlicher Juden in Mähren, gegen welche Georg Ke3ler,

Kauffmann au3 der Schweitz, sich der Repraesalien gebraucht hat, furgeloffen, de3en werden Höchstgedacht k/aiserliche/ M/ajestä/t sich allergnedigist zu erinnern wi3en.

Dieweill ich dann damall3 verabschiedet worden, da3 vier Juden, so sich gegen den Kauffman, wiewoll gezwungen, verschrieben, entweder die recht Schuldigen oder sich selbesten gestellen, oder aber crafft ihrer Obligation bezallen sollen, unndt hiemit der Kauffman an ihre Obrigkeit in Mähren daselbst umb gebürende Hülff anzuhalten gewiesen worden. Entgegen aber Billich unndt Recht, da3 entzwischen bemelter Kauffman mit seinen unbillichen und in allen Rechtten verbottenen Repre.alien undt Hemm- od/er/ Auffhaltungen oder gar unschuldigen Leuthe innenhaltten, inma3en ich dann nicht zweiffele, dass er in Mähren komben unndt die Justitia, so ihme noch nie versagt worden, uber die Schuldigern und die, so sich verobligirt, begehren werde, d/a3/ ihme auch dieselb willig unndt gern ertheilet werden wirdt.

All3o ist an E/uer/ röm/isch/ kay/serliche/ unnd königlliche/ M/ajestä/t etc. hiemit von wegen der Juden Gemain in Mähren mein, al3 irer Ältisten einer, undt von deren Herrn Landts-Hauptman in Mähren anhero Verorttneten unndt Bestettigten allerdemütigistes Bitten, Sie geruchen allergnedigistes[n)] vielbesagtem Kauffman per Decretum auffzuerlegen unndt anzubevehlen, d/a3/ er nicht allein den noch in gefenglicher Hafft zue Cremb3[a)] haltenden und Herren Carln von Lichttenstain zugehörenden ganz unschuldigen Juden wied/er/ lo3 la3en, sond/er/n auch sich der Repraesalien ver/...[b)]/ nicht lie3, so lang ime die Justitia in

Mähren denegiret, gebrauchen solle, dan, wann solches nicht geschehe, so würde niemandt von den Juden auff negstkombenden Cremb3er Marckht Simonis Judee sicher ziehen unndt handlen können, unndt würden auch nicht allein die Commercia /!/, sondern auch die vornemblichen E/uer/ kay-/serlichen/ unndt königl/ichen/ Ma/jestä/t etc. Zoll unndt Maudt dadurch verhindert werden. E/uer/ kay/selichen/ unndt König/lichen/ M/ajestä/t etc. mich hiemit zu allergnedigist gewerigen Bescheidt allerunderthenigist beuehlendt.

E/ures/ kay/serlichen/ May/estä/tt

Allerunderthenigister

gehorsambister

Löw Piskar Judt von

Nickelspurg in Mähren. c)

AMV-Morava-5580, fol. 1a-2b ;

a) Krems / N.Ö. ;

b) unleserlich ;

c) fol. 2b : /.../ X.augusti 607 praes. ;

1607 IX 3. I/110

Praha: Reze3 der böhmischen Kanzlei für die Abgesandten der mährischen Stände wegen der niederösterreichischen Repressalien gegen mährische Juden.

/..../ Z strany obstavunku židův z Margkrabství moravského v Arciknížetství rakouském, ráčil jest Jeho Mi/l/o/s/t Císařská poručiti jak od Kryštofa Semmera a Jiříka Kheslara, kupcův z země švejcarské z města Svatého Havla a), tak také od vyslaného židův moravských o této

věci další a distatečnou správu vzíti, z které se nachází, že jsou se léta šestnáctistého druhého o jarmarku v městě Linci [b] druhého dne měsíce září, jinak septembris, Izák Hyršl z Prostějova [c], Lazar žid z Veselí [d], Ferenc a Abraham Penc též z Prostějova, kteříž se staršími židy Margkrabství moravského jmenují, jistou smlouvou, knihami městskými města Lince stvrzenou, dobrovolně zavázali, že jistci a dlužníky týchž kupcův zde v Margkrabství moravského osmnáctého dne octobris téhož léta do Kremže [e] tak, aby jim dluhové, kterýmiž jsou povinni, zaplaceni byli, konečně dostavili, a to vše při vrchonostech jich spraviti a vyříditi chtějí, a to pod pokutou obstavunkův dotud, pokud by se od nich tomu všemu zadosti stalo, jak pak i táž smlouva léta šestnáctistého třetího, též léta šestnáctistého čtvrtého skrze dekrety Jeho Mi/l/o/s/ti Císařské k stvrzení přišla, čemuž stavové Margkrabství moravského z příložících vejpisův jmenované smlouvy a dekretův šířeji vyrozuměti moci budou. A protož se Jeho Mi/l/o/s/t/i/ Císařské k spomožení této věci za nejlepší vidí, aby vejš psaní židé, kteříž jsou tu smlouvu s kupci nahoře psanými v městě Linci učinili (poněvadž jak správa se činí, ještě živi zůstávají), od vrchnosti jich skutečně k tomu přidržáni byli, aby se od nich často jmenované smlouvě zadosti stalo a jiní nevinní židé tudy k dalším škodám a těžkostem nepřicházeli.[f]

AMV-Morava-5598, fol. 15b-16b ;

a) St. Gallen/Schweiz;
b) Linz / O.Ö.;
c) Prostějov (Proßnitz);
d) Veselí n.M., okr. Hodonín (Göding);

e) Krems / N. Ö./

f) AMV-Morava-5598, fol.10a- 11a (Konzept hierzu) enthält hier hoch folgende gestrichene Stelle (fol. 11a): K tomu také ráčil jest Jeho Mi/l/o/s/t Císařská z strany obstavunku židův z Marg/krabství/ mor/avského/o v Arciknížetctví rakouském Jeho Mi/l/o/s/t/i/ arciknížeti Matyášovi Rakouskému, panu bratru svému, psaní učiniti poručiti, aby tíž židé pro cizí dluh stavováni nebyli a handle své svobodně v Arciknížetstvím rakouském provozovati mohli.

1607 IX [?] 12 I/111

Mikulov: Petition des Lev Piskar, Judenältester aus Mikulov (Nikolsburg) an den Kaiser für die in Krems festgehaltenen mährischen Juden.

Allerdurchleuchtigister, gro3mechtigister und unüberwindtlichister römischer Khaysern, auch zu Hungern und Behem König.

Allergnedigister Herr. Was vonn wegen etlicher mährischer Juden, ich al3 der Juden Gemeinde doselbst Ältister ainer in ihren Schuldtsachen wid/er/ Cristoff Senner und Georg Ke3lern, Burgern unnd Handl3leuthen au3 d/er/ Schweiz etc., allerunnderthenigist supplicirt unnd erbeten, das haben Eu/re/ kay/serliche/ unnd könig/liche/ May/estät au3 hiebeiligende/r/ Abschrifft allergnedigist zu vernemben.

Demnach mir dann bi3 dato noch ~~von~~ kein Bescheid darauf erfolgt, der Juden Creditores alber selber, wie ich vernemb, dorumb annhalten, d/a/3 einer edicet werden möchten, al3 ist an hechstgedachten E/ure/ kay/serliche/ und königliche/ May/estät mein abermals allerunderthenigistes Bitten, sy ge-

rächen umb Befürderung der Gerechtigkeit willen, /...[a]../

Lew Pi3kar Jud zu

Nickelsburgk, Eltister.

AMV-Morava-4656, fol. 8a ;
a) unleserlich ;

1607 XI 21 I/112
XII 1

Brno : Der mährische Landtag an den Kaiser wegen der Übergriffe gegen mährische Juden in Österreich im Zusammenhang mit den Auseinandersetzungen zwischen der Handelsgesellschaft Ke3ler und Senner aus St. Gallen und mährischen Juden.

O židy a obstavování cel v Arciknížetstvím rakouském. Jakož J/eho/ V/ysoká/ K/rálovská/ M/ilost/, pan kardynál a někteří jiní z Jich Milostí pánův obyvatelův, kteříž na gruntech svých židy míti ráčí, na nás, všecky čtyři stavy, při minulém sněmu v městě Olomouci v outerý po památce Navštívení blahostavené Panny Marie toho ještě běžícího léta 1607 [a] držaném vznésti ráčili, kterak židé, poddaní Jich Milostí, v Arciknížetstvím rakouském právem stavním za příčinou nějakého dluhu kupcům Švejcarům, za kterýžto dluh čtyři židé, jmenujíce se všech židův v margkrabství tomto nejstaršími, podvodně a lstně dělajíce se staršími židy, v rukojemství se zapsati měli, povinného ve všech svých obchodech a handlích velice hyndrování byli a tak k znamenitým na živnostech svých škodám přicházeli, za zastavení takové nepořádný a proti starobylému dobrému srozumění a smlouvám

s tímž arciknížetstvím země tejto čelící obstávky žádajíce. I uznávajíce my takovou Jich Milostí žádost hned tehdáž slušnou a brského zaopatření potřebující bejti, napominuli jsme ihned na Jeho Milost Císařskou, pána našeho nejmilostivějšího, takovou Jich Milostí stížnost podlé jiných potřebných, důležitých a země tejto se dotejkajících věcí skrze jisté posly naše k V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ do Prahy sněm vejš psaným nařízené a vypravené s dostatkem vznésti a milostivého J/eho/ C/ísařské/ M/ilosti/ v té věci zaopatření poníženě žádati.

Na kteroužto poníženou žádost naši V/aše/ C/ísařská/ M/ilost/ takto se resoluirovati a decretem svým císařským a královským nám, všem čtyřem stavům, svědčícím oznámiti poručiti ráčil, totiž že páni obyvatelé takovými nadepsaným kupcům v rukojemství zapsanými a na gruntech jich přísedícími a zde nacházejícími židmi dostatečně se ujistiti dáti, a aby Švejcarům kupcům, věřitelům svým, když by se koliv k nim postavili, z toho všeho, v čemž jsou se jim tak zapsali a rukojemství postavili, právi byli, k tomu je skutečně přidržeti mají.

Při kteréžto J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ resolutí toho pozůstavujeme, a aby se tomu všemu dost stalo, to tímto sněmem nařizujeme.

SAB-A3 (sněmy) - 5, fol. 336a-337a ;
a) 1607 VII 10 ;
1607 IX 25, Praha : s. II/Mikulov 23 ;

1607 XI 27, I/113

Praha: Rudolf II. an einen mährischen Landesbeamten in der immer noch nicht erledigten Angelegenheit der Bürgschaft der Einwohner von Pravlov für Maximilian Lev z Rožmitálu.

Rudolf Druhý /..../ Vědětiť milostivě dáváme, že jsme na onen čas jak urozeným Václavovi Nešovi z Landeku a Bohušovi Morkovskýmu z Zástřizl, jakožto opatrníkům Jana Drnovského z Drnovic a na Kounicích, věrným našim milým, tak urozenému Ladislavovi Mladšímu z Lobkovic na Neustatlu, Rybnicích a Bohdalicích, radě, tehdáž místodržícímu hejtmanství Margkrabství našeho moravského, též věrnému našemu milému, nejedno milostivé poručení o dopomožení Samuelovi Poláku, židu pražskému, na purkmistru a konšelích měst/ečka/ Pravlova [a] jakožto rukojmí k jistému dluhu učiniti ráčili. I vznáší na nás opět týž žid, že jest se až posavád žádného dopomožení dovolati nemohl, nás v tom za milostivé opatření vždy poníženě prosíce, kdež chtíce my, aby se jednomu každému za spravedlivé stalo, tobě milostivě poroučeti ráčíme, aby to při Janovi Drnovským anebo opatrovnících jeho, aby jmenovaných Pravlovských jakožto rukojmí k zaplacení tomu židu beze všech dalších odkladův takového dluhu skutečně přidrželi, a nás pro to dále zaneprazdňovati nedopouštěli /...../

Dán na Hradě našem pražském v outerý po s/vat/é pan/n/ě Kateřině léta šestnáctistého sedmého /..../

AMV-Morava-5148, fol. 2a/b ; korrigiertes Konzept hierzu vgl. AMV-Morava-5148, fol. 3a/b ;

a) Pravlov (Prahlitz), okr. Brno-venkov (Brünn-Land) ;

1607 XII 1, I/114

Brno: Protest der mährischen Stände beim Kaiser gegen die österreichischen Maßnahmen gegen mährische Juden.

Přípis psaní z strany židuov k Jeho/ M/ilosti Cís/ařské/ učiněného.

Nejjasnější a nejnepřemoženější, velikomocný římský císaři, uherský a český etc. králi etc. a pane, pane náš nejmilostivější, V.C. M/ilosti vejborného zdraví, v něm za mnoha léta šťastného nad námi panování v věrné poddanosti na pánu Bohu žádáme. Nejmilostivější císaři ! Jakož jsou při jminulém sněmu někteří [a] z obyvateluov marg/krabství/ tohoto, kteříž židy poddané na gruntech svých mají, kterak by v Arcikníže tství rakouském pro nějaký dluh Švejcarům povinný, ješto jej někteří [a] židé, jmenujíce se jiných židů staršími bejti, podvodně učinili, poddaní jejich židé, nejsouc těm Švejcarům ničímž povinni, obstaveni, hyndrováni a na to mandáty od V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ vyšlé byly, na nás, všeckny štyry stavy, vznesli: i uznávajíce my takovou obstávku proti starobylému dobrému s Arcikníže tství/m/ rakouským a zemí touto srozumění a smoouvám bejti, nemuožeme nežli dosti těžce to slyšeti. Avšak na milostivou V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ resolutí nařídili sme při těch obyvatelích, kteříž ty čtyry židy na gruntech svých, ješto ten pudvod vykonali, mají, jimi se ujistiti, a jestli by od těch kupcův Švejcarův pohledáváno bylo, od nich za spravedlivé učiniti, tak aby ti, kteříž vinní nejsou, takovými obstávkami proti obyčeji a spravedlnosti obtěžováni nebyli, při tom V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ poníženě žádajíce, aby to od V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ milostivě nařízeno a

zuostaveno bylo, aby se napotom více takových mandátuov z kanceláře V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ říšské na ublížení práva a svobod marg/krabství/ tohoto v příčinách podobných i jiných nevydávalo a z toho nějaké další nesrozumění s Arci-knížetstvím rakouským nepocházelo, v tom i jiném V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ v milostivou císařskou a královskou ochranu poddané /se/ poroučejíce.

Dat/um/ v městě Brně při sněmu obecním v sobotu po s/vaté/m Ondřeji léta 1607.

V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/

věrní poddaní

kardynál biskup, místodržící ouřadu hejtmanského, páni, preláti, rytířstvo a poslové s měst V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/, všickni čtyři stavové Marg/krabství/ mor/avského/ nyní při sněmu obecním spolu shromáždění. /..../ b)

AMV-Morava-5658, fol. 3a-4b; SAB-A 3 (sněmy) -12, alte sign. 23, fol. 90a/b ; Kameníček Sněmy III, S. 732 f.;

a) im Original: niekderzi ;

b) fol. 4b Kanzleivermerk: Přímluva stavův Marg/krabství/ moravského z strany židův od Švejcarů obstavených. Aprilis 608.

1608 I 31, I/115

Die Kaufleute Keßler und Senner aus St.Gallen an den Kaiser, er solle für die Befriedigung ihrer Forderungen gegenüber den mährischen Juden sorgen.

Allergnedigister Khay/ser/, Khönig und Herr.

Nachdem E/ure/ khay/serliche/ und khönig/liche/ May-

contentire

/estät/ verruckhten Tages unn3 der Judenschafft in Mähren wider un3 eingelegte vermeintliche Gravamina vorhalten lassen, und aber dieselben hingegen unnser Recht unnd Gerechtsambe allergnedigist angehört, und befund/en/, da3 unn3 die obvermelte Judenschafft gancz ungerecht ist, darauff sie dann auch an die mährische Stande einen genedigisten Bevelch au3ordnen lassen, darmit ihnen aufferlegt worden/, die Judenschafft dahin zu halten, da3 sie unn3 unklaghafft mache und contentire. Wen wir dann solchen Decrets zu unnser Nachrichtung und ~~frommen~~ fernerer Deduction hochnotturfftig seind, hierumben ist an E/ure/ khay/serliche/ und khönig/liche/ May-/estät/ unnser gehorsambiste Bitt, die geruchen, unn3 davon ein vidimirte Abschrifft genedigist verordnen und zukhhmen /zu/ lassen. Deroselben unn3 in schuldigister Underthenigkheit Beuehlende etc.

E/urer/ khay/serlichen/ und khönig/lichen/ May/estät/

Allerunderthenigiste

Gehorsambiste

Christoph Senner, Geörg Khessler und Mitverwandte, Burger und Handl3leuth von St.Galln in Schweicz.

AMV-Morava - 5658, fol. 1a ;

1608 XII 17 I/116

Brno: Intervention der mährischen Stände bei König Matthias für die Österreich inhaftierten mährischen Juden.

Jeho MtiKé strany obstávky židovské.

Jakož nepochybné jest, že VCMti přímluva, kterouž sou předešlé stavové margkrabství tohoto v příčině některých židův poddaných, obyvatelům náležejících, kteříž o dluhy Keslarovské od kupcův od sv.Havla [a] z Švejcarské země nepořádně obstaveni a na rozdílnejch místech zde v zemi do vězení dáni jsou, učinili, v milostivé paměti zůstává, což také teď nedávno pominulejch dnův v městě Prešpurce [b] VMkMti od mne hejtman s ponížeností podle jiných potřebných věcí připomenuto jest: i poněvadž dotčení židé, poddaní obyvatelův, s nemalou obtížností a škodou svou ještě až posavad v tom vězení zůstávajíce, k nám se o přímluvu utíkati nepřestávají, VKrMti jakž předešle poníženě, tak i nyní ve vší poddanosti snažně se přimlouváme, že VKrMt podle milostivého zakázání svého stížnosti těch židův při kanceláři VKMti dvorské vyhledati nařídíti a aby často jmenovaní židé již aspoň jednou toho vězení, v kterémž tak dlouhej čas s velikou škodou svou zůstávají, zniknouti a napotom kupectví svá svobodně bez překážky dotčenejch kupcův Keslarovských etc. provozovati mohli, milostivě poručiti a této naší ponížené přímluvy týmž židům platně užiti dáti ráčíte. S tím se VKMti s našimi poddanejmi službami poníženě poručena činíme.

Datum v městě Brně, 17. dne xbris a. 1608.

VKrMti

věrní poddaní

Kardynál biskup, hejtman, nejvyšší ouředníci a soudcové zemští mragkrabství Moravského, nyní v městě Brně pospolu shromáždění.

SAB-A3 (sněmy) -12, fol. 135a/b ; Kamenícek, Sněmy III. S.739 ;

a) St. Gallen /Schweiz ;

b) Bratislava (Pre3burg) ;

1609 V 12, I/117

Wien: Patent König Matthias, über die Freilassung der im Krems inhaftierten mährischen Juden.

Wir Mathias der ander, von Gottes Genaden König inn Hung/arn/ Designierter zum Khönig in Beheimb, Erzherczog zue Ossterreich, Herczog zu Burgundt, Steyer, Carndten, Crain unndt Württenberg, Marggraff zue Märhen, Grave zu Haubspurg /!/ unndt Türol,

entbietten allen N. unndt Jeden unsern nachgeseczten Obrigkheitten, geist/lichen/ unndt weldtlichen, was Standts od/er/ Würden, die in diesem unserem Erczherczogthumb Osterreich undter unndt ob der Enn3 sess- unndt wohnhafft sein, so mit diesem unnserm offenem Patent ersiecht werd/en/ od/er/ innen sonsten dasselbe zu vernehmen fürkhumbt, unnser Gnad unnd alles Guettes.

Dabey fuegen wir Euch gned/ig/st zu vernehmen, da3 wir unn3 an unserem Khönig/lichen/ Hofe in Sach der mahrerischen von dem Christoffen Senner, Georg Ke3ler unndt ihren Mitverwandten, Handel3leuthen von St.Gallen au3 Schwaicz, verarrestierten Juden halber dahin gn/ä/d/ig/st resolvirt, da3 dieselben bey denen von Krembs des Arrests erlassen, der Senner, Kessler undt deren Mitverwandten aber, wover sie

angemeldte mährische Yueden was rechtlich zue suochen vermeinen, dieselben bey ihrer ersten Instancz Obrügkhaitten, wie sichs gebürrt, fürzunemben gewiesen, denen auf bereit[s] beschehene Verordnung zu fürd/er/licher Au3richtung, damit sy sich zu beschweren darwied/er/ nit Uhrsach, verholffen werden solle. Damit nun berürte mährerische Yueden allenthalben frey, sicher unndt ungehündert in diesem unserm Erczherczogthumb Österreich handlen unndt wandlen müeg/en/, also haben wier zu dem Ende an euch obberürte nachgeseczte Obrügkheiten, di3 unser offen Patent au3gehen unndt offbesagten Mährer/ischen/ Juden hiemit ertheillen wöllen, gnediglich bevelhendt, das ihr sy dabey schueczet unndt handhabet, auch destweg/en/ ferner nit aufhaltet, Noch and/eren/ zue thuen gestattet. Indem beschicht al3 unnser genedigister auch gefelliger Wüllen unndt Mainung.

Geben inn unser Stadt Wienn, den 12.Tag Maij A/nno/ 1609.

/...../

AMV-Morava-5658, fol. 5a/b ;
1609 (s.d.), s. II/Kyjov 4 ;
1609/1610 s.d., s. II/Kyjov 5 ;
1610 I 22, Wien, s. II/Kyjov 6 ;
vor 1610 V 28, Kyjov s. II/Kyjov 7 ;
1610 V 28, Rokytnice, s. II /Kyjov 8 ;
nach 1610 V 28, Kyjov s. II/Kyjov 9 ;
1610 VIII 26, Rokytnice, s. II/Kyjov 10 ;

1610 X 29, I/118

Krems: Bürgermeister, Richter und Rat von Krems bestätigen ein Patent König Matthias', dat. Wien 1610 X 23.

Wir Burgermeister, Richter und Rath beyder Stadt Krembs unndt Stein, endtbietten allen unndt jeden, was Standes od/er/ Wesens die sein, unsern guetten Wiellen zuvor unndt füeg/en/ denselben hiemit zu uernehmen, da3 die khönig/liche/ M/ajestä/t zu Hungern, Designirter zum Khönig in Böhem, Ercz/herozog/ zu Österreich, Herczog zu Burgundt, Marggraff zu Märhern, Graff zu Tiroll, unser gnedigister Herr, sich in Sachen, die Schuldtanforderung betr/effend/, sd Christoff Senner, Geörg Kesler unndt Mitverwandte, Burg/er/ unndt Handl3leuth zu St.Gallen im /!/ Schweicz, wied/er/ etlich Juden in Böheimb unndt Mährern, nun ein guette Zeit hero, praetendiren gn/ä/d/ig/dt resolvirt, unndt unn3 solche Resolution in jeczt werendem Krembser Marckht zu meniglichs Nachrichtung zu Publicirn g/nädigst/ bevehlen, deme wier hiemit gehorsamist nachkhnommen, undt lautet ihrer khönig/-/lichen/ M/ajestä/t gehedigist ergangene Resolution von Wortt zu Wortt wie folget:

Mathias der and/er/ von Gottes gnaden Khönig zu Hungern, /..../

Wier haben genedigist Vernommen, was für Schuldtanforderung Christoff Senner, Geörg Kesler undt Mit/ver/wahnte, Burg/er/ un/d/ Handel3laüth zu st.Gallen in Schwaicz wied/er/ etliche Juden in Böheimb unndt Märhern nun ein guette Zeitlang pretendiren, was auch derentweg/en/ für undterschiedliche Bericht unndt Guettachten, so wohl von unnserer Stadt Liencz, Freystadt unndt von euch einkhommen unndt auch vor diesem an den kayserlich/en/ Hoff zu Praag hierüber für Resolution ergangen, weillen sich dann lautter befindt, das unnsere Stadt Liencz mit glaubwirdig Documentij bescheinet,

das sie von unfürdenckhlich/en/ Jahren umb Schulden, so bey ihnen in Marckhts-Zeitten gemacht worden, auf die Arrest befreyt, unndt dessen ruebig. /!/ unperturbirter po3es ist, nit wenig/er/ auch billich, das die mit den Eltisten vier Juden aus Mahrern unndt gedachten Handel3leuthen von Sanct Gallen, bey euch in gehaltenem Marckht Simonis unndt Juda a/nno/ 1602 aufgerichte Vertrag in seinen Würden so lang erhalten werde, bi3 er seines Inhalts volnczogen ###, od/er/ sonsten gemelte handlsleuth contentirt sein. Also haben wir unn3 hierauff genedigist resolvirt, unndt lassen es auch bey solcher ermelter unserer Stadt habenden Marckhts-Freyheiten, Gerechtigkheiten unndt alten Herckhommen verbleiben; doch da3 allain geg/en/ denen mit obangedeuten Arresten verfahren unndt fürgang/en/ werde oder auff deren Niterscheinen desselben Gebiets, Stadt, Marckhts- oder Ortts sein.

Dessen wir auch mit diesem unserm gnedigisten Bevelch, da3 ihr solche unsere Resolution publiciret, inmassen dann unsrem Landtshauptman in Österreich ob d/er/ Enn3 derentwegen ebenesfals die Verordnung bescheh, da3 solche unsere Resolution zu menniglichs Nachrichtung auff jeczig Marckht Simoni unndt Juda beyden Städten Liencz unndt Freystadt, dergestalt publicirt wer, da3 Sie in nachfolgenden Marckhten ihr Würkhung haben undt erlangen solle, stellen hiemit also erwidern wöllen, beschiecht auch hieran unser genedigister Wille unndt endliche Mainung.

Geben inn unser Stadt Wienn, den 23. 8bris a/nno/ 1610, unsers Ungerischen Reichs im and/ern/ /.a)..../

Zu Uhrkundt ist dieses Patent mit insern unndt beyd/en/ Stadt Kremb3 unndt Stein Insigl verfertigt. Actum den 29. Octobris a/nno/ 1610.

AMV - Morava - 5658, fol. 7a-8a ;
a) folgen Unterschriften ;

1612 I 19. I/119

Olomouc: Petition der mährischen Landesjudenschaft an die mährischen Landesbeamten und Landrichter um erneute Intervention beim König wegen der österreichischen Represalien gegen mährische Juden.

Nejdůstojnější a vysoce osviecené kníže a pane, pane Va/še/ /Mil/o/s/t/i/ hejtmane zemský a Va/še/ /Mil/o/s/t/i/ nejvyšší páni ouředníci a páni soudcové zemští Margkrabství tohoto moravského, kníže a páni naši milostiví.

Důležitá a nevyhnutedlná potřeba nás k tomu přinutila, že Vaše/ V/ysoká/ K/nížecí/ M/ilosti/ a Va/še/ /Mil/o/s/t/i/ milostiví páni tuto naši poníženou suplikací a prosbu dobrotivě přijíti ráčíte, pokorně prosíme. Jest pak tato naše prosbě: Před léty více nežli dvěma na vžitnou a spravedlivě uznalou přímluvu Vašich Mi/l/o/s/tí dostali sme od J/eho/ M/ilosti/ Královské, pána našeho nejmilostivějšího, svobody a nadání na průchod živnosti a handle našeho v Arciknížetství rakouském, kteréhož V/aší/ V/ysoké/ K/nížecí/ M/ilosti/ a Va/ší/ /Mil/o/s/ti pravdivého přípisu pro vyrozumění příležitě pod N° 1 a) podáváme, podlé kteréhožto nadání a svobody sme také poněkud pokojně živnosti naše provodili, však dáleji nežli po roce osoby v témž našem

nadání položené, nevíme, na jakou zlou správu, odporné zase poručení sobě od J/eho/ M/ilosti/ Královské na velikou naši škodu a zlehčení toho předešlého nám od J/eho/ M/ilosti/ Kr/álovské/ daného listu neb patentu vyjednali, kteréhož také V/aší/ K/nížecí/ M/ilosti/ a Va/ší/ Mil/o/s/ti pro vyrozumění přípis pod N° 2 b) příležitě podáváme. A poněvadž, milostivý kníže a milostiví páni, to, což prve na spravedlivě uznalou přímluvu Va/ši/ch /Mil/o/s/tí z jistého uznání J/eho/ M/ilosti/ Královské prošlo a nám propůjčeno jest, se všemi právy se srovnává, to pak druhé nepochybně na zlou správu dotčených osob jakýmkoliv spůsobem vyjednáno jest, pročež V/aší/ V/ysoké/ K/nížecí/ M/ilosti/ a Va/ši/ch /Mil/o/s/tí za to poníženě a pokorně prosíme, že nás jak prvotně, tak i nyní v své milostivé ochraně vedlé pouhé spravedlnosti naší zůstaviti a k J/eho/ M/ilosti/ Královské, pánu našemu nejmilostivějšímu, zůstaveni býti a živnosti a handle naše svobodně bez překážky jednoho každého provoditi mohli, milostivě přímluvčí psaní učiniti ráčíte. V čemž ochraně V/aší/ V/ysoké/ K/nížecí/ M/ilosti/ a Va/šich/ /Mil/o/s/tí /se/ spravedlivě poručena poníženě a poddaně činíme.

Dat/um/ suplikací 19. dne Januarii léta Páně 1613.

V/aší/ V/ysoké/ K/nížecí/ M/ilosti/ a Va/ši/ch /Mil/o/s/tí poníženi poddaní

starší a všichni židé v Margkrabství moravském b)

AMV-Morava-5658, fol. 11a/b ;

a) die Anlagen fehlen ;

b) in rubro: Přípis suplikací J/ejich/ M/ilostem/ nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským Mar/krabství/ mor/avského/ při soudu s/va/t/o/tříkrálovským léta 1612

v městě Olomouci od židů podané. N° 3.
1612 VII 11, Kralice, s. II/Kyjov 11 ;
1612 VII 19, Rokytnice, s. II/Kyjov 14 ;
1612 VII 21, Kyjov, s. II/Kyjov 13 ;
1612 VII 25, Rokytnice, s. II/Kyjov 14 ;

1612 VIII 15, I/120

Brno: Artykulové a žádosti některé od pánův stavův Marg-krabství moravského J/eho/ M/ilosti/ arcikníže ti Maxymiliánovi Rakouskému při tomto sněmu obecním podané. / ..../ a)

SAB-A 3 (sněmy) - 7, fol. 28a-29a ;
a) Inhaltlich teilweise sinngemäss gleich mit 1612 X 16, in bezug auf die Juden gleich ; vgl. I/123

1612 IX 24, I/121

Praha: Rudolf II. an den stellvertretenden Hejtman in Mähren in der Angelegenheit der Forderungen des Marek Nosek, žid z Prahy, an Augustin Hulek z Počenic.

Místodržícímu hejtmans/tví/ Mar/krabství/ moravského. Rudolf etc. /..../ Jaký se dluh Marek Nosek, žid z Prahy i na místě rabí Mojžíše z Šlakenverdu a) , též žida, zetě svého, na Augustynovi Hulkovi z Počenic b) podlé přísudku při ouřadu nejvyššího purkrabst/ví/ pražského a jiný podlé šultbrýfu jmíti a nás v tom za milostivé opatření s ponížeností prosí, to/m/u všemu z přiležící suplikací, z vejpisu šultbrýfuov i z oryginálu přísudku zpěčetěného šířeji vy-

rozumíš. /...../

Dán na H/radě/ n/ašem/ p/ražském/ v outerý po s/vaté/m Matouši léta 602.

AMV-Morava-4820, fol. 1a ;
a) Ostrov Schlackenwerth , okr. Karlovy Vary Karlsbad
b) Počenice, okr. Kroměříž Kremsier ;

1612 X 10, I/122

Praha: Matthias II. an Diviš Markvart, daß er seine Entschuldigung dafür, daß er in der Angelegenheit des Jozeff Karpl žid nicht vor der böhmischen Kanzlei erschienen, nicht akzeptiert. a)

AMV-Morava- 5861 ;
a) Dat. Mittwoch nach St. Dionysius ;

1612 X 16, I/123

Brno : Zemský soud sv.Havel : Verschiedene Tuchmacherzünfte ersuchen die höheren Stände um Erneuerung alter Bestimmungen über Wollhandel u.ä.

Cechmistři a mistři řemesla soukenického v městě Olomouci a), Přerově b), Prostějově c), prosí, aby staré zřízení zemské léta Páně 1544, též 1567, strany kupování vln učiněné, zase obnoveno bylo, protože jim k veliké škodě kloboučníci nyderlenští, štrykaři a židé pokoutně po vsech vlny kupují. Přikládají vejpis tohoto zřízení. Poněvadž v zřízení zemským obsažena jest ta věc, má při tom pozůstaveno bejti.

SAB-A 3 (sněmy) - 6, fol.51a;
a) Olomouc (Olmütz);
b) Přerov (Prerau);
c) Prostějov (Pro3nitz);

1612 X 16, I/124

Brno: Die Städte ersuchen die höheren mährischen Stände um Unterstützung eines Gesuches, auch gegen den jüdischen Woll- und Getreidehandel, beim Kaiser.

Města J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ v margkrabství tomto žádají: /..../

6. že židé a toufaři vlny a obilí i jiné orkaufy po vsech překupují, proti zřízení zemskému všelijaké oděvy, obuvi, hospodářské věci v domích svých prodávají i jinam po zemi rozvážejí na škodu měst, aby jim to zastaveno bylo. /..../

SAB-A 3 (sněmy) -6, fol. 52b;

1612 XI 28, I/125

Holešov: Ladislav z Lobkovic na Šternštejně, Obester Kämmerer der Markgrafschaft Mähren, an seinen Bruder Zdeněk Vojtěch z Lobkovic na Chlumci, Obester Kanzler des Königreichs Böhmen, über die Repressalien gegen mährische Juden in Linz.

Službu svou Va/ší/ /Mil/o/s/t/i/ vzkazuji, urozený pane, pane bratře muoj zvláště milej. Zdraví i jiného všeho nejlepšího od Pána Boha Va/ší/ Mil/o/s/t/i/ přeji věrně a rád. Jaké přímluvy ode mně a Va/ší/ /Mil/o/s/ti

židé tito strany obstavunku, kterýž se jim v městě Linci [a] děje, žádají, tomu všemu /z/ žádosti jejich obšírněji porozuměti moci ráčíte. I poněvadž již expedití moravská na kancelář českou jest přišla a bez toho nadeji se, že ty věci mezi rukama jmíti ráčíte, k Va/ší/ /Mil/o/s/ti se za ně přimlouvám, že je podlé potřeby jejich v své paměti míti a k brzkému vyřízení toho nápomocni bejti ráčíte. S tím se Va/ší/ /Mil/o/s/t/i/ od Pána Boha na všem dobře a šťastně jmíti vinšuji.

Dat/um/ na Holešově 28.novembris léta 1612 /..../ Ladislav z Lobkovic na Šternštejně, Neustattu, Rybnicích a Holešově, J/eho/ M/ilosti/ císaře římského tejná rada, komorník a nejvyšší komorník Margkrabství moravského /..../[b]

AMV-Morava- 5658, fol. 9a/b

a) Linz / N. Ö.

b) in rubro Adresse: Urozenému pánu, panu Zdenkovi Vojtěchovi z Lobkovic na Chlumci, Jistebnici a Roudnici, J/eho/ M/ilosti/ císaře římského radě a nejvyššímu kanclíři Království českého, panu bratru mému zvláště milému /!/ / ...../

s.d. /1612/ s. II/Kyjov 15 ;

s.d. /1613/ s. II/Kyjov 16 ;

1613 II 15, I/126

Dřevohostice: Karel Starší z Žerotína, Hejtman der Markgrafschaft Mähren, an Zdeněk z Lobkovic wegen der Übergriffe gegen mährische Juden in Österreich und eines entsprechenden kaiserlichen Mandats.

Službu svou Va/ší/ /Mil/o/s/ti vzkazuji, urozený pane, pane švagře můj zvláště milý, zdraví a jiného dobré-

ho na Pánu Bohu Va/ší/ /Milos/ti věrně žádám.

K jakým obtížnostem předešlými léty někteří židé z margkrabství/ tohoto skrze nějaké kupce švejcarské od S/vatéh/o Havla [a] ještě za panování slavné paměti císaře Rudolfa přivedeni byli, není Va/ší/ /Mil/o/s/ti bezpochyby nevědomé, poněvadž tehdejšího času poručení jich se dotýkající z kanceláře české vycházela. Ale potom, když ku proměně vrchnosti přišlo, jsou tíž židé na časté toho pánův stavův při J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/, nynějším pánu našem, vyhledávání a na mé časté při J/eho/ M/ilosti/ sollicitování takových těžkostí zproštění, ano i listem otevřeným J/eho/ M/ilosti/, aby svobodně v Arciknížetstvím rakouským handl provozovati mohli, kteréhož Va/ší/ /Mil/o-/s/ti příležitě přípis posílám, opatření. Jak pak potom k tomu přišlo, že na nětčí zlou informací jest zase no-vý patent pr/otivný/ [b] vydán, kteréhož tolikéž přípis pro lepší vyrozum/ění/ [c] k tomuto listu jsem přiložil, věděti nemohu, než/li to/ [d], že když minulýho roku tíž židé jsou sobě o to před /Jich Milostmi/ [b] nejvyššími pány ouředníky a soudci zemskými marg/krabství/ tohoto stížnost položili, že jest bylo na tom zůstáno s nejvyšším panem komorníkem naším, panem bratrem Va/ší/ /Mil/o/s/ti, aby pán jakožto tejná rada J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ ty věci zase J/eho/ M/ilosti/ ku paměti přivedl a dobré týchž židů vedlé zastání svobod Marg/krabství/ moravského jednal. Jakož i já skrze obzvláštní psaní pánu o to sem připomenul. Než srozumívám tomu, že ten, který to psaní i jiné suplikací židovské do Vídně nosil, někde na cestě zahynul tak, že se

o něm až posavád, kam se poděl, věděti nemůže.

I ačkoli dotčení židé skrze opatrnost svou sou to až posavád zdrželi, že k nim s executí téhož mandátu J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ postupováno není, a však poněvadž sobě již od rychtáře města Kremže [c] zjevně ohlášeno mají, že se jim ta svoboda více pouštěti nemůže, přinuceni jsou k tomu, aby se ke mně vedlé ouřadu mého, ku kterémuž obzvláště poruč[illegible]ení jsou, utekli. I ačkoli na tom sem byl J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ psáti, a však věda, že Va/še/ /Mil/o/s/t totéž, anobrž dostatečněji při J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ oustně spůsobiti moci ráčíte, což by psaní mé spůsobilo, Va/ší/ /Mil/o/s/ti tuto krátkou informací v psaní tomto a příležících spisích obsaženou o věcech jejich odsílám a k Va/ší/ /Mil/o/s/ti podlé nich se přimlouvaje žádám, že je sobě poručené míti, a aby ten poslední patent neb mandát J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ proti prvnímu vyšlý vyzdvižen a revocován byl, při J/eho/ M/ilosti/ objednati ráčíte, zvláště jsouce věc spravedlivá, aby ti, kteří nitčím vinni nejsou, za ty, kteříž sou vinní, trpěti povinní nebyli. Jakž pak že židé zdejší tím, co sobě vejše jmenovaní Švejcaři proti nim za příčinu berou, vinní nejsou, z přípisu suplikací jejich na onen čas od soudu podané vyrozuměti ráčíte: a což tu koli pro spravedlnost pro ně ano i pro dobré země této učiniti ráčíte, zakazuji se toho Va/ší/ /Mil/o/s/ti zase povlně odsluhovati. S tím milost boží s námi bejti rač. Dat/um/ na Dřevohosticích [d] 15. februarii a/nn/o 1613. Váš volný švagr a služebník Karel Starší z Žerotína a na Dřevohosticích, hejtman Mar[illegible]krabstv/í/ moravského /../

AMV-Morava-5658, fol. 12a-13b ;
a) St.Gallen / Schweiz ;
b) Textverlust am Bogenrand ;
c) Krems / N.Ö.;
d) Dřevohostice, okr. Přerov (Prerau) ;
1613 V 16, Linhartovy, s. II/Kyjov 17 ;
1613 VI 4, Wien : s. II/Kyjov 18 ;

1614 I/127

Der jüdische Buchdrucker Izak in Prag bittet die Hofkammer um die Verordnung, da3 verschiedene Pfänder, die 1609 von jemandem bei einem Juden um 3000 Taler versetzt worden waren, ausgelöst werden können.

Hoch und wohlgeborne, gnädig und hochgebietende Herren. Ewer Gnaden habe ich gehorsambist zu berichten nicht umbgehen können wegen dero 229 Mark Silber und der guldenen Ketten von 442 Dukaten, welche pfandweise bei einer Person umb 3000 Thl. versetzt, aber in einer Truhen verschlossen und mit des Herren Verwalters Petschir besiegelt und bis dato unverletzt verwahret worden. Solches aber dabei beredet und conditionirt, dass von Acto der versetzten Pfänder auf 3 Monat, da ist vom ultimo Januarii bis auf den ersten May a/nn/ 1609, kein Zins darauf gehen und entrichtet werden solle. Wann dann bis dato allbereit eine ziembliche Summa Zins bei 1596 sch. aufgeloffen, derentwegen ich mich bei Ihr/e/ Gn/aden/ Herrn Hofzahlmeistern zum öfteren angemeldet und gebeten, weiln ich auch von denen Personen, da die Pfand versetzt, zum ~~öfteren angemeldet und gebeten, weiln ich auch von denen Personen, da die Pfand versetzt, zum~~

öftern überloffen und sehr befahret worden, damit die Pfand entweder gar ausgelöset oder aber der Zins davon entrichtet werden möchte; derowegen gelanget an E/eur/ Gn/aden/ mein gehorsambes Bitten, die geruhen gnädige Anordnung zu thuen, damit gedachte Pfand mit ehistem ausgelöst und der schwere Zins ferner geübriget werden möchte. Dabei ich dann des vielfaltigen Überlaufens und besorgender Gefahr enthoben und weiter verursacht sein werde, E/uer/ G/naden/ in dergleichen Sachen mehrers gehorsamb und willig zu dienen. Welches ich hiemit E/uer/ Gn/aden/ zu gehorsamben Bericht nicht verhalten sollen. Dero Gnaden mich demuthig empfehlend. Ewer Gnaden gehorsamb williger

Isak Buchdrucker Jud in Prag.

BD-dt.Nr. 1075 (č. Nr.1074) n. Reichsfinanz - A. Wien ;
1614 IX 6, Linz : s. II/Kojetín 18 ;
1614 XII 17, Wien: s. II/Kyjov 19 ;
1615 X 16, Praha : s. II/Kyjov 20 ;

1615 XI 13. I/128

Ladislav z Lobkovic zitiert Štefan Šmíd z Frejhofu a na Kunštátě wegen 12 600 fl., die dieser Izák Puchtruker aus Praha schuldet.

Ladislav z Lobkovic na Šternštejně, Nejštatu, Rybnicích a Holešově, J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ tejná rada, komorník, hejtman a nejvyšší komorník Margkrab/stv/í morav/ském/o, pohoním Štefana Šmída z Frejhofu a na Kunštátě, J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ radu a svaté římské říše

pfenykmistra, z dědin ku prvnímu zemskému panskému soudu, kterýž v městě Brně držán bude, z summy dvanácti tisíc a osm set zlatých rejnských, za 1 zl. 60 kr. a za 1 kr. 3 d. alb. počítajíc, a t/u/ j/emu/ v/inu/ d/ávám/, že jest tu summu dvanácte tisíc a osm set zlatých ut a/upr/a J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ dvorskému židu Izákovi Puchtrukerovi z města Prahy spravedlivě dlužen pozůstal, kterýžto dluh a summu ut s/upr/a týž Izák Puchtruker dvořský žid ut s/upra/ Samuelovi židu z města Holešova [a], člověku poddanému mému, jest před ouřadem nejvyššího pana maršálka dvořského J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ pořádně postoupil a on Štefan Šmíd ut s/upra/ mně na místě a k ruce téhož Samuela žida, poddaného mého ut s/upra/, té summy dvanácte tisíc osm set zlatých ut s/upra/ položiti a zaplatiti nechce. Zná-li se, zná se v pravdě, pakli při chci to na místě žida, poddaného svého, prokázati a na nálezu Jich Mi/los/tí nejvyšších pánů ouředníkův a soudcův zemských dosti míti, škody opovídám, poručníky téhož půhonu činím Vylíma Munku z Ejvančic na Moravči a Radlase, J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ prokurátora v Marg/krabství/ moravsk/é/m, a Adama Vlčňovského z Vlčňova a na dvoře svobodném při městě Kojetíně, oba spolu neb každého obzvláště k zisku i k strátě. /In margine/: Jest na přátelským jednání za příčinou tou, že Štefan Šmíd pana hejtmana za to, aby k přátelskými jednání povoliti ráčil, snažně žádal a pán Š. jemu v tom zakázal. Actum o sv/até/ Kunhutě 1616. [b]

SAB-A 3 (půh.Brno) - 35, fol. 570a/b (alt 545) ;
a) Holešov (Holleschau), okr. Kroměříž (Kremsier) ;
b) 1616 III 3 ;

1615 XI 13 I/129

Ladislav z Lobkovic zitiert Štefan Šmíd z Frejhofu a na Kunštátě vgl. oben I/128

Ladislav z Lobkovic na Šternštejně, Nejštatu, Rabnicích a Holešově, J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ tejná rada, komorník, hejtman a najvyšší komorník Margk/rabství/ moravsk/éh/o, pohoním téhož Štefana ut s/upra/ k témuž zemskému panskému soudu ut s/upra/, který v městě Brně držán bude, z summy osmi set padesáti šesti zlatých rejnských třiceti pěti krejcarův 2 dn. alb., za 1 zl. 60 kr. a za 1 kr. 3 dn. alb. počítajíc, a t/u/ j/emu/ v/inu/ d/ávám/, že mně ouroku od 1.dne měsíce octobris léta 1614 až do 13. dne měsíce novemb/ri/s léta 1614, totiž osmi set padesáti šesti zlatých 36 kr. 2 dn. ut s/upra/, vzešlého z summy dvanácte tisíc osmi set zlatých rejnských počtu a čísla ut s/upra/ J/eho/ M/ilostí/ C/ísařskou/ dvořskému židu Izákovi Puchtrukerovi ut s/upra/ spravedlivě dlužné a od téhož Izáka Puchtrukera poddanému mému Samuelovi židu ut s/upra/ před ouřadem nejvyššího pana maršálka dvořského ut s/upra/ pořádně postoupené, na místě a k ruce téhož Samuela žida ut s/upra/ spraviti nechce. Zná-li se, zná se v pravdě, pakli pří chci to prokázati a na nálezu Jich Mi-/l/o/s/tí nejvyšších pánův ouředníkův a soudcův zemských ut s/upra/ dosti míti, škody opovídám. Poručníky činím ut s/upr/a.

/In margine/ Jest na přátelským jednání ut s/upra/ pro touž příčinu ut s/upra/ Actum o s/vat/é Kunhutě 1616. Umřel ut s/upra/.

SAB-A 3 (půh.Brno) - 35, fol. 570b-571a (alt 545-546) ;

1615 XII 4 I/130

Brno: Die mährischen Stände an Kaiser Matthias II. wegen der Behinderungen, denen mährische Juden in Österreich ausgesetzt sind.

Nejjasnějšímu, nejnepřemoženějšímu a velikomocnému knížeti a pánu, panu Matyášovi, volenému římskému císaři, po všechny časy rozmnožiteli říše, uherskému a českému králi, arciknížeti rakouskému a margrabí moravskému, pánu našemu nejmilostivějšímu J/eho/ C/ísařské/ M/ilosti/ strany židův.

Nejmilostivější císaři:

na Va/ši/ C/ísařskou/ M/ilost/ ve vší poníženosti vznášíme, kterak jest se nás při tomto sněmu obecním skrze stížnost od starších židovských na místě vší obce jejich nám podanou opět doneslo, že by oni židé v margkrabství tomto bydlící mimo předešlé V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ o nich nařízení a k poníženému vyhledávání našemu učiněné povolení znově v Arcikníženetství V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ rakouským, obzvláštně pak v městě Kremži [a], když se tam po obchodech a handlích svejch dostávají, netoliko stavováni, než taky rozličnejmi spůsoby v provozování živností svých hyndrováni bejti /..../ [b], což ne toliko na nemalé ublížení naše a týchž z židů poddaných našich děje, než taky proti V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ listu a patentu na svobodné obchody jejich v témž arcikníženetství vedení jim danému jehož sou nám přípis ukázali se vztahuje, k čemuž mlčeti a jich jakožto poddaných našich opouštěti nám nenáležeje, jakž prví, tak i nyní před V/aší/ C/ísařskou/ M/ilostí/ sobě to stěžiti musíme, poníženě a poddaně V/aší/ C/ísařskou/ M/ilosti/

přitom žádajíce, že to zůstaviti, a aby se jim židům dalšího příkoří a hyndrování v obchodech a živnostech jejich v tom arciknížetství nedálo, nařídíti milostivě ráčíte, nebo pokudž bychom tím spůsobem jako teď od některýho léta ubližovati se přece chtělo a patenty od V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ jim daný lehčeny více bejti měly, nemohli bychom než se jich ujíti a to sobě zde v zemi od obyvatelův téhož Arciknížetství rakouskýho mezi těmi slušnejmi prostředky napraviti. K čemuž aby nepřicházelo a tu zaměstknání dalšího V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ spůsobené nebylo, za ochranu a pomoc V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ v ponížené poddanosti žádáme a se společně V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ jakožto pánu našemu nejmilostivějšímu pokorně poručena činíme /..../[a)]

Dat/um/ v městě Brně 4. dne měsíce 10bris, jinak prosince, léta 1615.

V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/

věrní poddaní

kardynál biskup, hejtman, páni, prel áti, rytířstvo a poslové z měst V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/, stavové Marg-/krabství/ moravského nyní při sněmu obecním v městě Brně shromáždění.

SAB-A 3 (sněmy)-13 (kop.IV) , fol. 172b-173b (alt 163-164); vgl. Kameníček, Sněmy II, S. 411 ;

a) Krems / N.Ö. ;

b) unleserlich ;

1616 VI 14, Praha : s. II/Kyjov 21 ;

vor 1616 VII 4, I/131

Praha: Die Gesandten der Markgrafschaft Mähren protestieren bei Kaiser Matthias II. wegen der österreichischen Repressalien gegen mährische Juden und drohen mit Gegenmaßnahmen.

Nejjasnější , nejnepřemoženější a velikomocný římský císaři, uherský, če/ský/ králi etc., arcikníže rakouské a margkrabě moravské, pane, pane náš nejmilostivější etc. Před V/aší/ C/ísařskou/ M/ilostí/ v poníženosti netajíme, že jsou nám všickni štyři stavové Marg/krabství/ mor/avského/, když se k V/aší/ C/ísařské/ M/ilsoti/ dostaneme oznámiti a V/aší/ C/ísařské/ Mi/losti/ v poníženosti přednésti poručili, jakož V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ v milostivé paměti zůstává, co sou tak již množstvíkráte strany těch neslušných obstávek v městě V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ Linci [a], v Horních Rakousích ležícím, židův, poddanejch týmž pánův stavův Marg/krabství/ morav/ského/, v příčině nějakého dluhu Kesslerům a conzortům neb společníkům jejich, Švejcarům z města S/vatého/ Havla [b], povinného jak ustně skrze vyslané své, tak také skrze nejedna psaní svá ponížená stěžovali.

Ale poněvadž se netoliko dotčeného nepořádného obstavení neumenšuje, ale ještě vždyckny více, na velikou škodu jich a poddaných jejich, přibejvá a roste, jakož pak mně, hejtmanu, i jiným se toho dostává, nebo minulýho jarmarku pošlíce já žida, poddané/ho/svého, pro skoupení mně některých věcí tam s otevřeným listem a vysvědčením jemu toho, že ode mne naschvále poslán jest, jak tam přijel, ihned na žádost dotčených Kesslerův a spolupomocníkův jich jest do

těžkého vězení dán, a když se na mne odvolával a list ukazoval, netoliko nic na to dáti něchtěli, ale ještě jakž spraven jsem s posměšnými a dotklivými slovy mně nemálo ublížili. O kterého se se tak[illegible] i k panu hejtmanu téhož arciknížetství dopisoval, ale žádné pomoci posavád sem /se/ dovolati nemohl, a tak až posavád v tom vězení nenáležitě a nevinně zdržován jest na mou velikou škodu a posměch.

A ačkolivěk V/aše/ C/ísařská/ M/ilost/ s této nejedním milostivým patentem svým císařským, aby nevinní za vinný neb s nimi interessirované do další správy a informací V/ aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ obtěžováni nebyli, nařizovati ráčili, však oni Keslerové na to netoliko nic dbáti nechtějí, nýbrž sem a tam běhají, protivná předešlým poručení pod jménem V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ sobě vyjednávají a jmenovaný nevinný židy z Marg/krabství/ mor/abského/ na velikou škodu vrchnosti jejich přece obstavují a sužují.

Protož V/aši/ C/ísařskou/ M/ilost/ nahoře dotčení páni stavové Marg/krabství/ mor/avského/ ve vší poddanosti poníženě žádají a prosí, abyste to milostivě již aspoň tak jednou nakonec nařídíti ráčili, aby ty obstávky ne ad interim neb do času a zatím, ale do konce a na časy budoucí a věčné zastaveny bejti a těm, jenž ublíženo jest, dostatečná náhrada se státi mohla. Nebo, nejmilostivější císaři, pokudž by se toho nestalo, račte milostivě znáti, že by páni stavové Marg/krabství/ mor/avského/podobnejm způsobem ty, kteříž z Arciknížetství rakouských do Moravy handle své vedou, zase stavovati a svýho a poddaných svých na nich dobejvati musili, z čehož by předně V/aší/ C/ísařské/ M/ilos-

ti/ veliký zaneprázdnění, zemím pak mezi sebou zjitření a nedorozumění pojíti muselo. V čemž ve všem pány stavy Marg-/krabství/ mor/avského/, jakož i sami sebe V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ k milostivé císařské a královské ochraně, milosti a lásce poručena činíme a prosíme, že jak pánů principálů našich, tak i naším nejmilostivějším císařem, králem a pánem bejti a zůstávati ráčíte.

V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ věrní poddaní

N.N., vyslaní od stavův Mrrg/krabství/ mor/avských/o, nyní zde v Městech pražských zůstávající.[c]

AMV - Morava - 6046, fol. 1a/b, 4a/b ;

a) Linz /O.Ö./;

b) St.Gallen /Schweiz/;

c) fol. 4b, von anderer Hand: Na němec/ké/ to přeložit a J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ dodati. 4. julii praes. vgl. I/131a ;

I/131 a

/ Amtliche Übersetzung von I/131 /

Allerdurchleuchtigister, Ewe[r]kay/serlichen/ May/estät/ thun wir in Demuth nit verhalten, da3 uns alle vier Herrn Stendt de3 Marggraffthumbs Märhern, wan wir gen Hoff ankommen werden, Ewr May/estät/ anzuzeigen, demutigist fürzubringen und Ewr May/estät/ zu erinnern anbefohlen, wessen sich schon zum offtermalen die Herrn Stendt de3 Marggraffthumbs Märhern wegen der unbillichen Arrest, damit ihre Juden in Ewr May-/estät/ Stadt Lincz [a], in Osterreich ob der Enn3 belegt worden, anlangendt ime der Kesler und ihrer Mitconsorten

aus der Stadt St. Gell [b] /!/ au3 Schweitz zuestendige Schuldt, nit allain mundt - sondern auch schriefftlich demütigist beschwert haben.

Dieweil aber solche unbilliche Arrest nit ab-, sondern je lenger, je mehr zue der Herrn Stendt und derselben Undterthanen grossem Schaden zuenehmen, wie dan mir, Haubtman unnd andern, solches wiederfahren, al3 ich verwichenen Jahrmakrt meiner Juden einen aldorthin mit etlichen Sachen daselbsten einzuekauffen mit einem Patent und Zeugnus, da3 er von mir mit Flei3 geschickt say, abgefertiget, derselbe auf gedachter Khesler sambt ihrer Mitconsorten Begeren, so bald er auch nur allda ankommen, in hiesiege Gefaengknu3 genomen worden, und da er sich auf mich beruffen, auch da3 Patent fürgewiesen, sie nit allein nichts darauf gegeben, sondern noch dariber mich, wie ich berichtet bin, mit spotlichen unnd anrürenden Wortten nit wenig angegriffen, destwegen ich auch den Herrn Landtshaubtman desselben Erczherczogthumbs schrifftlichen ersucht unnd umb Erla3ung angeregten Judens angehaldten, aber bi3 dato kain Au3richtung erlangen können, und wird gedachter Jud bi3 dato zue meinem gros3en Schaden und Spott unschuldiger- und unbillicherwei3 gefenglich aufgehaldten. Und obzwar Ewr May/estät/ derselbe nicht nur ein, sondern mehrere Patent, damit die Unschuldigen für die Schuldigen und ihre Interessenten bi3 auf weitere Ewr May/estät/ gegebenen Bericht unnd Information nit beschwert werden sollen /...[c]../ Anordnung gethan, so wollen doch die Khesler nichts darauf geben, sondern lassen hin und her und /...[c]../ zuwieder gedachten Ewr May/

weg? weg?

/estät/ nahmen auȝ, damit sy obbemeldte unschuldige Juden auȝ dem Marggraffthumb Mährern zue mechtig [em] Schaden ihrer Obrigkeit ein Trey /?/ alȝ den andern arrestirn und molestiren.

Bitten derhalben Ewr kay/serliche/ May/estät/ gedachte Herrn Stendt deȝ Marggraffthumbs Märhern undterthenigist und gehorsambist, Ewr Ma/estä/tt geruhen gnedigist dermahlenist unnd endtlich zu verordnen, damit solche unnd dergleiche Arrest nit ad interim od/er/ auf ein Zeitlang, sondern gancz und gar auȝ d/er/ Wurczel inkunfftige ewige Zeit abgeschafft undt eingesteldt und den Schadtlaidendten ein genugsambe Satisfaction gegeben werde.

Das, allerg/nä/d/ig/ster Khaiser unnd Herr, wofern diȝ nit geschehen soldte können, Ewr May/estät/ g/nä/d/ig/st ermessen, das die Herrn Stendt deȝ Marggraffthumbs Märhern, gleicher Gestaldt diejenigen, welche aus dem Erczherczogthumb Österreich ihre Hantierung in Märhern treiben, auch arrestiren und daȝ ihrige und ihrer Und/er/thanen an ihnen erzwingen müssten und wöllen, darauȝ dan vors erste Ewr khays/erlichen/ May/estä/tt grosse Mühe unnd zwisch/en/ den Brüdern ein Verbitterung unnd Miȝverstand endsteh/en/ möchte. Darneben thun sich Ewr kay/serlichen/ May/estät/ die Herrn Stendt deȝ Marggraffthumbs Marhern sambt unȝ zue dero kay/serlichen/ unnd khunig/lichen/ Gnaden undterthenigist empfhelen.

Ewr Kays/erlichen/ M/ajest/ät

AMV-Morava-6046, fol. 2a-3b

a) Linz/ O.Ö.

b) St.Gallen /Schweiz/ ;

c) unleserlich ;

sic!

1616 X 31, I/132

Mikulov: František z Dietrichštejna an Secretarius Grapler in Praha, er solle beim Kaiser für seine in Krems inhaftierten Juden intervenieren.

Handbrieflein an Herrn Secretarii Grapler zu Prag.

Meinen freundlichen Gruss und alles Gutes bevor. Edler, lieber. Der Herr wird sich zu erinnern, [wissen] was ich mit ihm zu Prag wegen des Decrets der Aufhaltung der in betrefend discurirt und das solches etwas zu dunkel sei, er mir awer dasselbe also explicirt, das in Fal der Verstand hett, man sich so hoch zu beklagen nit Ursach hett. Es haben awer die von Crems [a] meine arme hiesische Jun [den] samt Ros und Waren aufgehalten und haltens noch gefanckglich, ist also an dieselbe mein Begern, das alsbald denen von Crembs alles Ernstes auferlegt werde, sich aller Attentaten zu enthalten und den Juden, welichen bishero das ihrige unschuldiger- und unzimlicherweise vorenthalten worden, zu Verhüttung anderer Ungelegenheit gefolgt würde, keiner meiner Jun/!/ ist gemelten Kaufleit kein Pfenig schuldig, noch fur andere Birg than, tha einer gewest were, het ich gewis oder /!/ die Bezahlung auferlegt oder ihn im hinausgegeben, dafern awer die von Crembs also fortfaren werden, könte hieraus allerlei Unordnung entstehen, die Länder in einander verwirret und sobald in Ruhe nicht gebracht würden. Verlass mich, der Herr werde solches beim /!/ Ihr/er/ kais/erlichen/ M/ajestä/t, weillen es zu Aufnehmung des gemainen Nutzen geraicht, zu befördern nicht unterlassen, und ich verbleibe demselben zu allen guten Willen jederzeit wolgeneigt.

Datum auf meinem Erbschloss Nicolspurg [b], den 31.octobris

1616.

SAB-G83-69 ; SAK - Volná akta-1616/II ;
a) Krems / N.Ö.
b) Mikulov (Nikolsburg), okr. Břeclav (Lundenburg) ;

1616 X 31, I/133

Mikulov: Aufforderung des František z Dietrichštejna an den Rat der Stadt Krems, die dort inhaftierten Juden umgehend freizulassen.

An Rat zu Crembs. Franz, der ganze Titul.

Unser Gunst und alles Gutes, Ernveste und Wolweise, Liebe besondere. Wir mögen euch nit pergen, wasmassen uns Zeiger Moises Haberlin, unser Erbuntertaner alhier zu Nicolspurg[a], in unser von Prag Anheimkunft gehorsamst und untertenigist berichtet hat, dass ihm seine Wahren und Ross samt andern Juden beim /!/ euch sein eingezogen und verarrestiret worden.

Dieweiln wir dan von der röm/isch/ kais/erlichen/ M/ajestät unsern allergnedigisten Herrn, auf die hiebevorn vielfältige Klag und Beschwär unserer Untertanen in unser zu Prag Anwesenheit müntlichen und endlichen Beschaid empfangen, auch von Reichsvicecanzler und Secretari Grapler Bericht eingenumen, das die Aufhaltung allein auf die Örter gemaindt, wo die Juden gesessen noch virg. /!/

Derowegen, so wöllen wir uns hiemit protestando angeben und euch darneben verwerniget haben, dass ir vermöge höchst gedachtiger Ir/o/ kais/erlichen/ M/ajestä/t allergnedigisten Befehlichs nicht allein Zeigern, sondern ~~buch~~

12

auch den andern unsern jüdischen Untertanen von Nicolspurg deromassen eingezogene Wahren samt ihren Personen angesichts dieses unsers Schreibens, weilen sie unschuldigerweise zu solchen Aufhalten kommen und niemandessen schuldig sein, volget und loslasset und zu ferner Klag und Beschwär nit Ursach gebet. Dan dafern die Restitution von euch nit erfolgen, und gedachte Juden zu iren fernern Verterb aufgehalten werden solten, würden wir geursacht werden, solches nit allein an Ir/e/ M/ajestä/t weiter gelangen zu lassen, sundern würden selbst gezwungen werden, auf Midl zu getenken, wie wir uns an euch vergelten megen. So wir euch, denen wir sonsten zue günstiglichem Willen und allem Guten geneigt sein, auch nie solliche unnachbarlicher Tat und Gewalt, sundern merer Glimpf uns versehen hetten, nit pergen sollen.

Datum auf unsern Erbschloss Nicolspurg, den letzten Octobris anno 1616.

SAB-G83-69 ; - SAK - Volná akta - 1616/II ;
a) Mikulov (Nikolsburg) , okr. Břeclav (Lundenburg) ;

1616 X 31, I/134

Mikulov: František z Dietrichštejna an Carl Stubenwegk in Krems, er solle seinen Juden Moises Haberlin gegen den Kremser Rat unterstützen.

Frantz etc. Unser Gunst und alles Gutes. Ehrnvester, lieber. Wir wollen euch gnedigist nit pergen, dennoch wir Zeigern, Moises Haberlin, nach Crembs [a] wegen seiner und der andern Juden verarrestirten Ross und Wahren abgefertiget.

Als ist an euch unser gnedigistes Gesinnen, ir wollet nicht allein Zeigern, diesen Juden, sondern auch den andern, so alda zu Crembs von dem Rat in Arrest aufbehalten werden, alle mugliche Beförderung erweisen. Wir wöllen es von euch in Gnaden erkennen, uns samentlich göttlicher Bewahrnuss Empfelende.

Datum auf unser Erbschloss zu Nicolspurg [b], den 31.Octobris anno 1616.

SAB-G83-69 ; SAK - Volná akta - 1616/II ;
a) Krems /N.Ö. ;
b) Mikulov (Nikolsburg), okr. Břeclav (Lundenburg) ;

1616 XI 10, I/135

Mikulov: František z Dietrichštejna an den Freiherr Georg Teufel, er solle sich für die Freilassung der in Krems inhaftierten mährischen Juden verwenden.

Unsern freundlichen Gruss und alles Gutes zuvor. Wolgeborner Freiherr, freuntlicher lieber Herr Vetter. Es würdet der Herr aus den Inclusiven freuntlich vernehmen, was wir wegen unser Nicolspurgischen [a], jüdischen Unterthanen unbillicher Verarrestirung jüngst an die löbliche niederösterreichische Regierung, wie auch vormals und jetzo an die von Crembs [b] gelangen lassen.

Dieweilen wir aber wissen, das der Herr Vetter solche Unbilligkeit nit loben wird, auch zu der Loslassung verhülflich sein kan, und aus disen allerlei Weitläuftigkeit anstehen mögen, als gesinnen wir an den Herrn Vetter hiermit freundlich, er wolle es dahin befördern helfen, damit

denen von Crembs ernstlich befohlen werde, unsere Unterthanen, weil sie nach einiger aus diser Stadt und Gebiet weder Selbschuldner noch Birg, ehiest aus Arrest zu lassen, auch Schaden und Unkosten ihnen bezahlen und erstatten sollen. Solches wöllen wir in vorfallenden Gelegenheit um den Herrn Vetter hinwieder freuntlich zu verschulden gefliessen sein. Uns hiemit sämtlich göttlicher Bewahrnus empfehlende. Datum auf unsern Erbschloss Nicolspurg, den 10. Novembris anno 1616.

Frantz, von Gottes Gnaden /..../

SAB-G83-69, n.SAK - Volná akta - 1616/II ;
a) Mikulov (Nikolsburg) okr. Břeclav (Lundenburg) ;
b) Krems / N. Ö.

1617 II 17. I/136

Praha: Gutachten der obersten Landesbeamten und Landrechtsbeisitzer des Königreichs Böhmen zur geforderten Freilassung der in Krems inhaftierten mährischen Juden.

Allerg/nädig/ster Kayser, Kunig unnd Herr.

Die anwesenden obristen Landtofficirer unnd Landtrechtsbeisitzer des Kunigreichs Behemb haben vor notwendig angesehen, Eur kay/serliche/ M/ajestä/tt gehorsambist zu erinnern, nachdem im verschienen Crembser [a] Marckht von den Khe3lerischen Handelsleutten etlich unnd zwaintzig Juden au3 dem Marggraffthumb Märhern weg/en/ anderer Juden Schulden, arresirt unnd aufgehalten worden, wie auch noch daselbst im Arrest verbleiben unnd destwegen grosse Beschwer

von den Herrschafften, darunter dieselben Juden seßhafft, auch unterschiedliche Schreiben von ihrer hochf/ü/r/st /lichen/ Gn/aden/ Herren Cardinal von Dietrichstein, so woll Herrn Landtshaubtman erwenttes Marggraffthumbs die Zeit hero einkomben, gleichwill aber dem Wesen biß dato nicht remedirt, das anietzo abermals hochgedachter Herr Cardinal wollmeinlich erinnert unnd insinuirt, wie diser sach halber allerlej besorgliche Reden hin unnd her fürgehen, samb bei ietzigem Brinner b) Landtrecht ettwas solle monirt, unnd villeicht gar Eur kay/serlichen/ M/ajestä/t bewilligten Contributionibus, zu nahe oder Abbruch möchte gegangen werden, mitt treuer Wahrung disem Ubel zeittlich zu begrenzen. Wan dan Eur kay/serliche/ M/ajestä/tt dises zu betrachten, das es ein seltzamb Ansehen, alls ob Eur kay/serliche/ M/ajestä/tt in disem ihrem Kunigreich Behemb unnd desselben incorporirten Landen frembden Leutten die iustitiam nicht hetten administriren lassen unnd allso weg/en/ denegirter Billigkheitt solcher Arrest hette müssen verstattet werden, die Herren Mährer aber in puncto denegatae iustitiae niemals gehörtt word/en/, sondern denselben ieder Zeitt widersproch/en/ unnd beineben die angedeutte Ungelegenheitt, so diser Aufhaltung halber sich erregen möchte, woll in acht zu nehmen ist. Alls wollen Eur kay/serliche/ M/ajestä/tt die obristen Landtofficirer und Landtrechtsbeisitzer auß schuldig/er/ Pflicht unterthenigist gebetten unnd errinnert haben, damitt weg/en/ Relaxirung des berürtten Arrests, unnd was dißfalls weitter hierinnen von nötten ist, ehiste Vorsehung unnd Anordnung beschehen möge. Sich damitt bey

Eur kay/serlichen/ M/ajestä/tt gehorsambist Empfelhende .

Dat/um/ 17. Feb. 1617.

Eur k/aiserlichen/ M/ajestä/tt.

NB. ist den 3. Martij wid/er/ zu 2.mol umbgefertigt worden.

AMV - Morava - 6046, fol. 5a-6a ;
a) Krems / N.Ö. ;
b) Brünn (Brno);

1617 III 4, I/137

Brno: Antwort des mährischen Landrechts an den Kaiser: Eine erneute Steuerbewilligung wird von einer befriedigenden Lösung der Frage des mährisch-österreichischen Handels abhängig gemacht.

Přípis odpovědi na psaní J/eho/ M/ilosti/ Cís/ařsk/é strany sečkání summy 20 000 zl. dané.

/...../ Nemilostivější císaři, milostivé psaní V/aší/ Cís/ařsk/é Milosti, jehož jest datum na Hradě pražském v sobotu po památce Svatých Tří králův léta tohoto šestnáctistého sedmnáctého [a], jest nám hejtman/em/ /..../ nyní při tomto soudu pos tním brněnským dodáno, z něhož jsme milostivé žádosti V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ ve vší poníženosti porozuměli. A ačkoliv, nejmilostivější císaři, ještě nevíme, jak s námi stavové margkrabství tohoto, jak s tím, že jsme roku pominulého bez vůle a vědomí jich těch 20 000 zl. počtu moravského V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ z peněz zemských k milostivému zalíbení V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ zapůjčili a z nichž týmž stavům právi bejti a odpovídati máme, tak i s tím, že nyní opět dáleji bez vědomí jejich v sečkání jich další se dáváme, spokojeni budou,

však nic míně v tý naději, že uznávajíce páni stavové ty příčiny, proč sme to učinili, že s námi spokojeni bejti ráčí z upřímné poddané lásky k takové žádosti a milostivému zalíbení V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ tak učiniti a dotčených 20 000 zl. pod předešlejm ujištěním za V/aši/ C/ísařskou/ M/ilost/ až do příštího sněmu obecního, kterejž že nám podlé milostivého zakázaní V/aší/ C/ísařské/ Milosti v tomto roce konečně položiti a rozepsati poručiti ráčíte, pochybnosti žádné neneseme, aneb pokudž by vždy mezi tím časem od V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ mimo naději naši sněm položen nebyl, do roku pořád zběhlého zanechati a sečkání učiniti chceme, ale nemůžeme podlé toho před V/aší/ C/ísařskou/ M/ilostí/, králem a pánem naším nejmilostivějším, toho tajiti, kterak na židy poddané naše z margkrabství tohoto ty neslušné, nenáležité a nespravedlivé obstávky v Arcikníženetství rakouském v městech V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ Linci, Kremži a jinde, původem těch švejcarskejch kupcův Keslerův a jich tovaryšův, mimo tak mnohá na V/aši/ C/ísařskou/ M/ilost/ od nás vyslaných našich i samých stavův činěná vznešení, pravdivé správy a za přetržení toho poddané žádosti přece se díti nepřestávají, tak že tíž židé, poddaní naši, tudy hindrováním věcí jich na živnostech a obchodech svejch do konce zahynou, anobrž dotčené obstávky na znamenitou obtížnost, škodu i zlechčení samejch pánův obyvatelův se vztahují. Pročež V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ ve vší poníženosti za to poddaně žádáme, že se k nám milostí a láskou císařskou a královskou v té příčině nakloniti a to při dotčených městech Arcikníženetství rakouského, aby tíž

židé, poddaní naši z Margkrabství moravského, více takovými nespravedlivými a neobyčejnými mimo řád, právo a starobylé mezi zeměmi zvyklé pořádky a compactata činěnejmi obstávkami nijakž obtěžováni, ti pak, kteří v arestu zůstávají s nahražením jim škod nevinně vzatých a strestáním těch, kteří se toho proti řádu a právu dopustili , víceji zdržováni nebyli, milostivě a dostatečně nařídíti ráčíte, nebo nestane-li se toho, nejmilostivější císaři, sami to milostivě znáti moci ráčíte, že by při přístím sněmu stavové tu věc těžce nýsti, V/aši/ C/ísařskou/ Milost z přinucené potřeby tím zaměstknávati, ano snad i svolené pomoci V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/, nemohouce jich od poddaných dosahovati, hindrovati mohli, mlčíme, aby potomně skrze to nejaké roztržitosti a nedorozumění mezi zeměmi nevzniklo, což vše s ukázáním těm kupcům na pořad práva zde v zemi snadno se předjíti může. /...../

Dat/um/ v městě Brně v sobotu před nedělí Letare léta 1614 [b] /..../

SAB-A 3 (sněmy) -13 Kop.IV fol. 184b-185b alt 175-176

a) 1617 I 7 ;

b) 1617 III 4 ;

1617 III 28, I/138

Olomouc: Auftrag des František z Dietrichštejna an den Rat von Mikulov (Nikolsburg) Behauptungen über Übergriffe gegen österreichische Kaufleute an der Maut von Mikulov zu klären.

An Rat zu Nicolspurg.[a)]

Frantz etc. Unser Gnad und alles Gutes. Ersame, treue, liebe. Aus beigelegtem Einschluss, was Jacob Stantt, unser Verwalter, wegen der alda vom Juden aufgehaltenen Ross uns berichtet, und Zeuger dits /!/, Abraham Lyl, aus dem Land ob der Ens, so in dasjenige angehet, vor ein Supplication gehorsambist überraichet, habt ihr mit mehrern zu vernehmen. Wan dann des Verwalters und Suplicanten sein Bericht miteinander sich gar übel vergleichen, als ist unser hiemit gnedigisten an euch Gesinnen und Befehlen, ihr wollet die Sachen zwischen Supplicanten und dem Juden der Gebur nach verhören und in Fall es sich befinde, dass der Jud unbillich die Leut aufgehalten, zum übrigen von des Supplicanten (so er vermeldet) seinen Consorten Geschenk genommen und sie passieren lassen, wegen seines falschen Handels, dass er hinfuro disses nicht unterstehe, anstatt unser genugsam straffen, auch Zeugern, dass Seinige unverhindert folgen lassen. Da aber dem das solche Ross Überfahrung der Maut halben von rechts wegen genommen worden ~~als~~ ist, werdet ihr gemelte Ross bis auf unser weitere Resolution [zu] verhalten befehlen und uns, wie die Sachen beschaffen, ehist zu berichten wissen.

Hierinnen unser gnedigisten Willen ihr gehorsam sollet erstatten.

Datum auf unserem fürstl/ichen/ bischof/lichen/ Hof zu Olmutz [b], den 28. martij anno 1617.

SAB-G83-70 ; SAK- Volná akta-1617/II ;

a) Mikulov (Nikolsburg) okr. Břeclav (Lundenburg);

b) Olomouc Olmütz ;

1617 III 28 I/139

Olomouc: František z Dietrichštejna unterrichtet den Verwalter der Herrschaft Mikulov (Nikolsburg) von seinem Schreiben an den dortigen Rat. vgl. I/138

An den Verwalter zu Nicolspurg.[a]

Frantz etc. Unser Gnad und alles Gutes. Ernvester, treuer, lieber. Dein Schreiben, darinnen Du uns wegen der von dem Juden den Leuten aus dem Land ob der Ens aufgehaltenen Roos abermalen schreibst, haben wir, wie auch vom Abraham Lil, einem aus deren, so ihnen die Ross genomen, werden eine supplication, welche sich mit deinem Bericht gar nicht vergleichet, empfangen und vernomen. Hirauf wir dan, damit sie, das ihnen Unrecht geschehe, sich nichts zu beklagen haben sollen, deinen [D]Burgermaister und Rat zu Nyklspurg solches alles der Gebur nach zu verhören und zu entschaiden, gnadigst auferleget haben. Dies zur Nachrichtung dir gnedigst nicht wolten verhalten.

Datum auf unserm fürstl/ichen/ bischofl/ichen/ Hof zu Olmütz[b], den 28.martii anno 1617.

SAB-G83-70 ; SAK - Volná akta - 1617/II ;
a) Mikulov (Nikolsburg) okr. Břeclav (Lundenburg);
b) Olomouc (Olmütz);

1617 IV 27. I/140

Mikulov: František z Dietrichštejna teilt Job Hartman Enenkhel, Freiherrn zu Albrechtsberg mit, da3 er mit ihm zusammen zum Vermittler in der Linz--Kremser Affäre bestellt worden sei.

An H/errn/ Job Hartman Enenkhel, Freiherr zu Albrechts-

perg.

Unsern freundlichen Grus und alles Guts bevor. Wolgeborner Freiherr, besonders lieber Herr und guter Freund. Des Herrn an uns abgegangenes Schreiben, wie auch darbei eingeschlossne Abschrift ihrer röm/isch/ kais/erlichen/ M/ajestä/t unsers allergnädigsten Herrn, neben uns dem Herrn aufgetragner Commission in Sachen die sennerisch und kesslerischen Handelsleut von St. Gallen in Schweicz und die interessirte Judenschaft dies Marggrafthum Mährens betreffent, haben wir empfangen und baides Inhalts vernomen.

Berichten dem Herrn auch hierauf, das uns in diesser Sachen bis auf datto von ihr/o/ röm/isch/ kais/erlichen/ M/ajestät/ beheimbischer Canzlei nichts Endliches allein ein Vormeldung zukommen, wan es beschicht, wöllen wir alsdan nicht underlassen, uns eines gewissen Tags, Orts und Stelle, wo diese Handlung furgenomen werden solte, zu entschliessen und dem Herrn solches zeitlichen namkundig zu machen, dies wir dem Herrn, dem wir zu aller freundlicher Gutwilligkeit gewogen, in Antwort anfuegen und uns alle göttlicher Bewahrung empfehlen wöllen.

Datum auf unsern Erbschloss Nyklspurg, den 27. aprilis anno 1617.

SAB-G83-70 ; SAK - Volná akta - 1617/II ;

1617 V 31, I/141

Dolní Věstonice: František z Dietrichštejna teilt dem Hejtman der Markgrafschaft Mähren Ort und Datum

des Schlichtungsversuches in der Linz-Kremser Affäre mit.

Panu hejtmanovi zemskému margkrabství Moravského.

Pozdravení naše přátelské i jiné všeckno dobré VMti vzkazujeme. Urozený pane, pane svagru a sousede náš zvláště milý. Nečiníme VMti přátelsky tejna, kterak od J.Mti pána nás všech nejmilostivějšího, v tej při a nedorozumění strany častého obstavování o dluh mezi Keslerovými kupci od S/vatéh/o Havla [a] v Ssweyci, jako i těmi z Kremše [b] a z Lince [c] z jedné a židy margkrabství tohoto Moravského J.C.M. nám a z arciknížetství Rakouského urozenému panu, panu Jobovi Ertmannovi Enenklovi, abychom o jistej den se snesouc tu věc přeslyšeli a pokudž možné z spokojene přivedli milostivě vložiti ráčil. I Poněvadž my spolu s Enencklem ku předsevzetí té věci na zámku našem dědičném Nyklspurgku 10.den tohoto měsíci iunii sobě jsme obrali, v nadepsanej milostivej vůli J.C.Mti. V.M. tímto psaním, oznamujíce od osoby naší i na místě častojmenovaného pana spolutovaryše našeho přátelsky žádáme, že židům v margkrabství Moravském, zvláště těm, kterejch V.M. od starších židovských poznamenání dáno bude a jinejm všem, jenž v předjmenovaní věci strany dluhu toho jim Keslerovským kupcům povinného, tolikéž toho obstavování interessirováni jsou, aby k dotčenému od nás commissařů zalomenému 10.dni junii den před tím na noc do města našeho Nyklšpurgku bez všelijakejch vejmluv přijedouc na zejtří tím raněji před nás se dostavili, o tom z ouřadu hejtmanskýho dostatečně poručiti se stížiti neračte. O čemž že k milostivej vůli J.C.Mti a pro spokojené tej věci na přátelskou žádost naši od V.Mti to se stane, ne-

pochybujeme a od Pána Boha nám všem dobře a šťastně jmíti se vinšujeme.

Datum na mlejně našem v Dolních Věstonicích,[d] 31.dne maii anno 1617.

František.

SAB-G83-70 ; SAK - Volná akta 1617/IV ;

a) St.Gallen (Schweiz);
b) Krems / N.Ö. ;
c) Linz / O.Ö. ;
d) Dolní Věstonice (Unter-Wisternitz), okr.Břeclav (Lundenburg) ;

1617 VI 12, I/142

Mikulov: Bericht des František kardynál z Dietrichštejna an den Kaiser über den Schlichtungsversuch in der Linz-Kremser Affäre.

Allerdurchlauchtigister, gro3mechtigister undt unüberwindtlichister röm/ischer/ Kayser, auch zue Hungern unndt Böhaimb König etc.

Allergnedigister Herr. Auff Euer röm/isch/ kay/serlichen/ May/estä/tt allergnedigisten Bevelch habe ich sambt dem wollgeborne Herrn Job Hartman Enengkhell, Freyherrn zue Albrechtsberge auf Czehenegg, Euer röm/isch/ kay/serlichen/ M/ajestä/tt Rath undt Regenten des Regiments deroselben niederösterreich/ischen/ Landen laut uns sammentlich aufgetragenenn Commi3ion der zwischen Christoffen Senner undt Georgen Ke3ler, auch ihren Mitverwandten Handelsleutten, Clägern, an einem, undt der Judenschafft im Marggrafthumb Mahren, Beklagten, andersteiles, schwebende Strittig-

keit, heuttigen ~~dis~~ Tages auf meinem Erbschloß Nikolspurg vor die Handt genomben, beyde Partey vor uns erfordert, nach Notturfft angehört undt in der Gütte zue vergleichen zwar bemühet, aber nichts fruchtbarliches effectuiren mögen; Da gedachte clagende Partey sich baldt anfangs verlautten lassen, wasmassen sye Euer röm/isch/ kay/serlichen/ M/ajestä/t allain zue gehorsamen, bey dieser Comißion, doch ihren Rechten unverfenglich undt cum protestatione pariren undt mitt der Judenschafft in keiner Streittigkeit sich einzulaßen, sondern ihre Schuldt undt Unkosten halber, so sich auf fünfundtsiebenczigtausent undt enczlich hundert erstrecken sollen, contentiert zue sein begeren. Haben demnach uns hierbey gelegte Abschrifften unterschiedlicher kay/serlichen/ Resolutionen sub Datum [IV] den 20.Octobris des sechszehenhundt/ert/undtdrittens, wie auch den 17.Augusti des vierdten, undt das von Euer röm/isch/ kay/serlichen/ M[ajestä/tt ihnen jüngst ertheylten Patents vom 18ten Octobr/is/ nechstverstrichenens 1616. Jahres neben schrifftlicher Specification der praetendierten Schulden ubergeben mit Fürwendung, als solten nicht allein die zue recht verpa /...[a]/chte Juden, deroselben hafftende Bürgern undt sonsten verobligirte od/er/ interessierte Juden, sondern die gancze Judenschafft des Marggraffthumb Marherns sye zufriedenstellen. Ob nun dergleichen Praetension gemelter Handelsleutten billich undt ob sye sich Euer M/ajestä/tt kayserlichen Patenten gemäß verhalten, lasse ich Euer röm/isch/ kay/serlichen/ M/ajestä/tt selbst allergnedigist erkennen, sintemalen sye ohne alle Billigkeit nicht allein maine

nickelspurgerische, sondern auch andere# dieses Landts Inwohner, im wenigsten interes3ierte jüdische Unterthanen, als die von Hungerischen Brodtt [b], Bisencz,[c] Eybantschüz,[d] Jemnicz [e] undt andere arrestiert undt zue mercklichen Schäden, auch Spodt deroselben Obrigkeitten verursachett; So doch woll ermelttes Euer röm/isch/ kay/serlichen M/ajestä/tt. Patent klärlich ad litteram lautet, das allein gegen denen mitt Arresten verfahren werden solle, so entweder selbst schuldig oder sonsten verobligiert oder auff der onu /?/ erscheinen desselben Gebitts, Stadt, Margkhts oder Ortts seindt etc.

Hierauff die interes3ierte Kaufleutte repliciert, das ob zwaren die von Nickelspurg undt anderen Ortten nit selbst Schuldner, wed/er/ Bürgen hetten, sye sich doch mit Juramment, da sye arrestirtt worden welcher Arrest aber wied/er/ alle Billigkeit, wie klar zue sehen, undt also aller erczwungener beschehen verbundten; Zue diesem, so verstünden sye Kaufleutte Euer M/ajestä/tt Patent also, das sye alle Juden, schuldige oder unschuldige, was Orttes undt Standts sye in Mähren wohnen, obgleichen keiner desselben Orttes, Stadt undt Gebitts interes3iert, arrestiren undt fangen möchten, welches keinesweges aus so gedachtem Patent kann erzwungen werden. Auf dieses ihnen geandtworttet, wie dan klar zue sehen, das sye unbillich arrestirt, undt hierzuo durch dies Mittell genöttiget wordenn, die Patenten aber sagten clar, das allein gegen denen mitt Arresten verfahren werden solle, so ut supra.

Hergegen aber haben die Juden von Cremsier [f], Nickls-

purg, Hungerisch Brodt undt Bisencz, Eltiste, vor sich undt ihren Teill eingebrachtt, das die vier Juden, so sich a/nn/o 602 in Crembser Simonis undt Juda Margkt vor Eltiste ausgaben undt verschrieben, keine Eltiste nicht gewesen, hetten auch, wan sye gleich Eltiste waren, keine Macht, die gancze Judenschafft, also wie sie sich unterwunden, zue verobligiren; Währe zue Prag vor etlich Jahren anbevohlen worden, sye Kauffleutte solten sye in Mähren anklagen ; Zuo diesem Endt dan gedachte verschribene Juden vom Herrn Landtshaubtmanne gefenglich eingezogen worden, Auch zwai in der Gefengnus gestorben; E3 sey aber von den Ke3lerischen einzige Clag der interes3ierten Juden Obrigkeit nie eingebracht worden, sond/er/n mit etlichen particularen Schuldigern in Vergleichnus sich eingelassen undt eczliche Terminen, laut deren Qwitungen /!/, so die Juden aufgewiesen, ihnen richtig gemacht worden, wären derwegen nicht schuldig diejenigen, so im wenigsten interes3iert, zu zahlen. E3 wollten aber die Eltisten, so bey dieser Commi3ion erschienen, bewilligen, ein jeder seiner Ortt Juden, so weit was von der clagenden Partey erwiesen würde, zur Beczahlung ernstlich halten; Wie ich mich dan selbst auch erkläret, für meine Nickolspurgerische undt Cremsierische Juden, dafern es probiert würde, das sye interessiert, zue zahlen, undt alsbladt angeordnet, das der Judt von Cremsier, so 260 fl. schuldig sein solle, wan mans bewiese, seinen Taill richtig mache; Die Ke3lerischen aber es nicht annehmen wöllen, sond/ern/ mit weitterer Bedrawung der Aufhaltung sich hören lassen; Dahero sich dan diese Commission ohne

Frucht zersto3en.

Weil dan augenscheinlich zue sehen, das die gancze mährische Judenschafft meines Erachtens wieder Recht undt Billigkeit in diesen Schuldthandell geczogen wirdt undt allerley schädtlicher Weitlauffigkeiten, so durch dieses ent.tehen möchten, s/i/nd zue befürchten; Also ist main gehorsambiste Mainung, es wehre diesem ganczen Wesen auf das Füglichste abczuhelffen mit Bestallung einer vollmechtigten Commission von Personen beyder Länder Mähren undt Österreich undt eines Obermans, bey welcher genczlich solte erkennet werden, wehr schuldig oder nitt, damit also nach genugsamer Erkandtnus die Unschuldigen von dem unbillichen Arrest durch Euer kay/serlichen/ Patent verhüttet[!]; Hergegen aber die Obrigkeitten der rechtschuldigen Juden ernstlich zue Contentierung gehalten oder ihnen Interes3ierten uberantworttet würden; Auch da die Kaufleutte unbillich undt wieder Recht arrestiert hetten, man sie straffe. Hierzwischen aber allerley dergleichen Repressalien inhibirt undt gänczlich eingestellet würden.

Wa3 auch main Mitcommi3arj für seine Person, die hochlöb/liche/ nieder-österreichische Regierung, berichten thut, geruhen Euer kay/seliche/ M/ajestä/t aus derselben Relation, deren Copey g[l]ich unterdes3en hier beygelegt, allergnedigist zue vernehmen. Bitt auch, Euer röm/isch/ kay/serliche/ M/ajestä/tt wollen mich allergnedigist dergleichen Commission erlassen, fürnemblich, weill, wie sye Kaufleutte für-geben, wier allein zue Ansehen der Bezahlung undt im übrigen kein Gewaldt hetten, deputiert sein solten. Undt thue

hiemit mich zue kay/serlichen/ undt königlichen Gnaden alleruntertheni gist undt demüttigist empfehlen.

Datum Nickelspurg, den 12ten Juny a/nno/ 1617.

Euer röm/isch/ kay/serlichen/ May/estä/tt / .....[h]/

AMV-Morava-6046, fol. 7a-10b ;

a) zwei Buchstaben unleserlich ;
b) Uh.Brod (Ung.-Brod) , okr. Uh.Hradiště (Ung.Hradisch) ;
c) Bzenec (Bissenz) , okr. Hodonín (Göding) ;
d) Ivančice (Eibenschitz), okr. Brno-venkov (Brünn-Land) ;
e) Jemnice (Jemnitz), okr. Třebíč (Trebitsch) ;
f) Kroměříž (Kremsier) ;
g) Mikulov (Nikolsburg), okr. Břeclav (Lundenburg) ;
g) fehlt ;
h) folgen Unterschriften. fol. 10b Adresse und Vermerk: 19. Junj 1617 praes. ;

1619 XI 22, I/143

Brno: Das mährische Direktorium verbietet Gold und Silber an Vorkäufer překupníci und Juden zu verkaufen, die aus dem Ausland leichte Münze einführen. Gold und Silber können an das Land verkauft werden, das daraus gute Münzen schlagen lassen wird.

SAB-Znojmo III - 1619 XI 22 ; Kameníček, Sněmy III. S.521 ;

1620 VIII 29, I/144

Olomouc: Patent des Ladislav Velen z Žerotína über Schritte gegen die Münzausfuhr aus Mähren nach Schlesien durch Christen und Juden.

Zpráva mne dochází, že protiv předešlému zapovědění mnozí z křesťanů i židů jak stříbro, tak i minci starou

z země do knížectví Slezských i jinam, kde se minci povyšuje, vynášejí a tudy minci v zemi této k obecnému dobrému vyzdvižení nemalou újmu a škodu činí: protož VMostem a vám všem pánům obyvatelům markrabství Moravského v známost to uvozojíce z ouřadu hejtmanského poroučím a od osoby své přátelsky za to žádám: kteříkoli na gruntech VMti a vašich buď mejta a cla, neb města a městečka na silnicích z země této do jiných zemí jdoucích míti ráčíte a máte, že to jak při mejtnejch tak i při jiných osobách přístně nařídíti ráčíte a nařídíte, aby na takové osoby, buď oni křesťané nebo židé, bedlivý pozor dali, je i předhledávali, a při kterémž by se co toho od stříbra neb mince staré nalezlo, ježto by do jiných zemí na škodu mincovýni země této vyváženo bylo, jej s tím stříbrem nebo minci starou bráti a do měst Olomouc nebo Brna, kdež by komu z VMti a vás nejblíženi bylo, posílati poručiti ráčíte, tak aby pro přetržení a zastavení toho škodlivého neřádu vedle provinění a zasloužení trestáné bejti mohli.

Kameníček, Sněmy I, S.304 f., n. SAB - Všeobecné listiny ;

MATERIALIEN ZUR GESCHICHTE DER EINZELNEN JUDENANSIEDLUNGEN

Boleradice - Žeravice

Boleradice, okr. Břeclav (Lundenburg)

1574 IV 16, II/Boleradice 1
VIII 17,

Wien;
Wien: Maximilian II. an den Abt des Klosters Zábrdovice (Obrowitz, heute Stadtteil von Brno), er möge seine Untertanen zur Erstattung des Getreides und Mehls anhalten, das diese dem "židu Vítkovi z Polehradic" schulden. Die Untertanen berufen sich darauf, daß sie der Abt selbst dazu angestiftet habe, die erwähnten Waren nicht zurückzugeben.

AMV - Morava - 1990.

1613 XII 13 II/Boleradice 2

Petr Bošovský z Polanky zitiert Jan Rejtejn z Vargelit zur Zeugenaussage im Zusammenhang mit dem Kauf von Schmuck von einem Juden in Poleradice durch Bohunka Chorynská.

Petr Bošovský z Polanky pohoním Jana Rejtejna z Vargelit a na dvoře /v/ Velkejch Pavlovicích[a] ku prvnímu panskému zemskému soudu, kterýž v městě Brně držán bude, zatkyní a zytykuji jej pod paní Kateřinou Balffy z Erdeodu a na Hodoníně[b] v dědině Velkých Pavlovicích, kdež týž Jan Rejtejn byt svůj má, z summy 176 zl. 20 gr. alb., za 1 zl. 30 gr. a za 1 gr. 7 d. alb. počítajíce, a jemu vinu dávám, že mi toho svědomí, což jest jemu o tom v pravdě povědomě, budouce spolu se mnou a s jinejmi poctivejmi rytířskejmi osobami v dědině Kobylím[c] u Bohunky Choryňské ve dvoře jejím v středu po velikonoci, to jest 10.dne apprilli léta tohoto 1613, že jest od též Bohunky Choryňské zjevně mluviti slyšel, že jest ona sama osobně své vlastní klíno-

ty od žida v městečku Polehradicích vyplatila těmi penězi, kteréž jest neboštík Jindřich Kříkotský, manžel její, od Karla Husi byl vypůjčil, za kteréž sem já spolu s jinejmi poctivejmi osobami byl rukojmě, a oddíl svůj sem témuž Karlovi Husovi 176 zl. 20 gr. dáti musel, a což by jemu dále i více o tej vší věci v pravdě povědomé bylo, listem pod pečetí svou, vedlé práva a pořádku země této Margkrabství moravského ku potřebě mé před Jeho Mi/los/tí panem ßejtmanem, /...../

SAB-A 3(půh.Brno)-35, fol. 124b-125a (alt 106-107).

a) Velké Pavlovice (Gro3-Pawlowitz), okr.Břeclav (Lundenburg);
b) Hodonín (Göding) ;
c) Kobylí, okr. Břeclav (Lundenburg) ;

Boskovice (Boskowitz), okr. Blansko:

1565 II/Boskovice 1

Es wird bestimmt, da3 die Juden

"ouřad i obyvatelé Boskovské v poctivosti měli a váž-
nosti naproti tomu aby ouřad židům, jestliže by jim kdo
ubližoval aneb ubližovati a na ně vznésti chtěl, jich v tom
podle náležitosti chránili a při městečku lidem obecným ubli-
žovati nedopouštěli"

sowie, da3

"židy v jednání právním soudily jen židovské osoby." a)

Knies, VM Boskovice, S.76 ; Gold-Flesch, Boskowitz, in: Gold, Mähren, S. 123.

a) Außerdem ist es Juden verboten, in Dörfern mit Waren zu hausieren (vgl. Knies, VMBoskovice, S.75 ; Hosák, Dějiny Boskovska II, S.94 ; Gold-Flesch, in: Gold, Mähren, S. 123). Im gleichen Jahr tauchen Juden auch als Grundbesitzer auf (vgl. Knies, VMBoskovice, S.75 f.; Gold-Flesch, Boskowitz, in: Gold, Mähren, S.123).

1567 VI 9, II/Boskovice 2

Wien: Maximilian II. an den Hejtman in Mähren, daß sich der Jude Gerstl über Vít Eder ze Šťavnice na Bozkovicích beschwert. Der Hejtman soll dafür sorgen, daß Eder Gerstls Frau aus dem Gefängnis entläßt und ihm seinen Besitz zurückgibt.

AMV - Morava - 1036.

1567 II/Boskovice 3

In Boskovice wird erstmals ein Judenrichter erwähnt.

Knies, VMBoskovice, S.75; Gold-Flesch, Boskowitz, in: Gold, Mähren, S. 123

1591 s. II/Lipník 13

1595 II 20, II/Boskovice 4

Praha: Rudolf II. an die von Olomouc in der Angelegenheit des Šalomoun žid aus Prostějov und der nachgelassenen Schulden des Kapl žid aus Boskovice

Olomučanů/m/. Rudolf etc. Opatrní věrní naši milí, jakou nám správu statečný Václav Morkovský z Zástřizl (titul), věrný náš milý, na poručení nejvyšších ouředníkuov a soudcuov zemských, rad našich tehdáž místodržících

Království českého, k vám v přítomnosti zde naší z strany Šalomouna žida z Prostějova[a] pošle, činy prosíc nás v tom za milostivé opatření, tu vám pro vyrozumění příležitě odsílati a při tom poroučeti ráčíme, poněvadž se nadepsaný Václav z Zástřizl (pokudž jeho kdo z čeho viniti chtěl) ku pořadu práva svého odvolává, tu z koho právo býti chce a slušné věci žádá, abyšte tu všeckny dluhy po někdy Kaplovi židu, poddaný/m/ jeho, bez všelijakého prodlévání nařídili, se vědouc.

Dán na Hradě našem pražském v pondělí po neděli Reminiscere léta 95. 20 februarii.[b]

AMV-Morava- 3692, fol. 1a;
a) Prostějov (Pro3nitz) ;
b) in margine: P. Václav Morkovský z Zástřizl.

1595 VII 6, II/Boskovice 5

Olomouc: Bürgermeister und Rat der Stadt Olomouc (Olmütz) an Václav Morkovský z Zástřizl a na Boskovicích in der Nachla3angelegenheit des Kapl žid aus Boskovice.

Urozenému a statečnému rytíři, panu Václavovi Morkovský/mu/ z Zástřizl a na Boskovicích, Je/ho/ /Mil/o/s/ti císaře římského, uherskéh/o a českýho etc. krále fiersneydera, pánu a příteli nám laskavě příznivému. Službu svou vzkazujeme, urozený a statečný rytíři, pane a přítel/i/ k nám laskavě příznivý. Zdraví a jiného všeho dobrýho od Pána Boha Va/ší/ /Mil/o/s/ti věrně rádi přejeme. Jakou správu na psaní Va/ší//Mil/o/s/ti nám učiněné rychtář pří-

sežný městský dává, tu Va/ší/ /Mil/o/s/ti pro další té věci vyrozumění příležitě[illegible] odsíláme, a poněvadž bes /!/ toho není, že těchto dnův v tej věci Kapla žida se dotýčející opět milostivé poručení J/eho/ M/ilosti/ c/ísaře/, pána našeho nejmilostivějšího, od nás Jana Břeského, měštěnína Nového Města Pražskýho, dodáno jest, na kteréžto J/eho/ M/ilosti/ c/ísaři/ správu svou poníženou sme učinili a na ten čas od J/eho/ M/ilosti/ c/ísařské/ milostivýho nařízení, jak bychom se v tom dále říditi /i/ zachovati měli, očekáváme, znáti ráčíte, že nám něco proti tomu před sebe bratí trefiti se nemůže, kdež o Va/ší/ /Mil/o/s/ti pochybnosti nemáme, znaje věc takovou býti, že nás při osobě Va/ší/ /Mil/o/s/ti omluvna jmíti ráčíte. S tím se Va/ší/ /Mil/o/s/-ti na všem dobře míti vinšujeme. Dat/um/ ve čtvrtek po s/vatém/ Prokopu léta 1595.

Purkmistr a rada města Olomouce.

AMV - Morava - 3692, fol. 3a ;

1595 VII 15, II/Boskovice 6

Boskovice: Václav Morkovský z Zástřizl a na Boskovicích an einen nicht näher bezeichneten Landesbeamten des Markgrafentums Mähren in der Nachlaßangelegenheit des Kapl žid aus Boskovice.

Službu svou vskazuje/m/. Urozený a statečný rytíři a pane příteli a bratře muoj zvláště milý, zdraví přejem, jinýho všeho dobrýho přeji Va/ší/ /Mil/o/s/ti od Pána Boha věrně rád. Jakž jste mně při minulým postním sjezdu v Praze

milostivé poručení ku pánům Olomučanům od J/eho/ M/ilosti/ c/ísařské/, pána mého nejmilostivějšího, vyjdenati ráčili, aby mně všecky dluhy po neboštíkovi Koplovi židu, poddaném a služebníku mém, náležité, kteréž od nejakého Šalomouna žida s Prostějova[a)] nepořádně ustaveny při právu jejich byly, vydali, a ten Šalomoun žid jestliže by mne anebo-li nápadníky Kople žida, kde usedlí jsou, s čeho vinniti chtěl, podlí pořádku Margkrabství mor/avského/, že se jemu cesta nezavírá, ale posavád ještě mně se dokonale témuž milostivému J/eho/ M/ilosti/ c/ísařské/ poručení zadosti neděje, že rychtář olomúcký, přímouce nejaký postavy souknův /!/, neboštíku Koplovi náležité, od dlužníků jeho, tomu Šalomounovi židu bez vědomí a vuole mej je vydal, s kterýmiž on, nesmíc zde v Margkrabství mor/avském/ pro svý lotrovství býti, do Polsky ušíl. Když sem pánům Olomučanům o to psaní učinil, co mně za odpověd dávají, hodnověrný přípis jeho příležitě posílám. Rychtář pak jejich tím se vymlúvá, že ty postavy, prví než sem já milostivý poručení J/eho/ M/ilosti/ c/ísařské/ pánům Olomučanóm odeslal, je tomu Šalomounovi židu vydal, a jako bych já se před právem Jeho /Milos/ti /v/ oddal, a ta věc právním procesem konána byla. Čemuž sem vždycky odporoval a nikdá v odpovídání, poněvadž k tomu právu nenáležím, dáti sem nechtěl, než na pořádky a zřízení zemský se odvolal. Nyní pak srozumívám, nemoha ten lotr žid Šalomoun s též svou faleš nic na mně obdržeti, nejakýho Jana Břeskýho, měštěnína novoměstskýho, nastyloval, aby on na místě jeho se mnou o ty dluhy činiti měl. Ten pak Jan Březskýho pak jest sobě o túž věc mimo předešle mně dané milos-

tivé poručení jiné od J/eho/ M/ilosti/ c/ísařské/ ku pánům Olomučanům vyjednal, o kterémž nač se vstahuje, žádnej vědomosti posavád nemáme.

I oba majíc se za nejakýho a k sobě vždycky náchylnýho pána a přítele a bratra, velice a přátelsky prosím, že mně při J/eho/ M/ilosti/ c/ísaři/, pánu mým nejmilostivějším, milostivé poručení ku pánům Olomučanům objednati ráčíte, aby mne J/eho/ M/ilost/ c/ísař/ při předešlýmh milostivým poručení zanechati ráčil. Však jestliže mně kdokoli aneb siroty po týmž neboštíku Koplovi židu zde, kde usedlí jsou, s čeho vinniti chtíti bude, rád jemu podlí pořádku Marg-krabství moravského odpovídati chci, kdež ponížené naděje k J/eho/ M/ilosti/ c/ísařské/, pánu mýmu nejmilostivějšímu, jsem, že mně milostivě při tom zanechajíc, k jinými právu odtahovati neráčí. K Va/ší/ Mil/o/s/ti pak, svému zvláště milému pánu a příteli a panu bratru, sem celej naděje, že tejto mej duověrnej žádosti pro mé volné podlí nejvyšší možnosti všelijakým dobrým přátelstvím odměněný a odsloužené oslyšeti neráčíte. Odpovědi přátelské od Va/ší/ /Mil/o/s/ti s vykonáním žádosti mé očekávati budu. S tím se Va/ší/ /Mil/o/s/ti od Pána Boha na všem dobře a šťastně jmíti vinšuji.

Dat/um/ na Boskovicích 15. dne julii léta Páně 1595.

/..../ Václav Morkovský z Zástřizl a na Boskovic/!/ /..../

AMV-Morava- 3692, fol. 4a-5b

a) Prostějov (Pro3nitz) ;

1595 XII 6 II/Boskovice 7

Praha: Rudolf II. an den Unterkämmerer und den Prokurator in Mähren in der Nachlaßangelegenheit des Kapl žid.

Dole psaným osobám. Stateční a slovutní, věrní naši milí, z příležících suplikací a jiných spisuov, jaké rozepře mezi statečným Václavem Morkovským z Zástřizl (titul), věrný/m/ naším milý/m/, s jedné a Janem Březským, měštěnínem Nového Města Pražského, též Šalomounem židem z Prostějova [a] z strany druhé, co se nějakých dluhuov po někdy Kaplovi židu dotejče, jakž při domácí/m/, tak při vrchní/m/ právě jsou zašly, šířeji vyrozumíte; i kteřížto [d] odporové aby pro ubytí souduov a stěžních zaneprázdnění mírný a slušný prostředky /..../[b] a spokojeni bejti mohli, osoby vaši /!/ za komisaře jsme mezi stranami nařídili, ráčili vám milostivé poroučení, abyšte se spolu o jistej čas a místo starali, strany před sebe sročili, je vyslyšeli a všelijak se k tomu přičinili, abyšte je v tom, pokudž možno bude, mírnými a slušnými prostředky porovnati mohli. Dán na Hradě našem pražským v středu, den s/vatého/ Mikuláše, léta 95.

Podkomořímu a prokurátorovi Mar/gkrabství/ mor/avského/.

6. decemb/ris/ [c]

AMV-Morava-3692, fol. 2a/b ; vgl. AMV Morava-3999 (Prostějov)

a) Prostějov (Pro3nitz) ;
b) unleserlich ;
c) in margine: Comissí mezi Václavem Morkovským z Zástřizl a Janem Březským ;
d) im Original :kderzizto ;

1597 II/Boskovice 8

In Boskovice wird ein jüdischer Lehrer Beneš rektor žid erwähnt.

Knies, VM Boskovice, S. 76 ;

1603 IV 2, II/Boskovice 9

Linz: Auf dem Ostermarkt läßt ein Jude Joseph aus "Pogscawitz" 12 mal auf der Federwaage wiegen.

Kurrein, in: JbGGJČ IV /1932/, S.483, n.StA Linz;

1615 XI 28, II/Boskovice 10

Boskovice: Václav Morkovský z Zástřizl bestätigt eine Urkunde aus dem Jahre 1575, eine seines Vaters Bohuš aus dem Jahre 1608, sowie ein verlorengegangenes Privilegium seines Bruders Bedřich aus dem Jahre von 1612, und verbessert und erweitert die Rechte der Bürger von Boskovice. U.a. wird bestimmt, daß den Juden in der Judengasse (uličníkům židům) nicht verwehrt werden dürfe, Bier oder Wein zum Trunk zu nehmen.

Lipka, Boskovice, in: ČSPS IX (1901), S.171, n. MA Boskovice, Nr. 7 ; Knies, VM Boskovice, S. 75

Břeclav (Lundenburg)

1528 XII 18 II/Břeclav 1

Břeclav: Hartman z Lichtnštejna zitiert Jan st. z Žerotína, weil dessen Jude Šleml aus Břeclav einem seiner Untertanen widerrechtlich 7 Schock gr. beschlag-

nahmte, und seinen Onkel, Linhart z Lichtnštejna, weil zwei seiner Untertanen aus Mikulov (Nikolsburg) für Šleml ausgesagt haben.

Harthman z Lichtštejna, z Niklspurku etc. pohoním pana Jana Staršího z Žerotína na Strážnici z dědin /..../ 50 š. gr. če/ský/ch širokých, a tu jemu vinu dávám, /že/ Šleml žid, poddaný je/jo/ z městečka Břecslavi, služebníku mému, zejména Pavlovi Střelci, v témž městečku Břecslavi u rychtáře sumy peněz, totiž 7 š. gr. vídeňský/ch/, obstavil, kteréžto peníze svrchu psaného služebníka mého jsú, nemaje k tomu žádného práva, a on pan Jan téhož žida k tomu míti nedbá, aby služebníku mé/mu/ ty peníze z vobstávky propustil. Znali se /..../ a)

Harthman z Lichtnštejna/ etc. poh/oním/ Linharta z Lichtnštejna/ etc., strýce svého, z dědin etc. z 50 š. gr. č/eský/ch širokých, a tu jemu vinu dává/m/, že mi k tomuto panské/m/u prvnímu sněmu brněnskému lidí svých z Niklšpurku, zejména Zikmunda Eklhartha a Michala Zámečníka p/řed/d pana Hajtmana a pány jich milosti ku potřebě mé postaviti nedbá, jako sou Šlemlovi židovi v městečku Břeclavi protiv služebníku mé/mu/, totiž Pavlovi Střelcovi, svědomí dali. Zná-li se /...../

SAB-A 3 /půh.Brno/-14, fol. 112a (alt 63); vgl. Hosák, K dějinám obcí břeclavského okresu, S.63 ; Schweiger, Lundenburg, in: Gold, Mähren, S. 321 /dort falsche Jahreszahl 1525 !/

a) Marginalie : Ten rok nemocný pa/n/u Jano/vi/ Sta/r/ší-/m/u z Žerotí/na a / ..../ pa/n/u Jano/vi/ mladší/m/u ten rok nemocný, pak zmořené/m/u podlé p. 1529

Odložen s vuolí obojí strany d/o/ prvé/h/o p/rá/va 1531.
Poklid na mocné přestání.

1562 III 20, II/Břeclav 2

Praha: Offener Brief für Izák žid z Břeclavi, es solle ihm gegenüber seinen Schuldern, die ihm rechtens verschuldet sind, und die er mit diesem Brief forderte, zu seinem Recht verholfen werden.

BD-dt. Nr. 643 (č.Nr.641), n. AMV-místodrž.- Recesse, Bd.65.

1564 X 2, II/Břeclav 3

Eisenstadt: Auszug aus: Abraham Puzman, Beschreibung und Steuer Anschlag in der Statt Eysenstatt, welich alda wonendt und strayffendt sein, so den 2 ten Octobris des 64. Jars beschehen. Oesterreich innd/er/ d/er/ Ennss A° 65.

Markhuss Jud, Raby, ist bürrtig von Zisstersdorff a), hat 6 Khinder, wonnt anjetz in Mähren zu Lumpenburg b), ain wail von Veldsburg c). Ist ain Handlsman, zeigt an, er geb seinem Herrn die Steuer.

Moses, Eisenstädter Juden im 16.Jhdt., S. 70 f.,n. Hofkammer-A. Wien, Fasc. Österr. W 28/2, fol. 48a-51b; vgl. a. Schwenger, Lundenburg, in: Gold, Mähren, S.321; Grunwald, Samuel Oppenheimer und sein Kreis, S.21, 23;

a) Zistersdorf, Niederösterreich ;
b) Břeclav (Lundenburg);
c) Valtice (Feldsberg), okr. Břeclav (Lundenburg);

1567 VII 24, II/Břeclav 4

Pressburg: Maximilian II. an Jan z Žerotína, er solle der Eliška Hiršová židovka auf ihr Gesuch hin die Waisen nach ihrem Onkel, Rabbi Markus, zusammen mit seinem hinterlassenen Besitz, der sich auf den Gründen Žerotíns in Břeclav befindet, in Obhut herausgeben.

AMV-Morava-1060

1567 IX 12, II/Břeclav 5

Wien: Maximilian II. an den Unterkämmerer in Mähren, er solle sich um Štěpán Posgaj kümmern, der sich über die Juden Kulman aus Břeclav und Josef aus Hodonín beschwert.

AMV-Morava-1102

zwischen
1586 III 21 und VII 22: s. II/Postějov 24

1614 XI 28 II/Břeclav 6

Jindřich Leva z Brozánek zitiert Bohuslav Matuška z Topolčan, für den er bei einem Juden aus Břeclav gebürgt hat, ohne seinen Schaden ersetzt bekommen zu haben.

Jindřich Leva z Brozánek pohoním Bohuslava Matušku z Topolčan ku právnímu panskému zemskému soudu, kterýž v městě Brně držán bude, zatkyní a zatykuji jej pod panem Zdeňkem Žampachem z Potštejna a na Hodoníně v dědině Rakvicích [a], kde týž Bohuslav Matuška byt svůj má, z summy 50 zl., za 1 zl. 30 gr. a za i gr. 7 d. alb. počítajíce,

a tu jemu vinu dávám, že sem na něho židovi v městečku Bředslavi, souce rukojmím zaň, summu 50 zl. počtu ut s/upr/a dáti musil. A on Bohuslav Matuška mně těch 50 zl. dáti nechce. Zná-li se / ...../ [b]

SAB-A 3(půh. Brno)-35, fol. 369a (alt 346)&;
a) Rakvice, okr. Břeclav (Lundenburg) ;
b) in margine: Srovnáno ;

1614 XI 28, II/Břeclav 7

Jindřich Leva z Brozánek zitiert Bohuslav Matuška z Topolčan, für den er bei einem Juden in Břeclav gebürgt hat.

Jindřich Leva z Brozánek pohoním Bohuslava Matušku z Topolčan ku prvnímu panskému zemskému soudu, kterýž v městě Brně držán bude, zatkyní a zatykuji jej po panem Zdeňkem Žampachem z Potnštejna a na Hodoníně v dědině Rakvicích [a], kdež týž Bohuslav Matuška byt svůj má, z summy 22 zl., 15 gr., za 1 zl. 30 gr. a za 1 gr. 7 d. alb. počítajíce, a tu jemu vinu dávám, že sem za něho židovi v městečku Bředslavi, jsouce rukojměm zaň, ouroku 22 zl. 15 gr. počtu ut s/upr/a dáti musel, a on mně týž Bohuslav Matuška takových 22 zl. 15 gr. počtu ut s/upr/a dáti nechce. Zná-li se /...../ [b]

SAB-A 3(půh.Brno) - 36, fol. 369b (alt 346) :;
a) Rakvice, okr. Břeclav (Lundenburg);
b) in margine: Srovnáno

2.

Brod Uherský (Ungarisch-Brod), okr.Uherské Hradiště
(Ungarisch-Hradisch)

1558 VII 30, II/Brod Uherský 1

Brod Uh. : Jetřich z Kunovic verleiht der Stadt Uh. Brod das Heimfallsrecht und verspricht, nicht mehr als die vier Judenfamilien, die er aus der Vorstadt in die Stadt übernommen hat, dorthin zu ziehen.

Ich, Getrzich von Kunowitz und auff Ungarischen Brod, mit meinen Erben, khünftigen Nachkomen, Herren und Inhaber der Stadt Ungarischen Brod, bekhenne hier mit diesem Briffe vor jedermänniglichen, den diesen sehen oder lesendt heren werden, wie da3 vor mich erschinen Bürgermeister und Eltisten, auch ganze Gemeine obgeschribener Stadt, meine Unterthaner /!/, und mich al3 ihren Erbherren demüttig gebetten, da3 ich ihnen einen Brief auf die Absterbe sol geben, de3gleichen den Vorstettlern und Hawrzizern, also da3 sie ihre Gütter, wenn es ihnen wohldunket und beligte, geben, verschaffen mögen, bey frischen /!/ Lebenszeiten, auch auf dem Todtbette, darbey in dem Schenk, den ich habe in der Vorstadt gehalden, so ihnen kein Beschwernu3 noch Schad nicht geschehen, und da3 sie Hawrziz, Trichte, Mihlen, Weinzehendt auf diesen Grunden frey ohne alle Hinderung, auch meine Erben und Nachkomen genie3en khennen, also wie sie es zuvor genossen haben, dazu auch die Chrastka und Naklady über dem Schlo3, auch Krolowy mit denen Waaden. So habe ich mich geneigt zu ihren Bitten, und damit sie desto besser ihr Nahrung unter mir fihren khennen, dan ich sie erkandt durch

alle Zeit in allem getreue Unterthanen, diese Genade ihnen thue und die Absterbe, wie oben geschriben, ihnen, ihren Nachkhomen, jetzt ~~auch~~ und auf ewige Zeit lasse und gebe./..../ Auch den Schenk, welchen ich in der Vorstadt habe gehalten, danen ganz ablassen, also da3 in der Vorstadt, in der Stadt, weder in dem Schlo3e /!/ kein Erbher und Inhaber selber Stadt auf ewige Zeit nicht Macht habe zu schenken und in diesem Ungelegenheit zu machen, au3er der für Dreyling Wein auf die Rey oder Porzadky au3 denen für jüdischen Heysern, die /ich/ mir zum Schenken vorbehalte, auch ihnen selbsten vor mich, Erben und Nachkomen zusage, da3 in der Stadt ohne die für Heyser dieser Zeit, in denen die Juden sein, keine mehr in die Stadt nicht sol zuseczen ich./..../

Und solches ich obengeschriebener Getrzich mit Erben, meinen Nachkomen und Inhabern der Stadt Ungarischen Brod, obgeschriebenen Bürgermeister und Rath, auch ganzer Gemeine und Zugethanen selber Stadt, wie obgeschriben stehet, iezigen und khünfftigen, gelobestsebsten /?/ voor sich, Erben und Nachkomen, auch Inhabern, erber und christlich, ohne Stirzung thun und erhalten. /..../

So geben und geschriben auf Ungarischen Brod /am Samstag/ nach Fest Sanct Jakobi Apostel Gottes im Jahr thausendtfünfhundertachtunfünfzigisten gerechnete etc.

SAB-F11-147 (U.B.-P.18c), fol. 1a-2a (Übersetzung aus der 2. Hälfte des 17. Jahrhunderts); č. Text ebenda fol. 5a-6b (begl. Abschrift 1604 VI 30); ebenso fol. 27a/b;

1564 I 26, II/ Brod Uherský 2

Praha: Befehl Maximilians II. an Jetřich z Kunovic a na Brodě Uherském. Dieser habe den Ysrael žid z Kolína gezwungen, sich in Uh.Brod seßhaft zu machen, als er sich dort bei seiner Schwester zu Besuch aufhielt. Er mußte ein Haus kaufen, um aus dem Gefängnis entlassen zu werden. Maximilian II. ordnet die Freilassung des Juden an.

AMV-Morava-578

1564 X 2, Eisenstadt: s. II/Slavkov 2

1569 III 22, Wien : s. II/Mikulov 3

1569 VI 7, II/Brod Uherský 3

Brod Uherský: Jetřich z Kunovic an die Stadt Trenčín, sie solle drei ihrer Mitbewohner zur Bezahlung ihrer Schulden bei dem Juden Izák Stusel für Wolle anhalten.

Službu svú vskazuji, moudří a opatrní páni a přátelé a sousedi moji milí. Zdraví i jiného všeho dobrého, toho bych vám přál. Izák Stusel, žid z Brodu Uherského, poddaný můj, dal jest mi správu, že jest jemu Martin Štencl, Jura Štencl, Foltýn Tomáš, spolusousedi vaši, za vlnu dlužni pozůstali, a před nedávním časem jest jich obeslal před rychtáře a na právě jest peńíze žalobní położil a podnes sou jemu zaplatiti nechtí. A protož vás za to přátelsky žádám, že jich k tomu přidržeti budete, aby voni jemu takový dluh zaplacen byl /!/. Neb jestli by se toho nestalo,

musil bych tu cestu najíti, že by poddaný žid můj k zápla-
tě přijíti mohl. S tím se vám na všem dobře a šťastně míti
vinšuji. Dan na Brodě Uherském v úterý po Svaté Trojici
léta 1569.

Jetřich z Kunovic a na Brodě Uherském.

Macůrek-Rejnuš, České země a Slovensko I, Nr. 67, S. 226,
n.S.96, Anm 167 n. MATrenčín; vgl. a. Válka, Uh.
Brod, Reg. Nr. 7.S.195 (dort als Datum VI 12).

1577 II/Brod Uherský 4

Kolman žid aus Uherský Brod an die von Trenčín wegen einer
Forderung, die er dort hat.

Macůrek-Rejnuš, České země a Slovensko I, S. 97, Anm, 167,
n. MATrenčín;

1578 V 28, II/Brod Uherský 5

Brod Uh. : Jetřich z Kunovic a na Brodě Uherském an die
ungarische Kammer über die ungerechtfertige Kon-
fiskation von Pferden eines seiner Juden durch
die ungarischen Zöllner.

Službu /..../ co se těch třicátníků, kteří sao neslušně,
nenáležitě i nespravedlivě tři koně židu mému na svobodné
cestě nedaleko města vzali dotýče, ještoť von těch koní nikdy
v Uhřích nekoupil, než tu, v městečku Bánově [a)], a to jim
chtěl hned ukázati, ale oni koně odebrali, ničeho toho sly-
šeti nechtěli. Tak jakž předešlé, od syna mého Jana s va-
ších milostmi o to mluveno bylo z psaních vaších milostí

rozumím, že na psaní vašich milostí málo dbají, a tady co tak na cestách pravě i nepravěvezmu, málo toho do komory se dostává. Však v Moravě třicátníci jsou, a zvláště zde v Brodě. Poněvadž do města jel, bylibyse zdejší třicátnici, neměl-li by žid ceduli o tom přesvědčili. Neb Jeho milost císařská proto zde v Moravě třicátníky jmíti ráčí, projedeli kdo v Uhřích třicátek, aby zdejší třicátníci cedule a ne oni Uherští vybrali. Předešle sou pravili, že sou ty koně do komory dali a vašich milosti ste nic o tom věděti neráčili a protož jako předešle syn můj, tak i já vašich milostem za to žádám, že tomu chudému židu ty koně zase navrátiti rozkázati ráčíte, neb jistotně křívda jemu se stala. Věřím, že to pro spravedlnost učiniti ráčíte a zase toho vašich milostem vodsluhovati nepominu.

S tím /..../ Dan na Brodě Uherském, v úterý po památce svatého Ducha, letha 1578.

Jetřich z Kunovic a na Brodě Uherském.

Válka, Uh.Brod, S.202, Nr. 17, n. Camera exarata Budapest.

a) Benov, okr. Uh.Hradiště (Ung.-Hradisch)

1578 II/Brod Uherský 6

Die ung.Zolleinnehmer (výběrčí uherských třicátků) an die ungarische Kammer wegen der Wegnahme der Pferde eines Juden aus Uherský Brod.

Reverendissime, generosi ac /..../

Quomodo se habeat negotium de equis per me Judeo cuidam Hungaricalis Brodae [a] incolae et magnifici domini Theodorici a Kunovicz subdito ademptis, ego ultro reveren-

dissime, generosi et egregiae dominationi vestrae etiam non monitus significare debui, ac iisdem supplicare, ut mihi hac in re sua praesto ope esse dignarentur nolui. Nam idem dominus Theodoricus a Kunovicz sui Judei damnun, ut ex ipsius ad me datis literis intelligere possunt in me recompensare minitari videtur. Negotium itaque illud sic se habet. Ego ex officio meo post nundinas Prividienses [b] circa festum conversionis Pauli, proxime praeteritum celebratas Brodam Hungaricalem me contuleram, ut quia adhuc mercatoribus sum ignotus, lustrarem si qui rederent e Prividia. Ac cum exirem a Broda, video mihi venientem obviam Judaeum illum cum sex equis cantario armentario signatis, et mox ex Judaeo quaero, ubi emerit, solveritne tricesimam et an habet schaedam tricesimalem. Ille attonitus de re inexpectata et male sibi conscius, fugam adornare coepit. Quem ego videns iniuste se gerentem, et equos esse armentarios indomitos adhuc, nec in Moravia sed in Hungaria emptos esse, tres ex illis, quos potui intercaepi et libere Trinchinium [c] deduxi. Quos postea communicato consilio, cum collega meo, domino Joanne Lozzeniaii vendidimus, et quae fisco sacratissimae Majestatis pertinebant fideliter deputavimus. Quod igitur ille Judaeus inique ambulaverit. Hinc facite /...../

Válka, Uh. Brod, S. 203, n. Camera exarata Budapest.

a) Uherský Brod (Ung.-Brod), okr.Uh.Hradiště (Ung.-Hradisch):;

b) Prievidza (ung. Privigye) ;

c) Trenčín (ung. Trencsín) ;

1582 II 23, II/Brod Uherský 7

Brod Uherský: Die Juden Kolam und Samuel aus Uherský Brod an einen Herrn Matěj nach Trnava (Türnau) in der Angelegenheit der Schulden des Jan Kloboučník.

/..../ Jakož nám psaní činíte, ráčíte z strany toho Jana Kloboučníka, kteréhož jsme obžalovali v Hodoníně pro neplacení dluhu spravedlivého, kterýž sou nám povinni všechen cech dluh spravedlivý společně rukama nerozdílnými platiti, a takové peníze dávno nám měly pžinésti sem do Brodu bez všelikých škod a útrat našich. Jakž se přimlouvati ráčíte podle něho, abychom od vašich milostí koží za ten dluh vzali po šilincích i ráčíte sami to dobré znáti, že jest těžká věc statek kupovati, pokud člověk očitě jeho neuvidí. Jsou ochotni počkat ještě do Brodského jarmarku, dostanou-li list pod městskou pečetí, že dluh bude splacen. Pakliž se vašim milostem vidí, že byste poslali koží velkých, ale půl druhého sta a při nich písaře vašeho, aby jich nám prodal přičemž bychme se smluvili, tehdy byste svůj dluh vyrazili.

Válka, Uh.Brod, S.188, Reg., Nr. 38, n. MATrnava ; vgl. a. Macůrek-Rejnuš, České země a Slovensko I, S.97, Anm 167;

1583 V 15 II/Uh. Brod 8

Brod Uh. : Der Scharfrichter von Uherský Brod erhält für die Verbrennung von drei Personen, darunter "třetí židovka z Poteče" a) 4 fl.

Kučera, Uh. Brod, S. 178

a) Poteč, okr. Gottwaldov

1583 VI 15 II/ Brod Uherský 9

Brod Uherský : Der Scharfrichter von Uh.Brod erhält 2 fl. "za klistnu, kterou vzal od žida Izáčka, když měl páliti oběšené" .

Kučera, Uh.Brod, S. 178

1587 II/Brod Uherský 10

Uh. Brod : Die Stadt Uherský Brod an die von Trnava wegen Izák žid aus Uherský Brod, der mit Martin Kyš aus Trnava Handelsbeziehungen unterhält.

Macůrek-Rejnuš, České země a Slovensko I, S. 97, Anm. 167, n. MATrnava ;

1588 V 24, II/Brod Uherský 11

Brod Uh. : Arkleb z Kunovic bestätigt der Stadt Uh.Brod die ihnen in der Urkunde vom 30.Juli 1558 gewährten Privilegien.

Ich, Arkleb von Kunowitz und auf Ungarischen Brod, auch anstadt Johann Getrzich von Kunowitz, meines unertheilten Vettern, sambt meinen Erben und künfftigen Nachkomen, Herren Inhaberen der Stadt Ungarischen Brod, bekhenne hier mit diesem Briff von jedermänniglichen / ...../

Auch den Schenk, welchen mein Her Vatter seliger gedachtn/us/ zuvor gehabt, davon ablassen, also, da3 in der Vorstadt, in der Stadt weder im Schlo3, kein Herr und Inhaber der Stadt auf khünfftige Zeit nicht Macht habe, schenken /zu/ lassen od/er/ etwan Wiederwertigkeit /zu/ machen, au3erhalb

die für /!/ Dreylungk Wein, nach der Rej oder Porzadky genandt, au3 denen für jüdischen Haysern, die /ich/ mir zum Schenken frey lasse; gelobe und zusage vor mich, meine Erben und Nachkommen, da3 in der Stadt ohne die für Hayser, so iezt die Juden darin sein, keine mehr nicht zusetzen solle./...../

So geschriben und geben auf Ungarischen Brod, den fürundczwanzigisten Tag May im Jahr eintausendtfünffhundertundachtundachzigisten etc.

SAB-F11-147 (U.B.-P.18c), fol. 3a-4b (Übersetzung aus der zweiten Hälfte des 17. Jahrhunderts; č. Text: ebenda fol. 7a-8b und 28a-29b, jeweils in begl. Abschrift vom 30.VI. 1604; ebenda fol. 20b-24b (begl.Abschrift des Brünner Probstes 1611 IV 8) ;

1592 VII 21, II/Brod Uherský 12

Trenčín: Kaiserliche Kommissare bestätigen einen Vertrag zwischen Arkleb z Kunovic a na Brodě Uherském einerseits und den Drei3igern von Trenčín, Nové Město n.V. und Vrbové (okr. Piešťany) andererseits über deren Streitigkeiten mit Untertanen des Arkleb z Kunovic.

Léta Páně 1592, v outerý po památce Rozeslání svatých apoštolův, to jest 21.dne měsíce Julii, v městě Trejnčíně, na milostivé poručení Jeho milosti, nejjasnějšího a nejnepřemoženějšího knížete a pána, pana Rudolfa Druhého, z Boží milosti voleného císaře Římského, Uherského a Českého etc. krále a markrabě Moravského etc., námi, Janem Czeredy, biskupem Tynynyenským [a], Geho milosti císaře Římského, Uherského a Českého krále etc. radou, Františkem Revaji z Revy

a na Sklabině, J.M. císařskou radou, Janem Jetřichem mladším z Žerotína a na Strážnici, Jakubem starším Vojskou z Bogdunčovic a na Veselí etc., jakožto komisaři od J.M.C. nařízenejmi, mezi urozeným pánem panem Arklebem z Kunovic[b] a na Brodě Uherským i na místě pana Jana Jetřicha z Kunovic [b], strejce jeho nedílného, týž i na místě měšťanův Brodských, Ostrovských i jinejch lidí poddanejch jeho z jedné, a slovutnejmi panem Matyášem Kolozvárym, nařízenejm třidcátníkem trejnčínskejm, panem Tomášem Pryderovicem, týž nařízenejm třidcátníkem novoměstským, Baltazarem Silešym, týž nařízenejm třidcátníkem vrbovským, i na místě služebníkův a pacholkův jejich z strany druhé, stalo se srovnání i s jejich stran svrchupsaných s dobrou a s svobodnou vůlí na nás mocné přestání o artykule níže psané, a to takové: /...../

Item jakož jest sobě týž nadepsaný pan Arkleb z Kunovic[b] do třidcátníků svrchupsaných novoměstských a vrbovských stěžoval, že jsou nočním časem do markrabství Morav. na grunty jeho dědiny Stráně [e] vpád učinili, lidi v týž dědině zbouřili a svou vůli, jakž se jim nejlépe zdálo a líbilo, tu na těchž gruntech provozovali, a že se těmž lidem poddaným jeho tu nemalé ublížení a vejboj stal, žádajíc, poněvadž se toho proti řádu dopustili, aby jemu to na místě lidí poddaných jeho od nich dostatečně k nápravě přivedeno bylo; proti čemu nadepsaní třidcátníci oznámili, že jsou ňácí Slováci těmi místy koní nemálo hnali, z kterých jsou třidcátku J.M. císařské povinného a náležitého nespravili, a oni podle přísah a povinnosti svých [f] že jsou důchody

a oužitky Jeho milosti císařské náležitě opatrovali, aby jim to k nedbanlivosti jejich přičteno nebylo, netoliko ve dne, ale v noci svá hrdla i zdraví na to vynaložíc, že jsou za nimi jeli, tu na těchž gruntech je přistihli a takové koně k ruce J.M.císařské podle instrukcie a nařízení jim učiněných zajíti a pobrati chtěli. Ale tíž lidé stránští nočním časem že jsou jim těch koní šestnácte vzali a ty že posavad za sebou mají, žádajíc, aby jim to k ruce J.M. císařské zase navráceno, a že jsou je tu bili, dostatečně napraveno bylo. Proti čemuž pan Erkleb z Kunovic [b] opět promluviti dal, že lidé stránští, poddaní jeho, tomu odpírají, aby jaké koně třidcátnejm odjímati měli, a žádných že za sebou nemají, a toho že spravedlivě ničím za pravé neučiní, než toliko jeden kůň, kterýž jest byl jeden třidcátej u nějakého dřeva uvázal, od kteréhož když jej Slováci ti honili, odběhl, ten že s sedlem, s šavlí i s čižmami jsou tíž lidé stránští, poddaní jeho, když již byl den, našli, jej vzavše na Brod pánu přivedl; ale kdyby byl kterej třidcátnej o něj i o to, což tak od poddaných jeho vzato jest, pánu napsal, že by jej byl pán jemu vydati poručil. Ale nadepsaný Tomáš třidcátník spolu s jinými třidcátníky vrbovskými, opomenouc toho řadu, sobě sami na chudejch lidech, poddaných jeho, nápravy činili a jim statečky jejich, když jsou po živnosti své sem do království Uherského jezdili (přijímajíce od nich třidcátek J.M. císařské náležitý) [g] brali a posavad že ty věci za sebou mají, jako zejména toto: Jozefovi židu plátna 17 štuk, Jiříkovi Wolterovi pět postavů sukna a 20 fl. hotových, Lokajovi z Ostrova [h] 2 bečky

vína a dva koně i 3 šíry, za druhé dva koně musel jim dáti 24 fl., Matějovi Krškovi a Čapkovi z Ostrova 44 okovy vína. Kteroužto věc takto sme srovnali a vypovídáme, že nadepsaní třidcátní mají odeslati panu Arklebovi z Kunovic [b] dvanácte osob poznamenaných a třináctýho rychtáře anebo fojta z děd-iny Stráně a žida, kterýž mejto k ruce panský tu na Strá-ni vybírá. Těch třináct osob mají a povinni jsou to přísa-hou jim zepsanou a od nás nařízenou to spraviti, že těch šestnácte koní třicátým neodjímali ani nebrali, ani čí ty koně byli, vědomostí že neměli, a to mají vykonati ve vsi Leskovém [i] 24. dne měsíce srpna, to jest na den s° Barto-loměje nejprv příštího v přítomnosti dvou osob stavu rytíř-ského, kteréž pan Arkleb z Kunovic [b] k tomu nařídí, však tak, aby nebyli služebníci jeho, a služný dvorský stolice Nitrské s jedním přísežným, kteréž mají třidcátníci s sebou vzíti, a ten Tomáš i Baltazar Syleŝy při tom bejti mají, a po vykonání té přísahy mají napředpsaní třidcátníci Jozefo-vi židu plátno, Jiříkovi Wolterovi pět postavů sukna a 20 fl., Lokajovi z Ostrova 2 bečky vína i koně a peníze, Matějovi Krškovi a Čapkovi z Ostrova 44 okovy vína, všecko zouplna a docela neskažené, hned na štvrtej den po sv. Bartoloměji nejprve příštím [k] navrátiti a v moc jejich odvésti a více takových vpádův do markrabství Mora. ani nájezdův nečiniti a nedopouštěti se. Než jestliže by se přihodilo, že by kteří třidcátek J.M. císařské uhnali anebo projeli, napředpsaní třidcátníci nynější i budoucí nemají žádné moci za mezemi anebo hranicemi do markrabství Mor. náležejícími nad lidmi provozovati, ale pokojně toho na dě-

dinách při ouřadech i při vrchnostech těch dědin toho hledati, aby J.M. císařské jakožto králi Uherský /!/ etc. to, což spravedlivě náleží, dojíti mohlo, pán to každý povinen opatřiti, a tak o tom v markrabství Mora. vod pánův stavův nařízeno a mandátem J.M.C. rozepsáno jest. A pán z Kunovic toho koně i s sedlem a s těmi věcmi, které se při něm našly, třidcátným navrátiti aneb peníze jim za to dáti má při s[m] Bartoloměji nejprv příštím. /..../ Item co se stížnosti Jakuba Židka [c], poddaného téhož pána z Kunovic [b], že jest jemu 50 kloboukú na třidcátku vzato, dotejče, poněvadž se to nachází a nadepsaný Tomáš Pryderovic sám vyznává, že jest od něho třidcátek přijal z těch všech kloboukú na den s[o] Bartoloměje příštího, kteréž za nimi zůstávají, navrátiti. /..../ Item co se stížnosti provazníkův Brodských do Tomáše tředcátníka svrchupsaného dotejče, že více od nich třidcátku ze sta provazův [d] bral, nežli prve od starodavna bejvalo; i poněvadž to nařízení nadepsaní třidcátníci mají, aby z každýho zlatýho pět peněz uherských třidcátku brali, při tom se tak ještě podle toho nařízení zachovati povinni sou. A jakož jest nadepsaný Tomáš třidcátník od Šalomúna žida z Brodu Uherskýho postav garazije koupil a místo peněz koflík stříbrný jemu zastavil, má tomu židu na sen s[o] Bartoloměje nejprv příštího za tu garažiji 12 fl. dáti, a žid nadepsaný jemu koflík navrátiti. /...../

Item. A jakož sobě napřed psaní poddaní pana Arkleba z Kunovic [b] to do nadepsaných [1] třidcátníkův stěžovali a oznámili, že mnozí, kteříž na povinnosti své nepamatují, třidcátky Jeho milosti císařské projíždějí, a ti třidcátníci ne-

šetříc toho tak jich nechávají a potomně na nich mnohejch, kteříž třidcátky spravedlivě dávají, je spravují, toho postihají a na nich dobývají, skrze což neproviníce škody znamenité na statečcích svých berou. I uvažujíce my to, že to není věc spravedlivá, aby nevinní za vinné trpěli a odpovídati povinni byli, o tom takto vypovídáme: kteřížkoliv lidé třidcátek spravedlivý Jeho milosti císařské projedou nebo koně a jiný dobytek uženou a třidcátní by jich v zemi této Uherské nezastihli, mají se na to tíž třidcátní pilně a bedlivě ptáti a doptajíce se, či poddaní jsou, pánu jejich o tom oznámiti a na pana hejtmana markrabství Moravského a na pana podkomořího tu věc vznésti, oni podle nařízení předešlých budou věděti, jak tu věc k dostatečné nápravě J.M. císařské přivésti.

Podle kteréžto dobrovolné smlouvy a vejpovědi naši slíbily se k sobě a mají obě strany všeho fortele tak zachovati a tomu ve všem, což se svrchu píše, dosti učiniti. K kterýžto smlouvě a vejpovědi sekryty naše vlastní přitisknouti jsme dali a tu Jeho milosti císařské do kanceláře Český do Prahy s relací naší odeslali.

Stalo se léta a dne svrchupsaného. A každý straně vejpis pos. sekryty našimi odvedli.

Macůrek - Rejnuš, České země a Slovensko I, Nr.134, S. 289 - 294, n.AMV -Morava -

a) Nin (Knin) in Dalmatien;
b) im Original geschrieben z sKunovic;
c) im Original Jakuba darübergeschrieben;
d) sta provazův nach Radierung nachgetragen;
e) Strání, okr. Uh.Hradiště (Ung.-Hradisch);

f) im Original svech
g) Klammer zu Beginn fahlt im Original
h) Uherský Ostroh (Ung. -Ostra), okr.Uh.Hradiště (Ung.Hradisch)
i) Moravské Lieskové, okr. Nové Mesto nad Váhom
k) 1592 VIII 27.
l) Wortende verschmiert.

1595 II/Brod Uherský 13

Brod Uherský: Arkleb z Kunovic a na Brodě Uherském erlaubt dem Jozef žid z Ostroha, das Haus des Büttners Abraham z Jachymova zu kaufen. Gleichzeitig sichert er zu, nicht mehr Juden in die Stadt Uherský Brod zu lassen.

Kučera, Uherský Brod, S. 110

1596 VIII 21, II/Brod Uherský 14

Prostějov: Offener Brief des Jan z Pernštejna im Streit des Šalomoun Matař žid aus Kraków (Krakau) mit zwei Tuchmachern aus Prostějov (Pro3nitz) an den Rat von Uherský Brod.

Já Jan z Pernštejna na Tovačově, Prostějově, Plumlově a Litomyšli, Jeho Milosti římského císaře, uherského a českého etc. krále rada, známo činím tímto listem obecně přede všemi, že sou přede mne předstoupili Václav Měrka a Staněk Naříms ký, obyvatelé z města Prostějova [a], poddaní moji, a zprávu sou mi učinili, kterak majíce nemalou rozepři na dlouhý čas při právě v městě Brodě Uherském /s/ Šalomounem Matařem židem krakovským o koupi a nezaplacení nějakých suken, a o takovou věc i ku právu vyšímu do města Brodu Uherského ortel vydán a vejpověď spravedlivá učiněna, že jmeno-

vaný Mataž žid z Krakova [b] dotčeným poddaným mým Václavovi a Staňkovi summu hlavní dluhu spravedlivého jeden tisíc padesáti tři zlatý, za zlatý sedmdesáte krejcarů, položiti a zaplatiti a také škody přitom rozepře napraviti a zaplatiti má. A nemohouc až posavád podlé vejpovědi prává brněnského, vydaného od ouřadu města Brodu Uherského, aby jim taková summa i s škodami na právě od dotčeného žida složena byla, přijíti, mne sou jakožto pána svého za to žádali, abych jim pro pro nedopomožení od ouřadu brodského k spravedlnosti jim spravedlivě přisouzené na dotčené obyvatele Brodu Uherského list dovolujíc na obstávku vydal. I znajíce žádost jejich slušnou býti, tak činím, jim své dovolení, aby dotčené obyvatele města Brodu Uherského právně obstavovati mohli, dávám. A protož kdež by, kdy a na kterém právě poddaní moji často psané Brodčany přistihli a obstaviti chtěli, Vašich Milostí a vás přátelsky žádám, že k tomu dle spravedlnosti své dovolení dáti ráčíte a dáte, aby podlé práva právem stavním obstaviti a tím spůsobem a spravedlnosti své přijíti mohli, jakož bych i já na gruntech svých touž měrou na žádosti Vaší Milosti a vaši učiniti chtěl. Dat/um/ na Prostějově 21.augusti Léta Páně 1596.[c]

AMV-Morava-3875, fol. 2a/b

a) Prostějov (Pro3nitz)

b) Kraków (Krakau)

c) in margine: N°. 3

1596 IX 1, II/Brod Uherský 15

Uherský Brod: Bürgermeister und Rat der Stadt Uherský Brod an die Stadt Žilina (Sillein) mit der Bitte, zu veranlassen, daß dem Jan Žilinský, Mitnachbarn in Uherský Brod, aus dem Nachlaß des dortigen Mitnachbarn Jiřík Soja diejenigen Gelder ausbezahlt würden, die dieser als Bürge für Jiřík Soja den Juden Kolman und Viktorin aus Uherský Brod für Tuchlieferungen habe zahlen müssen.

Službu svou vzkazujeme, moudří a opatrní pane fojte a páni přátelé naši zvláštně milí. Zdraví i jiného mnoho dobrého od Pána Boha přejeme vám věrně rádi. Oznamujeme vám, že jest před nás předstoupil Jan Žilinský, zámečník, spolusoused náš města Brodu Uherského, správu nám toho dávaje, že jest času pominulého v jarmark brodský před Svatým Duchem za Jiříka Soju, spolusouseda Vašeho z města Žiliny, Kolmanovi a Viktorinovi, židuom brodským, za štrnácte postavu souken slíbil, za kteréž sumy učiní 157 fl. 15 gr. bílých, kteroužto sumu nadepsaný Jiřík Soja židuom jmenovaným v jarmark předešlý o Matce Boží Nanebevzetí [a)] konečně zaplatiti a jeho, Jana Žilinského, z téhož rukojemství vypraviti jest měl. Ale poněvadž tenž jistý Jiřík Soja v tom času smrtí námi hlou z tohoto světa jest zešel, vejš dotčení židé Jana Zámečníka jakžto rukojemníka jsou se chytili a jej o sumu nahořepsanou právem obklíčili, jakž ste tomu z psaní, které jest k vám pan rychtář náš brodský podli téhož Jana zámečníka učinil, vyrozuměti mohli, že on skrze to rukojemství nemalou těžkost a škodu má. Z odpovědi vaši, kterouž ste panu rychtáři našemu odeslali, tomu jsme vyrozuměli, jakž toho dokládáte, že již prve na statek téhož neboštíka Jiříka Soje

přípovědi nemalé učiněny jsou, a že ste též i jeho, Jana zámečníka, přípověd do rejstru zapsati dali, a když se jiným dobrým lidem podle jejich přípovědi za spravedlivé z téhož statku stane, že též Janovi zámečníku při právě vašem spravedlnosti, pokudž by statek téhož neboštíka Jiříka Soje postačovati mohl, uděliti chcete. I poněvadž jest Jan zámečník za téhož neboštíka Jiříka Soju z víry a lásky podle dobré známosti slíbil a on se jest jemu v tom tuze zavázal, že skrze to rukojemství žádné těžkosti a škody míti nemá, jakož se tomu dobře rozuměti muože, že jest za tenž statek svrchupsaný, za kterýž jest Jan zámečník slíbil, Jiřík Soja peníze hotové utržil, protož se k vám podle téhož Jana zámečníka, souseda našeho, přimlouváme a vás za to přátelsky žádáme, že jeho, chudého člověka, v tom litovati budete a z statku téhož neboštíka Jiříka Soje sumu svrchupsanou Janovi zámečníkovi při tejto jeho nynější chůzi vydati a zaplatiti poručíte, aby oni židy napředpsané spokojiti, jim zaplatiti a vězení prázen /!/ bejti mohl a skrze to k dalším škodám a outratám i o stateček a živnost svou aby nepřišel. Tej sme nepochybnej duověrnosti k vám, že v tom toho zase touž měrou i jiným vším dobrým přátelstvím každého času volně odměniti nepomineme. S tím se vám všem dobře a šťastně jmíti vinšujeme. Datum v městě Brodě Uherském v neděli den s/vatéh/o Jiljí léta Páně 1596.

Purkmistr a rada města Brodu Uherského.

Macůrek-Rejnuš, České země a Slovensko, I, Nr. 141, S.300 f.; n.MAŽilina ; vgl. a.S. 96, Anm 167 ;

a) 15. August.

1596 X 1, II/Brod Uh. 16

Prostějov: Jakub Korfiršt, Gerichtsbeisitzer in Prostějov (Pro3nitz), protokolliert die Bürgschaftsübernahme für Václav Měrka und Stanislav Nařímský durch drei Bürger der Stadt.

Já Jakub Korfiršt, rychtář přísežný města Prostějova [a], známo činím tímto listem obecně přede všemi a zvláštně tu, kdež náleží, jakož Václav Oplaz, jinak Měrka, a Staněk Nařímskej, sousedé zdejší, podlé listu odevřeného od Jeho Milosti vysoce urozeného pána, pana Jan z Pernštejna, pána mého milostivého, jim pod sekrýtem Jeho Milosti na obstavení obyvateluov města Brodu Uherského daného, jak zprávu dávají, již jednoho souseda z téhož města při právě v městě Kyjově [b] obstavili. I dožádali sou se některých sousedů zdejších, aby k zaručení takové obstávky jim se za rukojmě postavili, i předstoupili sou přede mne a právo osobně Petr Vlach, Jakub Vinopal, Matěj Slepečka, sousedé zdejší, souce k takovému rukojemství od vrchnosti své na místě Jeho Milosti pána pořádně propuštěni, v tom se vohlašujíc, že za dotčený Václava Měrku, Staňka Nařímskýho k zaručení takový obstavunky pořádkem právním k stání a dostání na jakýžkoli spuosob a základ až do té pře skonání společně slibují, kteréžto jejich oustní ohlášení a slib pečetí ouřadu rychtářského mně na ten čas svěřeného sem stvrdil. Stalo se v městě Prostějově v outerý po s/vatém/ Václavě léta 1596.[c]

AMV-Morava-3875, fol. 1a ;
a) Prostějov (Pro3nitz) ;
b) Kyjov (Gaya), okr. Hodonín (Göding);
c) in margine: N. 4° ;

1596 X 4, II/Brod Uherský 17

Prostějov: Jakub Korfiršt, Gerichtsbeisitzer in Prostějov (Pro3nitz), protokolliert die Aussage des Daniel Svoboda über die Verkündung des Urteils des Stadtrechts von Brno (Brünn) im Streitfall zwischen Šalomoun Matař žid und zwei Tuchmachern aus Prostějov in Uherský Brod.

Já Jakub Korfiršt, rychtář přísežný města Prostějova[a], známo činím tímto listem obecně přede všemi a zvláště tu, kdež náleží, že sou přede mne a právo předstoupili Václav Měrka, Staněk Nařímský, sousedé zdejší, žádajíce mne za to, abych svědka níže psaného ku potřebě jejich podlé pořádku práva vyslyšel a vysvěčení jeho poznamenajíc pečetí ouřadu rychtářského stvrdil, kteryžto svědek jsouce k tomu od vrchnosti své propuštěn, po přísaze učiněné v slovích níže psaných takto jest vysvědčil:

Daniel Svoboda tkadlec, soused zdejší, po přísaze učiněné vysvědčil: Mám to v dobré paměti, léta 96 v pondělí po neděli Provodní[b] byl sem v městě Brodě Uherském s Václavem Měrkou a Staňkem Nařímským před pány v radě na rathouze, a tu jest ouřad brodský podlé poručení pánův právních rozkázali jedné každé straně po 17 fl. a po 4 krejcařích složiti, a tu jakž původní, tak i odporná strana žádali ortel slyšeti, a tu jest pan purgmistr, že ortel jest neporušený, Václavovi Měrkovi a Stanislavovi do rukou dával, k čemuž oni řekli, že ouřadu věří. Vodtud podal jeho pan purgmistr písaři radnímu, pan písař rozkázal, aby strany po dvou groších bílých k čtení ortele složili, což ihned učinili, načež sem vočitě hleděl. A tu jest hned ortel slav-

ný, z vyšího práva z města Brna [c] vyšlý, odevřen a zjevně před mnohými lidmi čten, v němž to slyšel a v paměti obdržuji: Předně a nejprve podlé jistých průvodů a židova se přiznání slavné právo vznalezlo, že Šalomoun žid Matař z Krakova [d] Václavovi Měrkovi a Stanislavovi Nařímskému jest /povinen/ za sto čtyři postavy po desíti fl., za každý fl. sedmdesáte krejcarů počítajíc, a koberec za 13 fl. dáti a zaplatiti. Item v témž slavným orteli čteno bylo, že se nemohlo naleznouti z akt a s průvodů židových, aby Václav Měrka a Staněk Nařímský jakou příčinu Šalamounovi Matařovi židu k škodám býti aneb dáti měl, a toho že jest podlé práva Šalomoun žid nidky neprovedl. Item: Také v tom slavném orteli čteno jest, že Šalomoun Mataři žid povinen jest škody podlé moderování a považení Václavovi a Stanislavovi vynahraditi, dáti a zaplatiti. Po přečtení toho slavného ortele tu hned Václav Měrka spolu s Stanislavem předně Pánu Bohu a ctnému a spravedlivému vyšímu právu poděkovali a v tom se hned ohlásili, že tomu slavnému a spravedlivému orteli místo dávají a na něm přestati chtějí, a což jest jim tak spravedlivě přisúzeno, aby zadosti jim se stalo, ouřadu brodského sou žádali, a což tuto svědčím, to přijímám k své duši a víře.

Sepsáno a st/v/rzeno jest svědomí toto v městě Prostějově v pátek po svatém Václavě léta 1596/h/o. [e]

AMV-Morava-3875, fol. 3a/b ;

a) Prostějov (Proßnitz)

b) 1596 IV 22 ;

c) Brno (Brünn) ;

d) Kraków (Krakau) ;

e) in margine: N. 2° ;

1596 X 16, II/Brod Uherský 18

Kyjov : Jiřík Korhův, Richter der Stadt Kyjov, protokolliert die Aussagen von Pavel Paříček und Vojtěch Špalek über die Vorlesung des Urteils des Stadtrechts in Brno (Brünn) im Streit zwischen zwei Bürgern der Stadt Prostějov (Proßnitz) und Šalomon Matař žid aus Kraków (Krakau) in Uherský Brod.

Já, Jiřík Korhův, přísežný rychtář města Kyjova [a], známo činím tímto listem, kdežkoli čten anebo čtoucí slyšán bude a zvláště tu, kdež náleží, že sou přede mne pořádkem práva připravili Václav Měrka, Stanislav Naříms ký, sousedé z předměstí města Prostějova [b], Vojtěcha Špalka a Pavla Paříčka, spolusousedy zdejší kyjovské /!/, kteryž sem k žádosti a potřebě jmenovaných osob, obyvatelův prostějovských, v svědomí jich pro průchod spravedlnosti vyslyšel, a tito svědkové, jsouc jeden každý rozdílně slyšán, po přísaze podlé práva přičiněné vysvědčili v jeden smysl rozum, v jedna slova se v svědomí srovnávajíc, toto: Já Pavel Paříček a já Vojtěch Špalek, byli sme spolu přítomni, když léta tohoto devadesátého šestého v pondělí po neděli Provodní [c] v městě Brodě Uherském na rathouze ouřad brodský podlé poručení pánův právních rozkázali jedné každé straně po sedmnácti zlatých a čtyřek krejcařích složiti. Strany sou se tak zachovaly a takové peníze, prve nežli ortel otevřín, ouřadu brodskému složili. To jsme oba dva dobře viděli. A tu jakž původní, tak také i odporná strana, obě straně žádaly ortel slyšeti. Hned pan purgmistr, že ortel neporušenej jest, stranám, totiž Václavovi a Stanislavovi ut s/upra/, do rukou dával, k čemuž oni řekli, že ouřadu

věří. Tolikéž i židovi Matařovi, druhé straně, podán jest, kterejžto ortel žid do rukou vzal, řekl, že jest neporušenej, a přitom hned řekl, aby čten byl. A odtud podal ho pan purgmistr písaři radnímu, pan písař rozkázal, aby strany po dvou groších bílých k čtení ortele složili, což i učinili. To jsme oba dva viděli. A tu hned jest ten slavný ortel, z vysšího práva města Brna [d] vyšlý, otevřín a zjevně před mnohými lidmi čten, v němž sme oba dva toto zdravě slyšeli a v paměti dobré máme: Podlé jistých průvodův a židova se přiznání práv/o/ vynalezlo, že Šalomoun Matař, žid z Krakova,[e] Václavovi Měrkovi a Stanislavovi Naříms kému povinnen jest za sto čtyři postavy po desíti zlatých, za každý zlatý sedmdesáte krejcarů čtouc, a koberec za třináete zlatých dáti a zaplatiti. I to tak v témž slavném orteli čteno jest a dobře sme oba dva slyšeli, že nemohlo se naleznouti z act ani s průvodův židových, aby Václav Měrka a Stanislav Naříms ký jakou příčinu Šalomounovi Matařovi židu k škodám byli aneb dáti měli. Attoho že jest podlé práva Šalomoun Matař žid nikdy neprovedl.

I to také v témž slavném orteli čteno, že Šalomoun Matař žid povinen jest škody podlé moderování a uvážení Václavovi a Stanislavovi vynahraditi, dáti a zaplatiti.

Po přečtení toho slavného ortele tu hned Václav Měrka spolu s Stanislavem předně Pánu Bohu a ctnýmu a spravedlivému vysšímu právu jsou poděkovali. A v tom se hned ohlásili, že tomu slavnému a spravedlivému orteli místo dávají a na něm přestávají, a co jest jim tak spravedlivě přisouzeno, aby se jim zadosti stalo, ouřadu brodskéh jedno, druhé

i třetí jsou žádali.

A tak oba dva tímto svědkové jednostejně se srovnávajíc, toliko to více Pavel Pařízek nežli Vojtěch dokládá, že Šalomoun Matař žid skrze židovského rabína, pravíc, že tomu orteli nedorozumívá, podruhé i potřetí za přečtení ortele žádal a jemu přečten byl, svědčí. A to vše, což ut s/upra/ vysvědčeno jest, viděli a slyšeli, že jináče není a jinak se pamatovati nemohou, oba dva přijali k své víře a duši. Na jistotu a důvěrnost tomu, že tak vysvědčili, já napřed jmenovaný rychtář pečet ouřadu mého rychtářského jsem k tomuto listu přitisknouti dal.

Actum v městě Kyjově v středu po svatém Františku léta Pána tisícího pětistého devadesátého šestého počítajíc.[f)]

AMV-Morava-3875, fol. 4a/b ;
a) Kyjov (Gaya), okr. Hodonín (Göding) ;
b) Prostějov (Proßnitz) ;
c) IV 22 ;
d) Brno (Brünn);
e) Kraków (Krakau) ;
f) in margine: N°. 1 ;

II/Brod Uherský 19

s.d./1596/

Prostějov: Supplikation der Bürger von Prostějov, Václav Měrka und Stanislav Naříms ký, an die böhmische Kammer über ihren Streit mit Šalomoun Matař žid aus Kraków.

Jeho /Mil/osti císařsk/á/, Va/še/ /Jasn/osti pane presydenta a páni radi nad apelacími zřízeným, páni nám milostiví.

Na Va/še Mil/osti my na nejvýš schuzení lidé z nuzné a přinucené potřeby opěti vznášíme, jakož bez pochyby v dobré paměti jmíti ráčíte, kterak sme po několiko let v městě Prodě Uherském s Šalomounem Matařem židem z Krakova [a] o pobrání nám v městě Gnězně [b] suken 104 postavů, jeden každý postav po desíti zlatých a zlatý po sedmdesáti krejcařích počítajíc, soudnou rozepři trpěli, obstavivši jej pro nezaplacení nám na onen čas podlé součtu nepoctivě učiněného 873 fl., při kterémžto obstavunku stálém, protože i zboží židovo tu obstaveno bylo, my jakožto průvodové pod šestnásti sty fl. k stání a dostání ku právu zaručiti sme musili a na to z obojí strany i průvod svůj vedli. Pod tém pak židovi bez vůle naší zboží jest propuštěno a rukojmě nejací ne pod 1600 fl. jak my, než toliko pod 873 fl. sumu v obstavunku položenou jsou přijati. Což vše potom léta jminulého etc. 93 Va/šim/ /Mil/ostem jakožto stolici Jeho /Mil/o/s/ti císařské vrchního práva k spravedlivému uvážení odesláno bylo. Načež ste, Va/še/ /Mil/o/s/ti, spravedlivý ortel vyřknouti ráčili, abychom strany v přítomnosti osob radních a handlům kupeckým rozumějících na součet podaný, a podlí toho, co jedna strana druhé zůstane, ve dvou nedělích zaplatiti povinni byli.

Na kterémžto součtu my tu tehdáž proto, že tak pořádný byl, abyť jej mlatci za stodolou spisovali (neboť do počtu židova to položili, čehož sme my nikdá neviděli, ovšem pak nepřijímali), přestati nemohouce, že k dalšímu spravedlivému uvážen/í/ vrchního práva, téhož počtu přehlídnutí a nás ve při naší spravedlivé opatření jsme se volali a na to týž

oučet i z akcí Va/ší/ /Mil/o/s/ti odeslán, od Va/ší/ /Mil/-o/s/ti přehlídnut, revidyrován, za nepořádný uznán a dále to od Va/ší/ /Mil/o/s/ti ortelem vrchního práva léta etc. 94 nalezeno jest, abychom my strany na oučet pořádnější a spravedlivější, k kterémužto my opět znovu ručiti sme musili, podáni byli, a k tomu položíce my každý proti sobě jisté dva spisy, to vše již k konečnému uvážení a hlavní vejpovědi vrchnímu právu aby se odeslalo. Což když Va/ší/ /Mil/ost/i/ odesláno bylo, ráčili ste pánům Brňanům, aby oni na to vejpověd právní, s vejhradou vrchního práva, učinili milostivě poručiti, kdež páni Brňané zachovavše se v tom poslušně, touž vejpověď učinili, Va/šim/ /Mil/ostem ji k přehlídnutí a potom dle poručení a schválení jí od Va/ší/ /Mil/o/s/t/i/ i k publikování do Brodu Uherského jsou odeslali.

Po přečtení též vejpovědi, když sme strany námi přestali, od žádného apelováno na vysvětlení jí, ovšem pak na revizi bráno nebylo. Též vejpověď v svou moc právní vešla, tak že na ničemž jiném nepozůstávalo, nežli aby exekucí právní vykonána byla, ale když sme se toho ničeho dodělati nemohli, k vrchnosti naší sme se utekli, za opatření žádajíce, jakožto také napsání od vrchnosti naší pánům Brňanům o vykonání exekucí učiněné, když podlí pořádku Margkrabství moravského obstavunk ohrožen byl, od nich poručení Brodským, aby nám k věci přisouzené dopomohli, se stalo. Jakou sou na ně odpověd dali, příležitě sub A vyrozuměti ráčíte.

Načež toto pravíme, že na ně na samy se to neztahuje,

že v jednom, druhém, třetím artykuli jiné píší, než pravda jest, a kdyby stud znali, za to by se, co píší, hanbiti musili. Nebo v prvním to se dostatečně ukázati může, že ta rozepře v létu etc. 87, ačkoli ne téhož léta obstavunk se stal, se začala; v druhém, že zboží židovo u přítomnosti rychtáře jich a dvou radních osob skládáno a inventováno bylo, pročež sme pod 1600 fl. ručiti museli, jakož pak sami se v tom stihají, dokládajíce, že páni Brňané to našli, že Šalomoun žid podlé počtu o 873 fl. ve Pštině učiněného základem svým tohož dluhu osvobozen jest. V třetím, že štrafují pány Brňany, jako by oni na něco jiného, než oč při právě činiti bylo, vejpověd učinili, a na něm nějaká jiná sukna nám pobraná aby zaplatil, přisoudili, pročež prý žida, aby zaplatil, vězením k tomu přidrží, a jestli rukojmové o vynahražení škod viniti chceme, že nám práva nezbraňují. Več jim taková jich všetečnost a pánův jich právních v Markrabství moravském dotýkání obrácena bude, toho při dalším právu uvážení pozůstavujeme a jejich nesmyslnosti vynadiviti se nemůžeme, že rukojmě z zaručení o stálý obstavunk vytáhnouti chtějí, vědouce, než rozuměti tomu nechtíce, že suma v obstavunku položená tím ouctem dvěma ortely slavnými Va/ší/ /Mil/osti nalezeným míjí, a toliko po učiněném spravedlivém ouctu sumou ostatní přebíhající strana straně do dvou neděl k zaplacení povinna jest, pročež rukojmové za žida z toho vytaženi býti nemohou, nebo sme my podlé týchž spravedlivých Va/ší/ /Mil/ost/i/ ortelův v počtu svém to dostatečně ukázali, že nám od žida 104 postavy, každý po 10 fl., pobrány sou, a žid toho ničímž nedovedl,

aby nám jediný peníz na to dal, a tak ne summou v obstavunku dostavenou, ale sumou v součtu ukázanou a nám ortelem hlavním v svou moc právní vešlém přisouzenou žid i s rukojměmi svými nám povinovat jest, a k té nám oni, poněvadž židu zboží propustili a rukojmě bez vědomí našich přijímali, dopomoci povinni sou. A tu taky sami omylně spravují, aby žida teprve po publikování ortele hlavního vězením opustili, tudy jeho k zaplacení přisouzené sumy přidržeti chtějíce, neb žid již při činění druhého součtu (když dobře tomu rozuměli, že svým fedrunkem málo židu prospějí, a vidouce, že spravedlivě nic neprovozuje, nevědouce ještě nic o tom, komu z uvážení práva vrchního k dobrému padne) k žádosti rukojmův jeho, ano tou příčinou, že by exekucí dopomoci chtěli, vězením opatřen byl. Podlé moudrosti jejich, když sumy hlavní dostaneme, budeme bohdá věděti, jak po škodách v té při vzatých kráčeti. I nemohouce vždy žádné exekucí se dovolati, dle dotčeného práva a zřízení Markrabství moravského toho sme se při vrchnosti naší dožádali, že jest nám list otevřený k obstavunku povolující dán a podlé toho sme v městě Kyjově jednoho obyvatele jejich brodského pořádně obstavili, svědky hodnověrné, kteří ortel hlavní části slyšeli, a co se v tom obsahuje (nebo vejpisu téhož ortele nikterakž dostati nemůžeme), vysvědčovali, zavedli. Na poslední podlé odkladu nám vzděleného dostatečné rukojmě za sebe ku právu postavili, a to všecko spečetěné ku právu skládali, ale rychtář kyjovský z čího pak koli nabádaní, přijavše prve obstavunk, těch věcí, kteréž všecky spečetěné máme, ani rukojemství přijíti nechtěl, v tom se ohlašujíc,

že jináče zaručení od nás nepřijme, leč mu připovíme, že sobě ku pomoci práva svého brátí nebudeme, chtějíce nás snad v nějaký nový soud vplésti, a na to nám do vězení jíti rozkázal, v kterémž až posavád jeden z nás zůstává. Obstavený pak nevíme, na jaké zaručení z vězení propuštěn jest, ješto ještě obstavunku odpíráno nebylo. Protož Va/ši/ /Mil/ost ve vší poníženosti prosíme, že politujíce nás k tomu se milostivě nakloniti a dotčeným pánům Brňanům, poněvadž jednomu každému soudci nad ortelem svým rukou ochrannou držeti a podlí toho i exekucí právní vykonávati náleží, aby oni tolkéž nad tímž ortelem svým, v svou moc právní vešlým, rukou ochranou drželi a jim Brodským, aby exekucí právní, nefolkujíce v tom druhé straně, bez prodlévání vykonali, Kyjovským pak, aby nestěžujíce nás vězením rukojmě naše dostatečně ku právu přijali, a bude-li obstavunku odpíráno, vyslyšeli a vejpovědi podělili i vrchnosti práva svého poručili, milostivě poručiti ráčíte, v čemž se Va/ším/ /Mil/o/s/tem k milostivé a božské ochraně poručena činíme, bude-li nás dále kdo z čeho cítíti viniti, právi jemu býti připovídáme.

Vašich Mi/l/ostí k službám hotoví

Václav Měrka a Stanislav NaříMský z města Prostějova. c)

AMV- Morava- 3875, fol. 5a-6b

a) Kraków (Krakau) ;

b) Gniezno (Gnesen) ;

c) in tergo: N°. 5. und Adresse ;

s.d. /1596/ II/Brod Uherský 20

Prostějov: Supplikation von Václav Měrka und Stanislav Nařímský an Rudolf II.

Nejjasnější a nejnepřemoženější velikomocný římský císaři, uherský a český králi, pane, pane náš nejmilostivější.

Na Vaši císařskou Milost, my, již na nejvejš schuzení lidé, z nuzné a přinucené potřeby své vznášeti musíme, kterak ostavivše my léta etc. 89 pořádem práva Země moravské v městě Brodě Uher kém Šalomouna Matařе žida z Krakova a) o pobrání nám v městě Gnězně b) suken 104 postavů, jeden každý postav po desíti zlatých a zlatý po sedmdesáti krejcařích počítajíc, a k tomu koberec za třináct zlatých, čehož summy učiní 1053 fl., s ním o to v jmenovaném městě po několiko let soudnou rozepři sme trpěli, kdež nemohouce rozeznáni býti, byli sme do V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ města Brna k vrchnímu právu poddáni, abychom tu spravedlivou vejpovědí podělení byli, kteréžto právo brněnské odeslavše sem do Prahy k vyššímu právu V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ do appelací na naučení, podlé téhož naučení vyššího práva takový spravedlivý ortel nám učinilo, že Šalomoun Matař, žid z Krakova, nám Václavovi Měrkovi a Stanislavovi Nařímskému povinen jest za 104 postavy a za koberec 1053 fl. a potom i škody podlé moderování a uvážení spravedlivého zaplatiti, jakž pak nemohouc my vejpisu takové vejpovědi dostati, podlé obyčeje země vysvědčení jí od osob přísahou zavázaných sub N° .12 V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ příležitě podáváme. Na kteréžto vejpovědi obě strany přestavše, žádná od ní neapelovala ani na vysvětlení jí, ovšem pak na revizi

od ní nebrala. Tak že táž vejpověď v svou právní moc vešla a již na ničemž jiným nepozůstávalo, nežli aby exekucí právní vykonána byla. Začež když sme se pánů brodských žádali, aby nám vedlé ortele vejš dotčeného pánů Brňanů a rukojmích za žida dluhu přisouzeného dopomohli, toho sou nikdá učiniti nechtěli. Pročež sme se k vrchnosti naší, totiž k vysoce urozenému pánu, panu Janovi z Pernštejna etc. utekli a sobě listem upečetěným, abychom Brodské pro nedopo/mo/žení obstavovati mohli, jakž sub N°. 3 příležitě se přikládá, objednati musili. Podlé kteréhožto povolení v městě Kyjově c) jednoho z spoluobyvatelův brodských obstavivše a k takovému obstavunku osobami hodnověrnými, jakž sub N°. 4 viděti jest, uručivše, místo vykonané exekucí vězením stiženi jsme, v kterémž dosavád jeden zůstává, ten pak obstavený bez vůle a vědomí našeho z vězení propuštěn jest. I poněvadž každému to, co přisouzeno jest, dopomáháno a nad vejpověďmi a ortely pravými k zvelebení spravedlnosti a k potlačení zlého ruka ochranitedlná držána býti jmá, Vaše pak císařská Milost etc. jakožto margrabě moravský nejvyšší exekutor býti ráčí, V/aši/ C/ísařskou/ M/ilost/ ve vší poníženosti prosím, že panu purgmistru a konšelům města Kyjova, aby Stanislava Naříms kého z vězení ihned propustili poručíte, a panu purgmistru a končelům města Uherského Brodu, aby nám rukojmích, které žid postavil, exekucí toho, což vejš potčené vyšší právo jejich, totiž brněnské (k jejichž jurisdicti /!/ Brodští náležejí), nám přisoudilo a u nich to publikováno, nám exekucí vykonali a v tom se spravedlivě zachovali. Tak aby nám nebohým aspoň jednou k spravedlnosti dopomoženo a dalších

zaneprázdnění, outrat a meškání a škod sjíti i z nadbíhání na V/ači/ C/ísařskou/ M/ilost/ budoucně sjíti mohlo. My nemajíce se čím jiným V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ odplatiti, předně věrnou poddaností, hotovou poslušností a potomně i modlitbami svatými za V/aši/ C/ísařskou/ M/ilost/ dlouhověké pokojné panování a šťastné nad nepřítele/m/ vítězství, to činiti budeme. V čemž se V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ k milostivé ochraně poroučejíce, za brzké opatření poníženě a pokorně prosíme. V/aší/ C/ísařské/ Milosti věrně poddaní Václav Měrka a Stanislav Naříms[illegible] z města Prostějova.[d)]

Post scripta:

V kteréžto příčině byli sme se k jich milostem pánům radám V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ do appelací podadouce suplikací sub N°.5 utekli a opatření spravedlivého vyhledávali, ale nám od jich milosti pánův k V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ jest ukázáno. I z té příčiny k V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ se obracejíce, V/aši/ C/ísařskou/ M/ilost/ za milostivé a spravedlivé opatření poníženě a pokorně prosíme.

AMV-Morava-3875, fol. 7a-8a

a) Kraków (Krakau) ;
b) Gniezno (Gnesen) ;
c) Kyjov (Gaya), okr. Hodonín (Göding) ;
d) Prostějov (Pro3nitz) ;

1596 XII 13, II/Brod Uherský 21

Praha: Rudolf II. an den Unterkämmerer des Markgrafentums Mähren, er solle zu der Supplikation des schon länger wegen eines Streits vor dem Recht zu Uherský

Brod, der in Brno (Brünn) auch vor dem Appellationsgericht entschieden wurde, im Gefängnis sitzenden Juden Salomon aus Kraków (Krakau) ein Gutachten abgeben. Dat. Praha, Freitag, St. Lucia, 1596.

AMV - Morava - 4014

1597 III 15, II/Brod Uherský 22

Brno: Fr. z Žerotína, Unterkämmerer in Mähren, an Rudolf II. in Sachen des Salomon aus Kraków.

Nejjasnější a nejnepředmoženější římský císaři, uherský a český etc. králi etc. a pane, pane můj nejmilostivější, nejmilostivější císaři.

Psaní Vaší císařské Mi/l/o/s/ti strany dopomožení spravedlnosti Václavovi Měrkovi a Stanislavovi Naříms kému, poddaným pana Jana z Pernštejna etc. z města Prostějova [a], s náležitou uctivostí přijmouc, po přečtení jemu sem vyrozuměl. Jakož mne tímž psaním Vaše císařská Milost poroučeti ráčíte, abych nahlídna v supplikaci jich, k spravedlnosti dopomohl. I nejmilostivější císaři, toho v poníženosti před Vaší císařskou Mi/l/o/s/tí netajím, že v podobných příčinách města Vaší císařské Milosti podkomořího sobě vystaveného, města pak jiná panská vrchnost svou majíc, kteráž je v tom i jiným náležitě opatřiti, chrániti a o ně i spravedlnosti jich se ujímati povina jest, sebe bráti nikoli se trefiti nemuože. Vaší císařské Milosti poníženě prosím, že toho břemena na mne vskládati a o tom, což již prve v radách Vaší císařské Milosti nad appelacími uvažováno bylo, i ortel na to vyšel, mne poroučeti neračte, nebo kdyby na to přišlo a

já cizím poddaným, kteříž vrchnost svou mají, na poručení Vaší císařské Milosti dopomáhati chtěl, tehdyž by Vaše císařská Milost velmi časovými zaneprázdněmi obtěžováni a zanášeni býti ráčili, a již bych ne hejtmanem a náměstkem Vaší císařské Milosti v margkrabství tomto, ale vlastně jednoho každého pána neb obyvatele (jehož poddaní by k spravedlnostem svým bez zaměstknání vrchnosti a pánů svých přijíti žádostivi byli) ouředníkem býti musel. Ale poněvadž nahoře dotčené osoby vrchnost svou mají, u mne se poníženě vidí, aby se o ně ujímala, jim k spravedlnosti jich náležitě s povinnosti své dopomáhala.

Za kterouž příčinou Vaší císařské Milosti zase vejpisy supplikací a jiné věci, kteréž mne odeslány, v celosti teď posílám, Vaší císařskě Milosti poníženě žádajíc, že Vaše císařská Milost tuto mou služnou omluvu přijíti /ráčí/. Mejm milostivejm císařem býti a zuostati račte. S tím se Vaší císařské Milosti s poníženými věrnými službami svými poddaně poroučím. Dat/um/ v městě Brně 15. martii /a/nno/ etc. 1597 /...../ F. z Žerotína.

AMV - Morava - 3875, fol. 11a/b ;
a) Prostějov (Pro3nitz) :;

1597 III 29, II/Brod Uherský 23

Brno: Bericht des Bürgermeisters und Rates der Stadt Brno (Brünn) an Mikuláš z Hrádku a na Novém Zámku über den Entschéid des Stadtrechts im Fall des Šalomoun Matař žid aus Kraków (Krakau) gegen zwei Bürger aus Prostějov (Pro3nitz).

Službu svou Va/ší/ /Mil/o/s/ti vzkazujeme, urozený a statečný rytíři, pane k nám zvláště laskavě příznivý, od Pána Boha příli bychom Va/ší/ /Mil/o/s/ti dobrého zdraví a v něm jiného všeho nejlepšího věrně rádi.

Psaní Va/ší/ /Mil/o/s/ti dvoje, které ste nám strany Šalomouna Mataře, žida z Krakova [a], učiniti, a suplikací jeho jednu, kterou jest J/eho/ M/ilost C/ísařská/ pánu našemu nejmilostivějšímu a druhou Va/ší/ /Mil/o/s/ti podal, odeslati ráčili, jest nám dodáno, čemuž všemu z přečtení sme porozuměli.

I oznamujeme Va/ší/ /Mil/o/s/ti, že jest mezi Václavem Měrkou a Stanislavem Oplazem, soukeníky z Prostějova [b], s jedné a týmž Šalomounem Matařem, židem z Krakova, z strany druhé o pobrání suken před několika léty veliká rozepře na právě v městě Brodě Uherském vznikla, a tu sou obojí strany na témž právě proti sobě právně procedýrovali, žalobu a odpor vykonali i svědomí, což k tej přináleželo, ku právu pokládali. Na kterýžto akta, souce nám k rozeznání právnímu podlé pořádku odeslány, na ně sme několikera naučení neboližto sententias interlocutorias na právo města Brodu Uherského vydali, potomně pak sme tu věc per sententiam definitam ku konci přivedli a na míře postavili, kterýžto slavem o placení, soukeníky z Prostějova [b] z strany druhé, zašla rozepře, jsouce k rozeznání právnímu podlé pořádku ouřadu města Brna [c] podána, per sententiam definitam již konec svuoj vzala, ortel na to učiněný a ten také od pánů rad V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ nad appelacími schválen a za spravedlivý uznán jest, vidí se mi a zdá poníženě věc

náležitá, aby to při tejž vejpovědi právní zanecháno a ouřadu města Uherského Brodu anebo vrchnosti jejich, totiž pánu Arklebovi z Kunovic, psaním V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ poručeno bylo, aby tíž měšťané brodští to dostatečně opatřili, aby se dotčenému orteli právnímu bez odtahuov zadosti stalo. Toho sem na milostivé poručení V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ s odesláním zase příležitě suplikací napřed psaného Šalomouna žida ve vší poníženosti tejna učiniti nemohl. Což při milostivém uvážení a dalším nařízení V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ zuostává. S tím se V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ s poníženými poddanými viornými /!/ službami svými poddaně poručena činím. Dat/um/ na Novém Zámku [d] v pondělí po neděli Květné léta 97. Vaší Cí/sařské/ Milosti poníženě věrný poddaný a služebník Mikuláš z Hrádku, podkomoří etc.[e]

AMV-Morava-3875, fol. 9a-10b ;

a) Kraków (Krakau)
b) Prostějov (Pro3nitz);
c) Brno (Brünn) ;
d) Nové Zámky (Neuschlo3), okr. Vyškov (Wischau);
e) in tergo alter Kanzleivermerk: Dobré zdání p.podkomořího Marg/krabství/ mor/avského/ vo Šalomouna žida z Krakova a Václava Měrka a Stanislava z Plaza z Prostějova, jest při tom také ortel náš konečný prve a předtím, nežli publikován byl, i ty akta všecky ku přehlídnutí a uvážení odeslali, kteryž ortel náš za spravedlivý uznavše a schváliv še, nám sou tíž páni radi Jeho Mi/l/o/s/ti Cí/sař/e o tom poručiti ráčili, aby též ortel na právo brodský odeslán a publikován byl, což se i tak stalo, ale až posavád, jak toho správu máme, témuž orteli našemu zadosti se neděje a soukeníci prostějovští k tomu, což jim týmž ortelem naším přisouzeno jest, přijíti nemohou. O čež sou se k Jich Mi/l/o/s/tem pánuom radám nad appellacími tíž sou-

keníci utekli a nám od nich zase poručení přinesli, poněvadž týž ortel náš v moc právní vešel, abychom to při ouřadu brodským dostatečně opatřili, aby se často psanému orteli našemu zadosti stalo, což sme i tak učinili a právu brodskému nejednou o to psali, aby vejpovědi naší spravedlivé zadosti se stalo, jakž psk na tom sme, že brodským práva zavříti a žádných ortelů jim víceji z práva našeho vydávati nebudeme, poněvadž tomuto zadosti se nestane. Poněvadž pak v tej věci to všem od nás vykonáno jest, co povinnost naše s sebou přináší, a již nic toho za námi nepozůstává, z toho, Vaše Mil/o/s/ti, vyrozuměti račte, že Va/ší/ /Mil/o/s/ti ten žid v pravdě zbytečně zaměstknává a daremně zaneprazdňuje. Čehož sme Va/ší/ /Mil/o/s/ti pro správu tejna učiniti nemohli. S tím se Va/ší/ /Mil/o/s/ti na všem dobře a šťastně jmíti vinšujeme. Dat/um/ v městě Brně v sobotu po neděli Judica léta 97. Vaší Mi/l/o/s/ti k službám povolní purgmistr a rada města Brna.
Urozenému /...../ Mikulášovi z Hrádku a na Novém Zámku[c]
/..../

AMV-Morava-3875, fol. 17a-18b ;
a) Kraków (Krakau);
b) Prostějov (Proßnitz) ;
c) Nové Zámky (Neuschloß), okr. Vyškov (Wischau);

1597 IV 14, II/Brod Uherský 24

Nové Zámky: Gutachten des Mikuláš z Hrádku a na Novém Zámku, Unterkämmerer in Mähren, an Rudolf II. über den Streit des Šalomoun Matař žid aus Kraków (Krakau) mit zwei Bürgern aus Prostějov (Proßnitz).

Nejjasnější a nejnepřemoženější římský císaři, uherský a český etc. králi a pane, pane můj nejmilostivější. Nejmilostivější císaři. Na milostivé Vaší cí/sařské/ Milosti mně rovně toho času, když sem toho s jinými z Margkrabství

moravského na Hrad pražský k Vaší cí/sařské/ Milosti vyslanými osobami do Prahy jeti měl, dodané Šalomouna žida z Krakova [a)] se dotejkající psaní a mně poručení, nemajíce o tom, což v sobě supplikací téhož žida od Va/ší/ C/ísařské/ M/ilosti/ mně odeslaná obsahuje, prve předtím žádné správy a vědomosti, jak dotčené milostivé poručení V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/, tolikéž supplikací jmenovaného žida ouřadu města Brna ihned psaním svejm v známost sem uvedl, tak aby mně o tej vší věci správu svou učinili, z ouřadu podkomořského poručil. Načež jakou mně správu purgmistr a rada téhož města Brna dávají, kteráž dnes dat/um/ listu tohoto mně dodána jest, tomu V/aše/ C/ísařská/ M/ilost/ z příležícího oryginálu psaní jejich obšírně milostivě vyrozuměti ráčíte.

A poněvadž, nejmilostivější císaři, podlé příležící správy Brňanuov ta všecka věc a mezi nadepsaným židem z jedné, též Václavem Měrkou a Stanislavem správa p/ánův/ Brňanův v té věci p. podkomořímu učiněná, též také supplikací téhož Šalomouna žida 27. maii lét/a/ 97.

1597 V 22, II/Brod Uherský 25

Praha: Reze3 der böhmischen Kanzlei an den Juden Salomon aus Kraków, da3 er in der Sache, die er mit den beiden Tuchmachern aus Prostějov, Václav Měrka und Stanislav Oplatz, hat weiter keine Supplikationen unterbreitet, da diese Angelegenheit schon vom Appellationsgericht verworfen wurde.

AMV - Morava - 4059 ;

1597 V 27, II/Brod Uherský 26

Brod Uherský: Supplikation des Šalomoun Matař žid an Rudolf II. in seinem Streit mit zwei Bürgern aus Prostějov (Pro3nitz).

Nejjasnější a nejnepřemoženější velikomocný římský císaři, uherský a český etc. králi a pane, pane můj nejmilostivější, Vaší císařské Milosti za mnohá léta zdraví, šťastného panování a nad nepřítelem Turkem slavného vítězství na Pánu Bohu všemohoucím věrně a upřímně žádám, na Vaši císařskou Milost z přinucené potřeby své ze vší ponížeností chudý žid vznáším a oznamuji, kterak jsou v městě Brodě Uher/ské/m při času s/vatého/ Václava léta 89 a) v Margkrabství moravském, sem od Václava Měrky a Staňka, Davidčiného zetě, z města Prostějova b) pro sumu 873 fl. obžalován. I za tou příčinou do vězení sem se dostal, a měvši s dotčenými žalobníky mými při právě města Brodu Uher/ského/ ortel aneb vejpověd míti, nechtěli sou tu k vejpovědi na právě v Brodě Uher/ském/ ráčila přestati, aby mne toliko k větším škodám, souc já z Království polského z města Krakova c), přivozovali, odvolání své z téhož práva města Brodu Uher/ského/ ku právu brněnskému vzali, kterážto rezepře po témž odvolání dlouhý čas /v/ městě Brně byla, až král polský podlí mne pánům Brňanům psaní učinil, takž na přímluvu téhož psaní páni Brňané z práva svého všecky akta na Hrad pražský do appellací odeslali a potom Jeho /Milos/t královskou pána, pána Zygmunda, toho jména třetího krále polského, za druhé obzvláštní psaní k Vaší císařské Milosti žádal sem, kteréžto psaní Vaše císařské Milosti z mých rukou od krále polského

pána, pána mého milostivého, do rukou Vaší císařské Milosti jest dodáno a posavád při Jich Milostech Vaší císařské Milosti nad appellací zřízených radách se najíti může, kteréž Jich Mil/osti/ do appellací jest odesláno, i poručeno, aby mne, což nejspíše ji mohou, ortelem opatřiti ráčili, což na poručení Vaší císařské Milosti tak se stalo a z práva Jich /Milos/t/i/ na právo do města Brna ortel odeslán, v těch slovích, aby jasný opatrný počet u přítomnosti lidí víry hodných a ouřadních handlům kupeckým rozumějících mezi námi učiněn byl, a což by jedna strana na druhé na počtu pozůstávala, podlé pořádku práva ve dvou nedělích pořád zběhlých aby dodala, což se jest našlo u přítomnosti týchž lidí dobrých, že mi do počtu zůstalo pět set zlatých padesáte štyry zlaté dvacet i půl šesta groš/ů/, neb sem to vše hodnověrným svědomím při témž počtu patrně provedl, a takové svědomí v appellací od pánů Brňanů odeslané jest, kterémužto počtu odporníci moji nahoře jmenovaní místo dáti nechtěli a proti tomu počet nepořádný kladli, pravíc, že mne dali v Gnězně [d] jedno sto a štyry postavy po desíti zlatých a jeden koberec za třináste zlatých, čehož by suma učinila jeden tisíc padesátě tři zlaté, a při radách Vaší cí/sařské/ Milosti v appellací svědomí pod pečetí města Gnězna[d] se nejde, že mi nedali než sedmnáste postavků po desíti zlatých a peněz jedno sto třidceti zlatých hotových, čehož suma zouplna učiní tři sta zlatých, takž potomně takový počet z práva města Brodu Uher/skéh/o na právo brněnské odeslán a z téhož práva na Hrad pražský k Jich Milostem nad appellací zřízeným radům, potom nedlouho páni appellanti do Brna poroučejíc odeslati rá-

čili, aby páni Brňané na týž počet spravedlivý ortel učinili a na právo do města Brodu Uher/skéh/o odeslali, kteryžto ortel z práva brněnského odeslaný s ortelem předešlým z appellací odeslaným se srovnává. Však Jich /Milos/ti pánů a rad nad appellací zřízených ani pánů Brňanů v ničemž nepočítaje, čemuž já rozuměti nemohu, zač bych jim dlužen byl jeden tisíc padesáte a tři zlaté, neb sem to svědomím hodnověrným pod pečetí města Gnězna [d] dostatečně prokázal, že mi nedali sto i štyr postavů ani toho koberce za třináste zlatých, ale zní, že mi Staněk v týmž městě Gnězně [d] dal a odvedl semnáste postavů po desíti zlatých a k tomu jedno sto a třidcati hotových peněz, čehož sumy zouplna učiní tři sta zlatých, za tou příčinou témuž orteli rozuměti nemohu, poněvadž žalobu na mne učinili /n/a osm set sedmdesáte tři zlaté, neb Jich /Mil/o/s/ti páni appellanti na ta svědomí, kteréž sem já z Krakova [c] i z Kazimíru [e] přinesl, bedlivě patřiti ráčili, že na onen čas, když sem jim podlé smlouvy do Bštiny [f] osm set sedmdesáte tři zlaté přivésti /mě/, jak o tu sumu na mne žalobu učinili, kteréhožto času žádný z lidí křesťanských, nad to židů, z Krakova vyjeti nesměl a nemohl pro tu vojnu, kterouž kancléř polský [g] proti Jeho /Mil/o/s/ti knížeti Maximiliánovi vedl, za tou příčinou páni appellanti uznati ráčili, že jim takové postavy ani peníze propadené nejsou, a hned poručiti ráčili, aby počet mezi námi světlý a opatrný učiněn byl, a což by jedna strana druhé straně na témž počtu zůstávala, do dvou neděl podlé řádu práva aby dodal, a v orteli zní, že jim za těch osm set sedmdesáte tři zlaté ty všecky sukna i peníze při-

náležejí, protož tomu vyrozuměti nemohu, neb oni více než za tou sumu dvakráte za sebou mají, čemuž Vaše cí/sařská/ Milost porozuměti milostivě ráčíte. Proč a za jakou příčinou Oplaz, tovaryš aneb společník téhož Staňka, z Gnězna [d] utekl, jakž páni z Gnězna o tom svědomí dávají, i tolikéž podruhé se toho dopustili a oba dva z práva města Brodu Uher/ského/ z rathouze ven z města utekli za příčinou tou, že ortel od Jich /Mil/o/s/t/i/ pánů a rad nad appellací zřízených vyslyševši, jim se nelíbil, což potomně rukojmíci jejich oba dva se od purgmistra a konšelů města Brodu Uher-/ského/ jistě přinutili, je do vězení dali za příčinou, že počtu podlé poručení Jich Mil/ost/i/ pánů appellantů se mnou činiti nechtěli, v kterémžto vězeli dvě neděle, odtud se vyručili, aby týž počet činili, kteryžto počet jalově učinivše až posavád ničímž jistým neprokazují, kdyby spravedlnost ke mně měli, od práva by neucházeli. Za těmi příčinami k Vaší cí/sařské/ Milosti pánu, pánu nejmilostivějšímu, se utíkajíc, pro Boha a spravedlnost božskou prosím, poněvadž sem já, ubohý žid, původem žalobníků mých /o/ všecken statek svůj přišel, že Vaše cí/sařská/ Milost jako pán křesťanský milostivé poručení pánům Brňanům právu /!/ učiniti ráčíte, aby tou příčinou i s ortelem mezi dotčenými žalobníky mými k přehlídnutí znovu Vašé cí/sařské/ Milosti radám nad appellací zřízeným, v čem já té jejich vejpovědi rozuměti nemohu, však Jich /Mil/o/s/t/i/ ani práva jejich nepřikaje, jakož naději mám, jak Jeho /Mil/o/s/t král polský z Varšavy se navrátiti ráčí, že podlí mne jakožto poddaného svého k Vaší císařské Milosti psaní v času brzském odeslati ne-

obmeškâ, a já abych toho vězení, v kterém těžce sedím, v rozeznání dalšího prost býti mohl. Což v tom pro mne učiniti, Vaše císařská Milost, ráčíte, Pán Buoh v království nebeském hojná odplata i dočasně i potom věčně býti ráčí. Vaší císařské Milosti věrný a poslušný Šalomoun, žid z Krakova uvězněný v města Brodě Uherském.

AMV-Morava-3875, fol. 14a-15b ;
a) IX 28 ;
b) Prostějov (Pro3nitz) ;
c) Kraków (Krakau);
d) Gniezno (Gnesen) ;
e) Kazimierz ;
f) Pszszyna (Ple3) ;
g) Jan Zamojski (1541 - 1605) ;

1602 V 29, II/Brod Uherský 27

Praha: Rudolf II. an Arkleb z Kunovic a na Brodě Uherském, er solle für die Freilassung des Šalomoun Matař žid sorgen.

Arklebovi z Kunovic na Brodě Uherském. Rudolf etc. Urozený v/ěrný/ n/áš/ m/ilý/. Teď posieláme supplikací Šalomouna, krakovskýho a) žida, z níž ztížnosti jeho z strany dávního vězení, v kterémž b) by trvati jměl, a od žádného obviněn nebyl, šířeji vyrozumíš. I pokudž by nic slušného v cestě nebylo, poroučímeť, aby to při Uherskobrodských nařídil, aby týž žid z toho vězení propuštěn býti mohl, pakli by co jiného v tom bylo, o tom nám správu učinil. Na tom etc.

Dán na H/radě/ n/ašem/ p/ražském/ v středu po slavném hodu

o seslání Ducha svatého léta 602. 29. maii. [c]

AMV-Morava-4739, fol. 1a ;
a) Kraków (Krakau) ;
b) im Original : w kderemz ;
c) in margine : propuště/n/í z věze/n/í žida krakovského ;

1602 X 19, II/Brod Uherský 28

Kroměříž: Beschwerde des František z Dietrichštejna bei Arkleb z Kunovic a na Brodě Uherském über dessen jüdischen Mautner in Uherský Brod.

Panu Arklebovi z Kunovic.

Pozdravení přátelské vzkazujem, urozený pane, pane švagře náš milý. Od Pána Boha zdraví a jiného všeho dobrého V(aší/ M/ilos/ti rádi přejeme. Jaké sobě stížnosti Martin Oppavský, poddaný náš z Kroměříže [a] a písař sirotčí téhož panství, do žida mejtnýho v Brodě Uherským z strany po pobrání jemu beze všech slušných příčin tamž na mejtě pěti věder vína pokládá a čeho při nás dále pohledává, z příležité supplikací od něho nám podané porozuměti račte. I znajíc my prosbu jeho v tej věci slušnou bejti, vzvláště jestliže tomu tak, jak on správu dává, V/aší/ M/ilos/ti za to přátelsky žádáme, že pro nás a nám k vuoli tak dobře učiniti a dotčenému služebníku a poddanému našemu takovejch pěti věder vína bez dalšího zdržování škod a outrat jeho vydati poručiti a tejto přímluvy naší jemu skutku užiti dáti ráčíte pro podobní i mnohem větší, kdyby se přitrefilo, odměnu. S tím etc.

Datum na zámku našem Kroměříži 19.octobris anno 1602.

SAB-G 83-67, n. SAK- Volná akta 1602-II ;
a) Kroměříž (Kremsier) ;

1605 V II/Brod Uherský 29

"Zpráva neboli lamentací" des Ratsschreibers Jiřík Hovorius über den Einfall der Truppen des Bočkaj in Mähren:

Tu kakž do předměsti vpadli u Brodu, všudy mezi židy, křesťany v domích, sklepích, truhlách, vše vybrali a rozlámali, kromě ty, kteříž dobrou pamět měli, že se s penězi a dětmi na zádích přes hory do vsi, do lesuov té noci zutikali ke Zlínu [a], k Malenovicím [b], k Hradišti [c], kdo kudy mohl, tak plačíc a naříkajíc, kteříž mohli, běhali.

Kameníček, Prameny, in: HA IV, S.44 f.,n. Pamětní kniha města Brna, in MABrno, (alte) sign. G., fol. 7 ff.;
a) Zlín, heute Gottwaldov ;
b) Malenovice, okr. Gottwaldov ;
c) Uherské Hradiště (Ungarisch-Hradisch) ;

1607-1608 II/Brod Uherský 30

Josef žid und Abraham žid aus Uherský Brod treiben Handel mit Trenčín.

Macůrek-Rejnuš, České země a Slovensko I, S. 97, Anm. 167, n. MATrenčín ;

1609 II/Brod Uherský 31

Pulec, Richter in Uherský Brod interveniert bei der Stadt Banská Bystrica (Neusohl) für Izák žid aus Uherský Brod, dem Mikuláš Věk aus Banská Bystrica Geld schuldet.

Macůrek-Rejnuš, České země a Slovensko I, S. 97 , Anm. 167, n. MABanská Bystrica ;

1609 IV 24, II/Brod Uherský 32

Olomouc: Landtafeleintrag über das Dorf Částkov und den dortigen Ansitz.

Vklad smlouvy trhové o tvrz a ves Částkov [a].

/..../ Předně, jakož urozené vladyce, paní Anně Vojskovně z Bogduncovic, vdově po nadepsaném panu Vacslavovi Hřivnínovi zůstalé, věna listem věnním ujištěného a mimo věno podle tří rozdílnejch rukojemskejch zápisů na neboštíka pod ourok svědčích summy hlavní a ourokův vedlé pořádného sečtení s touž paní vdovou vykonaného, jmenovitě 10 025 zl. počtu Moravského v témž statku častovském náleží, a za druhé, kdež také některé klínoty její vlastní od zlata a stříbra od neboštíka dotčeného manžela jejího zastavení v Uherském Brodě v jisté summě pod lichvami u nějakého Samuela žida posavád zůstávají. / ..... /

SAB-A3 (MZD)-Ol. XXXIII, fol. 34a/b; Matějek, MZD III, Ol. (1567-1642), S. 455 ;

a) Částkov, okr. Uh.Hradiště (Ung.-Hradisch);

1611 (s.d.) II/Brod Uherský 33

Aufstellung der Schulden des letzten Besitzers von Uh.Brod aus dem Hause z Kunovic, u.a. auch bei Juden aus Uh. Brod.

Der Herrn von Kunowitz alte Schulden denen Unterthanen, Wießen, Handtwerckhsleuthen undt Bedinten, unter welichen zwey Außzug auß dem Stattbuch zu Hungarischen Brodt N°. 1 auf erkhauffte Wiesse, genandt Zelewska, N° 3, undt erkhauffte Mühl, genandt Przedbransky.

Dem alten Mautner 63 fl. Hatt die Rechenschafft.

Kolman masař za maso dlužno jest před rozdělaní

/..../ 63 zl.

/...../ Mojžišovi sklenářovi za dílo p/anu/ Arklebovi 27 zl. /.../

Poznamenaní dluhu obcí židovskej.

Neboštík pan Arkleb zůstal obci židovskej dluhu po počtu učiněn /.....[a]/ 734 zl. 16 gr.

Společně platiti.

It/em/ ouroku půjčeného za Její milost paní, co dali v Lipníku [b] 78 zl.

Pan Jetřich zaplati.

Izák Kolman, fojt židovsky, dati musil na zámek G.M.P.G. tři chovi jednoho koně. Jest vytržen za 20 zl.

U přítomnosti p/ana/ Melichara Koztíka, ouředníka, a Jiřík Koztíka, štolmistra.

Pan Jetřich zaplatiti.

It/em/ Kolde židovce za vosk 2 zl. 15 gr.

Pan Jetřich zaplatiti.

It/em/ Abraham syn Samuelu dati musil Její /Milo/sti
paní jedného koně. Jest stržen za 20 zl.
Pan Jetřich zaplatiti.

It/em/ Jelinovi židu dluhu 92 zl.
Dluhu všelijakého společně platiti.

It/em/ Šalomunovi židu neboštík Arkleb
zůstal 100 zl.
Společně

It/em/ pan Jan a pan Jetřich zůstali témuž
Šalomunovi 26 zl.
Herr Jane.

It/em/ Její milost paní zůstala témuž Šalomunovi
za štyry centniře zeteza, učiní 19 zl.a 10gr.
Pan Jetřich.

SAB-F11-142 (U.B.-K.14), fol. 1a-b; vgl. a. Válka, Uh.Brod, S. 37, Anm 2 ;
a) unleserlich ;
b) Lipník (Leipnik), okr. Přerov (Prerau) ;

1612 IV 24, II/Brod Uherský 34

Slavkov: Oldřich z Kounic erteilt den in Uh.Brod angesessenen Juden Privilegien.

Já Voldřich z Kounic na Slavkově, Brodě Uherském, hradě Zdounících /!/ a Lomnici, J/eho/ M/ilosti/ uherského a českého krále rady, též jako J/eho/ Mi/losti/ královské i J/eho/ M/ilosti/ arciknížete Maximiliána Rakouského komorník i z svými erby a budoucími potomky, pány a držiteli panství brodského, známo činím tímto listem obecně přede

všemi, kterak sou mně rychtář a starší i všeckna úbec židovská, sousedé usedlí v městě i na předměstí Brodu Uherského, za to se vší ponížeností poddáně prosili, abych jim tu milost a lásku prokázal a jim na níže psané artykule osvobození učinil a dal, ku kteréžto jejich snažnej prozbě a žádosti milostí a láskou jsouce nakloněn a majíc toho jakožto dědičný pán jejich moc a svobodu i na to prohlídajíc, aby se tím lépe a zvolněji i s potomky svými živiti, platy a povin/n/osti své spravovati mohli, tak činím a jim, dotčeným židům brodským nynějším i budoucím potomkům jejich, takové obdarování dávám.

Předně, jakož jsou ti židé, kdykoliv mně toho jaká potřeba nastala, koni bez všelijakého se zbraňování půjčovati a zakládati povinni, a takovou půjčkou nemálo obtěžováni bejvali, z kterejžto povinnosti já ň s budoucími potomky jejich od sebe, erbův a budoucích potomků mých, pánův brodských, nyní i na budoucí časy propouštím, za kteroužto povinnost a jim ode mne učiněnou milost upuštění práva méno koní půjčování i za činže a roboty všelijaké uvolili se mně a budoucím potomkům mým na věčné časy každého roku tři sta zlatých platu dávati, počnouce hned na svatého Václava nejprve příštího jedno sto a padesáte zlatejch a hned zase při svatém Jiří druhejch sto a padesáte zlatejch.

Za druhé týmž židům tímto listem osvobozuji, aby oni i s budoucími potomky svými svobodně bez překážky mé, erbův a budoucích potomkův mých i úbce křesťanské brodské vína svú /!/ košer, kteréž sami presují, mezi sebou v domích svých jedni druhým židům na másy k trunku podlé libosti a

vůle své šenkovati a prodávati mohli, však s touž jistou vejminkou, aby oni dokonce žádnému z křesťanův, jak přícho-zímu, tak domácímu, v domích svých nic z domu ven zjevně ani podtají pod žádným obmyslem ani jakejm vymyšleným fortelem a obyčejem, za peníze ani darmo ovšem, nařad neb pod jakým ukrytím, v ujmu živnosti a na škodu ůbce křesťanské brodské nedávali a nešenkovali, a jestli že by se kdo z nich nyní neb na potom mimo toto vyměření a obdarování čeho dopustil a v tom postižen neb pronešen byl, ten a takový podlé vůle a libosti vrchnosti ku příkladu jiným skutečně trestán býti má, za kteréžto obdarování na dotčený šenk mně a budoucím potomkům mým na budoucí časy každého roku osmdesáte zlatých platu stálého na dva termíny svrchu psané do důchodův brodských dávati a spravovati mají.

Za třetí, jakož jsou tíž židé, obyvatelé při městě Brodě Uherském, z jisté povinnosti a starobylého obyčeje a práva ze všech handlův svých a odkud koliv, které měli a jaké statky neb zboží přiváželi, mejto dávati povinni byli, jich s takového mejta všelijakého i s potomky jejich na budoucí časy propouštím a prázdna činím, však za takové mejto a plat mně i budoucím potomkům na časy budoucí do důchodův brodských jedno sto a šedesáte zlatejch, též na dva termíny výš psané, spravovati a dávati mají.

Za čtvrté, aby tíž židé mezi sebou sami podlé zdání a libosti své osobu hodnou za rychtáře bez překážky mé a budoucích potomkův mých svobodně sobě voliti mohli, jim toho ode mne ani erbův a budoucích potomkův mých zbraňováno bejti nemá, za tu pak vůli a svobodu jim ode mně dobrovolně danou

a puštěnou mně i potomkům mým každého roku při svatým Jiří dva funty [a] pepře a dva funty hřebiečkův dávati mají a povinni budou.

Páté, jakož táž úbec židovská brodská vždycky od starodávna pánům a držitelům panství brodského i mně, nynějšímu pánu svému, dostatek masa všelijakého, jak pro potřebu zámkovou, tak i jinou všelijakou čeled dvorní na témž panství, tak mnoho, jakž by jeho potřeba byla, každý funt po třech penězích bílých dávati a zaopatřiti povinni byli, tak že se toho obyčejně tejden od týhodne po devíti centnířích, někdy i více i méně, brávalo, a tudíž častokráte nad míru a možnost svou obtěžováni bývali, pročež, aby se i v tejto věci jednostejný řád zachovati mohl a tíž židé čím by mně a budoucím potomkům mým povinni byli, věděti a se tím říditi mohli, jich sem na poníženou žádost a prozbu jejich v tom tímto listem mým na budoucí časy zaopatřil, tak že mně a budoucím erbům a potomkům mým, pánům a držitelům Brodu Uherského, za takové dávání masa, když bych já neb potomci moji na témž panství sídlem a bytem nebyli, předně platu peněžitého určitě každého roku do důchodů brodských na dva terminy svrchu psané [b] jednoho sta zlatejch, to vše počtu moravského, spravovati, a mimo ten plat peněžitej na ouředníka neb správce a čeled do dvorův každého téhodne [b] sedmdesáte funtův masa na budoucí časy přitom vyměňuje a pozůstavuje, jestli že bych já neb erbové a budoucí potomkové moji budoucně na panství a statku brodském sídlem a bytem svým byli a víceji masa od nich židův ku potřebě svej bráti a od těch sedmdesáti funtův masa, kteréž

darmo dávati povinni jsou, upustiti chtěli. Tehdy kdy koliv by z toho sešlo, aby oni židé na to dvě stě funtův za peníze, totiž každej funt po třech penězích bílých, na kuchyni dodávati a zaopatřiti i přitom taky plat svrchu psaný peněžitý každoročně, jak i nahoře dotčeno, spravovati povinni byli, mimo kteréžto již zejména doložené peněžité platy a jiné povinnosti často jmenovaní židé brodští v nic víceji žádným, i vymyšleným způsobem a obyčejně nyní i na budoucí časy ode mně ani erbův a budoucích potomkův mých, pánův brodských, potahováni býti nemají, nýbrž přitom při všem zouplna a docela beze všeho přerušení držáni a zanecháni bejti. Kdež na budoucí pamět a stálejší toho všeho, což se v tomto listu svrchu i dole píše, zdržení já, Voldřich z Kounic s počátku psanej, pečet svou vlastní k tomuto listu přitisknouti a přivěsiti jsem dal. Čehož jest datum na Slavkově na den památky svatého Jiří, rytíře Božího, léta Páně šestnáctistého dvanáctého počítajíc.

V. z Kounic[c)]

SAB-F 11-Kart.131 (UB-B 14) ; vgl. a. Bretholz, Ung.-Brod, in: JbGGJČ IV/1932/, S. 104 f. ;

a) im Original : hunty ;

b) hier eingefügt: NB. Dazu am unteren Rand: NB. Die Juden sollen noch umbsonst Fleiss /!/ geben od/er/ bewirken, dass sie dessen befreyet seind.

c) in dorso: Copay Herrn Vattern Privilegii, so Ung.Broder Juden beigelegt haben 1671.

1612 VII 21, II/Brod Uherský 35

Brod Uherský: Urban Vaněk Braniškovský, Amtmann auf Uh.Brod, an die Stadt Banská Bystrica, sie möge dem Juden Izák aus Uh.Brod bei der Eintreibung einer Summe aus einem Wollhandel mit Jiřík Šterner in Banská Bystrica, behilflich sein.

Službu svou vskazuji, moudří a opatrní páni a přátelé moji zvláště milí. Od Pána Boha zdraví a v něm jiného dobrého přeji vám věrně rád. Izák žid z města Brodu Uherského, poddanej J.M. pána mého [b], přijdouc ke mně správu mi dal, kterak by teď pominulých dnův Jiříkovi Šternerovi, jinak Husarovi, měštěnínu města Naňské Bystřice, vlny za 146 fl. zaprodati jměl, za kteroužto jemu peníze při s[m] Šimonu a Judou /!/ [c] položiti měl a i na to ceduli řezanou sobě odevzdanou má. I jsouce pak tím spraven, že by týž Jiřík od nevážnejch lidí zabit byl a za takovou vlnu jemu že ještě nic zaplaceno nejní, mně k vám za toho přímluvné psaní, aby jemu takova vlna zaopatřena byla, jest požádal. Kdež nemoha slušné žádosti jeho oslyšeti tak činím a vás za to na místě J.M. pána mého přátelsky žádám (poněvadž srozumívám tomu, že by po témž neboštíkovi Jiříkovi ještě statek po něm pozůstalej prodán nebyl), že to zaopatřiti poručíte a kdybykoliv tenž Izák žid, poddanej J.M. pána mého, buď na svém místě koho jiného poslal anebo sám se k vám vypravil a na ten statek po témž neboštíku Jiříkovi zůstalej přípovědní klásti mínil, že jej od něho přijíti dopustíte. Pakliže by manželka neboštíka Jiříka tu vlnu tak v těch penězích ujíti chtěla a jemu za ni peníze při času jmenovaném odvedla, že by jí chtěl sečkání učiniti a na těžkost z upomínáním

jí o peníze nenastupovovati /!/, toliko aby jemu dostatečně zaručila. Za odpověd pro správu žádám a vám se na všem dobře jmíti vinšuji. Datum na Brodě Uherském 21.dne Julii anno 1612.

Urban Vaněk Braniškovský, ouřadník na Brodě Uherském.

Macůrek - Rejnuš, České země a Slovensko I, Nr.185, S.349 f., n. MABanská Bystrica ;

a) dt. Neusohl ;
b) Oldřich z Kounic ;
c) X 28 ;

1613 V 13, II/Brod Uherský 36

Brod Uherský: Petr Uher, Amtmann auf Uh. Brod, an die von Trenčín, sie sollen dem Jan Surový, Boten des Mauteinnehmers Josef ("mýtního žida Josefa") 100 fl. und einen Fingerring im Wert von 75 fl., die beim Gericht in Trenčín liegen, aushändigen.

Válka, Uh.Brod, S.196, Reg. Nr.12 n. MA Trenčín ;

1613 VI 19, II/Brod Uherský 37

Brod Uherský: Petr Uher, Amtmann auf Uh.Brod, verwendet sich bei denen von Trnava für den Juden Levka, Untertan seines Herrn, dem Gysar Paulo aus Trnava eine Summe schuldet.

Válka, Uh. Brod, S.191, Reg. Nr. 47, n. MA Trnava ;

1613 IX 20, II/Brod Uherský 38

Brod Uherský: Oldřich z Kounic a na Uherským Brodě interveniert in Trenčín für Josef žid aus Uherský Brod, der Handelsbeziehungen mit Trenčín unterhält.

Macůrek - Rejnuš, České země a Slovensko I, S.97 Anm. 167, n. MA Trenčín ;

1613 XI 30, II/Brod Uherský 39

Brod Uherský: Petr Uher, Amtmann auf Uh.Brod, wendet sich in der Sache des Juden Levka erneut an die von Trnava und ersucht sie, diesen auf einige Stunden in die Stadt zu lassen, da er niemanden habe, den er schicken könnte.

Válka, Uh.Brod, S. 192, Reg. Nr. 48, n. MA Trnava ;

1614 V 1, II/Brod Uherský 40

Slavkov: Vertrag zwischen Oldřich z Kounic und der Stadt Uherský Brod in Anknüpfung an Verträge aus den Jahren 1558 und 1580.

Já Voldřich z Kounic na Slavkově, Brodě Uherském, hradě Ždánicích a Lomnici, římského císaře, uherského a českého krále rada, a jakož Jeho Milosti císařské, takž i Jeho Milosti arciknížete Maximilyána Rakouského komorník, i s erby a budoucími potomky svými, pány a držiteli panství a města Brodu Uherského, známo činím tímto listem, kdežkoliv čten nebo čtoucí slyšán bude, vůbec přede všemi, že jsou před mně pře/d/stoupili opatrní purmistr a rada i všecka obec měst Brodu Uherského, lidé poddaní moji, věr-

ní milí, a předložili sou mně předně list obdarování od neboštíka dobré paměti urozeného pána pana Jetřicha z Kunovic, jehož datum na Brodě Uherském v sobotu po památce svatého Jakuba apoštela Páně [a)] léta Páně tisícího pětistého padesátého osmého nadané, tolikéž i druhej list od urozeného pána pana Arkleba z Kunovic též dobré a čerstvé paměti i na místě pana Jana Jetřicha z Kunovic, na onen čas strýce svého nedílného, kteréhož jest datum tolikéž na Brodě Uherském dvacátého čtvrtého dne měsíce máje léta Páně tisícího pětistého osmdesátého /osmého/, kterýmžto listem netoliko téhož obdarování dotčeného pána Jetřicha z Kunovic, pana otce a předka svého, dostatečně potvrdil, ale i některou podstatnější a hojnější milostí nadal a obdařil, jakž pak táž obdarování a potvrzení to v sobě šířeji a světleji obsahují a zavírají. Přitom mne ze vší náležitou poddaností snažně prosíce, aby jim takových listuo nadání a potvrzení pro stálejší toho všeho povinost jakožto vrchnost a pán jejich dědičný listem svejm tolikéž potvrdil, kdež nezhlédnouce a na takovou jejich slušnou žádost a časté toho při mně náležité a snažné vyhledování, i toho považujíce, jak by netoliko /v/ takových pohodlných nadáních a vejsadech svých se vzdělávati, ale také i všelijací poplatkové a důchodové mně a potomkům mejm povinně tím snázeji se od nich vykonávati a spravovati mohly, protož z svej vlastní vůle dobrovolně a milostiv/ě/ písem týmž obyvatelům města Brodu Uherského nynějším a budoucím potomkům jejich potvrdil sem a mocí tohoto listu ve všech artykulích, závažných punktech, clausulích a slovích v těch listách jme-

novaných zapsaných a obsažených tak, jako by slovo od slova v tom listu mém vepsány byly, beze všeho umenšení, sám od sebe, erbův a potomkův svejch, pánův a držitelův města Brodu Uherského, nyní i na časy budoucí potvrzuji, stálé a nepohnutedlné činím; a jakož v témž obdarování a potvrzení o čtyřech židech v městě usedlých, a z takových domův že se čtyry drejlinky vína k užitku panskému vyšenkovati má, zřetedlně doloženo jest, poněvadž pak za pana Arkleba z Kunovic o jeden dům židův víceji přibylo, protož to již při těch pěti domích židovských zůstávati a každého roku k oužitku mému pět drejlinkův vína mého vlastního na náklad můj v rathouze jejich městském dvěma penězi bílejmi vejše nežli víno městské od šenkýře mýho se vyšenkovati má; avšak pokudž táž vína má na šenku budou, nemají obyvatelé brodští jak v městě, tak i na předměstí do vyšenkování jeho žádného vína, nijakž, tejně nebo zjevně, jak k svému vlastnímu trunku, tak jeden druhému darem nebo za peníze žádným vymyšleným spůsobem neb pod jakým fortelem šenkovati a dávati, jestliže by se kdo jinak protivá tomu dopustil a na něho se to proneslo, ten má od vrchnosti podlé provinění svého o to skutečně trestán býti. Kteréžto v tomto artikulu proměnění prvnějšímu obdarování a potvrzení nemá na žádnou škodu a ujmu ani jakej zmatek čeliti, a tak mimo těch pěti domův židovských víceji žádným židům pod žádným obmyslem jak koliv vymyšleným v městě se nedopouštěti osazovati ani mimo těch pěti drejlinkův vína v roce víceji nešenkovati nyní i na časy budoucí a věčně etc., nadto pak nade všecko v mimo ta napřed dotčená obdarování jim i budoucím potomkům a obyvatelům města Brodu U-

herského k jejich snažné žádosti sám od sebe i erbův svejch i budoucích potomkův, pánův a držitelův města Brodu Uherského, tuto hojnější milost činím. b) Totiž jestliže by se kdy přitrefilo, že by se která osoba stavu rytířského v témž města Brodě Uherském neb na předměstí osaditi a sobě živnost z rolemi neb vinicemi neb jakou koli živností ukoupiti chtěl, ten má takové živnosti, jakž stav jeho náleží a řád tejto země z sebou přináší, užívati, platy a jiné povinnosti mně i úřci náležející bez odpornosti spravovati, městským pak živnostem vším obyčejem pokoj dáti, žádnými handli, z várkami pivními, kupectvem, šenky odevřenými vinnými neb pivními obyvatelům města na škodu nijakž nebýti, dobytkův v stádech obzvláštním pasením, kromě obecními pastýři, sobě nechovati a nezavázeti, ani také štvaním na rolech c) osetých a živnostech jejich v gruntech městských žádné škody nečiniti. Též žádný obdarování od nynější i budoucí vrchnosti, kteréž by protivná obdarování městskému čelilo, sobě nevyprošovali, a jestliže by jaké komu dané bylo, nemá nic postačovati ani žádnej moci v platnosti míti. Item, aby tíž měšťané a obyvatelé města Brodu Uherského vína všelijaká, kdekoliv se jim líbiti bude, svobodně kupovati neb z vinohradův utěžená do města přiváželi, je skládati, jakýmkoliv spůsobem mezi sebou nebo z města ven, v jakýmkoliv nádobí nebo bečkách, prodávati a nimi handlovati mohli, bez překážky mé neb budoucích potomkův mejch, na budoucí časy pouštím, v kteréžto živnosti a handly jim židé v městě ani předměstí usedlí neb neusedlí nemají sahati žádným kupováním, prodáváním a šenkováním po žádným spůso-

bem a přikrytím, pod propadením takového vína, polovici na zámek a druhou polovici k obci (kromě samého košeru k jejich toliko potřebě židovské, však tu na gruntech na dědinách k Brodu náležejících nebo městských utěženého), překážky činiti nemají.

Item váhu obecní městskou spravedlivou v rathouzu pro fedrunk spravedlnosti a potřeby lidské aby mívalo a mimo touž váhu jejich obecní aby sobě žádný, jak i z židův, tak i s křesťanův, po domích svých vah a závaží obzvláštních nezavázeli a nemívali a tudy užitku k obecnímu dobrému náležejícího nezlechčovali a na škodu nebyli, neméně i ze všelijakých statkův skladní etc. plat od starodávna k obci náležející, nyní i na časy budoucí aby podlé starobylého obyčeje jeden každý, kdož při městě co složí, dávati a spravovati povinen byl.

Item třidcítníkům Jeho Milosti císařské, poněvadž se to v skutku častokráte našlo a na oko spatřuje, že ti lidé k velikému obtížení městu jsou, žádnému právu a řádu městskýmu poddáni býti nechtí, těm se žádných domův v městě Brodě Uherském ani na předměstí kupovati a osazovati dopouštěti nemá na časy budoucí.

Item že by i v této věci řád zachován byl, aby žádný příchozí přespolní cizí člověk na škodu městským lidem a sousedům v živnostech a obchodech jejich nebyl, pobuda za některej čas při městě a užijíce pohodlí svýho, v čas nepříležitosti neb nejakýho neštěstí od města se vyhejbati a vystěhovati chtěl, protož každý takovej, kdož by tu při městě jakou živnost provozovati učinil, ten bude po-

vinen před ouřad města pře/d/stoupě zachování svý ukázati. Potom předně vrchnosti věrnost, poslušenství a potom i ouřadu zase chce z ůbci ve všech řádech duchovních i světských srovnávati; z městěm do příležitosti své a vůle Boží dobrého i zlého trpěci bejti slíbiti, kdež pro lepší budoucí toho všeho jistotu a pevnost já, Voldřich z Kounic často psaný, pečet svou vlastní k tomuto listu přitisknouti sem dal a dožádal se se urozených pánův, pana Vilíma z Poupova na Vladovicích a hradě znojemském, nejvyššího soudího Margkrabství moravského, a jeho Milosti císařské rada, a jakož J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/, tak i Jeho Milosti arciknížete Maximiliána Rakouského komorníka pana Albrechta Sedlnického z Choltic na Žádovnicích a Ořechovan, a pana Jana Frydricha z Žerotína a na Strážnici, že sou tolikéž pečetí svou podlé mej na svědomí přitiskli.

Jehož jest datum na Slavkově ve čtvrtek, dan svatého Filipa /!/ a Jakuba, léta Páně tisícího šestistého čtrnáctého počítajíce.

V. Kounic etc.

SAB-G 11-31/B-F), Uh.Brod, fol. 61a-64b ;
SAB-F 11-147 (Uh.Brod - P.18c), fol. 9a-11b, 13a-16a;
vgl. a. Bretholz, Ung. Brod, in: JbGGJČ IV (1932), S. 104 ; Kučera, Uh. Brod, S. 124-127 ;

a) VII 30 ;
b) F 11-147 folgt hier Passus über die Religion ;
c) Kučera, Uh.Brod, S. 126, hat : polech ;

1615 II/Brod Uherský 41

Urbar

SAB-G 371-Uh.Brod 1615; SAB- F 11 - (U.B.-U.10);
vgl. a. Válka, Uh. Brod, S. 149 ; Bretholz, Ung. Brod,
in: JbGGJČ IV (1932), S. 105 f.

1616 I 16,
Brod Uh. : s. II/Veselí 5 und 6 ;

1616 III 17, II/Brod Uherský 42

Brod Uherský: Vertrag zwischen der Stadt Uherský Brod und den dortigen Juden.

Smlouva židovská s obcí města Brodu Uherského.

Léta Pána 1616 ve čtvrtek po neděli Laetare, na zámku Brodě Uherském v přítomnosti urozených pánův pana Menharta Eczdorffa z Eczdorffu a na domě v městě Brodě Uherském, pana Adama Jiřího z Zástřizl a na domě v týmž městě a slovutného p/ana/ Petra Uhra, měštěnína města Brodu Uherského, toho času auředníka na Brodě Uh/erském/, totlikéž za auřadu a staršči p/ana/ Urbana Strumenskýho, prymatora, Symeona Danyelowa Sswicha, Danyele Prokopowa, Jana Zeleného, Martina Kasspara, Pawla Semenky, Mikuláše Weyhledy, Karla Krzizky, pánů radných, a Jana Chomata, písaře radního, a tolikéž při přítomnosti raddy staré i osob přísežných z obce vybranych.

Jakož židé v městě i na předměstí Brodském obyvající platu anebo berni, kteréž tak od starodávna ubci Brodské

dávati a roboty náležité každoročně vykonávati povinni byli, léta pak tohoto 1616 dotčeného platu zpravovati a jeho od sebe tu, kdež náleželo, odvozovati se zbranovali a spěčovali, až skrze tu příčinu táž věc před Jeho M/ilostí/ pána pana našeho milostivého přišla, a vznešena jest.

Na poručení tedy J/eho/ M/ilostí/ pána našeho milostivého a dědičného totiž urozeného pána p. Frydrycha z Kaunicz a na Brodě Uh/erském/ stala se smlauva mezi auřadem ut supra a mezy židy z města a z předměstí ut supra, a to takové:

Poněvadž dotčení židé předešlých časů nemálo berní a platu až do datum smlauvy a zápisu toho jsau zaseděli, ta se jim všecka přímluvu J/eho/ M/ilostí/ pánu odpustila, však na tento níže poznamenany spůsob a uvolení jejich vlastní, aby židé starší vyberauce od jiných židů povinni byli nyní i na časy budaucí a věčné při sv. Jiří nejprv příštím počnauce, hned léta tohoto 1616 platu 13 zl. a potom při sv.Václavě tolikéž 13 zl., vše počtu Moravského, dáti a zpraviti. A tak při týchž termyních vždycky rok po roku jmenovaní starší židé vybírající od jiných židů tauž summu peněz dávati, zpravovati a na rathauz přinášeti a odvozovati bez všelijakých odporů, lsti, chytrosti a fortelů vymyšlených. Místo pak robot, kteréž jindy za starodávna vykonávali, dva mostky, jeden před školau jejich židovskau, a druhý v lázně městské za Tissovskau branau, buď kamenné nebo dřevenné na svůj vlastní náklad, aby povinni byli dáti dělati.

I na tom zůstano, aby řečení židé žádných takových do-

mů na předměstí pod robotami, kteréž jsau, pod žádným vymyšleným spůsobem nekupovali. Však při svých gruntech, kteréž mají, mohau jak se jim nejlípe líbiti bude, stavěti a jeden od druhého z židů grunty sobě kupovati, v tom se jim hajiti nemá. Pro lepší a pevnější utvrzení tato smlauva v knihy pamětní města Brodu Uh. na památku budaucí a věčnau zapsana jest. Stalo se léta a dne svrchupsaného. a)

Bretholz, Ung.Brod, in : JbGGJČ IV (1932), S. 154, n. SAB-F 11 - 131 (U.B.-B.14) vgl. a. S. 106 ; vgl. a. Kučera, Uh. Brod, S. 132 (dieser nach Stadtbuch Uh. Brod) ;

a) in dorso: Smlauva židovský s obcí města Brodu Uherského o berně, platy a roboty učiněna. A/nn/o 1616 ;

1616 V 30, II/Brod Uherský 43

Brod Uherský: Petr Jupál, Richter der Stadt Uherský Brod, verwendet sich bei denen von Trnava für die Begleichung eines Guthabens von 330 fl., das der Jude Abraham Samolibův syn in der Vorstadt von Uh. Brod bei dem Schmied Paul aus Trnava hat.

Válka, Uh.Brod, S. 192, Reg. Nr. 51, n. MATrnava ;

1617 II/Brod Uherský 44

Urbar

SAB-G371 - Uh.Brod 1617 ; SAB - F 11 (alt U.B.-G.4); vgl. a. Válka, Uh.Brod, S. 148 ;

1617 VI 12, Mikulov : s. I/142

1620 XII 11, II/Brod Uherský 45

Ladislav Velen z Žerotína, Hejtman in Mähren, an Bedřich z Kounic na Brodě Uherském.

Ich erfahre, daß der Jude Isak in Ungarisch Brod eine nicht unbedeutende Summe Geldes bei sich hat. Und da ich dazu bestimmte und begründete Ursachen habe, befehle ich Euch als Landeshauptmann und auch persönlich, daß Ihr diesen Juden mitsamt dem Geld, ob er es in seinem Haus oder sonstwo verwahrt hält, mag es wem immer, je selbst Sr.königlichen Majestät gehören, den eigens zu diesem Zwecke zu Euch gesandthen Personen übergebet und hierher sendet.

SAB-F 11 - 131 (U.B.-B14); Bretholz, Ung.Brod, S. 107 ; (nicht bei Hrubý, Ladislav Velen !)

Buchlov (Buchlau), okr. Uh.Hradiště (Ung.-Hradisch)

1562 III 18, II/Buchlov 1

Praha: Befehl Ferdinands I. an Jan ze Žerotína na Buchlově wegen der Beschwerde eines Izák žid über seine Gefangenhaltung und die Nichtbezahlung einer Schuldforderung an ihn und seinen Enkel.

Janovi z Žerotína na Buchlově. Ferdinand etc., urozený v/ěrný/ n/áš/ m/ilý/. Co sobě Izák žid z Buchlova z strany vězení svého i sice [a] ztěžujíc, nás v tom za milostivě opatření se vší ponížeností prosí, tomu z příležící suplikací vyrozumíš, i pokudž by tak bylo, jakž nás spravuje, poroučiemeť, aby dotčeného žida z vězení propustiti a to, což jemu a vnuku jeho spravedlivě náleží, vydati rozkázal,

pakli by v to/m/ co jiného bylo, o to/m/ nám psaním svým neprodlévaje poddaně oznámí/š/. Na tom vuoli naší c/ísař-skou/ naplníš.

Dán na Hradě našem pražském v středu po Smrtedlné neděli léta 62.

AMV - Morava - 351 ;

a) im Original : y gsycze ;

Bučovice (Butschowitz), okr. Vyškov (Wischau) :

1546 II/ Bučovice 1

Erbauung der Synagoge in Bučovice [a].

Jordan, Příspěvky, in. : VVM XIX (1967), H.1. S. 82 ;

a) Eine Tafel mit der Inschrift, die diese Jahreszahl belegt, wurde 1966 beim Abbruch der Synagoge von Bučovice entdeckt. Erster und ältester Nachweis über Juden in dieser Stadt. Heute im dortigen Museum.

Budějovice Moravské (Mähr.-Budwitz), okr. Třebíč (Trebitsch)

1528 II/Budějovice Mor. 1

Budějovice Mor. : Vertrag zwischen dem Juden Hanzl, Schwiegersohn des Jakub Černý, und dem leiblichen Sohn dieses Jakub Černý:

Der Sohn des Jakub Černý verpflichtet sich, 12 Jahre lang zu niemandem, auch nicht zu seinem Vater, nach Moravské Budějovice zu kommen. Als Bürgschaft dafür nimmt er von seinem Schwager Hanzl 10 fl. Sollte er während der genannten 12 Jahre zu wem auch immer nach Moravské Budějovice zurückkehren, so soll er das ganze Erbteil von seinem Vater zu Gunsten des Hanzl verlieren; falls sein Vater vor Ablauf dieser Frist sterben sollte, hat er sofort das Recht zur Rückkehr.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 343 und 345, n. Grundbuch 1528 ff., fol. 1a ;

1533 II/Budějovice Mor. 2

Der Lohgerber Foltan schuldet einem namentlich nicht genannten jüdischen Schwertfeger 15 fl. "za kůň a za vůz."

Fišer, Mährisch-Butwitz, in: Gold, Mähren, S. 347, n. Testamenten-buch 1522 ff., S. 94 ;

1535 XII 10 II/Budějovice Mor. 3

Znata z Víckova zitiert Burian z Valdštejna um 100 Schock

gr., da dieser sich weigert, seinen Untertanen Jakub žid mečíř als Zeugen zu stellen.

Znata z Víckova na místě pana Jana z Puštejna pohoní/m/ pana Buriana z Valdštejna na Brtnici z dědin etc. ze 100 š.gr. če/ský/ch širo/ký/ch a t/u/ j/emu/ v/inu/ d/ávám/, že Jakuba žida mečíře, poddaného svého z Budějovic Moravských, před panem hajtmanem a pány Jich Mi/los/ti postaviti nechce, z čehož jej viniti budu na místě pana Jana z Puštaj/n/a, aby práv byl, a s tohoto jej viniti chce, i že je/st/ se nám vyznání stalo, že Václav Skokan z Telče [a] nám j/es/t na mukách v Mezeříčí [b] vyznal a na tom umřel, když sou mezeřickým na šípě brali, což j/es/t na ně přišlo, to že sou nesli on Skokan sám vozem do Buděj/ovi/c Morav/ský/ch a z toho že sou prodali týmuž Jakubovi Mečíři židu tři štuky kmentu a 6 postavů súkený/ch/, pak aby mi týž Jakub žid Mečíř z Budějovic panem hajtm/anem/ a pány Jich Mi/los/ti práv s toho byl. Zná-li se /...../ [c]

SAB-A 3(půh. Brno) - 15, fol. 327b (alt 269);
a) Telč (Teltsch), okr. Jihlava (Iglau) ;
b) Velké Meziříčí (Gro3-Meseritsch), okr. Žďár n.S.(Saar);
c) in margine: odložen s vuolí stran na Gunegund. 1536 poklid na mocné přestání.

1535 XIII 10 II/Budějovice Mor. 4

Znata z Víckova zitiert Burian z Valdštejna um 50 Schock gr., da dieser sich weigert, seinen Untertanen Isák Ryšavý als Zeugen zu stellen.

Týž Znata na místě téhož pana Jana ut s/upra/ poho-

ní/m/ téhož pana Burjana ut s/upra/ z dědin etc. 50 š. gr. če/ský/ch širokých a t/u/ j/emu/ v/inu/ d/ávám/, že žida Isáka Ryšavého, podané/h/o svého z Budějo/vi/c Morav/ský/ch před panem hejtm/anem/ a pány Jich Mi/los/ti postaviti nechce, z čehož jej viniti budu na místě pana Jana z Puštajna, aby práv byl, a s tohoto jej viniti chci, že j/es/t se nám vyznání stalo, že Václav Skokan z Telče [a] nám j/est/ na mukách v Mezeříčí [b] vyznal a na tom umřel, když sou mezeřickým na šípě brali, co j/es/t na ne přišlo, to že sou neslo von Skokan sám vozem do Budějovi Morav/ský/ch a s toho že prodali týmuž židu Isákovi Ryšavému pět štuků kmentu, pak aby mi týž Izák Ryšavý z Budějovic p/ře/d panem hajtm/anem/ a pány Jich Mi/los/ti práv byl. Zná-li se /...../

SAB-A 3(půh.Brno)-15 fol. 328a (alt 270);
a) Telč (Teltsch), okr. Jihlava (Iglau) ;
b) Velké Meziříčí (Groß-Meseritsch), okr.Žďár n.S. (Saar);

1536 II/Budějovice Mor. 5

Martin Faßbinder schuldet dem Juden Falk 10 fl., für welche dieser als Pfand ein Paternoster aus Korallen, einen silbernen Gürtel und 21 silberne Stücke /Knöpfe?/ hinterlegt.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 346, n. Testamentbuch 1522 ff.; S. 18 ;

1536 II/Budějovice Mor.6

Abraham, Schwiegersohn des Šimše, kauft eine Chaluppe von Václav Pekař für 40 sch. gr.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Mähren, S. 344 n.
Grundbuch 1528 ff., S. 57

1536 II/Budějovice Mor.7

Petr Krejčí, kauft von Kaufman žid ein Haus auf dem Oberen Ring um 70 fl.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in. Gold, Mähren, S. 344,
n. Grundbuch 1528 ff., S. 87 ;

1537 XI 8, II/Budějove Mor. 8

Budějovice Mor.: Testament des Jakub mečíř žid aus Moravské Budějovice.

Léta od narození pána našeho Ježíše Krista, syna Božího, 1537, ve čtvrtek před sv.Martinem, učinil kšaft a poručenství Jakub mečíř žid, jse ještě při dobrém rozumu a paměti o všem statku svém před Jakubem soukeníkem, z úřadu a Janem Olomouckým, ty časy rychtářem, a to takové:

Item. poroučím Rachel, manželce své, aby nejprve věno své po smrti mé vzala podle zápisu věnného, kterýž má, i s domem mým výše nad věno dědičné;

item Kaufmanovi, zeti svému, a Aronovi, zeti svému druhému, Lazarovi, zeti svému třetímu z Přerova [a)] , každému z nich poroučím tak, jakž listové jejich ode mne svědčí;

item Faytlovi, Abrahamovi, Eliášovi, těm třem synům

mým vlastním, neženatým, poroučím každému zvláště po půldruhém stu zlatých, za zlatý po 30 groších alb.; ti mají po věnu mateřinném nejprve ze statku mého, prve než by se dělili, vzíti tu sumu již psanou;

item poroučím Lvóvi z Kroměříže [b], Samuelovi z Poznani [c], Faytlovi, Abrahamovi, Eliášovi, těm pěti synům mým vlastním, cožkoli zůstane po smrti mé přes díly svrchu psané (buď málo nebo mnoho), aby o to všecko všech pět bratrů na rovný díl se rozdělili;

item poroučím, aby bylo dáno do školy židovské Budějovské po smrti mé 3 zl.;

item poroučím pánu mému, Jeho milosti na Brtnici [d] 20 zl. ;

Tento kšaft nejprve napsán jest od židův, zejména Jersy, školního mistra jejich, a Izáka Babka z Prahy.

Fišer, Mährich-Budwitz, in. : Gold, Mähren, S. 345 f., n. Testamentenbuch 1522 ff., S. 23 ;

a) Přerov (Prerau);
b) Kroměříž (Kremsier);
c) Poznaň (Posen) ;
d) Brtnice (Pirnitz), okr. Jihlava (Iglau) ;

II/Budějovice Mor. 9

1538

Der Räuber Kocián gibt auf der Folter an, er habe dem Juden Šimše für 4 fl. wöchentlich 4 den. Zins geben müssen.[a]

Fišer, Mährisch-Budwitz, in. :Gold, Mähren, S. 347 n. Testamentenbuch 1522 ff., S. 25 ;

a) = 24,8 % ;

1539 II/Budějovice Morav. 10

Nachricht über die angebliche Zechprellerei des Kauffman žid aus Moravské Budějovice.

/...../ das der Kaufman Jud von Pudbicz[a] etlich mall gen Mark Purnicz[b] kume[n] ist und bey dem Girschken Altrichter alldo zu Mark Purnicz hat geczeret, und wann er von dannen hat wollen weckreitten /...../

Fišer, Mährisch-Budwitz, in.: Gold, Mähren, S.348, n. MAJihlava, Nr. 82 ;

a) Moravské Budějovice ;
b) Jotnice (Pirnitz), okr. Jihlava (Iglau);

1541 II/Budějovice Morav. 11

Chaym, Sohn des Šimše, kauft von Johan Jannů eine Chaluppe in der Gerbergasse um 30 sch. gr.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in : Gold, Mähren, S. 344, n. Grundbuch 1528 ff., S. 121 ;

1541 II/Budějovice Morav. 12

Václav pekař verpfändet dem Kaufman žid für eine Schuld von 100 fl. seine 23 Wiener Schock, die für ihn auf dem Grund des Abraham žid, des Schwiegersohnes des Šimše, haften, sowie dazu noch seinen eigenen Grund.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 346, n. Grundbuch 1528 ff., S. 126 ;

1541 II/Budějovice Morav. 13

Jan Olomoucký schuldet dem Hanzl žid 120 fl., wofür er ihm außer seinem Haus zwei Silbergefäße verpfändet.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 346,
n. Testamentenbuch 1522 ff., S. 35 ;

1544 II/Budějovice Moravské 14

Izák mečíř kauft von Kaufman žid eine Chaluppe um 86 fl.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 344 ,
n. Grundbuch 1528 ff., S. 141 ;

1546 II/Budějovie Morav. 15

Jirk zedník kauft von Lipmanką židovka eine Chaluppe, die Eliáš besa3, um 24 sch. gr.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in.: Gold, Mähren, S. 344,
n. Grundbuch 1528 ff., S. 150 ;

1546 II/Budějovice Mor. 16

Paul Estreiher bekennt u.a. folgende Schulden:
dem Hanzl žid 4 fl. ("jde na ně lichva od vánoc")und der Hubatá židovka 4 fl. ("jde na ně lichva od Hromnic").

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 347,
n. Testamentenbuch 1522 ff., S. 53 ⁂

1547 II/Budějovice Mor. 17

Abraham Kytlic [a], Schwiegersohn des Šimše, kauft von Alexander eine Chaluppe, die Eliáš bes3, um 32 fl.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 344,
n. Grundbuch 1528 ff., S. 155 ;

1547 II/Budějovice Mor. 18

Zolman žid kauft von Beneška krejčí eine Chaluppe hinter dem Unteren Tor um 92 fl.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in. Gold, Mähren, S. 344,
n. Grundbuch 1528 ff., S. 155 ; vgl. u. 1562 ;

1547 II/Budějovice Morav.19

Paul Floryan kauft von Hanzl žid ein Haus auf dem Oberen Ring um 130 fl.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 344,
n. Grundbuch 1528 ff., S. 160 ;

1548 II/Budějovice Morav.20

Mojžíš žid kauft von Havel Janičů eine Chaluppe im Deutschdörfl um 20 sch. gr.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in : Gold, Mähren, S. 344
n. Grundbuch 1528 ff., S. 174 ;

1548 II/Budějovice Mor. 21

Izák Malach kauft von seinem Schwager Perman eine Chaluppe beim Unteren Tor um 20 fl.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 344,
n. Grundbuch 1528 ff., S. 192 ;

1548 II/Budějovice Mor. 22

Martin Raudal schuldet dem Faytl žid 25 fl., für 3 Muth Hafer, die er sich bezahlen lie3, ohne sie zu liefern. Dem Hanzl žid schuldet er 5 Metzen Hafer.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 347 f., n. Testamentenbuch 1522 ff., S. 114 ;

1548 II/Budějovice Mor. 23

Einige Bürger kavieren dem Hanzl žid wegen 30 fl. für Christoph Tofrl /!/ wovon jährlich 40 gr. Zins zu zahlen sind. a)

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 347 , n. Rechtsansprüchebuch 1548 ff., S. 204 ;

a) = 4,4% ;

1549 II/Budějovice Mor. 24

Šimše žid kaviert mit fünf Christen für Paul, den Schwiegersohn des Kyselý, wegen 50 Wiener Schock;

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 348, n. Grundbuch 1528 ff., S. 190 ;

1549 II/Budějovice Mor.25

Blažek Beneš kauft von Beneš Malcát ein Halblahn im Kleindörfl um 85 fl. Blažek soll dem Fajtl žid mečíř sofort 15 fl. Anzahlung geben und jährlich zu Weihnachten 10 fl. zur Tilgung der Forderung bezahlen, die Beneš Malcát dem Fajtl abgetreten hat.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 346, n. Grundbuch 1528 ff., S. 183 ;

1550 II/Budějovice Mor. 26

Izák, Schwiegersohn des Uher, kauft von Hanzl Paulů eine Chaluppe unter dem Pfarrhaus um 80 fl.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in. : Gold, Mähren, S. 344, n. Grundbuch 1528 ff., S. 204 ;

1550 VI 14 II/Budějovice Mor. 27

V sobotu před s/vatým/ Vítě /!/ dala přípovědné Suchomelka stará na statek Václava hrnčíře Černého o 2 1/2 zl. 8 gr. Zaplaceno kromě 8 gr. něco ze statečku svrchní-/ho/ a z chalup.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 347, n. Rechtsansprüchebuch 1548 ff., S. 207 ;

1550 VI 16 II/Budějovice Mor. 28

V pondělí po s/vatém/ Vítě dal přípovědné Uher žid na statek Václava hrnčíře o 1 1/2 zl.

Zaplaceno. Pokázal něco z statku svrch/ního/, ostatek z chalup.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 347; n. Rechtsansprüchebuch 1548 ff., S. 207 ;

1550 VI 19 II/Budějovice Mor.29

Ve čtvrtek po s/vatém/ Vítě dal přípovědné Kaufman žid na statek Václava Černého o 2 zl. 25 gr.

Pokázal.

Týž čtvrtek dal přípovědné Abraham Micin na statek Václava Černého. o 1 1/2 zl.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in. Gold, Mähren, S. 347 ,
n. Rechtsansprüchebuch 1548 ff., S. 207 ;

1552 IX 28 II/Budějovice Mor. 30

Der Bader Johann gibt Barbora 10 fl. an Währung, die diese an Hanzl žid verkauft.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in. : Gold, Mähren, S. 346,
n. Grundbuch 1528 ff., S. 202 ;

1553 II/Budějovice Mor. 31

Jan Raudal schuldet Milka židovka 3 fl. Als Pfand hält sie dafür acht Schlüsseln, eine groše Zinnkanne und ein kupfernes Gießbecken.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in. : Gold, Mähren, S. 346,
n. Testamentenbuch 1522 ffl, S. 75 ;

1553 VIII 7 II/Budějovice Mor. 32

Nachbarannahme, darunter auch einige Juden:

Léta Páně 1553, v pondělí před sv. Vavřincem, Beneš Bílek krejčí, Hanzl žid, Kaufman žid, Fajtl žid, Izák žid, Uhrů zeť, který má dům pod farou, Jiřík zedník, Antonín Vlach, jsou na žádost jejich od moudrých a opatrných

pánů purkmistra a rady i městské obce města Budějovic Moravských do města přijati, aby domy své v městě a v okrsku městském měli a jinák všelijaké živnosti své provozovali, kromě všelijaké pití šenkování a piv vaření, těch činiti nemají nyní i na budoucí časy ani potomci jejich, kteříž by koli na těch domech byli. A jsou pánům svrchu psaným i ví obci městské nahoře psané osoby i s budoucími svými, kteří na těch domech budou, připověděly a slíbily, že se v tom, jak se svrchu píše, zachovati mají nyní i na budoucí časy i jináče.

Za to, že jsou do města s domy a budoucími svými přijati, ví obci 30 zlatých dali a pro lepší toho paměť a utvrzení toto zapsání a snešení dali jsou do knih svých městských gruntovních zapsati.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in : Gold, Mähren, S. 348,
n. Grundbuch 1528 ff., S. 254 ;

1554 II/Budějovice Mor. 33

Izák Uher kauft von Markus, Sohn des Moses von Polná [a], ein Haus hinter dem Unteren Tor um 100 fl.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 344,
n. Grundbuch 1528 ff., S. 250 ;
a) Polná, okr. Jihlava (Iglau) ;

1554 VII 4 II/Budějovice Mor. 34

Vertrag über den Kauf des Hauses des Izák Uher durch Jakub rabí.

Léta Páně 1554 v středu, den svatého Prokopa, koupil jest duom na Dolním /!/ branou nad ouvozem Jakub rabí žid od Izáka Uhra žida za padesáte zlatých, za 1 zl. 30 gr. a za groš sedm peněz bílých počítajíce. Má hned Jakub žid Uhrovi židu zavdati pět zlatých adod tohoto svatéhc Václava [a] příštího přes rok dáti má verunku pět zlatých a tak potomně pořádně platiti jmá po pěti zlatých až do vyplnění sumy svrchu psané. Rukojmě za to rukou společní a nerozdílnou zejména tito:

Fajtl žid, Abraham Katlin žid.

Téhož léta a táž den ut s/upra/ zavdal Jakub rabí žid Uhrovi židu 5 zl.

Anno 1555 při s/vatém/ Václavě dal Jakub Uhrovi verunku 5 zl.

Anno 1556 při s/vatém/ Václavě dal Jakub rabí Uhrovi verunku 5 zl.

Anno 1557 při s/vatém/ Václavě dal Jakub verunku Uhrovi 5 zl.

Anno 1558 při s/vatém/ Václavě dal Jakub Uhrovi verunku 5 zl.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 345, n. Grundbuch 1528 ff., S. 251 ;

a) IX 28

1556 II/Budějovice Mor. 35

Hanzl žid kaviert mit drei Christen für Georg Dub. Fajtl žid und Šimše žid kavieren mit zwei Christen für den lutheranischen Geistlichen Florian Kozmánek.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 348, n. Grundbuch 1528 ff., S. 274 ‡

1559 II/Budějovice Mor. 36

Jokl Šimše kauft von seinem Vater Šimše žid ein Haus unter dem Unteren Tor um 75 fl.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 344, n. Grundbuch 1528 ff., S. 329 ;

1562 II/Budějovice Mor. 37

Kaufman žid läßt seinen Rechtsanspruch auf das Vermögen des verstorbenen Strach Bartoš wegen 4 fl. eintragen. Ein Schwiegersohn des Hanzl žid läßt seinen Rechtsanspruch auf das Vermögen des verstorbenen Alexander kramář wegen 4 fl. eintragen.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 347, n. Rechtsansprüchebuch 1548 ff. ;

1562 II/Budějovice Mor. 38

Žolman žid tritt sein Haus hinter dem Unteren Tor seiner Tochter Anna unter der Bedingung ab, daß sie ihn bis zu seinem Tod ernährt und ihn, wie es sich für eine ordentliche Tochter ziemt, behandelt. Sollte Anna vor ihm sterben, so soll ihr Nachfolger - nur ein Jude, aber kein Christ - mit 10 fl. zu seiner Ernährung beitragen; wenn ihm dieser Betrag nicht bis zu seinem Tode reichen sollte, soll man ihm nach besten Willen guter Leute zahlen.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 344, 348, n. Grundbuch 1528 ff., S. 361; vgl. o 1547 ;

1563 IX 20, II/Budějovice Mor. 39

Bratislava: K.k. Schreiben an die Frau Anna v. Kragek /= = Krajek/ auf Pirnitz [a], Zdenko Herrn v. Waldstein nachgelassene Witwe, um ihre Äusserung auf die Bitte der Juden von Mährisch Budwitz, damit die daselbst bis zu der den Juden in Böhmen zur Auswanderung erstreckten Frist belassen werden möchten. [b]

Anně z Krejku na Brtnici [a] vdově.

Urozená nám milá, jaké jsou suplikací židé od Moravských Budějovic [c] nejjasnějšímu knížeti pánu Maximiliánovi, římské/mu/, uherské/m/u a české/mu/ králi, synu naše/m/u nejmilejší/m/u, Je/h/o lásce, podali, Je/h/o lásky k nám za přímluvu prosíce, aby tu v Budějovicích do to/h/o času, dokudž židé v kra/ji/ našem č/eské/m od nás přiročí sobě dané mají [d], tolikéž zuostati mohli, to/m/u všemu z též suplikací šířeji vyrozumíš, i chtíc od tebe věděti, co ty k to/m/u říkáš, poroučímeť milostivě, aby nám na to správu svú nic dlouho neprodlevaje dala. Ta to/m/ vuoli naši c/ísařskou/ jistou naplníš. Dán na zámku našem Prešpurku [e] v pondělí u vigilí s/vatéh/o Matouše léta 63/h/o.

AMV-Morava-512; vgl. a. Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 351 ;

a) Brtnice (Pirnitz), okr. Jihlava (Iglau) ;

b) altes Regest in tergo ;

c) urspr. Budiegowiczych (gestrichen: ych) ;

d) 1564 IV 24 ;

e) Bratislava (Preßburg) ;

1563 XII 15, II/Budějovice Mor. 40

Wien: K.k. Antwort an die Frau Anna v. Kragek, hinterlassene Witwe des Herrn Zdeniek v. Waldstein, wegen /..../ Genehmigung, daß sie die Juden daselbst zu Mährisch Budwitz vor 1 1/2 Jahren verwiesen hat. a)

/..../ Z strany pak židů, kteříž by na nemalú záhubu podáni tu v Budějovicích býti měli, že jsi jim před puol druhejm létem oznámiti dala, aby se z Budějovic v jistej/m/ čase vystěhovali a odebrali, a víceji tu nebyli, nás v to/m/ ponížene prosíc, abycho/m/ sebe a děti své při to/m/ zuostaviti ráčil, i znajíc prozbu tvú slušnou býti, k tomu také své milostivé povolení dávati a při tom zuostavovati ráčíme. Dán v Vídni v středu po s/vat/é Lucí léta 63/h/o.

AMV-Morava-541; vgl. a. Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S.351. Fišer gibt diesen Brief ohne Quellenangabe in Übersetzung, die geringfügig von diesem č.Text abweicht: Fišer erwähnt die Kinder der Anna z Valdštejna!

a) altes Regest in tergo ;

1564 VIII 2, II/Budějovice Mor. 41

Wien: K.k. Befehl an den Ritter Heinrich Brzeznicky v.Nachod auf Tulessicz in Mähren, znaim. Kr., wegen Anforderung dreier Juden a) aus Mährisch Budwitz bei demselben an einer Mühle. b)

Jindřichovi Březnické/m/u z Náchoda na Tulešicích.

Maximilián slovutný, věrný náš milý, z příležící suplikací, jakou se stížností Samuel, Jakob, Isák, židé z Moravských Budějovic, do tebe z strany nějakého mlejnu, kterýž si ty nyní k své ruce ujal, a otec jích nějaké/m/u mlynáři nemalú

sumu na týž mlýn byl půjčil, že jim plátce býti nechceš, /se/ stěžují a nás v tom za milostivé opatření s pokorou prosí, šířeji vyrozumíš, kdež nechtěj mi ponížené [c] prozby jejich oslyšeti, pokudž by tak bylo, jakž nás ti židé spravují, poněvadž toho mlejnu vzdáti se poroučímeť, aby týmž žid/ům/, což jim spravedlivě náleží, zaplatil a s nimi se urovnal, abycho/m/ od nich o to více nabíháni nebyli. Na tom vuoli naši c/ísařsk/ú naplníš.

Dán v Vídni v středu po svatém Petru v okovech léta 64

AMV-Morava-560, fol. 1a/b; vgl. a. Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 352 ;

a) Waisen des Hanzl žid ;

b) altes Regest in tergo ;

c) im Original : ponizenie ;

1564 VIII 23, II/Budějovice Mor. 42

Wien: Maximilian II. an Anna z Krejku a na Brtnici, daß die Häuser der vor ihrem Wegzug stehenden Juden in Moravské Budějovice geschätzt und verkauft werden und sie bei der Schuldeneintreibung unterstützt werden sollen.

Maximilián etc. Anně z Krejku na Brtnici [a], vdově.

Urozená nám milá, věděti dáváme, že jsou na nás židé z Moravských Budějovic skrze suplikací svú opět vznesli, poddaně nás v to/m/ za milostivé opatření prosíce, aby tu v Budějovicích až do dalšího času zanecháni byli, na kterúžto suplikací je/es/t nám urozený Hynek z Valdštejna, syn tvuoj, tyto přiležící správy podal, v kterýž jsme nahlédnuli, a to/h/o při to/m/ zanechati ráčil, a

poněvadž tíž židé do určité/h/o času tu zůstanú a po vyjití jim přírocí dané/h/o se pryč odebrati musí [b], protož poroučíme, aby to všecko, tak jakž táž správa v sobě obsahuje, nařídila, aby domy týchž židuov šacovány prodány byly a k dluhó/m/ jejich u křesťanů dopomoženo bylo, aby se neměli čím slušně zastírajíc vymlúvati. Na to/m/ jistou vuoli naši c/ísařskou/ naplníš. Dán v Vídni v středu u vigilí s/vatéh/o Bartoloměje léta etc. 64/h/o.

AMV-Morava-732, fol. 2a/b ; vgl. a. Fišer, Mährisch-Budwitz, in: ‡ Gold, Mähren, S. 392;

a) Brtnice (Pirnitz), okr. Jihlava (Iglau) ;

b) im Original : muosy ;

1564 VIII 23, II/Budějovice Mor. 43

Wien: Reze3 der böhmischen Kanzlei für die Juden in Moravské Budějovice: Maximilian II. bestätigt ihre Ausweisung aus Moravské Budějovice.

Reces židóm v Moravských Budějovicích.

J/eho/ M/ilost/ římský císař a uherský, český etc. král etc., pán náš nejmilostivější, ráčil jest pokorné prosbě obce židovské v Budějovicích Moravských, aby tu do dalšího času zanechání byli, šířeji vyrozuměti. Kdež majíc J/eho/ M/ilos/t c/ísař/ská toho dostatečnú správu, že jest týmž židóm již od několika časův, aby vyupomínajíc dluhy své a prodadouc domy pryč se odtud odebrali, i také teď nejposléze do určitého času přírocí dáno, čehož J/eho/ M/ilost/ c/ísařská/ také z hodných a slušných příčin při tom zuostavovati a dotčeným židóm poroučeti ráčí, aby po vyjití jim

terminu přidaného, jakž dotčeno, beze všech vejmluv se pryč odtad, nic sobě dále ku pomoci neberouc, vystěhovali a odebrali. A J/eho/ M/ilos/t c/ísař/ská jest ráčil urozené Anně z Krejku, vdově pozuostalé po někdy urozeném Zdenkovi z Vladštejna, psaním svým poručiti, aby týmž židóm k zpeněžení a prodání domuov i vyupomínání dluhuov jejich všelijak nápomocna byla a to nařídila. Toho jest J/eho/ M/ilo/st c/ísař/ská týchž židuov, aby se věděli čím spraviti, tejna učiniti neráčil. Actum v Vídně ut supra.

BD-dt. Nr. 673, n. AMV-Místodrž.-Kop. 65, fol. 223b; vgl. a. Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 352 ;

1564 VIII 30, II/Budějovice Mor. 45

Wien: Maximilian II. an den Hejtman in Mähren, er solle einige Juden, die aus Moravské Budějovice ausziehen müssen, aber noch Forderungen gegen Jindřich Březnický z Náchoda haben, bei der Eintreibung dieser Schulden behilflich sein.

Hejtmanu Ma/rkrabství/ mo/ravského/o. Max/imilián/.

Urozený v/ěrný/ n/áš/ milý, co jsou na nás židé z Budějovic Mo/ravský/ch, nějací sirotci, za ztížnost z strany některé/h/o dluhu, kterej [a)] se při uro/zeném/ Jindřicho/vi/ Březnické/m/ z Náchoda jmíti praví, vznesli, a jaké jsme o to psaní učinili a co nám zase na to za odpověď dal, teď to/h/o všeho vejpisy odsílati ráčíme, čemuž vyrozumíš. I po/něva/dž nás tíž židé o záplatu svú nabíhati nepřestávají, ačkoli se týž Březnický na pořad p/rá/va

odvolává, však p/ro/to se ná/m/ za slušné vidí, po/něva/dž židé z Moravských Budějovic v krátké/m/ času se odebrati mušejí /!/, že j/es/t také spravedlivě, aby tím dříve k záplatě své přijíti mohli. A p/roto/žť poroučíme, aby téhož Jindřicha Březnické/h/o pod sobě obeslal a je/m/u na místě naše/m/, pokudž ouřadu hejtmanské/m/u náleží, poručil, aby týmž židóm bez dalších odtahuov a bez ukazování na právo zaplatil aneb se s nimi o ten dluh, abychom o to více nabíháni nebyli, umluvil, kdež znaje jistú vuoli naši býti, nepochybuje/me/, že té věci spravedlivě vyříditi nepomineš. Dán v Vídni v středu po s/vatém/ Bartoloměji léta etc. 64/h/o.

AMV-Morava- 560, fol. 3a/b ; vgl. a. Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 352 ; vgl. II/Budějovice 48;
a) im Original: kderegj ;

1564 XI 7 (?) II/Budějovice Mor. 45

Wien: Maximilian II. an Václav z Mezeříčí und Šimon (Sezima) z Kunštátu, er habe sie dazu bestimmt, unparteiisch die Häuser der Juden in Moravské Budějovice zu schätzen.

AMV-Morava-732, fol. 3a/b; vgl. a. Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 352 ;

1564 XI 7 (?) II/Budějovice Mor. 46

Obige Entscheidung wird Anna Krajek z Valdštejna na Brtnici zur Kenntnis gebracht.

AMV-Morava-732, fol. 4a;

1564 XII 16, II/Budějovice Mor. 47

Wien: Reces Samuelovi, Izákovi a Jakubovi židóm.

AMV-Místodrž.-Kop. 65, fol. 232 ; vgl. a. Fišer, Mährisch--Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 352 ;

a) inhaltlich gleich mit II/Budějovice Mor. 50 (1565 V 26);

1564 XII 30, II/Budějovice Mor. 48

Wien: Maximilian II. an den Hejtman in Mähren, er solle drei Juden aus Moravské Budějovice in ihrem Streit um eine Mühle mit Jindřich Březnický z Náchoda zu ihrem Recht verhelfen.

Hejtmanu M/arkrabství/ mor/avských/o. Maximilián etc.

Urozený v/ěrný/ n/áš/ milý, jakož jsi nám teď nedávno na psaní naše c/ísařsk/é z strany Samuele, Jakuba a Izáka židuov, bratří vlastních z Mor/avsk/ých Budějovic, kteříž[a] s uro/zeným/ Jindřichem Březnickým z Náchoda o nějaký dluh činiti mají, odpověd dal, že jsi obě strany slyšeti chtěl, než dotčený Březnický že se mimo pořad p/rá/va věc dáti nechce, jakž též psaní tvé v sobě obsahuje. I nepřestávají nás dotčení židé vždy nabíhati, že se nic souditi nemají a přito/m/ za milostivé opatření p/ro/siti, jakž to/m/u vše/m/u opět z příležící suplikací vyrozumíš, i chtíce již o to další/h/o nabíhání jednou zbaveni býti, ještět milostivě poroučíme, aby strany před sebe sročil, v to se vložil, a pokudž možné, tu věc vždy nějak k konci přivedli, aby židé spokojeni býti mohli. Na to/m/ milostivou vuoli naši c/ísařsk/ú naplníš.

Dán v Vídni v sobotu po narození p. Krysta léta 1564. [b]

AMV-Morava-560, fol. 2a/b ;
a) im Orig. : kderziz ;
b) im margine: židé bratři z Budějovic Moravských ;

1565 III 1, II/Budějovice Mor. 49

Wien: Reskript Maximilians II. an den Hejtman in Mähren, wegen der erneuten Ansuchens der drei Juden aus Moravské Budějovice und der darauf von Jindřich Březnický z Náchoda gegebenen Antwort: Der Hejtman wird angewiesen, den Juden Israel, Jakob und Izák, falls sie noch Forderungen haben sollten, zu ihrem Recht zu verhalfen.

Hejtmanu Mar/krabství/ mor/avského/o. Maximilián.

Urozený, v/ěrný/ n/áš/ milý, psaní tvé/m/u poníženému z střany židuov z Moravských Budějovic, Samuele, Izáka a Jakoba, i také odpovědi, kterúžť urozený Jindřich Březnický dává, jsme šířeji vyrozuměti ráčili. I jaká jest nám opět od týchž židů suplikací podána, nepřestávajíc nás vždy za milostivé opatření prositi, tomu šířeji vyrozumíš. Kdež chtíc my od těch židů dalšího nabíhání o to zbaveni býti, poroučímeť milostivě, aby tu věc povážil a /dobré/ zdání své, jak by jim k spravedlnosti jich (ač jestli která mají) bez soudův dopomoženo býti mohlo, oznámil. Na to/m/ vuoli naši císařskú naplníš.

Dán v Vídni ve čtvrtek po s/vatém/ Matěji léta etc. 65.[a)]

AMV-Morava-560, fol. 4a/b; vgl. a. Fišer, Mähr.-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 352 ;
a) in margine : tří židé z Mor/avský/ch Budějovic/;

1565 V 26, II/Budějovice Mor. 50

Wien: Maximilian II. an Václav Mezeřický und Sezima z Kunštátu, daß er sie zu seinen Kommissaren bei der Schätzung der jüdischen Häuser in Moravské Budějovice bestimmt habe.

Václavovi Mezeřick/ém/u a Sezimovi z Kunštátu.

Maximilián/. Uro/zení/, v/ěrní/ n/aši/ milí, jakož židé v Moravských Budějovic /!/ po vyjití času jim propůjčeného odtud se odebrati musí, čehož při tom zuostavovati ráčíme, ku vznesli jsou tíž židé na nás mezi jiný/m/, že by se domy jejich v Budějovicích dosti lacino od měšťan budějovských šacovati měly, s pokorú nás p/ro/síc, abycho/m/ v to/m/ milostivě nahlídnouti dáti ráčili, kdež znajíc slušné býti, any ani v to/m/, poně/va/dž se pryč odebrati musejí, ztěžováni nebyli. Vás jsme v té věci jako osoby nej-/lepší/ za komisaře naše zaříditi ráčili, poroučejíc vám, když by ti domové v Budějovicích šacováni měli býti, abyste tam sjeli a na to/m/ pověděli spravedlivě, zač ty domy stojí, je šacovali, a zač šacovány budou, aby se jim ne-/pro/dlévaje za ně záplata stala, tak aby se žádné/m/u v to/m/ ublížení a skrácení nestalo. Neb jsme také uro/zené/ Anně z Krejku na Brtnici, vdově, o to/m/ psaní/m/ naší/m/ také činiti ráčili; kdež vědouc v to/m/ vuoli naši býti, jak se zachovati, jináče nečiníce. Dán ut s/upra/ v středu.

AMV-Morava-732, fol. 3a/b ;

1565 V 26, II/Budějovice Mor. 51

Wien: K.k. Befehl an die Fr/au/ Anna v.Kragek, verwittwete v. Waldstein auf Pirnitz [a], darob zu sein, dass den aus Mährisch Budwitz, Znaim/er/ Kr/eis/, auswandern sollenden Juden ihre Geldforderungen für ihre verkauften Häuser und sonst bezahlt werden. [b]

Maximilián etc. Anně z Krejku, vdově na Brtnici.

Urozená ná/m/ milá, jakou stížnost Samuel, Jakob a Isák, bratři židé z Moravských Budějovic, z strany dluhuov jim povinných jmíti praví a nás za milostivé opatření poníženě v to/m/ prosí, tomu z příležící suplikací šířeji vyrozumíš, i poně/va/dž se tíž židé odtudž pryč odebrati musejí, poroučímeť milostivě, aby to s jinými poručníky zřízenými dětí a statku po někdy manželu své/m/ zuostalém opatřila. Aby se týmž židóm, což jim tak kdo buď za domy, neb jinak spravedlivě povinovat j/es/t , záplata stala, aby sobě neměli slušně čeho ztěžovati. Na to/m/ vuoli naši cí-/sařsk/ú naplníš. Dán v Vídni v sobotu po s/vatém/ Urbanu léta etc. 65.

Vdově na Brtnici.

Post scripta. Pon/ěva/dž sobě židé ztěžují, že domuov jejich z strany šacování k p/ro/daji dosti nísko a v malých sumách od Budějovských se šacují, a tudy že i v to/m/ skrácení se jim děje, a oni nic méně že předse při vyjíti času jim uloženého z Budějovic se stěhovati mušejí /!/, nás v to/m/ za milostivé opatření prosíc. Kdež aby oni v to/m/ slušně sobě neměli co ztěžovati, ráčili jsme uro/zeného/ Václava Mezeřického etc. a Sezimu z Kunštátu za komisaře naše zříditi a poručiti, aby při takové/m/ šacování těch

židovských domův byli, jakž to/m/u šířeji od týchž komisařuov vejrozumíš /!/ a tím správěti budeš nás /?/. Datum ut s/upra/.

AMV-Morava-732, fol. 1a/b, 4a (post scriptum) ; vgl. a. Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold Mähren, S.352;
a) Brtnice (Pirnitz), okr. Jihlava (Iglau) ;
b) altes Regest in tergo;

1565 V 26, II/Budějovice Mor. 52

Wien: Reze3 der böhmischen Kammer an die Juden von Třebíč (Trebitsch) wegen der drei Juden aus Moravské Budějovice, die mit Jindřich z Náchoda wegen einer Mühle in Streit liegen.

Reces židóm třebíčským [a].

J/eho/ M/ilos/t císař a uherský, český etc. král etc., pán náš nejmilostivější, jest ponížené suplikací Samuele, Jakuba a Izáka židuov z Moravských Budějovic, co sobě do urozeného Jindřicha Březnického z Náchoda z strany nějakého dluhu ztěžují, vyrozuměli. Na kterúž J/eho/ M/ilos/t c/ísařská dotčeným židóm tuto níže ji psanú odpověď dávati ráčí: poněvadž se Jindřich Březnický ku pořadu práva volá, že J/eho/ M/ilos/t c/ísařs/ká nemohouce jeho od pořadu práva potahovati, jeho při tom zanechávati ráčí. A poněvadž se tu purkrechtní věci dotejče, budú-li chtíti dotčení židé k tomu mlejnu se připovědíti anebo někoho z obyvateluov Margkrabství moravského, aby se vedlé nich zastavil a jeho Jindřich Březnického pořadem práva obvinil, sobě za pána vzíti, to učiniti budou moci.

Datum v Vídni v sobotu ut s/upra/. a)

BD-dt. Nr. 679 (č.Nr. 677), n. AMV-Místodrž.-Kop.65, fol. 245a ; vgl. a. Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 352 ;

a) Montag nach Cantante ;

1566 IV 29, II/Budějovice Mor. 53

Mit Bewilligung des alten wie des neuen Rates und der ganzen Gemeinde wird allen Bürgern von Moravské Budějovice, auch denen, die Judenhäuser haben, und deren Nachkommen das Brau- und Schankregal gestattet.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 352, n. Grundbuch 1528 ff., S. 254 ;

1567 V 2, II/Budějovice Mor.54

Wien: Maximilian II. an den Hejtman in Mähren in der Angelegenheit des Streites der drei Juden aus Moravské Budějovice mit Jindřich Březnický z Náchoda wegen einer Mühle:

Maximilián etc. Hejtmanu Margkr/abství/ mor/avského/. Urozený/ v/ěrný/ n/áš/ milý, jakž jest ná/m/ suplikací Samuel, Jacob vnd /!/ Isak, židi, poddaní uro/zeného/ Pertolta z Lipýho ut s/upra/, podali, ztěžujíce sobě do uro-/zeného/ Jindřicha Březnického z Náchoda, že by jim některý a) peníze na nějaký/m/ mlýně vyzdvihovati měla, zase /.../ b) psaní naše navrátiti nechce, podána, nebo o to za milostivý opatření ve vší poníženosti prosíc, tomu z týž suplikací, kterúžť teď odsíláme, šířeji vyrozumíš. Po-

kudž by tak bylo, poroučímeť, aby téhož Jindřicha Březnický/h/o s dotčený/mi/ židy před sebe sročil, jest /!/ vyslyšel a v to/m/ se spravedlivě zachoval. Ač se týž Jindřich Březnický na pořad práva odvolává, poněvadž pak toto sama purgkrechtní věc jest, může o tu věc osobu tvou rozeznáno býti. Na to/m/ milostivou vuoli naši cí/sařsk/ú naplníš. Dat/um/ etc. c)

AMV-~~MR~~-1010 (Morava) ;
a) im Original : niekdery
b) unleserlich ;
c) in margine: Samuel, Jacob, Isak ;

1572 II/Budějovice Mor. 55

Laurentius Šechrle schuldet dem Juden Abraham 10 fl. für eine Mähre (herku), die er vor einigen Jahren gekauft hat.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 348, n. Rechtsansprüchebuch 1548 ff., S. 214 ;

1577 IX 12, II/Budějovice Mor. 56

Breslau: In Wroclaw (Breslau) wird ein Dieb Lazarus Pollak "von Budwitz in Mähren" gehenkt.

Brilling, Handelsbeziehungen, in: ZGJČ II (1931/32), S.12, Anm. 7a, n. Pol., Jahrbücher Breslau IV (1823), S. 91 f. ;

1588 II/Budějovice Mor. 57

Hynek z Valdštejna, Herr auf Brtnice [a] und Moravské Budějovice, erklärt für sich und seine Nachkommen, daß er den Judenzins seiner christlichen Untertanen in Moravské Budějovice nicht erhöhen werde.

Fišer, Mähr.-Budwitz, in : Gold, Mähren S. 354 ;
a) Brtnice (Pirnitz), okr. Jihlava (Iglau) ;

B u d i š o v (Bautsch), okr. Opava (Troppau)

1658 II/Budišov 1

Leopold Vilém, Bischof von Olomouc, bestätigt die Satzung der Fleischhacker in Budišov, wobei er in bezug auf die Entscheidungen aus dem Jahre 1613 verweist: Juden dürfen wöchentlich zwei Stück Rindvieh schlachten und sechs kleinere Stücke. Da sie aber keine großen schlachten wollten, wird ihnen gestattet, acht kleinere zu schlachten. Die nichtkoscheren Teile dürfen sie verkaufen. Das Schlachten muß zuvor den Zunftmeistern angezeigt werden. Falls die Juden mehr Tiere als zugelassen schlachten, müssen sie 30 fl. Strafe an die bischöfliche Kammer erlegen.

Malý, VMLibava, S. 101 f.

B y s t ř i c e p. Host., okr. Kroměříž (Kremsier)

1528 V 1, II/Bystřice 1

Kolman žid zitiert Mikuláš Syřníka z Syřeny, da dieser sich weigert, ihm die geschuldeten 15 Schock gr. zurückzuzahlen.

Kolman žid z Bystřice pohoní/m/ Mikuláše Syřníka z Syřeny zatkyní z 15 š. gr. dobrých českých peněz obecně v tejto zemi berných a zatykuji jej pod panem Janem Mladším z Šternberka a na Holešově v městečku jeho Holešově[a] a tu jemu vinu dává/m/, že mi jest tu sumu 15 š. gr. českých dlužen a zaplatiti mi toho nechce. Zná-li se /..../

SAB-A 3(půh.Ol)-14, fol. 57b (alt 35) ;
a) Holešov (Holleschau), okr. Kroměříž (Kremsier);

1528 V 1, II/Bystřice 2

Kolman žid zitiert Jan ml. z Šternberka um 15 Schock gr., da dieser sich weigert, ihm zwei seiner Untertanen aus Holešov (Holleschau) als Zeugen zu stellen.

Týž Kolman žid pohoní/m/ pana Jana Mladšího z Šternberka a na Holešově z dědin etc. z 15 š. gr. dobrých českých peněz v tejto zemi obecně berných a tu jemu vinu dávám, že lidí svých z Holešova [a], zejména těchto: Jiříka Bolusa a Bernáta před pane/m/ hajt/manem/ a pány Jich Mi-/l/o/s/ti k potřebě mej pro svědomí postaviti mi nechce. Zná-li se /..../

SAB-A 3(půh.Ol.)-14, fol. 57b (alt 35) ;
a) Holešov (Holleschau), okr. Kroměříž (Kremsier) ;

1528 XI 20, II/Bystřice 3

Kolman žid aus Bystřice zitiert Mikuláš Syřníka, da dieser sich weigert, die geschuldeten 5 Schock gr. zu zahlen.

Kolman žid z Bystřice pohoním Mikuláše Syřníka z Syřeny zatkyní z 5 š. gr. dobrejch českých na minci obecně v Marg/ra/bství moravsk/é/m bernych a zatykuji ji pod panem Janem Mladší/m/ z Šternberka v městečku jeho Holešově[a] a tu jemu vinu dávám, že mi podlé zápisu své/h/o jměl dáti 5 š. gr. na minci minulého a těch 5 kop grošuov mi dáti nedbá. Zná-li se /..../ [b]

SAB-A 3 (půh.Ol.) - 14, fol. 157b (alt 42) ;
a) Holešov (Holleschau), okr. Kroměříž (Kremsier);
b) in margine: Slíbil dostáti. Smlúva.

1529 V 14, II/Bystřice 4

Kolman žid aus Bystřice zitiert erneut Mikuláš Syřník wegen der fälligen 15 Schock gr.

Kolman žid z Bystřice pohoní/m/ Mikuláše Syřníka z Syřiny zatkyní z 15 š. gr. mince obecně v tejto zemi bernych a zatykuji ji pod panem Janem Mladším z Šternberka a na Holešově v městečku jeho Holešově [a] a tu je/m/u vinu dává/m/, že mi set sumu dlužen a toho mi zaplatiti nechce. Zná-li se /.../ [b]

SAB-A 3(půh.Ol.)-14, fol. 275b (alt 34);
a) Holešov (Holleschau), okr. Kroměříž (Kremsier) ;
b) in margine: slíbil Mikuláš státi a dostáti ;

Bzenec (Bisenz), okr. Hodonín (Göding),

1528 V 1, II/ Bzenec 1

Proček z Zástřizl zitiert Jan und František Šarkánovi z Hakosshazu, da sie sich weigern, Jakub žid Hubatý aus Bzenec vereinbarungsgemäß aus ihrer Herrschaft zu entlassen.

Proček z Zástřizl a na Ždánicích [a] pohoní/m/ pana Jana a pana Františka, bratří vlastních Šarkán/ů/v z Hakosshazu, z dědiny etc. z 50 š. [b] gr. českých a tu jemu vinu dávám, že mi Jakuba žida Hubatého ze Bzence podlé smlúvy, kterúž s nimi o téhož žida skrze pána z Kunovic, podkomořího Marg/rabství/ mor/avského/o, pana Václava z Pottnštejna, Petra Pražma z Bílovic, Jana Golejovského z Supolna, má, podle mne propustiti i /s/ statkem jeho nechtí. Zná-li /!/ se /..../

Mezi Pročkem z Zástřizl a pane/m/ Janem a pane/m/ Františk/em/ Šarkány z Hakosshazu pánie nalezli, poněvadž Proček provodí, že Jakub žid Hubatý grunt pá/nů/v Šarká/nů/v statek svým židem hodným osazuje, kterýž není člo/vě/k purkrechtní pánuov Šarkánuov, a Jakuba žida propustiti. Relatores pan Jan z Ludanic, pan Jan z Žerotí/na/ a z vladyk Petr z Vlachovic. [c]

SAB-A 3(půh.Ol.)-14, fol. 58b (alt 36) ;
a) Ždánice (Steinitz), okr. Hodonín (Göding) ;
b) statt gestrichen V[c] ;
c) in margine: Žalován z 50 š. gr. Nález ;

1544 s. II/Strážnice 3

1569 II/Bzenec 2

Bzenec: Isák Leblův syn kauft von Kryštof Rejbíř ein Haus auf dem Horní rynk um 120 fl.

Hanák, Bzenec, S. 48 ;

1578 II/Bzenec 3

Bzenec: Chajim žid Judův zeť verkauft sein Haus auf dem Dolní rynk um 130 fl. an Izák žid Škoplův syn. Bürge ist Kolman žid Škoplův syn.

Hanák, Bzenec, S. 48; vgl. II/Bzenec 14 (1593)

1580 II/Bzenec 4

Bzenec: Aron žid verkauft 1/8 eines Weinberges in den Novosady um 66 fl. an Sebest Smetana.

Hanák, Bzenec, S. 43; S. 48; Hanák, Vinařství, S. 19 ;

1580 I 27, II/Bzenec 5

Jelen žid kauft mit Zustimmung des Herren Michal Lorant z Inky a na Bzenci und der Frau Barbora Revay z Reva a na Bzenci ein Viertel eines Weinberges " v Novosadech" um 177 fl. von Martin Vobročník.[a)]

Hanák, Bzenec, S. 48 ; Hanák, Vinařství, S. 14, n. Grundbuch Bzenec; Hoff, Bisenz, in: Gold, Mähren, S. 119

a) 1 čtvrť = 2 1/2 měřice ;

1581 II/Bzenec 6

Bzenec: Martin Nymburský, Pfarrer in Bzenec, kauft von Maleček žid ein Viertel Weinberg in den Grefty mit allen Zugehörungen um 80 fl.

Hanák, Bzenec, S. 43 ;

1584 II/Bzenec 7

Bzenec: Jelen žid verkauft ein Viertel Weinberg in den Novosady " s užitkem, kterýž toho času P/an/ Bůh dát dáti ráčil" um 204 fl. an Jan Dolovrazov.

Hanák, Bzenec, S. 48 ; Hanák, Vinařství, S. 20 ;

1586 II/Bzenec 8

Bzenec: Jiřík z Hoštic a na dvoře Miloticích [a] verkauft zwei Viertel eines Weingartens "v Novosadech" um 200 fl. an Mušl žid.

Hanák, Vinařství, S. 23 ;
a) Milotice, okr. Hodonín (Göding) ;

1587 II/Bzenec 9

Bzenec: Hanuš Syřinek z Syřině, Amtmann auf Bzenec, verkauft ein Viertel des Weingartens, den er 1536 von Jindřich Klucký um 300 fl. gekauft hatte, für 190 fl. an Jakub žid Barochův syn. Nach dem Tod des Hanuš Syřinek verkauft dessen Witwe, Alžběta Kropáčka, zwei weitere Viertel dieses Weinberges um 70 fl. an Jan Dolovrazov.

Hanák, Bzenec, S. 44 ;

1587 II/Bzenec 10

Bzenec: Mandalena z Ketře verkauft die zwei Viertel Weingarten "v Prostřední hoře" und ein Achtel Weingarten "v Cukmantlích", die sie 1583 "s budou, kaděmi a vším příslušenstvím" um 425 fl. von Cyprian Bělodský erworben hatte, um 350 fl. an Lazar Kramář žid.

Hanák, Vinařství, S. 23 ;

1588 II/Bzenec 11

Bzenec: Mandl žid sklenář zeť Sárčin verkauft mit Erlaubnis der Frau Barbora Revaj ein "cehauzek" in der Židovská ulice, am Dolní rynk gelegen, um 80 fl. an Abraham žid Strážnický.

Hanák, Bzenec, S. 48 ;

1592 XI 27, II/Bzenec 12

Bzenec: Bürgermeister und Rat der Stadt Bzenec verkaufen das Haus und 1/8 eines Weinbergs aus dem Nachlaß des Martin Holota für 80 fl. an Martin Ropen.

L.P. 1592 v pátek po sv.Kateřině za purgmistra Mikuláše Krejčího a s.t.r. s ním přítomných, Jiříka Straky, Jana Komárka, Joannesa Rozmana, Pavla Hoffmana, Jiříka Strmisky, Jiříka Tička, Václava Jana Fabianových, Jana Chotěbořského, Václava Nebeských, Václava Jakuba Fabianových, Danyele Svobodových, prodali pan Purgmistr a páni půl pdsedku na Suchém řádku s 1 achtelem vinohradu v Kněží hoře ležící, pozůstalý po nebožtíku Martinu Holotovi, Martinu Ropenovi za summu 80 zl. Závdanku hned jest s vejrun-

ky vyplnil Martin Ropen na summu 16 zl. Z těch peněz jest dáno Izákovi židu rabínovi na dluh neb. M.H. 6 zl. Též dáno Šmerlovi Kohoutovi židovi za dluh za vejrunky, jakž rejstra rychtážská ukazují, 6 zl. 19 gr. a vostatek summy, totiž 3 zl. 20 gr., přijal purgmistr do truhlice obecní na syny neb.M. Holoty.

Ostatek summy pokládati má Martin Ropen rok po roku při každých vánocích, počna hned o těchto příštích, po 6 zl. až do summy vyplnění. Hned jest Martinu Ropenovi toho půl podsedku i s tím achtelem vinohradu odevzdán od p. purgmistra a pánů za volný a svobodný, jakž to město v sobě od starodávna za právo a pořádek má; za dílo pravní a placení: Jan Mikulů /.../[a]. I náleží tu Šmerlovi židu Kohoutovi na témž podsedku 6 zl. 20 gr., kteréž každého roku po 2 zl. gíti mají. A ostatek všecka ta summa na ty syny neb. Martina Holoty. Po zaplacení dluhů zůstává čisté summy mateři a těm sirotkům 59 zl. Srazí se na matku těch sirotků dílu třetího, 19 zl. 20 gr. A sirotkům těm, Dobiášovi, Kateřině a Mandě, na jednoho každého dílu jejich přijíti má po 13 zl. 3 gr. 2 d. a půl haleře.

Hanák, Bzenec, S. 20, n. Kniha rozdílů neb sirotčí;
a) Auslassung bei Hanák ;

II/ Bzenec 13

1593

Bzenec: Barbora, die Frau des Martin Nymburský, Pfarrers in Bzenec, verkauft einen Weinberg in der Horní hora um 100 fl. an David Hluchý, žid.

Hanák, Bzenec, S. 43 ;

1593 II/Bzenec 14

Bzenec: Izák žid Skoplův syn [a] verkauft mit Erlaubnis des Herrn Kašpar Pruskovský z Pruskova und der Frau Barbora Revaj sein Haus auf dem Dolní rynk um 400 fl. an Herrn Tomáš Lomnický. Anstatt einer Anzahlung kauft dieser dem Izák žid von Jan Marton, dem früheren Amtmann, um 200 fl. ein anderes Haus auf dem Dolní rynk heben Baruch žid.

Hanák, Bzenec, S. 48 ;
a) vgl. II/Bzenec 3 (1578) ;

1597 II/Bzenec 15

Bzenec: Nach dem Tod des Pavel Velický wird sein Haus mit allen Zugehörungen treuhänderisch um 800 fl. an Martin Dvorský, Bäcker in Holešov [a], verkauft. Vom weiteren Nachlaß nimmt Daniel žid anstelle von Mušl žid für 19 fl. Bettwäsche, weil Velecký ihm diesen Betrag schuldig gewesen war. Von Šmerl žid erhalten die Erben 4 fl. 15 gr. für eine an ihn verkaufte Jalovice.

Hanák, Bzenec, S. 38 ;
a) Holešov (Holleschau), okr. Kroměříž (Kremsier) ;

1603 II/Bzenec 16

Vertrag zwischen der Herrschaft von Bzenec und der dortigen Judengemeinde:

Die Juden zahlen jährlich 10 fl. 24 kr. in zwei gleichen Raten zu sv. Jiří und sv. Václav. Dafür, daß die Herrschaft den Krämern eigene Läden baut, geben diese 2 1/2 Pfund Pfeffer zu Mittfasten und sv. Václav.

Hoff, Bisenz, in: Gold, Mähren, S. 119 ;

1604 II/Bzenec 17

Urbar

SAB-G371-Bzenec 1604; SAB-odd.Bučovice, Magnisové; vgl. a. Kameníček, Sněmy III, 124 ; Matějek, Pohyb obyvatelstva, in: SPFFBU C 8(1961), S. 513; Hoff Bisenz, in: Gold, Mähren, S. 119; Hanák, Bzenec, S. 21-34 ; Hanák, Vinařství, S. 17f;

1614 IV 25, II/Bzenec 18

Bzenec: Jan Krištof Prusinovský gibt den Bergbeamten von Bzenec die Erlaubnis, den Kauf eines Achtels eines Weinbergs durch einen Mikuláš von Mojžíš žid in das Bergregister einzutragen.

Horní Bzenečtí /!/ jest dovolení mé, abyste vinohrad Mikoláši Novosadovi vinohrad, který od žida Mojžíše v novosadech kupil, achtel do register horenských zapsati daly, protož kdy za nici /!/ v té příčině se tak chovati věděti budete. Actum na Bzenci 25. dne Aprilis 1617. J/an/ K/rištof/ P/ruskovský/ mp.

Hanák, Bzenec, S. 20 ;

1614 II/Bzenec 19

Bzenec: Hans Pelc verkauft ein Achtel eines Weingartens in den Grefty "u židovského krchova ležící" um 50 fl.

Hanák, Bzenec, S. 43 ;
1617 VI 12, Mikulov: I/142

Dambořice, okr. Hodonín (Göding):

1604 XII 10 II/Dambořice 1

Oldřich z Kounic zitiert Jan Kryštof Jagr z Pojsbrunu, der den Juden Izák Lev, Untertan des Kounice, widerrechtlich ins Gefängnis werfen lieš.

Voldřich z Kounic a na Slavkově pohoním Jana Kryštofa Jagra z Pujsprunu a na Uhřicích[a] ku prvnímu panskému zemskému soudu, kterýž v městě Brně[b] držán bude, z dědin 100 zl., za 1 zl. 30 gr. a za 1 gr. 7 d. alb. počítajíc, a t/u/ j/emu/ v/inu/ d/ávám/, že jest Izák Lev, žid z měst/ečka/ Dambořic, poddanej můj, bez všelijaké slušné příčiny v pondělí po s/vaté/m Martině léta 1604[c] od purgkmistra Jana Ráže ze vsi Uhřic, poddaného téhož Kryštofa Jagra ut s/upra/, do vězení, řetěza, klády tu v Uhřicích dán, v kterémžto vězení dotčený žid ut s/upra/ až do štvrtého dne zůstával, a toho mně na místě Jakuba Lva žida, poddaného mého ut s/upra/, týž Jan Kryštof Jagr ut s/upra/ od poddaného svého ut s/upra/ k nápravě přivésti nechce. Zná-li se /.../[d]

SAB-A 3(půh. Brno)-33, fol.279b-280a (alt 227-228);

a) Uhřice, okr. Hodonín (Göding);
b) Brno (Brünn);
c) XI 15;
d) in margine: Umřel Jagar; vgl.a.II/Slavkov 29;

1617 II/Dambořice 2

Urbar (Ždánice)

SAB-G 371-Ždánice 1617, n.Vrbas, Ždánsko; vgl. a.König, Dambořitz, in: Gold, Mähren, S. 177;

Dobrotice, okr. Kroměříž (Kremsier)

1527 V 7 II/Dobrotice 1

Albrecht z Hustopeč a na Bystřici zitiert Jan Mladší z Šternberka a na Holešově wegen 25 Schock gr., weil er seinen Untertanen Jakub žid gefangen gesetzt hatte.

Albrecht z Hustopeč a na Bystřici pohoním pana Jana Mladšího z Šternberka a na Holešově z děd/in/ etc. 25 š. gr. dob/rých/ českých širokých a tu jemu vinu dává/m/, že Jakuba žida, kterémuž odpuštění pode mne fojt muoj lhotský z Holešova vzal na mne, mi nevznášejíc ani mi jeho viny žádnej oznámíc, do vězení svého vsaditi dal a vězel jeho, pokud se j/emu/u zdálo, a toho mi napraviti nechce. Zná-li se /.../[a)]

SAB-A 3(půh. 01)-13, fol. 118b (alt 95);

a) in margine: Odložen s vuolí obú stran. Odložen z hodných příčin 1528 c/ir/ca Johannis.
Mezi Albrechte/m/ z Hustopeč a pane/m/ Jane/m/ Mladším z Šternberku páni toho z hodných příčin odkládají do první/h/o p/ráv/a z/emského/ do Olo/mou/ce. Relat/ores/ pa/n/ Znuslav z Špilnb/er/ku, pa/n/ Jan z Kunic a z vladyk Zde/ně/k z Švabic.

1528 V 1 II/Dobrotice 2

Albrecht z Hustopeč zitiert Bischof Stanislav von Olomouc (Olmütz), weil sein Jude Jakub in Kroměříž (Kremsier) ins Gefängnis geworfen wurde, ohne bisher wieder freigelassen zu werden.

Albrecht z Hustopeč a na Bystřici pohoním duostojného v Boze otce a pána, pana Stanislava, biskupa olomouckého[a], a tu Jeho M/ilos/ti vinu dávám, že když jsem Jakuba žida, poddaného svého, k purgmistru a radě města Kroměříže[b], poddaný/m/ Jeho M/ilos/ti, s listem svým poslal a týž purgmistr a rada to/h/o Jakuba žida, poddaného mého, do vězení vsaditi mi dali a Jeho M/ilos/ti týmž poddanejm svým toho Jakuba žida v tom vězení mimo mé poddávání, kterýmž jsem se Jeho M/ilos/ti psaním svým poddával, dopustil vězeti, pokud se Jeho/Milos/ti zdálo, a toho mi napraviti nechce. Zná-li se /.../[c]

SAB-A 3(půh. Ol.)-14, fol. 56a (alt 34);
a) Olomouc (Olmütz);
b) in margine: Odložen s vůlí stran do dotče/néh/o p/rá/va 1531. Smlúva.

1528 V 1 II/Dobrotice 3

Albrecht z Hustopeč zitiert Bischof Stanislav von Olomouc (Olmütz), da sich Bürgermeister und Rat der Stadt Kroměříž (Kremsier) weigern, seinen Juden Jakub aus einer Bürgschaft zu entlassen.

Týž Albrecht z Hustopeč a na Bystřici pohoním téhož duostojného v Boze otce a pána, pana Stanislava, biskupa olomúckého, z děd/iny/ i z zástav z 50 š.grošuov dobrých

českých širokých a tu Jeho M/ilos/ti vinu dávám, že purgmistr a rada města Kroměříže[a], poddaní Jeho /Milos/ti, Jakuba žida, poddaného mého, v rukojemstvie jsú sobě uvedli, a Jeho M/ilos/ti tohož purgmistra a rady, poddaných svých, k tomu jměti nechce, aby toho Jakuba žida mého z toho rukojemstvie propustili. Zná-li se /.../[b]

SAB-A3(půh.Ol.)-14, fol.56a (alt 34);
a) Kroměříž (Kremsier)
b) in margine: Odložen. Odlože/n/ ut s/upra/. Smlúva.

1528 XII 4 II/Dobrotice 4

Albrecht z Hustopeč zitiert Jan ml. z Šternberka, da dieser widerrechtlich seinen Juden Jakub aus Dobrotice hatte verhaften lassen.

Albrecht z Hustopeč a na Bystřici[a] pohoním pana Jana Mladšího z Šternberka a na Holešově[b] z dědin etc. z 28 š. gr. dobrých českých širokých a tu jemu vinu dávám, že Jakuba žida z Dobrotic, poddaného mého, vsaditi dal do vězení svého, na mne to nic nevznášejic, a toho mi napraviti nechce. Zná-li se /.../
Mezi Albrechtém/ z Hustopeč a pan/em/ Jane/m/ Mladším z Šternberka páni toho z hodných příčin odkládají do první/h/o p/rá/va do Olomúci[c].
Relat/ores/ pan Mlad/ší/ Berka z Dubé, pan Jan z Kuno/vi/c, podkomořie Marg/krabství/ mor/avského/ a z vladyk Petr z Vlachovic.
Mezi Albrechtem z Hustopeč a panem Mladším z Šternberka

páni nalezli: poněvadž Albrecht o vsazení Jakuba žida panu Janu Janovi /!/ psal, vyznávajíc Jakuba žida za svého a pokládajíc panu Janovi rok na den jmenovitý v Dobroticích, chce-li toho žida z čeho viniti, že jemu chce od něho spravedlivě učiniti, a pan Jan ten rok přijal na ten zpuosob, že ho toho žida tímto roku viniti bude, aby jemu práv byl, a na to roku žida z ničehož nevinil, povinen j/es/t pan Jan Albrechtovi to napraviti. Relatores pan Václav z Bozkovic, pan Hynek Bilík z Kornic a z vladyk Stibor z Vranova[d].

SAB-A 3(půh. Ol.)-14, fol. 165 b;

a) Bystřice pod Hostýnem, okr. Kroměříž (Kremsier);
b) Holešov (Holleschau), okr. Kroměříž (Kremsier);
c) Olomouc (Olmütz);
d) in margine: Nález. Odložen.

1528 XII 4 II/Dobrotice 5

Jan ml. z Šternberka zitiert Albrecht z Hustopeč, um 1 000 Schock gr., da dieser entgegen den Bestimmungen der Landesordnung in seinem Dorf Dobrotice Juden hält.

Týž Jan Mladší z Šternberka etc. pohoním téhož Albrechta z Hustopeč etc. z dědin etc. z tisíce[a] kop grošuov dobrých stříbrných a tu je/m/u vinu dávám, že proti zřízení zemskému ve vsi svej Dobroticích židóm bytu dopuští lidem mým na škodu a toho mi napraviti nechce. Zná-li se /.../

Mezi panem Janem s Šternberka a Albrechte/m/ z Hustopeč páni n/alezli:/ pon/ěva/dž pán podle pohonu neprovodí, aby Albrecht židóm v Dobroticích bytu dopouštěl, že Albrecht tomu odp/ovída/ti nemá. Relatores /.../[b)]

SAB-A 3(půh Ol.)-14, fol. 175a (alt 59);
a) ersatzlos gestrichen;
b) in margine: odložen ut s/upra/ /1531 und 1532/.
Žalován ze sta š. gr. Nález.

1529 IV 30 II/Dobrotice 6

Jan ml. z Šternberka zitiert Jan st. z Šternberka, der sich weigert, die bei der Abtretung eines Jakub žid eingegangene Verpflichtung, dessen Schulden bei ihm zu tragen, einzulösen.

Týž Jan Mladší s Šterberka a na Holešově poh/oním/ pana Jana Staršího z Šternberka a na Kvašticích, najvyšší/h/o súdí/h/o Marg/krabstv/í mor/avských/o, bratra svého, z dědin etc. ze sta kop grošuov českých dobrých stříbrných a tu jemu vinu dávám, že jest mi se podvolil od Jakuba žida, poddaného svého, kteréhož jsem jemu propustil, což mi jest týž žid povinen, že mi od něho všecko spravedlivé učiniti chce, a tomu dosti učiniti nedbá. Zná-li se /.../[a)]

SAB-A 3(půh. Ol)-14, fol. 249a (alt 11);
a) in margine: Odložen s vuolí obojí stran/y/ do druhé/h/o p/rá/va 1531. Kázal pan Jan Mladší vymazati.

Doubravice n.Svitavou, okr. Blansko

1555 V 8 II/Doubravice 1

Jan Drnovský zitiert Albrecht Černohorský, dessen Untertanen aus Spešov Sara židovka aus Doubravice beraubt haben.

Týž Jan Drnovský[a] i na místě týchž bratří vlastních nedílných[b] ut s/upra/ pohoním téhož pána Albrechta Černohorského z Bozkovic i na místě bratra jeho, pana Jana Šembery ut s/upra/, z dědin etc. ze 200 š. gr. če/ský/ch ši/roký/ch, a t/u/ j/emu/ v/inu/ d/ávám/, že Jiřík Rybka, Jan Kafunk a Bláha Chlupů i s jinými sousedy svými ze vsi Spíšova[c] Sáře židovce, manželce Prokopa žida z městečka Doubravice, poddaného mého, krámské věci jsú pobrali, kmenty, harasy, koření, pepře, hřebíčky, šagrány a jiný krámské věci, což přitom měla na gruntech ráječkovckých[d], k Blansku[e] příslušejících. A on pan Albrecht mně toho na místě Sáry židovky svrchu psané, poddané mé, od těch poddaných svých svrchu psaných napraviti nechce.

Zná-li se etc. /.../

SAB-A 3(půh. Brno)-21, fol. 251b (alt 202);
a) Jan Drnovský z Drnovic a na Rájci ("Reyczy");
b) Bernhart a Bohuš;
c) Spešov, okr. Blansko;
d) Ráječko, okr. Blansko;
e) Blansko;

Dřevohostice, okr. Přerov (Prerau)

1587 II/Dřevohostice 1

"Piseň složená ku poctivosti a jménu panu Závišovi Javorskému a na Javornici i s kurvami.":
"Žadám račte slyšeti, oco se vám bude spivati o jednom zemanu v Moravě nedaleko vod Tukyně pod Javorem pravdu pravím.
A na mlyně i s kurvami, hoden jest s nimi spáleni neb jej sobě proto koupil, aby dobrý lidi loupil,
pod Javorem pravdu pravím.
Ve dvoře mejto udělal a je lotry zvosazoval, aby je tu vybirali, sukně, kabat, boty brali, pod Javorem pravdu pravím.
I k čemu přijdou koli ničeho toho neživit, kradou, bijí škopy, svině, slepice, husy i jiné pod Javorem pravdu pravím.
Šacují lidi z moci, nemohu-li ve dne ale v noci
Nechtí páni s pánem dělať, raději praví déš kabát. Pod Javorem pravdu pravím.

Žadal jest jeho jeden žid, jménem Mauše z Dřevohostic, aby mu prodal berany, vzal za to hanebné rány. Pod Javorem pravdu pravím.
Toho se ten žid nenadál, by ten den volal na Dunaj neb ho tak pěkně zpovědal, až se Javorník rozhýbal. Pod Javorem pravdu pravím.

Ukazal mu peněz pytlik, pospichal s ním dál na Javorník, ukrad mu duši z ručnice, nesmi žadný žid více. Pod Javorem pravdu pravím.

Nasekal nám mnoho šaši, pravil že sou židé zrádci a já žen, děti mnoho mám a mýtem se nevychovám. Pod Javorem pravdu pravím.

K čemu se pišeš Kunčicský, již se muožeš psáti Javorský, neb sobě korouhev dobyl, když si toho žida zabil. Pod Javorem pravdu pravím.

Jak jest bylo na Muráni tak se již děje na Komárným: loupí kradou, mordují, pána Boha se nebojí. Pod Javorem pravdu pravím.

Křesťanský člověk dobrý byl, jeho služebnik věrný byl, lihal mu s ženou i s cerkou potom mu dal za to kulku. Pod Javorem pravdu pravím.

Piseň II

Žádný nemůž vypraviti, co jak dobrého páchati, by tak táhl jak zapřáhl, strach aby se nepropadl. Pod Javorem pravdu pravím.

Ha jakej to konec přijde, když viceji lidu bit bude za takové jeho boje, hoden by byl do turnaje. Pod Javorem pravdu pravím.

Voženil jest byl se znovou, vzal sobě ženu Elblovnu znal jest ji býti neplodnu, dal jest ji kaši nechutnú. Pod Javorem pravdu pravím.

Radost má již velmi z toho, že můž chovati kurev mnoho, by jeho rodrozmnožiti a po něm ponošem aby byly. Pod Javorem pravdu pravím.

Z čeho jej pak kdo chce viniti, můž pod Javornik přijiti tamt mu ukáže svá práva by na něm zuostala hlava.

Pod Javorem pravdu pravím.

Skoroli se pak polepšiš, však nic dobrého nečiníš, u tebe pravá Sodoma, dvě tři kurvy vždycky doma.

Pod Javorem pravdu pravím.

Vášeň tebe k tomu nuti, aby se voženil po třeti a zdál se s tou jednu kurvu, však sic netrefíš na dobrou.

Pod Javorem pravdu pravím.

Málo-li pak jemu jmiti, můžeš ty všecky tři vziti a přijede li ti pak štvrta, můžeš s nimi jet do pekla. Na mou pravdu věrnět radím.

I netřeba se ti starati můžeš piti,hodovati neb tě kurvy živit budou, k šibenici tě dovedou.

Na svou viru věrnět radim.

Jindřich-Abschrift.

SAK-Ol.Kop.-25 (1587), fol. 90b-91b;

1613 XI 11 - 1614 IV 23: s. II/Přerov 15 bis 17

1618 II/Dřevohostice 2

Urbar

SAB-G 371 - Dřevohostice 1618;

1620 I 5, Holešov: s. II/Holešov 9

Hodonín (Göding):

1567 IX 12, Wien: s. II/Břeclav 5;

1569 X 25 II/Hodonín 1

Bratislava: Maximilian II. an Čeněk z Lipého a na Hodoníně, er solle bei der Wiederbeschaffung von gestohlenem Kirchengut, das einer seiner Juden erwarb, behilflich sein.

Čeňkovi z Lipého a na Hodoníně. Maximilián etc. Urozený věrný náš milý, pominulého měsíce septembris, jinak září, léta tohoto šedesátého devátého ráčili jsme na suplikovaní vší obce městečka u Svatého Jiří[a] řešeného, poddaných urozeného Eka, hraběte z Salmu etc., rady, hejtmana na Prešpurce a nejvyššího našeho v Rábu[b], věrného milého, z strany těch klenotův, které[c] jim z kostela jich pobrány a Alexandrovi židu z Hodonína, poddanému tvému, prodány jsú, psaní a jisté poručení učiniti, aby téhož žida buď k navrácení dotčených klenotuov, aneb k umluvení se o ně skutečně přidržel, jak v sobě totéž psaní naše císařské šířejí obsahuje a zavírá; však znášejí na nás opět nyní nadepsaní Svatojiřští, že až posavád k svému zase přijíti nemohou, to sobě nemálo ztěžují a nás za další spravedlivé opatření s pokorou prosíc, jakž tomu z příležící suplikací od nich nám podané šířeji vyrozumíš. Kdež chtíc my, aby se rozkazuom našim císařským zadosti dalo, ještěť jako i prve tímto psaním naším poroučeti ráčíme, aby jmenovaného Alexandra žida, poddaného tvého, k navrácení již dotčených klenotuov kostelních kradených, kterýchžto jest mu kupovati nikoliv nenáleželo, aneb aby o

ně s týmiž Svatojiřskými i o škody jim na to vzešlý umluvil, beze všech dalších průtahuov a odkladuov skutečně (abychom my o to více nabíháni býti neráčili) přidrželi, aneb pokudž by proti tomu na nás co oustně (jakž se tomu z té cedule od tebe poslů předdotčených svatojiřských dané porozumívá) vznášeti chtěl, to bez meškání učinil, jináče nečiníce; neb jestliže by se vždy toho nestalo, a buď jedním, nebo druhým od tebe protahovati chtělo, již bychom často psaným Svatojiřským stavunku odepříti nemohli, ale té naděje bejti neráčíme, aby k tomu přijíti dal a takových škod jak na sebe, tak i poddané své dopustiti měl.

Dán na zámku našem Prešpurce[d] v outerý po svaté Voršile léta etc. 69/h/o 25. octobris.

AMV-Morava-1346, fol. 1a/b;
a) Jur pri Bratislave (früher Svätý Jur), okr. Bratislava-vidiek (Preßburg-Land);
b) Győr (Raab), Ungarn;
c) im Original: kterey;
d) Bratislava (Preßburg).

1571 I 2, II/Hodonín 2

Holešov: Vergleich zwischen Jan Sládek aus Holešov[a] und Markus žid aus Hodonín wegen dreier Ringe, die Jan Sládek gekauft hatte, dergestalt, daß Jan Sládek die Ringe freiwillig zurückgibt vor einem Amt und Markus žid für sich und seine Nachkommen erklärt, nie nach den Ringen zu streben. Dafür gibt Markus žid dem Jan

Sládek zwei Fuder guten Weines, widrigenfalls er den Wein zu bezahlen hat, wofür Markus Mokeš žid aus Holešov Bürge ist.

SAB-G 10-141, fol. 100a;
a) Holešov (Holleschau), okr.Kroměříž(Kremsier);

1571 IV 7, II/Hodonín 3

Praha: Maximilian II. an Čeněk z Lipého a na Hodoníně[a].

AMV-Morava-1346, fol. 2a-3a;
a) fast wörtlich wie II/Hodonín 1.

1575 XII 9, II/Hodonín 4

Markus Jager z Pojsbrunu zitiert Čeněk z Lipého um 7 800 fl., da dieser sich weigert, seinen Juden Jozef Cyfrus aus Hodonín als Zeugen zu stellen.

Markus Jager z Puyzprunu i na místě Jana Mauryce, Jana Křtitele, Jana Jakoba a Jana Wolfa z Puyzprunu, bratří svých mladších a nedílných, pohoním pana Čeňka z Lipého a na Hodoníně /.../ z 7 800 zl na minci dobré, v této zemi berné, za 1 zl. 30 gr. a 7 de/nárů/ alb poč/ítajíc/, ku prvnímu soudu panskému do Brna[a] a t/u/ j/emu/ v/inu/ d/ávám/, že Jozefa Cyfrusa žida, poddaného svého z Hodonína, před Je/ho Milos/tí hajtmanem a Jeho /Milos/ti pány soudci zemskými ku potřebě mej a svrchu psaných

bratří mých k svědomí postaviti nechce. Zná-li se /.../

SAB-A 3(půh. Brno)-27, fol. 115b (alt 79);
a) Brno (Brünn).

1603 IV 2, II/Hodonín 5

Linz: Auf dem Linzer Ostermarkt läßt Salomon žid aus Hodonín 28 mal auf der Federwaage wiegen.

Kurrein, in: JbGGJČ IV /1932/, S. 483, n. StA Linz;

1614 IV 25, II/Hodonín 6

Zdeněk Žampach z Potnštejna zitiert Tomáš Palffy z Erdeodu, wobei die Abgaben der Juden in Hodonín aufgeführt werden.

Zdeněk Žampach z Potnštejna pohoním Tomáše Palffiho z Erdeodu a na svobodným dvoře v Pavlovicích[a] z zatkyně ku právu zemskému brněnskému ku prvnímu panskému zemskému soudu /.../ z sumy třikráte sto tisíc a padesáte zlatých, za každý zlatý 30 gr. a za gr. 7 d. alb. počítajíc. /.../
Od kaší též všelijakých aby se páně vydávalo, co toho potřebě bude, item vína 30 beček, piva každý tejden 2 bečky, praslepic a vajec platových polovici, zvěřiny, ptáčkův, prasat, husí, kuřat ze dvorů podlé slušnosti, soli 4 kopy špichů, loje platového polovici, pepře a zázvoru, co židé hodonínští dávají, polovici /.../

SAB-A 3(půh. Brno)-35, fol. 232-237a (alt 210-215);
vgl. a. fol. 248b;

1620 II 20, II/Hodonín 7

Hodonín: Der Amtmann der Herrschaft Hodonin an die von Trnava (Türnau) wegen einer Forderung des Zundl Salomon an dortige Bürger.

Macůrek-Rejnuš, České země a Slovensko, I, S. 98, Anm. 177, n. MATrnava;

1620 IX 6, II/Hodonín 8

Hodonín: Der Amtmann der Herrschaft Hodonin an die von Trnava (Türnau) wegen einer Forderung eines Donát an dortige Bürger.

Macůrek-Rejnuš, České země a Slovensko I, S. 98, Anm. 177, n. MATrnava;

Holešov (Holleschau), okr. Kroměříž (Kremsier)

1539 II 18, II/Holešov 1

Holešov: Vertrag zwischen Simon Chválka und Hezirech žid über eine Konventionalstrafe von 2 fl.

SAB-G10-141, fol. 11a (alt 15);

1557 VII 22, II/Holešov 2

Holešov: Beneš žid zahlt 1 fl. für das Recht, daß er und sein Gesinde (štedli), sowie die zukünftigen Besitzer seines Hauses "choditi přes rathuz" dürfen.

SAB-G10-141, fol. 47a;

1560 II/Holešov 3

Die durch ein Feuer zerstörte Synagoge in Holešov wird mit Erlaubnis des Jindřich ze Šternberka neu erbaut.

Kvasnička, VM Holešov, S. 161; Freimann, Holleschau, in: Gold, Mähren, S. 233;

1566 IV 22, II/Holešov 4

Vergleich über die Schulden der verstorbenen Dorotéa Česká. An den Forderungen in Gesamthöhe von 40 fl. 20 gr. sind u. a. beteiligt:

židovka z Kojetína[a] připověděla se o 8 zl.
židovka, která u mečíře, o 6 gr.
Jakubka židovka z Přerova[b] 1 zl. 6 gr.

Der Besitz der Verstorbenen war um 37 fl. 3 gr. 3 den. nach amtlicher Schätzung an Jakub Kopl žid verkauft worden.

SAB-G10-141, fol. 85a, 86a;
a) Kojetín (Kojetain), okr. Přerov (Prerau);
b) Přerov (Prerau);

1571 I 2,

Holešov: s. II/Hodonín 2;

1573 II/Holešov 5

Kopl žid beschuldigt Jan Lorků, ihm ein Fa3 Wein zerschlagen zu haben, so daž der Inhalt ausgelaufen sei. Zeugen, darunter Hylar žid, erklären aber, daž Jan Lorků dem Kopl žid für den Schaden 6 fl. gegeben habe, und zwar 1 fl. am Himmelfahrtstag in Holešov und 1 fl. am Herbstjahrmarkt, usw. bis zur Bezahlung der 6 fl.

SAB-G 10-141, fol. 124a;

1584 II 1, II/Holešov 6

Holešov: Vertrag zwischen den Zünften in Holešov.

Nařízení mezi cechy.

Léta Páně 1584/h/o ve čtvrtek po neděli, jenž slove Devítník, na zámku Holešově na stížnost cechuov, cechmistrů, mistrů řemesla kožišnického a ševcovského proti cechům, cechmistrům a mistrům řemesla řeznického, krejčířského a proti všem židům, kteříž obydlí své mají při městě a v městě Holešově. Její M/il/ost urozená paní, paní Ludmila z Miličína a na Holešově pro budoucí mezi nahoře psanejmi cechy a poddanejmi svejmi svornosti a křesťanské lásky a pokoje zachováni tyto artykule níže psané mezi stranami mocně nařídíti a o tom, aby se tak k sobě chovaly, poručeti ráčí.

Nejprve: řezníci holešovští nižádných koží hovězích, telecích, beraních, ovčích a skopových ani kozlových nižádnému jinému nežli kožišníkuom a ševcuom neprodávejte,kromě těch koží, kteréž na trhy anebo frejunky do okolních měst obyčej voziti máte.

Týž oni řezníci, kdyžkoli kůže z napřed psaných dobytkuov k prodaji máte, cechmistrům a mistrům kožišnickým a ševcovským o takovém orkaufu věděti dejte, a teprve když by oni toho od vás koupiti nechtěli, /z/ zápovědi cechmistruo svých řeznických jiným to prodávejte.

Týž oni řezníci od žádného domácího ani přespolního ani sami od sebe žádných koží z napřed psaných dobytkuov nepřekupujte a jimi nehandlujte.

Týž oni řezníci ve dni frejunkové a trhové k tomu přihlédejte, aby přespolní řezníci, kteříž sem do města Holešova jakžkoli masa ku prodaji vezú, od těch a takových všelijakých dobytkuov z sebou kůži přiváželi.

Týž oni řezníci z těch a takových napřed psaných dobytkuov nižádnému žádných koží na šlak neprodávejte, a jestliže v těchto artykulích v kterémkoli od kteréhožkoli cechu z napřed psaných cechuo, že se tak nezachováte, i svědčeni budete, vrchnosti své za pokutku dva kameny loje hovězího hodného propadnouti musíte a propadnete a k tomu trestáni budete.

Druhé: krejčí holešovští od žádného křesťana ani žida všelijakých a sumou žádných futr k potčívání kožichuov, kolárkuov a kloboukuov a jakýchkoli oděvuov nepřijímejte, a kdož by ut s/upra/ postižen a usvědčen byl, vrchnosti

své jednu kopu gr. propadnouti musí a propadne a k tomu trestán bude.

Třetí: z židuov a cechovců holešovských, který by se koli toho dopustil, že by od řezníkuov holešovských kůže všelijaké z napřed psaných dobytkuov na šlak skupoval, za pokutu vrchnosti své jeden funtl šafránu zemského propadne a k tomu trestán bude.

Týž oni židé, kteřížkoli prýmy jakéžkoli ku prodaji na lokty krájel /!/ a futra všelijaké, kuní, vydří, lišky, spratky, králíky na kusy prodával, kromě vrchnosti své a okolních pánuov, pokutou nahoře psanou trestán bude, a který by kožišník od kteréhokoli žida takové věci na kusy kupoval, touž pokutou trestán bude.

Týž oni židé, kdyžkoli sobě jakéžkoli svršky k podšívkám dělati a šíti dáti chtějí, nikdež jinde nežli krejčím holešovským dělati a potomně týž svršky nikdy jinde nežli kožišníkuom holešovským podšívati dáti mají pod pokutou nahoře psanou.

Též oni židé všickni kdyžkoli jakož by futra, orkafy a kůže z napřed psaných dobytkuov a handluov svých mají/!/, nejprve kožišníkuov a ševců holešovských pobídnouti a jim to prodávati mají, a teprv když by oni koupiti nemohli aneb nechtěli, /z/ zápovědi rychtáře svého židovského jinam to prodávati mohou.

Též oni židé všickni zde při městě a v městě Holešově netolik /v/ frejunky, ale ani v trhy, ani ve dny všední a jakžkoli porůznu od žádného domácího ani přespolního

žádných koží z napřed psaných dobytkuov kupovati nemají pod pokutou napřed psanou. Však na gruntech cizích takových koží kupovati, toho se již nechají.
A pro lepší i budoucí toho pamět a zdržení toto nařízení ut s/upra/ purgmistr a starší holešovští do registr svých červených zapsati a nad tím vším i nad pokutami, aby se cechové i židé nahoře psaní tak chovali, bedlivě ruku držeti mají tak, aby se o takové věci více vrchnosti /!/ nezaměstnávala a cechové často psaní i židé, kde své zření v potřebách takových míti mají, věděli. Stalo se léta a dne etc.

SAB-G 10-141, fol. 156b-158a; SAB-G 2-152/2b, S. 1-3, dort folgende Fortsetzung:

Při tom též poctivý cech šefcovský tohoto v poníženosti a poddaně při J/eho/ V/ysoké/ H/raběcí/ Excell/encí/ vyhledává, aby jim z milosti J/eho/ V/ysoké/ H/raběcí/ Excell/encí/ do tohoto předpsaného porovnání neb nařízení starého níže psané puncta přiložené byly, totiž:
Kterak stávajíce se nám od šefcův přezpolních cizopanských, jak cechovníků, tak vesňáků v kupovaní orkafu k řemeslu našemu potřebného, totiž všelijakýhh hovězích, telecích a jiných koží, veliká překážka, které oni zde v městě od řezníkův vykupují, poníženě žádáme, že by jim to přetrženo a zastaveno bylo, a nám, abychme jim takový orkaf skupovati zahájiti, i také který by v tom postižen byl a jaké kože koupil, takové vzíti a k ruce V/aší/ V/ysoké/ H/raběcí/ Excell/encí/ obrátiti mohli, milostivě povoliti račte.

Item, kteří tak řemeslo šefcovské v dědinách na panství V/aší/ V/ysoké/ H/raběcí/ Excell/encí/ (obzvláště pak ti, kteří v poddanosti V/aší/ V/ysoké/ H/raběcí Excell/encí/ opovázani nejsou) provozovali aneb obuv novou sem do města (okrom cechovníkův v jarmark) z vesnic pak, kteří v cechu žádném nejsou, ti jak v jarmark, tak trhové a všední dni, přinášeli, aby jim to tím způsobem přetrženo bylo a cech náš poctivý šefcovský aby tu celou moc a právo měli /!/, abychme jim (ano i v dědinách aby ouřad, kdyby takového, kterého na dotčenou obuv prodávati posti/h/li) vzíti a též k ruce V/aší/ V/ysoké/ H/raběcí/ Excell/encí/ obrátiti mohli, milostivě povoliti a nařízení učiniti sobě oblíbiti račte.

Item ti, kteříž poddáni jsou a v dědinách V/aší/ V/ysoké/ H/raběcí/ Excell/encí/ řemeslo své šefcovské provozují, aby z nich žádný cechu našemu na škodu obuví sem do města nenosili /!/ ani koží všelijakých bez povolení cechu neskupovali, leč by se do cechu našeho vpravil, pokudž by pak do cechu vpraven nebyl a se toho dopustil, pokutou předpsanou aby strestán byl.

Item, poněvadž my kože sobě sami vyčiňovati umíme, aby žádný koželuh zde v městě řemesla svého neprovozoval, leč by také se do cechu našeho vpravil a s cechem trpící byl, obzvláště pak židé, poněvadž oni do poctivých cechů křesťanských k přijímání nepřísluší, aby koželuského řemesla neprovozovali pod pokutou napřed vyměřenou.

SAB-G 2-152/2b, S. 3-5 (im ersten Teil gegenüber SAB-G 10-141 um Punkt zwei gekürzt!)

1599 I 12 II/Holešov 7

Holešov: Bestimmung über die Juden in Holešov:

Pamět o židy.

Léta 1599, v outerý po Třech králích za purgmistra Mikuláše Zdračila a /.../ rady, z poručení Jeho M/il/o/s/ti pána, pána našeho milostivého, tato pamět do knih našich hlavních těchto jest vložena strany židuov, obyvateluov při městě Holešově, Kdož by koli z souseduo anebo obyvateluov holešovských židuom jako příkořist /!/ zoumyslně učinil a na ně sáhl a je bil nebo býti chtěl bez příčiny, aby na Jeho /Mil/o/s/ti pána deset dukátů bez mi/l/o/s/ti propadl. /.../

SAB-G 10-141, fol. 262 a; vgl. a Kvasnička, VM Holešov, S. 161 (dort fälschlicherweise als aus einem Urbar stammend angegeben!);

1606 - 1609 II/Holešov 8

Der Jude Jakob ben Meir aus Holešov ist in Krakau als Buchdrucker tätig und besorgt eine Ausgabe des Midrasch Rabba.

Freimann, Holleschau, in: Gold, Mähren, S. 233;

1615 XI 13 s. I/128 und 129;

1620 I 5 II/Holešov 9

Holešov: Vilím Ulrštorfar z Němčího an Emerich Thurzo z Betlemfalvy mit der Bitte, dem Jakub b. Jozef žid aus Holešov einige Sachen herauszugeben, die Untertanen des Thurzo ihm für die Schuld von Juden aus Dřevohostice gepfändet hatten.

Službu svú povolnou vaší milosti vskazuji, urozený pane, pane ke mně milostivě a laskavě příznivý. Zdraví a jiného všeho dobrého přeji vaší milosti od Pána Boha věrně rád etc. Před vaší milostí služebně netajím, kterak jest Jakub Jozefů, žid z města Holešova, poddaný J/eho/ M/ilosti/ pana Ladislava z Lobkovic etc., v nebytí J/eho/ M/ilosti/ na mně vznesl, že by jemu některé věci jeho na gruntech vaší milosti pro dluh nějakej od židův dřevohostických, poddaných urozeného a statečného rytíře pana Jana staršího Skrbenského z Hříště, poddaným vaší milosti povinného obstavení býti měli, žádajíce mně při tom v nepřítomnosti J/eho/ M/ilosti/ páně ode mě v tej věci k vaší milosti za tuto přímluvu, aby zase k svému přijíti mohl. Kdež nemoha takové žádosti a prozby jeho oslyšeti, tak činím a vaší milosti, ke mně laskavě příznivého pána, za to služebně žádám, poněvadž se i J/eho/ M/ilost/ paní teta vaší milosti, kteréž já v mnohých příčinách sloužiti se nevzdaluji, za ním přímluvu svou činí, že jí k vůli a přímluvě mé tak učiniti a dotčenému Jakubovi židovi takové věci jeho obstavené vydati poručiti ráčíte. Nebo před vaší milostí netajím, že jsem panu Janovi staršímu Skrbenskému z Hříště v příčině poddaných jeho,

aby tu věv při poddaných svých spokojiti nařídil, psaní učinil, jakou mi pak na to odpověď dává, tej vaší milosti hodnověrný přípis pro další vyrozumění posílám. Jsouce k vaší milosti tej důvěrné a služebné naděje, že tak učiniti a témuž židovi, poddanému J/eho/ M/ilosti/ páně, věci jeho navrátiti poručiti ráčíte. Čehož já se vaší milosti všelijak služebně v podobné přitrefené příčině odsluhovati a odměňovati hleděti budu. S tím se vaší milosti od Pána Boha na všem dobře a šťastně jmíti vinšuji.
Datum z Holešova 5. dne měsíce Januarii léta 1620.
Vaší milosti k službám volný
Vilím Ulrštorfar z Němčího a na domě při městě Holešově, rukou vlastní.

Macůrek-Rejnuš, České země a Slovensko I, S. 380 f.
Nr. 213, n. SNM Martin, kor. Thurzo;

1620 VII 10 II/Holešov 10

Vergleich zwischen Samuel Kolman žid aus Holešov und der dortigen Weberzunft wegen einer Beleidigungssache.

Samuel Kolam/!/ žid z města Holešova a poctivý cech řemesla tkadlcovské/h/o z m/ěsta/ Holešova.
Léta Páně 1620, 10. dne julí, za purgmistra Šebestiána, Mikuláše Zdračila, Martina Stehlíka, Jiříka Hnátova, Jana Svobody, Šťastného Kratochvíle, Jiříka Cvekova.
Jakož je se stal svár a různice mezi Samuelem Kolmanem a mistry řemesla tkadlcovského, a to takový, že j/es/t Samuel Kolman žid všecky mistry řemesla tkadlcovského

nařkl, že by nespravedlivě plátna odměřovali, mistři, nejsouc tím nářkem vinni, majíc sobě od urozeného pana regenta Je/ho Mil/o/s/ti pána, urozeného Vilíma Ulerstorfera z Němčího etc. dovolení, jsou téhož žida před právem židovským obvinili. Žid Kolman, nedovedouce toho na všecky mistry, aby tak nespravedliví byli, u přítomnosti rychtáře a starších židovských a u přítomnosti mistrů vyslaných j/es/t se odprosil, a co j/es/t kde mluvil, že j/es/t nadarmo a falešně mluvil a že všecky mistry téhož řemesla za dobré a spravedlivé má a že o nich nic zlého a nespravedlivého nesmí mluviti, než všecko dobré a chvalitebné. Mistři téhož řemesla, poctivého řemesla tkalcovského, na místě jiných vyslaní, u přítomnosti těch starších židovských jsou témuž židu odpustili a již více jej z toho obviňovati nebudou.

Pro lepší toho zdržení a jistotu na potomní čas, aby jedna strana druhé sobě nespomínaly, stal se tento zápis do knih těchto městských, a pakli by která strana tento mír a pokoj zrušila, povinna bude na Je/ho Mil/o/s/ti pána pokuty propadnouti 50 š. grošů českých.

Rukojmě S. R. S. N.

Strany Samuele žida Kolmana
Abraham

Za poctivý cech
tkadlcovský

SAB-G 10-141, fol. 199a;

s. d. /nach 1604/ II/Holešov 11

Neuansiedlung von Juden in Holešov.

Pamět se znamená:
kterak titul urozený pán, pan Ladislav z Lobkovic a na Holešově jest půl ulice slove Malej z milosti svèj žádati ráčil.

Stará židovka /.../[a)]
Šťastný žid /.../[b)]
Chajm žid /.../[b)]
Jelínek žid na Komíkovčím /.../[b)] /.../
Židé na vale:
Jakub Kaufman /.../[b)]
Krejčí žid /.../[b)] /.../

SAB-G 10-141, fol. 256a - 258a;

a) 2 gr. zu sv. Jiří und sv. Václav;
b) 4 gr. zu sv. Jiří und sv. Václav;

Hranice (Mähr. Wei3kirchen), okr. Přerov (Prerau):

1539 II/Hranice 1

Urbar:
Židům žižkovským v Hranicích koupen jest dům k ruce p- J. M. od Žižkové za 68 kop, platiti se má po 4 kopách.

SA Třeboň-II-163 N 4/b, fol. 152b;

1569 II/Hranice 2

Urbar /Drahotuše/ für Drahotuše[a]:

Matěj žid: 1/4 lán.

SA Janovice, ohne sign., fol. 232b;

a) Drahotuše, okr. Přerov (Prerau);

1614 I 6 II/Hranice 3

Olomouc: Auseinandersetzung zwischen den Bürgern von Hranice und ihrer Herrschaft über die Ansiedlung von Juden.

Léta Páně 1614 v městě Olomouci při času svatých Tří králův držán jest soud zemský, na kterémž jsou se naučení, pře, postranní zmocení a vejpovědi dole psané staly. /.../ Vejpověd mezi purgmistrem a radou i všecknou obcí města Hranic a Václavem Molem z Modřelic, pánem jejich jakožto zástupcím Karla Bergera z Bergku.

/.../ Dále pak co se Jozefa žida dotejče, poněvadž Hraničtí ničím neukazují, aby páni jejich moci neměli židům dovolení dávati, aby se v městě osazovati mohli, není povinen Václav Mol, jakožto zástupce Karla Bergera, tomu odpovídati.

SAB-A 3(půh. Brno)-40, fol. 349b-354a (alt 331-336);

Hustopeče (Auspitz), okr. Břeclav (Lundenburg)

1580 V 12 II/Hustopeče 1

Im Zusammenhang mit einem Bericht über ein Hochwasser infolge eines Wolkenbruchs wird in Hustopeče ein Judentor erwähnt.

SAB-G 1-6627, fol. 5b-6a;

1600 IV 5 II/Hustopeče 2

Valtice: Karel z Liechtenštejna entläßt die Stadt Hustopeče aus der Leibeigenschaft und erteilt ihr eine Gemeindeordnung. In den Paragraphen über die Bürgerannahme heißt es:

Doch sin jedweder, welcher von ihnen angenohmen wirdt, bei der Stadt die Last tragen helfen; dem Bürgermeister vndt Rath, jetzigen undt künfftigen, Gehorsamb leisten, und in meiner Unterthänigkeit verbleiben solle (ausßer der Widertauffer undt Juden, welche ich zu meinem Dienst gebrauchen möchte) kein Kauff zugelasßen werden solle.[a)]

SAB-G 1-6627, fol. 14b;
SAB-G 1-6610, fol. 92b; č.Text: SAB-G 1-6609, fol. 80a (vgl. Aum.a);

a) /.../ Však takovej jeden každej, kterýž by od nich přijat byl, k mněstu se překázati, z mněstem drpěti /!/ a pod poslušenstvím purgkmistr/a/ a rady nynějších i budoucích u mně v poddanosti zůstati má, kromě novokřtěncův a židův, těbh, kterýchž bych k službě své potřeboval, tam žádného zakoupení příno a dopouščeno bejti nemá.

vgl. Zemek-Zimáková, in: Jižní Morava IX (1973), 184)

Jemnice (Jamnitz), okr. Třebíč (Trebitsch)

ca. 1530 II/Jemnice 1

Bei der Belehnung des obersten Landrichters Jindřich Mezeřický z Lomnic mit Jemnice durch Ferdinand I. tauchen Juden in Jemnice als Hausbesitzer auf.[a)]

Menšík, Minulost a přítomnost Jemnice, n. e. handschriftlichen Geschichte der Stadt Jemnitz, früher im dortigen Pfarrarchiv; Hruschka, Jamnitz, in: Gold:Mähren, S. 251;

a) Bald darauf geriet Jindřich mit den Einwohnern von Jemnice wegen des pikardistischen Gottesdienstes in einen Streit, der sich bis 1588 hinzog. Damals verlor Jemnice einen Teil seiner historischen Privilegien. Eventuell wurde der Grundherr wegen dieser Auseinandersetzung ein Gönner der Juden in Jemnice: Er bestätigte ihnen ihre Rechte, besonders das, Häuser zu erwerben. (vgl. Hruschka, Jamnitz, in: Gold, Mähren, S.251 f.)

1545 II/Jemnice 2

Kauf des Hauses des Jakub Pekh durch Simon žid um 12 fl.

Item, im Jar 1545, am Suntag vor Simoni Jude, dy Zayth Purgermaystr Bene3 Polik, Kasp/ar/ Lainweber und andren Geschwornen, hat Jakub Pekh verkhaufft sain Hau3 dem Symon Juden um XII fl., XXX gr. b/öhmisch/ fuer ainen fl. zelend. Solche Summa hat Symon Jud dem Jakub Pekhn myth Pargelth au3zahleth und hat nach Schtotrecht angenumen; item zu merkhen, da3 sol der Jakub Pekh pay dem Hau3 lassen

ain Almar, ainen Tysch und das Zimerholz vor dem Hau3, und der Jakub sol in dem Haus playben auff santh Georgen tag. Daffier sol er Wacht und Torstehen au3rychten und ain halben Muth Khalich sol er dem Judn geben.

Hruschka, Jamnitz, in: Gold, Mähren, S. 252, n. Grundbuch Jemnice;

1546 VII 16 II/Jemnice 3

Der Jude Simon verkauft sein Haus dem Sylvester Tischler.

Hruschka, Jamnitz, in: Gold, Mähren, S. 252, n. Grundbuch Jemnice, fol. 39a;

1548 I 3 II/Jemnice 4

Der Jude Simon kauft ein Stadthaus von Matthäus Pekarz.

Hruschka, Jamnitz, in: Gold, Mähren, S. 252, n. Grundbuch Jemnice, fol. 53a;

1566 II/Jemnice 5

Markus žid mladej kauft von Jakub žid ein Haus um 100 sch. wien.

Hruschka, Jamnitz, in: Gold, Mähren, S. 252, n. Grundbuch Jemnice, fol. 112a;

1567 II/Jemnice 6

Marek žid[a)] verkauft sein Haus an Jan Masarz.

Hruschka, Jamnitz, in: Gold, Mähren, S.252, n.Grundbuch Jemnice, fol. 131a;

a) identisch mit Markus žid aus dem Jahre 1566? vgl.II/Jemnice 5;

1583 II/Jemnice 7

Šalamoun žid verkauft sein Haus um 94 sch. an Abraham Pekarz.

Hruschka, Jamnitz, in: Gold, Mähren, S.252, n.Grundbuch Jemnice;

1587 II 19, Praha: s. II/Slavkov 11;

1587 VIII 21, Praha: s. II/Slavkov 12;

1589 f. II/Jemnice 8

Bele židovka tritt ihrem Schwiegersohn Jonas die Hälfte ihres Hauses ab und verkauft den verbleibenden Teil um 150 sch. an den Juden Markus. 1590 verkauft Jonas žid seine Haushälfte an den Juden Zacharias.

Hruschka, Jamnitz, in: Gold, Mähren, S.252, n.Grundbuch Jemnice;

1591 II/Jemnice 9

Israel žid kauft von Lyda Hradczka ein Haus um 130 sch.

Hruschka, Jamnitz, in: Gold, Mähren, S.252, n.Grundbuch Jemnice;

1592 II/Jemnice 10

Abraham žid kauft von Girzik Wydmilner ein Haus um 171sch.

Hruschka, Jamnitz, in: Gold, Mähren, S.252, n.Grundbuch Jemnice;

1594 IV 13 II/Jemnice 11

Linz: Auf dem Linzer Ostermarkt lassen folgende Juden aus Jemnice auf der Federwaage wiegen: Israel 24 mal, Marx 8 mal, Markus 13 mal, Baruch 41 mal, Jakob 2 mal, Füllip einmal.

Kurrein, in: JbGGJČ IV(1932), S.483, n.StALinz;

1597 II/Jemnice 12

Schymrle žid kauft von Wondra Kloffat ein Haus um 51 sch.

Hruschka, Jamnitz, in: Gold, Mähren, S.252, n.Grundbuch Jemnice;

1601 II/Jemnice 13

Markus žid kauft von Jakob Marek ein Haus um 105 sch.

Hruschka, Jamnitz, in: Gold, Mähren, S.252, n.Grundbuch Jemnice;

1602 II/Jemnice 14

Isak b. Josef kauft von Girzik Kohaut ein Haus um 120sch.
Salomoun žid kauft von dem Juden Sraul ein Haus um 130 sch.

Hruschka, Jamnitz, in: Gold, Mähren, S.252, n.Grundbuch Jemnice;

1603 IV 2 II/Jemnice 15

Linz: Auf dem Linzer Ostermarkt läßt ein Johann aus Jemnice viermal auf der Federwaage wiegen.

Kurrein, in: JbGGJČ IV(1932), S. 483, n. StALinz;

1604 II/Jemnice 16

Israel žid kauft von Jonas Potychacz ein Haus um 170sch.

Hruschka, Jamnitz, in: Gold, Mähren, S.252, n.Grundbuch Jemnice;

1609 II/Jemnice 17

Jan Kucharz kauft von Salomoun žid Alexandrového ein Haus um 130 sch.

Hruschka, Jamnitz, in: Gold, Mähren, S.252, n.Grundbuch Jemnice;

1610 II/Jemnice 18

Thomas Haym kauft von Markus žid ein Haus um 228 sch.
Hendrych Rzeznik kauft von Hirsch žid ein Haus um 75 sch.

Hruschka, Jamnitz, in: Gold, Mähren, S.252, n.Grundbuch Jemnice;

1612 II/Jemnice 19

Izdrael žid tauscht sein Haus mit Regina Bednářka und zahlt 246 sch. 20 gr. auf.[a)]

Hruschka, Jamnitz, in: Gold, Mähren, S.252, n.Grundbuch Jemnice;

a) alle diese Käufe erfolgten nach dem üblichen Stadtrecht: "a ujal jej podle pořádku práva města".

1617 VI 12, Mikulov: s. I/142;

1618 II/Jemnice 20

Der Jude Markus Zacharias aus Jemnice verklagt den Tuchfärber Johann Kweysar, Bürger in Moravské Budějovice[a], durch seine Obrigkeit beim Stadtrichter von Moravské Budějovice wegen Diebstahls und Vergewaltigung, da er ihm im Höstinger Wald[b] einen Ballen Leinwand geraubt und ihn verprügelt habe. Vor Gericht versucht der Angeklagte, die Tat auf seinen verstorbenen Schwager zu schieben. Es wird ein Vergleich geschlossen, nach dem Kweysar den Ballen zurückgeben und 50 fl. zahlen muß.

Fišer, Mährisch-Budwitz, in: Gold, Mähren, S. 356, n. Richterbuch 1558, S. 296;

a) Mor.Budějovice (Mähr.-Budwitz), okr. Třebíč(Trebitsch)

b) Hostim (Hösting), okr. Znojmo (Znaim);

1627 II/Jemnice 21

Urbar

SAB-G10-353, fol. 41a; SAB-G371-Jemnice 1627; vgl. a. Hruschka, Jamnitz, in: Gold, Mähren, S. 254;

Jevíčko (Gewitsch), okr. Svitavy (Zwittau)

1566 IV 18 II/Jevíčko 1

Aron žid kauft von Vávra Krejčí ein Gassenhäuschen für 100 hřiven velikých[a]

Tauber, Gewitsch, in: Gold, Mähren, S.209 f. n. Grundbuch Jevíčko I, fol. 9a;

a) = große Pfunde;

1578 II 12 II/Jevíčko 2

Gemäß einem jüdischen Ehevertrag tritt Aron žid sein Haus an seinen Schwiegersohn Izdrahel, den Gatten seiner Tochter Johanka, und dessen Kindern ab.

Tauber, Gewitsch, in: Gold, Mähren, S. 209 f., n. Grundbuch Jevíčko I, fol. 9a;

1578 VIII 15 II/Jevíčko 3

Jakub žid verkauft ein Ringhaus an Valentin Turza.[a)]

Tauber, Gewitsch, in: Gold, Mähren, S.209 f., n. Grundbuch Jevíčko, I, fol. 110a;

a) 1584 bezog Jan Čapek die Ratenzahlung von dem Juden Lev b. Jakob.

1578 II/Jevíčko 4

Reyna židovka verkauft ein Ringhaus an Jan Kučera.

Tauber, Gewitsch, in: Gold, Mähren, S.209 f., n. Grundbuch Jevíčko I, fol. 110a;

1578 II/Jevíčko 5

Die Juden besitzen in Jevíčko einen eigenen Judentichter und wohnen in einer Judengasse.

Lieben, Gewitsch, in: Enc. Jud. VII, 388, ohne Quellenangabe;

1582 II/Jevíčko 6

Regina židovka verkauft ein Ringhaus an Anderle Plotnar.

Tauber, Gewitsch, in: Gold, Mähren, S. 209 f., n. Grundbuch Jevíčko I;

1594 IV 13 II/Jevíčko 7

Linz: Auf dem Linzer Ostermarkt lassen aus Jevíčko auf der Federwaage wiegen: Israel 15 mal, Markus 3 mal, Baruch 2 mal.

Kurrein, in: JbGGJC IV(1932), S. 482, n. StALinz;

1610 VIII 27 II/Jevíčko 8

Kateřina židovka, Witwe des Beneš žid aus Jevíčko, verkauft ihr ererbtes Ringhaus an ihren Schwiegersohn Abraham žid für 95 hřiven velikých.[a)]

Tauber, Gewitsch, in: Gold, Mähren, S. 209 f., n. Grundbuch Jevíčko I, fol. 231;

a) später Židovská ulice č. 31;

1613 VI 19 II/Jevíčko 9

Mikuláš Zavadil verkauft ein Gassenhaus an Joachym[a], den Sohn des Marek žid, für 100 1/2 Pfund[b].

Tauber, Gewitsch, in: Gold, Mähren, S.209 f., n. Grundbuch Jevíčko I, fol. 36a; vgl. a. II/Jevíčko 10(1616 II 11);

a) Joachym = Chajim;

b) später Židovská ulice č. 1;

1616 II 11 II/Jevíčko 10

Šimon Michálků verhandelt ("freymarčil") über das Haus des Joachym žid in der Weise, daß dieser sein Haus[a] in der Gasse dem Šimon Michálek "freymarkem odvedl".

Tauber, Gewitsch, in: Gold, Mähren, S.209 f., n. Grundbuch Jevíčko I, fol. 37a;

a) vgl. II/Jevíčko 9 (1613 VI 19);

1616 III 28 II/Jevíčko 11

Vergleich zwischen Matouš Skřipovský und Myšák und Jakub žid, den Schwiegersöhnen der Witwe Kateřina židovka[a]

wegen 56 Pfund (hřiven), die Jakub žid dem Skřípovský schuldet.

Tauber, Gewitsch, in: Gold, Mähren, S. 209 f., n. Grundbuch Jevíčko I, fol. 219 a;

a) vgl. II/Jevíčko 8 und 14;

1616 IV 22 II/Jevíčko 12

Regina, Witwe des Izák žid slepý, aus Jevíčko kommt mit dem Bruder ihres Mannes, Marek žid, und dem Judenrichter Abraham žid auf das Rathaus und läßt sich den vollen Besitz des von ihrem Gatten geerbten Gassenhauses am Kornitzer Tor[a] bestätigen, in dem sie ihr Heiratsgut erstattet bekommt.

Tauber, Gewitsch, in: Gold, Mähren, S. 209 f., n. Grundbuch Jevíčko I, fol. 100a;

a) Chornice (Kornitz), okr. Svitavy (Zwittau);

1616 II/Jevíčko 13

Es wird ein erstes Gesamtverzeichnis aller Häuser in Jevíčko, ein "Rejstřík ouroční", aufgestellt. Danach gab es in der Stadt 73 Ringhäuser und drei nicht mitgezählte Häuser (Herrenhaus etc.) Mit der Vorstadt hat die Stadt 214 Häuser, von denen die Juden drei Ringhäuser und 2 Gassenhäuser besitzen.

Mackerle, Letopis, S. 108 f;

1619 V 31 II/Jevíčko 14

Kateřina židovka, Witwe des Lev žid, hat bereits 1615 ihrem Sohn Aron und dessen Gattin Fryška die Hälfte ihres Hauses in Jevíčko übergeben. Nun tritt sie diesen mit Zustimmung ihrer beiden anderen Söhne Michal und Jelen die andere Hälfte auch noch ab.

Tauber, Gewitsch, in: Gold, Mähren, S. 209f., n. Grundbuch Jevíčko I, fol. 244a;

Jičín Nový (Neu - Titschein):

1558 II/Jičín Nový 1

Urbar

SAB-G371-Nový Jičín 1558;

1562 V 11 II/Jičín Nový 2

Praha: Ferdinand I. weist auf Ersuchen der Bewohner von Nový Jičín die Juden aus den Herrschaften Nový Jičín und Štramberk aus.

Privilegium von Kaiser Ferdinando Primo de Anno 1562, krafft welchen die Juden aus der Stadt und Herrschaft Neutitschein abgeschaffet worden.

Wier, Ferdinand, von Gottes Gnaden ervählter Röm. Kayser, zu allen Zeiten Mehrer den Reichs und Hungarischer, Böhmischer, Dalmatischer, Groatischer König, Infant in

Hispanien, Ertzhertzog in Oesterreich, Marggraff zu Lausnitz /!/ etc., thun kundt und zu wissen mit di3em Brieff etc.

Nachdem bey Uns durch ihre Abgesandten, fürsichtiger[!] Bürgermeister und Rathmännern, wie auch anstatt der gantzen Gemeind un3erer Stadt Neutitschein, Vn3ere Erbunterthaner /!/, getreue, liebe, demüthig beybringen lassen, welcher Gestalt nicht geringe Beschwernussen die Neutitscheiner Innwohner von denen daselbst wohnenden Juden, tragen und erleyden müssen; Vn3 dahero, damit Wier ihnen die Gnad erwei3en möchten, auff das in zukünfftigen ewigen Zeiten, allda in der Stadt, Vorstadt, umb die Stadt und auf di3er gantzen Herrschaft kein Jud zu wohnen noch einigen Zugang haben möge, demüthig bittende.

Wann nuhn Wier die demüthige Bitt ihrer Neutitscheiner angesehen und billich zu seyn erkönnet, mit gütte erwogen, äu3eren eigenen Bewust krafft königl. Macht in Böhmen und al3o Marggraff in Mähren, ihnen Bürgermeister und Rathsmannen, wie auch gantze Gemein besagter Stadt Neutitschein, jetzigen und künfftigen, haben Wier di3e Gnad gethan und di3es verwilliget, dass alle diejenigen Juden, welche daselbst in Neutitschein oder auf di3er Herrschaft Titschein und Stramberg[a)] seyn, von dato di3es Vn3er königl. Brieffs angerechnet in einem durchgehenden Jahr. Nachdeme sie ihre rechtmässigen Schulden eingefordert, ihre Häu3er verkaufft und zu Geld gemacht und die Christen bezahlet haben werden, weme sie wa3

ausstandig, al3obalden ausziehen und von dar sich begeben sollen und nach Verflissung di3es Jahrs, das in zukünfftigen ewigen Zeiten kain Jud mehr in besagter Stadt noch auf di3en beyden Herrschafften Neutitschein und Stramberg wohnen solle, unter keinen erdachten praetext, jetzo und in zuküfftigen Zeiten, und di3es unter gewisser würcklicher un3erer kay. Straff.

Befehlen dahero allen Innwohnern und un3ern Unterthanen aus allen Ständen des Marggraffthumb Mähren, jetzigen und zukünfftigen, getreuen lieben, damit ihre offterdeutte Burgermeister und Rahtmannen wie auch gesambte Gemein un3erer Stadt Neutitschein undt Stramber, jetzige und zukünfftige, bey di3er un3erer Gnade und Befreundung erhalten und unveränderlich beschützen sollet, ihnen darbey kein Verhindernus nicht machenn noch anderen di3es zu thuen gestatten.

Zu Urkund dessen haben Wier un3er kleines hay. Insigl an di3en Brieff zu hängen verordnet.

Gegeben aus un3erer Burg zu Prag, den Montag nach dem Sonntag Exaudi im Jahr des Herrn Eintausendfünffhundertzweyundsechtzig, und un3erer Reiche des römischen im zweyunddreyssigsten, und anderer im sechsunddreyssigsten.

SAB-G1-9296, fol. 1a-2a; č. Text: BD-dt. Nr. 649 n.AMV-mistodrž.-Recesse, Bd. 65, fol. 104; vgl.a.Ziegler, Juden, S.5; **Grünfeld**, Äu3eres, in: Gold, Mähren, S.11; a) Štramberk (Stramberg), okr.Nový Jičín(Neu-Titschein);

1562 VIII 31 II/Jičín Nový 3

Nachricht über den Verkauf des jüdischen Friedhofs in Nový Jičín:

Auch haben die Juden am Montag nach Bartholomäi einer Erbaren Gemain ir Begrebnis, gelegen abwendig dem Teich, nicht weit von den alten Heldern hinter der Nováčkin geschenkt, dergestalt, daß selbiges zu ewigen Zeiten nicht soll umgraben oder umbgeackert werden, sondern damit stets Wasen darauf bleibe.

---

d'Elvert, S. 113, n. einem Gerichtsbuch des Neutitscheiner Vogts Nikolaus Rytig (Rettig); vgl. a. Mandl, Neutitschein, in: Gold, Mähren, S. 410; Ziegler, Juden, S. 6; Schünke, S. 4 (dort datiert 1563);

s.d. /1562/1563/ II/Jičín Nový 4

Der letzte jüdische Vogt, Mayerle Glaser, verkauft Synagoge und Schule für 30 fl. bar. Es ist auch die Rede von 10 bis 12 verkauften Häuschen. In diesem Zusammenhang werden folgende Namen genannt: Moyses, Jakob und seine Frau Neška, Mosche Bamba, Salomon Glaser, Michael Eberhart und die Jüdin Milka, sowie der Stellvertreter des Judenvogtes, Leb Hodoš.

Beck, Neutitschein, n. einem nicht mehr erhaltenen Rechnungsbuch 1563-1582; vgl. a. Grünfeld, Äußeres, in: Gold, Mähren, S. 11; Mandl, Neutitschein, in: Gold, Mähren, S. 410; Ziegler, Juden, S. 6 f.; Severa VM Nový Jičín, S. 84;

Ivančice (Eibenschitz), okr. Brno-venkov (Brünn-Land):

1531 VI 24 II/Ivančice 1

Modřice[a]: 1531, Johannes Baptiste hat Welffle Jud von Aybeczicz Recht und Verpott gebn über alles Gietl des Symon Schneiders ob klayn oder gro3, day yhm verschribn ist alz eyn Pfant. Daffir ssyndt Pergn Hons Neumeister, Peter Schrunel und Han3 Scult.

SAB-G10-358, fol. 16a;

a) bei den Dokumenten II/Ivančice 1 bis 11, 13 bis 69 und 71 handelt es sich durchwegs um Einträge von Geld- und Darlehensgeschäften in das Gerichtsbuch von Modřice (Mödritz);

1531 X 31 II/Ivančice 2

Modřice: Wolffgangy hat Welffl Jud von Aibeczicz Recht und Verpot gebn über alles das Gelt auff des Arnolphs Hau3, was über die Schult des Schmol Juden Sun ist.

SAB-G10-358, fol. 16a;

1531 X 31 II/Ivančice 3

Modřice: Den gedachten Tag hat Welffl Jud Recht und Verpot gebn über alles das Gelt, das auff dem Hau3 des Mart Czertl ist, darynnen ieczt der Honsl Ficzl ist./..../ die Judn sint peczolt worden yn 1539 Jars.

SAB-G10-358, fol. 16a; vgl. a. fol. 40a;

1531 XII 11 II/Ivančice 4

Modřice: Anno 1531, am Montag vor Lucie hat Lazarus Jud von Aybeczicz gancz fray und ledig gesagt den Bastl z Andes samt der Schult halben, welche saynn Vatter gedachtem Juden schuldig gewe3n ist, und gedacht Jud hat versprochn, den Han3 Jande aller Schult halbn lassn au3czuschraibn au3 dem Juedenpuech czu Aybeczicz an alle anie Khast /?/ und Verczuch, das hat /Lazarus/ für sich und saynen Schwager mit Nomen Welffl.

SAB-G10-358, fol. 16b;

1531 XII 11 II/Ivančice 5

Modřice: Anno 1531, am Montag vor Lucie hat Lazarus Jud von Aibeczicz mit Recht verpoten XVIII fl. rh. auff dem Haus und Schmydt des Janus Kankerles Schmydts auff der Neuen Gassen.

SAB-G10-358, fol. 17a ;

1531 XII 11 II/Ivančice 6

Modřice: Anno 1531, am Montag vor Lucie hat Lazarus Jud mit Recht verpotten, was hernach geschribn ssteett: eyn Khus [a] pay der aldn Colmonyn und zway Fertl, bay der Anna eyn khus, und eyn gerychts Pett auff Eynsstellung ist pay Han3 Ssteffanek.

SAB-G10-358, fol. 17a;

a) Stück

1531 XII 18 II/Ivančice 7

Modřice: Anno 1531, am Montag vor Tome ist Lazarg Jud von Aybeczicz vor Gericht khumen und hat eyn Pericht gehaltn mit dem Jerg Dyrren, yrren aller Schult halbn, es say khlayn oder gross, welche der Jerg Dyren yrren gedachtm Juden schuldig gewesn ist an die IX March, vor welche der Newmeistr Perg ist in solch Gestalt, das Mert Schraml mit sayner Schwester Durl sollen für Jerg Diren gebn und für alle gedachte Schult dem Lazarg Juden XXXVI Eimer Wayn jarlich czur Lesn czuo VI eimern wayn czuo gebn, pi3 dem Juden die XXXVI Eimer Wayn peczolt werdn, und der Jud soll selbe Fassl schickhn und soll alle Schult au3 dem Judenpuech auschraybn lassn, was yhn anlangendt ist. Darfir 3ynt Pflegn Mert Schraml und sayn Schwestr Direl mit allm yhrem Guett, mit Verpott und Recht.

SAB-G10-358, fol. 17a ;

1538 I 21 II/Ivančice 8

Modřice: Des gedachten Jares, am Tag Agnetis hat Lazarus Jud von Aybeczicz eyn Bericht gehaltn mit der Khateryna Michl, Weberyn, und yerem Vatern, Symon Oesterraich, von wegn aller Schult, die Michl Weber gedachtm Judn schuldig gewe3n ist, das die gedachte Khataryn mit yrem Vater gedachtm Judn hat überschofft alle die Schult auff dem Haisl des Michl Webers, in der Carora und auff czwayen Wayngarethen des Michl Webers, nur alayn, 1 March sol gedachte Khateryna czuo sandt Jergn Tag von Haisl nemen,

und der Jud soll alle Schult czuo Aybeczicz auß dem Jueden-puech lassn auschraibn. Pay dem Pericht ist auch Ssteffl Tuchmach, die czait Pergmeistr, gewesen.

SAB-G10-358, fol. 17a ;

1538 VI 3 II/Ivančice 9

Modřice: Anno 1538, am Tag Erasmy hat Lazarg Jud von Aybeczicz Recht und Verpott geben über das verlossen Gietl des Hans Ficzl yn solch Gestolt, so was über die Schult der Khirchen und der Waißn überblaibt, so sols Khrafft habn, aber sunst nit über V fl. Davon hat der Jud 1 fl. empfangen. Der Jud ist außczolt wordn.[a)]

SAB-G10-358, fol. 18b;

a) Über diesem Text eingefügt: von wegn V fl. der Schult des Hansl Ficzl, davon hat der Jud III fl.empfangn.

1538 VI 4 II/Ivančice 10

Modřice: Anno 1538, am Erichtag nach Erasmus hat Hans Ssteffane von Bastl, dez Jandes Sun, ayn Frag than czuo Schmal Judn von Aybeczicz, wos der Jande und Hans Ssteffane anstat Jerch Schwammles yhm schuldig plibn synt, dan X fl. ind II March, und das habn Hans Ssteffane und Bastl, dez Jandes Sun, vor Gericht mit II d. beschent.

SAB-G10-358, fol. 18b;

1538 (s.d.) II/Ivančice 11

Modřice: Anno 1538 hat Mert Schraml mit Schmal Juden von Aybeczicz eyn Beredt gehaltn von wegn II March, welche Mertl oder sayn Schwestr Durl dem Judn schuldig gewe3n ist, zu solchr Gestalt, das gedachtr Mertl dem Juden ffur die II March auff czuokhunfftig Waynachtn soll gebn III March. Darpfir ist Porg Jakub Sindler, und dem Porgn hot die Schwestr des Mertles czuo Pffant geseczt yhren Wayngarthn, gelegn yn Spanthirs Prayten nebn dem Her Vaythnn.

SAB-G 358, fol. 18a;

1538 XI 15 II/Ivančice 12

Jan z Lipého zitiert Jan Herult z Herultic um 100 Schock, weil dieser es geduldet hatte, da3 auf einem freien Fu3weg zwischen Ivančice und Moravský Krumlov (Kromau) u.a. Jakub Perman žid aus Ivančice verhaftet wurde.

Jan z Lipého etc. pohoním Jana Herulta z Herultic a na Budkovicích z dědin etc. ze 100 š. gr. česk/ých/ širo/ký/ch a t/u/ j/emu/ v/inu/ d/ávám/, že mi to/h/o povědomí listem pod pečetí svú dáti nechce, co je/mu/ vědomo j/es/t o tej stezce pod Rokytný [b], přes kterouž chodívají s Krumlova [c] do Ejvančic a z Ejvančic do Krumlova, a Vaněk Křeček z Ejvančic a Jakub Perman žid od/tud/ž z rozkazu Jana Kobero/va/ z Drahanovic [d] vzati sou, chodívali sou tou stezkou lidé svobodně aneb od kterého času táž stezka jest. Zná-li se etc. /..../

SAB-A 3(půh.Brno)-16, fol. 315b;
a) in margine: Odložen s vuolí stran na Remini/sce/re 1540. Dal svědomí.
b) Rokytná (Flu3) in Südmähren ;
c) Moravský Krumlov (Kromau), okr. Znojmo (Znaim);
d) Drahanovice, okr. Olomouc-venkov (Olmütz-Land);

1538 XII 25 II/Ivančice 13

Modřice: Des gedachtn Jares czuo Waynochtn ist Lazarg Jud von Aybeczicz vor Gericht khumen und hat eyn Bered gehalten mit Matern Pyrnstyngl umb alle Schult, die der Pirnstyngl gedachtm Judn schuldig ist in solcher Maynung, das gedachter Matern soll gedachtm Judn gebn seine alle Schult XXII March, angebendt czuo czuokhunfftygn Waynochtn, czuo II March czuo peczoln, und also jerlich czuo Weynochtn, pys3 die gedachte Schult peczolt wirt. Dafür ist Perg Albrecht, dez Schuletrs Sunn mit allem sayne Guett, und der Jud soll alle Schult /aus dem/ Judenpuech czuo Aybeczicz, die yhn belangt, lassn au3schraybn.

SAB-G10-358, fol. 17a ;

1538 II/Ivančice 14

Modřice: Anno 1538, den erstn pffyngstag yn der Ffastn hat Meistr S....[a] Schneider Porg geseczt, nem-

lich Meistr Paule Schneider und Johann Schneider, in der Gestalt, da3 yhn Welffl Jud anspricht umb Summa Geltes, das yhm dann Meistr[b) ---]

SAB-G10-358, fol. 17b;
a) unleserlich, evt. Symon?
b) folgender Text unleserlich;

1539 I 23 II/Ivančice 15

Modřice: Am Pffygstag noch Vynczenti habn Welffl und Lazarg Juden Recht und Vepot /!/ gebn über das verlossene Gietl des Mert Czertl von wegn IV fl. rh., die der Mert den Juden schuldig ist.

It/em/ den gedachtn Tag habn Welffl und Lazarg Recht vund Vepott gebn über alle Schult, die do noch der Arnolphs auff 3eyn Hau3 schuldig ist.

SAB-G10-358, fol. 19a ;

1539 III 30 II/Ivančice 16

Modřice: It/em/ 1539. iar, am Sunntag in der Freywochen sein Wolffl und Lazarg beczalt worden von den Waysen des Mert Isthortes und haben genumen IIII Schockh und haben frey und ledig gesagt Recht vund Verpot, das sy daruber haben am Pfinstag nach Vinczenti, und haben

sich verwilligt, solche Summa lassen ausczuschreyben aus dem Judenbuech. Richter Paul Schwarcz, Purgermaister Paul Marczinku.

SAB-G10-358, fol. 19b;

1539 V 15 II/Ivančice 17

Modřice: A/nno/ 1539, an Gottes Auffortstag /..../ ist eyn Aynykheit geschehn czwy/schen/ Meistr Wenczn Ffleischakhr und Welff1 und Lazarg Juden, payde von Aybeczicz, umb alle Schult, 3ie sey khleyn oder gro3, welche gedachtr Wencz Fleischakhr den gedachtn czwaien Juden schuldig gewesn ist, die dan yn dem Puech der Judn czuo Aybeczicz verschrybn ist, zu solch Gestalt und Maynung, das gedachtr Meistr Wencz Fleischakhr soll den gedachtn Judn umb alle ihre Schult geben XXX fl. empfangn, und hynffur solln die gedachtn Judn jarlich czuo sandt Jergn Tag nie vor Gericht VIII fl. nemen, pi3 yhn die XXX fl. peczolt werdn. Bay solch Porgn synt gewe3n auff dem Tayl des Wenczl Ffleischakhers Mert Paule, Andres Khnechtl und Jerg Varz, und auff dem Tayl der Judn ist gewe3n Meister Hans Neumeister. Über solche Verwilligung habn die gedachtn Judn den Meistr Wencznn gancz ffray und ledig ge3agt.

SAB-G10-358, fol.19b; vgl. a.fol.60b;

1540 IV 13 II/Ivančice 18

Modřice: Am Ertag darnach [a] hat Meistr Ernst Tuechmachr mit Recht verpothen alle die Schult, welche Lazarus Jud hie czuo Medricz hatt, sie 3ayn khlayn oder gro3, die er yndercz hie erfragn khan, von wegn der Erkennung des Albrecht Subrers der czwayre Tuech halbn, die yhm von der Ram vom Albrechtn und 3aynem Schwehr Pirstyngel abgeschnytn und Lazaro Juden czuogetragn gen Aybeczicz und verkhaufft, wie dan die Erkantnus des Albrechth laut, und wo yndert Wydwib von dem Lazaro Juden auffgehalten werd der gedochtn Ur3ach halbn, so 3oll solche Auffhaltung Maistr Ernst Tuechmacher verantburtn und 3 Hern Mann ledygn. Dorffir synt Porgen Vinczencz Tuechmacher und Jakub Ficzl alt Forstr, und gedacht Meistr Ernst hats veepothn pi3 auff 3 Juden czuokhunfft und Bayns verantburtig.

SAB-G10-358, fol. 21a;
a) Misericordias ;

1540 X 16 II/Ivančice 19

Modřice: Das Hau3 des Pirngstygles ist dem Lazarus Judt czugesprochen /.../ umb XXII March am Tag Hawli [a] 1540.

SAB-G10-358, fol.17a ;
a) St. Gallus ;

1541 II 20 II/Ivančice 20

Modřice: Den gedachtn Suntag [a] hot Lazarg Jud von Aybeczicz /.../ fray und ledig ge3agt den Lorencz Phobn der Porgschafft halbn, die Schult des Jerg Schwaykles, und der Jud hat 3ich bewilligt, alle Schult au3 dem Judenpuech lassn au3schraybn, die den Schwaykl belangn. /.../

SAB-G10-358, fol. 22a ;
a) nach St.Valentin ;

1541 VII 28 II/Ivančice 21

Modřice: Anno 1541, in die Innocentu[m] hot Mandl Jud von Aybeczicz das Recht dez Schlawrs halbn von Breya ffray und ledig ge3agt.

SAB-G10-358, fol. 22a ;

1543 II/Ivančice 22

Modřice: 1543, am Freytag vor dem Fasteniarmarkh hat Lazarus Jud von Eybatschicz Recht gebn über den Paule Kolman umb X Schockh, welche X Schockh Paule Kolman schuldig ist dem Lazarus und Welffl, bayden Juden, nach der Beredt vor den und von den Amptleyten alhie czu Medricz [a], so beklagt sich Paule Kolman, das er das Gelt nit lenger harren noch beytten wil, so stelt im Paule Kolman Pfant ein XVI eimer Wein, und Lazarus Jud vermaint die Pfant

IIII marck das dij VI marck bezalt werden,
welche Paskl Kolman auff dem Haus

nit anczunehmen, sunder beraytt Geltt X Schokh. Darauff hatt sollen Lazarg Jud Porg seczen czu stellen von Suntag über XIIII Tag dem rechtem an Schaden, so hat sich Lazarus Jud verwilligt, selb zu stellen an Porg pey Verlierung aller seiner Sum Gelts, es yrret in des Grocz Gewalt, so wolt er das Recht frey sagen, und Paule Kolman sich hat verwilligt, so was abgett anden Pfanten, so will er mer Pfandt einlegen. Purgermaister Jacob Neupaur.

SAB-G10-358, fol. 24b;
a) Modřice (Mödritz), okr. Brno-venkov (Brünn-Land);

1543 II 13 II/Ivančice 23

Modřice: 1543, am Abent Valentini haben Welffl und Lazarg, bayde Juden, vor Gericht gekhumen II Markh anstat des Partl Kolmans Schuldt, die payden Juden in Spaltczeteln verschriben ist, auff des Jergl ~~Flerq~~ Lefflers seligen Haus in Gegenburt des alten Paul Kolman, und haben noch der Spaltczettl nach der Werung nach auff dem Haus nemen payden Juden übergeben hatt, darumb haben gemelte Juden Welffl und Lazarg quit, frey und ledig gesagt,den Partl, des Kolmans Sun, das payde Juden an den gemelten Partl oder sein Nachkhumen der Schuld halben, klein oder gro3, was yn Pertl Kolman schuldig ist gewesen, nichcz mer czu vordern haben, wen dy gemelten III Markh der Werung nach am Haus. Geschehen ut supr/a/. Purgmaister Jacob Neupaur, Rychter Johannes Henrich Schneyder, und Sudler ist in auch noch

schuldig anstat des Partl Kolmans, das ways der Jacob Sulder wol.

SAB-G10-358, fol. 25a ;

1543 II 13 II/Ivančice 24

Modřice: Eodem anno et die hat Mayster Lienhart Veyell Tuchmacher mit Recht und Verpott verpotten II fl. VII alb. gr., dy im Jerg Stiernfrid seliger schuldig ist gewesen auff Arbeytt, hat er verpoten auff des Mayster Valtan Franckh Tuechmacher Haus in der Gestalt und Maynung, wan dy Juden auspeczalt werden anstat des Partl Kolmans, so gemelte Suma beczalt worden der Werung nach. Purgermayster Jacob Neupaur, Richter Johannes Henrich Schneyder. Das ist peczalt von der Werung im 46. Jar.

SAB-G10-358, fol. 25a ;

1543 II 14 II/Ivančice 25

Modřice: Eodem anno, am Tag Valentini ist fur Gericht kumen Mert Paur und hatt auffgehalten mit Recht und Verpott den Welffl Juden von Poherlicz [a] in der Ursach, das Mert Paur dem Welffl Juden peczalt hatt ein Schult III fl. und Welffl Jud sich verwilligt hat, den Mert Paur lassen auszuschreyben und aller schuld gegen den Juden frey czu machen, so ist solches auff dise Czeytt noch nit geschehen, dan der ander Jud, Jacob Polak von Eybatschycz, hat czu diser Czeytt gedachte Schuldt angeachten Mert Paur gefordert.

Derumb hat Mert Paur gedachten Welffl Juden aufgehalten, so hat sych Welffl Jud vor Gericht verwilligt, gedachten Mert Paurn in sechs Wochen gancz und gar frey und ledig machen der Juden halben, darfür hat er den ersamen Hern czu Porg geseczt seynen Schwoger, Lazarg Juden, mitsambt und pey Verlierung aller yrer bayder Schuld hie czu Medricz[b], und so Welffl Jud nachlessig wer, Lazarg Jud solches lie3 ausschreyben und frey machett, so übergibt imm Welffl Jud vor seynen Schaden vor Gericht all seyn Schuld hie czu Medricz, Pur/ger/mayster Jacob Neupaur, dan er hatt sunst keynen Porg mugen haben. Dise Sach ist ausgeschriben, wie der Brieff im Tisch vermag vom Richter von Eywatschicz mit Name Hans Straub.

SAB-G10-358, fol. 25a;
a) Pohořelice (Poherlitz), okr. Břeclav (Lundenburg);
b) Modřice (Mödritz), okr. Brno-venkov, (Brünn-Land);

1543 II 14 II/Ivančice 26

Modřice: Eodem anno et die haben dy Ffurmundt der Waysen des Valtan Veytls seligen mit Recht und Verpott verpoten 1 fl. II alb.gr., die Gerieg Striernfried seliger gemelten Valtan Foytl schuldig ist gewesen auff Arbeytt, dy haben verpoten auff des Maister Valtan Tuchmachers Haus in der Gestalt und Maynung, wan dy Juden auspeczalt werden anstat des Partl Kolmans und Mayster Lienhart Veyell auch auspeczalt wirt, so sollen sy auch auspeczalt werden nach der Werung. Purgrmayster Jacob Neupaur, Richter Johannes Henrich Schneyder.

SAB-G10-358, fol. 25a;

VII Schokh,

1543 IV 22 II/Ivančice 27

Modřice: It/em/ am Suntag vor Georgi hat Lazar[us] Juden von Eybatschicz anstat ires Mans veraint mit dem Paul Kolman umb dy obgenanten Pfant, und hat yr geben an gedachten X Schokh, dy hat sy genumen bey dem Her Richter in der Gestalt und Mainung, das Paul Kolman dy vbrygen III Schokh sol erlegen czue Weinachten kinfftig an alle Recht, solche III Schokh bey den ~~alter Juden~~ Eltern suchen, darfur hat Paul Kol~~amn~~man d. Das ist beczalt, wie hernach geschriben underm Richter Maister Steffan Tuchmacher.

SAB-G10-358, fol. 24b;

1543 VI 15 II/Ivančice 28

Modřice: 1543, am Tag san Veytt hatt sich Wolffl Jud veraynt mit der alten Gasparin und dem Steffan, des Kaspers Sun, und mit dem Andre von Priesanicz [a], des Kaspars Ayden, vor Gericht umb X march, welche der alt Kasp/ar/ auf der Stetten schuldig ist gewesen dem Ssalomon Juden von Poherlicz [b], das kumpt nun den Waysen des Ssalomons Juden. So haben gemelte Steffl und Andre mit sambt der alten Kasparin verwilligt dem Welffl Juden von Poherlicz czu kunfftigen Weinachten czu geben X March und XX alb. gr., soln ym auch geben gesuech, und der Jud sols lassen ausschreyben aus dem Judenbuech gemelter X March und allenthalben. Purgermayster Hans Ffuchs.

SAB-G10-358, fol. 26a;
a) Přízřenice (Prüsanitz), okr.Brno-venkov (Brünn-Land);
b) Pohořelice (Pohrlitz), okr. Břeclav (Lundenburg);

1544 I 1 II/Ivančice 29

Modřice: 1544, am Neuen Jarstag ist alhie vor Gericht khumen Steffan von Khanicz[a], Sun des Valtan Schuester, und hat mitt Recht verpoten als das Gelt, das do ist auff des Arnolphg Haus, das man solches dem Juden nit geben sol an sein Wissen und Willen, darnach sols nemen, wer do Recht hat darczue. Purgermaister Steffan Fleichackher.

SAB-G10-358, fol. 27a;
a) Dolní Kounice (Kanitz), okr.Brno-venkov (Brünn-Land);

1544 I 20 II/Ivančice 30

Modřice: 1544, am Suntag Fabiani und Sebastiani ist vor Gericht khumen Valtan Progner von Morbes [a] und hat frey und ledig übergeben und übergeschafft dem Lazar[w] Juden von Eybatschicz XIII March auff des Tamen Schtroschneyders Haus auff der Neugassen, solche czu nemen der Werung nach, wan der alt Summer beczalt wirt.
Purgermaister Steffan Fleischackr. [b]

SAB-G10-358, fol. 27a;
a) Morbes (Moravany), okr. Brno-venkov (Brünn-Land);
b) 1544 XI 16: 1544 hat Lazar[w] daran empfangen II March am Suntag nach Martini. Richter Lucas Lurl, Purgermaister Gerig Purgraff, Roten Register Partl Huntermann Kauff

weitere Abzahlungen:
1548 V 23 : 2 Mark
1549 II 4 : 2 Mark

1550 XII 25: 1550 hat Lazar Jud von Eybnschicz an obgemeltn XIIII March mer empfangen II March, und also hat gemelter Jud die XIIII March gar empfangen und derhalben hat sich der Jud vor Gericht bekent, daz er dy gemeltn XIIII March gar empfangen hot und die XIIII March von Gerichts Hant quit, frey und ledig gesagt. Die Czeit Richter Gerig Magel. Geschehen czu Wainachtn.

1544 I 24 II/Ivančice 31

Modřice: 1544, am Montag nach Fabiani und Sebastiani ist Lazar[us] Jud von Eybatschicz alhie vor Gericht khumen und hat quitt, frey und ledig gesagt denn Jacob Sudler, unsern Mitwoner, wegen VI Eimer Wein und IX March, welche er gemeltem Juden dem Lazar[us] beczalt hat, darum er yn dan frey und ledig gesagt hatt und der Schuld halben, welche behmisch verschriben ist in der Czedl von den Amptleyten von Krumau [a] und Her Thassen unserm Amptman gemacht, yn nichcz mer anczufordern gemelter Schuld halbenn. Purgermaister Steffan Fleyschackher.
it/em/, mer Schuld peczalt für den Partl Kolman einen Weingarten, das ist geschriben in dem yrhenen Register.

SAB-G10-358, fol. 27a;
a) Moravský Krumlov (Kromau), okr. Znojmo (Znaim) ;

1544 I 24 II/Ivančice 32

Modřice: it/em/ 1544, am Abent C[on]versio[nis] ~~Cuersiol~~ Pauly hat Welffl Jud von Poherlicz [a] empfangen und genumen alhie vor Gericht X March und XX gr. alb., wie oben [b] gemelt ist, von wegen des alten Casparn, und Welffl Jud hat sich verwilligt, solches aus dem Judenpuech ausczuschreyben czu Poherlicz und czu Eywatschicz und dem Steffan, des Kasparn Sun, ein Quittung czu bringen czwischen hin und des Fasten-iarmarckh. Dafur ist Parig Paul Kolman. Czu pfandt seczen ym baide Juden Lazarg und Welffl XV Schoskh, die er in schuldig ist, und einen Dreyling.

SAB-G10-358, fol. 26a;
a) Pohořelice (Pohrlitz), okr. Břeclav (Lundenburg);
b) 1543 VI 15 ;

1544 I 26 II/Ivančice 33

Modřice: it/em/ 1544, am Suntag nach C[on]versio[nis] ~~Cuersiol~~ Pauli /hat/ sich Valtan Progner alhie vor Gericht erkent auff Begir des Lazarg Juden von Eybessicz, das er Valtan Prog-ner gemeltem Juden noch schuldig pleybt und ist II March, welche gemelter Valtan eingenumen hatt bey dem Lorencz Yaxschen, dy dem Lazarg Juden haben czuegepurt, dy sol ym Valtan Progner geben und czuestellen czu Weinachten czuekunfftig an gesuech, und solches ist geschriben wor-den in unser Gericht von wegen der Gerechtigkaitt auff Be-gir beyder, weyl nur Valtan Progner dem Lazarg Juden

schuldig ist über dy XIIII March, welche verschriben seind auff dem Haus des Taman Schtroschneyders, wie vorn an dem geschriben ist. Richter ut Su/pra/ Purgermaister Hans Fu/chs/.

SAB-G10-358, fol. 27b ;

1544 II 3 II/Ivančice 34

Modřice: 1544, am Suntag nach Liechtmessenn ist alhie vor gericht khummenn dy Ffurmundt des Symon Schneyders auff der Peckhengassen mit Namen Mathes Toepffer und Mathes Schneyder, auch alle payde auff der Peckhengassen, und haben Johannes Haynrich Schneyder alhie, unsern Mittwoner, quitt, frey und ledig gesagt vor siczendem Ratth alles Khauffs und schuldig er gewesenn, haben sy yn allenthalben frey und ledig gesagt an XIIII ssh. und XII gr.alb., und solche XIIII ssh. und XII gr.alb. sol gemelter Johannes Hainrich Schneyder geben czu Weinachten khunfftig dem Lazarg Jud von Eybatschicz, und gemelter Lazarg Jud hat auch gemelte Ffürmundt Symon Schneyders halben allenthalben frey und ledig gesagt und nie mer an sy czu vordern gemeltes Symon Schneyders halbenn. Dy Czeytt Richter ut supr/a/ Purgermayster Hans Fuchs.

SAB-G10-358, fol. 28a;
a) vgl. II/Ivančice 38 ;

- 392 -

[illegible] ist über dy XIIII Karch, welche verschtiben seind [illegible] Haus des Taman Schtroschneyders, wie vorn an dem [illegible]riben ist. Richter ut Su/pra/ Purgermaister Hans [illegible].

SAB-GIO-358, fol. 27b ;

II 4

1544 II 3 II/Ivančice 34

Modřice: 1544, am Suntag nach Liechtmessenn ist alhie vor gericht khummenn dy Pfürmundt des Symon Schneyders auff der Peckhengassen mit Namen Mathes Toepffer und Mathes Schneyder, auch alle peyde auff der Peckhengassen, und haben Johannes Haynrich Schneyder alhie, unsern Mittwoner, quitt, frey und ledig gesagt vor siczendem Ratth alles Khauffs und schuldig er gewesenn, haben sy yn allenthalben frey und ledig gesagt an XIIII ssh. und XII gr.alb., und solche XIIII ssh. und XII gr.alb. sol gemelter Johannes Hainrich Schneyder geben czu Weinachten khunfftig dem Lazarg Jud von Rybatschicz, und gemelter Lazarg Jud hat auch gemelte Pfürmundt Symon Schneyders halben allenthalben frey und ledig gesagt und nie mer an sy czu vordern gemeltes Symon Schneyders halbenn. Dy Gezytt Richter ut supr/a/ Purgermayster Hans Fuchs.

SAB-GIO-358, fol. 28a;
a) vgl. II/Ivančice 38 ;

1544 II 21 II/Ivančice 35

Modřice: It/em/, am Freytag vor Mathey im Vasthaus /!/ ist Lazarg Jud von Eybatschicz alhie vor Gericht khummenn mit sampt dem alten Paul Kolman, und gemelter Jud hat der Schuld halbenn, welche Paul Kolmann, payden Juden dem Lazarg und Welffl Juden, schuldig ist gewesen, quitt, frey und ledig gesagt an XI Schoskh, welche XI ssh. Paul Kolman dem Lazarg Jud sol bezallen czu Weinachte khunfftig an alle Recht, und von den XI ssh. gepurt dem Lazarg Jud VIII ssh., und dem Welffl III ssh., dan er hat auch bevor czuvor genumenn, und gemelter Lazarg Jud sol gemeltenn Paul Kholman czu Eywantschycz aus dem Judenbuech aller Schuld halben miteinander ausczuschreybenn lassenn. Purgermaister /..../

SAB-G10-358, fol. 28a;

1544 III 5 II/Ivančice 36

Modřice: 1544, am Mitwochn vor Reminiscere ist Lazarg Jud von Eybetschicz vor Gericht und hat von Gericht aus geparigt III Schokh, welche verpoten hat gehabt Steffl, des Maister Valtan Schuester selygen Sun, auff des Arnolphs Haus in solcher Gestalt und maynung, obgemelter Steffl vor Gericht kem und begeret gemeltes Gelt, das dy Purgen solches sollen erlegen in fierczehen Tagen, und der Jud seczt den Purgen czu Pfant al sain Guett, das er alhie czu Medricz [a] hatt. Dy Purgen seind Paul Kolman und Jane Humylatsch. Richter/ ut supr/a/.

Purgermaister Taman Yaksch.

SAB-G10-358, fol. 28a;
a) Modřice (Mödritz), okr. Brno-venkov (Brünn-Land);

1544 III 25 II/Ivančice 37

Modřice: It/em/, am Tag Anunciat[ionis] ~~ae~~ Marie hat Lazarg Jud von Eywatschicz verparigt mit dem Jane Humylatsch, das er sych hie fur Gericht stellen ~~allen~~ wyl den nechsten Suntag nach Ostern under XX Schokh gr., und für den Steffan und seinen Schwager ist Parg, auch czu stellen auff gemelten Tag Taman Fuschel und Matl Lutl under XX Schockh gr. Purgermaister Partlmeg Schuester. Dy gemelten Schokh hat Lazarg Jud wider erlegt am Mitwochen nach Gothardy[a]. Purgermaister Andre Bernuscher 1544.

SAB-G10-358, fol. 28a;
a) V 7 ;

1545 II 8 II/Ivančice 38

Modřice: It/em/ 1545, am Suntag vor Appolonie hat Johannes Hainrich Schneyder erlegt gemelte XIII ssh. und XII gr. alb. vor Gerichts Hant, welche hat empfangen Lazarg Jud von Eybatschicz, und damit vor Gerichts Hant gemelten Johannes Hainrich Schneyder quitt, frey und ledig gesagt aller Schuld halben des Symon Schneyders selig. Die Czeit Richter Lucas Lutl, Purgermaister Gerig Khaschl, und damit also das Haus von Simon Schneyder gekhaufft gar ausbeczalt worn. Ut supr/a/

SAB-G10-358, fol. 28a ;

1544 V 7 a) II/Ivančice 39

Modřice: It/em/, am Mitwochen nach Gothardi ist vor Gericht khumen Paul Kolman mit dem Lazarus Juden und hat bekent, das er dem Lazarus Juden schuldig ist 1 fl. czu Weinachten khunfftig czu beczallen ane gesuech. Purgermaister Andre Bernuscher. An die obgemelte schuld.

SAB-G10-358, fol. 28a;
a) evt. 1545 V 6 ;

1545 VI 27 II/Ivančice 40

Modřice: It/em/, 1545, am Suntag vor Petri und Paul ist Lazarus Jud von Eybatschicz khumen mit sambt dem Paul Kolman und hat anczaigt, das er obgemelte Schuld dy XII Schoskh hat gelassen auff den Lanczprauch, und sol im jarlich davon geben nur den Lanczprauch, wie abgemacht im Land ist worden, von czehen czwen ain Iar, dan er hat im heut den Tag auff den Sch/ock/ geben dem Paul Kolman vor Gericht X alb.gr. das XII Schock fur volpringt. Richter/../

SAB-G10-358, fol. 28a;

1546 V 4 II/Ivančice 41

Modřice: It/em/ 1546, am Erichtag nach Erfindung des heilig/en/ Kreucz ist vor Gericht khumen Michel Krendler Fleischhackher mit sampt dem Lazarus Juden von Eybetschicz, als Michel Krendler dem Lazarus Juden schuldig ist gewest

XIII ssh., und dem Welffl Juden ist er schuldig gewest X ssh. So hat Lazarg Jud aus dem Judenpuech von Eybetschicz auff heut dato ain Ausgeschrifft pracht und des Statrichters Sigil von Eybetschicz mit Namen der Richter Bartlme Fleischhackher, das dy gemelten XIII ssh. des Lazarg Juden aus dem Judenpuech seint ausgeschriben, wie dan der selbig Prieff des Partlme Richters der Stat Eybatschicz vermag, dan das des Welffl Juden X ssh. mitsamt ausgeschriben, aber Lazarg Jud hat vor Gericht pekhent gutwillig, das gemelter Michel Krendler sy alle payde Juden, den Lazarg und den Welffl, gancz und gar auspeczalt hat, und vordert yn nie mer an. Dy Czeit Richter Paul Marczinku, Purgermaister Mert Schwarcz.

SAB-G10-358, fol. 33a;

1546 VIII 24 II/Ivančice 42

Vertrag zwischen Hans Reyzner und dem Juden Lazarus aus Ivančice über die Abtragung Geldschuld.

Hanz Reyzner mit dem Juden.

It/em/ 1546, am Tag ~~Patolomei~~ Partolomei ist vor Gericht khumen Hans Reyzner mitsambt dem Lazarg Juden von Eybatschicz mitsambt iren Peystanden mit Namen Paul Kolman und Gasp/ar/ Marsal und haben anczaigt, wie das gemelter Paul Kolman und Gasp/ar/ Marsal czwischen yn paiden ein freintliche und guetwillige Pered und Ainigkhait und Vertrag gemacht /.../ der Schuld halben, die gemelter Hans Reyzner gemeltem Juden, Juden von Eywatschicz, noch schuldig

ist pliben über das, was er im vor peczalt hatt, was er dan gemeltem Juden schuldig ist gewesen, also nach dem Hans Reyzner gemeltem Lazarg Juden von Eybatschicz vor ettlichen Wochen auch vor Gericht übergeben hatt VII March auff der Humylatschin Haus, gelegen in der Raygrer[a] Gassen neben dem Michel Krendler auff ainer Seitten und auff der andern neben dem Lienhart Österreycher, welche VII March dan dem Hans Reyzner, als er uns vor Gericht hat angeczaigt, rechtlich darauff haben nachgefolgt und czuegepuert, dy hat Hans Reyzner dem Lazarg Juden von Eybatschnicz an der Schuld, die er im dan noch schuldig ist pliben, übergeschafft und geben gemelte VII March auff der Humylatschin Haus, wie oben gemelt ist, und über gemelte VII March haben obgemelte Paul Kolman und Gasp/ar/ Marsal czwischen yn payden umb den andern und übrigen Ausstandt seiner Schuld in der Gestalt und Mainung ein Pered gemacht, als gemelter Hans Reyzner vor einer Czeit khaufft hatt von gemeltem Juden ein Hoffstatt, als nemlich Haus und Hoff, gelegen auff der Neugassen neben dem Mathes Radl gelegen auff ainer Seitten, wie dan vermerckt ist im Roten Register im Khauff des Hans Reyzners am XIII. Blatt, und ym noch daran schuldig ist czu beczallen der Werung nach wie der Khauff vermag Georgi khünfftig 1 Schokh, und darnahh pis das der Khauff des Haus also auspeczalt, und czu Schokhen, pis das noch VII Schockh peczalt werden, dem gemelten Lazarg Juden wegen des Khauff obgemeltes Haus und noch darnach, über das selbig sol und wil Hans

Reyzner dem Juden für alle seine Schuld, welche er Hans Reyzner ym dem Lazarů Juden noch schuldig ist, damit das er des Judens nur frey und ledig würde, so gibt und wil er ym noch darczue geben VI Schokh der Werung nach, als nemlich von dem sant Geringen Tag über ein Jar, das er sol an denen VI Schokhen geben 1 Schokh, und darnach jarlich czu sant Gerigen Tag 1 Schokh, pis das dy VI Schokh peczalt werdenn mitsambt der Werung am Haus ausczupeczallen, und Lazarů Jud hatt sich also vor Gerichts Hant bemuegen lassen und ist also darpey bliben, wie gemelt ist, und hat sich darneben verwilligt, den Hans Reyzner aller seiner Schuld halben lassen aus dem Juedenpuech czu Eybetschicz lassen /!/ auschreyben. Act/um/ ut sup/ra/. Richter Paul Marczinku, Purgermaister Maister Steffan Tuchmacher, und im Rat wie das Jar vermag und inheltt.

Item, mer sol gemelter Lazarů Jud einnemen II ssh. auff dem Haus des Hanes Reyzners auff Newe Gassen /!/ und al3o die Schult alle Jar au3beczalt allenthalben.

SAB-G10-358, fol. 36a;
a) Rajhrad (Raigern), okr. Brno-venkov (Brünn-Land);

1548 III 11 II/Ivančice 43

Modřice: It/em/ 1548, am Suntag Letare, das war nach Cirilli und Metudy, ist vor Gericht khummen Lazar Jud von Eybatschicz und hat ein Ausgeschrifft pracht unter des Richters Sigil der Statt Eybatschicz mit Namen Mathes

Fleischhackher umb gar alle Schuld des Paul Kolmans, dy er gemelten Lazar Juden im Judenpuech czu Eybatschicz vorschriben ist gelesen, das sy ausgeschriben und peczalt ist, wie der Prieff dy Ausgeschrifft vermag, welcher ligt in dem Ladl in der schbarczen /!/ Lad des Votteles Tochter.
Dy Czeit Richter /.../

SAB-G10-358, fol. 28a;

1548 V 28 II/Ivančice 44

Modřice: Humylatschynn. 1548, am Montag vor Goczleichnamstag, ist vor Gericht khumen Maister Proksche Fleyschackher mitsampt der Humylatschin und auch mitsampt dem Lazarn Juden von Eybatschicz, und gemelter Maister Prokesch Fleischackher hat gemeltem Lazar Juden obgemelte Schuld Reyzners [a] halben auff der Humylatschin Haus, dy VII March vor Gericht anstat der Humylatschin gancz und gar auspeczalt, dyweil er das Haus von der Humylatschin khaufft hatt umb XVI March, und gemelter Lazar Jud hat also das Gelt vor Gericht empfangen und hat gemelten Maister Proksch Fleischackher obgemelter VII March auf der Humylatschin Haus Reyzners halben gancz und gar quitt, frey und ledig gesagt. Dy Czeitt Richter Maister Steffan Tuchmacher, Purgermaister Mert Magel, aber gemelter Maister Proksch Fleischackher hat nur geben V March, und dy Humylatschin II March, das der Maister Prokhsch nur V March am Haus also peczalt hatt.

SAB-G10-358, fol. 36a;
a) vgl. II/Ivančice 42;

Schürzig

1548 X 7 II/Ivančice 45

Modřice: It/em/ 1548, am Sontag nach Francisci yst allhie vor Gericht khumen der Jacob Sindler mit dem Lazarus Juden von Eybeczciczs, und gemeltr Jacob hat gemelten Lazar Juden frey und ledig überschafft VI Marck pey dem Bartl Melczer, und soliche gemelte VI Marckh sol Lazarus Jud czuo dem czuokünfftigen sant Jergnn Tag einemen und besuchen pey dem Bartl Melczer. Die Czeit /.../

SAB-G10-358, fol. 41b;

1548 X 21 II/Ivančice 46

Modřice: It/em/ 1548, am Tag san Ursula yst alhie vor Gericht khumen der Lazarus Jud von Eybecziz und hat quitt, frey und ledig gesagt den Valtann Jokesch, vn3ernn Mitwoner, wegen IIII Marckh, weliche er gemeltem Jud gar au3beczalt hat. /.../

SAB-G10-358, fol. 41b;

1549 II 4 II/Ivančice 47

Modřice: Anno 1549, am Montag nach der Liechtme3 yst Wondre Behem vor Gericht khumen und hot da frey und ledig überschafft und übergeben dem Lazarus Juden von Eybeczisch XII ssh. auff dem Hau3 des Wasskus Schuster auff der Newen Gassen yn der Gestalt, wan der Johannes Schneyder und Mert Mylner beczalt werden czu den künfftigen Weinachten

und darnach von den czuokünfftigen Weynachten über eyn Yar, 3o sol gemelter Lazarg Jud der Werung nach einnemen czuo II ssh. jarlichen czuo Weinachtn 3o lang, das die gemeltnn XII ssh. gar dem Lazarus beczalt werden. /.../

SAB-G1O-358, fol. 48b;

1549 II 4 II/Ivančice 48

Modřice: 1549, am Montag noch der Liechtmessn yst vor Gericht khumen Andrl Newmeyster und hat da angeczeygtt, wie das er dem Lazarus Juden verkhaufft hat VIII March, und gemelter Andrl hat dem gemeltn Lazarus Judn soliche VIII March vor Gerichts Hant übergeben und überschaffen auff dem Haus des Paul Rubega3, soliche gemelte VIII Mar/ck/ ainczuonemen der Werung nach, anhebend czuokünfftigen Weynachtn czuo III mar/ck/ und hinfür von Jar czuo Yar III Mar/k/ d/er/ Werung czuo Weinachtn 3o lang, das die gemeltn VIII Markh gar dem Juden beczolt worden. /.../ a)

SAB-G1O-358, fol. 53a ;
a) vgl. II/Ivančice 56;

1549 II 4 II/Ivančice 49

Modřice: It/em/ 1549, am Montag nach Blasy hat Hans Rey3ner den Lazarus, d/en/ Juden von Eywaczicz vor Gericht

bracht, und hat da gemelter Hans Rey3ner an obgemelten Juden, das er yn frey und ledig sag seiner Schult halben und auch seynes Schwagers halben, 3o hat gemelter Jud pekent, das gemelter Hans Ray3ner dem Welffl Jud, seynem Schwager, IIII s. schuldig yst, dan allayn der gemelte Lazarus Jud sagt den gemelten Hans Rey3ner vor Gericht frey und ledig seyner Schult halben, die ym gemelter Hans Rey3ner schuldig yst gewe3en, ym und seinem Schwager.

Die Czeit /.../

SAB-G10-358, fol. 36a;

1550 IX 14 II/Ivančice 50

Modřice: It/em/ 1550, am Tag Marie yst vor Gericht khumen Jacob **Sindler** mitsampt dem Lazarus Juden von Eybetcziczs, und 3o hat gemelter Jacob Sindler dem gemelten Lazarus Juden frey und ledig übergeben vor Gerichts Hant XVIII Mar/k/ auf dem Haus des Bartl Melzzers, soliche einczunemen, yeczundt anhebend Georgi vergang/enen/ VI Mar/k/, und über ein Jar Georgi künfftig sol gemelter Lazarus Jud von Eybetcziczs mer einemen VI March undhinfür jarlichen Georgi czuo VI March, szo lang, das die bemeltnn XVIII Mar/k/ dem Lazarus Jud von Eybetcziczs /!/ werden sein.

SAB-G10-358, fol. 53b;

1550 XI 11 II/Ivančice 51

Modřice: It/em/ 1550, am Tag Martini yst /...[a]/ vor Gericht khumen Welffl Jud von Poherlicz [b] anstat der Way3en und hot da Verpot und Recht geben über d/as/ verlassen Güetl des Philipp Lanczman seligen als vyl als umb 53 ssh., die ym gemelter Philipp Lanczman schuldig ist blyben, und daren hat gemelter Philipp Lanczman an denen gemelten 35 ssh. beczalt V Schockh, darczu hat sich gemelter Jud vor Gericht Handt pekent hat /!/ /.../

SAB-G10-358, fol. 59a;
a) neben anderen;
b) Pohořelice (Pohrlitz), okr. Břeclav (Lundenburg);

1551 VI 29 II/Ivančice 52

Modřice: It/em/, am Tag Petri und Pauli yst vor Gericht khumen Partl Melczer und sampt ym der Lazarus Jud von Eybetschicz, und so hot gemelter Partl Melczer dem Lazar Jud frey und ledig übergeben undt überschafft vor Gerichts Hant XV March auff dem Hau3, weliches yst gewe3en des Valtn Fuxn oder Fleischackhers, soliche obgemelte XV March eynczuenemen yarlichen czue sant Gergen Tag der Werung nach czue VI March, szo lang, daz die gemelte XV March dem Lazarus Juden von Eybetschicz gar peczalt werden. Darauff hat Lazarus Jud dem Patel /!/ Melczer eyn Quittung geben vor dem Richter czue Eybetschicz der XV March halben, die er ym schuldig yst gewe3en, hifür an yn nicht mer czue fordern, wie dan die Quittung vermag, dergleichen

evt. Machu[s]

hat auch gemelter Lazar Jud von Eybetschicz alhie von Gerichts Hant dem bemelten Partl Melczer quit, frey und ledig gesagt der XV March halben, hinfür an yn nichts mer czue fordern, er mit alle seyne Nachkumen. /.../

SAB-G10-358, fol. 62b; (alt 48);

1551 VII 5 II/Ivančice 53

Modřice: Lazarus Jud von wegen des Machn Schult. It/em/ 1551, am Suntag nach Prokopi /.../ ist eyn Eynigkeit und Vertragt geschehen czwischen dem Lazarů Jud und Jacob Pinckus Jud, peyde Juden von Eybetschicz, und czwischen dem Kassl Fleischackher von Selschicz a) anstat des Machus Waȝen, umb alle Schult, die der Machu schuldig yst geweȝen dem Lazarů Jud, und yst yn der Gestalt und Maynung geschehen, das gemelter Lazar Jud sol umb alle Schult des Machus eynemen dorfür VII ssh. und sol also aller Schult des Maches halben for peczalt werden und nichts mer czue fordern, darauff soll gemelter Jud auch lassen auȝ dem Judenbuech czue Eybetschicz allenthalben und ein Quittung pringen hie her gen Medricz b), das die Schult des Machus gar auȝpeczalt wird, und wan gemelter Jud die Quittung prüngen /!/ ȝo sol er die VII ssh. eynemen.

SAB-G10-358, fol. 358, fol. 62a (alt 48);
a) Želešice (Schöllschitz), okr.Brno-venkov (Brünn-Land);
b) Modřice (Mödritz), okr. Brno-venkov (Brünn-Land);

1551 VII 15 II/Ivančice 54

Modřice: It/em/ ut sup/ra/, it/em/ am Tag Divisio[nis] oder Au3taylung der czwelff Potten hat Lazarů Jud von Eybetschicz empfangen VII ssh. an obgemelter Bericht an der Schult des Machus, und derhalben hat Lazarů Jud von Eybetschicz ein Quittung pracht über alle Schult des Machus, hinfür nicht-s mer czue fordern noch anczuesprechen. /.../

SAB-G10-358, fol. 62a (alt 48);

1552 I 26 II/Ivančice 55

Modřice: It/em/ 1552, am Erichtag nach Pauli Bekerung yst vor Gericht khumen Jacob Sudler und **mitsampt** ym Lazarů Jud von Eybetschicz, und so hat gemelter Jacob Sudler dem Lasarů Juden frey und ledig übergeben und überschafft vor Gerichts Handt alles daz, was er noch einczunemen hat auf dem Haus, weliches ist gewessen des Valtnn Fuxn, es sey fül oder wenig, soliches Gelt eynczuenemen der Werung nach czue VI March yarlichen Georgi, so lang, daz der Jud au3peczalt wirt **allenthalben**, derhalben hat gemelter Lazarů Jud von Eybetschicz den obgemelten Jacob Sudler vor Gerichts Hant quitt, frey und ledig gsagt aller seiner Schult halben, die er ym obgenant Jacob schuldig ist gewessen, hinfüren yn nicht-s mer czue fordern noch czue sprechen, er noch alle seyne Nachkhumen, doczue sich auch Lasarů verwilliget hat, den ge-

melten Jacob Sudler au3czueschreyben au3 dem Jud/en/buech czue Eybetschicz aller die3er Schult halben und ym eyn Quitung darüber geben. /.../

SAB-G10-358, fol. 63a (alt 49);

1553 VII 16 II/Ivančice 56

Modřice: 1553, am Suntag noch Au3taylung der zwelff Postnn /sic!/ yst vor Gericht khumen Lazarg Jud von Eybetschicz und dergleichen Paul Ruebenga3 mit ym, und so hot gemelter Lasarg Jud angeczaigt, wie daz er der obgemelten VIII Markh, dye ym der Anderl Newmeister verkaufft hat auff des Paule Ruebenga3 Hau3, allenthalben von Paule Ruebenga3 peczalt ist word/en/ und derhalben die VII Mar/k/ also vor Gericht quitt, frey und ledig sagt, hinfür nichts mer czuo fordern.[a)]

SAB-G10-358, fol. 53a ;
a) vgl. II/Ivančice 48 ;

1554 XI 25 II/Ivančice 57

Modřice: It/em/ 1554, an Suntag Katerine yst vor Gericht khumen Lazarus Jud von Eybetschicz und mit ym Lucas Lutl und Paule Unger von Selchicz[a)], payde Ayden des Kasp/ar/ Kautne seligen, und so haben die er3amen czwen Manner, dy do mit Namen genent sindt worden, als anstat des Kasp/ar/ Kautne dem Lasarg Juden von Eybetschicz an seinen Schult erlegt: X ssh. umb Habern und X March geliches Gelt, wie yn den Spaldczetln verschriben, und soliche Peczalung anstat

des Kasp/ar/ Kautne yst geschehen vor eynem er3amen Rath, welcher diesses Yars gesessen ist, und derhalben hat Lazarg Jud die obgenannten czwen Manner anstat Casp/ar/ Kautne aller seiner Schuldt, die Casp/ar/ Kautne schuldig ist gewe3en, dem Lazarg Jud, vor Gericht quit, frey und ledig gesagt, hinfür an die3er Schult nichts mer czue fordern, er, noch alle seine Nachkhumen./.../

SAB-G10-358, fol. 69a (alt 55);
a) Želešice (Schöllschitz), okr. Brno-venkov (Brünn-Land);

1555 IV 28 II/Ivančice 58

Modřice: It/em/ 1555, an Suntag Misericordia /.../ yst geschen eyn Vertrag und eyn Eynigkait czwischen dem Lasar Jud von Eybetschicz und auch czwischen der Katerina, verlassen[e] Wyttib des Schimku Schuester seligen, von wegen der VI fl., die ym der Schimku Schuester schuldig yst blyben dem Lasar Jud [en] yn der Gestalt und Mainung ist geschehen, daz auff die Quattember czuekünfftig Mathei oder czu Selschiczer[a] Kirchtag sol die obgemelte Katerina Schimku Schuesterin dem Lasar Jud, anhebend czue czallen und gegen ein 1 fl. /./ und hinfür yarlich alle Quattember czue 1 fl. also lang, daz dy obgemelte VI fl. dem Lasar Jud peczalt wer/den/ an allen Gesuech und soliches Gelt oder 1 fl. sol alle Quattember die Schimku Schuesterin vor Gericht erlegen und La/za/rg Jud soliches vor Gericht aynemen. /.../

SAB-G10-358, fol. 71a (alt 57);
a) Želešice (Schöllschitz), okr.Brno-venkov (Brünn-Land) ;

Triu[m]

1556 I 6 II/Ivančice 59

Modřice: It/em/ 1556, am Tag Trin[itatis] Regum hat die Katerina Ssimku Schuesterin gegenüber Bericht arlegt für czwu Quattember Mächer und vor Weinachten vergangenn dem Lasarus Jud von Eybetschicz 1 fl. vor Gericht. Die Czeit Richter Georg Purgraff.

SAB-G10-358, fol. 70b (alt 56);

1558 II/Ivančice 60

Modřice: Item 1558, die Czeit Richter Voltan Janarz, ist vor mich khumen Lazarg Jud und hat Verpot und Recht geben umb IIII fl. bey dem Martin Kautes verpotten s /!/ Hansl Czernowiczers von Orbas [a].

SAB-G10-358, fol. 75a (alt 61);
a) Moravany (Morbes), okr. Brno-venkov (Brünn-Land);

1558 VI 2 II/Ivančice 61

Modřice: Item 1558, den Samstag vor der Creitzwochen, ist Lazarus Jud vor Gericht khumen und hat Verpott und Recht geben umb XII ssh. auf des aufs [a] Purhandls Haus, das der Schlosser einnemen sol, /.../ und darauf hatt der Jud empfangen VI ssh.

SAB-G10-358, fol. 75a (alt 61);
a) "aufs" gestrichen;

1559 V 5 II/Ivančice 62

Modřice: Verpott Lazar Judn.

Anno d/o/m/ini/ 1559, am Tag Gothardi ist Lazarus Jud vor Gerichts Hant khumen und von ersamen Herren empfangen II ssh., welche czway Schock Gerig Purgkrafft seligen anstadt seines Schwagernns von Zuronitz [a] hatt, bemelter Judn sol erlegt haben. In des Gerich Magerles Richtrambt. /.../

SAB-G10-358, fol. 79a (alt 65);
a) Syrovice, okr. Brno-venkov (Brünn-Land);

1559 V 5 II/Ivančice 63

Modřice: Verpott des Lazar Judn.

Anno d/o/m/ini/ 1559, am Tag Gotthardi ist Lazar Jud vor Grichts Hand khumen und hatt Recht geben über czwa Schock, weliche von des Gerich Burgkraffen Gutt sollen fallen, wenn die Kirchen und Gemein ausgeczalt wierdt.

SAB-G10-358, fol. 79a (alt 65);

1559 V 5 II/Ivančice 64

Modřice: Anno ut sup/ra/ den selbigen Tag hatt Lazar Jud Verbott und Recht geben über 2 fl., weliche khaufft hatt auff dem Hauß des Stindl Zandes und wen Mert Purgk und sein Schwoger von Prisanicz [a] werden beczalt. Darnach sol Lasar Jud einnemen bemelte 2 fl.

SAB-G10-358, fol. 79a (alt 65);
a) Přízřenice (Prüsanitz), okr. Brno-venkov (Brünn-Land);

1558 V 19 II/Ivančice 65

Modřice: I/tem/ 1558, den Tag Gotts Auffarttag ist Lazarus Jud khumen vor Gericht und hatt Verpott und Recht geb/en/ auf dez Toman Riemers Haus, daz der Schlosser darauf hat VI ssh., di hat er ffrey und ledig übergeben dem Lazarg Jud, di nacksten Weinachten sol der Jud empfangen IIII ssh. und über 1 Jar 1 ssh., bis daz er ausbeczalt wird.

SAB-G10-358, fol. 75a (alt 61);

1559 XII 25 II/Ivančice 66

Modřice: It/em/ 1559, zue Weinachten hatt Tome Herkl Schneider erleget an seinem vorgemelten Kauff des Haus III ssh., die hat empfangen zue seinen Henden Lazarus Judt von Eybeschitz ansstadt des Schlosere vonn Sselsitz [a]. /.../

SAB-G10-358, fol. 77a (alt 63);
a) Želešice (Schöllschitz), okr. Brno-venkov (Brünn-Land);

156 I 8 II/Ivančice 67

Modřice: Anno d/o/m/ini im 1560. Jar, am Montag nach Trium Regum ist vor ain ersam Radt khumen Lazar Jud von Eywitschicz und Ersamenn Herrn angeczeigtt, wie daz

ime Gerig Schlosser von Selschicz[a] überschafft hatt 6 ssh. auff des Purhandlin Hau3 soliches einczunemen auff khunfftig Georgi. /.../

SAB-G10-358, fol. 79a (alt 65);
a) Želešice (Schöllschitz), okr.Brno-venkov (Brünn-Land);

1560 I 10 II/Ivančice 68

Modřice: Anno d/o/m/ini/ 1560, am Mitwoch nach heyligen Drey Khunig Tag ist vor Gerichts Handt khumen Lazar Jud von Eywischciz unnd Proksche Fleyschaker unnd mit inenn die ersamen Menner mit Namen Mayster Steffan Fleiyschaker und Mayster Vrban Fleyschaker als die Borig des Proksche Fleyschakers von Ragernn[a], Borig gegen gemeltn Lazar Juden von wegen einer Suma, nemblich 6 fl., so hat offtgemelter Lazar Jud die ersamen Menner Steffan Fleyschaker und Urban Fleyschaker solich Borigschafften quit, ledig und frey gesagtt sambt allen irenn Nachkomen, in Beywesen eines ersamen Radts /.../, Auch dieselbige Zeit im Radt ~~Kidt~~ lit. ut sup/ra/ in solicher Gestalt und Mainung hatt Lazar Jud gemelten Borig ledig und frey gesagt, daz sich hatt verwilligt offtgemelter Proksch Fleyschaker vor gemeltenn ersamen Radt czu Ragernn andre Porig zu seczen, auff solich hatt Lazar Jud bleyben lassen:

Anno d/o/m/ini/ 1560, am Mitwoch nach Trium Regum ist eine entliche Obred und Ratung geschehen vor einem Radt /.../ zwischen Lazar Judn und Prockse Fleyschaker von Ragernn, so hatt sich gefunden Schuld des Prockse

Fleyschaker, daz er rechtlich dem Lazar Juden von Eybiczicz ist schuldig blyben, nemblich 14 fl., soliche Suma sich verwilligtt hatt dem Lazar Judn jarlich auff kunfftig Laurenti [b] anhebendt p/er/ IIII fl. zu erlegen by3 zue Ausczalung der Suma.

SAB-G1O-358, fol. 81b-82a (alt 67-68);
a) Rajhrad (Raigern), okr. Brno-venkov (Brünn-Land);
b) VIII 10 ;

1560 XI 27 II/Ivančice 69

Modřice: Anno d/o/m/ini/ 1560, am Mitwoch vor Andrey hatt Lazar Jud obgemelt 6 ssh. anstadt des Gerig Schlossers seligen vor Gerichts Handt empfangen, weliche sechs ssh. sein ime überschafft auffs Purnhandlin Haus, sagtt derhalben gemelter Lazar Jud denn ersamen Mayster Mertten Tischler offtgemelte Schocken quid, ledig und lo3, weitter weder ime noch seine Nachkhumen einczufordern. /.../

1567 XII 20 II/Ivančice 70

Moravský Krumlov: Pertold z Lippého entbindet die Juden von Ivančice von der Verpflichtung, zu Zeiten des Bedarfs seine Pferde zu füttern oder das Futter auf das Schlo3 oder wohin es befohlen würde, zu schicken, wofür diese jährlich 100 fl. geben müssen. Dat. Kromau, den Sonnabend vor St.Thomastag 1567.

Gold, Eibenschitz, in Gold, Mähren, S.188, Kratochvil, Ivančice, S.365;

s.a. et s.d.[a] II/Ivančice 71

Modřice: /...[b]/ am Mitwochen nach sanct Valentinj ist vor Gerichtt kummen Lazarus Jud vonn Eywandtschitz mit dem Jacob Neupaur, unnd hatt do vor Gerichts Handtt Lazarus Jud vonn Eywantschitz den Jacob Neupaur umb die 10 ssh. weniger 10 gr. und ein holbe Margk, so sagtt er den Jacob Neupauer vor alle Schultt, die er im schueldig geweßen ist, vir einem ersamen Radt quitt, ffrey unnd ledig, hinfür an in nichts mer annzuefforderнn, weder er, noch seine Nachkumen nit /..[b]/

SAB-G10-358, fol. 132a;
a) 1558 oder 1576 ;
b) unleserlich wegen Textverlustes;

1581 XI 1 II/Ivančice 72

Ivančice: Vergleich zwischen Martin Pokorný und Václav žid[a], beide Töpfer.

SAB-G10-375, fol. 3a/b;
a) vgl. II/Ivančice 128a;

1582 I 8 II/ Ivančice 73

Ivančice: Vertrag zwischen dem Juden Joachym Kazmochar und seinem Schwiegersohn Abraham über die Rückzahlung von 40 fl.

Pamět poznamennaná mezi Joachymem Kazmocharem a Abrahamem, zetěm jeho, židy.

Přede mě, Klementem Krepsem, toho času rychtářem, oznámil jest Joachym Kazmocher žid, že jest půjčil Abrahamovi z Polný[a] židu, zeti svému, peněz Rejzle S. N. Jonáše náležitých k pilné a důležité potřebě jeho peněz hotových 40 zl. bez lichvy. Takové peníze má zase témuž sirotku[b] konečně všecky na dobré berné minci pojednou položiti a vyplniti od s/vatéh/o Jakuba příštího léta tohoto 582 ve dvou létech pořád zběhlých beze vší odpornosti. Nadto vejše se Joachym Kazmocher jako dědek téhož sirotka v to uvolil, jestliže by ho milej Pán Bůh smrti neuchoval, pro zlepšení téhož sirotka z lásky a dobré vůle své témuž sirotku mocně dává a na statku svém předně k temu 40 zl. zapisuje peněz hotových, 20 zl. sluze šatů dobrých a 20 zl. od náčiní cínového, to aby předně v statku jeho měla a žádný aby jí v to vymyšleným způsobem neukracoval. Stalo se v pondělí po Třech králích léta 82.

SAB-G10-375, fol. 4b;

a) Polná, okr. Jihlava (Iglau);

b) folgt eine gestrichene Zeile;

1582 I 8 II/Ivančice 74

Ivančice: Vergleich zwischen der Jüdin Libuše und ihrem Schwiegersohn Abraham wegen ihres Hauses.

Narovnáni mezi Libuší Židovkou a Abrahamem, zetěm její, o dům.[a)]

Anno 82, am Montag nach Drey heiligen Khenig, vor mir, Klement Kreps, die Zeit Richter, als die Libusche Jüdin den Abraham, ihren Aid/en/ nach ihrer Tochter, ein halben Hau3, ligend in der Judengassen neben Sstiastny Jud, verheirat hatt in solcher Mainung, dieweil die Libusche des Hau3 halben helt, unnd ihr Aid den andern Thail. In den solte sie bi3 auf ihr Leben lang Wohnung haben, unnd ihr Aid sol sich mit ihr freundlich vertrag/en/, sie auch darinnen leidenn. Dieweil aber der Abraham, ihr Aid, jeczunder junge Puben helt unnd in dem Hau3 lernet, hatt ehr sich bewilligt, wie lanng er sie halten und lernen wirt, au3 dem ganczen Hau3 dem Herrn seiner Gnad und zu der Gemein Zins zu zahlen, auch allerlei Robott verrichten, desgleichen auch, Holcz, was man darinnen verbrenen wirt, einzukhauffen. Wo er aber die Buben nicht hielte, so solten sie miteinand Zins-Robott verrichten, auch Holcz einkhauffen. Wo aber daz halben Hau3 zur Verkauffung khome, so sol das kheinem anderen nicht gelassen werd/en/ als der Libusche zu der Suma, was die guette/n/ Leit mechten erkhennen. Was auch antriefft der Gebni andern Hau3, haben sie sich auch miteinand[er] vertrag/en/, daz sie alle baide dort Zimer richten solten, dieweil auch die Libusche noch zwo Tochter unverheirate[t] hatt, wo sie eine au3 denen verheiratt und ihren halben Hau3 dem andern Aid[en] gabet[,] so solten alle baide Aid in dem Hau3 bi3 auf ihr Leben lang sie mit sambt der dritn

Tochter on aler Hindernis leid/en/. Act/um/ anno d/o/ m/ini/ ut s/upra/.

SAB-G10-375, fol. 5a/b;
a) in margine: O tomto domu obnoven zápis do velkých register rychtářských za rychtáře Martina Frušaura 98.

1582 VI 25 II/Ivančice 75

Ivančice: Vertrag über die Abwicklung eines Geldgeschäftes zwischen Girgl Geysler und Hanzl řezník žid aus Ivančice.

Léta 82, v pondělí po s/va/t/é/m Janě Křtiteli Božím předstoupili přede mne Kašpara Volfa mlynáře, toho času rychtáře, a /!/ Girgl Geysler, syn ne/boštíka/ Girga pekaře, a Hanzl Řezník žid odsud z Ejvančic, a Girgl na místě Baltanzera, bratra svého, oznámil, že j/es/t jemu Baltanzerovi, bratru jeho, dotčený Hanzl žid spravedlivě dlužen peněz půjčených 17 zl., i poněvadž Girgl na místě bratra své/h/o jemu Hanzlovi židovi takových peněz až do s/vatéh/o Ducha léta příštého, když se psáti bude 84, sečkání učiniti se uvolil, podvoli jest se Hanzl žid jemu Baltanzerovi bratru Girglovému za takové pohodlí na týž termin s/vatéh/o/ Ducha 84. léta na hotově dáti a penězi hotovými zaplatiti sumy čisté 20 zl. beze všeho práva zaměstnání. Rukoj/m/ě za to Mark žid, Levmanů zeť, Jakub Ledsch žid, Michal Sklenář, Markus žid, Volfů zeť, a šlom, Fišlů zeť /.../[a)]

SAB-G10-375, fol. 9a;

a) 1586 VI 17: Léta Páně 1586 v pátek na den s/vatéh/o Antonína zpravil jest Hanzl žid na tento zápis Baltanzarovi, Girga pekaře synu, 10 zl.

1582 VII 23 II/Ivančice 76

Ivančice: Vergleich über die Schuldforderung des Markl žid gegenüber Jiřík Brybar.

Narovnání o dluh mezi Jiříkem Brybarem a Marklem židem.

Léta Páně 1582 v pondělí po s/va/té Maří Magdaléně přiznal jest se přede mnú Kašparem Volfem, toho času rychtářem, Jiřík Brybar z Rybářské ulice, že jest spravedlivě dlužen Marklovi židovi, Lipmanovému zeti, sumy 100 zl., za 30 gr. alb. počítajíc. Tu sumu jemu takto zaplatiti má: při s/va/t/é/m Václavě příštím léta tohoto 82 položiti má židovi jednu povolici, totiž 50 zl., a ostatních druhú polovici konečně Jiřík dáti a vyplniti má při vánocích též příštích, a to beze všeho práva hyndrunka či všelikého zaměstknání. Rukoj/mě/ za zadosti tomu učinění Hanuš Švarc, Mathes Vast, Hanc Komorling z Rybářské ulice a rukou společní a nerozdílnou. Lichvy za čekání Jiřík židovi dáti má 3 zl., polovici při s/va/t/é/m Václavě a polovici při vánocích./.../[a]

SAB-G 10-375, fol. 12a;

a) 1582 IX 28: při s/va/t/é/m Václavě položil Jiřík

Brybar Marklovi židovi podlé zápisu na ten dluh 50 zl.
A lichvy též mu spravil 2 zl.

1583 I 28 II/ vančice 77

Ivančice: Vergleich über Schuldforderung des Wiener Handelsmannes Konrad Praun gegen den Juden Moses Erckendorffer aus Ivančice in Höhe von 229 rh. fl.

Narovnání o dluh 229 zl. reinských od Mojžíše žida panu Konratovi Praun, purgerovi kupci do Vidně Anno 1583 am Montag nach Pauli Bekkerung vor mir Caspar Wolff, die Zeit Richter in der Statt Iwantschicz, der Sebastian Khuzner als au3gesandter Diener des Herrn Conratt Praun, Purger Handlsman au3 der Statt, Wien, hatt angeczaigt auch schrifftliche Bekhentnus des Mogzes Erkhendorffer Jud fürgelegt, das obbemelten Herrn Conratt seinem Herrn genanter Mogzes Jud rechtlich geliehens Gelt am par schuldig ist, als nemlich 229 fl. reinisch unnd 11 krcz., jiden Gueld zu 60 krcz. gerechnett, wolche Suma nach lautt dem Schuldprieff hatt sollen vom Juedn lengst beczalt werden, auch durch die selbige neben dem Recht gefengklich alda zu Wien ist eingeczogen; jedoch daz der Judt mechte solcher Gefencknus 103 werden, hatt ehr sich bewilligt, bei Wesen seiner Hausfraue Sara, auch Salomon Judn, seinen Schwagern, desgleichen bei We3en Joseff unnd Abraham Judn, awinwn Fürmunder, obbemelte Suma dem Herrn Conratt am Pargelt von heint dato über ein Jar gewi3lich zu beczallen,

als aller Recht auch des Herrn Conratt Uncost unnd allerlei Schadn. Wo aber der Judt dem selbigenn nicht genuegen thätte unnd solche Suma auf den Termin von ihme nicht entricht und beczalt wehre, verschreibt ehr dem Herrn Conratt sein Hau3 alhie in der Statt Eiwantschicz mit ganczenr/!/ Gewalt, daz ihme zugefallen sol und ehr mit dem zuthuen mag als mit seinem eigenenn. Wo aber solche Suma auf dem Hau3 nicht gleckett, so sol von seinem Quett, wo ehr etwas hatt, vor allen andern dem Herrn Conratt sein Schuldt beczalt werden. Act/um/ut s/upr/a.

SAB-G10-375, fol. 15a/b;

1583 II 1 II/Ivančice 78

Vergleich über die Bezahlung einer Schuld von 18 fl. zwischen Ondřej Mrkvička und Gerzl Žid.

Vejpověd činěná mezi Ondřejem Mrkvičkou a Gerzlem židem od pana ouředníka na Hrubčicích o dluh[a)].

Léta 1583 v středu první v postě v městě Ejvančicích, jakož sou Ondřej Mrkvička a Kerzl žid /!/, oba dva z Ejvančic, nejakou rozepři nemalou o nejaký dluh jminulý spolu činiti měli, a to takto mezi nimi zdvihánie a na přestání jich mocné tuto vejpověd činíme, aby Ondřej Mrkvička povinen byl dotčenému Kerzlovi židovi 18 zl. na níže psané terminy vyplniti, počínajíce při s/va/t/é/m Janě příštně, po 3 zl., a tak každej rok při tom času jmenovaném tomu židu do vyplnění sumy 18 zl. platiti má.

Tato se vejpověd stala panem Ctiborem Jarubským z Hořeřic, ouředníkem na Hrubčicích, panem Mikulášem Sedličkou z Borovince, ouředníkem na Rosicích[b], a penem Janem Vanečkem z Jemničky a na svobodném dvoře v Biskoupkách[c]. Jestli by se jaká cedule svědčící po časech na 29 zl., na kteréž 7 zl. zaplaceno j/es/t, vyhledala a našla, má ta i s těmi dvěma zlatými, co dal za Jiříka Poláka, totiž 3 zl., skažena býti.

Stalo se léta a dne ut s/upra/.[d]

SAB-G10-375-fol. 24b;
a) Hrubčice, okr.Brno-venkov (Brünn-Land);
b) Rosice (Roßitz), okr.Brno-venkov (Brünn-Land);
c) Biskoupky, okr.Brno-venkov (Brünn-Land);
d) 1583 II 4 : it/e,/ v pondělí po neděli Sexagesima přede mně Janem Altyngerem, ty časy písařským /!/ rychtářem ejvančickým, oznámil Kerzl žid, že jest Ondřej Mrkvička jemu na zápis nahoře psaný dal a zaplatil /.../ 3 zl.

1583 IV 4 II/Ivančice 79

Ivančice: Vergleich über eine Schuldforderung des Markl žid aus Ivančice gegen den Juden Hošic, syn Lazarů, aus Mikulov (Nikolsburg).

Dluh Marklovi židovi od Hošice, syna Lazarového, z Niklšpurku.[a]

Léta Páně 1583, v outerý po Božím Těle přede mně Havlem

Zlatníkovým, toho času rychtářem, přiznal j/es/t se Hossie/!/ žid, Lazarů syn z Niklšpurku, že j/es/t spravedlivě dlužen Marklovi Lipmanovi židovi za 800 klobouků ode ně/h/o koupených jmenovitě 60 zl., kteroužto sumu jemu konečně beze všeho práva zaměstnání ahyndrunku dáti a zaplatiti má při s/va/t/é/m Jiří příštím léta 84. Místo rukojemství zapisuje týž Hossie žid Marklovi židovi všecky peníze jemu na domě Eliáše Hoška žida, též na domě Eliáše Kloboučníka náležité i to, co se mu při vánocích pokládati má, náklad na tento a jistý způsob: Jestliže by Marklovi na čas určitý nahoře psaný nepoložil, tehdá takové všecky peníze na nahoře psaných gruntech židovi propadá a odvazuje, aby on by beze všeho fortele z těch gruntů až do vyplnění, což Hossovi na nich náleželo, bral. Act/um/ anno et die ut s/upr/a.

SAB-G10-375, fol. 22b;
a) Mikulov (Nikolsburg), okr. Břeclav (Lundenburg);

1584 I 2 II/Ivančice 80

Ivančice: Vergleich zwischen Wenzel Zlatník und Gerzl žid über eine Schuld von 100 fl.

Narovnání mezi Venclem Zlatníkovým a Gerzlem židem o dluh 100 zl.

Přede mně /.../ oznámil j/es/t Vencl Zlatníků, že jest všudy všeho dlužen Gerzlovi žido/v/i podlé přátelského

před osobami dole psanými urovnání a smlúvy spravedlivě sumy 100 zl. Takové peníze má a povinen j/es/t Vencl židovi beze všech nesnází práva a dalšího zaměstnání platiti a pokládati vždy při vánocích počna léta 83 po 20 zl. až do sumy nahoře psané vyplnění. Však na tu sumu žádná lichva jíti nemá; místo rukoj/ems/t/ví/ zapisuje Vencl židovi statek svůj v základ. Stala se ta smlúva /.../ ten pondělí p/řed/ Třemi králi 84.[a)]

SAB-G10-375, fol. 27a;

a) 83 /!/ při vánocích položil Vencl Zlatníků Grezlovi židovi prvního ver/unku/ 20 zl.

1584 I 10 II/Ivančice 81

Erklärung des Markus žid Velký aus Ivančice über die Begleichung einer Schuld bei Joachym Keml aus České Budějovice (Bömisch - Budweis).

Dluh Markusa žida panu Joachymovi Kemlovi do Českých Budějovic[a)] povinný.

Já Markus žid Velký, kramář v městě Ejvančicích, známo činím listem neb zápisem obecně přede všemi, kdežkoli čten anebo čtouce slyšán bude, že sem dlužen pozůstal dluhu pravého a spravedlivého urozenému pánu Joachymovi Kemlovi, Jeho Milosti císaře římského, uherské/h/o, českého etc. krále desátníku nad horami stříbrnými v Budějovicích Českých. I z těmi třenásti zlatými, kterými Jakub

Ledz žid dlužen j/es/t a já ty na sebe k zaplacení přijal, jmenovitě vší sumy 213 zl., za 1 zl. 30 gr. a za 1 gr.7dn. alb. čtúc, kteryžto dluh jemu od dávního času ode mne zaplacen býti měl. Však na žádost Jich /Milos/tí pana purgmistra a Pánův starších města Ejvančic (majíce pan Joachym pro nečasné placení) moh na všecku sumu nastoupiti, jest se uvolil dotyčeného dluhu další sečkání učiniti, protož já nahoře psaný Markus žid Velký jemu panu Joachymovi i potomkóm jeho slibuji a připovídám takový dluh z děkovánie zaplatiti a peníze po veruncích vždy pokládati, počinouc o s/va/t/é/m Bartoloměji počna též léta 84, platiti po těch 22 zl. až do sumy nahoře psané vyplnění a každý verunk jemu panu Joachymovi nebo potomkóm jeho na již psaný termin pokládati, do domu jeho donášeti neb posílati na náklad svůj svou prací na hotově chci, i také což by panu rychtáři z tej sumy náleželo, od sebe odvozovati přepovídám. Za takovou sumu pánu Joachymovi rukojmě před Kašparem Velfů,toho času rychtářem města Ejvančic,postavuji zejména tyto židy odsud z Ejvančic:Samuele,Abrahamové/h/o syna, bratra svého, Jakuba z [illegible]edře[b)], švagra svého Abrahama, zetě svého Michala Sklenáře, Volfa Vačkáře a Lva žida, kteříž za dotčenou sumu jednomyslně rukou společní a nerozdílnou slibují a připovídají tomu všemu, což se v tomto zápisu píše, zadosti učiniti, a jestliže by Pán Bůh kterého rukojmí svrchu psaných smrti uchovati neráčil, tehdy připovídám já již psaný Markus žid hned ve štyřech nedělích pořád zběhlých zase jiného rukojmího na místě toho umrlého přistaviti a při nejprv příštích

s/va/t/é/m Bartoloměji při položení ver/unku/ vejpis zápisu tohoto pod pečetí rychtářské, panu Joachymovi anebo potomkóm jeho položiti neb odeslati. Jakož by se tomu zadosti nestalo a ode mne Markusa kterej termin zaseděn byl, tehdy dávám panu Joachymovi Kemlovi nebo potomkóm jeho túž moc správo, aby mne podlé dotčeného vejtahu o všecku sumu upomenúti na mne, rukojemě /!/ mé a statky naše sáhnúti mohl se všemi škodami a outratami, kteréž by koli skrze to vzešly, in suma jako by na naás všeliké právo až do slunce západu vydržáno bylo. A my tolikéž nahoře psaní rukojmové sobě v tom žádné pomoci bráti nemáme ani fortelův nižádných, kteříž by buď z práva duchovního nebo svědského/!/ pojíti mohli, nevyhledávati, nýbrž se zavazujeme, jakž nahoře dotčeno, se všemi statky svými tomu všemu zadosti činiti rukojmím svým.

Já často psaný Markus zapisuji přední peníze sobě na domě svém zaplacené sumy 200 zl., též na druhém domě Izáka, Jakubového syna, žida 145 zl. v základ, tak neuchoval-li by mne Pán Bůh a my k jaké k škodě přešli, aby se měli na čem hojiti. Toho pro lepší jistotu a pevnost takové mé i rukojmí mých dobrovolné uvolení j/es/t s podlí žádosti a prozby naší skrze pana Kašpara Volfa, rychtáře nahoře psané/h/o, do knih rychtářských uloženo a pro budoucí pamět zapsáno. Stalo se tento zápis v městě Ejvančicích ten outerý na očhtábu Tří králů léta Páně 1584.

SAB-G10-375, fol. 27b-28b;
a) České Budějovice (Budweis);
b) nicht lokalisiebar;

1584 VII 30 II/Ivančice 82

Modřice: Vergleich zwischen Martin Šrámek und Hanzl žid wegen Schuld von 8 fl.

Narovnání mezi Martinem Šrámkem a Hanzlem židem o dluh.

Léta Páně 1584, v pondělí po s/va/t/é/m Jakubě přede mnú /.../ přiznal jest se Hanzl žid, že jest spravedlivě ze zboru peněz odkázených dlužených dlužen Martinovi Šrámkovi jmenovitě - zl., kteréžto peníze jemu dávno zaplatiti měl, i prohlížejíc Martin na jeho nemožnost, na přímluvu nahoře psaného rychtáře a dobrých lidí uvolil se od něho ten dluh takto bráti a Hanzl mu jej tak platiti: když by koli vola zabil a loje buď centýř nebo půl před rukami měl, aby jej neprodávajíc odvedl, za 1 cent/ýř/ 1 1/ě zl. a za 5 cent/ýřů/ z orty až do vyplacení toho dluhu srážel a cent/ýř/ mu platil po 5 zl. a na každý dodával po 3 1/2 zl., pakli by se kdy to na Hanzlovi židovi našlo, že by loj měl a jej buď židu neb komu koli jinému mimo Martina Šrámka prodal, má hned všecknu sumu bez odkladu složiti, a nesloží-li ji, do vězení jíti a z toho nevycházeti, až by Martinovi zaplatil, a má mu hodnej loj beze všeho vortele dávati.

Act/um/ ut s/upra.

SAB-G10-375, fol. 30a;

1585 I 21 II/Ivančice 83

Ivančice: Vergleich wegen einer Schuldforderung in Höhe von 29 fl. zwischen Hanzl žid und Jiřík Horný aus Stráž.

Narovnání Hanzle žida o dluh Jiříkovi Horkému z Stráže[a] povinný.

Léta Páně 1585, v pondělí před s/va/tý/m Pavlem na víru obrácení v městě Ejvančicích přede mnú /.../ stalo jest se dobrovolné a přátelské narovnání o dluh panu Jiříkovi Hornému z Stráže od Hanzle žida povinný, tak že on Hanzl jemu panu Jiříkovi spravedlivě dlužen pozůstává sumy 29zl. za voly. Takový dluh má takto zaplatiti na tři termíny: totiž na konec masopustu 10 zl., v Zelený čtvrtek 10 zl. a posledních 9 zl. konečně na Boží vstoupení příští, a takový peníze aby on Hanzl povinen byl na náklad svůj panu Turkovi do Houstopeče[b], na určité terminy dodávati a posílati, a to beze všeho práva fortelu, nesnází všelijakých a jeho páně Jiříkovy další outraty. /.../

SAB-G 10-375, fol. 31a;

a) Stráž, nicht lokalisierbar; evt. Strážek (Staschkau) okr. Žďár n/Sáz. (Saar);

b) Hustopeče (Auspitz), okr. Břeclav (Lundenburg);

1585 VIII 26 II/Ivančice 84

Ivančice: Vergleich zwischen der Witwe des Toman und Jakub Ledeckýho žid über eine Geldschuld.

Narovnání N.Tomanky vdovy a Jakubem Ledeckýho židem o dluh peněžitý.

Léta 85/h/o v pondělí po památce svatého Bartoloměje apoštola Páně stala se smlúva celá a dokonalá o dluh peněžitý mezi N. vdovou po nebožtíkovi Tomanovi Spěváčkovém pozůstalou z jedné a Jakubovi /!/ Ledeckým z strany druhé, a to taková, jakož jest nadepsaná vdova dluhu peněžitého a spravedlivého povinovata Jakubovi Ledeckému židu jmenovitě 30 zl., jeden každý za 30 grošů a jeden gr. za sedm peněz vše bílých počítajíc. O to jsou se mezi sebou před panem purgmistrem a pány staršími na takový způsob vyrovnali, že ona nadepsaná vdova má o vánocích nejprve příštích léta tohoto 85/h/o Jakubovi židovi položiti 8 zl. a tak rok po roce vždy o vánocích po 8 zl. platiti až do nahoře psaný sumy vyplnění. A jestliže by v tom čase Pán Bůh Tomanku vdovu časnou smrtí neuchoval anebo se jinam odsud odebrala, i ukazuje jemu Jakubovi takový dluh, což by ho koliv neplatíce zaseděla, na tom domě ve Psí ulici, na kterémž nyní jest, z toho aby mohl Jakub žid beze vší nesnáze a hyndrunku spokojen býti.

Act/um/ /.../

SAB-G10-375, fol. 33a;

1585 VIII 28 II/Ivančice 85

Ivančice: Vergleich zwischen Markl Danyel žid und Prokeš Klimšů wegen eine Schuldforderung in Höhe von 70 fl.

Narovnání mezi Marklem Danyelem židem a Prokšem Klimšovým o dluh peněžitý.

Léta Páně 1581, tu středu po s/va/t/é/m Bartoloměji stala se smlúva celá a dokonalá mezi židem Marklem Danyelem z jedné a Prokšem Klimšovým, sousedem zdejším, z strany druhé, co se dotejče dluhův, na tento způsob: jakož jest nadepsaný Prokeš Klimšů Marklovi židu dluhu spravedlivého a sečteného povinovat, totižto 70 zl., takové peníze má jemu takto platiti: o vánocích nejprve příštích má jemu dáti 20 zl., ostatní pak summu vždy rok po roce při vánocích po 15 zl. až do té summy vyplnění. Jestliže by pak Pán Bůh jeho Prokše smrtí časnou uchovati neráčil, i zapisuje jemu Marklovi statek svůj, aby on předně a nejprve z toho spokojen byl. Actum ut supr/a/.[a)]

SAB-G10-375, fol. 33b;

a) 1585 XII 25: Léta Páně při vánocích položil Prokeš Klimšů na dluh nahoře psaný 20 zl. a za léta 86 při vánocích položil Marklovi Danyelovému, kteréž on přijal, 12 zl. 32 zl.

1587 I 2 II/Ivančice 86

Ivančice: Vergleich zwischen Januschey Sabo und dem Juden Marcus Velký aus Ivančice.

Ein Vergleichnu3 wegen einer Geldtschuld Januschay Saba von Türnaw[a] unnd Marcus Jud.

Anno 1587, am Freytag nach dem Neuen Jahrstag ist vor mir, Simon Meder, die Zeit geschworenem Stattrichter alhie, /.../ ein freundliche Vergleichung unnd Abraittung geschen wegen einer Geldschuld zwischen Januchey Sabo von Turnaw an ainem unnd Marcus Jud dem grossen, Mitwohner in Eybentschicz, andern Tails, dergestalt: Nachdem yeczt-bemelter Marcus Jud dem Janusch Sabo vermug eines Schuldt-brieffs 320 fl. schuldig gewesen, darauf sich hat vermüg gehaltener Abraittung befunden, welches Marcus Jud dem Sabo geczalt benentlich 247 1/2 fl. Restat dem Sabo noch zu zahlen 72 1/2 fl. Die soll er im gewi3lich auf Weinachten des 87. Jahrs in par Geldt beczallen one alle weitere Aufschüb, Uncosten unnd Schad/en/. Darfür sein Borgen mit gleicher Hanndt Jacob der alt Jud, des Marcus gro3en Juden Schwaher, Abraham Jud von Trebitsch[b], Michal Glaser. Unnd nachdem Marcus Jud des Januschey Sabo Diener noch 9 fl. ausserhalb voriger Abraittung zugeselt haben soll, welches Sabo nich passiren will lassen, unnd soll derhalben Janusch Sabo eine glaubwürdige Khundtschafft von dem gedachtem Diener runter ein am Gerichtssigil fürbring/en/, das er's nicht empfang/en/. Wenn das beschiecht, so soll Marcus Jud solche 9 fl. auch zu erstatten

schuldig sein. Act/um/ ut supr/a/.

SAB-G10-375, fol. 39b-40a;

a) Trnávka (Markt Türnau), okr. Svitavy (Zwittau), evt. a. Trnava (Türnau)/Slovakei

b) Třebíč (Trebitsch);

1587 I 4 II/Ivančice 87

Ivančice: Vergleich zwischen Georg von Puchheim und dem Juden Moyses Erkendorffer wegen dessen Schulden in Höhe von 360 fl.

Vergleichung weg/en/ einer Geldtschuld zwischen dem wolgebornem Herren Georgen von Puechaimb, Herren zu Göllersstorff, unnd Moyses Juden Erkhendorffer von Eybentschicz.

Anno 1587, den Sonntag welcher ist der vierte Monatstag January, ist ein guettwillige, vreundtliche unnd wirckhliche Vergleichung unnd Vertrag zwischen dem wolgebornem Herren, Herren Georgen von Puechaimb, Herren zu Göllerstorff, röm/ischer/ kay/serlicher/Ma/jestä/t obrister Erbtruckhsa3 in Össterreich S/eine/ G!noden/ unnd dem Moyses Erkhendorffer Juden, Mitwohner in Eybentschicz, wegen aller unnd yeglicher Anforderung und Sprüch, so der Herr S/eine/ G/naden/ zu dem Juden vermüg des Schuldtbrieffs, so auf 360 fl. gelautet, unnd den 17t/en/ February dos 81t/en/ Jahrs datiert, gescheehen in Beysein des edlen

unnd vossten Herren Cztibor Zarubsky von Hofferzicz, unnsers gnedig/en/ Herren, Erichen Spanofsky von Lysowa unnd Herr Hannsen Adam Olbram von Stiekrze, so wol auch des Ersamben und Weisen H/ern/ Simon Moder, die Zeit geschwornem Stattrichter in Eybenschicz, unnd H/errn/ Hannsen Altringer, Mitbürger daselbst, volgund/er/ Gestalt unnd Mainung, das zwischen dem wolgedachten Herren, Herren Georg von Puechaimb unnd dem Moyses Juden Erkhendorffer erstlich in Ansehung des gemelten Juden grosser unnd hoher Bitt, alle unnd yegliche Schäden unnd Uncossten, so darauf von S/einer/ G/naden/ gewendt worden, guettwillig nachgelassen hat, darauf der Jud dem Herren S/einen/ G/naden/ dasselbe Getraidt, so S/eine/ G/naden/ verschienner Zeit zu Gukerwicz[a] arrestieret unnd gepfenndet, für frey unnd ledig übergeben, unnd damit zu thuen unnd zu lassen in seiner G/naden/ Hanndt überanndtwortt hat. Zum anndern, in parem Geldt S/einen/ G/naden/ zu entrichten 60 Taller, welche S/eine/ G/naden/ albereit von ime Juden empfan/gen/ hat. Zum dritten, alles dasjenige, was S/eine/ G/naden/ sambt den seinig/en/ in Wahrn und des Moyses Juden Gerichtshandlung in Eybentschicz in der Herberg mit Ro3 unnd Wag/en/ verzehrt hat, das der Moyses Jud beczallen unnd vergnüg/en/ soll, dessen sich dann der Jud bewilligt hat. Unnd obwol S/eine/ G/naden/, wie oben vermeldt, in Ansehung des Juden unnd seiner Beystanndt anderer Juden grosser hoher Bitte, dasjenig/e/ alles ime übergelassen, unnd allein die obbemelten Articl von guettem freyem Willen

anczunemben sich bewilligt, die Sein Genad fesst unnd steiff zu halten vermeint one aller Verbrechung. Darauf S/eine/ G/naden/ demn Moyses Juden Erkhendorffer für seine Person unnd wer de3weg/en/ Quittierens nottürfftig ist, hiemit aller fernern Ansprüch unnd Anforderung, so wol auch der gancz/en/ Haubtsumma, quitt, frey unnd ledig saget. Verczaichende sich derselbig yeczt unnd [Bu] zuckhünfftig/en/ Zeiten. Zu mehrer Sicherheit unnd mehrers Glaubens weg/en/ ist dise Vergleichung auf der Partheien Bitt unnd Begeren in dieses Richterbuech der Statt Eybentschicz eingeleibt unnd eingeschrieb/en/ worden. Welches geschehen in der Statt Eybentschicz des Tags unnd Jahrs obengeschrieb/en/. Solcher Einschreibung ist S/eine/ G/naden/ dem wolgebornem Herren, Herren Georg von Puechaimb, mehrer Nachrichtung weg/en/, damit sich S/eine/ G/naden/ desselben zu gebrauchen habe, diser Ausszueg gegeb/en/ worden mit gewöhnlich Richter-Insigele der Statt Eybentschicz gefertiget. Act/um/ut supr/a/.

SAB-G10-375, fol. 40b-41b;

a) evt. Krhovice (Gurwitz), okr. Znojmo (Znaim);

1587 I 19 II/Ivančice 88

Ivančice: Vergleich über eine Schuldforderung zwischen Matouš Bílý und seinem Sohn Václav mit Markl Danyelů žid.

Narovnání o dluh Matouše Bílého a Václava, syna jeho Markovi Danyelovýmu židu.

Léta Páně 1587, v pondělí před památkou s/vatéh/o Pavla na víru obrácení předstoupil jest přede mne /.../ Matouš bílej a Václav, syn jeho, oznamujíc, že oni oba dva Marklovi Danyelovému židu rukou společní a nerozdílnou dluhu spravedlivého a sečteného dlužni jsou summy jmenovitě 30 zl. /.../, o kterýchžto 30 zl. placení s ním Marklem takto platiti sou se urovnali: totiž o vánocích nejprve příštích léta tohoto 87. mají jemu dáti a složiti 7 1/2 zl. a tak při každých vánocích rok po roce po 7 1/2 zl. platiti až do vyplacení nahoře psaných 30 zl., slibujíce oba dva to vše vykonávati beze všeho přerušení a práva všelijakého zaměstknávání. Act/um/ ut supr/a/.
Tento zápis j/es/t obnovšen a zapsán za rychtáře Šimona Pírka léta 96.

SAB-G10-375, fol. 42a;

1588 II 8 II/Ivančice 89

Vergleich über die Bezahlung einer Summe, die Hans Pader dem Rabbi Isak schuldet.

Vertrag wegen einer Geldtschuld Isak Rabi Juden unnd Hannsen Renckh Pader.

Ănno 1588 ist Montags nach s/anctae/ Dorothee Tag vor mir, Hannsen Altinger, die Zeit Richter, ist verglichen worden zwischen Isackh Rabi Juden die Anforderung unnd Schulden, so Hanns Renckh ime Juden schuldig ist, als

nemblich das der Schuldt nach Abraittung zu beiden Taillen ist sechs Taller achthalben Groschen. Die soll Hanns Renckh one allen Zins gewißlich dem Juden auf Martini nechstkünfftig dieses 88at/en/ Jahrs geben unnd beczahlen ohne allen fernern Aufczueg. Solches zu mehrer Sicherheit unnd gewisser Haltung Hanns Renckh Porgen gestelt, welche mit gesambter unnd gleicher Hanndt angelobt haben, als den Leypolt Nusko Schneider unnd Hanns Maryn. Den Porgen verschreibt er sein Guett zu Pfandt. Act/um/ ut s/upra/.

SAB-G10-375, fol. 48a;

1592 III 6 II/Ivančice 90

Ivančice: Vergleich zwischen dem Juden Markl Danyelů und Jan Franců über die Bezahlung von 46 fl., die dieser dem Markl žid schuldet.

Markl Danyelů žid a Jan Franců.

Léta Páně 1592 v pátek po památce s/va/té Kunhuty oznámil přede mnú Adamem Weysem, ty časy přísežným rychtářem Ejvančic, Jan Partlme, jakož podlé řezaných cedulí Marklovi Danyelovému židu dlužen sečteného 46 zl., i porovnali se o to a Jan Partlme slibuje platiti po rocích Marklovi počna o s/vaté/m Jiří léta 93 po 11 1/2 zl. a tak ročně až do summy vyplnění 46 zl., kteryžto dluh obzvláštní jest a nenáleží do té summy, což týž Jan Marklovi předešlého 91. léta na domě Mathese Konratha Trubaře ku přijímání

odevzdal, a tak řezaný cedule o těch 46 zl. zkaženy a ztrhány jsou. Místo rukojemství zapisuje Jan Partlme Marklovi statek svůj, což ho zaplaceného má, v základ. Act/um/ ut supr/a/.

SAB-G10-375, fol. 57a;

1592 VI 15 II/Ivančice 91

Ivančice: Vergleich über die Bezahlung von 55 fl., die Káča Projerová dem Juden Markl Danyelů schuldet.

Markl Danyelů žid a Káča Projerová.

Léta Páně 1592, v pondělí den památný s/vatéh/o Víta přede mnú Adamem Weysem, ty časy přísežným rychtářem ejvančickým, oznámila Kateřina Projerka, že jsou společně s Marklem Danyelovým židem a /!/ všecky dluhy až posavád jemu povinné ještě i za nebožtíka Štefana Krejčího, manžela jejího, vdlužilých /!/, tak že se mezi nimi toho našlo jmenovitě 55 zl., vypsáno a přetrženo s vuolí Markla, neb jinde se ujistilo, kteréžto Kateřina jemu Marklovi Danyelovi bez lichvy dlužna, a má tak bez lichvy jemu tu summu platiti ročně počna o s/vaté/m Jiří 93 po 11 zl. až do summy těch 55 zl. vyplnění. Rukojmě za to Wolf Reyner, a jakož cedule řezané byly mezi námi zdělány, ty jsou zkažené a podlé tohoto zápisu mají jeden druhému právi býti. Act/um/ ut supr/a/.

SAB-G10-375, fol. 55b;

1592 VII 8 II/Ivančice 92

Ivančice:
Vertrag zwischen Markl Danyelů žid und seinem Schuldner Štefan Čížek über eine Summe von 86 fl.

Markl Danyelů a Štefan Čížek.

Léta Páně 1592 v středu po památce s/vaté/ho Jana Husi přede mnú Adamem Weysem, ty časy rychtářem ejvančickým, oznámil Štefan Čížek, soused zdejší, že jest dlužen dluhu spravedlivého Marklovi židu peněz summy 86 zl. Připovídá mu ty peníze dáti při vánocích léta 92, však jestliže by nemohl k tomu postatčiti, uvoluje se mu platiti podlé možnosti a má se, což by mu tak na tu summu Štefan pokládal, pod tímto zápisem poznamenávati. Místo rukojemství zapisuje Štefan Marklovi peníze na domu Jiříka Parmusa v Židovské ulici ležící/m/ v základ. Act/um/ ut supr/a/[a].

SAB-G10-375, fol. 56b-58a;

a) Zahlungen:

1594 V 9: 46 fl.

1604 V 17: 40 fl. Lazarovi židu, dem Sohn des Markl žid.

1605 I 31: Lezar Marklů žid a Štefan Čížek.

Léta Páně 1605 v pondělí před památkou Hromnic přede mnou /.../ oznámil Lezar Marklů žid, že p. Štefan Čížek na předešlý zápis z strany uroku jemu židu nic dlužen není, toliko hlavní summy 18 zl. povinnen, kteréž se Lezar Marklů uvolil bez lichvy a bez základu čekati do s/vatéh/o Jan Křtitele léta tohoto 1605. A tak starý zápis vymazán a tento pro

jistotu dluhu tohoto obnoven a zapsán jest. Stalo se léta a dne svrchu psaného.

1608 X 13: /.../ přiznala se Johanka, manželka Lazara Marklového žida, při přítomnosti Gerzle žida, že jest od Eliáše Zpěváčka přijala na místě muže svého obilím těch 18 zl., protož že na podniky Štefana Čížka z toho kvituje.

1594[a] II 7 II/Ivančice 93

Ivančice: Vergleich zwischen Gerzl žid und den Erben des Václav Zlatníkův über dessen hinterlassene Schulden in Höhe von 80 fl.

Léta Páně 1594 v pátek první v postě /.../ na poručení urozeného p. Ctibora Zárubského na místě Jeho M/ilos/-t/i/ pána našeho milostivého vyslyšána rozepře o dluh nebožtíka Václava Zlatníkového mezi nápadníky a Gerzlem židem se zdržující, a davše to obě strany k mocné vejpovědi, týmž nahoře psaným osobám takto o tom vypovídají, že zápis nahoře psaný v své moci a platnosti o summu 80 zl. zůstává, kterýmž nápadníci z statku Václava Zlatníkového platiti povinni budou. Z strany pak urokův aneb lichvy z předešlé summy, poněvadž žid docela tomu neodepřel, než že některé lichvy přijímal, protož ode všecky lichvy žid upustiti má tak, aby do zaplacení summy na těch 80 zl. budoucně urok žádný nešel, k čemuž obě strany přistoupily. Anna vdova i s Pavlem, synem svým, na místě malých sirotků i též Gerzl žid k tomu své dovolení dali.

SAB-G10-375, fol. 27a-26b;
a) evt. 1584;

1594 II 22 II/Ivančice 94

Ivančice: Vertrag über die Begleichung einer Summe von 96 fl., die Jan Pitok dem Chajim žid schuldet.

Chajim žid a Jan Pitok.

Léta Páně 1594 v úterý masopustní přede mne /.../ předložena cedule řezaná na dluh mimo zaplacení, totiž že zůstal Jan Pitok Chajimovi židu dluhu totiž 94 zl., kteréžto cedule znění jest, aby jiný zápisy, kteréž by se našly, v nic byly, i dat/um/ též cedule v pondělí před s/vatý/m Havlem léta 91[a)], a ten dluh 94 zl. takto platiti se uvolil Jan Pitok, že má a chce 20 zl. počna o vánocích léta tohoto 94 po 5 zl. ročně vypláceti Chajimovi židu aneb pl - nomocníku jeho. Místo rukojemství zapisuje Jan Pitok na domě v Růžové ulici, kterýž Jiříkovi Šmidlovi krejčímu prodal, těch 20 zl. v základ po jiných věřitelích, kterým on zaplacení ukázal. Však nemá on Jan Pitok na to zapsání židu ukazovati, ale platiti do vyjití těch 20 zl. ostatních 74 zl. Týž Jan Pitok odvedl na témž nahoře psaném domě, kteréž žid má přijímati podlé zápisu knih domovních rychtářských ukazování. K tomu ke všemu Abraham, Izáků syn, zmocněný od švagra svého napřed psaného Chajima, dovolil. Abraham slíbil za škody sám osobně za švagra svého, že tomu též na sto dá i s statkem svým. Act/um/ ut s/upra/.

Podlé přiznání /.../ se žid Chajim přiznal o zaplacení 20 zl. Vymazáno jest.

SAB-G10-375, fol. 66a;
a) 1591 X 16;

1594 III 21 II/Ivančice 95

Ivančice: Vertrag über die Bezahlung verschiedener Schulden des Abraham Pavel zwischen diesem und seinem Gläubiger Markl Danyelů (Lipmanův).

Abraham Pavel a Markl Danyelů žid.

Léta Páně 1594 v pondělí před nedělí postní, slove Judica /.../, oznámil Abraham Pavel, že dlužen dluhu Marklovi Lipmanovému, jináč Danyelové/m/u, summy peněz jmenovitě 93 zl., kteréžto připovídá platiti takto: na den s/vatéh/o Jakuba apoštola Božího léta tohoto 94 položiti má 13 zl. a tak ročně při témž času s/vatéh/o Jakuba vždy po 20 zl. až do sumy vyplacení. Místo rukojemství zapisuje Abraham Pavel vinohrady své, totiž vinohrad Novou horu, ležící vedlé Ambrose Wernera pekaře, a vinohrad Syslici, ležící vedle Makse Řezníka z jedné a z druhé strany Václava Zlatníkového, v základ.

Více oznámil /.../ Abraham Pavel, že témuž Marklovi židu povinen jest dluhu pravého jmenovitě 82 zl., kteréž Abraham židu připovídá platiti takto: při času s/vatéh/o Jiří léta 95 dáti má Marklovi totiž 8 zl. a potom vždy ročně při témž čase po 8 zl. až do summy vyplnění. Místo rukojemství zapisuje Abraham ty dva nahoře psané vinohrady, jakž napřed o summu 93 zl. zapsané jsou, Marklovi Lipmanovému židu též v základ na ten spůsob a s týmž doložením, jestliže by Abraham Pavel z jedného nebo druhého napřed psaného dluhu aneb ujištění termin kterýkoli židovi

zadržel, aby moc měl žid k základu svému sáhnouti a vinohrady prodati sobě k lepšímu.

Act/um/ ut supr/a/.

SAB-G10-375, fol. 68a;

1594 VI 13 II/Ivančice 96

Ivančice: Vergleich zwischen Mikuláš Moudrý aus Velká Bíteš und Mojžíš, Schwiegersohn des Ekhendorfer žid, aus Ivančice über eine Schuldforderung von 30 fl.

Mikuláš Moudrý a Mojžíš, Ekhendorfera žida zeť odsud.

Léta Páně 1594 v pondělí před památkou s/vatéh/o Víta /.../ stala se smlúva a porovnání celá a dokonalá o dluh, kterýmž povinen jest Mojžíš žid, Mojžíše Ekhendorfera též žida zeť, slovutnému pánu Mikulášovi Moudrému, měštěnínu města Velké Bíteše[a], jemužto podlé předložení zmocnění od úřadu dědiny Střelic[b] k vyupomínání sobě na místě sirotkův nebožtíka Pechy odtudž jmenovitě 30 zl. náleží, a to takto: hned po těch 30 zl. odvedl Mojžíš p. Mikulášovi totiž 6 zl. a ostatních 25 zl. má počna o s/va/t/é/m Vítě, když se psáti bude léta Páně 1595, a tak ročně po 4 zl. platiti až do summy vyplnění. Jestliže by pak termin jeden týž žid zadržel, má a povinen bude ostatní rest té summy bez dalších roků sobě braní pospolu dáti a položiti. Však pokudž by žid témuž p. Mikulášovi nějaké věci v penězích na dluh ten dával, to má židu na terminy poslední nebo

peníze již doplacující sčítáno býti, toliko když ceduli a sečtení psanou rukú Mikuláše před rychtářem budoucím bude ukázáno, a tu p. Mikuláš židu dávati bez odpornosti bude na ty věci, což by tak od žida na dluh nahoře psaný přijal. Místo rukojemství zapisuje Mojžíš p. Mikulášovi statek svůj, kterýž má neb jmíti by mohl, v základ, však jiných přednějších zápisů bez umenšení a škody, ale kteří by potom se stái mohl/i/, před těmi aby předkem zaplaceno z toho bylo. Jestliže by pak rukojmě žid postavil, mají se pod tento zápis zapsati a z základu statku zapsaného propuštěn bude. Act/um/ ut s/upra/.[c)]

SAB-G10-375, fol. 69a/b;

a) Velká Bíteš (Groß-Bitesch), okr. Žďár n/Sáz.(Saar);

b) Střelice, okr.Brno-venkov (Brünn-Land);

c) Zahlungen:

1595 VI 15: ..... 4 fl.
1596 IV 23: ..... 4 fl.
1597 IV 23: ..... 4 fl.
1598 IV 23: ..... 4 fl.
1599 IV 23: ..... 4 fl.
1600 IV 23: ..... 4 fl.

1598 mit 1600 wird der zahlende Schuldner als Mojžíš Librmon žid, vorher als Mojžíš, zeť Ekhendorferů, bezeichnet.

1596 I 11 II/Ivančice 97

Ivančice: Vertrag über die Bezahlung eines Darlehens, insgesamt 27 fl., durch Urban Krasů an seinen Fläubiger Gerzl žid.

Urban Krasů a Gerzl žid.

Léta Páně 1596 ve čtvrtek po Třech králích /.../ smlúva učiněna, že Urban Krasů dlužen Gerzlovi židu peněz 21 zl. a více 6 zl., to vše bez lichvy o vánocích léta 97 k zaplacení. Rukojmě za to Perton Weyshanzlů a Jambor společně a nerozdílně. Act/um/ ut supr/a/.

SAB-G10-375, fol. 116a;

1596 III 19 II/Ivančice 98

Ivančice: Vertrag des Jan Lumba mit seinem Gläubiger Markl Danyelů žid über 60 fl.

Jam Lumba a Markl Danyelů žid.

Léta Páně 1596 v úterý před středopostím předstoupil /.../ Jan Lumba, soused zdejší, a oznámil, že jest dlužen Marklovi Danyelovému židu, ten čas v Krumlově[a], jmenovitě šedesáte zlatých, na kteréž urok žádný budoucně jíti nemá, ale má je platiti počna o vánocích léta toho po 10 zl. a tak ročně až do summy vyplnění, Marklovi peníze na domě svém ležícím na Ostřehomě[b], což má zaplaceného, v základ. Act/um/ léta a dne svrchu psan/ého/. Více oznámil Jan Lumba, že jest dlužen Marklovi židu peněz 3 zl., kteréž jemu konečně o vánocích léta tohoto 96 a k tomu půl vědra vína dáti má.

Act/um/ o středopostí léta 96.

SAB-G10-375, fol. 85a/b;

a) Moravský Krumlov (Kromau), okr.Znojmo (Znaim);

b) Esztergom (Gran)/Ungarn;

1596 IX 29 II/Ivančice 99

Ivančice: Vertrag über 120 fl., die Markus Velký žid aus Ivančice Herrn Václav Zahádecký schuldet.

Pan Václav Zahrádecký na Budiškovicích etc. a Markus Veliký žid odsud; vejtaha toho den.

Léta Páně 1596 v pondělí po památce s/vatéh/o Václava /.../ oznámili opatrní Vavřinec Zdajba a Abraham Pavel, sousedé zdejší, majíce poručení od urozeného pana Václava Zahrádeckého z Zahrádek a na Budiškovicích, byvše od pána k tomu dožádáni, aby ke mně došli a k vůli páně přede mne přednesli, co se dotýče dluhu, kterýmž Markus Veliký, žid odsud, se přiznává, že výš psanému panu Václavovi Zahrádeckému dlužen jmenovitě 120 zl., a kdež z strany placení na něj žida nastoupil i také u vězení seděli. Však pán maje s ním židem slitování a na žádost jeho vyplacení té summy a dluhu jemu povinného pohodlí je/m/u činí na tyto dole psaný terminy: předně podlé oznámení osob nadepsaných přijímá pán na summu nadepsanú, aby sraženo z ní bylo od Markusa koně hnědýho bělonohého v penězích 30 zl. Též má týž Markus pánu oddat ve dvou nedělích pořád zběhlých odvésti a k rukám páně položiti a dáti jmenovitě 50. zl.

Ostatní summu 40 zl. konečně týž Markus pánu dáti a zaplatiti o s/vaté/m Jiří léta příštího 97 povinen beze všeho dalšího zaneprázdnění napřed psaného, tak a nejináče se chovati připovídá. A místo rukojemství zapisuje pánu dům svůj, ležící zde v Židovské ulici vedlé Jana Vystrčila, v základ. Jestliže by pán k zaplacení nadepsané/m/u nepřišel, aby z něho pán dluh svůj dostati mohl, však bez ujmy jiných zápisů na týž dům, ač by kteří starší zápisy o to měli. Pro lepší toho jistotu dožádaly osoby již jmenované na místě pana Zahrádeckého, že uvolení Markusa žida v knihy městské zapsáno.
Stalo se léta a dne svrchu psaného.

SAB-GlO-375, fol. 8Aa/b;

1596 XII 3 II/Ivančice 100

Ivančice: Vertrag über eine Schuld des Václav Bilej aus Ivančice als Erbe seines Vaters in Höhe von 30 fl. mit Markl Danyelů žid aus Moravský Krumlov (Kromau).

Václav Bílej a Markl Danyelů žid.

Léta Páně 1596 v úterý před památkou s/vatéh/o Mikuláše /.../ oznámil Václav Bílej, soused zdejší, že jest dlužen dluhu spravedlivého sečteného, i co za nebožtíka otce svého Matouše Bílého na sebe k zaplacení přijal, Marklovi Danyelovému <u>židu, ten čas obyvateli v Krumlově</u>[a)], jmenovitě 30 zl. bez uroku. Kteréžto se týž Markl uvolil po těchto

dole psaných těminích bráti a Václav připověděl takto platiti: o vánocích, když se psáti bude léta 97, počna, po 8 zl. má tak ročně pokládati a dávati až do summy vyplnění. Místo rukojemství zapisuje Václav Marklovi statek svůj v základ, a neuchoval-li by Pán Bůh jeho Václava dříve, zaplacení téhož dluhu, což by ho koli porůstávalo, má z statku zaplaceno býti. Act/um/ ut supr/a/.

SAB-G10-375, fol. 84a/b;

a) Moravský Krumlov (Kromau), okr.Znojmo (Znaim);

1597 XII 6 II/Ivančice 101

Moravský Krumlov: Jan z Lipého befreit die Juden von Ivančice davon, Wolle aus den herrschaftlichen Höfen zu hohen Preisen kaufen zu müssen. Sie zahlen dafür jährlich 80 fl. in die herrschaftlichen Renten.

Gold., Eibenschitz, in: Gold, Mähren, S. 183; Kratochvil, Ivančice, S. 365 f.; s. II/Krumlov Mor. 11;

1598 I 19 II/Ivančice 102

Ivančice: Vergleich zwischen Gerzl žid und Václav Bílý wegen einer Schuldforderung in Höhe von 31 fl. des Juden an Václav Bílý.

Václav Bílý a Gerzl žid o dluh.

Léta 1598 v pondělí před památkou s/vatý/ch Fabiána /a/ Šebestyána dožádal se Gerzl žid za mne, Šimona Modera, ty časy rychtáře, že zápis poznamenaný za rychtáře Šimona Pírky, předešlého rychtáře, do knih tentovložen a zapsán jest, totiž že sou se Gerzl a Václav Bílý spolu počtli o dluh svůj po otci jeho nebožtíka Matouše Knotovitého /!/, kteréžto zůstaví všeho Václav 31 zl. a půl druhého vědra vína, kterých Václav připovídá o vánocích 97 Gerzlovi židu zaplatiti. Místo rukojemství zapisuje Václav Gerzlovi statek svůj v základ. Přitom jest jmenovitě smluveno, jestliže by se jaký zápis na jeho otce našel, znějící na Matouše Knotovitého, ten nemá žádné platnosti míti. Stalo se léta a dne svrchu psaného[a].

SAB-G10-375, fol. 81a;

a) Weihnachten 1598 zahlt der Schuldner 8 fl. "bez lichvy".

1598 I 19, II/Ivančice 103

Ivančice: Vertrag zwischen Gerzl žid aus Ivančice und seinem Schuldner Matěj Volejníků über die Bezahlung von 6 fl.

Matěj Volejníků a Gerzl žid.

Léta Páně 1598 v pondělí před památkou s/vatý/ch Fabiána a Šebestyána /.../ oznámil Matěj Volejník, že předešle Gerzl žid jemu půjčil peněz jmenovitě 6 zl., kteréž má

a připovídá jemu dáti o vánocích 97. K tomu jemu dáti má tři čtvrtnice vína. Rukojmě statek jeho v základ. Act/um/ ut supr/a/.

SAB-G10-375, fol. 91b;

1598 I 19 II/Ivančice 104

Ivančice: Vertrag zwischen Gerzl žid und seinem Schuldner Vavřinec Moravců über 24 fl. 8 gr.

Vavřinec Moravců a Gerzl žid.

Léta a dne svrchu psaného /.../ oznámil Vavřinec Moravců, že jest Gerzlovi židu dlužen dluhu pravého a spravedlivého za víno od něho koupený jmenovitě 24 zl. 8 gr., a poněvadž na ten čas podlé povinění má Kašpara Mlynáře pokojiti o dluh jeho, má potom po zaplacení jeho i Gerzlovi platiti. Act/um/ ut supr/a/.

SAB-G10-375, fol. 91b;

1598 I 19 II/Ivančice 105

Ivančice: Gerichtsbucheintrag über die Begleichung einer Schuld des Urban Vochranka in Höhe von 14 fl. 15 gr. an Gerzl žid bis Ostern 1598.

Urban Vochranka z Moravských Bránic[a] a Gerzl.

Léta 98 v pondělí před památkou s/vatý/ch Fabiána a Šebestyána /.../ k zapsání do knich těchto přišlo, že jest Urban Vochranka z Moravských Bránic dluhu pravého a spravedlivého do Velké noci léta tohoto 98 k zaplacení dlužen bez uroku 14 zl. 15 gr., totiž Gerzlovi židu, beze všech zaměstknání. Léta etc. 98. ut sup/r/a.

SAB-G10-375, fol. 92a;

a) Moravské Bránice, okr.Brno-venkov (Brünn-Land);

1598 I 19 II/Ivančice 106

Ivančice: Vertrag über die Begleichung einer Schuld von 2 fl. 8 gr. zwischen Vávra Kazmlíko aus Moravské Branice und seinem Gläubiger Gerzl žid.

Vávra Kazmlíko z Moravských Bránic[a] a Gerzl žid.

Léta 98 v pondělí před památkou s/vatý/ch Fabiána a Šebestyána /.../ k zapsání do těchto knih přišlo, což za Šimona Pírky, předešlého rychtáře, poznamenáno bylo: totiž že Vávra Kazmlíko z dědiny Moravských Bránic Gerzlovi židu dlužen jmenovitě 2 zl. 8 gr., k těm žádného roku nemá, nebo měl je při již minulém s/vaté/m Martině léta 96 položiti dáti. Act/um/ ut supr/a/[b].

SAB-G10-375, fol. 92a;

a) Moravské Bránice,okr.Brno-venkov (Brünn-Land);

b) 1600 I 10: 1600 v pondělí před ochtábem s/vatý/ch Tří králův oznámil Gerzl žid, /.../ že Vávra Kazmlíko jemu na dluh nadepsaný odvedl, což i přijal, 1 zl. 4 gr. Rest/at/ ještě 1 zl. 4 gr.

1598 I 19 II/Ivančice 107

Ivančice: Vertrag über die Begleichung einer Schuld von 7 fl. zwischen Jan Culpa und seiner Gläubigerin Corna židovka.

Jan Culpa hrnčíř a Corna židovka.

Léta Páně 1598 v pondělí před památkou s/vatý/ch Fabiána a Šebestyána /.../ přišlo k zapsání, což za Šimona Pírky, rychtáře předešlého, poznamenáno bylo: totiž že Jan Culpa hrnčíř dlužen dluhu pravého a spravedlivé/h/o Corně židovce, vdově, bez lichvy k zaplacení, totiž 7 zl., k těm žádného roku nemá, nebo o středopostí pominulého 97. léta zaplatiti měl. Act/um/ ut supr/a/.

SAB-G10-375, fol. 92b;

1598 I 19 II/Ivančice 108

Ivančice: Vertrag über die Begleichung einer Schuld von 9 fl. zwischen Kašpar Turek und seinem Gläubiger Markus Malej žid.

Kašpar Turek a Markus Malej žid.

Léta 98 v pondělí před památkou s/vatý/ch Fabiána a

Šebestyána /.../, tak jakž Ma/r/kus Malý, žid odsud, Kašparovi Turkovi z Moravských Bránic[a] půjčil peněz jmenovitě 9 zl. Ty má Kašpar položiti každého času, nemá k tomu žádného /roku/, nebo měl o vánocích 96 beze všelijakého zaměstknání a hyndrunku i žaloby bez lichvy zaplatiti.

SAB-G10-375, fol. 93b;

a) Moravské Bránice, okr.Brno-venkov(Brünn-Land);

1598 VI 1 II/Ivančice 109

Ivančice: Vergleich zwischen Jakub Mydlář und Enzl žid über dessen Schadensersatzforderungen im Zusammenhang mit einer tätlichen Auseinandersetzung zwischeb beiden.

Jakub Mydlář a Enzl žid.

Léta Páně 1598 v pondělí, první den měsíce juni /.../ dostala se rozepře ta, že Jakub Hoješovský Mydlář v sváru Enzle žida času frejunkového a nad jiné časy přísně zamezeného, neušetřujíc na těle jeho nemálo, ale velice potloukl a zbil, což z nejedněch příčin na přátelské jednání obě strany poddány jsou, a přižádavše sobě z sousedův zdejších osoby dole psané, srovnali přátelsky obě strany tak, že cožkoli hněvu a jakákoli nepřízeň mezi Jakubem Mydlářem a týmž Hanzlem židem povstalo, to jsou sobě dobrovolně odpustili, a též i zbití a bolest od něho Jakuba mající tak sobě Hanzl přijímá, nechtíce na další

časy ničím zlým jemu Jakubovi připomínati ani z ničeho toho, což tuto proti ně/m/u Jakub přičinil, jej sám od sebe ani na místě svém z ničeho vinniti. Tak má Jakub za bolest, meškání i útratu jemu židu dáti peněz 14 zl. Na to jemu dal a odvedl 8 zl., kteréž Hanzl přijal. Potomně na den s/vatéh/o Vavřince nejprve příštího odvésti je/m/u má 6 zl. Též líkařství Jakub má barbíři zaplatiti. Jestliže by pak jedna nebo druhá strana sobě buď za příčinou placení tohoto nebo o tuto srovnanou věc sobě to připomínali a zdvihali, což by se v poli jednou a v městech i osadách dvěma osobami provésti mohlo, má ten, kdož by počátek toho byl, bez milosti, a to kolikrátkoli by se toho dopustil, k ruce Jeho /Mil/o/s/ti pánu našemu milostivému 50 zl. propadnouti a povinen býti složiti. Stalo se u přítomnosti osob těchto: /.../ z strany Hanzlové Danyele Volicha, Jiříka Macháčka, Jana Vystrčila, Šalomúna Černyho syna, vše léta a dne svrchu psaného.

SAB-G10-375, fol. 95a/b;

1598 II/Ivančice 110

Es wird ein Abraham žid školmistr erwähnt.

Kratochvil, Ivančice, S. 368, n. R.R.II, 72;

1599 II 10 II/Ivančice 111

Ivančice: Vertrag über eine Schuld von 17 fl. zwischen Šimek Krupičářů und seinem Gläubiger Gerzl žid, dem darüber hinaus 1/2 Eimer Wein als Zinsersatz zugesagt wird.

Šimek Krupičářů a Gerzl žid.

Léta 99 v středu před nedělí Sexagesima /.../ oznámil Šimek Krupičář, že dlužen Gerzlovi židu do vánoc nejprve příští/ch/ léta 99 k zaplacení bez lichvy totiž 17 zl. Více připovídal Šimek Gerzlovi o vinobraní 99 půl vědra vína dáti. Neuchoval-li by ho Pán Bůh, ten dluh má Gerzlovi z statku jeho zaplaceno býti. Act/um/ ut supr/a/.

SAB-G10-375, fol. 98a;

1599 II 15 II/Ivančice 112

Ivančice: Vertrag über eine Schuld von 9 fl. zwischen Paul Khern und seinem Gläubiger Gerzl žid

Václav Bílej a Gerzl žid 7 listů zpátkem při druhém Paul Khern Maurer und /!/ Gerzl Jud.

Léta 99 v pondělí před nedělí masopustní vypsáno z rejistříku Šimona Modera rychtáře j/es/t, že Paul Khern zedník dlužen Gerzlovi židu totiž 9 zl. bez lichvy o s/vaté/m Vavřinci 98. léta k zaplacení. Jestliže by jiné jaké zápisy před tím byly, mají v platnosti nebýti, nýbrž zkaženy býti. Místo rukojemství zapisuje Paul Gerzlovi

dům svůj na Špimberku zde v základ. Act/um/ ut supra.

SAB-G10-375, fol. 98a; vgl. II/Ivančice 102;

1599 IV 28 II/Ivančice 113

Ivančice: Vertrag über eine Schuld von 16 fl., bzw. 6 fl. zwischen Gerzl žid als Gläubiger und Vavřinec Moravců

Vavřinec Moravců a Gerzl žid.

Léta 1599 v středu před památkou s/vatý/ch Filipa a Jakuba /.../ zdlužel se Vavřinec Moravců u Gerzle žida v penězích bez lichvy 16 zl. a přiznal se Gerzl, že mu zpravil Vavřinec 10 zl. Podlé přiznání se rest/at/ 6 zl., ty jemu o s/vaté/m Jakubě léta 99 dáti má. Místo rukojemství zapisuje Gerzlovi statek svůj v základ. Act/um/ ut supr/a/.

SAB-G10-375, fol. 117a;

1600 I 13 II/Ivančice 114

Ivančice: Vertrag über eine Schuld von 6 fl. zwischen Martin Znojemský und seinem Gläubiger Gerzl žid.

Martin Znojemský a Gerzl žid.

Léta 1600 ve čtvrtek památný den ochtábu s/vatý/ch

Tří králů smlúva učiněna /.../, že Martin Znojemský Gerzlovi židu dlužen peněz bez lichvy o s/vaté/m Martině léta tohoto 1600 k zaplacení totiž 6 zl. Místo rukojemství zapisuje statek svůj v základ. Act/um/ ut supr/a/.

Po smrti Znojemského páni starší zaplatili, přiznal se sám Gerzl žid. Act/um/ den 9. marti/i/ a/nn/o 1600[a)]

SAB-G10-375, fol.116a;

a) letzte Ziffer unleserlich;

1600 I 26 II/Ivančice 115

Ivančice: Vertrag zwischen Viktorýn Slavík und seinem Gläubiger Gerzl žid über eine Schuld von 10 fl.

Viktorýn Slavík a Gerzl žid.

Léta Páně 1600 v středu po památce s/vaté/ho Pavla na víru obrácení /.../ učiněna smlouva, že Viktorýn Slavík dlužen Gerzlovi židu bez lichvy 10 zl., kteréž má položiti takto: při brněnském jarmarce tohoto 1600. roku 5 zl. a při velikonoci toho roku 5 zl. Místo rukojemství zapisuje statek svůj v základ. Act/um/ ut supra.

SAB-G10-375, fol. 116a;

1600 I 27 II/Ivančice 116

Ivančice: Vertrag über die Bezahlung einer Schuld von 3 fl. zwischen Jan Peroutka und seinem Gläubiger Gerzl žid.

Jan Peroutka a Gerzl žid.

Léta 1600 ve čtvrtek před památkou Hromnic /.../ učiněna smlúva, že Jan Peroutka dlužen Gerzlovi židu bez lichvy peněz 3 zl. k zaplacení o s/vaté/m Jiří téhož léta 1600. Rukojmě za to Duchek Turek. Act/um/ ut sup/r/a.

SAB-G10-375, fol. 116b;

1600 I 28 II/Ivančice 117

Ivančice: Vertrag über die Bezahlung einer Schuld von 12fl. zwischen Gerzl žid als Gläubiger und Anna Poláčková, die für ihren Sohn Bartoš diese Schuld übernimmt.

Anna Poláčková a Gerzl žid, též Bartoš Poláčků.

Léta 1600 v pátek před památkou Hromnic /.../ učiněna smlouva, že Anna Poláčková Gerzlovi židu dlužna bez lichvy o vánocích 1600 k zaplacení 12 zl., o které/m/žto dluhu Bartoš syn její ževotně se přiznal, že o tom vědomost má. Místo rukojemství zapisuje Anna Gerzlovi statek svůj v základ. Bartoš Poláčků dlužen Gerzlovi židu bez lichvy při vánocích léta 1600 k zaplacení 3 zl., k tomu čtvrtnici vína k zaplacení. Act/um/ v pondělí před památkou s/vatéh/o

Václava léta 1600[a]. A ten dluh jest placený za rychtáře 1608.

SAB-G10-375, fol. 116b;

a) 1600 IX 25;

1600 XI 20 II/Ivančice 118

Ivančice: Vertrag über die Begleichung einer Schuld von 12 fl. zwischen Vala Kalnej und seinem Gläubiger Gerzl žid.

Vala Kalný a Gerzl žid.

Léta 1600 v pondělí před Obětování Panny Marie /.../ učiněna smlouva, že Vala Kalnej Gerzlovi židu dlužen peněz bez lichvy 12 zl. o vánocích léta tohoto 1600 k zaplacení. Byl/y/-li by jaký zápisy jiný, mají zkaženy býti. Místo rukojemství zapisuje Vala Gerzlovi statek svůj v základ. Act/um/ ut supr/a/.

SAB-G10-375, fol. 116b;

1601 I 11 II/Ivančice 119

Ivančice: Gerichtsbucheintrag über 1 fl., den Gerzl žid einem Ctibůrek lieh.

Ctibůrek a Gerzl žid.

Léta 1601, dne 11. januari/i/ /.../ půjčil Gerzl žid Ctibůrkovi k zaplacení bez lichvy o s/vaté/m Martině léta

tohoto 1601 totiž 1 zl. Act/um/ ut supr/a/.

SAB-G10-375, fol. 117a;

1601 XI 23 II/Ivančice 120

Ivančice: Vertrag über die Übernahme einer Schuld des Štěpán Černý durch Nykl Preiss aus Prštice in Höhe von 20. Daneben werden dem Gläubiger, Gerzl žid, als Zinsersatz 2 Maß Weizen zugesichert.

Nykl Preiss z děděiny Prštic[a] přijal na sebe dluh za předka svého Štěpána Černýho Gerzlovi židu o s/vaté/m Vavřinci léta 1602 bez lichvy k zaplacení 20 zl. a dvě měřice pšenice k tomu. Mimo rukojemství zapisuje Nykl statek svůj Gerzlovi v základ.
Act/um/ v pátek před památkou s/va/té Kateřiny léta 1601[b].

SAB-G10-375, fol. 117b;

a) Prštice, okr. Brno-venkov (Brünn-Land);

b) 1613 II 11: Přede mnou /.../ přiznal se Gerzl žid, že ta summa od Nykle Preisse, obyvatele nyní ve vsi Střelicích[c], všecka zouplna j/es/t zaplacena je/m/u. Tak že jemu na ten čas nic více dlužen není. Actum 11. februari/i/ léta Páně 1613.

c) Střelice, okr. Brno-venkov (Brünn-Land);

1601 XI 23 II/Ivančice 121

Ivančice: Vertrag zwischen Jiřík Štangl und seinem Gläubiger Gerzl žid über eine Geldschuld von 20 fl.

Jiřík Štangl dlužen Gerzlovi židu bez lichvy o s/vaté/m Martině léta 1602 k zaplacení 20 zl. Místo rukojemství zapisuje peníze na domě Jana Sumpetrového v Rybářské ulici, což témuž Štanglovi po ženě jeho Jakle, Turové dceři, připadlo v základ, aby bez vuole Gerzlovy těch peněz žádnému neprodal. Act/um/ v pátek před památkou s/va/té Kateřiny léta 1601.

SAB-G10-375, fol. 117a;

1602 III 26 II/Ivančice 122

Ivančice: Vertrag über eine Schuld von 75 fl. zwischen Jozef Rejhradský und seinem Gläubiger Lezar Marklů žid, der auch bereit ist, Wein in Zahlung zu nehmen.

Jozef Rejhradský a Lezar Marklů žid.

Léta Páně 1602 v úterý po památce Zvěstování Panny Marie /.../ oznámil Jozef Réhradský, obyvatel zdejší, že jest dluhu spravedlivého dlužen Lezarovi Marklovému židu jmenovitě summy 75 zl., kterúžto summu připovídá Jozef Lezarovi zaplatiti o s/vaté/m Martině léta tohoto 1602 beze všeho umenšení. K tomu se také přiznala Dorota, manželka téhož Jozefa, a spolu s ním plátce býti se uvoluje nade-

psanému jistci. Přitom Lezar se též uvolil, pokudž by Jozef v tom čase vína jemu na ten dluh neb za všecko dáti chtěl, i tehdá že chce Lezar každou desítku dráželi v penězích na srážku toho dluhu vzíti o 2 zl. nežli v trhu toho času bude, však tak, aby on žid sám sobě je u Jozefa presovati dáti mohl. Pro lepší ujištění toho zapisuje Jozef i Dorota, manželka jeho, statek svůj, což ho mají a jmíti budou, v základ: na ten zpuosob pokudž by Jozef v tom čase napřed psaném dluh těch 75 zl. nezaplatil aneb žid/a/ slušně nespokojil, že bude žid moc jmíti na jich obou statku summy i uroku postihati a prodávati bez ublížení starších zápisů, kteréž by Jozef na sobě měl. Při tom Lezar se ohlásil, bude-li Jozef při času s/vatéh/o Martina žádostiv tento zápis obnoviti, aby na statek jich obou manželů nevzněl, že jemu toho příti chce. Postaví-li mu rukojmě osoby, na kterých by přestati mohl, je místo základu za rukojmě že přijme. Stalo se léta a dne svrchu psaného.

SAB-G10-375, fol. 118b;

1602 VIII 6, II/Ivančice 123

Ivančice: Vereinbarung zwischen Gerzl žid aus Ivančice und seinem Schwiegersohn Lezar aus Uherský Ostroh über die Mitgift seiner Tochter.

Gerzl žid a Lezar Mojžíšů z Vostrova.[a)]

Léza Páně 1602 v úterý, 6. dne augusti, z poručení urozených pána Matouše Rudinského z Rudištejna, úředníka krumlovského [b)], jaká se smlúva stala mezi Gerzlem židem a Lezarem Mojžíšovým z Vostrova, též židem, o věnu po dceři jménem Černý, ženy téhož Lezara, kteréž vejpovědi nadepsaného pana úředníka na Krumlově uznáno pro budoucí pamět do knih rychtářských těchto zapsané, a přiznal se Gerzl žid, že téhož věna Lezarovi dlužen 85 zl. rejnských, kteréž jemu připovídá dáti, aneb komuž by Lezar je odkázal, totiž při čas velikonocí léta 1603, totiž 42 1/2 zl. Místo rukojemství zapisuje Gerzl Lezarovi, zeti svému, dům svůj zaplacený, ležící mezi Heskýho a Lazara židů domy, v základ. Tak jestli by v tom čase Gerzl prostředkem smrti zhynul aneb že by zadržel jeden neb druhý termin, mohl ten dům Lezar prodávati, a tolikéž oznámil Lezar žid nadepsaný, zeť Gerzla, že těch 85 zl. rejnských dobrovolně odvozuje a dává Mojžíšovi mejtnému, židu z Ostrova, otci svému za to, což mu otec jeho penězi jemu dobře činil. Což se vše stalo léta a dne svrchu psaného.[c)]

SAB-G 10-375, fol. 127b; vgl. II/Ivančice 128

a) Uherský Ostroh (Ung. -Ostra), okr. Uh.Hradiště (Ung. Hradisch);

b) Moravský Krumlov (Kromau), okr. Znojmo (Znaim);
c) in margine hebr. Text

1602 XI 12, II/Ivančice 124

Ivančice: Vergleich über die Bazahlung einer Schuld von 195 fl. 22 gr. 6 den. zwischen Hans Cardiwohner und seinen Gläubigern Moyses und Abraham Unger aus Ivančice.

Hans Cardiwohner und Moyses, auch Abraham, beede Unger, Juden alhie.

Im 1602.J/a/h/r/, Erichtags nach S/anct/ Martini Gedechtnu3tag /..../ ist ein wülkürlicher Vertrag geschehen volgender Gestalt:

Nachdem Hans Spreng Cardiwohner bekhenntlicher Schulden dem Schlom Juden Fleichackher schuldig ist benenntlichen 132 fl. 10 gr. und Moyses, auch Abraham Unger, beeden Juden alhie auch zu thuen, nemblich 63 fl. 12 gr. 6 dn. thuet in einer Summa 195 fl. 22 gr. 6 dn. dieselbe Hans zu beczallen zu der Zeit nit vermächt hat. Als hat er in Wahren bey diesem Vertrag denen Juden richtig gemacht, nemblich 20 fl., und auf seinen Schuldner dieses abgewiesen, das Wilhelm Frie3 Messerer alhie anfahendt auf Laurenty [a] des 1603. Jahrs erstlich vier Taler, darnach jahrlich zu derselben Zeit denen Juden zu 5 fl. richtig mach/en/ soll, nemblichen 19 fl. Simon Sulczer sol anstatt Hansen Sprengers denen Juden auf Weihnachten de3 1603t/en/ erlegen 8 fl. und Mathes Peytler alhie innerhalb einer Zeit, wie sy sich vergleichen auf s/ancti/ Georgen nechstkhunfftig ohne ferrern Aufczug beczallen wil 4 fl. 5 gr. und dieses obgedachten

Geldts, welchs Hanns mit Geldt und Schulden abrichtet, ob es etlich mehr anlanget, so lasset doch Hanns denen Juden für 50 fl. abgeraitt sein an obbemelter Schuld der 195 fl. 22 gr. 6 dn. Bleibt p/~~to~~/ resto 145 fl. 22 gr. 6 dn., yeden per 30 gr. und den groschen p/er/ 7 Petschaindl gerechnet. Die gelobt Hans Sprenger bey seinen wahren Wortten und Trawn denen Juden redlich und auch richtig zu beczalen also und dergestalt: Auf nechstkhünfftig Pfingsten 1603 t/en/ Jahrs will er Hanns inen alhie richtig machen 73 fl. und die übrigen 72 fl. 22 gr. 6 dn. auf Martini desselben 1603 t/en/ Jahrs ohne fernern Aufczug, Uncosten und Schaden. Woferr aber Hanns Sprenger demselben nit nachkhomben werde, es sey den ersten oder den andern Termin nit hielte, giebt Hans Sprenger obgedachten Glaubigern vollen Gewalt, das sy ine mügen mit Recht fürnemben, von Gericht nit lassen so lang und viel, biz sy zur Beczallung sambt Uncosten und Schaden Entrichtung khomben. Wuerde aber Hanns hie zu Landt angesessen, so soll man sich im Fall, do er nit zalet, der Lanndtsordnung nach verhalten, allermassen wie es dieselbe mit sich bringet und in sich halten thuet. Nichtsdestoweniger, woferr Gott der Herr über den Hansen Sprenger ehe Zallung obgedachter Summa gebieten wuerde, so verschreibt er hiemit denen obgedachten Glaubigern alles das Geldt, welches er beczelt hat auf dem Hauz alhie in der Rosengassen neben der Padstueben, so Hans Fleischhakher dessen ein Innhaber ist, für allen seinen Geltern zu nemen Für- und Vnterpfandt also und dergestalt, das Hanns solches Geldt, wie das Richterbuech und Verschreibung darinn auzweist, nit Macht hat khu-

men andern weder verseczen, verkhauffen oder verschreiben, noch nit zu vergeben, so lang und viel, bi3 obgedachte Summa 145 fl. 22 gr. 6 dn. gancz und gar denen Juden entricht ist, alles treylich und ungefehrlich. Und zu mehrer Sicherheit ist dieser Vertrag eingeschrieben in das Gerichtbuech der Statt Eybentschicz, der geschehen in Beysein /.../ De3 Tags und Jahrs wie oben.[b)]

SAB-G10-375, fol. 130a/b (alt doppelt 120a/b);
a) VIII 10 ;
b) vgl. a.II/Krumlov Moravský 14 ;

1602 XI 26, II/Ivančice 125

Ivančice: Vertrag über eine Schuld von 350 fl. aus einem Tuchverkauf zwischen Zuzka židovka und ihrem Gläubiger Jiří Hodický na Plavčí.

Pan Jiří Hodický na Plavči a Zuzka židovka.

Léta Páně 1602 v úterý po památce s/va/té Kateřiny /.../ stalo se trh a smlouva celá a dokonalá, a to taková, že Zuzka židovka, obyvatelkyně zdejší, koupila od urozeného a statečného rytíře pana Jiřího Hodického z Hodic na Plavči a Rudolci pláten hodných, za kteréž počteného a pravého spravedlivého dluhu výš psanému pánu i erbům jeho ona zůstává jmenovitě summy tři sta padesáte pět zlatých, každý za 30 groší a groš za sedm peněz bílých počítajíc, a připovídá tu summu dáti a zaplatiti na dobré široké minci konečně o s/vaté/m Duše léta budoucího 1603 beze všeho práva zaměstknání. Rukojmě za touž Zuzku, že tomu dosti učiní, Izák Léc žid, bratr její vlastní, obyvatel zdejší.

Pro lepší toho jistotu dožádali jsou se /.../, že ta smlúva do knih rychtářských ejvančick/ých/, však bez ujmy a škody její na potomní časy. Stalo se léta a dne svrchu psaného[a].

SAB-G10-375, fol. 131 (alt doppelt 121a);

a) 1603 XII 5: Léta páně 1603 v pátek před památkou s/vatéh/o Mikuláše od Jeho /Mil/o/s/t/i/ pana Jiříka Hodického psaní /.../ pod skriptem páně přišlo, jehož dat/um/ na Plavči[b] 27. novemb/ris/ léta 1603 jest, v něm se obsahuje, že Zuzka židovka Jeho M/ilos/ti plátna zúplna zaplatila, protože vedlé téhož psaní vymazán a cassirován zápis nadepsaný.

b) Plaveč (Platsch), okr. Znojmo (Znaim);

1603 I 13 II/Ivančice 126

Ivančice: Vertrag über eine Schuld von 10 fl. zwischen Jozef Laštovice und seinem Gläubiger Hiršl Citharista.

Jozef Laštovice a Hiršl žid citharista.

Léta Páně 1603 v pondělí v ochtáb s/vatý/ch Tří králův /.../ oznámil Jozef Laštovice dobrovolně, že jest dlužen dluh/u/ spravedlivého Hiršlovi židu citharista /!/ peněz jmenovitě 10 zl., kteréž jemu zaplatiti připovídá o vánocích léta tohoto 1603 beze všeho uroku a lichvy. Místo rukojemství zapisuje Jozef Hiršlovi statek svůj v základ. Act/um/ ut supr/a/.

SAB-G10-375, fol. 133a (alt doppelt 123);

1603 VI 17 II/Ivančice 127

Ivančice: Vertrag über die Begleichung einer Schuld von 120 fl. zwischen Ambroz Nikolari und seinem Gläubiger Lezar Marklů žid.

Ambroz Nikolari a Lezar Marklů žid.

Léta Páně 1603 v úterý před památkou s/vatéh/o Jana Křtitele Božího /.../ oznámil Ambroz Nikolari, že sečtl o dluh svůj, povinný Lezarovi Marklovi židu, toho se našlo summy 120 zl., a ty peníze že ukazuje témuž židu na domě svém, ležícím na Horním rynku vedlé Girga Šnellera, kterýž zaplacený má, však z toho domu žid upomínati má verunky počna o vánocích léta téhož 1603 po 15 zl. Přestal na tom domu, kterýž Ambroz jemu zapisuje v základ.
Act/um/ ut supra.

SAB-G10-375, fol. 137a (alt doppelt 127);

1604 VII 5 II/Ivančice 128

Ivančice: Vereinbarung über die Bezahlung der Mitgift in Höhe von 85 fl. für die Tochter des Gerzl žid mit seinem Schwiegersohn Lezar Mojžíšů aus Uherský Ostroh[a].

Jednání o summu tu 85 zl. rejnských.

Léta Páně 1604 v pondělí po památce s/vatéh/o Prokopa položil Gerzl žid Mojžíšovi Mejtnému z Ostrova[b] za těch 85 zl. rejnských, což přijal, 20 zl. rejn/ských/. Ostat-

ních 65 zl. rejnských má Gerzl podlé společného se na tom snešení to opatřiti, aby po odjití smrtelném z tohoto světa Gerzlového /z/ statku jeho přede všemi jinými věřiteli jeho Mojžíšovi nadepsanému aneb dědicům jeho vzaty a zaplaceny byly. Však na ten spuosob, pokudž by Gerzl za živobytí svého ještě dům svůj v Židovské ulici, na němž jest, prodal neb komu odkázati chtěl, tehdy má on Mojžíš Mejtný, nebo dědicem jeho, též předně mimo jiné věřitele z závdanky toho domu zaplatiti beze všeho umenšenie. Místo rukojemství zapisuje Gerzl ten dům svůj /.../

SAB-G10-375, fol. 127b-128a;

a) vgl. II/Ivančice 123;

b) Uherský Ostroh (Ung.-Ostra), okr.Uherské Hradiště (Ung.-Hradisch);

1608 II/Ivančice 128a

Nachlaß des 1608 in Ivančice verstorbenen Václav žid hrnčíř [a)]

1699	fl.	13 gr.	reines Gut;
53	fl.	25 gr.	Bargeld in 29 Dukaten;
288	fl.	17 gr.	Bargeld in 200 Talern;
90	fl.		Bargeld in böhmischen Groschen;
110	fl.		Bargeld in Sechsern;
18	fl.		Bargeld in Halb- und Vierttalern;
30	fl.	6 gr.	(Skarnitzel und Geflügel);
25	fl.		(3 Faß Eimer Wein, Jahrgang 1602);
15	fl.		(1 Faß Wein, Jahrgang 1606);

Austausch

35 fl. (2 Faß Wein, Jahrgang 1607);

2365 fl. 1 gr. "Po Václavovi židovi hrnčíři dostala se na obec dobré 28 fl. 8 gr."

Kratochvil, Ivančice, S. 277;
a) vgl. II/Ivančice 72;

1608 XI 25 II/Ivančice 130

Pertolt Bohubud z Lipého befreit gegen jährlich 15 fl. die Juden davon, auf Wache zu gehen und Gemeinderobot zu leisten. Bei feindlichen Einfällen müssen sie zusammen mit den Christen jedoch wachen und die Stadt schützen.

Kratochvil, Ivančice, S. 366; Gold, Eibenschitz, in: Gold Mähren, S. 183; s.a.II/Krumlov Moravský 15;

1608 III 5 II/Ivančice 129

Ivančice: Die Juden in Ivančice kaufen von den Brüdern ein Stück Garten zur Friedhofserweiterung um 180 fl.

Židé obývající zde v městě Eyvančicích, ze spolka, nynější i budoucí, koupili kus zahrady v jistem vykázáni s pňovým vinem a některými štěpy s hořejši i dolejši hradbou neb zdi, ležici s druhé strany potůčku, podle prvnějšiho starého pohřbu židovského s jedné, a druhé strany podle ostatniho kusu, též zahrady náležité bratřím do sboru, od hospodářů oněch bratři ze sboru zdejšiho Eyvan-

čického (jimž táž zahrada po + Alžběty, dcery + Mikoláše Černého, někdejšího zdejšího spolusouseda, let svých nedošle, kšaftem téhož + Mikoláše ke sboru jako i jiné věci jest odkázána) za sumu 180 zl. Na to dali ihned při tom zápisu 60 zl., kteréž přijali hospodáři sborští Jan Kozikaše, Tomáš Jelinek a Krištof Laštovice pod svůj počet ke sboru.

Při tom jest toto smluveno a opatřeno: že židé (mohou starou přični zeď, jejich starý pohřeb a ten kus koupený dělici dáti zbořiti) povinni jsou novou přični zeď neb hradbu, kteráž by ten koupený kus zahrady od neprodaného kusu bratřim do sboru náležitého dělila, na svůj náklad dáti udělati. A kdyby se koliv a jak koliv zrušila neb zbořila, budou povinni ji, jakožto svou vlastni a dědičnou dáti buď opraviti neb udělati. Actum ve středu po neděli Reminiscere letha 1608.

Kratochvil, Ivančice, S. 367f, n.R.r. II fol. 5; vgl. a. Kratochvil, Ivančice, S. 198; SAB-G1-7815b, fol. 1a; Gold, Eibenschitz, in: Gold, Mähren, S.183;

II/Ivančice 131

1612

Hanzl, židovský školmistr, erklärt (oznámil), "že prodal 26 zl. za hotových 9 zl.

Kratochvil, Ivančice, S. 368, n. R.r. II, fol. 72a;

1617 VI 12 II/Ivančice 132

Mikulov: I/142; Kauf eines Christenhauses durch dem Juden Jakub Singer um 1500 fl. von Anna Šubartová.

A. Parolen, jinak Jakub Singer žid, koupil dům křesťanský na rohu Židovské ulice /.../ na přímluvu J. M.uroz. pani Marie z Lipého, roz. Zárubky z Hustiřan, (t.č. byl regentem panstvi krumlovského[a] uroz/ený/ a statečný rytíř Jan Katharyn z Katharu) a vedle dekretu kard. z Dietrichšzejna /.../ od Anny Šubartové dne 10. června 1622 za 1500 zl. Žid slíbil, že všecky jak zemi uložené berně, tak domáci daňky, roboty a hlásky ano i, kdyby jaká výprava desátého neb jakéhokoli počtu člověka k zemi býti měla, vedle jiných spolusousedů, co by na nej přišlo dávati, aby povinen byl.

Kratochvil, Ivančice, S.134, n.R.r. II, fol. 269a;
a) Moravský Krumlov (Kromau), okr. Znojmo (Znaim);

Ivanovice na Hané (Ejwanowitz), okr. Vyškov (Wischau)

1591 I 4 II/Ivanovice 1

Urbar

SAB-G371-Ivanovice, n.H. 1591; SAB-AŽ(MZD)-01.XXX, fol. 77a-88b; Matějek, MZD III, 01. (1567-1642);S.236.

Kelč, okr.Vsetín:

1612 VII 13 II/Kelč 1

Kelč: Der Amtmann zu Kelč an František z Dietrichštejna über einen Vorfall zwischen einem Tuchmacher aus Jihlava (Iglau) und dem jüdischen Mautner in Kelč.

Meinem gnedigisten Fürsten und Herrn, Herrn Cardinaln von Dietrichstein, Bischofen zu Ollmütz etc., Ir/o/hochfürst/lichen/ Gn/aden/ zu gnedigsten Handen.

Hochwürdigster, erleuchtigster, in Gott gnedigster und hochgebietendigister Fürst und Herr, Herr! Kan hiemit E/uer/ h/och/f/ürstlichen/ Gn/aden/ untertenigist nicht verhöllen, wassmassen heutiges Tages ein Tuchmacher von der Iglaw[a], Dawid Dubrauer genant, mit einem grossen Wagen Tuechs einem ungrischen Handelsman zugehörig[#] ins E/uer/ hoch/fürstliches/ Gn/aden/ Khomarn[b] auf die Maut angelanget, und wie er daselbst gefragt, was Maut er solte richten, da hat ihm eines Pauern Weibe (dem der Jud Mauttner von Keltsch auf E/uer/ h/och/f/ürstlichen/ Gn/aden/ Maute dahin verdünget) angezeigt, dass für ein solchen Wagen 15 gr. wird gerichtet. Gedachter Tuchmacher aber ihr nit glauben wollen, sondern die Mauttafl zu sehen von ihr gefordert, und obwoll er drinnen befundten, dass ihm so vil zu geben kömbe, so hat er doch ihr zorniglich zugeredt, es wer nicht mehr als 8 1/2 gr. aufgeschriben, so vil er auch und nicht mehr ihr hingeworfen und sein Strassen hiemit fortgefarhen. Wie das Weib solches ersehen, hett sie nicht unterlassen, ihrem Manne, der damals auf dem Felde war, stracks solches anzeigen, welcher destwegen stracks dem Tuchmacher nachgeeilet

und auf der Strassen ertappend verwanet /!/, warumb das er nicht hette die gebürliche Maut laut der Mauttafel von ein solchen Wagen gericht, und gebitten, er wolte stracks dasselbe richten, dan sonsten wolte er ihm im nächsten Dorfen aufhalten lasen und solches E/uer/ h/och/f/ürstlichen/ Gn/aden/, Mautner, dem Juden, anmelden. Darauf im der Tuchmacher geantwort gar trotzlich, er wolle nichts geben, er sei nichts mehres zu geben schuldig und kümbe gleichsamb der Jud Mautner, so wolle er demselben noch darzu ein Kugel schenken.

Über solche Trwrede /!/ hett gedachter Paur von der Maute dem Tuchmacher die vorgelegte 8 1/2 gr. Mautgelts, weilen er die 15 gr. vervoll nicht richten wöllen, widrum gegeben und im Dorfe Kuonowitze[c] durch den Richter und Geschwornen obgemelter Ursachen halben ihme sambt dem Wagen arrestiren lassen und dem Zufall machen zu Keltsch dem Juden Mautner angezaigt. Der Jud Mautner hat mich dessen nachher bericht und obwoll der obgedachte Tuchmacher vielerlei Mittel gesuecht, mit ihm sich hierinnen zu vertragen, auch schon 5 Ducaten im zu geben /...[d]/ er will im freilassen anerboten, jedoch hat er das nicht dörfen unterstehen zu tun, sondern mit meinem Wissen und Befelch solches Tuech (so in der Summa 120 Stuck in vir Ballen eingebunden sein sollen) auf E/uer/ h/och/f/ürstlichen/ Gn/aden/ Schlosse ablegen lasen, mich hiemit ersuechend, das ich E/uer/ h/och/f/ürstlichen/ Gn/aden/ solches alsbald anzaigen solte, als ich alberait untertenigst getan, E/uer/ h/och/f/ürstlichen/ Gn/aden/ untertenigst hiemit bittend, sie wöllen gnedigist ihre weiter

Resolution mir hierinnen wissen lassen.

Hiemit tue mich E/uer/ h/och/f/ürstlichen/ Gn/aden/ alleruntertenigst empfehlen. Datum Keltsch /...[d]/ 13.Julii 1612.

E/uer/ h/och/f/ürstlichen/ Gn/aden/ alleruntertenigster gehorsambister Diener Georg Buday m.p.

SAB-G83-68, n. SAK-Volná akta - 1612-II;
a) Jihlava (Iglau);
b) Komárov (Komarn), okr.Olomouc (Olmütz);
c) Kunovice (Kunowitz), bei Val.Meziříčí;
d) Leerstelle in der Matice-Moravská-Abschrift;

Kojetín (Kojetein), okr. Přerov (Prerau):

1551 XI 12, Prostějov: s. I/24;

1556 IV 25 II/Kojetín 1

Vojtěch z Pernštejna bestätigt der Stadt Kojetín die ihr von seinem Vater gegebene Weinschenkordnung. Den Juden verbietet er bei Strafe von 5 sch. böhm. gr. je "bečka" jegliches Weinschänken. Wein zu lagern ist Christen wie Juden auch in der Vorstadt bei Strafe von 2 sch.gr. und gleichzeitigen Verlust des Weines zu Gunsten des Grundherrn verboten.

SAB-G 1-8660, vgl. a. Peřinka, VM Kojetín, S.51;

1559 II/Kojetín 2

Jakub žid z Kojetína verklagt Petr Fryš aus Kroměříž[a] wegen 16 fl.

Peřinka, Kroměříž I, S.296, n. SAK-Oderykova registra (1558-1564);
a) Kroměříž (Kremsier);

1566 II/Kojetín 3

Einkünfte der Herrschaft aus den Juden:

Rok 1566. Plat stálý od židů kojetínských.

a) Všichni židé v Kojetíně, usedlí i podruzi (hofeři) dávají J/eho/ M/ilo/sti pánu[a] jednou v rok o sv.Jiří ouroku 20 kop gr. 7 1/2 groše.

b) Též oni jednou o rok o sv. Ondřeji loje 2 1/2 kamene.

Tento plat brzy nato proměněn v plat peněžitý a dávali židé místo loje o sv.Jiří 1 1/2 kopy grošů, o sv. Václavu též

1 1/2 kopy grošů.

c) Židé usedlí z podruhů židovských, což jich koliv mívali, jednou v rok o sv.Jiří dávali za každého 7 1/2 grošů platu běžného. To fojt židovský se staršími pod pokutou a trestáním opatrovati mají, aby žádný od platu nebyl prominut a oni žádného aby nepřehlédli.

d) Mimo to židé zvláště dávají J/eho/ M/ilo/sti pánu nového platu o sv.Jiří 13 kop, o sv. Václavu item 13 kop grošů.

Steiner, Kojetein, in: Gold, Mähren, S.279, n.e. Chronik aus dem Jahre 1566, die sich 1930 im Herrschaftsarchiv Kojetín befand;

a) Vratislav z Pernštejna;

1566 IV 22, Holešov: s. II/Holešov 4;

1567 II/Kojetín 4

Urbar

SAB-G 371-Kojetín 1567;

1569 XII 30, II/Kojetín 5

Praha: Maximilian II. an Václav Haugvic z Biskupic in der Angelegenheit eines Izák aus Kojetín.

Václavovi Haugvicovi z Biskupic.

Maximilián etc. Urozený věrný náš milý, vědětiť milostivě dáváme, že jest nás za to Mikuláš de Perto, Vlach, kterýž na právě kojetínském s Izákem odtudž z Kojetína o některé

věci jemu židu od něho zastavenie rozepři měl, a potomně mezi nimi z naučení od opatrných purgmistra a konšeluov města našeho Brna, věrných našich milých, jim Kojetínským daného, vejpověď se stala na tě /pravíc, že by se nemálo skrácení státi mělo/, přestati nechtíc, skrze suplikací své, abychom mu appellací příti ráčili, poníženě prosili. I nemajíce my o tom, jestliže jest dotčený Mikuláš de Perto v právním čase od práva kojetínského appellací vzal, žádné vědomosti, poroučímeť milostivě, aby se na to vyptal a o tom nám správu svú gruntovní učinil. Na tom vuoli naši císařskú naplníš a my potomně v to dále nahlídnouti, a vyrozuměmějíc té věci, v tom se jak náležitě a spravedlivě zachovati, věděti budeme.

Dán na Hradě našem pražském v pátek po Mláďátkách léta etc. 69/h/ o 30. decembr/is/.

AMV-Morava-1359;

1574 II 5 II/Kojetín 6

Kojetín: Die Juden in Kojetín kaufen um 28 Schock gr. von Jan Suchánek ein gutes Drittel seines Ackers an der Olomoucká zur Erweiterung ihres Friedhofes.

Léta Páně 1574 u pátek po památce Hromnic /.../ Jan Suchánek uprodal třetí díl /a na dva lokte víc/ z nivky své za ulicí Olomouckou, jež slove Na křižicích, za volné a svobodné, se vším příslušenstvím k tomu celému dílu té nivky od starodávna příslušným tak, jak toho sám jest užíval,

na dědictví židům kojetínským k pohřebu a krchovu jejich, jmenovitě za 28 kop grošů, kteréž peníze témuž Janu Suchánkovi dotčení židé hned hotově dali. Než toto sobě přitom vymiňují židé, aby dotčený Suchánek plot mezi tím kusem rolí byl povinen na svůj náklad plésti a dělati až na časy budoucí. A odevzdal jest jim to před rychtářem svrchu psaným podlé pořádku a obyčeje města tohoto.

Steiner, Kojetein, in: Gold, Mähren, S. 279 f., n. einer Kupní kniha, fol. 128a/b;

1580 II/Kojetín 7

Jakub žid z Kojetína schuldet dem Valentin Skydyňský ze Skydně für Pferde.

SAK-Ol.Kop.-17 (1580), fol. 200a; vgl. a. Peřinka, VM Kojetín, S. 83;

1582 II/Kojetín 8

Untertane des Abtes des Klosters Hradisko (Hradisch) in Bezměrov, Zlobice und Bojanovice[a], des Olmützer Kapitels in Polkovice und Uhřice[b] und aus der bischöflichen Kammer Vyškov (Wischau) sind bei dem Juden Jáchym aus Kojetín hoch verschuldet.

SAK-Ol.Kop.-19 (1582), fol. 161b; vgl. a. Peřinka, VM Kojetín, S. 83;

a) okr. Kroměříž (Kremsier);

b) okr. Přerov (Prerau);

1585 II/Kojetín 9

Untertane des Olmützer Kapitels schulden Juden aus Kojetín und Tovačov, Untertanen des Jan z Pernštejna, Geld.

SAK-Ol.Kop.-22 (1585); fol. 174b; vgl. a. Peřinka, VM Kojetín, S. 83;

1587 VII 17 II/Kojetín 10

Brod Uherský: Bürgermeister und Rat der Stadt Uherský Brod an die Stadt Trenčín wegen der Schuldforderung in Höhe von 50 fl., die Jelen žid aus Kojetín vor dem Gericht in Uherský Brod gegen Jan Blaho, Bürger in Trenčín erhobe hat.

Macůrek-Rejnuš, České země a Slovensko I, S. 99, Anm. 184, n. MABrod Uherský;

1589 II/Kojetín 11

Stanislav Pavlovský, Bischof von Olomouc, schickt einen Juden aus Kojetín nach Linz, wo er für die bischöfliche Küche Gewürze und andere Dinge einkaufen soll, die in Mähren nicht zu bekommen sind. Er ersucht den Juden nur, einen anständigen Preis zu vereinbaren.

Peřinka, Kroměříž I, S. 294, n. SAK-Ol.Kop.-27 (1589), fol. 32b;

1594 IV 13 II/Kojetín 12

Linz: Auf dem Linzer Ostermarkt lassen folgende Juden aus Kojetín auf der Federwaage wiegen: Salomon 26 mal, Michael 26 mal, Leb 25 mal, Jakob Knoblach 23 mal, Benisch 14 mal, Mandl 4 mal, Abraham 1 mal, Jakob 2 mal, Jocham 1 mal, Markus 10 mal, Isak 2 mal, Hirsch 2 mal.

Kurrein, in: JbGGJČ IV (1932), S. 482, n. StA Linz;

1594 XI 4 II/Kojetín 13

Rudolf z Donína zitiert Jan z Pernštejna um 500 Schock, da dieser sich weigert, Kateřina židovka aus Kojetín als Zeugin zu stellen.

Rudolf purgkrabě z Donína pohoním pana Jana z Pernštejna a na Tovačově, Jeho Mi/l/o/s/ti římského císaře, uherského a českého krále radu, z dědin ku prvnímu panskému soudu, kterej v městě Olomouci nejprve držán bude, z summy pěti set kop grošův českých, za jednu kopu šedesáte grošův a za jeden groš sedm peněz bílých počítajíc. A tu jemu vinu dávám, že mi Kateřinku žida z Kojetína, poddaného svého, k svědomí ku potřebě mé před Jeho Mi/l/o/s/t pana hejtmana a Jich Mi/l/o/s/ti pány soudce zemské postaviti nechce. Zná-li se, zná se v pravdě, pakli při chci na nálezu Jich Mi/l/o/s/ti pánův soudcův zemských dosti jmíti, škody opovídám, poručníka toho pohonu činím Jana Kravařského z Šlejvic k zisku i strátě.[a)]

SAB-A 3 (půh. 01)-33, fol. 131b (alt 61);
a) in margine: umřel ten svědek.

1596 II/Kojetín 14

Urbar

SAB-G371-Kojetín 1596; Original SAJanovice;

1603 IV 2 II/Kojetín 15

Linz: Auf dem Linzer Ostermarkt lassen folgende Juden aus Kojetín auf der Federwaage wiegen: Isak 4 mal, Morrius 3 mal, Salomon 5 mal, Abraham 7 mal.

Kurrein, in: JbGGJČ IV (1932), S. 483, n. StALinz;

1605 II/Kojetín 16

Urbar

SAB-G371-Kojetín 1605;

1614 II/Kojetín 17

Die Synagoge in Kojetín wird renoviert.

Steiner, Kojetein, in: Gold, Mähren, S. 280;

1614 IX 6 II/Kojetín 18

Linz: Mathias II. bestätigt dem Hejtman in Mähren die Nachricht, daß er den Juden Gerson und andere Juden, die bei unredlichem Handel mit Münzen angetroffen wurden, in das Gefängnis in Kojetín habe bringen lassen. Gleichzeitig werden der Hejtman, der Kardinal z Dietrichštejna, der mährische Unterkämmerer Haugvic z Biskupic und der kgl. Prokurator Munk zu Kommissaren in dieser Angelegenheit ernannt.

AMV-Morava-5980, fol. 1a/b;

Koryčany (Koritschau), okr.Kroměříž (Kremsier):

1534 X 19 II/Koryčany 1

Wien: Ferdinand I. an den obersten Landrichter des Markgrafentums Mähren und an Dr. Dúbrava, sie sollen feststellen, ob dem Sohn des Beneš žid ein Heiratskonsens erteilt werden könne.

Nejvyššímu súdímu Markrabství moravského a doktoru Dúbravovi o Beneše žida koryčanského.

Urození, stateční, věrní naši milí. Věděti vám dáváme, že jsme na prosbu Beneše žida koryčanského k důstojnému Stanislavovi, biskupu olomúckému, věrnému našemu milému, před tím list náš přímluvčí dáti ráčili, aby synu téhož Beneše nějaká děvečka, pozuostalá sirotek po Fajtlovi židovi, k stavu manželskému spuosobem židovským dána byla. I zprávu toho míti ráčíme, že by nějaký žid Žalman v Kroměříži[a] v tom Benešovému synu s jinými, kteříž se praví býti téhož sirotka poručníci, překážku nespravedlivě činiti a toho brániti měli. Protož jestli by tak bylo, vám poroučíme přikazujíc, abyste ty židy z obú stran před sebe, však s vuolí a vědomím již dotčeného biskupa olomúckého, sročili, a tej jich nesnázi vyrozumějíc spravedlivě to rozvážili, jestli by ten sirotek pozuostalý synu Beneše žida za manželku dán aneb kterak jinak opatřen býti mohl. Znajíc vuoli naši tak se zachovejte. Dán ut supra[b].

BD-dt. Nr. 1248 (č. Nr. 1249), n. AMV-místodrž.-Kop. 13, S. 62;
a) Kroměříž (Kremsier);
b) Wien, Montag nach St. Lukas 1534;

1611 II/Koryčany 2

Urbar

SAB-G 371-Koryčany 1611; Original SAB-VZS-II /nicht mehr vorhanden, wurde 1945 gestohlen!/;

1617 XII 15 II/Koryčany 3

Gabriel Horecký z Horky zitiert Bedřich z Kounic, weil dieser den jüdischen Untertan des Horecký, Mojžíš, der nach Slavkov (Austerlitz) geflohen war, da er groze Verpflichtungen hatte, nicht festnehmen will.

Gabriel Horecký z Horky na hradě Cimburku a Branici[a] pohoním pana Fridricha z Kounic na Slavkově, hradě Ždánicích, Brodě Uherském a Lomnici /.../ i na místě pana Karla, pana Maximiliána a pana Lva Vilíma, let nemajícího, bratří jeho mladších a nedílných, ku prvnímu panskému zemskému soudu, kterýž v městě Brně držán bude, z dědin i odtud odevšud, kdež co má a drží, ježto ku právu zemskému brněnskému náleží, z summy 1000 hřiven groší českých stříbrných a tu jemu vinu dávám, že jest na nejedno mý žádostivě při pánu toho pohledávání Mojžíšem židem, poddaným mejm, zběhlým z městečka Koryčan, kterýž u velikých závadách jsouc, noční věci se z gruntův mejch na grunty panské do města Slavkova[b] vystěhoval, podlé zřízení zemského ujistiti nechtěl. Zná-li se /.../

SAB-A 3 (půh. Brno)-36, fol. 211a (alt 210);
a) im Original: Branczi;
b) Slavkov (Austerlitz), okr.Vyškov (Wischau);

1617 XII 15 II/Koryčany 4

Gabriel Horecký z Horky zitiert Bedřich z Kounic, da dieser den Mojžíš žid nicht ausliefern will, um 1900 Pfund Groschen.

Týž Gabriel Horecký z Horky ut a/nte/ pohoním téhož pana Fridricha z Kounic ut su/pr/a i na místě pana Karla, pana Maximiliána a pana Lva Vilíma, bratří jeho mladších nedílných, ut s/upra/, ku prvnímu soudu ut a/nte/, z summy 1900 hřiven groší českých dobrých stříbrných, a tu jemu vinu dávám, že mně Mojžíše žida, poddanýho mýho zběhlého, vydati nechce. Zná-li se /.../ a)

SAB-A 3 (půh.Brno)-36, fol. 211b (alt 210);
a) in margine: Srovnáno.

Kounice Dolní (Kanitz), okr.Brno-venkov (Brünn-Land):

1552 IV 25 II/Kounice 1

Kounice: Jiřík Žabka z Limberka a na Kounicích an Bürgermeister und Rat der Stadt Olomouc.

Službu svú vzkazuji. Moudří a opatrní přátelé moji zvláště milí. Zdraví, štěstí i jiného všeho dobrého, toho bych vám věrně přál. Jakož sem vám před svátky velikonočními psaní učinil, což se Lazara žida, poddaného mého z Kounic, dotýče, z strany Hluckých[a] oč činiti má, žádajíc, abyste vejpovědí svú neprodlívali. I dali jste mi odpověď, budouc na ten čas jinými věcmi zaneprázdněni, že tím meškati nebudete. A protož jakž prve, tak i nyní za to žádám, že takové naučení, což nejspíše bude moci býti, vydáte. Neb znáti muožete, čím dále se tomu chudému židu prodlívá, že vždy větší škody a outraty nésti muosí. Té naděje k vám sem, že slušné žádosti mé neoslyšíte. Dán na Kounicích v pondělí, den s/vatéh/o Marka Evangelisty Páně, léta etc. 52.

Jiřík Žabka z Limberka a na Kou/nicí/ch /!/,rada a místokancelér Králo/vs/t/v/í če/ského/ a hejtman na zámku Spilmberku [b].

SAB-G 1-9690, fol. 1a/b;
a) Hluk, okr. Uherské Hradiště (Ung.-Hradisch);
b) in tergo von anderer Hand: Dieser Hr. Georg Ziabka ist anfangs Syndicus zu Ollmütz gewest, al3dan Hoffsecretari, letzlich Vicecantzler, 1552, Sit hoc gloriae Olomucenae.

1580 II/Kounice Dolní 1a

Musel Polka Jud kauft ein Haus um 60 fl. rh.

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 274;

1580 II/Kounice Dolní 2

Rosina Jüdin verkauft ein Haus an den Weber Riha um 70 fl.

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 274;

1581 II/Kounice Dolní 3

Hirsch Jud, ein Glaser, kauft ein Haus um 45 fl.

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 274;

1581 II/Kounice Dolní 4

Der Judenrichter Josef tauschte unter Aufzahlung von 50 fl. ein Haus.

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 269, 274, n.Kratochvíl, Archiv Dolní Kounice;

1582 II/Kounice Dolní 5

Daniel Jud verkauft um 60 fl. ein Haus an R.Kain (=Reb Chajim) Jud.

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 274;

1583 II/Kounice Dolní 6

Isak Goldarbeiter kauft ein Haus um 30 fl.

Flesch, Kanitz, in: Gold, S. 274;

1583 II/Kounice Dolní 7

Jakub Oberländer Jud kauft von Musel Polka Jud ein Haus um 65 fl.[a)]

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 274;
a) vgl. II/Kounice Dolní 1;

1584 II/Kounice Dolní 8

Josef Jud verkauft ein Haus an Paul Drbalek um 275 fl.[a)]

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 274;
a) vgl. II/Kounice Dolní 4;

1585 II/Kounice Dolní 9

Jakub Oberländer verkauft sein 1583 erworbenes Haus um 160 fl. an Markus Jud.

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 274;

1585 II/Kounice Dolní 10

Markus Jud[a)] verkauft sein Haus um 70 fl. an Jan Boček.

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 274;
a) vgl. II/Kounice Dolní 9;

1585 II/Kounice Dolní 11

Isak Jud Goldarbeiter verkauft sein Haus nach Rosina[a] um 10 fl. an Muschel Jud.[b]

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 274;
a) vgl. II/Kounice Dolní 6;
b) vgl. II/Kounice Dolní 1 und 7;

1585 II/Kounice Dolní 12

Abraham b. Isak verkauft sein Haus um 70 fl. an Kilia Pocher.

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 274;

1585 II/Kounice Dolní 13

Muschel Jud[a] verkauft ein Haus um 160 fl. an Samuel Jud.

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 274;
a) vgl. II/Kounice Dolní 1, 7 und 11;

1586 II/Kounice Dolní 14

Muschel Jud[a] kauft um 70 fl. ein Haus von Jira Sebesta.

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 274;
a) vgl. II/Kounice Dolní 1,7,11 und 13;

1587 II/Kounice Dolní 15

Muschel Jud[a] verkauft sein Haus um 70 fl. an Josef Jud[b].

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 274;
a) vgl. II/Kounice Dolní 1,7,11,13 und 14;
b) vgl. II/Kounice Dolní 4 und 8;

1589 II/Kounice Dolní 16

Gumprecht Jud verkauft sein Haus um 85 fl. dem Lazar Jud.

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 274;

1590 II/Kounice Dolní 17

Isak Jud Goldarbeiter[a)] verkauft eine Hälfte seines Hauses um 40 fl. an Michael Lautenschläger, die andere an Jelen Jud.

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 274;
a) vgl. II/Kounice Dolní 6 und 11;

1593 II/Kounice Dolní 18

Muschel Jud [a)] kauft ein Haus um 30 fl.

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 274;
a) vgl. II/Kounice Dolní 1,7,11,13,14 und 15;

1594 II/Kounice Dolní 19

Isak Goldarbeiter [a)]kauft einen Teil eines Hauses um 35 fl.

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 274;
a) vgl. II/Kounice Dolní 6,11 und 17;

1594 IV 13 II/Kounice Dolní 20

Linz: Auf dem Linzer Ostermarkt läßt Israel žid aus Dolní

Kounice fünfmal auf der Federwaage wiegen.

Kurrein, in: JbGGJČ IV(1932), S. 482; n. StALinz;

1599 V 19 - 28 II/Kounice Dolní 21

Olomouc: Der mährische Landtag bestimmt die Mautgebühren für die Brücke in Dolní Kounice.

O mostní v městečku Dolních Kounicích. /.../

Item žid přespolní pěší jeden halíř, a na koni geden peniz. /.../

SAB-A3 (sněmy)-4, fol. 427a/b (alt 436); SAB-A6-1594/1602, fol. 192a-193a; Kameníček, Sněmy I, S. 291;

1601 VI 22 II/Kounice Dolní 22

Praha: Rudolf II an den Hejtman in Mähren, er solle den "Samuel žid, na ten čas v městě Kounicích" aus Prag in einer Erbschaftsangelegenheit wegen des Nachlasses seines Vaters unterstützen.[a)]

AMV-Morava-4554;
a) Dan na h/radě/ n/ašem/ P/ražském/ v pátek po slavnosti těle Božího etc. /1/601/éh/o.

1605 II/Kounice Dolní 23

In Dolní Kounice wird ein Muschel školník erwähnt.

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 268;

1608 II/Kounice Dolní 24

Rabbi Isaschar Beer (Bernhardt) kauft einen Weingarten in Dolní Kounice.

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 268, 269, n.Kratochvíl, Archiv Dolní Kounice, S. 55;

1610 II/Kounice Dolní 25

Judenrichter und Judenälteste verkaufen den Weingarten eines verstorbenen Juden in Dolní Kounice.

Flesch, Kanitz, in: Gold, Mähren, S. 268;

Kroměříž (Kremsier):

1531 X 25 II/Kroměříž 1

Holešov: Zallman žid aus Kroměříž erklärt, daß Jan Pavelka für Matějek starý in Höhe von 30 fl. gebürgt hatte, die ihm dieser an diesem Mittwoch vor Allerheiligen zurückbezahlt hat.

SAB-G10-141, fol. 12b (alt S. 18);

1534 II 22 II/Kroměříž 2

Praha: Ferdinand I. ersucht den Bischof von Olomouc, den Juden in Kroměříž den Aufenthalt zu gönnen und sie nicht zu verfolgen.

Biskupu Olomouckému. Duostojný, nábožný, v. n. m. Vznesli jsú na nás židé naši Pražští, že by měl židóm Kroměřížským rozkázati jse z Kroměříže vyprodati a pryč stěhovati, obtěžujíc sobě takové tvé přísné i náhlé rozkázání, neb ti židé nevědí s ženami a s dítkami svými, kde se obrátiti, proše /!/ nás k tobě za milostivú přímluvu, kteréž sme jim, poněvadž jsú také od Boha k lidem podobenstvím člověka stvořeni a do vuole Boží na světě živiti se muosi, odepříti neráčili. Protož jse přimluvati ráčíme, aby jim bytu a jich živnosti tu v Kroměříži tak jako prvé přál a tej těžkosti vyhnáním na ně nevzkládal, neb praví, že se chtí všelijak poslušeně k tobě zachovávati i to, ačby v čem vystoupili, napraviti. Kdež znajíc jich pokoru nepochybujem, že již psaným židóm přímluvy naši užiti dáš a my tobě takovú tvú povolnost milostí naší královskú zpomínati i milostivě nahraditi ráčíme.

Dán na hradě Pražském v neděli, jenž slove Invocavit léta etc. XXXIIII.

BD-dt.Nr. 410, n.AMV-Místodrž.-Missiva 1533-1534, XI, S. 259;

1534 X 19

Wien: s. II/Koryčany 1;

1535 II/Kroměříž 3

In Kroměříž wird ein Rabbi Icman erwähnt, den auch Ferdinand I. als Fürsprecher akzeptierte.

Peřinka, VMKroměříž, S. 160; vgl. Revue des études juives XX, S. 10;

1537 II/Kroměříž 4

Die Satzung der Fleischhackerzunft in Kroměříž bestimmt, daß die Juden die Hinterteile und das nichtkoschere Fleisch nicht in die Stadt verkaufen dürfen, sondern nur in den Dörfern im Umkreis einer halben Meile um die Stadt.

Peřinka, Kroměříž I, S. 351 f.;

1552

s. II/Mikulov 1;

1554 II/Kroměříž 4a

Žalman žid aus Kroměříž will dem Jonáš žid, Untertan des Václav Berka z Dubé a Lipého, obersten Richters in Mähren, seine Schulden nicht bezahlen.

Peřinka, Kroměříž I, S. 297, n. SAK-Ol.Kop. ad annum 1554/55, fol. 86 b;

1559 II/Korměříž 5

Abraham žid, Rechové syn, verklagt Martin Jelínek wegen 10 fl. 25 gr.

Peřinka, Kroměříž I, S. 296, n. SAK-Oderyková registra (1558-1564);

1559
s. II/Kojetín 2;

1560
s. II/Prostějov 5;

1560 II/Kroměříž 6

Bischof Marek von Olomouc verwendet sich bei Bernart z Žerotína für Žalman žid und andere Juden aus Kroměříž, daß er ihnen in Meziříče nad Bečvou[a)] den bisher verbotenen Handel mit Wolle und anderen Waren gestatte, denn

"takoví handlové spravedliví proti zřízení zemskému nejsú, ani se jim od žádného pána a držitelé státku Meziříčského /!/ nikda toho nezabraňovalo, nýbrž každý v Meziříčí

chudý i bohatý má toho dobrú vuoli kupeckým během od křesťana neb žida kupovati".

Peřinka, Kroměříž I, S. 289, n. SAK-Ol.Kop.-2(1560), fol. 145b;
a) Valašské Meziříčí (Walachisch-Meseritsch), okr. Vsetín;

1562
s. II/Strážnice 5;

1563 II/Kroměříž 7

Der Wladika František Zuří z Bethlenfalvy will von Abraham žid 100 fl. eintreiben, die ihm der schon verstorbene bischöfliche Hejtman Jiřík Zuří, ein Verwandter des Bischofs Turza, geliehen.

Peřinka, Kroměříž I, S. 298, n. SAK-Ol.Kop.-8(1563); fol. 10b, 18b;

1564 II/Kroměříž 8

Bischof Marek von Olomouc erteilt dem Izák Žalman žid einen Geleitbrief nach Breslau und anderen schlesischen Stadten, indem er alle ersucht, diesem seinem Untertanen aus Kroměříž, der "po potřebých a handlích svých kupeckých" reist, keine Hindernisse in den Weg zu legen.

Peřinka, Kroměříž I, S. 288, n. SAK-Ol.Kop.-9(1564), fol. 144a;

1564 II/Kroměříž 9

Abraham Dobiáš žid verklagt Karlík wegen 6 fl.; Izák hudec žid verklagt die Jablečková wegen eines Pfundes Safran, die aber erklärt, in diesem Safran sein ein halbes Vierding Blei (závaží) gelegen.

Peřinka, Kroměříž I, S. 296, n. SAK-Oderyková registra;

1564
s. II/Přerov 4;

1566 VII II/Kroměříž 10

Vilém Prusinovský, Bischof von Olomouc, stellt den Juden Mojžíš und Isaiáš, die in die schlesischen Fürstentümer reisen wollen, einen Geleitbrief aus.

Peřinka, Kroměříž I, S. 288; Peřinka, VMKroměříž, S. 160, Anm. 2, n. SAK-Ol.Kop.(1566), fol. 181b;

1568 XI 30 II/Kroměříž 11

Kroměříž: Geleitbrief des Bischofs Vilém von Olomouc für die Juden Mojžíš und Isaiáš aus Kroměříž (vgl.a. II/Kroměříž 10)

My, Vilém, z Boží milosti biskup Olomoucký etc., vyznáváme tímto listem přede všemi, že sou na nás se vší ponížeností vznesli Mojžíš a Izayáš, židé poddaní naši z Kroměříže, ukazatelé listu tohoto, kterak by do knížectví Slezských po handlích a živností /!/ svých jeti umínili, v tom nás za tento fedrovní list, poněvadž zde z daru pána Boha dobré a nenakažené povětří jest, prosíce, protož vás

všech vuobec žádáme, že jim v tom překážky činiti nebudete, raději fedrovati budete. Tomu na svědomí sekreth náš vlastní k tomu listu sme přitisknúti dali. Jenž jest psán a dán na zámku našem v Kroměříži v outery den sv. Ondřeje létha Páně 1568.

Kameníček, Sněmy III, S. 640; BD-dt. Nr. 718 (dort falsches Datum 20. statt 30.); Frankl-Grün, Juden in Kremsier, S. 18; Peřinka, Kroměříž I, S. 288; Peřinka, VMKroměříž, S. 160; n. SAK-Ol.Kop.-P, fol. 151;

1570 II 28 II/Kroměříž 12

Vilém Prusinovský, Bischof von Olomouc (Olmütz), an Bernart ml. z Žerotína als Besitzer von Val.Meziříčí, weil der dortige Richter Juden ihr Recht verweigert.

Židé, poddaní naši z Kroměříže, ve vší poníženosti se na nás vznesli, kterak by rychtář města Mezeříče[a] jim k spravedlivým dluhuom od poddaných pod správú a poslušenstvím jeho náležitě dopomáhati a žalobně na ně přijímati nechtěl, zastírajíce se tím, jedno že takové poručení od vás neb ouředníka vašeho, aby jim k jejich spravedlnostem nedopomáhal, má, druhé, že mnohodykráte sám rychtář výstrahu dlužníkuom jejich, když na ně právo dáti a žalobu učiniti chtí, tak aby zatím někde od města odešli aneb se skryli, v tom nás za milostivé opatření prosíce. I pokudžby tak bylo, nemohli bychom slušně nad tím žádného oblíbení míti; protož poněvadž slušná a spravedlivá věc jest každému, jak křesťanu tak pohanu, spravedlnost uděliti, vás napomínáme, že takovú věc při rychtáři

vašem Mezeřickém zastavíte a v tom dostatečně poručíte, aby jinak spravedlnostem jejich dopomáhal, neb nestalo-li by se toho od vás, nemohli bychom je v tom slušně opustiti, ale sem k vám té naděje, že k tomu přijíti nedáte.

Dat. etc. /.../

Kameníček, Sněmy III, 236, Anm. 1, m.SAK-Ol.Kop.-10 (1570), fol. 17b; vgl. a. Peřinka, Kroměříž I, S. 296; Domluvil, VMVal.Meziříčí, S. 159;

a) Valašské Meziříčí (Walachisch-Meseritsch), okr.Vsetín;

1570 II 22 II/Kroměříž 13

Adam Táborský ist der einzige Einwohner von Val.Meziříčí[a], der Schulden bei Juden aus Kroměříž hat, und zwar: 35 Taler bei Žalman žid und 32 Taler bei Abraham žid. Da Adam Táborský zahlungsunfähig ist, verwendet sich sein Herr, Bernart ml. z Žerotína, für ihn bei Bischof Vilém Prusinovský, der den beiden Juden mitteilen läßt, daß sie dem Táborský seine Schulden stunden sollen.

Peřinka, Kroměříž I, S. 297, n. SAK-Ol.Kop.-10(1570), fol. 60a;

a) Valašské Meziříčí (Walachisch-Meseritsch), okr. Vsetín;

1571 II/Kroměříž 14

Vilém Prusinovský, Bischof von Olomouc, schickt Juden aus Kroměříž zu Matyáš Žalkovský z Dobromělic wegen 1000 fl., die ihm dieser zu leihen versprochen hat.

Peřinka, Kroměříž I, S. 294, n. SAK-Ol.Kop.-11(1571), fol. 162a;

1571 II 25 II/Kroměříž 15

Kroměříž: Vilém Prusinovský, Bischof von Olomouc, befreit die Juden von Kroměříž für vier Jahre von der Pflicht, ihm Pferde zu leihen:

My, Vilím, z Boží milosti biskup Olomúcký, vyznáváme tímto listem obecně přede všemi, že vzhlídnúce k ponížené prosbě židuov poddaných našich z Kroměříže za příčinú, že těchto jminulých let pro mnohé a časté jízdy naše a posílání v potřebách naších na koních svých, kteréž nám půjčovali, nemalú škodu s ublížením živností svých vzali: sme k tomu milostivě povolili a tímto listem povolovati ráčíme, aby nám do čtyr let pořád zběhlých povinni nebyli k potřebám našim žádných koňův, tak jak staří to prve činívali, půjčovati, však po vyjíti těch čtyr let nám neb potomkuom našim, kdybykoli vo to potaženi byli, povinni budú koní k jízdě, tak jako i prvé činívali, půjčovati. Tomu na svědomí sekret náš vlastní sme k tomuto listu našemu přitisknúti porúčiti ráčili. Jenž jest dán a psán na Kroměříži v neděli masopustní léta Páně 1571.

BD-dt. Nr. 731; Frankl-Grün, Juden in Kremsier, S. 24, n. Kopie im A. d. jüd. Gemeinde Kroměříž; Peřinka, VMKroměříž, S. 161; Peřinka, Kroměříž I, S. 293, n. SAK-Ol.Kop.-P, fol. 288; Kameníček, Sněmy III, S. 236, Anm. 2;

1572
s. II/Slavkov 6;

1573 II/Kroměříž 16

Mojžíš žid aus Kroměříž weigert sich, dem Wladika Zikmund Moušvic z Armenruhe, einem Adeligen aus dem Fürstentum Liegnitz, eine Schuld zu bezahlen.

Peřinka, Kroměříž I, S. 298, n. SAK-Ol.Kop.-12(1573), fol. 17b;

1575 II/Kroměříž 17

Mit Unterstützung der bischöflichen Administratoren nach dem Tod des Bischofs Tomáš wird dem Izák žid aus Kroměříž in Ostrava eine Pfändung gegen Untertane aus der Herrschaft Frydek [a] wegen Verletzung und Besitzwegnahme gestattet.

Peřinka, Kroměříž I, S. 289, n. SAK-Ol.Kop.-unsign.(1575);
a) Frýdek (Friedek), okr. Frýdek-Místek;

1577 II/Kroměříž 18

Jan Mezoun, Bischof von Olomouc, stellt dem Kolman žid, der mit Frau und Kindern in das Königreich Böhmen reisen will, einen Geleitbrief aus.

Peřinka, Kroměříž I, S. 288, n. SAK-Ol.Kop.-23 (1576/78), fol. 130a;

1577 VII 16 II/Kroměříž 19

Jan Mezoun, Bischof von Olomouc, entspricht einem Ansuchen der Juden von Kroměříž, sie für immer von der Pferdestellung zu befreien, und wandelt diese Verpflichtung in eine jährliche Zahlung in Höhe von 10 fl. um. Der Bischof anerkennt, daß die abgeschaffte Auflage eine

Einengung von Handel und Gewerbe der Juden dargestellt habe.

Peřinka, Kroměříž I, S. 293, n. SAK-Ol.Kop.-K, S. 14; SAK-Ol. Kop.-24(1576/77), fol. 26b; vgl. a. oben 1571 II 25, Kroměříž;

1580
s. II/Prostějov 15;

1580 X II/Kroměříž 20

Stanislav Pavlovský, Bischof von Olomouc, an seinen Hejtman in Kroměříž:

"... že větší zření na křesťany nežli židy míti budeš".

Peřinka, Kroměříž I, S. 298, n. SAK-Ol.Kop.-27(1580), fol. 185b;

1585 II/Kroměříž 21

Stanislav Pavlovský, Bischof von Olomouc, verwendet sich beim Domkapitel von Olomouc dafür, daß dieses seine Untertanen in Polkovice [a] zur Bezahlung ihrer Schulden bei Mojžíš žid aus Kroměříž anhält.

Peřinka, Kroměříž I, S. 297, n. SAK-Ol.Kop.-32 (1585), fol. 176a;
a) Polkovice, okr. Přerov (Prerau);

1585 II/Kroměříž 22

Hukvaldy: Stanislav Pavlovský, Bischof von Olomouc, an Alexander Chodorovský, Hejtman in Kroměříž, er werde die Juden, die sich wie einige privilegierte Bürger von Kroměříž auf seine Erlaubnis hin vor der Pest in das bischöfliche Dorf Stará Ves[a)] geflüchtet haben, nicht dulden.

Peřinka, Kroměříž I, S. 300, n. SAK-Ol.Kop.-32(1585), fol. 262a;

a) Stará Ves (Altendorf), okr. Přerov (Prerau);

1586 II/Kroměříž 23

Hauskauf des Jakub Čert žid in der Moravská ulice in Kroměříž.

---

vgl. Peřinka, Kroměříž I, S. 300 f., n. SAK-Ol.Kop.-34 (1586), fol. 10 b, 75a/b, 80b, 81b; Přípisové listuov, fol. 149a;

1588 I 6 II/Kroměříž 24

Olomouc: Geleitbrief des Hejtmans auf Kroměříž für den dortigen Juden Mojžíš nach Olomouc.

Službu svou vzkazuji. Moudří a opatrní páni přátelé moji milí, zdraví a všeho dobrého přál bych vám věrně rád. Přitom vám oznamuji, že teda Mojžíše žida z Kroměříže že po nějakých pilných potřebách svých k Jeho Mi/l/o/s/ti pánu podkomořímu vypravuji. Za to vás žádám, že jej do města pustiti poručíte. On tam žádných handlův ani ničeho provoditi nebude, než spravíc, co mu ode mne poručeno, zase z města vyjede, věřím, že tak učiníte. S tím se vám

dobře jmíti vinšuji. Datum na Kroměříži v středu, den s/vatý/ch Třech králův lét/a/ 88.

Filip Starší Bořínský z Rostropic, hejtma/n/ na Kroměříži.[a)]

SAB-Gl-9773;
a) fol. 1b: Adresse und "Umb Einla3 der Juden 1588"

1594 IV 13 II/Kroměříž 25

Linz: Auf dem Linzer Ostermarkt lassen folgende Juden aus Kroměříž auf der Federwaage wiegen:
Löbl dreimal, Josef zweimal.

Kurrein, in: JbGGJČ IV (1932), S. 482, n. StA Linz; Kurrein führt noch an: Levitt zweimal, Joseph einmal, Leb einmal, aus Krems (Mähren)/?/;

1595 V 24 II/Kroměříž 26

Praha: Rudolf II. an den Bischof von Olomouc in der Angelegenheit der Schulden des Rudolf purkrabí z Donína.

Biskupu olomúckému. Rudolf etc. Vysoce důstojný kníže, v/ěrný/ n/áš/ m/ilý/, jaká jest ponížená prozba uro/zeného/ Rudolfa purkrabí z Donína, v/ěrného/ n/ašeho/ m/ilého/, aby jemu k odvedení neviny jeho nějaký Jakub Citlička žid[a)] z Kroměříže k svědomí proti sta/tečnému/ Ctiborovi Sirakovskému z Pierkova na Staré Vsi a Paskově, nej/vyššímu/ písaři Markrabství moravského, v/ěrnému/ n/ašemu/ m/ilému/, ku právu zemskému do Olomúce postaven byl, tomu z přiležící suplikací vyrozumíš, i znajíc věc slušnou býti, poroučímeť,

aby to před Kroměřížských nařídil, aby dotčený žid k nejprvnějšímu soudu zemskému do Olomúce k vydání takového svědomí v spravedlnosti své skrácení nenesl. Na tom etc.

Dán na H/radě/ n/ašem/ p/ražském/ v středu po svaté Trojici léta etc. 95, 24. maii.[b)]

AMV-Morava-3738
a) identisch mit Ciperle žid?
b) in margine: Rudolf purkrabě z Donína.

1599 II/Kroměříž 27

Josef žid Brodský kauft das Haus des verstorbenen Jiřík Kněžpolský in der Christenstadt (Moravská ulice). Bürgen sind Šalomoun Bumba žid, Lev Ciprle žid und der Christ Jiřík Lacha.

Peřinka, Kroměříž I, S. 292, n. SAK-Přípisové listuov, fol. 136b, 140a;

1600 II/Kroměříž 28

Statistik der Untertanen der Herrschaft Kroměříž:

Poznamenání všech lidí usedlých panství kroměřížského, tudíž i držení rolí jedné každé osady léta 1600 sepsané /.../

Na třetí čtvrti od brány Moravské až po uličku na rynku, kromě 21 židovskej osady, 42. /.../ Židů jest 177. /.../

Sumarum v městě a na obojím předměstí kromě židů a dvorů domů 243. Z toho nachází se pustých domů v městě a na obojím předměstí 19.

SAK-Volná akta-V 17, fol. 277-282;

1602 X 19 II/Kroměříž 29

Kroměříž: František kardynál z Dietrichštejna ermahnt den Olmützer Kanoniker Ctibor Borynský z Roztropic, Pfarrer in Hulín, bei Mojžíš Pumban žid seine Schulden zu bezahlen.

Velebnému kněži Stiborovi Borynskému z Roztropic, kanoníku kostela našeho Olomúckého a faráři Hulínskému[a], nám v Pánu Bohu milému.

František etc. Velebný nám v Pánu Bohu milý. Zdraví a všeho dobrého vám rádi přejeme, S jakou opět žalobou a stížností Mojžíš Pumban žid, poddaný náš z Kroměříže, strany neplacení od vás dluhu jemu spravedlivě povinného k nám přišel a o přidržení vás jemu k náležité a povinné zápletě ve věí poníženosti prosí z příležitého supplikací od něho nám podaného porozumíš. I s podivením nám nemalým přichází, vědouc že ste takovým dluhem spravedlivě povinni na předešlé vám učiněné poručení toho žida, že ste nespokojili a co dal to více nás tím nabíhati a zaneprazdňovati dopouštíte. Nad čímž v pravdě žádného oblíbení jmíti a vám to schvalovati nemuožeme. Protož ještě tímto psaním vás napomínáme, poroučejíc, že beze všech delších vejmluv a zastir téhož žida touž záplatou spokojíte žádným spuosobem nás více tím zanášeti nedopouštějíc tak, aby nám proto netco jiného protiva vám přesevzíti potřeby nebylo, k čemuž abyste dopouštěti měli nesmejšlíme. Datum na zámku našem Kroměříži, 19. Oktobris anno 1602.

SAB-G83-67, n.SAK-Volná akta-1602-II; Peřinka, Kroměříž I, S. 297;
a) Hulín (Hullein), okr. Kroměříž (Kremsier);

1604 IV 2 II/Kroměříž 30

Kroměříž: Protokoll über die Aussage des Ondřej Svitavský zu der Anschuldigung, einen Schuldschein gefälscht zu haben.

Obvinění rychtáře na Andrlu 2. Aprilis anno 1604, učiněné k pruovodu stížnosti Kroměřížských. Artykule 4 sub litera B.

Z registru právního města Kroměříže.

Anno /1/604., dne 2. Aprilis. Vinil pan rychtář Ondřeje Svitavskýho, kterak předešle souc obeslán ku právu rychtářskému, aby podle nějakého šuldbrýfu falešného (který Ondřej Svitavský svou vlastní rukú psal a toho doložil, že Hans pekař a Ondřej, rukojmé jeho, když se psáti bude letha 1604 /!/ na jisty terminy dluh nížepsanému židu platiti má) Jakubovi židu zdejšímu odpovídal, jeho pana rychtáře naříknouti měl, poněvadž se u něho spravedlnosti dopomohl, že on také před ním židu odpovídati povinen nejni etc./a že tomu židu toho šuldbrýfu falešného ku kterému se zná, jakž náleží, znovu napsati nechce, a z rukojemství se také vytahuje.

Ondřej Svitavský k tomu se zná, že to mluvil, poněvadž prý mně páni rychtáři na židu nechcete k spravedlnosti dopomoci, že já také židu odpovídati nechci. Však aby o panu rychtáři co zlého mluviti měl, a nebo žeby lidem ublížení nějaké činil, že nic neví a v ničemž mluviti neumí. Co se šuldbryfu dotejče, k tomu že se zná, že ho psal a jestli jakej omýl v něm jest, že lépe, když křesťan žida, nežli žid křesťana oškrabe, že to také pan Borynský Karlovi učinil, a že v písmě sv. u sv. Jana v 5. kapitole[a] se nachází,

že člověk zlořečeným jest, který co s židy činiti má. Aby pak znovu ten šuldbrýf židu psáti měl, že se u žida za písaře nejednal.

Páni starší toho tak zanechali, poněvadž se žid v tee /!/ věci ku panu hejtmanu utekli, aby oni to také k sobě před vrchností vedli.

SAB-G83-67, n. SAK-Volná akta-1604-II;
a) Joh. 5, 23?

1606 II 16 II/Kroměříž 31

Kroměříž: František kardynál z Dietrichštejna bestätigt und erweitert den Juden von Kroměříž auf ihr Ansuchen ihre Privilegien hinsichtlich ihrer Häuser, ihres Friedhofes, des Geldgeschäfts und Handels sowie der Wein- und Fleischversorgung und regelt die Wahl der Gemeindebeamten.

Wir Frantz, von Gottes Gnaden der heiligen Römischen Kirchen des Titels sancti Sylvestri Cardinal vonn Dietrichstein, Bischoff zue Ollmütz, Fürst, der königlichen Böhemischen Capellen Graff, khay/serlicher/ May/estä/tt etc. Rath, auch deroselben Khönigreich unndt Erblanden Protector, bekhennen offentlich mit diesem unnserm Brieffe unndt/khundt allermänniglichen, da3 für unns in Demuth erschienen seindt die müehesammen unnsere Undterthanen Vogt unndt Geschwohrene anstadt einer gantzen jüdischen Gemein alhie zue Crembsier[a] wohnendte unndt un3 etzliche Articel schrifftlich verfasset fürgetragen unndt übergeben, in Unndterthänigkheit embsieg bittende, wolten ihnen au3 fürstlicher Mildt unndt

Guette nicht allein dieselben gnädigist erthailen, sie damit begnaden unnd befraien, sonndern auch ihre aldte bi3hero ruig gepflogene Privilegia, Gewohnheiten unndt Gebräuche, fürnemblich aber die Besitzung unndt Geniessung ihrer Schuel unndt Heuser, welche sie vonn alter3-hero mith gnädigister Bewilligung unndt Zuelassung unnserer im Stifft löb/licher/ Vorfahrer besessen unndt bewohnet haben, auff da3 newe bestettigen unndt auch durch unsern gnädigen Consens confirmiren, damit sie sich bey diesen schweren unndt müeheseligen Zeitten neben andern unnsern treuen lieben Undterthanen auch desto füegliecher wuchren, leben unndt ihren ziembliechen Handel unndt Wandel ohne menniglicheS Irren ruhig führen möchten, welches demüttiges Anhaltten, embsieges Bitten unndt Flehen wir in genuegsammes Erwegen genommen, sie nach reiffem Radtschlach gnädig erhört unndt solliche Artikel vollgendermassen ihnen zuegelassen, bekrefftiget unndt bestättiget.

Erstlich, weill ihnen vonn unnseren Vorfahren, Bischoffen von Ollmütz löb/lichen/ Gedechtnu3 ihre Schuel sambt ihrem gewöhnlichen Exercitio [illegible] unndt dem darczue gehöri-gen Rathheusel, de3gleichen andere einunndtzwantzig Heuser, welche jetzunder bewohnen Lazarus Mahler, Daniel Judt, Marcus Jelen, Abraham Zipperle, Moysess, Benedict Hluchy, Jacob Cziert, Jacob Hruby, Samess Meytny, Benes Drzewohosticzky, Jozeff Jud, Thobiass Jud, Moyses Beitel /?/, Veitl Harffenschlager, Kolman Jud, Kopl Glaser, Abraham Bumba, der aldte Cantor, der junge Bumba, Marcus Knöpffelstricker unndt der Jueden Spithal zue besitzen seindt vergönnet

[illegible] nicht allein dieselben gnädigst ertheilen, sie
[illegible] Begnaden und beisetzen, sondern auch ihre alte
[illegible] ruhig geflossene Privilegia, Gewohnheiten und
Gebräuche, Fürnemlich aber die Besitzung und Genies-
sung ihrer Schul und Häuser, welche sie vonn altersh-
hero mit gnädigster Bewilligung und Zulassung unnse-
rer im Stifft löb/licher/ Vorfahrer besessen und bewohnet
haben, auff daß neue bestättigen und auch durch unsern
gnädigen Consens confirmiren, damit sie sich bey diesen
schweren und mühseligen Kräften neben andern unnsern
treuen lieben Unterthanen euch desto füglicher wuhren,
leben und ihren ziemblichen Handel und Wandel ohne
mennigliches Irren ruhig führen möchten, welches demütti-
ges Anhalten, embsiegen Bitten und Flehen wir in genueg-
samme Erwegen genommen, sie nach reiffem Rathschlach gnä-
dig erhört und solliche Artikel vollkondermassen ihnen
zugelassen, bekrefftiget und bestättiget.

Erstlich, weill ihnen vonn unnseren Vorfahren, Bischof-
fen von Ollmütz löb/lichen/ gedechtnuß ihre Schuel samt
ihrem gewöhnlichen Exercitio [illegible] und dem darzue gehöri-
gen Rathhäusel, desgleichen andere einunndtzwantzig Häuser,
welche jetzunder bewohnen Lazarus Mahler, Daniel Judt, Mar-
cus Welen, Abraham Zipperle, Mayssa, Benedict Mluchy, Ja-
cob Czierl, Jacob Kruby, Sakesa Mayty, Hanse Drzewohostia-
zky, Jozeff Jud, Thobiasz Jud, Moyses Bettel /?/, Veitl
Haffenschlager, Salmon Jud, Kopl Glaser, Abraham Kumba,
der alte Cantor, der junge Kumba, Marcus Knöpffelstricker
und der Juden Spithal zue besitzen seindt vergönnet

unndt zuegelassen worden. Al3 wollen wier ohne sie auch gnädiglich bey derselben Besitzen künfftig krafft dessen für unns unndt unnsere Nachkhommen ruig lassen, also da3 sie dieselben gantz unngehindert zue immerwehrenden Zeutten jene haben, nützen unndt bewohnen mögen. Doch da3 sie auch alle altershero gebürliche unndt gewohnliche Zinsen, Schatzungen, khayserliche unndt andere Steyern, auch sonnsten alle onera realia unnd Personalia neben andern Bürgern und Innwohnern der Stadt Crembsier ebenermassen zu richten ohne alle Verwidernu3 von sich zu leisten unndt zue thuen pflichtig sein sollenn. Über die3, weil sie auch etzliche kleine Heu3richen/!/ sambt den beyliegenden Gärtchen /!/ vor dem Mährischen Thor unter derer von Oskole[b] iurisdiction gelegen schon verwiechene Zeit mit Bewilligung unnserer Vorfahrer khauffwei3 an sich gebracht unndt bi3hero zue ihrer Begräbnu3 gebraucht, die Zins unndt Schatzung aber, so uns jährlich von diesen Stellen gefellig gewesen, obgemeldten Oskolern neben andern Nachbarn erlegen unnd richtig machen, ohne die3 auch sonsten allerlei Wiederwillen von den Nachbaren erdulden mü3sen, al3 haben wir sie solcher Beschwer auff ihr embsieges Bitten entladen unndt hiemit befreyen wollen, derogestaldt, da3 nun und [in] zukünfftigen Zeitten solliche Gründt nicht mehr zum Oskoler Recht gehörig, sondern au3 ihren Registern au3gelescht werden unndt nuhnmehr al3 ihr Begrägnu3 /!/[c] von dato gantz frei unndt von allen Pflichten, mit welchen sie obgemeldtten Oskolern derselben halber verbunden gewesen, ledig sein, sie aber, die Jueden Macht haben sollen, mitth

mehergemeltten Gründen (wie sie anitzo in ihren Reinen ~~H~~ seindt) zu thuen unndt zu lassen, wie auch in da3 Heu3ichen, welche3 auff sollicher Begrabnu3 ist, eine christliche Person, guette3 friedsammes Lebens~~H~~ unndt ruhiegen Wandels ihres Gefallens einzunehmen. Für solliche Gnadt unndt Befreyung aber haben mehergemeldte Juden für sich unndt ihre Nachkhommen uns unndt unseren Successoren gehorsambst bewilliget, neben den fünfftzig Stuckh Golde3, welliches sie unns jährlich zum Newen Jahr pflichtig, noch zehen Duckatten danckbarlich zu erlegen unndt in unnsere Cammer gehorsambist abzueführen.

Item, wir wollen auch, wann ein Christ einen Jueden wegen Schulden, Pfandt oder annderer Sachen halber (doch Hau3gelder au3genommen) mit Recht besprechen unndt fürnehmen woltte, da3 er prima instantia oder anfanges seine Clag bey dem Juedenregister anstellen ~~anstellen~~ möge. Wann ihm aber die gebürliche Justitia nicht administrirt wolte werden unndt er sich beschwerdet empfündé, so soll unndt mag der Clager bevohrstehen, Beklagten für unns oder unnseren Haubtmann zue gehen schulden unndt von dannen die Billigkheit zue gewartten. De3gleichen auch, wann der Judt einen Christen mit Recht fürnehmen woltte, so soll er schuldig sein, solliches vor dem Stadtrichter zue thuen. So aber auch der Juede durch den Stadtrichter etwann vergeblich wolte umbgezogen unndt die Justitia der Gebühr ihme nicht ertheilet werden, all3dann soll denen Juden der Weg an unn3 oder unnsern Haubtmann auch nicht verschräncket werden. Doch wirdt der Judt dahin bedacht sein, bey Vermeidung

ernster Straff, da3 er zur Verkleinerung der Stadtgerichte nicht etwan liederlich die Appellation an die Handt nehme unn3 oder unnsern Haubtmann vergeblich molestiere.

Item, weil sich es auch offt zuträgt, da3 durch Raub, Diebstall oder sonst Übell erworben Guett, Silber, Goldt, Geldt oder Golde3 Werdt, zwischen die Jueden durch böse Leut gebracht unndt theil3 verpfändt, theil3 auch gantz verkhaufft wird unndt nachmahlen hierdurch der Obrigkheit grosse Ungelegenheit, Mühe unndt Beschwernu3, auch den Juden Nachtheill und Verlust erwach3et, al3 wollen wir zu Verhüthung dessen, da3 hienführo khein Judt auff dergleichen Cleinodien, Silberwerckh oder andere Sachen ohne Vorwissen, Willen undt Erlaubnu3 unnser oder unnsers Haubtmanne3 etwa3 leihen, erkauffen oder mitth wasserlei Art an sich bringen könne noch möge, sonndern e3 sol sich hierinnen bevohr unnser Haubtmann woll bey der Person, so etwann den Jueden was zu versetzen oder zu verkauffen gebracht, entschuldigen, wann unnd wer es sey, mith wa3 Recht oder da3jenige versetzen oder verkhauffen will, wo er e3 bekhommen, unndt nach genuegsamer Erforschung al3dan thuen oder lassen, wa3 er vermeunt zimblich zu sein. Wirdt aber ein Jud ohne dergleichen Bewilligung unnser oder unnseres Haubtmannes mit verdächtliechen Sachen etwa3 einiges Gefallens fürnehmen, so soll nicht allein der Jud sollichen Pfandt oder erkhaufftes Gueth dehm es entfrembdet vnnd bewiesen worden ohne allen Entgeldt wieder zu lieffern pflichtig sein, sondern auch noch hierüber ernstlich gestrafft werden. So ferr aber der /!/ Verpfendung oder der Verkauff mith Bewilligung und Erwegung de3 Haubtmann3 zuegela3en unndt gleich-

woll darüber etwas Gefährliches einschleucht, so wirdt der Haubtmann ihme Jueden soviell immer möglich Schutz unndt Beystandt zu leisten unndt zue dem Seinigen zu verhelffen khein Flei3 nicht sparen.

Item, wir vergünnen, wollen unnd setzen auch, da3 gemeldte unnsere Juedene in Woch/en/marcktagen, al3 da sein: Mittwoch unndt Sonnabendt, frey haben sollen, öffentlich auf dem Platz einzukhauffen, wa3 ihnen zu ihrem Handel vonnöten, wie auch da3elbige wiederumb ebenermassen auf freyem Marckte hienzugeben undt zu verkauffen. Weil aber ihre Fayer am Sambstag ist unndt ihr Gesetz so wenig erduldet, diesen Tag durch fremde Leut al3 selbsteigene Person einigen Handel zu führen, hierumb auch nichts zue wiederverkhauffen, einkauffen dorffen, so erlauben wir ihnen gnädiglich, da3 sie gleichwol durch ihre bestelte Leuth alles da3jenige einkauffen mögen, wa3 ihnen zu ihreh Leibe3erhaltung vonnöten sein möchte. Würde aber jemants sich unterwünden, hierwieder wa3 fürzunehmen oder heimblicherwei3 in Winckeln unndt ungebührlichen Stellen, es sey auff Dörffern, Fleckenn oder anndern Orthen, ~~betrüegliche, gefährliche unndt unziembliche Orthen,~~ betrüegliche, gefährliche unndt unziembliche Fürkaufferey zu üben, so sollen sollichen alle die Wahren unnd Kauffman3-güetter benommen, ihn unnser Cammer eingeraumet unndt über-die3 mit ernster Straff gegen ihme verfahren werden.

Item, wier erlauben unndt vergunnen ihnen auch gnädiglich, da3 sie mith Wol, Läder unndt dergleichen Kauffmannswahren zu handeln sollen frey haben, doch dergestalt, da3 sie die Woll nicht anderst wohin unndt wieder auff unnsern

Dörffern anndern Leutten durch Partiten oder dergleichen Fortel fürkhauffen oder abdrüngen, sondern wa3 auf freuem Markt gebracht wirdt, da3 soll nicht weniger nach abgenommenem Fääl al3 anderen zu erkhauffen zuegelassen sein, wie auch da3 Rauch- unnd ander au3gearbeite3 Leder, da3 auf den Marckt gebracht wirdt unndt die einheimischen Schuester oder Lederer nicht kaufen würden oder wollen, sie ebensfaals, wie gesagt, nach abgenommenem Fääl vor allen andern Frembden den nächsten Khauff dargzue haben sollen.

Item, wier begnaden sie auch, da3 sie jährlich soviel Weines einführen, bey sich ablegen la3en unndt zwische einander au3geben mögen, al3 Nodturfft unndt eigener Trunckh erheischete. Würden sie aber über dieses begrieffen werden, da3 sie einige Mas oder Seytl Christen oder Jueden über Landt oder auch den einheimbischen Nachbarn umb Geldt oder Geldeswerdt hiengeben, verkauffen oder auch zukünfftiger Zahlung borgen würden, so sollen sie nicht allein alle Wein, sondern auch überdie3 zwantzig Schock Groschen eins und de3 ander halben Theill in unnser fürstliche bischoffliche Cammer, denn anndern Theil aber denn Weinherrn unnser Stadt Crembsier verfallen sein.

Item, wir lassen ihnen auch gnädiglich zue, da3 sie vonn allerley Rindfüch soviel ihre Erhaltung erfordert, selbst schlachten mögen. Unnd nachdehm sie die Hindertheil für sich selbesam nicht geniessen dörffen, all3 sollen sie dieselben auf unnser Schlo3, jedes Pfundt, eso /!/ sey Khalb- oder Schepsenfleisch, per fünffthalben Pfennig, da3 grobe doch taugliche Rindfleisch aber per sechs Pfennig

bequem?

willkür?

(wans unns gefällig unndt Begehren) zue lassen unndt zu verkauffen schuldig sein. So sie aber anderwerts über Feldt oder in der Stadt was dergleiche[n] zue Abbruch der Fleischackerzunfft verkauffen würden, so sollen sie nicht allein in unnser Unngnad unnd Straff gefallen sein, sonndern auch alle3 das Fleiech ihnen benommen unnd in da3 Spital gegeben werden.

Item, weil auch hoch vonnöten, da3 ein richtige Ordnung zwischen ihnen gehalten werde unnd nicht ein jeder Jud seine3 Gefallenn3 unnsere unndt frembde Unterthanen au3sauge, sie auch selbest nicht von annderenn verfortelt dörffen werden, allso setzen, wollen und ordenen wir hiemith ernstlich, damith khünfftig ein Hauptregiester angerichtet unnd gehalten werde, inn welliches jede und alle Contract, so die Jüden mit Christen oder annderen eingehen unnd schlie3en würden, e3 sey in Lehens- oder Pfandt schillingssachen, ordentlich beschrieben unndt eingeleibet werden. Welliches Regiester oder Haubtbuech in seiner Gewalt unndt wiür haben soll, der, dehme wier es genedigst vergünnen unndt anbesehenn werden. Unnd der soll pflichtig sein, wann ein Jud einem Christen unnserenn Unnterthanen mith Bewilligung unnseres Haubtmanns wa3 darleihen will, da3 er solliche Darleihung sambt dem beredten Wucher oder Zins ordentlich inn da3 gemeldet Buech einschreibe. Ist es aber Sache, da3 sie einem frembdeb Unnterthan etwas darleihen auf Pfandt oder Verschreibung, so soll sollicher Unndterthan von seiner Obrigkheit eine besiegeldte Bewilligung haben unndt unnserem Haubtmann zu besser Sicherung darlegen unnd al3dann erst

die Darleihung inn da3 Hauptregister verzeuchnet werden, unnd soll dem Schreiber für seine Müche von jedem Thaler ein Pfennig einzuschreiben gezahlet, vom Au3leschen aber ein Heller gegeben werden. Unnd wir dehmnach alle Contact ordentlich verzeuchnet werden, so soll auch die Zahlung ihrer /!/ Prioritet unnd Fürzug haben. Würt aber ein Jud über diese unnsere Ordnung was wegkleihen oder auch selbst entlehnen unnd nicht erzehltermassen einschreiben lassen, so sollen alle solliche Gelder inn unnsere Cammer verfallen sein.Letztlich unnd schliesslich haben wir gemeldter jüdischen Gemein auf ihr unndterthäniges Anhalten unnd embsiges Bitten auch diese Gnadt ertheilen wollen (fürnemblich, weil sie es zuvohr auch in Gewohnheit gehabt), damit sie künfftig zwischen ihnen selbst Richter und Geschworne erwehlen möchten, doch volgendermassen:

Erstlich, auf da3 aller Fortl unndt Verdacht möchte verhüettet werden, so soll ein gantze Gemein zwischen sich selbst anfangen drey Wollbenambte unnd unbezüchte Personen erwehlen, welliche drey al3dann mit Eidespflicht nach dem jüdischen Brauch auf die Zehen Gebott geleget sollen werden. Zuedem Juden, da3 sie ein solliche Richter unnd zwen Geschworne erwehlen wollen, welliche nicht allein einander mith Sip- unnd Schwägerschafft nicht zugethan unndt verwandt seindt, sondern die auch der gemeine Nutz, Frommen unnd Bestes bedenckhen, Recht unnd Gerechtigkheit sterckhen und erhaltten, den Reichen als den Armen schützen, fürnemblich aber unn3 ihren Landtsfürsten trew, gehorsamb unndt unverdächtig sein sollen, welliche Richter unnd Geschwohrne sie nach angeregtermassen Erwehlung uns oder unnserem Haubtmann

fürstellen unnd umb genädige Bekräfftigung derselben anhalten sollen, werden wir nun befürdern, da3 sollicher new erwälter Richter untadelhafft wie auch die Geschwohrnen erbare Leute, so wollen wier gnädigist zu bekräfftigen. Im Faal aber wir oder unnsere Nachkhommen ahn sollicher erwelter Person einigen Tadel befünden würden, so soll uns bevorstehen, dennselben zu verwerfen unnd sie, die drey, Macht haben, ein anderen an dessen Stell zu erwehlen. Wann nun, wie gesagt, ein Richter erwöhlet unnd von uns bestettiget wirdt, so soll derselbige von der jüdischen Gemein in ihre Sinagog beleitet unnd der Aidt treu zu sein (wie oben vermeldt) vonn ihne abgefordert und genomen werden. Unnd bey solliches Bestettigung eine3 newen Vogts soll uns und unnseren Nachkhommen die jüdische Gemein zu Darweisung schuldiger Danckbarkheit zwölff Pfundt tauglichen Pfeffer zu praesentieren schuldig und verpflichtig sein.

Damith nun diesem allen unnd jeden Articeln, wie sie oben bekräfftiget unnd wir ernenten /!/ jüdischen Crembsierischen Gemein au3 fürstlicher Mildt unnd Güette krafft de3en theils auf da3 new ertheilet unnd au3gesetzt, theils auch wiederumb confirmirt unnd bestettiget, steiff nachgelebt unnd gehorsambet werde, al3 befehlen wir allen und jeden unnsern Haupt- und Ambtleutten, auch allen anderen unnsern Officieren, da3 sie mehrgemeldte Jueden bey dieser unnserer Gnad, Privilegio und Freyheit schützen, handhaben und weder selbest darwieder thuen, noch anderen zu thuen verstatten, so lieb jedem ist unser Gnad unnd fürstliche Zueneigung.

Dessen zue Urkhundt wir gegenwerttigen Genadenbrieff mit eigener Hand (unndt) unnterzeichnet /:L/ und (mit) unserem fürstlichen bischofflichen anhengenden Insigil bekrefftigen lassen. So gegeben auff unnserem Schlo3 Crembsier, dem sechszehenden Tag des Monaths Februarii im eintausentsechshundertunnd-sechsten Jahr.

F.C. v. Diettrichstein m.p.

Jo.Jacob Wackher von Wackhenfelsa

Canczler m. p. d)

Val.Lauben, Vicecancell. m.p.

SAKroměříž, sign. F III a 13/2; vgl.a.Peřinka, Kroměříž I, S.289-292; Peřinka, VMKroměříž, S. 161, 182; Wolny, Kirchl. Topographie III (Ol.II), S. 122; Frankl-Grün, Kremsier, S. 25 f. (fehlerhaft und unvollständig);

a) Kroměříž (Kremsier);

b) Oskol, heute Vorort von Kroměříž;

c) statt Begräbnu3;

d) folgt Übersetzerbeglaubigung:
"Das dieses Transsumpt mit dem wahren Original von Wort zu Wort in allen seinen Clausulis und Punctis gleichstimmig unnd an der Schrifft sowohl ahn Insigil unversehrt befunden worden, bezeugen wir, Burgermeister und Rathmanne der Stadt Crembsier, mit unnserm der Stadtgemeinen grösser Innsiegel.
So geschehen Preraw e) im Margkraffthumb Mährern, den 25. Januarii a/nn/o 1639."
fol. 4b Vermerk:
"Dem Regenten unndt Haubtman zu Krembsier umb Bericht undt Guetachten einzuschliessen. /.../
Olom/ouc/, 29. Jan/uar 1/639."
fol. 5b:
"/.../ Dem Regenten undt Haubtmann zue Krembsier mit diesem gnedigisten Bevelch zu überschicken, die Stellen sich darinnen ersehen undt dasselbe wohl examiniren,

benebens Erkundigung einziehen, wie sich besagte Juden die Zeit über sonderlich gegen den Christen verhalten undt ob sie denenselben nit mehr Schedt- als nuczlich sein, wie hoch man auch d/ie/selben mit jahrlichen Einkomen gemessen könne, alsdann hierüber ihren Bericht ~~neben angekönne, alsdann hierüber ihren Bericht~~ neben angehofften Guetachten, ob solche noch lenger in d/er/ Stadt zuzudulden, od/er/ ob es nit besser wehre, daß ihnen als wie zue Wien in d/er/ Vorstadt zue wohnen auferlegt würde, gehorsambsit Berichten sollen, p. [ro] germ. ac rever/endissi/m/o d/o/m/ino/ archid/[acono] ~~isecesine~~/ Olomuc/ensis/, 29. Jan/uarii 1/639. Jacob Pfendky."

e) Přerov (Prerau);

1607 X 24 II/Kroměříž 32

Kroměříž: Patent des František z Dietrichštejna für Benesch Judt, der geflohen war, nun aber besondere Vergünstigungen erhält, wofür er den bischöflichen Hof mit Lebensmitteln und anderen Waren günstig zu versorgen hat.

Wir Francz von Gottes Gnaden thuen khunndt undt zu wissen, alß für unß Benesch Judt angegeben undt nicht unbillich beklaget worden, wassmaßen er sich ohne Fueg und Recht auß unser Underthenigkheit fur ettzlich hingeflossenen Jahren aigenmechtig endtzogen undt anderst wohin begeben, hierunter doch zue vielen unterschidlichen Mahlen wiederkehret, sein Aufenthalt, so lang es ihm beliebt, zwischen andere Juden alhier in unser statt Crembsier gehabt undt sein Handell undt Wandell mit Kauf undt Verkauf anderen unsern Underthanen zum Nachtaill und ihrer Narung mercklichen Abkurczung wie auch unß selbest nicht zue geringen Despect geübet undt getriben habe. Welches Unfueg3 halber er unß dan in billiche Straff gefallen. Weill er sich aber demuettigist bittendt

und flehendt un3 zue Genadt undt Ungenadt ergeben, so haben wir au3 sonderer Erbarmung ihme solch sein Verbrechen zue Genaden gewendet undt nicht allein uber di3 kraft dessen unser Underthenigkait freygesprochen undt erlassen, dergestalt, da3 er künne, welcher Ortter wölle undt ihm beliebe, sondern auch soviel befreyet undt begnadet, das er mit seinen Handel3wahren frey sicher alhero kommen, dieselben wiederlegen undt er sey in freyen Jahrmarckten oder andern Wochenmaärckten offentlich faill haben, verkauffen undt sein Gewerb zwischen Christen undt Juden darmit füehren undt treiben möge undt künne ohne menigeliches /...[a]/ undt Verhindern. Fur solche Gnadt aber soll er hergegen, so lang wir leben, auch schuldig undt verbunden sein, allerlay Wahren, Tranckh oder essende Speisen, welche wir ihme zue un3er undt un3er Hoffwessens Notturft einzuekauffen anbefahlen, möchten, uns wiederumb in dem Wehrdt zuelassen, wie er solche Sachen selbst erkauft, doch mit beigerechnet Fuehren-undt Mauttkosten, so in billichem Anschlag geseczet sollen werden. Undt damit er diesem allem gewi3 nachleben wolle, soll er solches mit einem Aidt nach der judischen Gewonhait für ihrem Rabi undt zwen andern Juden betewren undt bekrefftigen, und das er sich hierinnen kaines Forttels noch Betrug3 gebrauchen, noch die Wahren uber dem Erkauft hoher anzihen oder schatzen, wie auch sich yede Zeitt, wan er mit dergleichen Wahren ankombt, bey un3 anmelden wolle. Wurde aber hierinne ainiger Falsch vermerckett undt vonn ihm begangen worden, so soll allaine diese Freylassung undt Begnadung nichts sein, sondern hirüber un3 mit

Leib undt Gutt verfallen sein? haben undt mit höchster Ungenadt gestraffet werden. Dessen zue Urkhundt wir obgemelten Benesch Juden di3 unser Patent mit un3erm fürstl. Secret undt eigner Handtschrift verfertiget mitzuethailen verschofft. So gegeben auf unserm Schlo3 Crembsier, den 24. Octobris anno 1607.

SAB-G83-68, n.SAK-Volná akta-1607/II; vgl.a.Peřinka, Kroměříž I, 295;
a) in der Matice-Moravská-Abschrift hier Leerstelle, wahrscheinlich im Original unleserlich;

1610 II/Kroměříž 33

Die Maut von Kroměříž wird um 50 fl. an einen Juden verpachtet, der vergeblich um Senkung dieses Betrages ersucht.

Peřinka, Kroměříž I, S. 295, n. SAK-01.Kop.-86 (1610), fol. 6a;

1613 II/Kroměříž 34

Die Juden von Kroměříž verschaffen dem Kardinal z Dietrichštejna 164 Lot Silber, das Lot zu 17 gr., also insgesamt 92 fl. mähr. 28 gr.
Sie kaufen Leinwand und Halbleinen um 121 fl. 23 gr. 1 den. für seinen Bedarf und schicken diese Waren nach Mikulov.[a)]
Sie liefern 6 Stück (štoučků) Schleier für Chorhemden der Kapläne um 19 fl. 15 gr., 15 Stück schlesisches Halbleinen für die Livreen und 24 Ellen Taft für die Strumpbänder der Edelknaben und Lakajen um 29 fl. 20 gr.
Die übrigen für die Livreen benötigten Dinge liefert allein Perlhefter žid aus Kroměříž für 15 fl. 4 gr. 1 den.

Peřinka, Kroměříž I, S. 294, n. SAK-Hospod. účty 1613;
a) Mikulov (Nikolsburg), okr.Břeclav (Lundenburg);

1613 II/Kroměříž 35

Ein namentlich nicht genannter konvertierter Jude erhält von Kardinal z Dietrichštejna 10 fl.

Peřinka, Kroměříž I, S. 299, n.SAK-Hospod. účty 1613;

1614 II/Kroměříž 36

František kardynál z Dietrichštejna kauft von der Witwe des Markus žid aus Kroměříž für 4 fl. 15 gr. Seidenzeug.

Peřinka, Kroměříž I, S. 295, n.SAK-Hospod. účty 1613;

1615 II/Kroměříž 37

Der Hejtman von Kroměříž will den Josef žid wegen seiner Schulden mit Gefängnis belegen, was der Bischof ablehnt. Wenn aber die Gläubiger die Schulden vor einem ordentlichen Gericht eintreiben wollen, soll ihnen der Hejtman behilflich sein.

Peřinka, Kroměříž I, S. 298, n. SAK-Ol.Kop.-92 (1615), unpag;

1616 II/Kroměříž 38

František kardynál z Dietrichštejna schreibt auf Ersuchen des Abraham Kojetínský žid und des Samuel Dřevohostický, beide aus Kroměříž, an Jan z Kunovic, er solle die Juden finanziell befriedigen, damit er selbst damit nicht länger belästigt werde.

Peřinka, Kroměříž I, S. 289, n. SAK-Ol.Kop.-93(1616), fol. 29a;

1617 II/Kroměříž 39

Vertrag über die Verpachtung aller bischöflichen Herrschaften:
/.../ Herrschaft Chropyně[a] an den Hejtman von Kroměříž und den bischöflichen Colmistr, die sich zwei Juden aus Kroměříž zu Kompagnions nehmen, für 10 000 fl. /.../

Válka, Hospodářská politika, S. 89, n. SAK-Ol.Kop.-94 (1617);
a) Chropyně (Chropin), okr. Kroměříž (Kremsier);

1617 VI 12
Mikulov: s. I/142;

1617 VI 13 II/Kroměříž 40

Mikulov: František kardynál z Dietrichštejna mahnt den Vratislav Bernart ze Stvovolě, der sich bereit erklärt hatte, dem Daniel žid aus Kroměříž seine Schulden bei ihm zu begleichen, aber die Bezahlung immer wieder hinauszögert.

Peřinka, Kroměříž I, S.297, n. SAK-Ol.Kop.-94 (1617), fol. 58b;

1617 II/Kroměříž 41

Der durch die jesuitische Mission zur Taufe gebrachte Michal žid, nun Baltazar, streitet mit der jüdischen Gemeinde in Kroměříž, die ihm seinen Sohn nicht herausgeben

will und sich damit verteidigt, der Jude habe den Juden aus Kroměříž vor seiner Taufe das Söhnchen gegen ein Entgelt, das diese ihm gegeben oder zu geben versprochen haben, abgetreten, was dieser aber leugnet.

Peřinka, Kroměříž I, S. 299, n. SAK-01.Kop.-94 (1617), fol. 62a;

Krumlov Moravský (Kromau), okr. Znojmo (Znaim)

1535 XI 10 II/Krumlov Moravský 1

Wien: Patent Ferdinads I. für die Juden Michael und Abraham aus Krakau, da3 sie in Mähren bei christlichen Schuldern die von ihrem Vater geerbten Forderungen eintreiben können.

List otevřený židuom.

My Ferdinand etc. Oznamujem tímto listem všem, že jsú na nás Michal a Abraham z Krakova židé vznesli, kterak by otec jich jménem Michal žid v Krumlově nedávno umřel a že mezi křesťany drahně by dluhuov pozuostáno býti mělo, kteréžto dluhy registry a zápisy tíž židé prokázati chtějí, prosíce nás poníženě, abychom jim list náš otevřený dáti ráčili, aby oni takových dluhuov spravedlivých jim po otci k vyupomínání náležitých právem dobývati mohli. I znaje my věc slušnú, vám všem poddaným našim markrabství Moravského ze všech stavuov věrným milým i jednomu každému zvláště poroučíme přikazujíc, kdyby se jmenovaní židé Michal a Abraham neb jeden z nich za zboží a grunty vaše zahodili a které z dlužníkův svých našli a právem viniti chtěli, abyste jim k tomu pomocni byli, aby dluhuov svých spravedlivých na nich dosáhnúti a dobýti mohli, jináč nečiníc. Dán v Vídni v středu před svatým Martinem léta 1535.

BD-dt. Nr.1265 (č. Nr. 1266), n. AMV-místodrž.-kop.13, S. 413;

1535 XII 10 II/Krumlov Moravský 2

Jan z Lipého zitiert Jošt Vyštinavý um 50 Pfund 12 gr., weil dieser seinen Untertanen aus Moravský Krumlov, Lev žid, eigenmächtig gefangengesetzt hatte.

Týž Jan[a] ut s/upra/ pohoní/m/ téhož Jošta[b] ut s/upra/ z 50 hr. 12 gr. če/ský/ch /.../[c] a t/u/ j/emu/ v/inu/ d/ávám/, že jest Lva žida, poddaného mé/h/o z Krumlova, vězel svévolně a to/h/o mi napraviti nechce. Zná-li se /.../[d]

SAB-A 3 (půh. Brno)-15, fol. 294 a/b;
a) z Lipého;
b) Vyštinavého z Petrovce;
c) unleserlich;
d) in margine: Smlúva;

1540 IX 21 II/Krumlov Moravský 3

Krumlov Moravský: Jan z Lipého a na Krumlově regelt den Weinschank und Weinhandel in Moravský Krumlov:

List, aby lidé s cizích hor do města vína nevozili.

My, Jan z Lipého a na Krumlově /.../, vyznáváme tímto listem /.../, že předstoupili před nás moudří a opatrní purkmistr a rada i všecka obec města našeho Krumlova, věrní naši milí, s pilností nám oznamujíc obtížnost svú i záhubu velikú města našeho, kterakž jest na ně tato léta předešlá přicházela z té příčiny, že jsou židé z vinohradův přespolních vína, z dluhův i kupovaná, do města našeho Krumlova na vína jejich sem vozili, skládali i vyprodávali a vinohrady oni i křesťané přespolní kupovali

a v ložunk vkládali, i statečnými a snažnými prozbami nás prosíce, abychom z milosti naší takovú obtížnost i záhubu v živnostech jejich s nich sníti a listem naším toho jim, erbům i potomkům jejich, aby taková svoboda přetržena byla, potvrditi ráčili, kdež my znamenavše jich snažnú a pokornú prozbu, dobrotivě souce k nim jako k lidem našim milostí nakloněni a před očima majíce jich pro slušnost a věrné zachování, a žádost majíce, aby v časích budoucích v časné živnosti a statku skrz takové obdarování tím liste/m/ a více rozmnoženi byli, a nám, erbóm i budoucím potomkům našim v potřebách lépe a dostatečněji poslouhovati a poplatkův našich odbývati a živnosti své provozovati mohli a jiní se pod nás táhnúti.

Z dobrým snažným rozmyslem z naší zvláštní milosti a při živnosti v předešlé jich prozbě sme je uslyšeli a takové nezvole a obtížnosti sme je vysvobodili a mocí tohoto listu vysvobozujeme a potvrzujeme tak, aby nyní, napotom a věčně žádný, buď křesťan neb žid, žádným obyčejem vymyšleným, buď k trunku neb jináče, žádného vína přespolního svobody žádné do Krumlova vézti neměl ani nevezl, toliko z vinohradův a z gruntův krumlovských od starodávna k městu přísluŝejících a který by znovu v těch horách vzdělali a zplodili a s těch vinohradův, kteří prve v ložunku a listem tímto zastiženi. Než jestli napotom který s těch vinohradův zase přes pole od města odprodán bude, znamenitě vyměňujem, aby více v ložunk městský zase vkládáni nebyli. Také vinohradův přespolních k mejtu aby žádný více již nekupovali. Pakli by kdo, buď křesťan nebo žid, mimo toto naše

obdarování jinak se zachoval a to přestoupil a kradmo jakéžkoli víno přespolní sem do města přivezl, ten a takový aby v trestání naše, nám, erbům a potomkům našim v nemilost upadl a to víno aby mu vzato bylo a k obci krumlovské obráceno, aby bylo pro opravu a dobré města našeho. Než událo a líbilo by se, že by někdo mezi nimi dům koupil maje vinohrady v jiných horách přespolních a přistěhoval se a připověděl, aby toliko ten rok ta vína s těch vinohradův tu k odbytí a k vyšenkování požíval, a po tom roce aby ty vinohrady odbyl a prodal nic sobě na pomoc neberouc. A slibujeme jim, erbům i jich potomkům sami za sebe, za erby a potomky naše, že jim v tom nejmáme překážeti žádnú mocí ani kterým obyčejem sahati, než při té vší svobodě je zachovati tak, jak svrchu psáno stojí, na věčné časy.

Tomu všemu na potvrzení i na zdržení a lepší jistoty pevnost, co se svrchu píše, svú sme vlastní pečet k tomu listu z naším jistým vědomím a vůlí přivěsiti rozkázali. Jenž jest dán a psán na Krumlově v outerý na den svatého Matouše Evangelisty léta od narození Syna Božího tisícího pětistého čtyřicátýho počítajíce.

SAB-G 2-231/4, fol. 9b-10b;

1547 II/Krumlov Moravský 4

Erbauung der Synagoge in Moravský Krumlov.

Flesch, Kromau, in: Gold, Mähren, S. 369; Flesch, Beiträge Kromau, S. 1;

1549 II/Krumlov Moravský 5

Vilém z Lipého a na Krumlově entscheidet in einem Streit zwischen Juden und Christen aus Moravský Krumlov, da3 die "Juden zur Steuer den dritten Teil beitragen sollen".

Flesch, Kromau, in: Gold, Mähren, S. 369, n. Registrum anebo knihy města Krumlova Moravského léta 1536 za ouřadu ty časy Adriána;

1567 XII 20 II/Krumlov Moravský 6

Pertolt z Lipého befreit die Juden davon, "zue meiner Notturfft alle Zeit Ro3 genugsamb auf ihren Futter zu halten und, wan es dj Notturfft erfordert, auf das Schlo3 oder wohin von mir oder meinem Pfleger aus Befelich meiner aus zue schicken", gegen eine Zahlung von jährlich 100 fl.

Flesch, Kromau, in: Gold, Mähren, S. 369, n. Herrschafts - A. Moravský Krumlov.

1570 II/Krumlov Moravský 7

Es stirbt der erste überlieferte Rabbiner in Moravský Krumlov, Josef Etling.

Flesch, Kromau, in: Gold, Mähren, S. 369; Flesch, Beiträge Kromau, S. 2 f.; vgl. David Gans, Zemach David für das Jahr 330 d. k. Z. (=1570);

1574 VI 16
Wien: s. I/76;

1588 I 30 II/Krumlov Moravský 8

Ivančice: Vergleich zwischen Václav Benešovský aus Jamolice und Hanz Yzachar aus Ivančice über die Bezahlung von Schulden, u. a. bei Rola židovka und Kofl žid aus Moravský Krumlov.

Narovnání Václava Benešovského z Jamelic[a)] s Hanzem Yzacharem.

Léta Páně 1588 v sobotu před památkou Hromnic, jakož Jan Yzachar, spolusoused města Ejvančic[b)], Václavovi Benešovskému, dvořáku v Jamolicích[a)], švagru svému po Anně, manželce téhož Václava, z domu Jana Yzachara podlé zápisův i účtu s ním učiněnýho, na díl její zadržel a zaseděl všeho 358 fl. 2 gr. 6 1/2 dn., kteréž Jan Yzachar podlé zápisův nebo rukojmové jeho zapsání beze všeho odkladu, nemajíc k těm roku žádného, položiti a zaplatiti jměl tak, aby Václav Benešovský věřitele neboštíka, předka svého Šebestjána Šerdyngera, také pokojiti mohl, i nemohouc týž Jan Yzachar s to býti, v té věci s dovolení/m/ rukojmí k Jeho /Mil/o/s/ti pánu našemu milostivému za ochranu a poručení milostivé i též také i přímluvu k věřitelům níže psaným téhož svrchu psaného neboštíka Šebestýna Šerdyngera žádal.

Kdež Jeho M/ilos/t pán prohlídajíc na obě strany tak, aby Honz Yzachar při statku svém bez nějaké těžkosti zůstati mohl a také Václav Benešovský o takové dluhy na ten čas nabíhán nebyl, a tak jest o tom Jeho M/il/o/s/ti pán židovce Role v Krumlově o zčekání 24 fl., Koflovi židovi odtudž 25 fl., též jemu 12 fl., Tetaurce z Dolních Dubňan[c)]

o 40 fl., kameníkovi do Hrubčic[d] za kámen pohřební o 20 fl. a Andrlovi Pekaři z Ejvančic[b] o 53 fl., šafáři z Budkovic[e] o 9 fl., učiní tohoto 183 fl., totiž do vánoc příštích zhovění učiniti i poručiti[i] a přemluviti se ráčil s tím doložením: Pakli by do vánoc takové dluhy se nezapravily, aby takoví věřitelové na verunky, kteréž by se od Hanze Yzachara kladby očekávaly, však Václav Benešovský, pokudž by s to býti mohl a jednoho nebdruhého věřitele svého mimo zápis tento aneb panské vyjednání zpokojil, buď na díle nebo docela, to na škodě a ujmě smívě aneb zápisu tomuto ani také uvolení Yzacharovému níže psanému, též i rukojemství za Yzachara, nebylo a býti nemá. A co se dotejče pana Melichara Herra z Znojma[f], ten též nemá na Václava Benešovského o dluh svůj 24 fl. podlé ujednání Jeho M/ilos/t/i/ páně psaného dříve nastupovati ani Kalous v Prostoměřicích[g] o 15 fl. upomínati, nýbrž až do s/vatéh/o Jiří nejprve příštího čekati a ztrpění jmíti. A summu nahoře psanou Jan Yzachar těch 358 fl. 2 gr. 6 1/2 dn. před Jeho /Mil/o/s/tí pánem a též Ejvančickými[b] Klementem Krepsem, toho času starostou, Jakšem Laštovicem, Jiříkem Polákem, Václavem Zlatníkovým, Abrahamem Pavlem a Pavlem Třebíckým, písařem důchodním hrubčickým[d], slíbil a uvolil se platiti Václavovi Benešovskému níže psaným spuosobem: předně od datum smluv těchto ve dvou nedělích pořád zběhlých dáti a položiti 58 fl. 2 g. 6 1/2 dn., při s/vaté/m Jiří léta tohoto 88 50 fl. a o vánocích téhož léta 50 fl., a což mimo to zůstane, týž Yzachar povinen bude ročně při vánocích po 50 fl. platiti až do summy nahoře psané vyplnění těch 358 fl. 2 gr.

6 1/2 dn., však titíž rukojmové, totiž Václav Frušaur, Šimon Moder, Jiřík Conar, v zápisu za Honze Yzachara v městských knihách zapsaní, v tom ve všem státi a z ničehož se vytahovati nemají, jako by při nejprvnějším zápisu poznamenáni a zapsáni byli, a taková smlouva pro lepší, jistší toho zdržení i také lepší pamět jest na poručení Jeho M/il/o/s/ti páně do knih městských rychtářských ejvančických[b] za Hanze Altyngera, toho času rychtáře, zapsána a tak utvrzeno, aby se, což se pokládati bude, pod tímto zápisem poznamenávalo. Act/um/ léta a dne svrchu psaného.[h]

SAB-G 10-375, fol. 50b-51a

a) Jamolice, okr. Znojmo (Znaim);
b) Ivančice (Eibenschitz), okr. Brno-venkov (Brünn-Land);
c) Dolní Dubňany, okr. Znojmo (Znaim);
d) Hrubčice, okr. Brno-venkov (Brünn-Land);
e) Budkovice, okr. Brno-venkov (Brünn-Land);
f) Znojmo (Znaim);
g) Prosiměřice (Prossmeritz), okr.Znojmo (Znaim);
h) folgen Quittungen über Zahlungen:

1588 II 19: .....58 fl. 2 gr. 6 1/2 dn.
1588 IV 23: .....50 fl.
1588 XII 25: .....100 fl.
"Z toho vydáno Khoplovi židu do Krumlova na dluh po nebožtíkovi Šebestyánovi Šerdingerovi podlé poručení pana Frydrycha Makxa, úředníka na Krumlově, 30 fl."
1589 XII 25: .....50 fl.
"z toho přijal Markl žid na místě Kople žida 20 fl."
1591 VI 10: .....10 fl.
1592 II 3: .....20 fl.
1592 IV 3: .....52 fl. /!/

i) im Original: poruczimiti;

1594 IX 28 II/Krumlov Moravský 9

Jan Pertolt z Lipého erlaubt den Juden von Moravský Krumlov gegen eine jährliche Zahlung von 40 fl., Wein in die Stadt einzuführen und unterm Reifen zu verkaufen.

Flesch, Kromau, in: Gold, Mähren, S. 369, n. Herrschafts - A. Moravský Krumlov;

1596 III 19
Ivančice: s. II/Ivančice 98;

1596 IX 9 II/Krumlov Moravský 10

Jan Pertolt z Lipého gestattet den Juden von Moravský Krumlov, am Sonntag Handel zu treiben und seinen Untertanen Geld zu leihen.

Flesch, Kromau, in: Gold, Mähren, S. 369, n. Herrschafts - A. Moravský Krumlov;

1596 XII 3
Ivančice: s. II/Ivančice 100;

1597 XII 6 II/Krumlov Moravský 11

Krumlov Moravský: Jan z Lipého befreit die Juden in Mor. Krumlov davon, Wolle aus den herrschaftlichen Höfen zu hohen Preisen kaufen zu müssen, gegen eine jährliche Zahlung von 80 fl.

Flesch, Kromau, in: Gold, Mähren, S. 369, n. Herrschafts - A. Moravský Krumlov, vgl. a. II/Ivančice 101;

vor 1600 II/Krumlov Moravský 12

Rabbi Jehuda Ahron Moscheh, Verfasser des 1613 in Prag erschienenen Buches VICHL MSchH, der Sohn des Chanoch Abraham Altschüler, wirkt in Mor. Krumlov.

Flesch, Kromau, in: Gold, Mähren, S. 369; Flesch, Beiträge Kromau, S. 2 f.;

nach 1600 II/Krumlov Moravský 13

Löb Darschau b. Mhrr Jecheskel Moscheh wirkt als Rabbiner in Mor. Krumlov. Später ist er Dajan in Prag, wo er 1639 stirbt.

Flesch, Kromau, in: Gold, Mähren, S. 369; vgl. a. Flesch, Beiträge Kromau, S. 2 f.;

1602 II 28 II/Krumlov Moravský 14

Ivančice: Vertrag über die Begleichung einer Schuld von 130 fl. zwischen Hans Sprenger aus Ivančice und seinem Gläubiger Lasarus Goldtschmidt Jud aus Moravský Krumlov.

Lasarus Goldtschmidt Jud von Krumaw[a)] und Hanns Sprenger Cardiwohner alhie.

Im 1602. Jahr, Donnerstags for dem ersten Sonntag in d/er/ Vasten /.../ sagt Hanns Sprenger Cardiwohner alhie, auf das er aufrichtiger Schuldt dem Lasarus Goldtschmidt von Krumaw Juden schuldig ist /.../ aihundt/ertunddreissig Taler, yeden 70 Kretczer gerechnet, dieselbe er verspricht, dem Juden alsó zu beczallen: Auf nechstkhunfftig Mitterfasten[b)] di3 1602. Jahres will er ime beczallen 30

Taler und dann auf Johannis des3 Tauffers Gedechtnu3tag[c] auch dieses 1602. Jahres aihundt/ert/ Taller. Anstatt Pergschafft verschreibt er Hanns Sprenger dem Lasarus Juden sein Hau3 und Gartten alhie in d/er/ Fischergassen am Eckh neben Jane Melczer ligend zu Pfandt. Ob aber obbemeltes Hau3 und Gartten nit frey und ledigs Guett dem Hannsen Sprenger zuegebürlich ist, so verschreibt er Hanns hiemit dem Lasarus Juden sein Hau3, darinn er wohnhafftig alhie in d/er/ Statt, zusambt allem seinem Guett auch zu Pfandt, so lang und viel, bi3 er den Juden völlig beczalle. So ine aber unterdessen Gott d/er/ Herr von dieser Welt erforderte, soll Jud von demselben Hau3 und seinem Guett völlig vor allen and/ere/n Geltern beczalt wer. Act/um/ ut supra.[d]

SAB-G10-375, fol. 118a/b;
a) Moravský Krumlov (Kromau), okr. Znojmo (Znaim);
b) 1602 III 13;
c) 1602 VI 24;
d) vgl. II/Ivančice 124;

1608 XI 25 II/Krumlov Moravský 15

Pertolt Bohubud z Lipého befreit gegen eine jährliche Zahlung von 15 fl. die Juden in Moravský Krumlov von der Verpflichtung, auf Wache zu gehen und mit der Gemeinde zu roboten unter der Bedingung, "dass wann ein Gewaldt der Feindt auff die Stadt kommen sollte, die Jüdische Gemein nicht allein mit Wacht und Gemeinderobotten, sondern auch Hab Guet vnd Bluet neben der christlichen Gemein stehen vnd behülflich seyn müsse".

Flesch, Kromau, in:Gold, Mähren, S. 369, n.Herrschafts - A.Moravský Krumlov; s. a. II/Ivančice 130;

vor 1612 II/Krumlov Moravský 16

Cahjim Feiwel b. Mhrr David Scharja ist Rabbiner in Moravský Krumlov. Er war Schwiegersohn des R. Jesaja Horovitz und Neffe des Sabbatai Schefftel b. Akiba ha-Levi Horovitz. Gestorben in Mladá Boleslav[a].

Flesch, Kromau, in: Gold, Mähren, S. 369; Flesch, Beiträge-Kromau, S. 2 f.;
a) Mladá Boleslav (Jugbunzlau);

1612 II 1 II/Krumlov Moravský 17

Pertolt Bohubud z Lipého befreit gegen eine jährliche Zahlung von 13 fl. die Juden in Moravský Krumlov davon, im Sommer wöchentlich dreimal und im Winter viermal pro Woche das Schlo3 auszukehren, sowie davon, dreimal jährlich Jagdrobot zu leisten.

Flesch, Kromau, in: Gold, Mähren, S. 369, n. Herrschaftsarchiv Moravský Krumlov;

1613 IX 28 II/Krumlov Moravský 18

Moravský Krumlov: Pertolt z Lipého bestätigt der Stadt Moravský Krumlov ihre alten Weinprivilegien.

Wir Pertold Bohubud von der Lyppe undt auff Mährisch Cromauw /.../ sambt un3eren Erben undt khünfftig/en/ Nachkhommenen un3ern Herrn undt Regierern, un3erer Statt Cromau, thuen kundt mit di3en Brief vor jedermäniglichen, so solchen sehen od/er/ le3en heren werden, d/a/3 vor uns erschienen seind vorsichtige Bügermeister undt Geschwohrne, auch die gantze christliche Gemein, unserer Statt Cromau, unsere liebe getreye Unterthane, uns ihre Beschwernus undt

gros3e Ruin dieser unser Statt, so auf sie diese vorige Jahr khommen seye, demütigist vorbringend, undt dieser Ursach, d/a/3 die Jueden Inwohnere undt Cromawer Unterthane unsere, habende Brief oder Begnädigung von Ihro G/na/d/en/ hochseligisten Andenkhens, Herren Johann von der Leipp, unsern allerliebsten Herren Vatter, unterm dato des 1594. sten Jahrs, Mitwoch an Tag s/an/cti Wenceslay[a)], neben solchen Brieff, unterschiedliche Wein au3 denen fremden Weingartten, entweder khauffte oder stadt einer Schuldt genohmbene, anhero in die Statt Cromau frey undt sicher führen, in ihren Hay3ern auch andere Orts, wo sie die Kheller gedinget, abzuleg/en/ die Macht haben khenten, undt dieses ohne aller Verhindernus der christlicher Gemein, also wie dieser Brief oder Begnadung in sich begriefen undt clausuliret. Wann danen aber obbesagte Begnadung ihnen Jueden wieder d/a/3 Privilegium oberwändten Burgermeister undt Geschworenen, wie auch der gantzen Gemein un3erer Statt Cromau zum gros3en Schaden ertheilet worden: nicht mit einig demitigister Bitte besagter Burgermeister, Geschwohrner, auch gantze christliche Gemein, uns gebetten haben, wür wolten in Ansehung ihrer Beschwärnus undt Ruin, au3 Gnaden, al3 regirender Herr der Statt Cromau solche, ihnnn Jueden ertheilte Freyheit, über Einführung der Wein in diese unser Statt Cromau aufbehalten und ca3iren, undt sie Burgermeister, Geschwohrne, auch gantze christliche Gemeinde, bey ihren vorig-uralten Begnadung, ihnen auf eine Zeith von hochseelichisten Andenkens Ihro Gnaden, Herren Johann von der Leipp, Obermarchal in Königreich Böheimb, unseren Herren Gros3vattern gegebenen[1)], dessen

1540 IX 21

Datum Cromau des 1540. Erichtag am Tag s/an/cti Mathaei des Ewangelisten, conserviren möchten, alwo wür ihre gehorsamb- und demütigiste Bitte vernehmende, guetwillig zu ihnen, al3 unsern unterthanig/en/ Leithen geneigt seind, undt ihren Gehorsamb in unsern Augenschein genohmben, wie sie geg/en/ unsern Vorfahrern, also auch gegen uns getreilich sich verhalten, bittende auch in zukünfftiger Zeit durch solche unsere Begnadung in ihren Nährungen di3e leichter sich mehren, uns in un3erer Notturfft genugsamber bedienen, ja auch andere unter uns sich zu ziehen grö3ern Lust haben möchten. Des3en glaubwürdig/en/ Bericht erlangend, welcher Gestaldt besagte Jueden Cromawer Inwohnere neben solcher Begnadung von unsern allerliebsten Herren Vatter hochseeligister Gedachtnus, über Einführung der Wein ihnen gegebenen Begnadung sich nicht verhalten, sondern dergleichen Wein, da sie es in die Statt gebracht undt in ihren Hey3ern undt Khellern abgelegt, selbte nicht also in Ganczerheit, wie solche ihre Begnadung, au3gemes3en au3 der Statt au3geführet, sondern unter ihnen undt in ihren Hey3ern, theils wie sie selbst au3getrunkhen, also auch anderen ma3weis verkhaufft undt dergestaldten die Wein verderbt, undt wa3 ihnen verblieben, solche, weme sie gesehen, von Cromaw Gewach3 oder Wein au3 der Statt verkhaufft. Wes3enwegen die Weinkhauffer anhero sich nicht mehr gezog/en/, undt wür unsere Wein, wie auch die Cromawer Nachbahre, unsere Unterthane, die ihrige nicht forthbringen/ khennen, undt dardurch unsere Rendten geschwechet, auch sie Nachbahren nicht gering/en/ Schaden genohmben. Undt dahero vernehmend wür solche vorn angeczogene glaub-

würdige Ursachenn nicht wohlend, d/a/3 selbte noch ferner geschehen soldten mit gueter unser Resolvir undt absonderlicher Gnade, undt zu ihnen Burgermeister, Geschworhnen, auch gantzer christlicher Gemeinde, unserer Statt geneigt seind, haben wür in vorn angezogener Bitte sie erhöret undt von solcher Beschwernus erlest, undt crafft dieses Brieffs erle3en. Und undt /!/ diesen vorn angezogenen Articul, welcher ihnen Cromawer Jueden in anno 1594, Mitwoch am Tag s/an/cti Wenceslai von Ihro Gn/aden/ un3ern Herren Vattern hochseeligister Gedachtnus, über Weineinfuhr ertheilet worden, (weillen sie sich darnach nicht gehalten, undt ihnen selbsten solchen durchgeries3en undt verderbt:)gantz undt gahr verderben, tödten undt verwerfen, also auf es gleich a dato dieses unsern Briefs kheine Macht mehr haben, undt sie Juden Cromawer Ihnwohnere mit solchen Articul hietten undt neben solchen von dieser Zeith kheine Wein mehr au3 frembden Weingartten, undt unter die Statt Lo3ung nicht gehörig/en/, noch erkhaufften oder auf wa3 Wei3 von nimanden genohmbenen in die Statt Cromau nicht führen noch tragen khenen, noch solche Macht haben, iezt, undt auf künfftig ewige Zeith; sofern aber in diesen, er seye auch, wer er wolle, Jud oder Christ, sich unterstehen, undt einen frembden Wein in die Statt Cromae, es seye zum Trunkh oder zu einer ander Notturfft, einführen oder tragen möchte, der solle in eine Pöen und Straff, uns, auch Erben, undt künfftig/en/ unsere/n/ Nachkhombend/en/ zahlen, der Wein aber zu der christlichen Gemein zum Guetten undt Reparierung dieser unser Statt genohmben undt angewendet werden

Ltatuir
E 67-12-87

V? sic.
sieht aus, wie wenn drei
Punkte folgten?
E 67-12-88

solle, dergestalten, wie schon vorn angezogene ihre vorige Begnadung, welche ihnen von Ihro Gn/aden/ Herren von der Leypp hochseeligister Gedachtnus, Obermarchal in Königreich Boehemb, un3ern Herren Gro3vattern, seind gegeben word/en/ und welche mit die3en un3ern Brieff nicht verderbt, sondern in ihrer Gantzheit undt Statuir gelas3en, ja auch mit die-3em Brief confirmiret worden, vor welche Gnade undt von uns erzeigte Liebe sie, obbesagter Burgermeister, Geschwohrne, wie auch gantze christliche Gemein die3er unser Statt Cromau, haben sich verwilliget vndt verwillig/en/, auch unsere Erben undt künfftig/en/ nachkhommenden Herren undt Regirern dieser Statt Crommau auf khünfftig/e/ und ewige Zeith, zwantzig fünff Gulden, vor einen Gulden drays3ig Groschen, undt vor einen Groschen sieben gerechnet, zu geben undt bey iedens/an/cti Georgi Tag in un3ere Rendten abzufiehren. Hirowegen d/a/3 obbesagte Burgermeister, Geschwohrene undt gantze christliche/ Gemein un3erer Statt Cromau iezig undt künfftige bey diesem allem, was hierinnen begriefen, undt von uns befreyet, auch mit die3en un3ern Brief willig undt frey confirmiret gehalten werden, undt in die3en von uns, un3ern Erben undt künfftig/en/nachkhombend/en/, auch regirenden Herren der Statt Cromau, auf kheine Wei3 von kheinem lebendig/en/ Mentschen nicht verhündert werd/en/ wür allerhöchst besagter Perthold Bohubud von der Leypp mit un3ern Erben undt khünfftig/en/ Nachkhommenden vor solches Versprechen. Zur Urkundt allem diesem, wa3 in diesem Brieff geschrieben, un3er Insigil mit un3ern aigenen Wies3en und Wüllen, zu diesem Brief auftrukhen undt hangen befohlen, undt in selben [!]

mit aigener Handt untergeschrieben.

Geben undt geschrieben am Schlo3 Cromau, nach unsres Heylandt Geburth des aintau3endsechshundertdrayzehenten Jahrs, am Sambstag s/an/cti Wenceslay. /...[b]/

SAB-G2-231/11 (dt. Übersetzung des 18. Jahrhunderts), S. 1-8; č. Text: SAB-G2-231/4, fol. 11a-13b;

a) 28. September;

b) folgen Unterschriften;

Kunovice, okr. Uherské Hradiště (Ung.-Hradisch):

1592 ff. II/Kunovice 1

Urbar (Uherský Ostroh)

SAB-G10-689, fol. 120b; SAB-G371-Uh.Ostroh 1592, S. 22;

Kyjov (Gaya), okr. Hodonín (Göding):

1528 V 8 II/Kyjov 1

Mandalena z Lomnice zitiert Königin Maria um 400 fl. ung. weil Zuzanna, Witwe des Martin Žídek aus Kyjov, ihr nicht ihren durch ihren Gatten versetzten Schmuck zurückgeben will.

Mandalena z Lomnice pohoním najjasnější kněžnu paní Mariji, uherskú a českú královnu a markrabyňu moravskú etc., z dědin i z zástav etc. ze 400 fl. červených uherských a tu Její Milosti vinu dávám, že nebožtík pan Heralt Kuna z Kunštátu, manžel muoj, zastavil jest Martinovi Žídkovi klenoty mé v Kyjově, holspant a na něm 27 prstenů a lot perel velikých, a Zuzanna, manželka pozuostalá po Martinovi Žídkovi, statek jeho držíc, toho mi navrátiti nechce a Její M/ilos/t královna Zuzannu k tomu jměti neráčí, aby mi mé klenoty vráceny byly. Zná-li se /.../[a)]

SAB-A 3 (půh.Ol.)-14, fol. 86b (alt 64);
a) in margine: Odložen z hodných příčin. Umrli.

1600 IX 19 II/Kyjov 2

Praha: Rudolf II. an den Unterkämmerer des Markgrafentums Mähren, er solle sich der Juden annehmen, die bitten, daß sie wieder ohne Behinderung in Kyjov Handel und Gewerbe treiben können.

AMV-Morava-4400;

1607 II/Kyjov 3

Erbauung der 1852 beseitigten Synagoge. Der Friedhof stammt vom Ende des 16. Jahrhunderts.

Lieben, in: Enc. Jud. VII, S. 114;

1609 II/Kyjov 4

Kyjov: Die Judengemeinde Kyjov an Erzherzog Matthias von Österreich als Markgrafen von Mähren, er möge ihnen ihr Wohnrecht in Kyjov bestätigen und die Übergriffe gegen sie in Österreich abstellen.

Durchleuchtigister, gros3mechtigister König und Erczherczog zu Österreich. Genedigister Fürst und Herr. Eur künig/lichen/ M/ajestä/t erwid/ern wir/ hiemit gehorsamist, wa3massen [wir] über 100 Jahr zu de3 Stättlein Gaya Erkauffen helfen und bi3hero aldo gewont, wie dass wir dise Stundt daselbst heu3lich siczn und unser aigenthumbliche Heu3er, Hoffstedt und Weingarten haben, entz/w/ischen alle Herrn Forderung und Gaben geraicht, dannenhero es hivor der röm/isch-/kay/serlichen/ M/ajestä/t und nunmehr Eur königlichen/ May/estä/t und sonst ainigen sondern Herrn nit gehörig noch aigenthumblich, unser Handlung, Gewerb und Handtierung in Märhern mit Wahren getriben, und alle Czeit gewöhnliche Pas3brief, d/a/3 wir sicher und unverhind/er/t in Österreich hinau3 bey den Mauthen durchkhomen, un3 ertheilt worden. Wann aber, gnedigister Khönig, an ieczo da3 Marggrafthumb Marrhern dem Hau3 Össterreich incorporirt, und wir gleichsamb hieher handlen wöllen, aber ausser dero gnedigisten Verwilligung, un3 solches nicht passiert

wierdet, also langt an Eur kön/i/g/liche/ M/ajestä/t unser und/er/thenigist und gehorsambistes Bitten, un3 Freyheit dahin zu erthailen, da3 wir sicher heu3lich siczen, allermassen wir zu Geya ruebig /!/ und vorderist wir gesessen ains, [1] im andern ohne Pa3brief hieher in Österreich gegen Raichung der Gebühr in den Mauthen mögen handeln und wandeln, daneben unser alt habendte Freyheit confirmirn. Solche erczaigte landtsfürstliche Gnadt wollen wir die Zeit unsers Leben3 mit unablessigem Gebeth zu Gott umb dero glückhseligen Regierung zu verdiennen in kein Vergessen stellen, un3 gehorsamist bevelhent.

Eur kön/i/g/lichen/ M/ajestä/t unterthenigist und gehorsamist N. die arme Judengemain zu Gey bey Reitsch[a] in Märrhern.[b]

AMV-Morava-5756, fol. 4a/b;

a) Uherské Hradiště (Ung.-Hradisch);

b) Adresse: An die kön/i/gl/iche/ May/estä/t Herrn Matthiasen, König zu Hungern und designirten zum König in Beheimb, Marggraven in Märrhern, N. die gancze Judengemein zu Gey bey Rätsch /.../
Von anderer Hand: A.

1609/1610 II/Kyjov 5

Kyjov: Erwiderung der Judengemeinde zu Kyjov an Karel Haugvic z Biskupic, Unterkämmerer in Mähren, auf eine Supplikation der christlichen Bürger dieser Stadt, ihnen die Ausweisung der Juden zu gestatten.

Vaší Mi/los/ti, vysoce urozený pane, pane náš milostivý, od Pána Boha všemohoucího V/aší/ M/ilosti/ dobrého

zdraví a více šťastného panování za mnohá léta na svých modlitbách žádáme. Přitom V/aší/ M/ilosti/ ve vší poníženosti pokorně prosíme, že nám chudým a potřebným židům v tom za stížné jmíti neráčíte, že se k Vaší Mi/los/ti jakožto k ochránci svému utíkáme, V/aše/ M/ilosti/ milostivý pane, j/es/t toho na tuto důležitú příčinu a potřebu, netajíme té věci před V/aší/ M/ilostí/, milostivý pane, že to račte v dobré paměti jmíti, jakou suplikací naši páni kyjovští J/eho/ M/ilosti/ K/rálovské/ jsou dodali, dotejkající se nás židů při témž městě bydlejících, na kteroužto suplikací jich na poručení V/aší/ M/ilosti/ jsme dodali svou odpověď, i poněvadž ty věci V/aší/ M/ilosti/, milostivý pane, až posavád zůstávají, tak při V/aší/ M/ilosti/ až do dalšího o tom V/aší/ M/ilosti/ poručení, milostivý pane, netajíme té věci před V/aší/ M/ilostí/, že naši páni mezi tím ráčili sou před sebe vzíti některé věci, kteréž jsou a bejti by mohly nám k veliké škodě, tak že bychom nikoli nemohli obstáti, jmenovitě v těchto věcech: První, že sou ráčili dáti vyvolati den trhový, kterýž býval od mnoha desáti let v pátek, a nyní aby bejval v sobotu, okazujíc nám toho příčinu, že toho obec žádá, skrze suplikací sou dodali na rathouz, v kteréžto suplikací že sebe obec stěžuje na nás, že sme jim na škodu v trzích, protož že toho obec žádá, aby ten trh, který býval v pátek, aby nyní býval v sobotu, okazujíc na privilegija, která mají od Jich Mi/los/ti Král/ovské/, a my jsme pánům našim dali na to jejich nám oznámení tuto odpověď, že my nemáme o tom žádné vědomosti, kdo by z našich židů bejti chtěl na škodu obci, byl-li by

kdo v tom nalezen, poněvadž mají moc, že mohou takového trestati podlé uznání jejich, a v tom sme se jim ohlásili, aby nám oznámili, kdo by to činil, že bychom i my sami mezi sebou chtěli takového trestati.

Druhé, milostivý pane, i v této věci činí se ná/m/ zápověď, abychom nechovali žádný hospodář nic více než jednu krávu, a hofer aby nechoval žádnej, příčinu toho ukazují suplikací od obce dodanou, že ti, kteří ná/m/ nosí trávu, že jim kradou na lukách i v zahradách trávu. My jsme jim dali na to tuto odpověď, že my o tom žádné vědomosti nemáme, byl-li by kdo v tom postižen, že by jim škodu činil, že mají moc, aby takového trestali, nebo my, milostivý pane, my máme smluvené, někteří sou domácí a někteří sou přespolní, kteří ná/m/ přinášejí trávy dobytkům našim, které my k svej vlastní potřebě pro obživení manželky a dítek našich chováme, a ne pro žádný zisk, jakož toho všeho suplikací naše, kterou sme našim pánům dodali, a Vaší Mi/los/ti ji také k uvážení příležitě vejpis z ní dodáváme, z níž ráčíte patrně moci porozuměti, čeho jsme při nich žádali a več jsme se jim uvolovali.

Třetí, že nám za právo dají, abychom nebrali od žádných našich dlužníkův vína v hrozních, okazujíc nám stará rýstra, která sou před sta a sedmi léty sepsá/na/. My sme jim na to dali tuto odpověď, že máme na to od starých pánů pod pečetí městskou, že možeme z dluhu vzíti a z jedné každé bečky po 5 gr. bílých dáti zkladnýho, a tak tímto naším uvolení/m/ se jim víceji, nežli sme byli povinni, při tom sme jich žádali s vší ponížeností, aby nás zanechali

při těch věcech, kterýchž sou naši předkové s jejich předky užívali, poněvadž předkové naši s jejich předky, jakž jejich suplikací ukazuje, společně byli nápomocní, aby mohli bejti vyplacení k ruce J/ejich/ M/ilosti/, oč však sme nic nemohli při nich zjednati, potomně sme jich žádali za rok k vyslyšení a té věci uvážení před V/aší/ M/ilostí/, poněvadž nám ukazují na suplikací v dobrém podanou, a my sme také svou suplikací proti té suplikací podali, toho žádajíc při našich pánich, aby nám byl rok položen před Vaší Mi/los/tí toho k vyslyšení, nemohli sme toho ničeho obdržeti, nýbrž v outerý minulý trh dali vyvolati a nám poručeno, abychom dobytek prodali, každý hospodář co více má přes jednu, jestli neprodáme, že nám bude pobráno do dvoru obecního.

Proto V/aše/ M/ilosti/, milostivý pane, my chudí poddaní J/eho/ M/ilosti/ K/rálovské/ ve vší poníženosti pro nejvyššího Pána Boha pokorně prosíme, že nás v té věci milostivě ochrániti ráčíte, poněvadž sme my při tom poctivém městě podlé jiných sousedů mnoho zlého přetrpěli a téměř o všecky naše statky sme přišli a mimo naše povinnosti mnoho sme činili, chtíce pokoje užíti při naší vrchnosti a při obci poctivé, jsme k Vaší Mi/los/ti té celé dověrnosti, že tato naše ponížená žádost nám od V/aší/ M/ilosti/ milostivě naplněna bude. S tím V/aši/ M/ilost/ Pánu Bohu všemohoucímu v ochranu poroučíme a za milostivou i také laskavou odpověď žádáme.

Vaší Mi/los/ti poníženě ve všem poslušní všecka obec židovská z města Kyjova.[a)]

AMV-Morava-5756, fol. 12a-13b;
a) fol. 13 b unterer Rand hebräische Notiz (Übersetzung):
A) Abschrift Socholnovs an den Unterkämmerer.

1610 I 22 II/Kyjov 6

Wien: Befehl der böhmischen Kammer an die von Kyjov, auf die Supplikation der dortigen Juden zu erwidern.

Opatrní věrní naši milí. Čeho při nás všeckna obec židovská z města Kyjova skrze přiležící suplikací svou v ponížené poddanosti dosáhnouti žádostivi jsou, tomu z ní obšírně porozumět moci budete. I chtíce my o tom dříve, nežli bychom k čemu povolávati ráčili, vědomost jmíti, vám dostatečně poroučeti ráčíme, že neprodleně a beze všech odkladův nám na takovou supplikací a odvolání jich dokonalou a gruntovní správu svou, tak abychom v té příčině se dále jak resoluirovati věděti ráčili, učiníte. Nebo na tom jistou a konečnou vůli naši královskou naplníte.

Dán v městě Vídni etc.

Kyjovským.[a)]

AMV-Morava-5756, fol. 5a/b;
a) in tergo: Befelchs Copy B;

vor 1610 V 28 II/Kyjov 7

Kyjov: Kopie einer Antwort derer von Kyjov an König Matthias.

Nejjasnější a velikomocný králi, pane náš nejmilostivější. Jakož jste nám času zimního 22. dne januarii milosti-

vě psáti a poroučeti ráčili, abychom správu svou V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ na suplikací židův našich, což jsou tak užíti žádali, v poníženosti učinili, což na onen čas nemohouce tu věc tak naspěch vyhledati, abychom V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ dokonalou a gruntovní správu na jejich suplikování dáti mohli, až dosavád do šťastného příjezdu V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ do Margkhrabství moravského k odkladu přišla. Kdež přidané V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ zanášejí, že jsou se spolu s nimi před léty šestdesáti k ruce slavné a svaté paměti J/eho/ M/ilosti/ císařské Ferdynanda, pana děda V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/, vypláceti pomáhali.

Druhé, že vinohrady své mezi našimi mají a že handle své svobodně mezi námi provozovati nemohou, žádajíce V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ za to poníženě, abyšte jim na to jisté potvrzení dáti ráčili.

Na to V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ v poníženosti pravdivě oznamujeme, ačkoliv se předkové židé naši, jichž toliko v 11 domích jest, pomáhali otce J/eho/ M/ilosti/ císařské svaté paměti spolu s námi vypláceti, však z jich, z těch jistých židův, dítek ani vnukův jejich žádných víc není, než těch, kteří se pod tím tak přizvezli a bez odpovědí k nám přibrali, a ti až posavád tu zůstávají, žádnými takovými velikými handli přespolními, než vlastně těmi domácími handli, které ne jim, než spolusousedům našim náležejí, se obírají a na škodu těchž našich sousedův provozují.

Druhé, dokládati a V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ spraviti smějí, že vinohrady své u nás mají, že tu také se jim

nějaké přetržení a zavírání živnosti činí. V tom artykuli V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ jsou tíž židé velice štědře spravili, neb toliko jeden žid na gruntech kyjovských kousek vinohradu má, který jemu nikdá ode 3 neb 4 vědrů /!/ vína nedává, ale pod tím židí naši zapověděvši oni sobě vína naše bráti a píti, sami je přes pole hned na vinohradích v hrozních skupují, přivezený presují a mezi sebou potutlně na škodu všem obyvatelům šenkují, skrze což berně V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ i k zemi náležející přes celý rok nemálo ucházejí.

Na ty pak jejich handle a šenky i vyholdování každodenní po vesnicích okolních a skupováním obilí, maje to vše na svobodný trh do města přinešeno a přivezeno bejti, že oni to prve vybĕhali, jest nám všem obyvatelům těžko přehlídati, k V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ ve vší ponížené oddanosti se utíkajíce, za to pokorně a poníženě V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ prosíme, že nám toho ne tak, abychom jim ty handle zastavovati mohli, nýbrž abychom jich do konce od nás vybýti, a grunty jejich davše šacovati, zač by spravedlivě stály, lidmi křesťanskými a řemeslníky osadili (poněvadž v žádným městě V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ v tejto zemi náležející nejsou) milostivě příti, propůjčovati a nás tak, jakž jiná města V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ v této zemi to sobě dané a propůjčené mají, majestátem V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ na to potvrzovati ráčíte, tak aby raději v témž městě Kyjově hodnostejný lid, kterýž by se spolu s nimi v církvi svaté srovnával, na místě jejich osazován byl; na tom V/aše/ K/rálovská/ Milosti vĕc spravedlivou, Bohu líbeznou a nám,

vší obci, užitečnou vykonati ráčí. Za čež nebeský Pán Bůh Vaší Královské Mi/l/o/s/t/i/ zde čestně a potom věčnou hojnou odplatou bejti ráčí. V ochranu V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ se poddávajíce, za milostivou a laskavou odpověď V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ ve vší poníženosti prosíme.

V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ ve vší poníženosti věrně a poslušně poddaný purgmister, rada i všeckna obec města Kyjova.

Tato suplikací jest vypsána z tej suplikací slovo od slova, která židům kyjovským od J/eho/ M/ilosti/ pana podkomořího Marg/krabství/ moravského jest odeslána. Act/um/ na Rokytnici 28. dne měsíce máje léta 1610.[a)]

AMV-Morava-5756, fol. 6a-7b;
a) fol. 7b hebräischer Text (Übersetzung): Abschrift eines Schreibens des Unterkämmerers, die geschrieben hat Ica s.l., an den König, seine Pracht soll glänzen, und er gab den Befehl, darauf zu antworten, und sie antworteten. (Bezieht sich auf das folgende Dokument!).
Lit. C;

1610 V 28 II/Kyjov 8

Rokytnice: Karel Haugvic z Biskupic a na Linhartových, Unterkämmerer des Markgrafentums Mähren, an die Juden von Kyjov wegen der Antwort der Bürger von Kyjov auf ihre Supplikation.

Karel Haugvic z Biskupic a na Linhartových etc., podkomoří Margkrabství moravského etc.
Židé kyjovští, moji milí, příležitě vám odsílám suplikací od purkmistra a rady města J/eho/ M/ilosti/ Královské

dodanou, z kteréž, co sobě do vás stěžují, dáleji vyrozumíte etc. I budouce mně od J/eho/ M/ilosti/ K/rálovské/ milostivě o tom poroučeno, abych, té věci vyrozumějíc, z dobrým zdáním J/eho/ M/ilosti/ K/rálovské/ a z ouřadu svého podkomořského o tom dostatečně poroučím, že tím nemeškajíc, na túž suplikací Kyjovských místnou a spravedlivou správu učiníc, mne jí odešlete. Dat/um/ na Roketnici [a] 28. dne měsíce máje léta 1610.

P.S. Příležité psaní dodáte panu purgkmistru a radě města Kyjova.[b]

AMV-Morava-5756, fol. 8a/b;
a) Rokytnice, okr. Přerov (Prerau);
b) fol. 8b Adresse: Židům kyjovským mým milým k spíšnému dodání.
Von anderer Hand: D.

nach 1610 V 28 II/Kyjov 9

Kyjov: Die Judengemeinde zu Kyjov an den Unterkämmerer des Markgrafentums Mähren, Karel Haugvic z Biskupic, in Erwiderung auf dessen Schreiben vom 28. Mai 1610.

Vaši Milosti vysoce urozený pane, pane a nám milostivě a laskavě příznivý, od všemohoucnýho věčnýho Boha Vaší /Mil/o/s/ti i všemu slavnému rodu štěstí, zdraví a šťastnýho panování za prodloužená léta vynšovati a žádati nepřestáváme.

Na milostivé poručení Vaší /Mil/o/s/ti, kteréhož jest dat/um/ na Rokytnici 28. dne máje, k odpovědi, abychom Vaší /Mil/o/s/ti správu na supplikací pánův našich kyjov-

ských dali, nemohouce k tomu tak spěšně dospěti pro některé své zaneprázdnění, i Vaší /Mil/o/s/ti, že ste ráčili při soudu v městě Holomouci bejti, předně kdež dokládají, že sou se spolu s nimi před lety 60 k ruce slavné a svaté paměti Jeho /Mil/o/s/ti císaři Ferdynandovi předkové naši vypláceti pomáhali, dokládajíc, že sou toliko v jedenácti domích byli, kteří sou se spláceti pomáhali, a že by jich s toho rodu žádného při témž městě nebylo, Vaší /Mil/o/s/ti v pravdě oznamujeme, že jest mezi námi tak mnoho, a neníli víceji, z rodův předkův našich nežli mezi nimi, kteří na těch domích zůstáváme. Co se mimo těch 11 domů dotejče, které v držení máme, to z vůlí pánův našich kyjovských máme, sme se vosazovali a platy z nich k vobci spravujeme a dáváme, kteréžto domy všecky na rathouze v registřích zapsány máme s vůlí všech pánův.

Druhé dokládají, že bychme mezi nimi vinohradův neměli, v tom ještě stojíme, že vinohrady své mezi nimi máme v těch horách na gruntech cizích i domácích, kdež i oni mají, a takové vína s těch vinohradů sobě domů vozíme tím vším spůsobem jako i oni. Co pak zdluhův více od lidí béřeme, na to od nich pod pečetí jejich nadání máme a platy z nich podlí téhož nadání spravujeme, takové pak vína že bychme šenkovati jměli a jim tím překážku činiti i tolikýž Jeho knížetcí Milosti platy ucházeti jměly, tomu odpovídáme, že takových domů žádných mezi námi není, v kterejchž by se pod víchem šenkovati anebo potutedlně dávati jmělo, toliko co k svému trunku potřebujeme, a takové platy, kterejmiž bychme J/eho/ V. K/rálovské/ Milosti povinni

byli jako jinejmi, poněvadž jiné platy, z kterejchž nás upomínali, jich sme spravovali, kdybychme tím byli povinni, mohli nás k tomu míti, čemuž bychme odepříti nemohli, poněvadž nás při tom nechovali, jináče jsme se nedomnívali nežli tak, že tím povinni nejsme, a taky od 8 nebo 10 let nenijak od nich vína nepijeme.

Strany handlů, kdež dokládají, že v obilí a v jinejch věcech jim překážku, velikou ublížku činíme, to Va/ší/ /Mil/o/s/ti oznamujeme, že takových handlů v obilí kromě potřeby své neprovozujeme, nežli v jinejch věcech, buď o blízko anebo daleko, jako i jiné židé, kteříž buď v městech anebo jinde jsou, v tomto Marg/krabství/ mor/avském/ handlují, při tom živnost svou vedeme. Při tom Va/ší/ /Mil/o/s/ti se vší ponížeností chudá obec židovská jakožto pána křesťanského pro Boha prosíme, že tu věc milostivě vážiti a nás v tom chrániti přímluvou při J/eho/ V. K/rálovské/ M/ilosti/ pánem, pánem naším nejmilostivějším, ráčíte, poněvadž prve předkové naši k vyplacení města nápomocni byli, i my taky až posavád buď na opravu města nebo k vychování drábů z měšce svého sme dávali. Přes to všeckno poutíkaní nás sou k tomu nutili, že sme spálenisky stavěti musili a tak skrze to /u/ velikou škodu sme vešli. Což vždy Vaší /Mil/o/s/ti poníženě a pokorně za vochránění prosit nepřestáváme, začež Vaší /Mil/o/s/ti nebeský Pán Bůh zde časně a potem věčně hojnou odplatú bejti ráčí, z/a/ milostivou a laskavou odpověď Vaší /Mil/o/s/ti poníženě a pokorně prosíme.

Vaší /Mil/o/s/ti poníženě ve všem poslušní všeckna obec

židovská z města Kyjova.[a)]

AMV-Morava-5756, fol. 9a-10b;
a) fol. 10b: Adresse und von anderer Hand: E.;

1610 VIII 26 II/Kyjov 10

Rokytnice: Karel Haugvic z Biskupic, Unterkämmerer im Markgrafentum Mähren an König Matthias wegen der vorangegangenen Petition der Juden aus Kyjov.

Nejjasnější a velikomocný králi, pane, pane můj milostivý, V/aše/ K/rálovská/ M/ilosti/, službu svou poddaně povolnou z vynšováním od Pána Boha zdraví, dlouhého a šťastného kralování a nad nepřátely vítězství věrně přejíc vzkazuji.

Milostivý králi a pane, jakož při šťastným jminulého roku V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ do Marg/krabství/ morav/ského/ příjezdu purgmistr a rada města Kyjova na supplikování židův téhož města příležící svou jsou poníženou správu učinili, kterážto jejich správa s poručením V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ mne dodána, a poručeno jest, abych na tu věc bedlivě se vyptajíc, V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ z poníženým dobrým svým zdáním místnú správu učinil. I jako při ouřadu, tak také při židův /!/ na tu věc sem se doptával, a tomu z správy těch židův, kterú mne tyto dni podali, vyrozuměl, že předkové jejich před 50 lety spolu s Kyjovskými k ruce slavné a svaté paměti J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ Ferdynanda, pana děda V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/, město Kyjov od vrchnosti jejich dědičné koupiti a

vypláceti se pomáhali a tamž židům jedenácte domův, z místem, na němž mrtvá těla svá pochovávají, koupiti dopuštěno, kterýchž[b] až posavád dítky a potomci (jakž o tom židé správu dávají, že ještě nekteří z nich pozůstávají), jiní židé, k nim se přiženíce, vdrženi jsou a potomně po některým čase ještě dva domy týmž židům prodány, a jakž správu dávají, v registřích městských zapsány jsou, z kterýchžto domův z každého po 2 š., z pohřebů jejich 20 g. alb. každý z nich, hofer po 15 gr., vdova hoferkyně po 7 1/2 gr., za roboty 1 fl. 10 gr., od skládání vína z každý bečky 5 gr. ročně ouřadu téhož města spravují, jakž fojt židovský pod pečetí městskou k vybírání takových platův poznamenání sobě dáno má. Tolik týž měšťané v tom sobě do židův stěžují, že na ublížení živnosti jejich víno, obilí, běhajíce po vesnicech, překupují, víno mezi sebou potajemně šenkují, a tudy že na svobodný trh, mínějí, přivezeno bývá a berně jak V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/, tak i zemi uchází, příčinou jsou, kterémuž artykuli židé odpírají, správu dávajíc, že toliko obilí ku potřebě své zkupují, vína toliko k trunku svému, kdy je v domích svých mívají, šenkují, a prodávajíce vína ty, kteréž[b] od svých dlužníkův v dluh berou, že V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ berni i k zemi z nich jako jiní obyvatelé spravují i, milostivý králi a pane, poněvadž Kyjovští tomu neodpírají, že předkové židovští města k komoře V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ vyplacovati pomáhali, i jakž dotčeno, plat ouřadu spravují, a co na opravování města a jiných obecních potřeb vedlé jiných sousedův odbejvají, kdyby při týchž židech to příštně

nařízeno bylo, aby obilí na svobodným trhu ku potřebám svým kupovali, obyvatelům města Kyjova a poddaným komoře V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ náležejícím propůjčováním peněz před časem na obilí a vína neb nejakým jiným neslušným fortelem neubližovali a nic takového, co by proti právu a obdarování téhož města bylo, před sebe nebrali: ze vší ponížeností mně by se vidělo, že by nad tak dalece na ublížení Kyjovských tíž židé v městě Kyjově nebyli. Což při milostivé resolutí V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/ poddaně zanechávám. S tím se V/aší/ K/rálovské/ M/ilosti/, pánu mému milostivému, ze vší poddanosti poroučím.

Datum na Roketnici[a] 26. augusti anno 1610.

Karel Haugvic z Biskupic a na Linhartovách, podkomoří Margkrabství moravského.

AMV-Morava-5756, fol. 1a-2a;
a) Rokytnice u Přerova, okr.Přerov (Prerau);
b) im Original: kderychz; kderez;

1612 VII 11 II/Kyjov 11

Kralice: Karel Haugvic z Biskupic, Unterkämmerer in Mähren, an die von Kyjov, ihre Repressalien gegen die dortigen Juden einzustellen.

Službu svou vzkazuji. Moudří a opatrní páni přátelé moji zvláště, zdraví dobrého od Pána Boha přeji Vám věrně rád.

Jakou sou mne všecka obec židovská z města Kyjova supplikací podali a čeho po mne žádají, tomu z přečtení vyrozumíte. I poněvadž předešle vedlé milostivého J/eho/

K/rálovské/ M/ilosti/ a již J/eho/ M/ilosti/ císařského pána nás všech nejmilostivějšího o těch věcech poníženou správu zdáním svým do kanceláře dvorské české jsem učinil a milostivé J/eho/ C/ísařské/ Mi/l/o/s/ti resolutí očekávám. Protož Vám z ouřadu podkomořského o tom poroučím, že jim k dalšímu zanášení mne příčiny nedáte, nýbrž pokud byste nic slušného proti tomu neměli, je při starobylém obyčeji až do nadepsané milostivé J/eho/ C/ísařské/ Milosti/ resolutí zanecháte anebo mne místnou správu svou na túž supplikací jejich z odesláním ji zase neprodleně dáte. Milost boží rač býti s námi.

Datum na Kralicích[a] 11. julii a/nn/o 1612.

Karel Haugvic z Biskupic a na Linhartovách, podkomoří Margkrabství moravského.[b]

AMV-Morava-5756, fol. 14a;
a) Kralice, okr. Prostějov (Pro3nitz);
b) in tergo hebräische Notiz:

1612 VII 19 II/Kyjov 12

Rokytnice: Karel Haugvic z Biskupic, Unterkämmerer in Mähren, an die von Kyjov wegen der Verlegung des dortigen Markttages von Freitag auf Samstag.

Moudrým a opatrným pánu purgmistru a radě města Kyjova, pánuom přátelům mým zvláště milým.

Službu svou. Obec židovská nepřestává na mne nabíhati a sobě do nás stěžovati, kterak byste trh, který od několika množství let u vás v pátek držán byl, nyní na sobotu vyvolati na veliké ublížení jich dáti měli, mne abych jim

dlé povinnosti ouřadu mého i jiným chránil, snažně prosí. I pon/čva/dž jsem těchto dnův vám o túž věc psaní učinil i toho doložil, že J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/, pánu nás všech nejmilostivějšímu, ode mne o tej vší věci správa zdáním mejm do kancelláře dvorské české odeslána jest a na ničemž jiným nežli na resolutí J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ pozůstává, poroučeje vám při tom, abyste jich až do též milostivé resolutí při starobylým obyčeji zanechali anebo mne místnou správu svou na to dali; čehož jest se až posavád nestalo. Protož vám ještě z ouřadu podkomořského o tom poroučím, že zachovájíce se dlé předešlého poručení mého, mne ihned, tím neprodlívaje, místnou správu svou (jináče nečiníce) dáte. Milost boží s námi. Dat/um/ na Roketnici[a] 19. julii 1612. Ex cancellaria s. subcammerara M.M.

AMV-Morava-5756, fol. 15a;
a) Rokytnice, okr.Přerov (Prerau);

1612 VII 21 II/Kyjov 13

Kyjov: Erwiderung derer von Kyjov an den mährischen Unterkämmerer, Karel Haugvic z Biskupic, auf eine gegen sie gerichtete Supplikation der dortigen Judengemeinde.

Službu svou povolnú Va/ší/ /Mil/o/s/ti vzkazujeme, urozený pane, pane k nám zvláště milostivě a laskavě příznivý, od Pána Boha zdraví i jiného všeho nejlepšího za mnohá léta Va/ší/ /Mil/o/s/ti věrně a upřímně rádi přejeme. Psaní Va/ší/ /Mil/o/s/ti jak předešlé i s odesláním suplikací od židův našich Va/ší/ /Mil/o/s/ti dodanou, tak i včerejší

jsme přijali, a jakž se vstahuje, vyrozuměli, že sme pak předešle Va/ší/ /Mil/o/s/ti správu svou proti tejž suplikací dáti nemohli, poněvadž se obce dotejká, pro pilná díla, a z ní tudíž také až se o to poradili a nám místnú odpověď dali, Va/ší/ /Mil/o/s/ti prosíme, že nás u sebe milostivě omluvna jmíti ráčíte.

Tato pak správa proti týmž židům našim (kteří se za celou obec jmenují, a toliko 12 domův jest, co hospodáři jsou) jesti, že oni se tím honosí, že se pomáhali vyplatiti a jiné mnohé věci při městě podniknouti, k tomu že mají jakési nadání od předkův našich, o čemž my nic nevíme, aniž toho, aby na výplatu města co dali, v pamětech našich zápisních nenacházíme, v té příčině Va/ší/ /Mil/o/s/ti štědře zaneprázdnili, nebo jaké handle tíž židé užívati mají, račte teď z tohoto hodnověrného vejpisu s literou A milostivě vyrozuměti. Proti kterémužto ustavení oni jináče naskrz postupují, handlují obilím, vínem, kožemi a summou všelijakými věcmi, co se jim natrefuje, že chudí sousedé naši na to těšce pohlídati musejí, a když tak již někomu obilí na příročí svěří, čas přijda, s nimi se žalářují a před námi nebo rychtářem mluviti smějí, že jest (uctivě píšíc) naše šerhovně dosti bohatá, když se jedním kdo tam dá z jejich dlužníkův, že hned peníze najde.

Za druhé, co se vína dotýče, my mezi sebou máme zápověď, že žádný měštěnín odjinud vína kupovati a sem zvážeti nesmí, a židé ten rok do 60 beček vína sem navezli, sami je mezi sebou šenkují a potutně p/ro/dávají, a to se jim teprve od 8 neb 9 léty /!/ zalíhlo, že našich vín píti

nechtí mimo prvnější spůsob jejich, a to jest spoluobyvatelům našim, kteří pořádky vinný mají, nic z toho k zemi ani k městu spravovati nechtí a všechno zapírají, že nic nedávali, a prázdný bečky samy proti nim svědčí.

Třetí, aby víc krav chovati měli, než co každému hospodáři 1 povolena jest, tomu z příležící suplikací, kterou nám obec podala, co za příčinu jest, vyrozuměti ráčíte, co sobě naše chudá obec do týchž židův hanlivě stěžuje. Že pak tíž židé naši o ten trh, který se od předkův našich z obyčeje v pátek držel a nyní na sobotní den přeložen jest, Va/ší/ /Mil/o/s/ti zaměstknávali, aby zase v pátek jim k vůli přeložen byl, o tom Va/ší/ /Mil/o/s/ti v pravdě oznámiti můžeme, že jeden trh od starodávna v outerý držíme, a tento sobotní trh při vejplatě města Kyjova Jeho /Mil/o/s/-ti slavné a svaté paměti král Ferdynand, osvobozujíce města Kyjova před 78 léty, nám jej z milosti nadati ráčil, a to, že předkové naši dobrovolně trh páteční drželi a židi ještě tehdy kratšejí než nyní byli, to co užili, mohou za neděle přijíti. Než před čtyřmi léty, když Jeho /Mil/o/s/t královská a nyní císařská ráčil panování Marg/krabství/ morav/ském/o na se přijíti a my o potvrzení privilegí poníženě před Jeho královské /Mil/o/s/ti pohledávali, obec naši slyšíc nadání naše od pěti set let až dotud čísti, a na ten artykul když se přišlo o trh sobotní, tu se hned ohlásili a od toho času až dosavád teho jmíti chtěli, aby se trh v sobotu držel a podlé nadání aby se šlo, což vida věc spravedlivou, tak sme jim povolili a ten trh na sobotu přeložili. Proti čemuž židé naši bejti nemohou a nemají.

A V/aší/ /Mil/o/s/ti svého milostivého pána a ochránci za to služebně prosíme, že nad námi a naší obcí tolikéž na/d/ takovými slavnými obdarováními již ode čtyr /!/ římských císařův cenfirmovanými milostivú ochranou ruku držeti ráčíte více, než nad těmi od Boha zavrženými lidmi v těch toliko 12 chalupách zůstávajícími, o jejichžto neřestech bychom mnoho vypsati mohli, ale pro krátkost a zaměsknání Va/ší/ /Mil/o/s/ti toho naschvále pomíjíme.

Co se pak milostivé resolutí Jeho /Mil/o/s/ti, nyní císařské, z kancelláře dvorské české dotýče, že až posavád nevyšla a že na ni očekávati ráčíte, my jako prostí tomu tak srozumíváme, že to prodlení židům k lepšímu jest. Nebo Jeho /Mil/o/s/t královská a císařská správu tej vší věci již jmíti ráčí, o čemž dokonce víme, a toliko na tom záleží, abychom při Jeho /Mil/o/s/ti císařské o túž milostivou resolutí solicitovali, tu potomně židé bohdá vyrozumějí, co v sobě obsahuje. A tak, milostivý pane, v krátkosti a co nejsprostnější bejti mohlo, vyrozuměti ráčíte, že my židům ničím vinni nejsme, co by hodné bylo Va/ší/ /Mil/o/s/ti od nich zaměsknávati, i z lítostí toho požíváme, že Va/ší/ /Mil/o/s/ti na nás a obec naši suplikují a žalují, jako by jaké právo a spravedlnost k tomu jměli. A poněvadž my a obec naše dobře větší než jejich jest a také slušnější pomoci a ochrany nad ně potřebujeme, Va/ši/ /Mil/o/s/t prosíme a věříme, že tměž židům proti nám dalšího povstání propůjčovali a dopouštěti neráčíte, nýbrž z těmi handli, jak vinným, tak obilným a jinak všelijakýmž, aby se spokojili. Neb jim toho obec dále trpěti a přehlídati nechce, aby oni jměli

lepší svobodu jmíti nežli my a vín sobě navésti, co chtějí. Až potud sme Va/ší/ /Mil/o/s/ti na suplikací jejich správu svou poslušně učiniti měli. S tím milost boží rač s námi se všemi bejti.

Dat/um/ v městě Kyjově 21. julii léta 1612 /.../

Purgmistr a rada města Kyjova.

Urozenému pánu, panu Karlovi Haugvicovi z Biskupic /.../ a)

AMV-Morava-5756, fol. 19a-20b

a) am Rand hebräischer Text (Übersetzung): Dies alles geschah im Jahre 1535. Abschrift eines Schreibens, von Ica. Antwort Sokolnovs (Sucholnovs?), s.l., der geschrieben hat /...?/ und sie schreiben, daß sie Juden 12 in Kyjov, /..? (s.l.?)/ hatten damals, und daß sie nichts davon wissen, daß auch die Juden zur Befreiung der Stadt beigesteuert haben./..? Lešiok?/

1612 VII 25 II/Kyjov 14

Rokytnice: Karel Haugvic z Biskupic, Unterkämmerer in Mähren, an die von Kyjov, in Zukunft die Privilegien der dortigen Juden zu respektieren.

Službu svou vzkazuji. Moudří a opatrní páni přátelé moji zvláště milí, zdraví dobrého od Pána Boha přeji Vám věrně rád.

Psaní vaše i správu, kterou ste mne na stížnost ví židovské obce kyjovské dali, přijmouce, jsem vyrozuměl a vyslaným jejím k přehlídnutí dal. I co proti tomu oni zase za odpověď dávají, vám to pro vyrozumění příležitě odsílám. I poněvadž předešle táž věc od vás na J/eho/

M/ilost/ císařskou, pána nás všech nejmilostivějšího, vznešena a mne s milostivým J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ poručením, abych správu zdáním svým do kancelláře dvorské české vo ní (což se i ode mne stalo) neprodleně učinil, odeslána jest: vidí mne se za slušné, abyste vy jakožto původní strana, tu kdež ste se prvotně dovolali až do další milostivé J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ resolutí, toho pokorně při tom zanechali a sobě, jak i byste již /z/ milostivé J/eho/ C/ísařské/ M/ilosti/ resolutí, že vám k dobrému čeliti bude, jistotně věděli, to nepřipisovali. V věcích pak svých vlastních abyste sami sebe nesoudili, ani druhou stranu před časem neodsuzovali. Protož vám jak předešle, tak i nyní z ouřadu podkomořského napomínajíc poroučím, že nadepsané židy při starobylým obyčeji, kteréhož jsou nad lidskou paměť v provozování živností svých pokojně užívali, zanecháte a jim až do milostivé J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ resolutí v tom žádné překážky činiti nebudete. Nebo kdybyste vy předce dáleji v těch věcech, tak jako začato jest, postupovali a tíž židé k J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/, pánu nás všech nejmilostivějšímu, (jakež se ohlásili) utekli, a že jim vy mimo starobylou zvyklost, nečekajíc na milostivou J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/ resolutí, v živnostech jejich překážky činíte, sobě do vás stěžili, jest se obávati, žeby J/eho/ M/ilost/ C/ísařská/ žádné obzvláštně milostivé zalíbení nad tím jmíti neráčil. Milost boží rač býti s námi. Dat/um/ na Rokytnici 25. julii léta 1612. Ex cancellarii subcamera- na M.M.[b)]

AMV-Morava-5756, fol. 16a-17b;
a) Rokytnice, okr.Přerov (Prerau);
b) fol. 17b hebräische Notiz (Übersetzung): Schriftstück von Piekamerer an Ica (Icha?);

s. d. /1612/ II/Kyjov 15

Konzept eines Schreibens der Juden von Kyjov an Karel Haugvic z Biskupic, Unterkämmerer in Mähren, /?/ in Erwiderung auf eine Supplikation der christlichen Bürger von Kyjov.

Vaší Mi/l/o/s/ti, vysoce urozený pane pane náš milostivý, od všemohoucnýho Pána Boha zdraví, dlouhého a šťastného panování V/aší/ /Mil/o/s/ti poníženě vinšujeme.

Tak jakož Va/ší/ /Mil/o/s/t/i/ na předešlou suplikací naši páni Kyjovští o tom, aby se předkové naši jim vypláceti pomáhali aneb nějaké věci při městě podniknouti jměli, ani nevědí, ani v pamětech svých zapsáno nenacházejí, za odpověď dávají, proti tomu my zase správu svou před Va/ší/ /Mil/o/s/tí poníženě činíme, že ta věc již jednou do kanceláře J/eho/ M/ilosti/ Král/ovské/ zašla a tam, což bohd/á/ kdyby k tomu přišlo, že sou se skrze suplikací svou k tomu, že předkové naši vypláceti pomáhali, sami přiznávají, ukázati bychom mohli, na další resolucí J/eho/ M/ilosti/ Král/ovské/ zůstáno a J/eho/ M/ilost/ Králo/vská/ o tom, že předkové naši vypláceti jim pomáhali, což bohd/á/ a když by potřeba nastala, to poukázati moci budeme, vědomosti jmíti ráčí.

Za druhé, co se handlí vinných, obilných a jiných dotejče, na to tolikéž od nás již předešle od práva do kance-

láře J/eho/ M/ilosti/ císařské na suplikací jejich, skrze kterouž sobě do nás stěžovali, o čemž dobrou vědomost jmíti račte, jest dána. Třetí, co sobě do nás strany krav a jiných všelijakých handlí stěžují a nějakým zapsáním léta 1508 před Va/ší/ /Mil/o/s/tí do register svých ukazují, takové zapsání, jak i samo v sobě světle ukazuje, což pro krátkost Va/ší/ /Mil/o/s/ti na to odpověď tuto činíme, na nás se nevstahuje a nesvědčí, jiné artikule, co proti tomu máme, když toho potřeba ukáže, taky přednésti a na to odpověď náležitě dáti chceme.

Čtvrté, strany trhu, jakž se hlásí ti naši páni, že obdarování od J/eho/ /Milosti/ slavné a s/va/té paměti krále Ferdynanda před 78 lety na trh svobodný i tolikéž na to ode J/ejich/ M/ilostí/ cí/sařů/ římských confirmatí sobě dáno jmají, poněvadž se památníka, aby takový trh kdy v sobotu držán býval, nýbrž v pátek, při městě ani při okolních sousedech nenachází[a)], Va/ší/ /Mil/o/s/ti našeho milostivého pána a ochraniče my chudí židé poníženě a pokorně prosíme, že nad námi a nad těmi všemi věcmi, kterýchž sme od starodávna užívali a na nich překážky neměli, abychom i nyní při nich zůstaveni a zachováni býti mohli až do další resolutí J/eho/ M/ilosti/ Kr/álovské/, ruku ochrannou držeti a také dalších škod a outrat ujíti račte, škod, když toho při J/eho/ M/ilosti/ C/ísařské/, pánu našemu nejmilostivějšímu/!/, poníženě vyhledávati budeme, J/eho/ M/ilost/ C/ísařská/ k nám se milostivě nakloniti, a aby takový trh předce v pátek držán byl, toho při tom pozůstaviti a to nařídíti ráčí. S tím se lásce a ochraně

Va/ší/ /Mil/o/s/ti /Mil/o/s/ti poníženě poručena činíme.[b)]

AMV-Morava-5756, fol. 18a/b;
b) fol. 18b unterer Rand hebräische Notiz, in der von einem Schimon die Rede ist.
a) im Original verstümmelt, wie: nenanagiczy

1613 II/Kyjov 16

Petition der Judengemeinde Kyjov an Kaiser Matthias.

Allerdurchleuchtigister, Gros3mechtigister und Unüberwindlichister Röm. Kayser, auch zu Hungern und Behaim König.

Allergnädigister Herr. Demnach bey Eur kay/serlichen/ May/estä/t wir vor diesem, und zwar noch a/nn/o 1610 supplicando gehorsambist angebracht, wie da3 über 100 Jahr hin wir d/as/ Stättl Geya erkaffen helffen, und bi3 daher alda gewohnet, auch dise Stundt daselbst heu3lich siczen, und unser aigenthumbliche Heu3er, Hoffstädt und Weingarten haben, entzwischen alle Herrn Forderung und Gaben geraicht, dannenhero es Eur kay/serliche/ May/estä/t und sonst ainigen andern Herrn nit gehörig noch aigenthumblich unterworfen, unser Gewerb vnd Handtierung in Märhern mit Waahren getrieben vnd allerczeit gewöhnliche Passbrief, d/as/ wir sicher und unverhindert in Österreich hinau3 bey Mautten durchkhomen, un3 erthailt worden, und aber anyeczo da3 Marggrafftumb Märhern dem löb/lichen/ Hau3 Österreich incorporiert, und wir gleich wie zuvor hieher handelen wöllen, aber ausser Eur kay/serliche/ May/estä/t allergenädigiste

vernommen

Verwilligung, un3 soliches nit passiret werden will;derhalben unterthenigist gebetten, un3 Freyheit dahin allergnedigist zu erthailen, d/a3/ wir sicher heu3lich siczen, allermassen wir zu Geya ruewich, und unsere Vorfahren aldort gesessen sein, ains, Zum andern ohne Pa3brief hieher in Österreich, gegen Raichung der Gebühr in den Mautten mögen handeln und wandeln, darneben unser alte habente Freyheit confirmirn, al3 haben darauf Eur kay/serliche/ M/ajestä/t von A. denen von Geya, laut Bevelchs Copj
B. Bericht abgefordert, welchen sie mit
C. gehorsambist übergeben. Darüber Eur Kay.Mtt. solchen Bericht, dero Landtundtercammerern in Märhern, Herrn Carl Hauckwiczen etc., umb seinen Bericht und Guettachten zuekhomen lassen, und Herr Hauckwicz hat darüber laut Copj seiner Citation hiebey
D. beede Thail für sich erfordert, und sie mit ihren Notturften vernohmen inmassen au3 Abschrifft vnsers Berichts hiebey
E. zu sehen; Ob nun wolgedachter Herr Landtuntercammerer etc. sein berichtliches Guettachten verfas3en, und dasselbe neben Einschliessung der Originalien Eur Kay.Mt. zu der allergenedigisten Resolution gehorsambist übersenden wöllen, ist es doch bi3hero (weilen Eur Kay. Mayt. die maiste Zeit ausser Lande3 und mit andern hohen Obligen überhaeufft gewest) nicht beschehen, interim solches Guettachten sambt seinen Einschlüssen also verlegt worden, da3 es über vlaissiges Nachsuchen nicht wider gefunden werden mügen. Dessen wir aber billich nit zu entgelten haben.

Gelanget derhalben an Eur kay/serliche/ May/estä/t unser allerunterthenigist, gehorsambistes Bitten, die geruchen, un3 an obwolgedachten Hern Landtuntercammerern, einen Bevelch allergenedigist zu erthailen, d/a3/ er angeregt sein vorig berichtliches Guettachten (allermassen es in seinem Concept od/er/ Protocoll von Wort zu Worten begriffen ist) Eur kay/serliche/ M/ajestä/t zu dero allergenedigisten Resolution de novo fürderlich überraichen wölle.

Solches wöllen umb Eur kay/serliche/ May/estä/t wir die Zeit unsers Lebens allerunterthenigist zu verdienen geflissen sein, un3 zue allergenedigistem Beschaid beveh-lent. Eur kay/serlichen/ May/estä/t allerunterthenigste gehorsamiste N. die arme Judengemain zu Geya bey Rätitsch[a] in Märrhern.

AMV-Morava-5756, fol. 3a/b, 11a/b;
a) Uherské Hradiště (Ung.-Hradisch);

1613 V 16 II/Kyjov 17

Linhartovy: Karel Haugvic z Biskupic, Unterkämmerer in Mähren, an Zdeněk Albrecht z Lobkovic, Kanzler des Königreichs Böhmen, über die Rekonstruktion der Akten zur Frage der Ausweisung der Juden aus Kyjov.

Službu svou povolnou Vá/m/ vzkazuji, urozený pane ujče můj zvláště milý a na mne laskavý, zdraví i jiného všeho dobrého od Pána Boha Va/ší/ /Milos/ti věrně žádám.

Psaní Va/ší/ /Milos/ti, kteréž mne na poručení J/eho/ M/ilosti/ císařského pána nás všech nejmilostivějšího

činiti ráčíte, abych tu správu zdáním mejm, která[a] se byla předešlé/h/o léta 1610, 26. augusti, v příčině židův kyjovských a ouřadu téhož města J/eho/ M/ilosti/ císařské ode mne učinila a v kancelláři dvorské české založila, obnovil a ji zase do též J/eho/ M/ilosti/ císařské kanceláře odeslal, jsem přijal a z přečtení vyrozuměl. Kdež tak činím a Va/ší/ /Milos/ti hodnověrný přípis téhož předešlého zdání mého J/eho/ M/ilosti/ císařské učiněného z příležitejma J/eho/ M/ilosti/ císařské od týchž židův oddanými spisy odsílám a Va/ší/ /Milos/ti se od Pána Boha dobře a šťastně jmíti žádám.

Datum na Linhartovách[b] 16. máje léta Pána 1613.

Vaši povolný služebník Karel Haugvic z Biskupic.[c]

AMV-Morava-5756, fol. 21a/b;
a) im Original: kdera;
b) Linhartovy (Geppersdorf), okr. Bruntál (Freudenthal);
c) fol. 21b neben der Adresse von anderer Hand: Spisy strany kyjovských židů, 8. junii 613.

1613 VI 4 II/Kyjov 18

Wien: Kopie des kaiserlichen Befehls an Karel Haugvic z Biskupic, Unterkämmerer in Mähren, denen von Kyjov aufzutragen, den dortigen Juden nicht ihr Wohnrecht streitig zu machen.

Vejpis cí/sařského/ rescriptu, které tak urozenému Carlovi Haugvicovi z Biskupic na Linhartovách, radě a podkomořímu Margkrabství moravského, prošel.

Mathiáš, z Boží milosti volený římský císař,

rozmnožitel říše a uherský, český král.

Urozený věrný náš milý. Jakou jsou nám jminulého času židé kyjovští supplicatí podali, vedlé jiných articulův toho při nás vyhledávajíce, aby jim v témž městě Kyjově pokojné bydlení a živnosti provozování, jak jsou je předkové jich provozovali, dovoleno bylo, též jakou nám správu opatrný purgkmistr a konšelé dotčeného města na takovou žádost jich dávají a od nich sobě stěžují, že by na ublížení živností městských obilí a víno po vesnicích překupovati a tudy svobodným trhem jich překážku činiti měli, a aby z téhož města vybyti byli, v pokoře žádají. Nicméně jakou si nám předešle v tej věci správu i z dobrým zdáním tvým dal a nyní znovu na poručení naše obnovil, tomu všemu jsme milostivě vyrozuměti, to v bedlivém uvážení naším jmíti a v tom se milostivě resolvirovati ráčili, že dotčení židé, poněvadž jsou předkové jich vejš psaného města Kyjova od vrchnosti jich dědičně vyplacovati nápomocni byli, nemohou a nemají z téhož města pro svrchu dotčené od purgkmistra a konšelův kyjovských předložené příčiny vybyti aniž jim živností jich náležitých, co by proti právům a privilegím města nebylo, zbraněno býti. Protož tobě milostivě poručeti ráčíme, aby to jménem a na místě naším z ouřadu tvého skutečně nařídil, aby purgkmistr a konšelé kyjovští dotčeným židům v těch domích, v kterech jsou od starodávna bydleli aneb je v knihách městských zapsané mají, bydleti, též živností náležitých jakž předešle, tak i nyní provozovati nebránili. Tíž pak židé aby proti tomu v obilí na svobodném trhu jako jiní ku potřebám svým kupovali, obyvatelům

téhož města a poddaným jich propůjčováním peněz před časem na obilí a vína ani jakým jiným vymyšleným fortelem na živnosti jich neubližovali, aniž co takového, co by proti právu, řádu a obdarování téhož města bylo, před sebe nebrali, a tak se jedni k druhým nyní i na časy budoucí chovali. Na tom se jistá a milostivá vůle naše císařská napilní/!/. Dán v městě našem Vídni v outerej po slavnosti svaté Trojice léta šestnástistého třináctého a království našich římského prvního, uherského pátého, českého třetího. Matthias m/anu/ p/ropria/ /.../

SAB-G11-31/J-K/ Kyjov (Kopie aus dem Jahre 1651; auch SAB-G13-157 (alt 79): Regest einer 1854 VII 30 im Archiv der Israelitischen Judengemeinde in Kyjov befindlichen, 1708 II 4 vom Tribunal in Brno bestätigten Kopie der 1613 VII 6 von Karel Haugvic z Biskupic auf Ersuchen der Juden von Kyjov ausgestellten Originalurkunde; vgl. a. Ehrlich-Hayek, Gaya, in: Gold, Mähren, S. 199;

1614 XII 17 II/Kyjov 19

Wien: Matthias II. an Karel Haugvic z Biskupic, Unterkämmerer des Markgrafentums Mähren, wegen einer Beschwerde der Juden von Kyjov über die Repressalien, denen sie seitens des Bürgermeisters und des Rates dieser Stadt ausgesetzt sind. Der Unterkämmerer soll dafür sorgen, daß der kaiserlichen Entscheidung von 1613 Rechnung getragen wird.

AMV-Morava-5989;

1615 X 16 II/Kyjov 20

Praha: Matthias II. an den Unterkämmerer in Mähren, Karel Haugvic z Biskupic, seinem Befehl zum Schutz der Juden in Kyjov beim dortigen Rat endlich Geltung zu verschaffen.

Mathyáš, z Boží milosti volený římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a uherský, český král.

Urozený věrný náš milý, ráčiliť jsme předešle o židy v městě Kyjově obývající psaní naše císařské učiniti, že se pak nyní opět tíž židé k nám v podobné příčině utíkají a za milostivé v tom opatření, jakž z přiležící suplikací jich šířeji vyrozuměti moci budeš, ve vší pokoře prositi nepřestávají. Protož my tobě milostivě poroučeti ráčíme, aby nám o té věci tím dříveji správu svou učinil, zatím pak týchž židův mimo slušnost a starobylý spůsob obtěžovati nedopouštěl, vědouc, že na tom jistou a milostivou vůli naši císařskou a královskou naplníš.

Dán na Hradě našem pražském v pátek, den památný svatého Havla opata, léta šestnástistého patnástého a království našich římského čtvrtého, uherského sedmého a českého pátého.

Mathias m/anu/ p/ropria/ /.../

SAB-G 11-31/J-K/Kyjov
(spätere Kopie - ca 1651)

1616 VI 14 II/Kyjov 21

Kyjov: Petition der christlichen Bürger von Kyjov an Kaiser Matthias, die Juden aus ihrer Stadt ausweisen zu

dürfen.

Nejjasnější, nejpřemoženější /!/ velikomocný římský císaři, uherský a český králi a pane, pane náš nejmilostivější.

Poníženou suplikací naši dně 27. julii léta 1615 již pominulého V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ v příčině židův našich kyjovských pro jejich nám činěné tejné i zjevné záhyby a outisky, kteréž zase v suplikací této znovu obsahujeme, aby od města Kyjova odkazeni /!/ a vyprovědeni /!/ byli, Vaší C/ísařské/ M/ilosti/ ku paměti milostivé přivozujeme, a čím dále, tím více do nich stížnosti své jmíti a před V/aší/ C/ísařskou/ M/ilostí/ poníženě přednášeti musíme; i ačkoliv na suplikací židovskou, V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ od nich podanou, od V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ panu podkomořímu Margk/rabství/ mor/avského/ skrze psaní poručeno jest, že by to při nás nařízeno bylo, aby židé mezi námi byt svů/j/ bez překážky naší jmíti a živnost svou v tom, v čemž by jim handlovati slušelo, bez ubližování živností našich provoditi mohli. Však V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ další tuto suplikací poníženě v známost uvozujeme, kterak dotčení židé jakousi pomocí že by nám neb předkům našim k vejplatě města Kyjova k ruce J/ejich/ M/ilostí/ slavné a svaté paměti předešlých císařův římských nápomocni býti měli, se zastírají, a skrze takovou pomoc také k budoucímu a věčnému při městě Kyjově bydlení právo sobě jmíti pokládají, ale tudy V/aši/ C/ísařskou/ M/ilost/ omylně a neb/!/ pravdivě zanášejí. Jakož my patrně znáti a tomu místo dáti můžeme, kterak v starejch rejstřích a kni-

hách našich pamětních, od předků našich nám zanechaných, mnoho starobylé a víry hodné spisy, z kterýchž V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ léta pominulého 1615 některé přípisy sme podali a nyní je zase pro lepší důvěření zvidomován/!/ pod pečetí města Hradiště[a)] V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ po vyslaných z prostředku našeho odsíláme, odkud kterej peníz na túž vejplatu města Kyjova vzat, vypůjčen a zase odplacen a zapraven byl, zapsáno se nachází. O dotčených pak židech, aby oni tak, jakž V/aši/ C/ísařskou/ M/ilost/ i tolikéž pana podkomořího ustně podvozují a za pravdiva býti praví, jedním penízem k jmenované vejplatě města pomocni býti měli, nic se tu nenachází. Kromě toho obsaženo jest strany platu peněžitého, kterýmž nám obci naší každoročně povinni jsou, kde by v městě Kyjově tíž židé na budoucí a věčné časy zůstávati a byt svůj jmíti měli, že by ten plat za stříberný a stálej do rejster urbárních aneb správních našich položen a zapsán býti mohl. Ale poněvadž toliko do některého času a vůle nás obyvatelův města Kyjova trpíni býti mají, jmenovaný plat za běžný od prostředkův /!/ našich pro budoucí paměti a správu nám, potomkům jejich, polože/n/ do týchž kněh pamětních zapsán a od nás až posavád držán jest.

Tu také V/aše/ C/ísařská/ M/ilost/ vyrozuměti moci ráčí, že tímž spůsobem naši staří předkové často psané židy od města Kyjova skoupiti, vybýti dokonalý a /?/ úmysl jměli. Toho artikule jako by na nějaké budoucí svobodě své zanechali /z/ápisem pamětním (čemužto se nám říditi a spravovati sluší) zaopatřiti, dáleji v napřed obsaženém

V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ panu podkomořímu poručení tolikéž doloženo jest, že tíž židé kyjovský /!/ obilé i jiné všelijaké k živnost/i/ příslušející věci k potřebám jejich na svobodném trhu v městě a ne pokoutně po dědinách kupovati mají, tak aby nám obyvatelům města a poddaným našim protiv obdarování a pořádku města na žádnou ujmu, škodu a živností městských překážkou nebyli. Podlé kteréhožto Vaší C/ísařské/ M/ilosti/ poroučení oni nepostupují, nýbrž Vaší C/ísařské/ M/ilosti/ v pravdě to přednésti můžeme, kterak též židé každodeně po dědinách okolních běží, před námi od všelijakých potrav předkupují, všechno vyholdují a vyběhají, skrz ně nic do města na trhy svobodné, málo a téměř nic nám se dodávati nemůže, nadto vejšeji jak poddaným našim, tak i jiným přespolním okolečním lidem na obilé, víno a jiné věci k handlům jejich nepřináležející před časem s nemalým oužitkem svým a velikou škodou a ubližováním chudých lidí peněz půjčují a přílišnými a neobyčejnými lichvami ubírají, hrozny vinné po vinohradech i rozličně vína na zisk skupují a předkupují, sklady obilné, sklepy neb plže /?/ na vína tamž na dědinách, což se příležící suplikací jejich nám učiněné se znáti a spatřiti může, sobě projednávají, a těmi jejich všetečnými handlemi živnosti naše městské nám odnímajíc, město naše k veliké chudobě přivozují. I z vín našich křesťanských pro jakousi vymyšlenou jejich před některým létem zápovědi nepijí, skrze tolikéž ůobec naše nemalou ujmu na šencích býti uznává. Z vína, které po ty léta, když z nich berně uložena byla, mezi sebou potutedlně vypili a vydali, berní

žádných nespravovali, a nemohouce my jejich přílišno/u/ chytrostí a seznati V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ berně náležející, a k čemu svolena, tudy v tom času za nimi zůstávaly. Item dobytky všelijaké mezi sebou každodenně bijí, křesťanům ve dně[b)] páteční, postní a vigilí od Pána Boha a církve svaté křesťanské ustanovené i protiv zakázání našemu maso prodávají a sami do domův jejich podtají je za námi nosí a mnohým křesťanům, kteříž by posty dle nařízení církevního zachovati mohli, k zrušení jich příčinu dávají. I nemajíce pak v žádných městech V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ Markrab/ství/ mor/avského/ židé hodného obydlení svého, ano ani také trhův svobodných jim se v nich nepouští, k V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ a pánu, pánu našemu nejmilostivějšímu, jak chudí poddaní se utíkajíce etc., poněvadž již V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ od pana podkomořího Markrabství moravského o příčině týchž židův zdání odesláno jest, tak abychom takových jména božího protivníkův a od církve svaté křesťanské ceremonijí pyšných posměvačův, ruhačův a škůdcův živností našich od města zbýti, grunty jejich, zač by spravedlivě stály, lidmi křesťanskými k vieře naší, /k/ katolické straně se srovnávajícími k vzdělání a ne k skáze chudého města platnými osaditi a takové svobody, jak jiná V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ v Markrabství moravském města mají, užíti mohli, milostivě příti. Podlé napřed dotčené a V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ loňského roku dodané suplikací naší nás chrániti a líbiti, týchž židův slavnou rezolucí poděliti, to všechného /!/ s radami V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ znovu

v milostivé a laskavé uvážení vzíti a majistátem V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ potvrditi a nám vydati poručiti ráčíte. My chudí poddaní Vaší C/ísařské/ M/ilosti/ ze vší poníženou žádostí naší prositi a žádati nepřestáváme, skrze kterézto již doložené příčiny V/aše/ C/ísařská/ M/ilost/ Pánu Bohu líbeznou, nám všem obyvatelům města Kyjova pomocnou a užitečnou věc vykonati ráčí, začež Pán Bůh všemohoucí V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ zde časně a potom v království nebeském věčně hojnou milost a odplatu skrze skroušené modlitby naše ráčí dáti. Zatím pak V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ pod ochranou zůstávajíce, za milostivou odpověď V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ poníženě a poddaně prosíme. Dně 14. junii léta 1616. Nejpoddanější/ poslušní N.N. purgmister a rada a celá obec královského města Kyjova.

SAB-G 11-31 (I-K) Kyjov (1616 VI 14), č. Text, fol. 1a-4a (ca 18. Jhdt!);
a) Uherské Hradiště (Ung.-Hradisch);
b) im Original: dtie; im Manuskript überhaupt zahlreiche Sprachfehler;

dt. Fassung:

Allerdurchleuchtiegist/er/, gro3mächtiegiest/er/ und unüberwindlichister römischer Kayser, auch zu Hungarn und Böhaimb Könieg. Allergnädiegster Herr. Bey Ewer Kay-/serlichen/ May/estät/ thuen wier allerunterthänigist widerhollen un3ere den 27. July verschinenen 1615. Jahres zu deroselben eingeraichte Supplication wegen der Judenschafft zu Gawa /!/, damit selbige wegen mehr und mehr

* unseren Vorfahren, als dieselben sich von der Privatherren

? Lunantlej? benannlich?

wider sie entstehenden Beschwerden, die wier Ewer kay/serlichen/ May/estät/ allerunterthänigist vorzutragen gezwungen werden, von der Stadt Gawa abgeschafft und gäntzlich amoviret werden möchten. Obwohlen zwahr oftgemelter Juden Supplication, welche Ewre kay/serliche/ May/estät/ übergeben worden, von Euer kay/serlichen/ May/estät/ dero Landtuntercammererm de3 Margkraffthumb Mähren durch Schreiben anbefohlen worden, bey un3 die Verordnung zu thun, damit die Juden ihre Wohnung bey un3 haben, und in dehme, was sie zu treiben befuegt, ohne Eingrief und Abbruch von deren Nahrungen ihr Underkomen suchen möchten, so können wier dannach nit umbgehen, Ewer kay/serlichen/ May/estät/ hiemit allerunterthänigist zu hinderbringen, we3 Gestalten berührte Juden zum Behueff ihrer Sache sich mit einiger Beyhülffe samb sie Underthänigkeit au3gekaufft, und Ewer May/estät/ hochlöblichsten Vorfahren glorwürdigisten Gedächtnu3 Erbunterthänigkeith werffen haben, ainigerleywei3 beygesprungen währen, demantley und dardurch eine ewige Berechtigung, bey dieser Statt verbleiben zu mögen, behaupten wollen. . Welches aber nichts anderst als ein ersonnener falscher Bericht und wir selbigen deutlich widerlegen können, dieweillen in un3eren uhralten Registern und von un3eren Vorfahren verlas3en Denckbüchern, in welchen allerhandt glaubwürdige Sachen einverleibt befindlich und eigentlich eingeschrieben ist, woher auch der leczte Pfenieg zu/r/ Au3kauffung der Stadt Gawa genohmben worden, vorgemelten Juden aber, oder da3 sie ihrem bey Ewer kay-/serlichen/ May/estät/, auch dero Landtsuntercammerern,

gethanen falschen Bericht nach einigen Kreitzern beygetragen hätten, gahr keine Meldung vorhanden, au3er die3, da3, im Fall sie Juden fürohin auf khünfftige ewige Zeithen ihr Verbleiben bei der Stadt Gawa haben solten, dieselben mit ihren Zin3geldern in da3 Stadt-Urbarium undt also under die Stättengülten eingetragen werden mögen. Dieweillen aber dieselben nur auf ein gewis3e Zeith und nach Belieben der Innwohner der Stadt Gawa alda zu gedulden seind, als hatten unserer Vorfahrer erwehnte ihre Zin3en, denen Stäthgülten nur blo3 zu der nachkümblingen Bericht und Information beygerückt. Hierau3 Ewer kay/serliche/ May/estät/ allergnädiegist abzunehmen haben, da3 un3ere Vorfahren beraits selbst dahin gedacht gewest, wie sie mehrgemelte Juden wegbringen und au3rothen kondten, weilen sie ihnen in deren Geduldung den freyen Wiellen vorbehalten und solches durch eine Denknotul (nach welchen wier un3 allerdings richten sollen) versehen haben. Fehrers ist auch in berührtem allergnädiegisten an den Landtsuntercammerer ergangenen Befehlich auch angefüegt, da3 erwehnte Juden zu Gawa da3 Getraidt und alle andere Lebensmitt/el/ auf den frayen Marckt zu ihrer Notturft in der Stadt und nicht haimblicherwei3 einkauffen sollen, damit un3 Inwohnern und un3ern Unterthanen wieder die wolhergebrachte Freyhayten undt Stadtordnung kein Eintrag in denen bürgerlichen Gewerben undt Nahrungen erfolgen möchte, welchen glor/reicher/ kay/serlicher/ May/estät/ allergnädiegist/en/ Befehlich sie auf keine Wei3 nachleben, und können deroselben mit Grundt, dero Warheit wier allerunterthänigist beybringen, da3 gedachte Juden in denen umblie-

genden Dörfern täglich herumblauffen, un3 alle nothwendige/n/ Lebensmittel, so auf den frayen Marck/t/ gebracht werden sollen, wegkauffen, und solcher Gestalt alles heimblich durchstreiffen, au3suchen und in die Statt zur öffentlichen Feylung zu kommen verhindern. Über die3es thuen sie sowohl un3eren Underthanen als frembden nächst angelegenen Läuthen vor der Zeith undt wieder ihren habenden Verboth[en], auf Wainn, Treydt und andere mehr (d[er])gleichen zu ihrem Gewörb gar nit gehörige Sachn zu ihren gro3en Wucher und nit geringer Schmelerung und Schaden der armen Leuthe Nahrungen, da3 Geltlener hinau3geben, inwohnenden Weinlasten werden die Weintrauben noch in denen Weingarten, wie auch unterschiedliche Weinn zu ihrem Gewinn und Abbruch der Christen, ingleichen unterschiedliches Getreid von dem Felt aufgekauffet, der Weinn in die Keller und da3 Getraidt auf die Schiedt [g]ueden. Derrgleichen Gelegenheiten sie in denen Dorffschafften conduciren umb fehrer Theurung willen gelegt, wa[s] durch nichts anderes widerfahren, als da3 (das) bürgerliche Gewerb zugrund gehen undt die gantze Statt endlich in eine Ruin [f]allen müsste. So enteusern sie sich auch von dem Weinn, welchen die Christenleuth geben, einigen Tropfen zu trünken, wes3entwillen auch die Weinschenken (weill solches erst vor kurczen Jahren hero wegen der Juden Vorwendt von selbsten und nur zum Betrueg der Christen erdachten List geschicht) nit geringen Abgang empfinden, welcher, wann stath denen soviel Christen vorhanden währen, erseczt würde. Von denjenigen Weinn, welchen sie heimblicherwei3 und/er/einander derzeit au3getrunken, haben sie gar kei-

ne Steuern entrichtet, da3 also die Ewere/r/ kay/serlichen/ May/estät/ bewilligte/n/ Gaben, weill wier sie wegen ihrer Vorthailhafftlieg/keit/ undt Arglistiegkeith zu Abstattung deren nit vermögen können, nach dato hinter ihnen stecken verbleiben. Nicht weniger schlächten sie täglich unterschiedliches Viech undt unterstehen sich betrogener heimblicherwei3, da3 Fleisch zum Schmach und Contempt der von Gott undt der catholischen Kürchen eingeseczten Fasttäg und Vigilien auch un3erm au3trücklichen Verboth zuwider denen Christen zu verkauffen und selbst in ihre Heu3er verdeckterwei3 zu tragen, dardurch vielen Christen zu Ubertretung der Kirchengeboth, welche sie sonst halten würden, Ursach an die Handt gebende. Dieweill dan in Ewer kay/serlicher/ May/estät/ andern königl/ichen/ Stätten die Juden gahr keinen Unterschleiff haben, auch die offenen Wochenmarckt zu besuchen nit befugt seind, als nehmben zu Ewer kay/serlichen/ May/estät/ wier un3er allerunterthänigste Zuflucht undt Bietten, weill von dero Landtsuntercammerer das Gutachten wegen die3er Juden bereits ergangen, sie geruhn, die allergnädiegste Verordnung zu thunn, damit solche Widersacher der göttl/ichen/ Ehre undt der von der christlichen catholischen Kürchen eingeseczter [17] Ceremonien spötische Höhner und Schmächer, welche un3 un3ere bürgerliche Nahrungen schwächen und benehmen, gantzlich abgeschafft, ihre besiczende Heu3er und Gründe, [17] den billichen Werth nach verkaufft und mit guetten catholischen undt im Glauben mit un3 vereinigten Leithen zu Erbawung der sehr erarmten Stadt wieder besezt werden, und wier

die3fahls eben dergleichen Freyheiten wie andere königl/iche/ Städte genie3en undt dabey lauth un3erer vor einem Jahr Ewer kay/serlichen/ May/estät/ allerunterthänigist eingeraichter Supplication würcklich geschüczt und solches alles durch dero allergnädigisten Consens erlangen möchten. Hierdurch Ewer kay/serliche/ May/estät/ ein Gott wohlgefälliges Werck und der armen Stadt Gawa dero kaiserl/iche/ hohe und nuczbahre Gnad erwei3en, umb deren reichliche Vergeltung, auch Ewer kay/serlichen/ May/estät/ glückselig langwühriege Regierung wier un3er inbrünstieges Gebeth gegen den Allerhöchsten inständiegist aufopfern werden. Unterdes3en under Ewer kay/serlichen/ May/estät/ allergnädiegisten Schucz Lebende umb dero allergnädiegiste gewührige Resolution allerunterthänigist anruffen.

Den 12, Juny 1616.[a)]

SAB-G11-31(I-K), Kyjov (1616 VI 14, něm.), fol. 1a-3b;
a) fol. 3b: Verteutsche Copay an Ihre kay/serliche Majestät/, auch zu Hungarn und Böhaimb König etc., Marg/graf/ etc. von der Stadt Gawa a/nno/ 1616, den 14. Juny eingeraichten allerunterthänigsten Supplication, lit/tera/ B: Die Abschaffung der daselbst befindlichen Judenschafft betreff/end/. (ca. Mitte 17. Jahrhundert);

Lednice (Eisgrub), okr. Břeclav (Lundenburg):

1592/1593 II/Lednice 1

Lednice: Allerlei Ausgaben: /.../

Post. Nr. 7: Dem Juden für die Fenstern im unteren und oberen Zimmer im Pfarrhof gegeben 7 fl. 19 gr.

2 Putschandeln.

Herrisch, Eisgrub, in: Gold, Mähren, S. 193, n. Eisgruber Gemeinderechnung Michaeli 1592 bis wieder Michaeli 1593;

Lipník nad Bečvou (Leipnik), okr. Přerov (Prerau):

1530 II/Lipník 1

Urbar

SAB-G371-Lipník 1530, S. 1-7; SATřeboň-II-163-N-4/a;

1536 II/Lipník 2

Leibzoll für Juden:
Ze židů a židovek mladých i starých po 2 d.

Bađura, VMLipník, S. 156; vgl. a. Hillel, Leipnik, in: Gold, Mähren, S. 301;

1540 II II/Lipník 3

Erwähnung einer Synagoge "u hradeb městských".

Bađura, VMLipník, S. 155;

1540 II 17 II/Lipník 4

Prostějov: Jan z Pernštejna verbietet den Juden in Lipník für alle Zeiten, in der Stadt "pod žádnými vymyšlenými barvami" Wein zu lagern oder ihn dorthin einzuführen.

Bađura, VMLipník, S. 156 f.; Hillel, Leipnik, in: Gold, Mähren, S. 301;

s.d./n. 1540?/ II/Lipník 5

Jan z Pernštejna erlaubt den Juden in Lipnik, zum Eigenbedarf zu schlachten, jedoch dürfen sie den Überschu3

nicht im Umkreis einer Meile um die Stadt verkaufen. Nichtkoscheres Fleisch müssen sie den Fleischhauermeistern abführen, dürfen es aber nicht 1/2 Meile um die Stadt verkaufen, widrigenfalls eine Strafe von 1 Schock Groschen an die Herrschaft zugunsten der Zunftmeister abzuführen ist.

Bačura, VMLipník, S. 157; Hillel, Rabbiner Leipnik, S. 10; Hillel, Leipnik, in: Gold, Mähren, S. 301;

1544 II/Lipník 6

Urbar

SAB-G371-Lipník 1544, S. 2; SATřeboň-II-163-N-4/b, fol. 22a;

ca. 1550 II/Lipník 7

In einer eherechtlichen Angelegenheit empfiehlt Rabbi Moses Isserls, Resp. Nr. 65, dem zuständigen Rabbinat in Lipník, seiner Entscheidung durch die Mitwirkung des Rabbi Abraham aus Přerov mehr Nachdruck zu verleihen (Übersetzung):

Wie wir hören, gibt es in Mähren keinen Menschen, der sich um diese Angelegenheit kümmert. So verhängen wir den Bann über jeden Juden, der im gegebenen Fall die Trauung ohne die Genehmigung des obengenannten Rabbinatskollegiums vollzieht.

Freimann, Prerau, in: Gold, Mähren, S. 488;

1551 XI 12

Prostějov: s. I/24;

1559 VI 19 II/Lipník 8

Helfštejn: Půtha z Ludanic a na Helfenštejně an die von Wrocław (Breslau), sie sollen einige von ihm gesandte Juden aus Lipník nicht behindern.

Půtha z Ludanic a na Helfenštejně známo činím tímto listem všem vuobec, a zvlášť vzácné opatrnosti pánuov Vratislavských, že jest mne zpráva došla, kterak by od Jeho Velebnosti Císařské, pana našeho nejmilejšího, mandát vyjíti měl, kterého sem já neviděl, že by židů, kteříž sú vypovědeni z království Českého, do měst púščeno nebylo: já teď nyní šest židů z Lipníka, poddaných svých, do Vratislavě posílám, Vás jako svých milých pánů a přátel žádám, že jich svobodně do města svého Vratislavě pustíte a jich hindrovati nedopustíte, aby oni živností svých, a to, což jsem jim poručil, volně hleděti mohli; neb oni z tohoto margkrabství Moravského vypovědění nejsú. Nepochybuji o tom, znajíc věc spravedlivú, že se poddaným /!/ mým v tom laskavě ukážete, v túž libost okázání i mnohem větší a dobrým přátelstvím odplacení, tomu na svědomí svůj vlastní sekret sem k tomu listu přitisknúti dal. Jenž jest dán a psán na Helfenštejně v pondělí před sv. Janem Křtitelem Božím létha 1559.

Kameníček, Sněmy III, S. 235, Anm. 1, n. SATřeboň, Nr. 4429; vgl. a. Hillel, Leipnik, in: Gold, Mähren, S. 301; Bađura, VM Lipník, S. 157; Brilling, Handelsbeziehungen,

in: ZGJČ II (1931/32), S. 6;

1562 II/Lipník 9

In Lipník wird ein jüdisches Ritualbad errichtet.

Hillel, Rabbiner Leipnik, S. 10, n. e. "Chronik der Stadt Leipnik";

1567 II/Lipník 10

Die Juden in Lipník kaufen zu ihrem auch von dem Juden aus Přerov[a)] benützten Friedhof auf den Stadtwällen "Na Novosadech" ein Stück Land für einen neuen Begräbnisplatz.

Bačura, VMLipník, S. 155; vgl. a Hillel, Rabbiner Leipnik, S. 10, 47;
a) Přerov (Prerau);

1570 V 14 II/Lipník 11

Helfštejn: Jan Václav z Ludanic vereinbart mit den Juden von Lipník:
Die Juden zahlen für die Erlaubnis, Handel treiben zu dürfen, jährlich 50 fl. und zu Martini 80 schöne Hammelhälften für das herrschaftliche Gesinde. Dafür, daß sie keine Pferde mehr stellen müssen, geben sie nochmals jährlich 40 fl. Václav z Ludanic behält sich und seinen Nachfolgern vor, daß die Juden dem jeweiligen Herrn Geld "na jakoukoli měnu vyměňovati" werden. Dafür wird den Juden erlaubt, ungehindert in der Stadt Lipník zu wohnen und den christlichen Untertanen im Rahmen der Bestimmungen der Landesordnung Geld zu leihen.

Baďura, VMLipník, S. 157; Hillel, Leipnik, in: Gold, Mähren, S. 301;

1577 VII 17 II/Lipník 12

Olomouc: Rechtsbelehrung des Gerichts zu Olomouc für das Gericht in Lipník in der Sache des Eliáš z Slavkova und des ehemaligen Einwohners von Lipník, Pinkas Foltýn.

Naučení od slavného vyššího práva města Holomouce[a)] právu lipenskému dané v příčině Eliáše z Slavkova[b)] a Pinkasa Foltýna, někdejšího souseda v městě Lipníku.

Moudrým opatrným pánuom purgmistru a radě města Lipníka, pánům přátelům našim milým.

Pozdravení přátelské vzkazujeme. Moudří opatrní páni přátelé naši milí. Jakož ste nám spisy právní Eliáše Kavky z Slavkova, žalobníka, z jedné a Foltýna Pinkase, odpornika, z strany druhé, na právo naše odeslali, kdež žalobník odporníka viní, že majíce Orsulu, tetku jeho vlastní, za manželku, že jest se neřádně choval a že s nějakou Maruší dívkou cizoložil, kteráž[c)] pro zlé skutky z Lipníka - mordovala a zamordovati chtěla, za kterýžto[c)] skutek popravním mistrem že jest trestána a konec svůj vzala, a na téhož Foltýna odporníka, že jest s ní cizoložství /k/ křivdě manželky jeho nic neříkal ani ku rychtáři nešel a za opatření nežádal. Proti čemuž odporník na takovou všetečnou, nenáležitou ani pravdivou žalobu, poněvadž žalobník od tetky své zmocněný není, povinen se býti odpovídati nevyznává, než prosí, aby téhož vězení na dostatečné rukojmě prázen

býti mohl. Nás v tom za naučení prosíce za právo vyříkáme, že přede všemi věcmi žalobník dostatečně zmocnění od tetky své proti odporníku, ač ho manželka jeho z cizoložstva viniti chce, jmíti musí. A když se to stane, povinen jest odporník na žalobu žalobníka, jakož pořádek práv jest, odpovídati.Než poněvadž žalobník, aby odporníka do téhož vězení vsaditi dáti měl, odpírá, nepochybujem, bude-li odporník co slušného a náležitého po tom, kdo ho vsaditi dal, hledati, že se v tom ouřad lipnický spravedlivě zachovati neb naučení právního hledati nepomine.

A to zpráva. Datum v středu po Rozeslání apoštolů Páně léta 1577.

Konšelé přísežení města Olomouce.

SAB-G1O-283, fol. 115b;
a) Olomouc (Olmütz);
b) Slavkov (Austerlitz), okr.Vyškov (Wischau);
c) im Original: kderaz; kderyžto;

1591 II/Lipník 13

Es entsteht ein Streit zwischen Jakub žid kunštátský und dem Juden Lazar aus Lipník "o stolice".

Knies, VMBoskovice;

1593 IV 24 II/Lipník 14

Landtafeleintrag über die Einkünfte der Herrschaft aus ihren Juden.

Lidé panství helfenštejnského[a] k platům, robotám

a jiným povinnostem spravedlivejm přiznati se mají a těch pět set šedesáte zlatých a jeden tisíc dukátů vejše nadbíhají, ty pan Jindřich Doudlebský na židech lipenských, kteréž se po rocích od nich platí, panu hejtmanovi vyplniti a zaplatiti, jakož předešle smluveno, po rocích mají.

SAB-A3(MZD-Ol.)-XXX, fol. 130a-132a; Matějek, MZD III, Ol. (1567-1642), S. 280;
a) Helfštejn (Helfenstein), okr. Přerov (Prerau);

1594 III 1 II/Lipník 15

Lipník: Hyněk st. Bruntálský bestätigt auf Ansuchen der Juden in Lipník das Privileg, das ihnen Václav z Ludanic gewährt hatte, und bestimmt, daß ohne Zustimmung der Judengemeinde kein fremder Jude in dieser Stadt ein Gewerbe kaufen dürfe über die Zahl der schon ansässigen und ihren Nachkommen. Die Herrschaft erlaubt außerdem einigen Juden, auf städtischem Grund Häuser zu errichten.

Bačura, VMLipník, S. 157; Hillel, Leipnik, in: Gold, Mähren, S. 301; Hillel, Rabbiner Leipnik, S. 48; Ziegler, Juden, S. 8;

1595 IX 9 II/Lipník 16

Lipník: Hyněk st. Bruntálský bestätigt in einem Streit zwischen christlichen und jüdischen Fleischhackern letzteren ein Pernštejnsches Privilegium und gestattet ihnen darüber hinaus, die Hinterteile der Tiere, die sie nicht verwenden, in ihren Häusern in der Stadt, jedoch "nenosíce se s nimi po městě", jedermann zu verkaufen. Nichtkoschere Tiere dürfen sie

so bei Hillel!

für einen anständigen Preis an die Zunftmeister oder selbst in der Stadt und den umliegenden Dörfern verkaufen. Dafür geben sie der Herrschaft 10 Steine ausgelassenen und unverfälschten Talg jährlich.

Bačura, VMLipník, S. 157 f.; Hillel, Leipnik, in: Gold, Mähren, S. 301 f.;

1597 XII 13 II/Lipník 17

Helfštejn: Jiřík Bruntálský bestätigt den Juden in Lipník alle ihre Privilegien.

Bačura, VMLipník, Sv 158;

1598 II 8 II/Lipník 18

Lipník: Jiřík Bruntálský an den Rat der Stadt Olomouc mit der Bitte, seinen Juden Mojžíš aus Lipník in die Stadt zu lassen.

Mein freuntlichen Gruȝ samt Wüntschung aller Wolfart. Ersammer, wolweiser, lieber Herr Burgermeister. Nachdem gegenwertiger Zeiger deȝ/en/, Moyseȝ Jud, mein Underthan, Juden-Richter zue Leipnik, Straȝ. Zue Ulmitz[a] anstat meiner zu verrichten, so ist es an euch, mein freuntlich Biet, wollet ihme auff ein Tag in die Stadt zulaȝen. Vorzwüstig. Solch/es/ bien ich umb euch zu Inverschuldens wiellig und erwarte.

Actum Leipnik, am Sonntag Invocavit a/nn/o 98.

Georg Herr von Wirben.[b]

SAB-Gl-8939 (fehlt!); Hillel, Leipnik, in: Gold, Mähren, Sv-302; Hillel, Rabbiner Leipnik, S. 12; Bačura, VMLipník,

S. 158;
a) Olomouc (Olmütz);
b) Vrbno (Würben), okr. Bruntál (Freudenthal);

1599 III 4 II/Lipník 19

Helfštejn: Die Bürger von Lipník mit Weinschankrecht beschweren sich bei Jiřík Bruntálský z Vrbna, daß er im Widerspruch zu den 1500 und 1540 gewährten und von ihn selbst auch bestätigten Privilegien den Juden erlaubt, zum Eigenbedarf fünf Fässer Wein in die Stadt zu führen, und ersuchen um Aufhebung dieser Erlaubnis. Jiřík entzieht den Juden diese und bestätigt der Stadt, daß die Juden in der Stadt Wein weder lagern noch ausschenken dürfen, und er ihnen auch keine entsprechende Erlaubnis mehr geben werde. Falls von den Juden oder von einem Christen für die Juden dennoch Wein eingeführt werden sollte, ist dieser zu konfiszieren; der Jude oder der evt. Christ wird mit Gefängnis bestraft.
Die Bürger von Lipník mit Weinschankrecht geben dafür jährlich 20 fl.

Bačura, VMLipník, S. 134 f., Hillel, Rabbiner Leipnik, S. 12;

1601 I 31 II/Lipník 20

Praha: Rudolf II. an den Hejtman in Mähren.[a)]

AMV-Morava-4503, fol. 2a;
a) bis auf einige dort eingefügte Korrekturen identisch mit 1601 II 7; s. II/~~Kojetín 21~~ Lipník 21;

1601 II 7 II/Lipník 21

Praha: Rudolf II. an den Hejtman in Mähren über die Weinversorgung der Juden in Lipník zum Pessah-Fest 1601.

Rudolf druhý /.../ Urozený, věrný náš milý, jaká jest ponížená prozba starších židů i na místě vší obce z Moravského Lipníka, aby jim k velikonoci jich, poněvadž by na gruntech urozeného Jiřího Bruntálského z Vrbna /.../ dostatek vína pro neourodu se nenacházel, víno jinde se koupiti a přivézti dáti mohli, tomu z přiležící suplikací šířeji vyrozumíš. I poněvadž v tom žádného handle neb obchodu vésti nechtí, než toliko sami k své potřebě jich užíti žádají, budeš je viděti z ouřadu hejtmanského na místě našem císařském, aby žádosti své užíti mohli, v tom jak spravedlivě opatřiti.

Dán na Hradě našem pražském v středu po svaté Dorotě léta etc. šestistého prvního. /.../[a)]

AMV-Morava-4503, fol. 1a/b;
a) in margine: Ist recht.

vor 1601 XI 21 II/Lipník 22

Lipník: Beschwerde des Aron žid über die von Nový Jičín an seinen Herrn, Jiří Bruntálský z Vrbna:

Vaše Milost vysoce urozený pane, pane muoj milostivý, od všemohoucího Pána Boha dobrého zdraví i svatého požehnání, dlúhého a šťastného panování nad poddanými Vaší Mi/l/o/-/s/ti, toho na Jeho božské Milosti jako pánu mému milostivému na svých modlitbách nepřestávajíce, s povinnosti své

žádám.

Před Vaší Mi/l/o/s/tí, mým milostivým pánem, tajiti nemohu, co se toho Girka Hykle opět z Nového Jitčína[a)] nadotejče, kterak rukojmové jeho budouce u vězení o jedno sto sedm zlatých, se mnú sou na terminy srovnali, aby mně placeno bylo. Týž ten Girk Hykl více mně dlužen jedno sto čtyrycet pět zlatých, pan purgmistr a páni radní Nového města Jitčína, co na kruntě měl, vyhledati poručili a mně to odvedeno i z výpisem bylo, to také ani se mně neplatí. Budouce pak to porovnáno, jakž na poručení Vaší Mi/l/o/s/-ti se mnú se byl Bartoš Kvirýn a Jan Zahrádků do města Jitčína vypravili a takové dluhy k místnému skončení sou naviče postavili, což při tom časté/m/ ježdění několik zlatých sem utratil, po témž pak rovnání opět tenž jistý Girkl Hykl od Jeho Mi/l/o/s/ti císařské pánuom jitčínským poručení přinesl a pány radní skrze suplikací u Jeho Mi/l/o/s/ti císařské omluvili, že by na poručení Jeho Mi/l/o/s/ti císařské málo dbáti měli, i toho doložil, že žid maže a jede, Vaší Mi/l/o/s/ti račte odpustiti, cokoli praví, nic pravdivého nejní a Jeho Mi/l/o/s/ti císařskú tenž jistý Girkl s nic nepravdivými řečemi spravovati jak v jedném, tak i v druhém, že by měl skrze dopuštění boží o stateček svůj přijíti, ale toho ničeho nejní, než skrze jeho opilství, nedbánlivost fortele a šantrovostí, že se Pána Boha spustil a tak by tudy vycházeti chtěl, aby lidem neplatil, což věřím Pánu Bohu a Vaší Mi/l/o/s/ti, že jeho předsevzetí v niveč obráceno bude.

Týž Martin Bacer byl mně dlužen 34 fl. O ty bylo

narovnáno, měl za ně dáti 20 fl. hotových o svatém Duše jminulém, podlé úmluvy toho také nevykonal, že také přinesl poručení od Jeho Mi/l/o/s/ti císařské. Týž Jokl Šmíd dlužen jest mně za vlnu padesáte zlatých, také tenž Jokl od Jeho Mi/l/o/s/ti císařské že poručení přinesl, berouce sobě toho příčinu, že skrze vězení o statek svůj přijíti musil, ale já sem teprvá asi po půl lítě, když prostý byl vězení, takovou vlnu prodal a tak i má dosti čím zaplatiti Jokl. Hadrlump Klobúčník odtudž také mně nemálo dlužen, platiti mi nechce. Bere sobě ochranu, že od Jeho Mi/l/o/s/ti císařské poručení také přinesl; což já chudobný člověk poddaným vašim, nemaje jiného utěkadla a ochrany než předně ku Pánu Bohu všemohoucímu a potom k Vaší Mi/l/o/s/ti, jakožto k mé milostivé vrchnosti, že nad těmito svými stížnostmi milostivou a ochranou ruku pro odplatu boží držeti ráčíte a k takovým spravedlivým dluhóm mým od těch lidí jmenovaných Nového města Jitčína nápomocní býti ráčíte, tak abych já ubohý i potřebný člověk k svému přijíti mohl, nebo ta ochrana těch lidí stálá jest, nebo Jeho Mi/l/o/s/t císařská podlé správy jejich tomu věřiti ráčí, což věřím Pánu Bohu a Vaší Mi/l/o/s/ti, mému milostivému pánu, že na poníženou prozbu mou to milostivě učiniti ráčíte, Pán Buoh toho Vaší Mi-/l/o/s/ti hojným odplatitelem býti ráčí, zde časně a po smrti věčně, odpovědi laskavé a milostivé od Vaší Mi/l/o-/s/ti prosím.

Vaší Mi/l/o/s/ti věrný poddaný Aron žid, zeť Malého Mojžíše /.../[b)]

AMV-Morava-4606, fol. 2a/b;
a) Nový Jičín (Neutitschein);
b) unleserlich, da abgeschnitten;

1601 XI 12 II/Lipník 23

Lipník: Jiří Bruntálský z Vrbna an den Rat von Nový Jičín wegen der Beschwerde seines Untertanen Aron žid aus Lipník über einige Bürger von Nový Jičín.

Službu svou vskazuji. Moudří a opatrní páni přátelé moji zvláště milí, zdraví a při něm jiného všeho dobrého přeji Vám od Pána Boha věrně rád. Za jiné sem neměl, než že Aron žid z města Lipníka, poddaný muoj podlé předešle zdělaných smluov od věřitelův svých, sousedů vašich, tak po terminech, Eliáš Majerle žid, týž poddaný muoj, podlé condicí v psaní vašem ohlášených zaplatí a dluhův svých dosahují, ale porozuměl sem z příležité suplikací od Arona a od Eliáše po správě oustní, že jeden nic a druhý nemnoho posavád dostali a že někteří dlužníci jejich nechtí a jiní zase zanedbávají jim platiti, zastírajíce se mandáty Jeho císařské Milosti pána, pána našeho nejmilostivějšího. Nedivím se pak tomu nic, že Jeho císařská Milost z milostivé dobroty své, jsouc tak vysoce žádán, ne k tomu cíli, aby z prosta nic nedali, ale aby nějakého polehčení i pohodlně vzíti mohouc, nicméně platiti povinni byli, k nim se nakloniti ráčil, ale co platno jest takovým lidem, kdo zaplatiti nemíní, ani platiti nepočne, neb nedbalcóm nejvíce dobrodiní a pohodlí škodí, takže když již pro svý volné zavedení své nevědí, kdy z těch svých zmatků vyjíti, za rozmařilost svou

dopuštění boží za příčinu své těškosti předstírají a klamem Jeho císař/ské/ Mil/osti/ spravují, kteréhožto podvodu nemělo by se jim však dopouštěti, což by i vám slušně učiniti a takový zmatky zbytečné zaneprázdnění přetrhovati náleželo, neb Jeho císařská Milost žádného z povinných věcí proti spravedlnosti vynímati neráčí. I poněvadž my zde v Margkrabství moravském v upomínání a dobejvání dluhů dobrej řád a obyčej máme, takže kdo se jak zapíše, tomu tak dosti činiti povinnen jest. Nemohou se poddaní moji, jsa také zadlužilí a lidem mnoho povinní, na ta jich dificultování ohlídati, nebo co Jeho císařská Milost mandáty svými vyměřiti ráčil, toho již užili, a proto ani podlé těch snesitedlných terminů platiti nechtíce, ještě věčí nedbánlivosti nežli kdy předešle se dopouštějí. Z té tehdy příčiny vždy vás napomínajíc za oznámení konečně žádám, jste-li pak toho oumyslu a míníte-li podlé zápisův porovnání jejich a tak, jakž dobrej spuosob zemský z sebou přináší, poddaným mým při dosahování takových dluhů právo a spravedlnost vyříditi tak, abych se věděl čím spraviti a poddané své náležitou pomocí, kteráž na upomínání dluhů takových přísluší, neprodleně opatřiti, nebo nestalo-li by se a poddaní moji náležitě spokojení nebudou, nemohl bych než k vám a sousedům vašim pro nedopomožení k spravedlnosti právem obstavním předstoupiti, ale nesmýšlím, abyšte k tomu přijíti dopúštěli. Odpovědi pro správu žádám, a s tím milost boží s námi bejti rač.

Dat/um/ z Lipníka 12. dne novembris léta 1601. Jiří Bruntálský z Vrbna a na Helfenštejně, Jeho Mi/l/o/s/ti arci-

knížete Maximiliána Rakouského mundšenk. Jiřík Brun/tálský/ z Vrbna m/anu/ p/ropria/.

AMV-Morava-4606, fol. 1a/b;
a) Nový Jičín (Neutitschein);

1601 XI 15 II/Lipník 24

Die Mautpächter in Lipník fordern, daß alle Juden gehörenden Waren, auch die, die nur im Transit durch die Stadt gehen, verzollt werden müssen, wogegen die Juden sich an die Herrschaft wenden, die folgenden Vergleich herbeiführt:
Juden müssen nur verkaufte Waren verzollen, wobei der Zollsatz niedriger ist als der, den auswärtige Kaufleute zu entrichten haben. Verstöße gegen diese Bestimmungen werden mit einer Strafe von 5 Schock gr. an die Herrschaft und mit Arrest belegt.

Hillel, Leipnik, in: Gold, Mähren, S. 302; Bađura, VMLipník, S. 158;

1603 II 17 II/Lipník 25

Lipník: Jiří Bruntálský gestattet den Juden trotz der anderslautenden Privilegien der Stadt von 1599 auf ihr Ansuchen, zu den jüdischen Feiertagen höchstens 30 Eimer Wein aus einem Umkreis von einer Meile in die Stadt einzuführen. Die Juden geben dafür den Christen jährlich 30 fl. Verstöße werden nach dem Weinprivileg von 1599 geahndet.

Bađura, VMLipník, S. 158; Hillel, Leipnik, in: Gold, Mähren, S. 302;

1604 III 1 II/Lipník 26

Ondřej Sova, Tuchmacher aus Nový Jičín, stellt einen Schuldschein über eine Schuld aus einem Wollgeschäft mit Aron žid aus Lipník aus.

Já Andrys Sova, súkeník a obyvatel města Nového Jitčína, vyzná/vám/ túto cedulí řezanú, že sem kúpil od Arona žida z města Lipníka vlnu, totiž 14 kamení, jeden každý kameň po 5 fl. 20 gr. alb., za kterúžto vlnu od něho kúpenú zaplatiti mám na dva terminy, totiž na svatý Duch příští[b] polovici a druhú polovici na svatú Margetu[c], bez škod a útrat všelijakých zaplatiti mám, k tomu pro lepší toho jistotu bratra mého, Moc Sova za to jest rukojm/ě/. Stalo se v pondělí masopustní léta 1604.[d]

SAB-G2-186/1, fol. 1a; vgl. a. Ziegler, Juden;
a) Nový Jičín(Neutitschein);
b) 1603 V 18;
c) VII 13;
d) in tergo hebräische Notiz;

1605 IV 5 II/Lipník 27

Dřevohostice: Karel st. z Žerotína an Jiří z Vrbna in der Angelegenheit des Šimek žid aus Lipník.

Onehdejšího dne, když jest mi Šimek žid z Lipníka, poddaný TMti psaní od TMti přinesl[a], maje tehdáž pilný odjezd před sebou, ani jsem s týmž židem rozmluviti ani odpovědi TMti dáti nemohl. Dnes pak když jest se zase přede mne postavil, s ním jsem podlé potřeby promluvil, avšak to nacházím, že týž žid křiv jest a TMt daremně zaměskná-

vá. Neboť když jsem ho sám před třemi lety v té příčině slyšel, tehdy jsem ho podlé náležitosti byl opatřil; ale že jest on toho zameškal, žádnému nechť viny nedává, nežli sám sobě. Nicméně poněvadž toho žádostiv býti ráčíš, aby TMti neb ouřadníku TMti jistý den k vyslyšení a rozeznání té věci jmenován byl, poněvadž teď hody Boží nastávají[b], toho tak spešně vykonati nemohu; než po vyjití jich Bohda chci na to mysliti, abych co nejdříveji TMti rok o to jmenoval a jestli bych sám k němu dostačiti nemohl, tehdy ouředníku svému neb některé osobě z ouřadu Přerovského o té věci na místě svém poručiti chci. Toho jsem TMti k odpovědi tajiti nechtěl.

Datum na Dřevohosticích 5. Aprilis 1605.

Brandl, Spisy, II, 1, Nr. 428, S. 346 f.; vgl. a. Dvorský, AČ XXVII, Nr. 807;
a) 1605 III 24;
b) Ostern, in diesem Jahr war der 10. April der Ostersonntag;

1605 IV 26 II/Lipník 28

Dřevohostice: Karel st. z Žerotína an Jiří z Vrbna in der Angelegenheit des Josef žid aus Lipník.

Odpověď, kterouž mi na psaní mé TMti vedle Pavla Zaglejta, poddaného mého, učiněné o vydání jemu spravedlnosti, v dědin TMti v Lejskách[a] náležitě dávati ráčil, jsem přijal, jí také i vyrozuměl a poněvadž v ní při konci zmínku činíš strany Jozefa žida, poddaného svého, že by on

také dluhu svého v Přerově[b] až posavad dostati nemohl: protož TMt za to žádám, aby mi jistý den ráčil jmenovati, na kterýž bychom se společně sjeti a jak o tuto, tak i o nadepsanou věc rozmluviti a jim Bohda i konec učiniti mohli, načež odpovědi od TMti očekávati budu.

Datum na Dřevohosticích 26. Aprilis 1605.

Brandl, Spisy, II, 1, Nr. 458, S. 362; vgl. a. Dvorský, AČ XXVII, Nr. 841;
a) Lýsky, okr. Přerov (Prerau);
b) Přerov (Prerau);

1605 IV 27 II/Lipník 29

Dřevohostice: Karel st. z Žerotína an die von Přerov, daß jemand aus dem Amt in der Angelegenheit des Josef žid aus Lipník zu ihm kommen solle.

Oznamuji vám, že jsem včerejšího dne panu Jiřímu z Vrbna psal a jeho žádal, aby sobě některý den obral, na nějž bychom se spolu sjeli a jak tu věc, dotýkající Josefa žida z Lipníka, poddaného jeho, a některých soukeníkův Přerovských, s nimiž on činiti má, tak i některé jiné vyslyšeti a k místu přivésti mohli, dnešního pak dne odpověděl od pana dostane, z ní jsem porozuměl, že ke mně v pátek tím raněji sem přijeti strojí. Protož vám poroučím, abyste sem na týž den rano, předního purkmistra s některými osobami z prostředku svého, aneb z obce, kteřížby té věci Josefa žida s soukeníky Přerovskými povědomi byli, a mně v ní nápomocni býti mohli, vypravili. Tolikéž i dotčeným soukeníkům sem se na jmenovaný den tím raněji, aby na ně

Litoval?
vyl. Makes

čekati potřebí nebylo, dostaviti poručili.

Dvořáku tomu z Šiřavy, Paličovi, který prvé v dolním Oujezdě[a)] na gruntech pana Jiřího z Vrbna býval, ať se také sem téhož dne najíti dá, poručte.

Datum na Dřevohosticích 27. Aprilis 1605.

Brandl, Spisy, II, 1, Nr. 462, S. 364, vgl. a. Dvorský, AČ XXVII, Nr. 842;
a) Dolní Ujezd, okr. Přerov (Prerau);

1609 II 9 II/Lipník 30

Urbar

SAB-G 371-Lipník 1609, S. 3; SA Janovice, unsign., fol. 9a; Bačura, VMLipník, S. 76, 154; Hillel, Leipnik, in: Gold, Mähren, S. 302;

1617 X 8 II/Lipník 31

Daniel Perhoffer žid aus Lipník an Alžběta Czoborová wegen seiner Geschäfte mit Oberungarn (Slowakei).

Macůrek-Rejnuš, České země a Slovensko I, S. 99, Anm. 182, n. SNM (Slovenské národné muzeum)-Thurzo;

Loštice (Loschitz), okr. Šumperk (Mähr.-Schönberg):

ca. 1575 II/Loštice 1

Jindřich Podstatcký z Prusinovic verpfändet (vkládá) den Markt Loštice "...s židy osedlými i neosedlými, s dáváním od nich platnými i neplatnými..." an Vilém Záviš Birovský z Slavíkovic na Lechovicích.

SAB-A3(MZD-Ol.)-XXIX, fol. 17a/b; Matějek, MZD III, Ol. (1567-1642), S. 69;

1581 VII 21 II/Loštice 2

Loštice: Die jüdische Gemeinde Loštice kauft um 21 Mark von Žalman Beneš einen Grund. (Aus demselben Jahr ist der Kauf eines Hauses "neben der Juden Schule" belegt.)

Gold, Loschitz, in: Gold, Mähren, S. 317;

Meziříčí Velké (Groß-Meseritsch), okr. Žďár n.S. (Saar):

1589 II/Meziříčí Velké 1

Einnahmen der Herrschaft:

Vydání platův Jeho milosti pánu náležitejch:

Dáno Zigmundovi Nerovi ouroku o svatém Jiří[a)]

za vybytí židův ..... 25 fl.

Též za hlásky i jiné platy .... 2 fl. 6 gr. 3 d.

Též za mejto ..... 15 fl.

Z várek a z vinného šenku ..... 25 fl.

O svatém Václavě[b)] tolikéž týchž platův

v summě ..... 67 fl. 6 gr. 3 d.

SAB-G2-305/21, fol. 13a;

a) IV 23;

b) IX 28;

1590 II/Meziříčí Velké 2

Einnahmen der Herrschaft:

Příjmové rozličnì:

O s/vaté/m Jiří přijali sme ouroku od obce

za vybytí židův ..... 25 fl.

O s/vaté/m Václavě též přijato 25 fl.

SAB-G2-305/21, fol. 21a;

1591 II/Meziříčí Velké 3

Einnahmen der Herrschaft:

Příjmové rozličnì. /.../

Přijali sme od obce ouroku za vybytí

židův o s/vaté/m Jiří ..... 25 fl.

O svatém Václavě též přijato ... 25 fl.

SAB-G2-305/21, fol. 29 a;

1592 II/Meziříčí Velké 4

Einnahmen der Herrschaft:

wie 1591

SAB-G2-305/21, fol. 31a;

Mikulov (Nikolsburg), okr. Břeclav (Lundenburg):

1552 II/Mikulov 1

Eine jüdische Witwe aus Kroměříž heiratet Lebl žid aus Mikulov und bittet den Bischof um Freigabe, um zu ihrem Gatten ziehen zu können. Der Bischof fordert dafür zwei Pfund Saffran, was die Jüdin akzeptiert. Als sie aber nicht zahlen kann, verweigert der Bischof die Freigabe, woraufhin der Besitzer von Mikulov, Jan z Liechtnštejna, sich vergeblich bei Bischof Doubravský für sie verwendet.

Peřinka, Kroměříž I, S. 294, n. SAK-Ol.Kop. (1552), fol. 7a;

1554 VIII 3
Wien: s. II/Rousínov 2;

1560 IX 29 II/Mikulov 2

Mikulov: Urbar

SAB-G371-Mikulov 1560, S. 4-16, n. SAB (bisher ohne sign.); Trapp, Nikolsburg, in: Gold, Mähren, S. 416 f.; Engel, Neue Zeugnisse, S. 123-126; Řezníček, Dva mikulovské urbáře z roku 1560, in: Jižní Morava 1966, S. 7-25;

1569 III 22 II/Mikulov 3

Wien: Maximilian II. an Jetřich z Kunovic a na Brodě Uherském, er solle dem Juden Uriel zu seinem Recht verhelfen, der seinem Schwager, dem Juden Jakub aus Mikulov, seinen Besitz und seine Kinder vor seiner Abreise anvertraute. Der Schwager starb und seine Frau, die in Uh. Brod erneut verheiratet ist, eignete sich

seinen Besitz an.

AMV-Morava-1233;

1574 II/Mikulov 4

Urbar 1574/I

SAB-G371-Mikulov 1574/I, n. SÚA-ČKD-M.IV.M (Mikulov-Lednice);

1574 II/Mikulov 5

Urbar 1574/II

SAB-G371-Mikulov 1574/II, n. SAB (bisher ohne sign.); Trapp, Nikolsburg, in: Gold, Mähren, S. 418 f.;

1577 IV 22 II/Mikulov 6

Praha: Majestätsbrief wegen der Erbschaft des Gutes Mikulov. Die Herrschaft wird mit allen Zugehörungen, darunter auch "s šenkem vína, s židmi, s slepicemi..." an Adam z Dietrichštejna verkauft.

SAB-A3(MZD-Brno)-XXX, fol. 52a; Rohlík, MZD III, Brno (1573-1586), S. 107 f.;

1582 IV 23 II/Mikulov 7

Urbar

SAB-G371-Mikulov 1582, n. SAB (bisher ohne sign.);

1583 IV 4
Ivančice: s. II/Ivančice 79;

1584 V 18 II/Mikulov 8

Praha: Rudolf II. an den Hejtman und den Rentmeister auf Mikulov wegen Jakl Pinkas žid, der von seinen Gläubigern bedrängt wird.

Martinovi Tetlsteynerovi z Ebrsperku, hejtmanu, a Šimonovi Krajerovi, rentmistru na Niklšpurce. Rudolf etc. Slovutní, věrní naši milí.

Jaká je/st/ nám suplikací od Jakle Pinkasa žida podána a v jaké těžkosti své k nám se utíká a nás za milostivé opatření, aby s věřiteli jeho o sčekání a přiročí jednáno bejti mohlo, pokorně prosí, tomu teď příležitě šířeji vyrozumíte. I poněvadž dotčený žid nezoumyslně v takové dluhy vešel a na živnůsce své k závodění přišel, a toto se podává, pokudž by toliko přiročí od věřiteluov svejch dostati mohl, že jednoho každého z nich podlé nejvyší možnosti své záplatú spokojiti chce; protož vám milostivě poroučeti ráčíme, abyšte všecky věřitele téhož žida, o nichž vám oznámí, před sebe povolali a s nimi se vší pilností jednali, aby prohlídajíce k těm příčinám suplikací jeho dotečeným, dotčenému židu z strany placení týchž dluhuov do tří let pořád zběhlých anebo do jiného přítomného času schování a sčekání učinili a jeho vězením ani jinak nestěžovali. Na tom jistú a milostivú vuoli naši cí/sařs/kú naplníte.

Dán na Hradě našem pražském v pátek po neděli Exaudi léta

etc. 84., 18 maii.[a)]

AMV-Morava-2941, fol. 1a;
a) in margine: Jakl Pinkas;

1587 II 19
Praha: s. II/Slavkov 11;

1587 VIII 21
Praha: s. II/Slavkov 12;

1590 II/Mikulov 9

Urbar

SAB-G371-Mikulov 1590/II;

1591 I 3 II/Mikulov 10

Mikulov: Ausgaben der Gutsverwaltung:

Item man abermahl 31 1/2 Ellen grobe Leinbadt von Juden genomen zu 4 k., thuet ..... 2 fl. 6 kr.

SAB-G10-1358/I, fol. 39a;

1591 X II/Mikulov 11

Mikulov: Ausgaben der Gutverwaltung:

Was des Herrn g/nädig/ Begrebnus gestanden, so ich au3geben hab im Oktober a/nno/ 91, beschehen: Erstlich ich zu Under-Wisternitz[a)] zwey Stückh schwarz Tuech kaufft,

darfür geben 14 Taller 14 kr. Von solchem Tuech zu scheren geben, 1 Taler 20 kr. Item, so hab ich ausser dessen von einem Juden auch noch ain Stuck schwarzes Tuech (so schon geneczt und geschorrn gwest) genumen, darfür geben 8 Taller. /.../

SAB-G10-1358/I, fol. 74b;
a) Dolní Věstonice (Unter-Wisternitz), okr. Břeclav (Lundenburg);

1591 XI 1 II/Mikulov 12

Mikulov: Maximilian z Dietrichštejna bestätigt und erweitert die Privilegien der Juden in Mikulov.

Ich Maximilian von Dietrichstein, Freiherr zu Holenburg, Finkenstein und Talberg auff Nickhelspurg, röm/isch/ kay/serlicher/ May/estät/ Cammerer etc. /.../ bekenne hiemitt und thun kundt für mich, alle meine Erben vor iedermenigklich, demnach der wolgeborene in Gott ruhende Herr, Herr Adam von Dietrichstain, Freyherr zu Holeburg, Finkenstain und Talberg auf Nickhlspurg, Erbschenk in Kernten, Obrister Commendator zu Aleanitz, röm/isch/ kay/serlicher/ May/estä/t gehaimer Ratt und Obrister Hoffmaister etc., mein geliebster Herr und Vater, hochlöblichster und hailigster Gedechtnus, den beschaidenen Richter und Burgern anstatt der gantzen Gemain der Juden, seinen Unterhanen zu Nickhlspurg, auf ihr unterthenige bittliches Anlangen wegen der schuldigen Robott, damit sie wegen ihrer hin und wider habenden Hantirungen und Narung gro3 beschwert zu sein

sich beklagt und derer erlassen zu sein begert, auch anstatt solcher Robott ierlich der Herrschafft Nickhlspurg zwayhundert Gulden reinisch, ieden zu 60 kr. zu raitten, auf unterschidliche Fristen als Bartolomej, Martini, Lichtmes und Pfingsten, auf ieden Termin fünffzig Gulden, zu erlegen, benebens auch alle und iede Brieffe, so viel derer umb Nickhlspurg inner ainer Meil Wegs zu tragen sein, desgleichen Rosse, so viel man zum Ainsteckhen und Ainbringen, auch Bereittung des Traidzehetts, notturfftig sein werdett, ohne alles Widersprechen oder Waigerung, wie gehorsamen Unterthanen gebürt, aus bevelch des Haubtmanns darzugeben.

Item, wochentlich durchs gantze Jar fünffzig Pfund Rindtfleisch, das Pfund umb ain krz., undt sechzig Pfund au3gelassenes Inslitt ohne Bezalung ierlichen auf Liechtme3 vermög des Urbars ins Schlo3 ierlichen zu raichen, sich erbotten, ihnen Nachkommen bewilligt, und das sie dabey gehandlet und darüber mit dem wenigsten nicht gedrungen werden sollen, genedigklichen zugesagt und versprochen hatt. So haben mich doch auch an jetzo gedachte meine Unterthanen, di Nickhelpurger Juden, nicht allain wider Verneuerung solcher ihnen von meinem geliebsten H/errn/ Vatern seeligsten Gedachtnus beschehene Bewilligung, sondern auch umb Auffhebung und Erlassung des Briefftragens, für weliches sie mier auch ierlichen fünffzig Gulden, doch unterschiedlichen Terminen, wy oben bej Erlegung der zwaihundert Guldnn vermeldet ist, zu entrichten bewilliget, unterhenigklich ersuchet. Auch über dieses und benebens gehorsamblich gebetten, das ich ihnen aine freie willkürliche Wahl des

Richters, welcher bei ihnen allerdings unparteiisch oder unverdachtlich sein müste, alle zway Jar zu verneuern, welcher dan durch mich oder meinen Haubtman, wie breuchlich, bestattet zu werden pflegt, und bestattiget werden soll, gnedigklich zulassen wölle, wi den solche ihres Richters Wahl volgendermaßen und Gestalt geschehen und fürgenommen werden soll.

Erstlichen soll aus den deren [7] verordneten Personen, so das Gelt und Einkommen bei der Judengemain einnemen, volguents von dreien jüdischen Zechleutten, dan auch von den dreien jüdischen Unterrichtern, so di Juden, di geringen Handel zuverhören und hinzulegen, ierlich zu wehlen und zu verordnen pflegen, aus jeder Parthey ainer, auf welchen das Los disen dreien Partheien fallen wirdet, fürgestellt werden, solche drei Personen sollen aus der gantzen Gemain aus ihnen selbst und aus den Burgern ailff unparteiische und unverdachtliche Personen benennen, und diese ailffe sollen volgundts sieben anderer Personen, es sei aus ihnen selbst, aus den Burgern und aus der Gemain, fürstellen, welche jetzt gemeldte sieben Personen Letzlich bei ihrem höchsten jüdischen Aydt, den sie schweren müssen, es sei aus ihnen oder vorigen Bürgern, oder aber aus der Gemain ainen Richter und neue Bürger, so des H/errn/ Gn/ad/nüss betrachten und der Gemain treulich auch zu Embtern tauglich und denselben nottürfftig fürstehen mögen und kinnen, kisen und wehlen, und di alss den durch des Fr/ei/h/errn/ Gn/aden/ oder derselben Haubtmann bestättigt werden sollen. Für solche dise ihre Richters in zwaien

Jaren Verenderung und willkürliche Wahl haben sie järlichen auf Liechtme3 ainne Tunne Öls ins Schlo3 Nickhlspurg zu lieffern versprochen und zugesagt, wann ich dann ihnen gemainen mu3 nicht allein gern vergun, sondern auch denselben in alwege zu befürdern gesonnen, zudem auch nicht erkennen kan, solch ihr Begeren unzimblich zu sein, Als hab ich hierauf ihnen diese obvermeldte Artikel in Ma3en obverstanden allerdings bewilligen und mit Verfertigung dieses Brieffs bekrefftigen wöllen, doch mit diesem, wi auch zuvor beschehenen Vorbehalt, ob ich oder meine Erben oder auch meine Unterhanen di Juden disen Brieff mit seinem gantzen Inhalt zu hallten nicht vermainten, soll solchen ain halbes Jar zuvor ordentlich aufgesagt werden, alles treulich und ungefärlich.

Actum Nickholspurg, den 1. Tag November anno 591.

M. Dietrichstain

m.p.

Trapp, Nikolsburg, in: Gold, Mähren, S. 419;

1591 XII 8 II/Mikulov 13

Mikulov: Ausgaben der Gutsverwaltung:

Geldtau3gab a/nn/o 91, den 8. December. Nach dem man ein Zeit lang und bi3 auf dato die Wagen, Ross nitt gehalten, sondern seind (wie der vergangenen Jars Raittung zu sehen) verkaufft worden, habe ich von den Juden zu Nicolspurg kaufft 4 Ross, haben samt den Sattl und Geschirren

gestanden 140 fl.

SAB-G10-1358/II, fol. 21b;

1592 III II/Mikulov 14

Mikulov: Ausgaben der Gutsverwaltung:

Item, wie der Rossmarckt zu Auspitz[a)] gewest, habe ich für meinen gn/ädigen/ Herrn 6 Gutschenross kaufft, darzue mir der Partt von dem Gelt, so er vom Undercamrer empfang/en/, die Bezahlung gethan. Ich aber habe damals zu solchen Rossen insonderheit kaufft, und aus dem Renndtampt bezalt, zwen rote newe Gutschensättl, zwen newe Zigelriem, drey Par Pölsterl, vier Sprenggürt, und 2 Par Stegraiff, für alle geben 5 fl. 56 kr.

SAB-G10-1358/II, fol. 31a;
a) Hustopeče (Auspitz), okr. Břeclav (Lundenburg);

1592 VIII II/Mikulov 15

Mikulov: Ausgaben der Gutsverwaltung:

Augusti. Wie Ir/o/ f/ü/r/stliche/ D/u/r/chlaucht/ Erzherczog Ernst, von Praag khommen, habe ich auf die zway beheimischen Ross, so der Jud voran bracht, bezalt umb Habern, Hew und Strew, unnd ainen der inen Gewartt 1 fl. 14 kr.

SAB-G10-1358/II, fol. 37b;

1592 XI 14 II/Mikulov 16

Mikulov: Ausgaben der Gutsverwaltung:

Einem Juden umb 19 Eln grünes Tuech auf die Tisch, ye ein Eln p/er/ 15 kr. bezalt, thuet 4 fl. 45 kr.

SAB-G10-1358/II, fol. 44b;

1592 XII 1 II/Mikulov 17

Mikulov: Ausgaben der Gutsverwaltung:

Den 1.1. December habe ich von dem Gerstl Juden hie angenumen und kaufft ein halbe/n/ Lax p/er/ 8 Taller.Thuet reinisch 9 fl. 20 kr.

SAB-G10-1358/III, fol. 29b;

1592 XII 3 II/Mikulov 18

Mikulov: Ausgaben der Gutsverwaltung:

Den 3. December /.../ Vom Abraham Juden genomen 4 Eln Leinwandt, den Hunden zu einem Strosackh 32 kr.

SAB-G10-1358/III, fol. 30a;

1593 II/Mikulov 18a

Mikulov: Ausgaben der Gutsverwaltung:

Waitzausgab 1593. Den Juden zu Nicolspurg, welche zu mehrmalen zu Presspurgkh[a)], item zu Bysencz[b)] unnd anderstwo umb Geldtauffbringung sich beworben, geben 15 Mecz/en/.

? Lwow (Lemberg) ???

SAB-G10-1358/III, fol. 33a/b;
a) Bratislava (Pre3burg);
b) Bzenec (Bisenz), okr. Hodonín (Göding);

1593 I II/Mikulov 18b

Mikulov: Ausgaben der Gutsverwaltung:

Item, dem Abraham Juden, welchen ich wegen Auffbringung /von/ Geldt für Ir/o/ Gn/aden/ gehn Lowa[a], item gen Eybaczisch[b] und gen Cromaw[c] geschickt, habe ich geben, so er verzert, 1 fl. 10 kr.

SAB-G10-1358/III, fol. 34a/b;
a) nicht lokalisierbar;
b) Ivančice (Eibenschitz), okr. Brno-venkov (Brünn-Land);
c) Moravský Krumlov (Kromau), okr. Znojmo (Znaim);

1593 III 3 II/Mikulov 19

Mikulov: Ausgaben der Gutsverwaltung:

Item, disen Tag einem Juden umb ein gemessten Schöczen /!/, so man im Fasching von im genumen, bezalt 1 fl. 45 kr.

SAB-G10-1358/III, fol. 39a;

1593 VIII 10 II/Mikulov 20

Erzherzog Matthias gestattet den Juden von Mikulov den Handel mit Tuch und Leinwand.[a]

Trapp, Nikolsburg, in: Gold, Mähren, S. 420.
a) 1628 VIII 28 von František kardynál z Dietrichštejna bestätigt;

1595 III 20 II/Mikulov 21

Praha: Rudolf II. an František z Dietrichštejna, bei den Gläubigern der Juden Lébl und Abraham einen Zahlungsaufschub zu erwirken.

Lébl a Abraham židé. P.Francovi z Dytrychštejna

Nevyšlo.

Rudolf Druhý /.../, co na nás Lébl a Abraham židé, poddaní tvoji, z strany dluhuov, jimiž povinovati jsou, vznášejí, tomu z přiležící suplikací jich šířeji vyrozumíš. I poněvadž se věřiteli svému na jisté terminy rádi platiti uvolují, protožť milostivě poroučeti ráčíme, aby to při ouřadu niklšpurském poddaných tvých nařídil, pokudž by na mé dotčení věřitel jich pro též dluhy nastupoval, aby oni se v to vložili, s ním se vší pilností jednali, aby sčekání takových dluhův do jistého času učinil, od nich na termíny a spuosob v suplikací doložený do vyplnění té summy pomalu bral a více ním neztěžoval. Na tom jistú a milostivú vuoli naši císařskú etc. naplníš.
Dán na Hradě našem pražském v pondělí po neděli Květné léta etc. devadesátého pátého /.../ 20. martii /.../

AMV-Morava-3692, fol. 1a/b (Reinschrift, die nicht abgeschickt wurde), Konzept hierzu fol. 2a;

1598 VIII 14 II/Mikulov 22

Praha: Patent Rudolfs II. für Lev Piskor aus Mikulov gegen die von Vojkovice (Wojkowitz), die für ihren Herrn, Zdeněk Žampach, für die Lieferung einiger Faß Wein durch Piskor diesem gegenüber gebürgt hatten, jedoch nur die Hälfte der geschuldeten Summe von 353 fl. bezahlt hatten.

Rudolf etc. Vysoce důstojné/mu/ knížeti, urozeným, velebným, statečný/m/, slovutným a opatrným pánům, prelátům, rytířům, vladykám a měšťanů/m/ i jiným všem obyvateluom a poddaným našim ze všech stavův Marg/krabství/ našeho mor/avského/, věrným milým, milost etc., věrní milí, věděti vám dáváme, že jest na nás ve vší poníženosti vznesl Lev Piskor, žid z Niklšpurku, že jsou se je/m/u jminulého léta 96 purkmistr a rada měst/ečka/ Vojkovic[a] za urozeného Zdenka Žampacha z Pottnštejna na Novém Světově jakožto vrchnost svou za několik beček vína od něho žida za sumu tři sta padesáte tří zlatých[b] některýž[c] groš moravské mince prodané na jisté terminy (podlé zapsání svého a přitištěním pečeti jich) v rukojemství postavili, na kteroužto[c] sumu jest on od týchž rukojmův toliko polovici té jmenované sumy dostal, a k ostatní polovici že pro všelijaké ouskoky a chytrosti týchž Vojkovických nijakž přijíti nemůže, prosíce nás poníženě, poně/va/dž on také člověk zadlužilý jest, abychom jemu na též rukojmě patent náš císařský, tak aby je, kdež by koliv a při kterém[c] koliv právě koho z téhož měst/ečka/ Vojkovic podlé vlastního jich v šuldprýfu zapsání dosáhnouti mohl, obstaviti dáti a tudy k ostatnímu dluhu své/m/u, ano i k škodám přijíti a tak

věřitelům svým také plátce býti mohl, milostivě dáti ráčili. Čehožto poníženou prozbu my (a že on žid jinak k svému přijíti nemůže) slušně býti uznavše, a protož vám všem vůbec i jednomu každému zvláště poroučeti ráčíme, při kterémž[c] by koli právě neb na gruntech vašich kdo z nich Vojkovických postižen byl a vám od něho Lva Piskora žida anebo vyslaného jeho tomto /!/ list náš císařský ukázán byl, abyšte se nimi ku právu dostatečně ujistili a k takovému dluhu i škodám, ač by na to jaké vzešly, dopomohli. Na tom etc.

AMV-Morava-4155, fol. 1a-2a;
a) Vojkovice (Wojkowitz), okr.Brno-venkov (Brünn-Land);
b) gestrichen: 5 grošův 1 1/2 peníze;
c) im Original: niekderyz, kderauzto, kderemz;
d) in margine: Patent na Vojkovické/h/o;

vor 1607 VIII 10
Mikulov: s. I/109;

1607 IX 13
Mikulov: s. I/111;

1607 IX 25 II/Mikulov 23

Praha: Rudolf II. an Ladislav Mladší z Lobkovic, Vejkhart z Salmu und Samuel Radešínský als Kommissare in der Streitsache zwischen Jan Závadský und Lev Piskar, der diesen in einer Auseinandersetzung um den Nachlaß seiner Schwiegermutter am kaiserlichen Hof als "solicitor"

vertreten hatte und dem nun das vereinbarte Honorar verweigert wird, zu vergleichen.

Dole paaným komisařím. Rudolf etc. Urozený a slovutný, v/ěrný/ n/áš/ m/ilý/, jakou sobě stížnost Lébl Pisker z města Niklspugru v Margkrabství moravském do slovutného Jana Závadského, věrného našeho milého, že by mu za práci jeho, neb solicitorem zde při dvoře našem císařském, kdež jest on Závadskej na místě manželky své, též bratra jejího, o nápad statku po někdy Pavlátově, matce jich, zuostalého s Kryštofem Jordánem činiti měl, vedlé jistý smlouvy mezi nimi učiněné toho, což mu náleží, vydati nechtěl, nás v tom za milostivé a spravedlivé opatření poníženě prosíce pokládá, tomu z příležící suplikací jeho šířeji vyrozumíte, kdež aby tomu, v čemž mu týž Závadský scesten jest, vyrozumíno a on Pisker žid náležitého opatření vzíti mohl, vás v té věci za komisaře naše císařské nařizovati a přitom vám milostivě poroučeti ráčíme, abyšte se spolu sberouce, sobě k tomu čas a jistý den a místo snesli, je oba před sebe spokojili, vyslyšeli, a pokudž možné, nějakým prostředkem porovnali, pakli byšte jich touž věc narovnati nemohli, nám o tom správu a rellací svou spolu s dobrým zdáním, kdo komu scesten jest, do kanceláře naší české dvorské učinili. Vědouc etc.

Dán na Hradě našem pražském v outerý po s/vaté/m Matouši apoštolu božím Léta etc. 607, 26. septembris.[a]

P. Ladislavovi Mladšímu z Lobkovic, p.[b] Vejkhartovi hraběti /z/ Salmu a Samuelovi Radešínskému.

AMV-Morava-5614, fol. 1a-2b;
a) statt recte XI 25;
b) in margine: Comisisti Jana Závadského z Léblem Piskerem židem.

1612 I 1 II/Mikulov 24

Mikulov: František Seraph kardynál z Dietrichštejna bestätigt und verbessert die Privilegien der Juden in Mikulov:

Die Judengemeinde untersteht nicht mehr der Juristdiction der Stadt, sondern "unter Berücksichtigung aller ihrer Rechte" dem Schloß.

Die freie Wahl des Judenrichters und die der zur Besetzung der Amter notwendigen Personen ist garantiert. Die Bestätigung der Gewählten erfolgt durch die Herrschaft. Dafür geben die Juden jährlich 46 fl. 40 kr. Öl- und Wahlgeld an die fürstlichen Renten.

Die Rabbinatsgerichtsbarkeit steht ihnen offen.

Die David Oppenheimersche Studienstiftung wird als besonders gutes Werk bezeichnet; daneben werden Vorschriften über die ordentliche Kapitalanlage erlassen.

Dem Rabbiner wird das Strafrecht eingeäumt, die Herrschaft behält sich jedoch die Appellation vor.

Gegen jährlich 300 fl. werden die Juden vom Robot mit Hand und Pferd befreit.

Gegen jährlich 80 fl. sind sie von Botengängen und vom Briefetragen für die Herrschaft befreit.

Gegen 116 fl. 40 kr. Weinschankgeld wird ihnen der faßweise Handel und Ausschank von Wein aus den Gärten um Mikulov gestattet.

Gegen zwei Zentner ausgelassenes Unschlitt à 20 fl. in die fürstlichen Renten dürfen die Juden Fleisch ausschroten und (ausgenommen an verbotenen Tagen) an Juden

wie an Christen verkaufen.

Dem Meierhof oder dem fürstlichen Haushalt liefern sie wöchentlich 50 Pfund Fleisch à 1 kr. Für evt. Wochenmehrbedarf werden ihnen 2 Putschhandel angerechnet.

Bei der Brennholzabgabe erhält jedes Judenhaus "zwei Fahrtel" schwaches Holz, wovon der Überschu3 an den Jahrmarkttagen frei verkauft werden darf. Holzgeld geben die Juden 57 fl.

Die Juden haben Christen gegenüber den Rechtsschutz der Herrschaft.

Haus- und Inmannszins zahlen die Juden 610 fl. 58 kr., Faschingshühnergeld 25 fl. 30 kr., Osterehrung 23 fl. 20 kr., Röhrlwassergeld 50 fl., Lazarettzins an St. Georg und St. Michael 15 fl.

Zur Erntezeit haben die Juden den Robotleistenden Brot und Trunk an die Arbeitsplätze zu bringen.

Zum Zehentreiten müssen sie die nötigen Pferde stellen.

Falls die Landesregierung Urbarpferde anfordert, haben sie "solche mit Wagen in guter Verfassung beizustellen".

Trapp, Nikolsburg, in: Gold, Mähren, S. 419 f.;

1612 II 6 II/Mikulov 27

Mikulov: František z Dietrichštejna an eine namentlich nicht genannte Empfängerin wegen des Juden Israel Gerstel, der falschen Anschuldigungen ausgesetzt war.

Wolgeborne Frau, Frau, freundlich geliebte Frau Muamb. Der Frauen Muamb seind meine ganz fertige [!] Dienste bevor. So beklaget sich bei mir höchlich mein Jud Israel Gerstell, samb er bei meiner Frau Muamben durch seine Müssgenner felsch-

lichen angegeben und zur Unschuld in nachtailigen Verdacht gebracht worden. Wan er aber sich dessen allen zue entführen und seiner Neidigern erdichtete Beilage zue wiederlegen vormainet, hat er mich demütigist gebetten, ihme dieses Schreiben an die Frau Muamb zue erteilen, hierdurch sie zue vermögen, das die Frau Muamb ihme sich dieses Müsstrauens bei ihr gebürlichen zue entledigen vergönnen wolle. Weil er nun zue seiner Verantwortung und Rechtfertigung zue komben kein ander Müttel hat, als das er kegen seinen abgünstigen Angebern gehöret werde, ist an die Frau Muamb mein freundlich Bitt, sie wolle mir unbeschweret dieselben, das die mit obgedachtem Gerstell von mir mögen vernomben werden, offenbaren und namhaft machen. Tue mich hiemit der Frau Muamb nachberlich und ganz freundlich uns alle gedlichem Schutz befelen.

Datum Nickellspurg, den 6. Februarii anno 1612.

SAB-G83-68, n. SAK-Volná akta-1612/II;

1612 II 17 II/Mikulov 28

Mikulov: Geleitbrief des František kardynál z Dietrichštejna für die Juden Leb Sachs und Adam Jonas aus Mikulov.

Wir Franz von Gottes Gnaden der heil/igen/ Röm/ischen/ Kirchen tit/uli/ s/anc/ti Silvestri Cardinal von Dietrichstein, Bischof zue Ollmütz, Fürst, der kgl. behaimbischen Cappellen Graf, kgl. M/ajestš/t zue Hungern und Böheimb Königreich und Erbländer Protector, Erbherr auf Nicklspurg,

Magdeburg[a)] und Rosenberg, entbitten allen und jeden, wo dieser unser offen Brief fürgezaiget wird, unsern freundlichen günstigen Gruss, Gunst, Gnad und alles Gutes. Tun demnach kund und zue wissen, dass wir kegenwerttige Juden Leb Sachsen und Adam Jonassen, unsere Untertanen von Nickelspurg, ausgefertiget zue unsers Hofwesen Furfallen den Notturfen, so Gutschen wie auch Reitross, einzukaufen. Ist derhalben an jedwedere nach Standeserheischung unser freundliches Gesinnen, gneigtes, günstiges Ersuchen und gnediges Begehren, wo diese unsere Untertanen was für uns Taugliches zue kaufen antreffen, wolt allein hierinnen nicht hindern, sondern vielmehr, damit sie ehets wiederumb wol verrichter Sachen zuerücke kehren, möchten,alle befurderliche Hilfe und Vorschueb erweisen und ohne Beschwerung, damit durchpassieren lassen. Welches wir jedere nach Gebüer beschulden und ingedenk sein wöllen. Zue Urkund dessen wir ihnen diesen Brif unter unserm fürst-bischöflichen Secret verferttigt eigener Hand Unterschrift ertailen wöllen.

Datum auf unserm Erbschloss Nickelspurg, den 17. Februari anno 1612.

SAB-G83-68, SAK-Volná akta-1612/II;
a) Dívčí Hrad (Maidelburg) okr. Břeclav (Lundenburg);

1612 II 28 II/Mikulov 29

Mikulov: František z Dietrichštejna an den Fürsten z Lichtnštejna wegen der Schulden der Zünfte in Litovel (Littau)

bei Löbel Jud für Wein in Höhe von 220 fl.

An Fürsten von Lichtenstein.

Unsern freundlichen Grus, Dienst und was sonsten mehr liebes und gutes Vermögen bevor. Hochgeborner Fürst, besonders freundlicher, lieber Herr und Vetter. Wir wollen E/uer/ L/iebden/ freundlicher Mainung nicht pergen, wie das uns Löbell Jud, unser Untertan von Nickelspurg, demütigist zue erkennen gegeben, wasmassen er E/uer/ L/iebden/ Untertanen von Litaw[a)] der fünf Zechen, nemblichen Schmide, Schlosser, Wagner, Binder und Nadler, vor 220 fl. Wein auf ihren Brif und Zechsiegel, so ihme Gregor Tudscheck, ihr obrister Zechmaister, eingeraumbet, getrauet und die Bezalung bies zue einem gewissen Termin geborget. Weiln aber diesen nach obgemeldeter Zechmaister meinaidig und landflüchtig worden, were er mit seinem Gegentail obgemeldeten Zechen in Action, so noch bei E/uer/ L/iebden/ schweben solle, geraten und nachdeme er von jetzo in dieser Handlung als er vormeinet, letzte seine Schlussschrift einbringen wirdt, hat er uns gehorsambist angeflohen, wir wolten ihme mit unser Intercession bei E/uer/ L/iebden/, damit ohne viele Weitleuftigkeit die Sachen erörtert und er zue seinem Ausstand gelangen möge, zuestadten kommen. Wan dan er Judt gar ubel darzu kommen wurde, so ihme von den Zechen auf derer Siegil seine Weine von ihme erhandelt worden, nicht solte bezahlet werden, als ist an E/uer/ L/iebden/ unser freundliches Ersuchen, sie wollen durch gewisse ihre Verordnung diesen Handel auf solche Wege richten, damit der Jude nicht allain weiter zue grösserem seinem Schaden

und Ungelegenheit unnötig von der Kegenpart/ei/ nicht umbgeleitet, sondern auch zue Erhaltung kunftiges ihres Creditz unvorlengerlich von obangezogenen Zechen wie billich contentiret werde. Solches wollen wir hienwiederumb E/uer/ L/iebden/ mit aller freundlichen Wilfährigkeit (zu derer wir ihr auch ohne das wol beigetan) zue beschulden nicht unterlassen. Uns hiermit samentlich göttlichem Schutz empfelend.
Datum auf unserm Erbschloss Nickelspurg, den 28. Februarii anno 1612.

SAB-G83-68, n. SAK-Volná akta-1612/II;
a) Litovel (Littau), okr. Olomouc (Olmütz);

1612 VII 4 II/Mikulov 30

Olomouc: František z Dietrichštejna an den Verwalter der Herrschaft Mikulov /?/, er solle eine Kommission zur Verhörung eines nicht genannten Rabbiners bilden, der mit einer Jüdin Munk aus Wien im Streit liegt.

Frantz etc.

Unser Gnad und alles Guets, ehrnvester, treuer, lieber! Wier fügen dier gnedigist zue wissen, das uns Zeigerin dessen, Gertraud Munkhin Judin von Wien, von I/ro/ D/urchlauch/t und L/iebden/, Erzherzog Maximiliano, eine Fortschrift, hierdurch sie uns zue billicher Beförderung in ihren mit dem Rabi von Nicolspurg habenden Stritigkeit recomendieret wird, demutigist überraichet, wie du dan, was ihre Beschwär wieder just gedachten Rabi wie aus den Beilagen als auch aus fernern ihrem mundlich Bericht dich wirst zu

informiren haben. Und unangesehen sie embsig bei uns angehalten, wir wolten gemeldeten Rabi dieser Hinvernehmen halber vor anderen judischen Rabinen und Obristen fürzuestellen gnedige Anordnung verfügen, so wil uns doch bedencklich fallen, unsere Untertan mit ihrer Ungelegenheit ausser Landes zu sprengen und für andere frembde Gerichte ziehen zu lassen. Ist derhalben unser gnediger Bevelch, das due zwene oder mehr von Adel, auch neben zweien aus dem Rat von Nicklspurgk zu dier nehmest, den Rabi examinirest, durch wem er sollichen Brief zu schreiben angetrieben, was von ihr Munkhin bewust, dessen Aussag ihr verzaichnet schriftlichen Schein gebest und uns allen Verlauf berichtest, auch das sie Judin unverhindert und ohne Despect aus und eingeschlossen werde, verschaffest. Hieran geschieht unser gnedigen Will und Meinung.

Datum Ollmütz, 4. Julii anno 1612.

SAB-G83-68, n.SAK-Volná akta-1612/II;

1612 VII 4 II/Mikulov 31

Olomouc: František z Dietrichštejna an Erzherzog Maximilian von Österreich in der Angelegenheit der Jüdin Munk aus Wien, für die dieser sich bei ihm verwandt hatte.

An Erzherzog Maximilian.

Hochwürdigister, durchleuchtigister, hochgeborner Fürst, gnediger Herr! E/uer/ D/urchlauch/t und L/iebden/ seind meine ganz willige Dienst jederzeit bevor berait.

E/uer/ D/urchlach/t und L/iebden/ wegen Gertrauten Munkin Judin aus Wien Furschrift habe ich billich in acht genomben und nicht allein anderer Orte zue Beförderung ihrer Gewerbe und Anliegenheiten ihr freien Pass, so auch Aus- und Eingang zuegelassen, sondern auch selbsten ihr gnetige Audienz verliehen, ihren mir furgetragenen Handel unseren derer Ort, wo die Sachen anhengig sollen gemacht werden, Beambten schleunigist zu erörtern und neben der Billigkeit sie in geburlichen Schutz zu nehmen, anbefolen. Worinnen ich auch sonsten E/uer/ D/urchlauch/t und L/iebden/ gehorsame Dienste erweisen kan, darzue haben E/uer/ D/urchlauch/t u/nd/ L/iebden/ schuldig beflusse und unverdrossen. Datum Ollmütz, den 4. Julii anno 1612.

SAB-G83-68, n. SAK-Volná akta-1612-II;

1614 VII 26 II/Mikulov 32

Mikulov: František z Dietrichštejna an den Fürsten z Lichtnštejna, er solle veranlassen, daß Juden aus Mikulov bei der Schuldeneintreibung auf seinen Herrschaften nicht behindert werden.

An Fürsten von Lichtenstein wegen der jüdischen Gemain zue Nickelspurg.

Unsern freundlichen Gruss, besondere Freundschaft und was wir sonsten mehr Liebes und Guts vermögen bevor. Erlauchter hochgeborner Fürst, besonders lieber Herr, guter Freund, Ohaimb und Nachbar. Wir mögen E/uer/ L/iebden/ freundlichen nicht pergen, das uns die jüdische Gemain zue Nickelspurg,

unsere Erbuntertanen, in gehorsamb demütigist fürgebracht, wasmassen ihnen nicht allein zue den rechtmessigen Schulden dargelichenes Geldes, so sie E/uer/ L/iebden/ Untertanen hin und wieder auf dero in Mähren und Österreich gelegenen Herrschaften zue ihren Notturften vorgeschoben, nicht verhoffen, sondern auch was ihnen von verkauften Rossen auf Burg getrautet vorhelf zue ausstehender Bezalung von ihren Beamten wolle verändert werden. Absonderlichen aber samt dem kleinen Löwelein Schuldbrief, so E/uer/ L/iebden/ gewesener Pfleger der von Tschernhaus zue sich empfangen, so zue des juden mercklicher Ungelegenheit und schädlichem Nachteil geraichete, bis an dato nicht ausgevolget wurde. Weiln nun gleichwol, wie wir berichtet werden, demselbten hierüber ainige Inhibition und Verbot mit E/uer/ L/iebden/ Untertanen zue handeln nicht insinuiret worden, wir auch E/uer/ L/iebden/ Untertanen dergleichen Gewerbe zue treiben und ihre Nahrung zue suchen niemals auf unseren bischöflichen noch andern erblichen Herrschaften jehtwas Hinderliches in Weg geleget, sondern gute vertreuliche nachbarliche Correspondenz mit E/uer/ L/iebden/ zue erhalten, solches gerne vergönnet. Als wollen wir uns kegen E/uer/ L/iebden/ gleichfaals versehen und sie hiermit freundlich ersuchet haben, sie wollen bei ihren Amtleuten die Verordnung fügen, damit obgedachten Juden unsern Untertanen zue Einbringung ihrer rechtmässigen Schulden die Billigkeit verholfen, sie auch hienfüro in ihren Handlungen auf E/uer/ L/iebden/ Grunden unbeirret bleiben, und da ihr E/uer/ L/iebden/ hinfürderst mit ihren Untertanen wegen Schuldwe-

sens und andere Burg oder Handel sich einzuelassen, ihnen zue vergunstigen, difficultieren und Bedencken tragen wolten, denselben solches zeitlichen zue ihren Nachrichtungen angedeutet und zue Wissenschaft möchte gebracht werden. Worinnen wir E/uer/ L/iebden/ hinwieder angenehme Freundschaft erzaigen können, darzu seind wir deroselben mit allem beraitem Willen furnemblich bevlissen und E/uer/ L/iebden/ wolbeigetan. Uns hiemit samentlich göttlichem Schuz empfehlend. Datum auf unserm Schloss Nickelspurg, den 26. Julii anno 1614.

Franz etc.

SAB-G83-69, n.SAK-Volná akta-1614/II;

1614 X 11 II/Mikulov 33

Mikulov: František z Dietrichštejna an Herzog Karl von Münsterberg wegen der Übergriffe des Zolleinnehmers in Nysa (Neiße) auf zwei Juden aus Mikulov.

Herzogen Carln zue Munsterberg.

Unsere freundwillige Dienst, Grus und was wir sonsten mehr Libes und Guetes vermögen zuvor. Erleuchter, hochgeborner Fürst, besonders freundlicher, vielgeliebter Herr, gueter Freund und Nachper.

Wessen sich Elias Vischell und Isak Schwartze für sich und anstat anderer alhiesigen Nickollspurgerischen Juden, unsere Erbuntertanen, wieder Ir/o/ röm/isch/ kais/erlichen/ M/ajestä/t, unsers allergnedigisten Herrens, Zollgefehleinnehmern zue Neiss[a)], Philipen Zuckherern, unbefuegtes Begin-

nens halber bei uns supplicando beschweren und umb Schutz und Hülf demuetigist anflehen, wollen E/uer/ L/iebden/ aus hie beigeschlossener ihrer Clagschrift und dero Beilagen ausführlichen unbeschwerlich vernehmen.

Was dan hieraus genuegsamb clar erscheinet, wie unbefuegt und unbedachtsamb, ja gleichsamb vorsetzlich, er Zollgefelleinnehmer unsere arme Untertanen über die Billigkait zue ungewöhnlicher Maut genötiget, auch zuedeme zue Schäden, Unkosten und Versaumbnuss ihrer Nahrung verursachet und hin und hero unnüzlich gesprenget. Als ist an E/uer/ L/iebden/ unser ganz dienstfreundliches Gesinnen (als welcher sonders Inclination zue der Billigkait uns mehr dan wol bewust), nit allein ganz freundlichen Versehen, sondern wissen, das E/uer/ L/iebden/ unsertwegen auch alles, was müglich, tuen werden. Und bleiben beineben E/uer/ L/iebden/, die wir sambt uns allen göttlicher Protection empfelen, tuen zue freundwilligen Diensten und angenehmer Nachperschaft ganz willig berait und unverdrossen.

Datum auf unserm erblichen Schloss Nickolspurg, den 11. Octobris anno 1614.

SAB-G83-69, n. SAK-Volná akta-1614/II;
a) Nysa (Neiße)/Polen;

1614 XI 8 II/Mikulov 34

Mikulov: František z Dietrichštejna an die schlesische Kammer wegen der Übergriffe auf Juden aus Mikulov an der Maut zu Nysa (Neiße).

An die schlesische Cammer.

Unser freundlichen gnaigten Grus und alles Guts bevor. Wolgeborne, edle, gestrenge, besonders liebe, guete Freunde und Gönner. Was wir auf gehorsambbistes Bitten, unserer Erbuntertanen und Juden zue Nickelspurg, Eliasen Vischels und Isak Schwarzens, wegen unbillichen Fürnemen Ir/o/ röm/isch/ kais/erlichen/ M/ajestä/t Zolleinehmers zur Neiss[a)], Philip Zuckerers, an I/ro/ L/iebden/ (den Titl) Carln, Herzoge/n/ zue Münsterberg, als Oberhauptmanne in Ober- und Niederschlesien gelangen lassen, auch was I/ro/ L/iebden/ uns hierrauff beantworten und oberamts halben bei I/ro/ L/iebden/ (den Titl), Erherzog Carls zue Österreich, Bischofs zue Brixen und Breslaw, hinterlassener Regierung destwegen Erinnerung getan, das wollen die Herrn und aus beiverwarten Abschriften mit mehren vernehmen. Wan dan mehrgedachte unsere Untertanen erscheinet wieder alte Gebreuche und Gewönheit uns billich beschweret und genötiget, auch hierdurch zue Schäden und Unkosten verursachet werden. Als hiebei wir auf ihr untertenigistes gehorsambes Bitten ihnen diese Fürschrift an die Herrn und euch gnedigist zu ertailen nit waigern künen; ersuchen, demnach die Herrn und euch hiemit freundlich, sie wollen ihme Binnehmer zue Neiss aufferlegen, damit er nicht allein dasjenige, was er also wieder Recht und Billigkeit genomben, wiederumb restituiere, ferners zue Schäden und Unkosten nicht einzufiren, sonsten würden wir verursachet, Ihr/er/ röm/isch/ kais/erlichen/ M/ajestä/t, unsern allergnedigisten Herrn, destwegen allerunderteniglst zue behelligen. Wollen uns aber versehen, die Herrn als welcher Inclination zue der

Billigkeit uns wol bewust,werden es darzu nicht kumen lassen, sondern vielmehr, was die Billigkeit erhaischet, selbst anzuordnen wissen. Diss nur auch, umb die Hern und eich samendlich und sonderlich zu verschulden berait. Und wir bleiben den Herrn und euch zue Freundschaft und gnaigtem Willen unverdrossen.

Datum auf Nickelspurg, den 8. Novembris anno 1614.

SAB-G83-69, n. SAK-Volná akta-1614/II;
a) Nysa (Nei3e)/Polen;

1614 XI 8 II/Mikulov 35

Mikulov: František z Dietrichštejna an die Regierung in Nysa (Nei3e) wegen der Übergriffe auf Juden aus Mikulov an der dortigen Maut.

An die verordnete Regierung zur Nei3.[a)]

Franz etc.

Unsern frendlichen Gruss, Gunst und alles Guts bevor. Ehrwürdige, edle, gestrenge, hochgelärte, besonders liebe, gute Freunde und Gönner. Was an uns abermaln unsere Untertanen Elias Vischell und Isak Schwarz, beide Juden alhier zue Nickelspurg, gehorsambist gelangen lassen und uns umb gnedigiste Hilf wieder unbilliches Fürnemen Ir/o/ röm/isch/ kais/erlichen/ M/ajestä/t, unsers allergn/ädigsten/ Herns Zoleinehmers zur Neiss, Philip Zuckerern, untertenigist anfliehen, das wollen die Herrn und ihr aus inverwarter uns überraichten Supplication mit mehrern vernehmen. Unangesehen zwar von den Herrn und euch (wie wir berichtet

worden), ihnen unsern Untertanen grose Gnad und billiche Hilfe beschehen und er Zolleinnehmer ermahnet worden, nichts wieder den alten Brauch fürzuenehmen (destwegen wir thun den Herrn freundlichen Thank sagen), so hat doch er gemelter unsern Untertanen das, was er also wider Billigkeit von ihnen mit Zwang genomben, nicht restituieren wollen, sondern vielmehr alle weitschweifige Ausflüchte suchet, hierdurch unser arme Untertanen zue schwären Unkosten aufs nei verursachet. Derentwegen haben sie uns underthenigist gebeten, ihnen diese unsere gnedige Intercession an die Herrn und euch zue ertheilen, welliches wir unangesehen uns bewüst, das auch die Herrn und ihr ohne das einem jeden die Billichkeit zue administrirn gnaigt nit waigern gunen. Ist derhalben an die Herrn und euch unser freundliches Bitten, sie wollen, was also die Billigkeit erheischet, verordnen und oftgemelte unsere Untertanen dieser unser Intercession fruchtbarlichen geniessen lassen. Dies seind wir umb die Herrn und euch mit Frendschaft, Gunst und gnaigtem Willen zu erwiedern erbittig.

Datum auf Nickelspurg, den 8. Novembris anno 1614.

Denen ehrwürdigen, edlen, gestrengen und hochgelärten, unsern besonders lieben, guten Freunden und Gönnern, Herrn N.N. Ihr/o/ L/iebden/ Erzherzogs Caroli zue Österreich, zue Brixen und Breslaw hinterlassener Regierung und Räten sambt und sonderlichen.

SAB-G83-69, n. SAK-Volná akta-1614/II;
a) Nysa (Neiße), woj.Opole (Oppeln);

1616 I 12 II/Mikulov 36

Kroměříž: František z Dietrichštejna an den Rat der Stadt Olomouc (Olmütz), er solle den Leinweber Thomas Wildtvogel verhören, über den sich der Jude Lazarus Hirschl aus Mikulov beschwert.

An den Rat zu Ollmütz.

Frantz etc.

Unser Gunst und alles Gutes. Ersame, wollweise, besonders gute Freunde, Nachbarn und treue lieben. Wessen sich Lazarus Hirschl, unser Erbunterthaner und Jude zu Nickellspurg, wider Thomasen Wildtvogellen, Leinwebern und euer/n/ Mitwohner, bei uns supplicando demitigist beklagen tut, das habt ihr beiverwahrt mit mehrern zu vernehmen. Wann dem nun also were, wie unser Untertaner berichtet, so beschehen ihm von gemelten Wildtvogel sehr ungutlich, ungeachtet, das das verhandelte Silberwerk etwas schlecht, und also seiner des Wildtvogels Wilkhür gestanden, sich in einigen Handel einzulassen, so hette er gleichwoll noch wiederempfangen Gelds ihme Juden das seinige billich wieder zustellen und nicht bei Gerichten einlegen sollen. Ist derhalben unser günstiges Ersuchen, wollet nicht allein gemelten Wildtvogl, sondern auch den Richter für euch beschaiden und sich alles Verlaufs erkundigen und dafer nichts anders bedenklichs fürfil, alsdan Verordnung tun, damit unserm Untertan sein Silberwerk wiederumb zugestellet und nicht zu vergeblichen Unkosten ohne Ursachen gesprenget werde. Wie wir uns nun der Billikeit zue euch versehen, so sein auch wir einer Nachrichtungen Antwort von euch, denen wir über dis mit sondern Gunsten woll gewogen verblaiben, erwartend.

Datum auf unserm Schlos Cremsier[a], den 12. Januarii anno 1616.

SAB-G83-69, n.SAK-Volná akta-1616-II.
a) Kroměříž (Kremsier);

1616 IV 10 II/Mikulov 37

Wilfersdorf: Vertrag über den Verkauf von Wolle an zwei Juden aus Mikulov.

An heut/e/, dato den 10. aprilis anno 1616, ist zwischen Hannsen Prembling, Pflegern der Herrschafft Wilferstorff,[a] und Lazari Hirschl Judenrichters, Isaac Schwarz und Nasel Khüfel, Juden von Nicolsburg, nachvolgender Kauf beschlossen worden: nemblichen er Jud die Somer- und Winterwoll, so auf der Herrschaft Wilferstorff auf jer 9 Schafelhöffen jährlichen zusamengebraucht wird, umb eine erbare Summa benäntlichen achtzehn Gulden für jeden Centen, zuesamt 5 Ducaten bei Kauf, und solcher Kauf erstrecke sich von dato auf 3 Jar lang. Die Bezahlung soll alle Zeit über ein Jar, als erstes Jars wohl nechztkomenden Georgi über ein Jar, da man zelen wird /das/ 1617. Jar, ervolgen, und also forthin bis zue End der dreien Jaren. Zu Urkund habe ich mein Handschrift hierunder gestellt.

Datum Wilferstorff, den 10. April anno 1616.

Joh. Prembling, Pfleger, m.p.

SAB-G83-69, n. SAK-Volná akta-1616/II;
a) Wilfersdorf/N.Ö.;

1616 IV 20 II/Mikulov 38

Mikulov: Patent des František z Dietrichštejna für den Juden Nassell Khüfel aus Mikulov über den Vorkaufsvertrag über die Wollproduktion der Herrschaft Wilfersdorf.

Concens Bewilligung Nasell Khüfel Juden alhir.

Wir Francz von Gottes Gnaden (titt.) tun kund hiemit menniglichen, das wir auf gehorsambistes Anlangen und untertenigistes Bitten unserer Erbuntertanen Lazare Hirschell Judenrichter, Isack Schwarz und Nasell Khüfell, Judens alhier, in den zwischen ihme und Hansen Prembling, Pflegern der Herrschaft Willfersdorf,[a)] beschlossenen Kauf hernach volgent beschrieben, unsern gnedigisten Consens verliehen und hierzu verwilliget haben. Gnedigist hiemit versprechent, das ob ehegemelte unser Untertan Jud auf einen oder den andern Terminen mit der Bezallung saumbing/!/ würde, wir ihme Pfleger oder getreuen dies Brifls Inhabern alle iusticia und Ausrichtung der Bezahlung halber kegen ihnen Juden zu verschaffen, gnedigist geruhen wollen. Zu Urkund haben wir uns mit aigner Hand unterzaichnet und unser fürstl/iches/ Secret hierauf zu drucken gnedigist anbevohlen. Datum auf Nickelspurg, den 20. April anno 1616.

Kaufzettel.

An heute, dato den 10. aprilis anno 1616.

SAB-G83-69, n. SAK-Volná akta-1616/II;
a) Wilfersdorf/N.Ö.;

1616 IV 26 II/Mikulov 39

Mikulov: František z Dietrichštejna an Sigmund Jankovský,

?!

schaffen?

er solle die Beschwerde des Gerstell Jud und seiner Konsorten aus Mikulov über ihre Arrestierung untersuchen.

An Siegmund Jankowsky.[a)]

Frantz.

Unser Gunst und alles Gutes. Edler, gestrenger, besonder lieber. Aus dem Einschluss wirst du ausfürlicher zu vernehmen haben, was an uns Gerstell Jud und Consorten über dieses vorhin obgangenes Schreiben, dafür ist Her Cardinal und Bischof zu Wien etc. und Herr Paul Sixt Trautson etc. intercediret, supplicando gelangen lassen, seiend awer derwider berichtet, worin, das solicher unbillicher, wie sie fürgeben, Arest auf dem Lehnguet Wiskupicz[b)] geschehen sei. Derowegen so ist unser Befehlich und Ermahnen, du wöllest uns der Sachen Beschaffenheit in einem und dem andern grüntlich und ausfuerlich berichten oder den Supplicanten das weite/re/ ohn Abgang wider zuezustellen, verschaffet, tamit nit allerlei Ungelegenheit hirauf entstehen mechten. Welches und etc.

Geben auf Nicolspurg, die 26. aprilis anno 1616.

SAB-G83-69, n. SAK-Volná akta-1616/II;
a) Vlašimě;
b) Biskupice, okr. Třebíč (Trebitsch);

1616 IV 27 II/Mikulov 40

Mikulov: František z Dietrichštejna an den Fürsten z Lichtnštejna, er solle Lev Piskor bei der Eintribung einer

Forderung unterstützen.

An Fürsten von Lichtenstein.

Unsere freundliche Dienste und was wir mehr Liebes und Gutes vermügen zuvor. Hochgeborner Fürst, freundlicher, lieber Herr Vetter und Nachbar, was an uns Lew Pisskor Jud alhier in unser Stad Nickolspurg wegen eines Rosses, so er vor diesen einem Herrn von Baumgartten[a)] auf einen landgebreuchigen Schultbrief geborget und von demselben bis dato noch nit contentirt worden, supplicando in untertenigisten Gehorsam gelangen lassen, dass wöllen E/uer/ L/iebden/ aus dem Beischluss mit mehrern freuntlich vernehmen. Wann wir dan supplicando als unsern Untertanen solche Intercession an E/uer/ L/iebden/ zu erteilen nicht zu verwiedern gewüst, als zweivelen wir nicht, E/uer/ L/iebden/ die Verordnung zu tun werden wissen, damit unser Untertaner befriediget und klaglos gemacht werde. Solches wöllen wir umb E/uer/ L/iebden/ in dergleichen und andern hinwieder freundvetterlich und nachbarlich zu beschulden ingedenk sein. Uns samentlich göttlicher Bewahrnus empfelende. Geben auf unserm Erbschloss Nieclspurg, den 27. aprilis anno 1616.

Frantz.

SAB-G83-69, n. SAK-Volná akta-1616/II;
a) Herrenbaumgarten /N.Ö.;

1616 IX 8 II/Mikulov 41

Mikulov: František z Dietrichštejna an Paul Mansko, der

sich weigert, dem Juden Lazar Isaac 200 Taler zu bezahlen.

An den Kaufman Pauln Mansko.

Frantz etc.

Unser Gnad und alles Gutes. Ersamer, lieber, aus beiliegenden gehorsamsten Supplicieren unsers Erbuntertanen Lazars Isaac Juden alhier werdet ir vernehmen, was er anm uns wegen 200 thl., die er bis dato mit vielfältigen Anmahnen von eich nit erheben können, untertenigist gelangen lassen und unsere Hülf anfliehen tuet. Derowegen so vermanen wir euch hiemit gnedigist, ir wollet gedachten Juden zu Verhüttung fernern Anlaufens ehist contentiren und zufried/en/ stellen, [sa] awer wider Verhofen nit alsbaldt geschicht, wöllen wir ihm gnedigist erlauben, das er die Weine zu sich neme und tharmit bezahlt machen möge. So wir eich auf mehrgedachten Judens untertenigistes Anhalten nit bergen wöllen. Und bleiben euch sonsten mit Gn/aden/ gewogen.

Datum auf unserm Erbschloss Nicolspurg, den 8. September a/nno/ 1616.

SAB-G83-69, n.SAK-Volná akta-1616/II;

1616 IX 14 II/Mikulov 42

Brno: František z Dietrichštejna an den Kaufmann Paul Mansko aus Znojmo (Znaim) zu dessen erneuter an Bedingungen geknüpfter Zahlungsverweigerung.

An Pauln Manczko.

Frantz /.../

Unser Gunst und alles Gutes. Ehrsamer, lieber, besonder. Wie euer Schreiben von unserm Erbuntertanen zu Nicolspurg, Lazars Isac Juden, empfangen und daraus mit Verwunderung euere ungegründte Entschuldigung vernomen, warumben ir gedachten Juden nicht als bis ir von unsern Hofemaister, Herr Joachimb Spanovsky, zufried/en/ geställt würdet, zahlen köntet, oder awer biss mir /!/ euch erlauben solten, soliche Wein in unser Stadt auszuschenken, weilen dann unbillich, auf dergleichen angedeutete Mittel zu verweisen.
Als wöllen wie euch hiermit noch leztlich ermahnet haben, dass ir entweder den Juden vermöge des beschehenen Contracts inner vierzehen Tagen zufriedt/en/ stellet und zu fernerer Beschwär nit Anlass gebet oder dafern es von euch nit beschehen solte, wöllen wir mehrgedachten Juden gnedigist erlauben, die Weine als sein Versesnes und Erpfänd, [tis] wie er khan, zu verkaufen, damit wir entlich des weitern Anlaufens möchten entübriget werden. So wir euch auf euer Schreiben nit pergen wöllen.
Datum unsern bischoflichen Haus Brünn, den 14. September anno 1616.[a)]

SAB-G83-69, n.SAK-Volná akta-1616/II;
a) in tergo Adresse: Dem ersamen unserm lieben besondern Pauln Mantzko, Bürgern und Handelsman in Znaimb.

1616 IX 30 II/Mikulov 43

Praha: František z Dietrichštejna an den Rat der Stadt Mikulov über den Juden Michael Moises, der in wilder

Ehe lebt.

An Rat zu Nicolspurg.

Frantz etc.

Unser Gnad und alles Gutes. Ersame, treue, lieben. Wir haben euer Schreiben empfangen und daraus erstlich vernomben, wasmassen ir euch gegen uns als euern Erbherrn wegen der obgeschaften Eingriffe in gemainer Stadt Holzleiter, so von unsern Amtsverwalter zuvorn erfolget, gehorsamst und undertenigist bedenken tuet und wir in dissen also auch inkünftig so lang ihr euch gegen uns des schuldigisten Gehorsambs als treuen Undertanen gebüret, verhalten werdet, wöllen wir euch gnedigst schuzen und handhaben. Was Ir/o/ L/iebden/ Herzog Carl zu Münsterberg wegen Michael Moises und seines unehelichen Weibes, wie auch wegen Christof Pohlen, an uns gelangen lassen, und was wir hierauf zur Antwort geschrieben, das werdet ir aus innliegenden Original und Abschriften gehorsamist vernehmen. Werdet derowegen gegen einen gnugsamen Revers laut Irer L/iebden/ Anerbietung gedachtes Weibesbild samt dem Pohlen, wan man sie abhaldt und zaldt, was zu zallen, und Revers gilt, wie obgemelt, folgen lassen. Die Beilagen habt ihr hiemit alle wieder zu empfangen, so wir euch gnedigist in Antwort nit bergen wollen und bleiben euch mit Gn/aden/ ferner wol bewogen. Datum Prag, den 30. Septembris 1616.

SAB-G83-69, n. SAK-Volná akta-1616/II;

1616 XI 8 II/Mikulov 44

Mikulov: František z Dietrichštejna an Barthel Heilig, Bürgermeister von Olomouc (Olmütz), wegen der Beschwerde des Juden Zacharias Hirschl, dem in Olomouc Leinwand beschlagnahmt worden war.

An Burgermeister zu Olmütz, Barthel Heilig.

Frantz etc. Unser Gunst und alles Gutes. Ernvester, lieber besonder. Aus beiliegenden unsers Erbunterthanen zu Nicolspurg, Zacharias Hierschell Juden, gehorsamisten und untertenigisten abermäligen Suppliciren werdet ir mehrers vernehmen, was er an uns ferner wegen Folgung seiner bishero zu Olmütz verarretirten Leinwant, weil er zu derselben unschuldigerweise kommen, um unsere Vorbit demütigist gelangen lassen.

Dieweilen wir dann Supplicant auf sein Anhalten solche nicht zu erwiedern gewüst, als zweifeln wir nicht, ir werdet die Verordnung tuen lassen, darmit gedachten armen Juden ohne fernere zu seinem eussersten Verterb, Anlaufens solche Leinwat /!/, weiln es ein schlechtes ist, nur es auch aufs /...[a]/ Fürbit nachgelassen möchte, gefolgt werden. Solches wollen wir in derogleichen hinwieder zusamben geneigt sein und verbleiben euch beinebst mit Gunst wol bewogen[!].

Datum auf unsern Erbschloss Nicolspurg, den 8. novembris 1616.

SAB-G83-69, n. SAK-Volná akta-1616/II;
a) In der Matice-Moravská-Abschrift Lücke, im Original wahrscheinlich unleserlich.

1616 XI 9 II/Mikulov 45

Mikulov: František z Dietrichštejna an Siegmund Freiherrn von Tiefenbach, dessen Untertan Jura Gotuš dem Juden Lazarus Isaac aus Mikulov seit acht Jahren 22 fl. plus Zinsen schuldet.

An Herrn Sigmunden Freiherrn von Tiefenbach.

Unsern freundlichen Gruss und alles Gutes zuvorn. Wollgeborner Freiherr, insonders geliebter Herr Vetter. Aus beiliegenden Einschluss wolle der Herr ausfürlich vernehmen, was an uns unser Erbuntertaner zu Nicolspurg, Lazarus Isaac Jud, wegen auch dessen Untertanen zu Prerau,[a] nahmens Jura Gotusch, welchen er vor acht Jahren 22 f/l/. reinisch gegen jüdischer Zinsung nur auf 14 Tage vorgeliehen hette, gehorsamist und untertenigist gelangen lassen, unser Vorbit schreiben an den Herrn anfliehende.

Nun zweifeln wir nicht, der Herr werde ohne unser Erinnern gedachtem armen Supplicanten zu dem seinigen bei seinem Unterthanen verhülflich sein und die Billigkeit administriren lassen. Jedoch, so haben wir auf sein flehentliches Anhalten, ihm soliche Intercession an den Herrn nicht verwiedern wöllen. Dis wir dem Herrn, dem wir in derogleichen hinwieder zu freuntlichen willigen Diensten und allen Guten jederzeit wol geneigt verbleiben, auf des Juden Anhalten fr/eundlich/ nit bergen sollen. Uns sämtlich göttlicher Bewahrnuss empfelend.

Datum auf unsern Erbschloss Nicolspurg, den 9. novembris anno 1616.

Frantz etc.

SAB-G83-69, n. SAK-Volná akta-1616/II;
a) Přerov (Prerau);

1617 IV 27 II/Mikulov 46

Mikulov: František z Dietrichštejna an den Rat der Stadt Šumperk (Mähr.-Schönberg), die Schuldner des Juden Israel Gerstl aus Mikulov zur Bezahlung anzuhalten.

An den Rath zu Mährischen Schömberg.[a)]

Frantz etc. Unsern Gunst und alles Guets. Ehrsame, weise, liebe besondere. Was unser Erbundertan Israel Gerstl Jud zu Nyklspurg an uns in undertänigisten Gehorsam demutigist gelangen lassen, das werdet ihr aus beigeschlossner seiner uns überraichter Supplication mit mehrern zu vernehmen haben. Als gesunnen [!] wir an euch hiemit gnedigist begehrend, ihr wöllet ohne fernere Aufschub diejänigen in beiliegender Verzaichnus jen [!] vermelte eure Mitnachbarn zu etlicher Bezahlung dero Schulden ganzen Ernsts verhalten, [!] besagten unsern Undertan zu seiner unser gnedigist erteilter Intercession (sintemahlen es an ihm selbsten gar billich) fruchtbarlich geniessen lassen, und wir verbleiben euch anderwerts mit Gnaden wohl gewogen.
Datum auf unsern Erbschloss Nyklspurg, den 27. aprilis anno 1617.

SAB-G83-70, s. SAK-Volná akta-1617/II;
a) Šumperk (Mähr.-Schönberg);

1617 VI 12

Mikulov: s.I/142;

1617 X 26 II/Mikulov 47

Mikulov: František z Dietrichštejna an Hartmann von Puchheim, der seit fünf Jahren dem Lazarus Isaak aus Mikulov 80 fl. schuldet.

Herrn Hartman von Puechaimb wegen des Juden.

Unsern freundlichen Gruss und alles Gutes. Wolgeborner Herr, besonder lieber, guter Freind und Vetter. Es berichtet uns Lazarus Isaack, unser erbuntertäniger Jud von Nicolspurg, wasmassen er dem Herrn vor diesem, so sich schon albereit ins fünfte Jahr erstreket, kegen Pfand und des Herrn Erbietung, das ihm alle viertl Jahr sein gebürlich jüdisch Interesse entrichtet, wie auch aufs lengst innerhalb Neunmonatsfrist sein Geld zugestellet soll werden, 80 f/l/. rh. pahres Geldes fürgestreckt und gelieben hat, von dem als er vorgibt, bis auf dato die gantze Zeit der Herr gedachtem Juden weder kein Interesse in so langer Zeit zu entrichten, noch das Pfand zu lösen und ihme sein Geld widerum zu erlegen bedacht gewest, hat ermelter Jud um diese Intercession an den Herrn uns alles gehorsam gebeten, welche wier in Ansehung, das sein Begehren billich, ihm zu verwaigern nicht gewust, und ist an den Herrn unser freundl/iches/ Gesünnen, der Herr wolle berürten Juden genzlich befrüdigen und das versezte Pfand ohne Aufschub lässen, im widrigen Fahl miessen wir auf sein Anhalten zulassen, das er di versezte Pfand als ihm verfallen verkaufe.

Erwarten hierauf von dem Herrn nachrichtiger schriftlicher Antwort und bleiben demselben zu Erweisung aller angenehmen guten Freindschaft genaigt und bewogen. Uns hienebend samt Gottes Gnad empfehlend.

Datum auf unserm Erbschloss Nicolspurg, den 26.octobris anno 1617.

Frantz etc.

SAB-G83-70, n. SAK-Volná akta-1617/II;

1617 XI 3 II/Mikulov 48

Mikulov: František z Dietrichštejna an Wolf Barth, er solle seine Schulden bei einigen Juden in Mikulov bezahlen.

An Wolf Barth.

Frantz etc. Unser Gnad und alles Gutes. Ehrnvester, unser lieber. Demnach uns der Verwalter unserer Herrschaft Nicolspurg berichtet, wasmassen ihr wider Moyses Haas, Marcus Haberle, Schumel und Joachim Salomon, N. unser erbunterthänige Juden von Nicolspurg, das ihr wegen eurer bei ihnen habenden ausstendigen Schulden zu rechter Zeit nicht gezahlet werdet, euch habt beschwöret. Haben wir ihm, dass er euch der Billigkeit vorhelfen und ermelte Juden zu verzüglicher Bezahlung halten solle, alsbald auferleget. Wann aber gedachte Juden, dass ihr noch Geduld tragen und zur Bezahlung eurer Schuld ihnen unbeschwert lengere Frist geben wollet, täglich bitten, ob wier woll zwar die Gerechtigkeit euch zu verhalten nicht

gesünnet sein, so wolten wir doch, weilen ihr andern euers Schuldigers wartet, euch hiemit gnedigist ersuchen und verstehen uns gäntzlich zu euch, ihr werdet unsertwegen mit unsern Underthanen mehrers als sonsten Geduld tragen und sie dieser unser gnedigisten Intercession würklich geniessen lassen. Dies wir von euch in Gn/aden/ vermerken und mit allem Guten zu vergelten ingedenk sein wollen. Uns hiemit Gottes Gnad empfehlend.

Dat/um/ Nicolspurg, den 3. novembris a/nno/ 1617.

SAB-G83-70, n. SAK-Volná akta-1617/II;

1618 III 2 II/Mikulov 49

Mikulov: František z Dietrichštejna an Georg Christof Urschenbeck, die Juden Benedikt und Mojses aus Mikulov zu protegieren.

An Hérrn/Georg Christofen Urschenbeck.

Unsern freundlichen Gruss und alles Guts bevor. Wolgeborner Freiherr, besonders lieber Herr, guter Freund und Schwager. Um was für ein Intercession wir durch unsere Erbuntertanen nahmens Benedict und Moyses, beede Juden zu Nykelspurg, in undertänigisten Gehorsam demutigist gebeten worden, das würdet der Herr ob dem Einschluss dero uns gehorsambist überraichter Supplication mit mehrerm zu vernehmen haben. Diesem nach ist an den Herrn Schwagern hiemit unser freundlichs Gesunen, ermelte beedn Juden, unsere Untertanen, in dero Praetension desto genaigter zu befürdern, dan auch in allen billichen Sachen zu

schüzen und ihnen dieser unser in Gnaden erteilter Suplication fruchtbarlichern geniessen zu lassen. Solches umb dem Herrn in andern fürfalenden occasionibus mit angenehmer guter Freundschaft zu erwidern, wollen wir zu jederzeit beraitwillig erfunden werden. Uns hiemit göttlicher Bewahrung empfehlend.

Datum auf unserm Erbschloss Nyklspurg, den 2. martii anno 1618.

Frantz etc.

SAB-G83-70, n. SAK-Volná akta-1618/II;

1618 VI 13 II/Mikulov 50

Wien: Maximilian von Trauttmannsdorf an František z Dietrichštejna, ein Jude aus Mikulov habe einen ihm gestohlenen silbernen Teller gekauft.

Dem hochwürdigisten Fürsten und Herrn, Herrn Francisco, der heil/igen/ röm/ischen/ Kirchen des Tittels s/anc/ti Sylvestri in Campo Martio Pristern, Cardinaln von Dietrichstain, Bischofen zu Olmitz und Grafen der kgl. Cappelln in Böheimb, röm/isch/ kais/erlicher/ M/ajestä/t geheimen Rat und deroselben Königreichen und Erblanden Protectorn etc., meinem gnedigen Fürsten und Heren. Hochwürdigister, gnediger Fürst und Herr. E/uer/ h/och/f/ürstlichen/ Gn/aden/ sein meine gehorsam treuwillige Dienst jederzeit bevor, und kan E/uer/ h/och/f/ürstliche/ Gn/aden/ gehorsamblich zu berichten nit umbgehen, dass vor vier Wochen Mosche Kaufman Jud zu Nicolspurg unter E/uer/ h/och/-

f/ürstlichen/ Gn/aden/ wohnhaft, ein silbers Täller mit meinem Nahmen und Wappen von Matthiassen Pachener (dessen Weib in meiner Kuchl gewesen und solches Täller entfrembd) nur per 6 fl. gekauf/t/, solches bezuegt der Lew Jud, so auch zu Nicolspurg wohnhaft, und der ihme Mosche Kaufmann Juden etwas Geld, dass er das Tällerkaufen können, geliehen und fürgestreckt.

Wann aber gedachter Mosche Kaufman Jud solches Täller, so er leichtlichen erkennen können, dass es entfrembd seie, und wol gewüst, dass ein solcher gemainer Mann, der ihms verkauft, nicht pflegt, auf solbern Tällern zu essen, solches Diebstal wissentlich erkauft, und dahero von E/uer/ h/och/f/ürstlichen/ Gn/aden/ (ohne gehorsames Massgeben) billichen bestraft wird, mir aber von gedachten Juden das Täller zu restuirn gebührt.

Als gelangt an E/uer/ h/och/f/ürstliche/ Gn/aden/ mein gehorsamistes Bitten, ihne Mosche Kaufman Juden zu Restituirung solchen Tällers ernstlichen /anzu/halten. Hieran befürdern E/uer/ h/och/f/ürstliche/ Gn/aden/ die iustitiam, und ich wils um dieselbe zu verdienen gehorsamblichen beflissen sein.

E/uer/ h/och/f/ürstlichen/ Gn/aden/ mich gehorsamblichen befehlen[d].

Datum Wien, den 13. Junii 1618.

E/uer/ h/och/f/ürstlichen/ Gn/aden/ gehorsamer treuer Knecht

Maximilian von Trautmanstorf m.p.

SAB-G83-70, n. SAK-Volná akta-1618/II;

1618 VI 19 II/Mikulov 51

Mikulov: František z Dietrichštejna an Maximilian von Trauttmannsdorf auf dessen Hehlereibeschuldigung gegen Mosche Kaufman aus Mikulov.

H/errn/ Maximilian von Trautmansdorf.

Unsern freundlichen Dienst, Gruss und alles Guets. Wolgeborner Freiherr, Herr, besonders freundlicher lieber Herr, guter Freund und Schwager.

Des Herrn an uns abgegangenes Schreiben haben wir empfangen und vernomen, wie auch hierauf alspald unserm Verwalter anbevolen, unsern Erbuntertan Mosche Kaufman Juden zu Nyklspurg von wegen des entfrembden silbern Tällers ganz ernstlichen zu besprachen /!/. Was uns nun hierauf er gehorsambist berichtet, das würdet der Herr Schwager ob dem Einschluss mit mehrern vernehmen. Und gewisslichen, wan sich etwas dergleichen ausfürliches und dasjänige durch ihme zu Corneuburg[a)] erkauftes Silber dem Herrn angehörig und entfrembdt gewesen wäre, bei ermeltem Juden befunden hette, wolten wir gar gerne die Billigkeit hierinen administrirt, wie auch ihme Juden ganz ernstlich gestraft haben.

Diess wir dem Herrn, deme wir zu Erzaigung aller freundlicher Wilfährigkeit zu jeder Zeit sonders wol beigetan, in Gegenantwort anfügen, uns hierneben göttlicher Bewahrung ampfehlen wöllen.

Datum auf unserm Erbschloss Nyklspurg, den 19. Junii

anno 1618.

Frantz etc.

SAB-G83-70, n.SAK-Volná akta-1618/II;
a) Kornneuburg, NÖ ;

1622 XII 5 II/Mikulov 52

Wien: Nachla3inventar:

Inventarium 5. Dezember 1622.

Weyl/and/ Salomon Wolff, befreyten Hofjuden, Verla3enschaft inma3en dieselben durch die hierzu verordneten Commissarien befunden und beschrieben worden. /.../

Ein klein verschlo3en /.../ Trüchlein, so de3 klein Lewls Enkel von Nicla3burg gehörig. /.../ Ein anderes klein schlo3er eysin Trüchlein, so auch gen Nicla3burg einem Juden gehörig.

Taglicht, Nachlässe, S. 53 f., n. O.H.M.A.Wien 51-622;

Miroslav (Miślitz), okr. Znojmo (Znaim):

1581 I 31 II/Miroslav 1

Znojmo: Rechtsbelehrung des Stadtgerichte in Znojmo (Znaim) für die von Hosterlice (Hosterlitz) im Streit zwischen dem Juden Muschel aus Miroslav und dem Richter Georg Schneider aus Pohořelice (Pohrlitz).

Denen zu Hosterlitz[a] Unterweisung. Auff ewr Frage geben wir euch au3 unserem getrewen Stattrechten diese rechtliche Unterweisung, das ihr den clagenden Theil billich vierzehen Tage, damit er umb alle seine Notturfft sich genugsamb bewerben möge unnd in seinen Rechten nit verkhürzt würde, erstreckhet. Unnd das ihr baiden Parthen einen peremptorium Termin [um] nach Ausgang derselben vierzehen Tage für euch mit aller unnd jeder Notturfft zu erscheinen ernennet. Billich von Rechts wegen.
Dat/um/ den letzten January anno 1581.

OAZnojmo Z/G 163 (früher SAB-G11-452), fol. 60a (alt 56);
a) Hosterlice (Hosterlitz), okr. Znojmo (Znaim);

1581 II 21 II/Miroslav 2

Znojmo: Rechtsbelehrung des Stadtgerichts in Znojmo für die von Hosterlice in obiger Angelegenheit.

Unterweisung kegen Hosterlitz. Fürsichtige, guette Gönnere, liebe Freunde unndt Rechtssöhne. Ewre schrifftliche unnd durch ewre Abgesandten mündtliche Rechtsfrage, die in vier Puncten bestehet, haben wir nach Notturfft

in unserem rechtlichen Erwegnu3 gehabt unnd geben auch darauff au3 unnseren getrewen beschriebenen Stattrechten zu rechtlicher Unterweisung:

Erstlich, weil sichs befindet, das der Khlager seine Klage nit beschlossen, sondern dieselbe mit Unterschiedt angemeldet, seit ihr schuldig, baiden Partheyen einen förderlichen Tag, damit der Khlager nach Fürpringung aller unnd jeder seiner Notturfft seine Clage in Beysein des bekhlagten Theils schliessen möge, zu vernemen.

Zum andern khan khein Jude, Kheczar od/er/ Haide zu Zeugnu3 zugelassen werden, sondern werden billich verworffen.

Zum dritten, mögt ihr die Zeugnu3, so Adelspersohne geben oder derer Zeugendeposition, die in ordentlichen Stellen, Stettem unnd Märgten verhört worden unnd besiegelt seindt, es sey in deutscher od/er/ behaimischer Sprach, angenohmen unnd zu den Acten legen, da es aber primär Persohnen, die unter eurem Gerichtszwang se3haffttig weren, dieselbe sollen billich für ewrem unnd kheinem andern Recht verhöret werden. Darkegen seit ihr nit schuldig, irgenteiner Parthey der Zeugen Aussage zu verlesen lassen, unnd beschlie3lich seit ihr nit schuldig, jemandten in dieser unnd dergleich/en/ Sachen vor Erörterung des Strietts Khundschafft zu geben. Billich von Rechts wegen.

Dat/um/ den 21. February anno etc. 1581.

OAZnojmo Z/G 163, fol. 61a/b (alt 57);

1581 III 3 II/Miroslav 3

Znojmo: Erneute Rechtsbelehrung des Stadtgerichts in Znojmo an die von Hosterlice in obiger Angelegenheit.

Eisdem. Fürsichtige guette Gönnere, liebe Freunde unnd Rechtssöhne, wir haben ewr anderereres /!/ Begern unnd rechtliche Frage auff den viertten Punct, der euch nechst rechtlichen gegebenen Unterweisung verstanden. Weil dan derselbe an ihm selbst lautter unnd deutlich, werdet ihr euch hernach verhalten, unnd weil die Parthein die Acten baiderseits für ewrem Recht beschlossen, mögt ihr unn3 dieselb zufertigen, al3 solt ihr fernere rechtliche Unterweisung von unn3 haben. Billich von Rechts wegen.

Dat/um/ den 3. Marti 1581.

OAZnojmo Z/G 163, fol. 61b-62a (alt 57-58);

1581 IV 28 II/Miroslav 4

Znojmo: Rechtsbelehrung des Stadtgerichts in Znojmo für die von Hosterlice in obiger Angelegenheit.

Judt Urtl gehn Hosterlicz. Fürsichtige, guette Freunde unnd liebe Rechtssöhne, wir haben die Acta, die ihr unn3 übersendet, belanget den Handel zwischen Muschel Juden zu Mieslicz als Khlagern unnd dem Georg Schneider zu Pohrlicz al3 Bekhlagten, alle nach unserem Stattrecht in gnugsamer rechtlichen Erwegnus gehabt.

Geben euch ewrem Begern nach au3geregten unnseren getrewen Stattrechten diese rechtliche Belehrung, dieweil sichs in des edlen vehsten Herrn Waczlaw Paczak von Dubencze, Pfleger auff Selowicz[a)], so wol sein des Georg Schneiders Schreiben unnd ihre geführte Zeug au3drucklich unnd genuglich befindet, das sie sich erbotten haben, dem Muschel Juden alle unnd jedere billiche Au3richtung wied/er/ den Jacob Proyt zu Pohrlicz, im Fall der Muschel Jude dasselb ordentlich bey den Gerichten zu Pohrlicz suchen wurde, zu verhelffen, der Muschel Jude aber solchem billichem Erbietten nit nachkhommen unnd das zu Pohrlicz bey den Gerichten nit ersucht, auch nichts Glaubwirdiges fürbracht. So erkhennen wir die Auffhaltung, die Muschel Jude gethan, für unrecht und unordentlich. Billich von Rechts wegen.
Dat/um/ den 28. Aprilis anno etc. 1581.

OAZnojmo Z/G 163, fol. 62a/b (alt 58); vgl. Engel, Neue Zeugnisse, S. 114 f.;
a) Židlochovice (Gro3-Seelowitz), okr. Břeclav (Lundenburg);

1581 XI 29 II/Miroslav 5

Znojmo: Erneute Rechtsbelehrung des Stadtgerichts in Znojmo für die von Hosterlice in obiger Angelegenheit.

Denen zu Hosterlicz. Fürsichtige, guette Freundte unnd liebe Rechtssöhne, wir haben ewr Begern umb rechtliche Belehrung, belangendt den Striet zwischen dem Georg Schneider von Pohrlicz al3 Clagers an einem unnd dem edlen

vesten Herrn Siegmundt Czischwuzen von Köberstorff zu Irricz[a] andern Thail3 zusambt den übersendten Sendtschreiben, so in dem ergangen seindt, in unserem Ratschlag gehabt unnd demnach allerley bey Recht gültige Ursachen, das der Tag zwischen ihnen seinen Fortgang nit hatt haben mögen, darin zu befinden. Al3 erkhennen wir für Recht, das ihr billich baiden Thailen einen gewissen Tag zur Clag unnd Verantworttung der auffgelauffenen/Schäden halber mit aller Notturfft für euch zu erscheinen ernenent. Billich von Rechts wegen. Dat/um/ den 29. Novembris anno etc. 1581

OAZnojmo Z/G 163, fol. 65 b (alt 61);
a) Iřice (Irritz) okr. Brno-venkov (Brünn-Land);

1582 I 16 II/Miroslav 6

Znojmo: Erneute Rechtsbelehrung des Stadtgerichts in Znojmo für die von Hosterlice in obiger Angelegenheit.

Eisdem. Fürsichtige, liebe Rechtssöhne unnd guette Freunde. Des Georg Schneiders, Richters zu Pohrlicz, Khlag mit Verczaichung d/er/ Expens, Uncosten unnd Schäden, die zum Theil ihn, zum Theil andere Persohnen zu Pohrlicz angehen sollen, unnd ein einige au3schnitten Zeddal, darauff etliche Uncosten verczaichnet seindt unnd in der strittigen Auffhaltung der aufgelauffen sein sollen, so wol des Muschl Juden zu Mieslicz darauf geschehene Exception, haben wir in unnserem Rechtlichen

Erwegnu3 gehabt unnd geben euch au3 unnseren Stattrechten in dieser Sache diese rechtliche Belehrung, das Georg Schneider und die andere Persohnen schuldig sein, obangeregte unnd unn3 zugefertigte verczaichnete Schändenn/!/, wie Recht ist, darczuthun. Unnd weil Muschl Jude in seiner Beschlu3rede sich vernehmen lesset, das er darwieder seine Notturfft unnd Kegenrede, wo ihm die durch ein Beyurtheil zuerkhennet wurde, auffbringen unnd beweisen wolle. Also ist er das auch zu thuen schuldig. Billich von Rechts wegen.

Dat/um/ den 16. January anno 1582.

OAZnojmo Z/G 163, fol. 66a (alt 62); vgl. Engel, Neue Zeugnisse, S. 114 f.;

1582 I 26 II/Miroslav 7

Znojmo: Erneute Rechtsbelehrung des Stadtgerichts in Znojmo für die von Hosterlice in obiger Angelegenheit.

Denen zu Hosterlicz Beyurtheil. Fürsichtige, liebe Rechtssöhne unnd guette Freunde, auf ewre zwo underschiedliche rechtliche Fragen geben wir euch au3 unnserem getrewen Stattrechten diese Belehrung: Weil sich die Auffhaltung unnd Verlauff des ganczen Handels in ewrem Margt Hosterlicz bey ewren Gerichten angefangen, sollen billich die Zeugen, so die von Poherlicz über Muschl Juden von Mieslicz führen wollen, bey ewrem unnd kheinem andern Recht verhöret werden für eins. Für das ander seyt ihr

schuldig, nit allein ewre Mitburgere, sondern auch die Persohnen ewrs Raths gedachtem Bekhlagtn zu Zeugnu3 zu vergünstigen unnd zu verhören. Billich von Rechts wegen. Dat/um/ den 26. January 1582.

OAZnojmo Z/G 163, fol. 67a (alt 63); vgl. Engel, Neue Zeugnisse, S. 114 f.;

1582 V 4 II/Miroslav 8

Znojmo: Letzte Belehrung des Stadtgerichts in Znojmo für die von Hosterlice in obiger Angelegenheit über die Bezahlung der angefallenen Proze3kosten.

Denen zu Hostrlicz /!/. Fürsichtige, liebe Rechtssöhne, des Georg Schneiders von Pohrlicz Schlu3rede unnd des Muschl Juden von Mieslicz Kegenrede, auch baider Parthey geführte Zeugnu3, belangendt allerley Expens, Uncosten unnd Zehrung, haben wir verstanden unnd in unserem rechtlichen Erwegnu3 gehabt. Unnd demnach sich au3 den für Recht fürstelleten unnd verhöreten Zeugenaussage befindet, das Georg Schneid/er/ auf Besoldung seines Procurators allerley Zehrung und Führen in wehrender strittigen Handlung, einhundertdreyundsechczig Gulden achczehen Groschen und ein Pfennig angewendet, ist Muschl Jude dem Georg Schneider solche beweisete Expens zu erstatten unnd zu beczahlen schuldig. Billich von Rechts wegen. Dat/um/ den vierten May anno etc. 1582

OAZnojmo Z/G 163, fol. 68b-69a(alt 64-65); vgl. Engel, Neue Zeugnisse, S. 114 f.;

Myslibořice, okr.Třebíč Trebitsch :

1578 III 18 II/Myslibořice 1

Znojmo: Rechtsbelehrung des Stadtgerichts in Znojmo Znaim an das Gericht in Jevišovice Jaispitz in dem Streit zwischen Jan Kohout, Bürger in Jevišovice, und Abuš žid mit seinem Sohn Chyska aus Myslibořice.

Jevišovským. Pozdravení naše a všecko dobré vzkazujem. Opatrný purgmistře a starší jevišovští, přátelé a synové právní naši milí. Ta acta Jana Kohouta, souseda vašeho, Abuše žida a Chysky, syna jeho z Myslibořic, se dotýkající, kteráž ste nám ku právu odeslali, v svém bedlivém právním uvažování jsme jměli. Načež vám toto naučení z práv našich dáváme, že jmenovaný Jan Kohout rukojemství svému zadosti učiniti povinnen jest, a když se to stane a týž Jan toho žida s synem jeho podlé pořádku práva obviní a nám ta acta odeslána budou, vás naučením spravedlivým z práv našich opatřiti chceme. Dat/um/ v outerý po neděli, jenž slove Judica, léta Páně 1578.

OA Znojmo Z/6 163 früher SAB-G 11-452 , fol. 52b - 53a alt 48 - 49 ;

1578 V 27 II/Myslibořice 2

Znojmo: Erneute Rechtsbelehrung des Stadtgerichts in Znojmo an das Gericht in Jevišovice in obiger Angelegenheit.

Jevišovským. Pozdravení naše vzkazujem. Opatrný purg - mistře a starší jevišovští, přátelé a synové právní naši mi - lí. Psaní vašemu obšírnému z strany té rozepře mezi Janem Kohoutem a/!/ spoluobyvatelem vaším a Abuši židem z Myslibo- řic vzniklé jsme vyrozuměli. I toto naučení vám z práv našich

dáváme, poněvadž obě strany k stání a dostání i dosti učinění, co jim z práva nalezeno bude, zaručily, abyšte jim rok položili a žalobu i odpor vyslyšeli a v pořádný spis uvésti dali.

Dat/um/ v outerej po svaté Trojici léta 1578.

OA Znojmo Z/G 163 (früher SAB-G 11-452), fol. 55a (alt 51);

1578 VII 8 II/Myslibořice 3

Znojmo: Erneute Rechtsbelehrung des Stadtgerichts in Znojmo an das Gericht in Jevišovice in obiger Angelegenheit.

Naučení Jevišovským. Pozdravení naše a všecko dobré vzkazujem. Opatrný purgmistře a starší jevišovští, přátelé a synové právní naši milí. Jakož nám psaním svým oznamujete, kterak jest Jeho Milost pan Zdeněk Lev z Rožmitála, z Blatné a na Kounicích, předešlej hejtman tohoto Margkrabství moravského, panu ouředníku jevišovskému psaní učiniti ráčil, žádajíc, abyšte vy z obojí rady, totiž starého i nového ouřadu písař přísežný a rychtář, Abušovi židovi svědomí proti Janovi Kohoutovi dali, nás v tom za naučení spravedlivé z práv našich, poněvadž ste jiné roky po několikráte pokládali a tu při mezi nimi i svědky přeslýchali, kterak byšte se v tom spravedlivě zachovati jměli, prosíce. I toto naučení vám z dotčených práv našich daváme, že vy, jakožto soudcové, v té při nadepsanému Abušovi židovi žádného svědomí dáti povinni nejste podlé práva.

Dat/um/ v outerej, den svatého Kyliána, léta 1578.

OA Znojmo Z/G 163 (früher SAB-G 11-452) , fol. 56b (alt 52) ;

1578 XI 24 II/Myslibořice 4

Znojmo: Erneute Rechtsbelehrung des Stadtgerichts in Znojmo an das Gericht in Jevišovice in obiger Angelegenheit.

Jevišovským. Opatrní synové právní naši milí. Žalobu i prokazování Jana Kohouta, souseda vašeho, a Abuše žida z Myslibořic, obžalovaného, proti tomu mluvení i svědkuov vedení, což jste nám ku právu odeslali, v tom nás za naučení, kterak byšte se k stranám spravedlivě zachovati jměli, prosíce,v svém bedlivém radním uvažování měvše, nacházíme nemalej nedostatek a zatmilost v žalobě i svědomí strany původní. Tolikéž v odporu i svědomí obžalovaného. A poněvadž pořádně, zřetedlně a dostatečně, jakž právo tomu chce, také to býti má a stranám náleží, žaloba prokázána není a strana odporná vejslovně svého odporu neklade, než jiné mnoho chci nespuosobné věci, kteréž hlavní při protivné jsou, přednáší, a nejpotřebnějšího, na čemž ta věc všecka záleží, tak zanechává aneb /s/nad zoumyslně přehlídnuto jest, protož vám to připomínajíc, toto naše dobré zdání jest, abyšte nám ta akta gruntovní, světlou a zřetedlnou správu dali.

Nejprve, jestli obžalovaný Abuš žid od Jana Kohouta žalobníka před právo vaše jevišovské, prve než se pánem Mikulášem Naxavy z Rovného, ouřadníkem na Myslibořicích, tam přišel, pořádně obsílán a kolikrát se to stalo a také co on pokaždý za odpověď daval, aneb zbraňoval-li jest se postaviti.

Za druhé, jestliže jste vy potom toho při vrchnosti je-

ho buď oustně, anebo skrze psaní hledali a neposlušnost židovu sobě stížili a co vám na to vrchnost jeho za odpověď dala.

Za třetí, kdo jest jej žida v Jevišovicích mocí, jak i on dokládá, z rukou pana Mikuláše Naxavy vzal, jestli že rychtář váš, anebo vy rada sami od sebe to ste učinili, čili se to na žádost Jana Kohouta stalo a jaká jest slušná příčina toho byla.

Za štvrtý, zakazoval-li jest se pan Naxava od žida za spravedlivé učiniti, aby naň saháno nebylo, a z jakejch příčin takové podání od něho přijato není.

Za pátý, jestli Abuš žid, prve nežli ste vy tu věc na nás vznesli, anebo od nás nejprvnějšího právního ortele na to, jahož dat/um/ v outerej po neděli, jenž slově Judica, léta tohoto 1578[a], dostali do toho vězení, vzal, anebo jestli že ste vy teprv po vzatí jeho do vězení nás za právní naučení prosili.

Za šístý, položil-li jest žalobník Jan Kohout, než Abuš žid do vězení se dostal, 100 zl. základu ku právu, čili jest tu summu teprv po vzatí žida do vězení složil.

Za sedmý, na jakej spuosob jest se Abuš žid z vězení vyručil a kdo ho propustil, vy-li, či Jan Kohout, a také, kterak a jakými slovy to propuštění z vězení se stalo.

Když se to všecko tak a nejináč stane, pořádně a čistotně v obyčejnej spis uvedeno bude, vám na to náležitou odpově/d/ dáti věděti budeme. Však mohou-li strany bez práce naší a soudu přátelsky se smluviti a srovnati, to proti nám býti nemá, než za svobodné vuoli jejich to buď. S tím se dobře mějte. Dat/um/ v pondělí před s/vatou/ Kateřinou léta 1578.

OA Znojmo Z/G 163 (früher SAB-G 11-452), fol. 57a - 58a (alt 53 - 54);

a) 1578 III 18;

O s o b l a h a (Hotzenplotz), okr.Bruntál (Freudenthal)

1558 II/Osoblaha 1:

Die Juden von Osoblaha und Biała (Zülz) kaufen sich um 2000 fl. von der angeordneten Ausweisung aus Schlesien frei.

Hintze, Das Judentum in der Geschichte Schlesiens, S.14;

1570 II/Osoblaha 2:

Die Juden in Osoblaha haben sechs Häuser nebeneinander. Der Bischof von Olomouc (Olmütz) gestattet die Erhöhung dieser Zahl auf zehn, um den Juden die Bildung einer Gemeinde zu ermöglichen.

Kameníček, Sněmy III, S.235, Anm.3, n.SAK-Kop.-Ol.-P, fol. 270 f.;

1599 IX 28 II/Osoblaha 3

Jährliche Renndten und Einkommen /.../ aus der Herrschaft Hotzenplotz.

/.../ Příjmy na sv.Václav /.../

z 49 párů židů, od páru 1 duk. ..... 78 tal. 12 gr.

za židovské roboty ..... 24 tal.

/.../ summa .....837 tal. 29gr.6dn.

SAK-I-c.8/2 α, S.4;

ca. 1600 II/Osoblaha 4

Die Juden von Osoblaha unterstützten ihre Glaubensgenossen in Biała (Zülz) -auch finanziell- gegen deren drohende

Ausweisung.

Rabin, Zülz, S.124; vgl. a.Perler, in: MGWJ XIII 1864 , S. 367;

1602 IX 30

Kroměříž: s.I/100;

1602 XII 31 II/Osoblaha 5

Kroměříž: František kardynál z Dietrichštejna an die christliche und die jüdische Gemeinde zu Osoblaha und die umliegenden Ortschaften, daß der Hauptmann in Osoblaha in seinem Auftrag handelt.

Denen erbahren, weisen N. Burgemaistern, Rath undt ainer gantzen sowoll christlichen alß jüdischen Gemain unser Statt Hotzenplotz, wie auch der arbaitsahmen Vogten, Schultessen sambt allen Gemainden der daczue gehörenden Dörffschafften als Röbersdorff[a], Weissag[b] und Liebenthal, unsern trewen, lieben Underthanen sambt und sonderlich.

Frantz. Unser Gnadt undt alles Guetts. Erbahre, Weise, auch Arbaitsahme, Trewe, Liebe. Wir wollen euch gnediger Mainung nicht verhalten, das wir dem ehrnvesten unserm Haubtman auf Hotzenplotz, auch trewen lieben, Johan Jogweck von Krelkaw, genedigist aufferleget, anstatt unser euch sammendtlichen, so wol Christen als Juden, unseren gehorsamen Underthanen, etzliche unß undt dieses Bischoffthumb concernierende Anlegungen fürzuebringen. Ist hierauff unser genedigister Wille und Meinung, das ihr gedachtem unserm Haubtman nit anderst, alß wan wir selbst mit unser fuerstlichen Person ge-

genwertig weren, in allem deme, was wir ihme euch also furzuetragen mittgeben, nicht allein völligen Glauben gebett, sondern auch in Anmerckhung, das solches alles dem Bisthumb und euch zue besten gemainet wirdt, dermassen trewhertzig undt gehorsambist erzaiget, daß uns auch hiedurch Ursach gegeben werde, solche ihre Willfarigkeit mit sondern Gnaden wiederumb zu erstatten. Datum auf unserm Schloß Cremsier,[d] den 31.Decembris anno 1602.

SAB-G 83-67n. SAK-Volná akta-1602-II;
a) Třemešná (Röwersdorf), okr.Bruntál (Freudenthal);
b) Vysoká (Weißak,) okr.Bruntál (Freudenthal);
c) Liptaň, früher Milovní Důl (Liebenthal), okr. Bruntál (Freudenthal);
d) Kroměříž (Kremsier);

1606 II 20 II/Osoblaha 6

Kroměříž: František kardynál z Dietrichštejna an seinen Amtmann und den Rat zu Osoblaha wegen eines Pogroms gegen Josuf Jud aus Osoblaha.

Dem Amptman undt Radth zu Hotzenplotz samendtlich. Dem Ehrvesten, Erbahren, Weisen, unserem Ambptman undt trewen, lieben Hansen Hanrichen Stoltzen von Zünßdorf auf Deutsch Pawlowitz[a], auch Burgkermeister undt Radt unser Stadt Hotzenplatz.

Franntz etc.

Unser Gunst, Genade undt aleß Gutteß. Ehrnveste, Erbahre, Weise, Trewe, Lieben. Wier sindt glaubwirdig berichtet worden, waß Gestaldt etzliche Burger undt Mitwohner ohne

Fug undt Recht unlengst bey euch ihren Mutwillen geübett, Josuffen Juden freundtlicherwei3 in sein Hau3 ein Einfall gethan undt ihme etzliche Wein (weliche er für der jüdischer Gemein selbsteigenen Trinck undt Geni3 erkauft undt hingebracht) gelindert eigenmöchtig angezepft, thei13 au3getrinken, theils auch vergeblich au3rinnen lassen, undt über dise3 alle3 auch seine3 Aiden3 Mutter, wie ebenermassen den langen Jacob übel geschlagen undt also ihren unzimlichen Gewaldt geübet haben sollen.

Wan dan au3 sollichem Mutwill leuchtlich ein hochschädlicher Aufrur in der Gemein erwachsen, khündt, hirumb dergleichen Leuchtsinnigkeit, Frävel undt Gewaldt billich nicht dulden. Ist derowegen unser genedigister Will und Befölich, da3 du Amptman, baineben denen Ratdte3personen ~~auch~~ dich al3baldt de3 gantzen Verlauffs solliches Fridebruches vleissig erkhündigest undt un3 hierüber gemidtlichen euren Bericht sammendtlich zuschreibet, sondern auch all3baldt die Rädelführer undt Authores solliche3 Tummulte3 in gefänckliche Haft zihett, un3 dieselben nahmhaft machet undt ferner über einem undt dem anderem unseren genedigisten Willen undt Beföhlich gehorsambist erwartett. An deme volzihet ihr, wa3 euch gebihrett undt ewer Trew undt Gehorsamb erheischet. Wier bleiben euch zu allen Genaden gewogen.

Datum auf unserm Schlo3 Krembsier[b], den 20.Februarii anno 1606.

SAB-G 83-67, n.SAK-Volná akta 1606-II.

a) Slezské Pavlovice (Deutsch Paulowitz), okr.Bruntál (Freudenthal);

b) Kroměříž (Kremsier);

1606 X 9 II/Osoblaha 7

Kroměříž: František kardvnál z Dietrichštejna an Jaroslav Sednický a na Fulnštejně wegen der Beschuldigung, daß Schmuck der ermordeten Frau des Hans Heinrich Stoltz bei dem Juden Bernhart in Osoblaha gesehen worden sei.

Jaroslawen Sedlniczky auf Füllnstein [a].

Unsern Grueß undt alles Guetes. Wolgeborner Herr, besonder und trewer, lieber, Wier werden berichtet, wie das die befre/undet/e/n/ der jamerlich ermordeten unser weilandt in Gebür lieben Hans Heynrichen Stoltzen Hausfrauen etzliche unsere unterthänige Juden zue Hotzenplocz anfallen und fürnemblich den Bernhart Juden besprechen solten, als heten sie von ihme Stoltzen etzliche ansehliche Kleynodien von Goldt undt mit hohen edelen Gestainen gezieret zu sich pfandtweise empfangen undt anjetzo dieselben zwischen einander verpartieren undt vertuschen wolten. Undt ob wier woll nicht befinden mögen, daß gemeldte unsere Undterthane übel gethan, wan sie ihme gleich auf dermassen Pfandt zu der Not zu seiner Beförderung undt Wolfarth was fürgestrecket heten, doch weil sie es umbstehen undt betewren, das sie ihme nichts auf solche Klainodien gelihen, vil weniger ainige derselben gesehen, sich aber gleichwol betreweten Gewaldt befürchten undt hierumb uns um genedigisten Schutz angeflehet, als ist hierumb unser günstiges Ersuchen, wollet auch in solche der befreundten Attentata einschlagen, undt die eitele Vermuetung mit Glümpf dahin richten, damit unsere Undterhanen die Juden zue Hotzenplotz für allen Bedrangungen frey undt unbelastiget

verbleiben. Wie wier uns dan fürderst wolgenaiget zue ewer Discretion versehen, so bleiben aich herkegen wier euch zue angenehmen Gefallen in Gunsten gewogen.

Datum auf Crembsier [b], den 9.Octobris anno 1606.

SAB-G 83-67, n.SAK-Volná akta - 1606;

a) Bohušov, früher Fulnštejn (Füllstein), okr.Bruntál (Freudenthal);

b) Kroměříž (Kremsier);

1606 X 10 II/Osoblaha 8

Kroměříž: František kardynál z Dietrichštejna an den Rat der Stadt Osoblaha, daß die Juden vor Übergriffen im Zusammenhang mit der Ermordung der Frau des Hans Heinrich Stoltz zu schützen sein.

Dem Rath zue Hoczenplocz.

Unser Genad undt alles Guetes. Erbar, trewe, lieben. Was wir euch negst zuegeschriben undt wie ihr euch bey dem peinlichen Process mit Rechtsaufhebung der ermorderten Person gehorsamb verhalten sollet, wollen wier nicht zweifeln, solche werde euch schon zuekommen sein. Jeczo berichtet uns Bernardt Jud, ewer Mitwohner, wasmassen die befreundeten gemelter ermordeten Stolczen, unsers Ambtmanes gewesenen Hausfrawen, ausgeben, sie heten gewisse Nachrichtung, wie das er, unser Amptman, etzliche ansehenliche Clenotien von Goldt,Silber undt edlen Gestainen gezierte Sachen, welche alle ihr der Endtleibten zuegehörig, zwischen den Juden undt fürnehmblich bey ihme Bernharten solte versetzet haben, welche sie anyetzo zu verlangen undt vertuschen [!] endtsonnen, weill aber

gemelter Jud solches alles umbstehet undt vermeinet mit Betrewung, da3 weder er noch seine Mitjuden nichts dergleichen zwischen sich, viel weniger yemalen gesehen haben undt sich gleichwol etwa Gewaldts, mit welcher mehrgemelte Befreundte sie die Juden bedrewen, fürchten undt derowegen uns umb genedigisten Schutz undterhenigist angeflehet, als haben wier ihenen zwey Schreiben an den wolgebornen Herrn, unsern besondern trewen, lieben, Herrn Georgen den Eltern Sedniczky von Cholticz auf Rosswalde [a], unserm Hofrichter etc., undt Herrn Jaroslawen Zedniczky auf Filnstain [b] etc. genedigist mitgetailet, damit auch dieselben sie anstatt unser (weiln wier ihnen endtlegen) zue aller fürfallender Not schüczeten. Weiln sie aber ewere Mitwohner undt nicht weniger als andere unsere Undterthanen seindt, so befehlen wier euch hiermit genediglich, da3 ihr sie die Juden einen undt den andern ebensfaals für allen Gewaldt anstatt unser schützet undt mit keiner unzimblichen Zuenöttigung bedrengen lasset. An dem ervolget unser genedigisten Wille undt Meynung.

Datum auf Crembsier [c], den 10.Octobris anno 1606.

SAB-G 83 - 67, n.SAK-Volná akta - 1606.

a) Rudoltice (Ro3wald), okr.Bruntál (Freudenthal);

b) Bohušov, früher Fulnštejn (Füllstein), okr.Bruntál (Freudenthal);

c) Kroměříž (Kremsier);

1607 VI 1 II/Osoblaha 9

Kroměříž: František kardynál z Dietrichštejna an Erasmus Michel, Hauptmann in Osoblaha, wegen einer Beschwer-

de des Juden Bernhart aus Osoblaha über seinen säumigen Schuldner Bohuslav Pavlovski:

Hauptmann zue Hotzenplotz Erasmo Michaeli.

Frantz etc.

Unser Gunst undt alles Guets. Ehrnvester, trewer, lieber. Bernhardt Jud, unser Unser Underthan zue Hotzenplotz, hat sich zue unterschidlichen Mahlen supplicando bei uns beschwered, wa3 Gestaldt ihm der auch ehrveste unser trewer, lieber Bohuslaw Pawlo/w/ski von Pawlowicz [a] auf Muhln [b] und Stuebendorf [c] laut inhabender Verschreibung zwaihundert Taller schuldig gewesen sein solle, welche Summa er so weit richtig gemacht, das er auf dato kraft gehaldtner aufrichtiger Abraitung noch zwaiundachzig Taller verbliben, welche zwaiundachzig Taller er Pawlo/w/ski ihme Juden bi3 dato nicht zahlen wolte. Nun haben wir solche Beschwer ihme Pawlowski zue seiner Kegenandwortung zuezustellen Verordnung gethan. Was er un3 kegenberichtet, das hastu aus beiverwarter Inclusiv mit mehrern zu vernehmen. Wann dan dieses Unvornehmen allain an deme bestechet, das er Pawlowski sowoll sein Hausfraw nicht gestehen will ainiger Schuld, auf welche der Jude sich der versezten Ketten halben referiert, sondern absolute negiert und er Jude sonsten solche Schuld nicht zu erweisen hat. Als haben wir ihme Pawlowski auferlegt, da3 er solche 82 Taller zue Hotzenplotz bei Gericht ehist einlegen solle mit diesem Beding, so der Jud mit seinem corperlichen Ayd, wie zue recht brauchlich, betewren würdt, da3 er solche 100 Taller ihr Frau Pawloskin /!/ vorgelichen und derowegen die Ketten über alle andere Schulden zum Underpfand hatte, so sollen ihm billich

prosthesen?

nicht weniger solche 82 Taller auser geben als auch die 100 Taller gelichen Geldt bezahlet und herkegen Unterpfandt restituiert werde: Ihem widerigern Faal aber, so der Judt das Jurament nicht praesentieren wolte, soll der Jude alsdan mit den 82 Tallern widerumb zue stellen pflichtig sein. Wirst demnach ehist die Parteyen für dich beschaiden und diesem unserm rechtmessigen Intent billichen nachsetzen.

Zue deme wollen wir dir auch nicht pergen, da3 ebenfalls Maurusch Jude von Hotzenplotz sich auch nicht wenig beklagt, wassmassen ihm wegen etwa durch Han3 Heinrich Stolzen umb 600 Taller versezte Kleinodien von den edlen unsern auch lieben Georg und Carln Gemtschen 100 Taller halber, die man gemeltem Jude zur Neustadt [d] rechtlich schuldig sein solte, ein unbefuegten Arrest aldar bey Gericht angelegt hetten und also hierdurch nicht zue geringen Schaden und Uncosten gestürzet wurde, wie du daraus seiner mundtlichen Beschwer mit mehrern wirst zu vernehmen haben. Sintemal aber wir denen zuer Newstadt niemaln zue solcher unnachperlichen Erweisung Ursach gegeben, als wirstu sie ex officio erinnern und wollmainendt ermahnen, damit sy zue Verhüettung grosser Ungelegenhaiten solchen Arrest ehist widerumb relaxieren und unserem Underthanen, was ihm zue recht geburt, unverhindert volgen lassen. Wie due dan einem und dem andern deiner Discretion nach verstendig wirst nachzuesetzen und sie ihn billichen Schutz zue nehmen wissen. Bleiben dir hiermit zue solchen genedigen Wollmainung gewogen.

Datum auf unserm Schlo3 Crembsier [e], den 1.Junii anno 1607.

SAB - G 83 - 68, n. SAK-Volná akta - 1607/III;
a) Slezské Pavlovice (Deutsch-Pawlowitz), okr. Bruntál (Freudenthal);
b) nicht lokalisierbar;
c) Studnice, fr.Štundorf (Stubendorf), okr.Bruntál, (Freudenthal);
d) entweder Prudník (Neustadt in Oberschlesien), oder Uničov (Mährisch-Neustadt), okr.Olomouc (Olmütz);
e) Kroměříž (Kremsier);

1607 VI 20 II/Osoblaha 10

Kroměříž: František kardynál z Dietrichštejna an den Hauptmann in Osoblaha über verschiedene Belange, darunter eine Sache um die Juden Marusch und Mayerlin aus Osoblaha.

Hauptmann zue Hotzenplotz.

Francz etc.

Unser Gunst undt alles Guets. Ehrnvester, treuer, lieber. Was du uns auf unsere zuvor an dich gethane 3 Schreiben beantwortest, haben wir vernommen und lassen es bei deinem Bericht und Verricht genedig beruehen. Sovil aber die Ecker, so etwa von der Phare alieniert solten sein worden, wie auch die Kirchwisen, so des ehrvesten unsers trewen lieben Sigmundt Stoltzens Underthanen inhaben und geniessen, belanget, wollen wir, das du diese Sachen bei negst angestelter Comission (welche zweifelsohn dir schon wirdt zuekommen sein), alles Vleiȝes und erhaischender Notturft den andern Mitcommissariis furtragest, die Sachen sammendlichen woll erweget und wie sye mit allen Circumstantiis beschoffen, durch ewer Relation uns grundtlichen Bericht thuest, damit alsdan von uns, weil es geistliche Gueter

Einvernehmen?

concerniert, solchen lang schwebenden Unvornehmen zue kunftiger Ainigkait ein billiches Endt möge geschaft werden.

Aus beiverwarten zweyen Supplicationen wirstu zue sehen haben, was Marusch Judt und Mayerlin Judin, unsere Underthanen zue Hotzenplotz, abermaln sich beschweren, weiln des Maruschen Juden Einbringen, der jüngst angeordneten Commission anhengig, so wirstu dieselbe bei der Tractation ebenfals mit in Erwegung nehmen lassen, wie auch die andere der Mayerlin Judin Endt darinnen decidiern, wa3 billich undt recht sein mag. Weil unsere Obligungen erfordern zue wissen, mit wievil Geldes du ohngefer zuekunftigen Wenceslai-Termin wirst aufkommen können, al3 wöllen wir hierüber deines gewissen Berichts unverzüglich gewärtig sein. Was du uns durch unsern Vicecantzlern wegen der Instruction und eczlichen andern Puncten insinuieren lassen, auf di3 wirst du von ihm fernern Bericht vernehmen. Und bleiben dir hierauf mit sondern genediger Zuernaigung woll gewogen.

Datum auf unserm Schlo3 Crembsier [a], den 20.Junii anno 1607.

SAB-G 83 - 68, n. SAK-Volná akta - 1607/III;
a) Kroměříž (Kremsier);

1607 VII 7 II/Osoblaha 11

Osoblaha: Sigmund Stolz von Simsdorf an František kardynál z Dietrichštejna wegen der Forderungen einiger Juden in Osoblaha gegen ihn.

Hochwürdigister, in Gott hocherlauchter genedigister Fürst und Herr, E/uer/ hoch-fürst/liche/ Gn/aden/, seind ge-

horsame meine Dienst sambt Wünschung glücklicher langwirigen Regierung und aller andern Wolfart in Demut bereit. Genedigister Fürst und Herr, neben dem Grunde und ungütlichs wird mir zuegemessen mit welcherley Bericht die Hoczenploczer bei E/uer/ hoch-fürst/lichen/ Gn/aden/ vorkommen, gleichsamb ich das, so ich wilkurlich wegen Auflassung meines Gütlins alhier zue Befriedigung E/uer/ hoch-fürst/lichen/ Gn/aden/, Untertanen, meiner Creditorn, als ich damals von E/uer/ hoch-fürst/lichen/ Gn/aden/ nicht mögen vorstattet werden, kegen E/uer/ hoch-fürst/lichen/ Gn/aden/ Herrn Vicecanzlern mich erkläret, ins werk zue richten tergiversirn solle. Wundert mich aber nicht am meisten, das diese allein ihrer Affection nachgehende und aigene Utilitet suchende Leute mit Verunglimpfung noch mehres mich zuvor drucken so sorgfältig ihnen allen angelegen sein. Es ist vor meinen Zeiten war gewesen, jacentem calcat vulgus, dieses aber habe mit beschwerterem Kümmer zue Gemüte gefasset, das E/uer/ h/och/-fürst/liche/ Gn/aden/ in solchen Ungnaden aufgenommen, das ich von dem main Gütlin, als ihnen solches E/uer/ h/och/-fürst/liche/ Gn/aden/ in Macht gegeben, aigenes Gefallens distrahirendem Hoczenplozischen Rat gleichwol einen Schein dessen erfordert, das ich kegen ehe und wol erwehnetem E/uer/ h/och/-fürst/lichen/ Gn/aden/ Herrn Vicecanzlern beschehener Einwilligung gemäss meinen Creditorn E/uer/ h/och/-f/ürstlichen/ Gn/aden/ Untertanen samentlichen ihrer Bezahlung, darauf sich zue erhelen gerürtes Gütlin überweise und entwei - che, hette zwar einfaltiger Meinung darfür gehalten. Ich suchte nichts Unzimbliches in deme, das ich dannoch gewiss zue sein begehret, wie wem und zue was Ende ich das meine auf und

andern in Hände gehe. Nachdeme aber E/uer/ h/och/-f/ürstliche/ Gn/aden/ solches mein Suchen mit vor billich achten, erkenne ich mich schuldig allem deme, so sie in diesem und anderm von mir und meinem statuirn, gehorsamist mich zue submittirn. Und mag fürbess albereit auf E/uer/ h/och/-f/ürstlichen/ Gn/aden/ bei dem Hoczenploczer Rat zwier beschene Verordnung erfolgte ~~cession~~ concession alles dessen, so in euserstem Vermögen ich mein gewust, Titel und Namen, haben wir immer solche zue denominieren genedigste E/uer/ h/och/-f/ürstlichen/ Gn/aden/ Wolmeinung. Ich gehorsambister E/uer/ h/och/-f/ürstlichen/ Gn/aden/ Untertaner als wol bei Auflassung alles desjenigen, so ich von meinen lieben Eltern ererbet hatte, jederzeit kegen E/uer/ h/och/-f/ürstliche/ Gn/aden/ als meinem Landesfürsten rechtliches Disputats mich enteusert, wiel auch hiebei der unterthenägisten Subiection mich erzaigen und in einiger E/uer/ h/och/-f/ürstlichen/ Gn/aden/ Constitution Aufzeigen Opposition nicht effunden werden. Unangesehen der Hoczenploczerische Rat bei albereit Martin Bobligen angeschobener Alienation gewesenen meines Gütlins sich nit wenig parteisch erwiesen, indeme sie in kegenwertiger meiner Anwesenheit (zuewieder ~~ernst~~ ernst[am] von E/uer/ h/och/-f/ürstlichen/ Gn/aden/ ihnen eingebundenem Befehlich) so favorabiliter mit ihme gedachter Boblige Handlung gepfleget, das sie ihme selbst den Verstand gegeben, es wer zue Kaufe geseztes mein Gütlin gar nicht ein höheres Wert als Boblig darvor auszuelegen erstes Gebottes sich vernehmen lassen. Nicht desto minder weil solche Vereuserung E/uer/ h/och/ -f/ürstliche/ Gn/aden/ ihnen aufgetragen, verhenge ich ihnen gerne solche und derogleichen von

ehegemeldetem Gütlin Disposition und Verfrembdung als weit dieselbe nur meinen Glaubigern und nicht auch mir zue Nachteil gelange. Es würde mir aber sehr schwer fallen, wann die Hoczenploczer jemanden zue willen sich zue bequemigen, im Verkauf dessen, so ich meinen Glaubigern überreicht, was enthengen solten, so nachmals bei mir wolte geschucht /!/ werden. Wiel aber in E/uer/ h/och/-f/ürstliche/ Gn/aden/ das untertenigste Trauen sezen, weiln ich E/uer/ h/och/-f/ürstliche/ Gn/aden/ und deroselben Untertanen alles und jedes, so ich umb und an (ungesparet meiner Leibeskleider, so ich hiebevor auf ernste Anhaltung E/uer/ h/och/-f/ürstlichen/ Gn/aden/ zue contentirung der Juden, E/uer/ h/och/-f/ürstlichen/ Gn/aden/ Untertanen, verfrembden müssen, willig, alsweil lezten mein Vermögen sich erstrecket, hin und dargegeben.) /.../

Datum Hoczenplocz, den 7.Julii anno 1610.

E/uer/ h/och/-f/ürstlichen/ Gn/aden/ gehorsamister Sigmund Stolcz von Simbsdorf [a].

SAB-G 83-68, n.SAK-Volná akta -1610/II;
a) in rubro Adresse;

1607 VIII 13 II/Osoblaha 12

Kroměříž: František kardynál z Dietrichštejna an den Hauptman zu Osoblaha wegen der Forderung des Juden Bernhart aus Osoblaha gegen Hans Heinrich Stolz in Höhe von 900 Talern.

Hauptmanne zuer Hotzenplotz.

Unser Gunst und alles Guets. Ehrnvester, besonder und trewer lieber. Was an uns Bernhart Wolf Judt, unser Undter-

than von der Hotzenplotz wegen seiner ihme vom Han3 Heinrich Stolczen von Simbsdorf ausstehenden Schuldt supplicando gelangen lassen, hast due au3 dem Einschlue3 zu vernehmen. Bevehlen derhalben dir, da3 due die 900 Thaler, so er Stolcz künftig Michaelis wegen seines verkauften Hofes zu fordern hat, bey den Gerichten daselbst zue Hoczenplocz verarrestirest, damit nachmals seine Heinrich Stolczes Glaubiger, wie auch lecztlich der Jud so fer die bemeldte Summa der 900 Thaler zu Ablösung anderer Schulden wirdt au3reichen künnen, auf fernere unsere Anordnung (dero due zu erwarten wirst wissen) möchten befridiget werden. An deme volziehestu unsern gnädigen Willen undt Meinung.
Datum auf unserm Schlo3 Crembsier [a], den 13.Augusti anno 1607.

SAB G 83-68, n. SAK-Volná akta - 1607/III;
a) Kroměříž (Kremsier);

1608 XII 18 II/Osoblaha 13

Bohušov: Jiří Sedlnický st. und Erasmus Michaelis Tharoul an František kardynál z Dietrichštejna über den Versuch, die Streitigkeiten zwischen Untertanen des Jaroslav Sedlnický und der Mayerlin Jüdin beizulegen.

Dem hochwürdigsten in Gott durchleuchtigsten gn.Fürsten und Herrn Franciscus, von Gottes Gnaden der heiligen röm/ischen/ Kirchen tituli sancti Silvestri cardinal von Dietrichstein, Bischofen zu Olmuz, Fürsten, der kgl. böhmischen Cappeln Grof, röm/isch/ kais/erlicher/ M/ajestät/ geheimber Rat, auf deroselben königlichen Würden in Ungern, Konigreich und

Erertrung?

Erblendern Protector, unsern genedigen Fürsten und Herrn.Hochwürdigster, in Gott durchleuchtigster, genedigster Fürst und Herr, Herr! Nach Erbietung unser unser /!/ underthenigsten gehorsamen Dinste wünschen wir E/uer/ hoch-fürst/lichen/ Gn/aden/ von Gott dem almechtigen bestendige gutte Leibesgesundheut, langwirige glickliche Regirung und allerhailsambster Wolfart cum debita reverentia ganz treilich.

Genedigister Fürst und Herr, auf E/uer/ hoch-fürst/lichen/ Gn/aden/ Befelich sind wir den heitigen Tag alhie zu Fülstein erschienen und die Sachen von E/uer/ hoch-fürst/lichen/ Gn/aden/ aufgelegt vor die Hand genomen und alle dieselbige zwischen des wolgebornen Herren, Herren Jaroslaw Sedlniczky (und der Meyerlin Judin aus der Hoczenplocz) , Undertanen dahin gebracht, dass solcher langwieriger Strit dermal eines ein solcher Ertrung erlangt, dass E/uer/ hoch-fürst/liche/ Gn/aden/ derowegen nicht mehr gemolestiret wirt dirfen werden. Doch befind sich, dass die gemelte Judin unnötiglich ohne alle gegebene Ursach, dieweil ir keine Billigkeit wird abgeschlagen werden alle rechtgemess E/uer/ hoch-fürst/liche/ Gn/aden/ zu überlaufen, welches alles E/uer/ hoch-fürst/liche/ Gn/aden/ nach dero genedigen Wolgefalen andern zur Abscheu zu ordnen werden wissen. Anleufende Manusch /!/ Juden hetten wir der Sachen gerne abgeholfen, weiln dan der Obengemelte Herr Jaroslav Sedlniczke /!/ in Abwesen seiner Herren Schwager der Nibtschen, dieweil der Arrest sie am allermeisten angehet, in kleine Verantwortung eingehen wollen, haben wir E/uer/ hoch-fürst/liche/ Gn/aden/ als unser genedigsten Fürsten und Herren zu berichten nicht underlassen wol-

len. Thuen hiemit E/uer/ hoch-fürst/liche/ Gn/aden/ in Schutz des Almechtigen und uns in E/uer/ hoch-fürst-lichen/ Gn/aden/ Genad empfehlen underthenigliche biettende, E/uer/ hoch-fürst/liche/ Gn/aden/ wolle unser gn. Fürst und Herr sein und verbleiben.

Datum auf Füllenstein a), den 18.Decembris anno salutis 1608. E/uer/ hoch-fürst/lichen/ Gn/aden/ gehorsamer Lehnsman und willige Diener George Sedlniczky der Elter Herr von Cholticz m.p. Erasmus Michaelis Tharoul m.p.

SAB-G 83-68, n.Sak.Volná akta - 1608/II;
a) Bohušov, fr. Fulnštejn (Füllstein) , okr.Bruntál (Freu - denthal);

1608 XII 29 II/Osoblaha 14

Osoblaha: Erasmus Michaelis Tharoul an František kardynál z Dietrichštejna über die Jüdin Mayerlin aus Osoblaha.

Dem hochwürdigisten im Vater durchleuchtigisten z.L. und Herren, Herren Franciscus, von Gottes Genaden der heil-/igen/ röm/ischen/ Kirchen tit/uli/ s/anc/ti Silvestri Cardinaln von Dietrichstein, Bischofe zu Olmütz, Fürsten, der königlichen behmischen Cappeln Grafen, röm/isch/ kais/erlicher/ M/ajestä/t gehaimben Rat, auch deroselben und kgl.Würden in Hungern, Königreich und Erblender Protector etc.,meinem gnädigen Fürsten und Herren.

Hochwürdigster, in Gott durchleuchtigster gnediger Fürst und Herr. Ir/o/ hoch-fürst/lichen/ Gn/aden/ sint zu jederzeit meine gehorsame und underthenigste Dinste neben Wunschungen

von Gott dem almechtigen ir/o/ hoch-fürst/lichen/Gn/aden/ langwiriges Leben, glückselige Regirung und alle Wolfart bevor. Ir/o/ hoch/fürst/licher/ Gn/aden/ an mich gethane beide Schreiben, das erste den 4, das andere den 5. Decembris zu Crembsier datiert, hab ich den zwelften diz mit gebürender Reverenz empfangen und dessen Inhalt mit mehrern vernommen. Betrefende die Meyerlin Judin hat sich dieselbig gar ungeburlich verhalten, das sie sich hat abermal bei ir/o/ hoch-fürst/lichen/ Gn/aden/ mit Ungrund beschwert, do sie doch zuvor von mir ihren Bescheid und Spruch bekomen hat und sich nicht befind, dass die gottseligen Ratherrn hetten mit Paul Hirten Hauss und Güter sowol auch mit Peter Hielawess, wie die Meyerlin Judin bericht, ungeburlich gehandelt, derentwegen ist ir noch zum Überfluss 6 Wochen Frist gegeben worden, dass sie solt dieselbige Unbilligkeit, die die gottseligen Ratherren sollen gethan haben, beweisen, also würde ir weiter die Billigkeit geschafft werden. Im Fall sie aber solches nicht beweisen kinte, solt sie beim dem ergangen Spruch verbleiben und ist ir die Biligkeit, wass recht und billich ist, geschaffen worden, also ist einmal zwischen diesem langwirigen Stritt und Verrusten /?/ Schulden Fried geschafft worden, also was sie nicht wird Ursach haben, sich derentwegen weiter zu beschweren.

Was Mumsch Juden anlangt, wirt ir/o/ hoch-fürst/liche/ Gn/aden/ aus der Relation vernommen [haben], wassmass der Herr Jaroslaw Sedniczke /!/ sich in keine Verantwortung hatt einlassen wollen, die Schult aber, welche die Meyerlin Judin under seiner Jurisdiction hat, ist alles vertragen und vergli-

Tochtern?

chen, verhoff also, ir/o/ hoch-fürst/liche/ Gn/aden/ wert numehr vor derselbigen alten Judin Ruhe haben.

Wegen des Herren Phars alhie alienirte Tokern ist noch keine Execution geschehen, und obwol ist, dass der Herr Graf Ferdinand Trautson sowol auch der Herr Wenzel Pietowsky willig und berait sein, derselbigen abzuwarten, so ist an dem, wass der Her Salomon Mosch im Abwesen des Herren Felician Moschen die Hauptmanschaft im Troppischen [a] verwalt, dass er nicht erscheinen kan und anizo, weil die Commission wegen der Niembtschen und Manusch Juden wiederumb solt angehen, also kint dasselbige mein Erachtung auf einmal verricht werden und wolde Gott, dass der Herr Graf Ferdinant Trautson in dieser Commission auch Commissarii sein solte, zu besserer Beförderung alles, wass recht und billich ist. So thu ich auf ir/o/ hoch-fürst/lichen/ Gn/aden/ ein glaubwirdige Abschrift von den Jar- und Wochenmark, dass die hiezische Stadt befreit ist, überschicken, und wirt alle Freitag alhir alberait Mark/t/ gehalten und gehet gottlob und dank zimlich von statten. So tu ich auch ir/o/ hoch-fürst/liche/ Gn/aden/ das Hau3gelt, wie ir/o/ hoch-fürst/liche/ Gn/aden/ mir auferlegt hat, auf das Termin Weinachten über schicken, solches hab ich ir/o/ hochfürst/lichen/ Gn/aden/ gehorsamblichen Meinung nicht verhalten wollen, zu ir/o/ hoch-fürst/lichen/ Gn/aden/ hirmit in Schutz des Allmechtigen und noch ir/o/ hoch-fürst/lichen/ Gn/aden/ Genad empfehlen.

Datum Hoczenploc, den 29.Decembris anno 1608.

Ir/o/ hochfürst/lichen/ Gn/aden/gehorsamer und underteniger Diener Erasmus Michaelis Tharoul von und auf Tharoul.

SAB-G 83-68, n. SAK-Volná akta - 1608/II;
a) Opava (Troppau);

1608 XII 29 II/Osoblaha 15

Osoblaha: Erasmus Michaelis Tharoul von und auf Tharoul, Hauptmann zu Osoblaha, an Valentin Laub von Liebethal [a], Vicekanzler des Bischofs von Olomouc, über Angelegenheiten einiger Juden aus Osoblaha.

Dem edlen, ehrnvesten und wolbenampten Herren Valentin Lauben von Liebenthal[a], ir/o/ hoch-fürstl/ichen/ Gn/aden/, Herren Cardinals von Dietrichstein, Bischofen zu Olmütz, Rat und Vicecancler, meinem insonders vielgeliebten Herren und gutem Freunde.

Edler, ehrenvester und wolbenampter, insonders vielgeliebter Herr und guter Freund, demselbigen seint meine willige Dienste neben Winschung von Gott dem almechtigen aller heilsamen Wolfart und alles Guten bevor.

Des Herren an mich gethanes Schreiben hab ich empfangen und dessen Inhalt mit mehrerm vernomen. Was Mayerlin Jud in Sachen anlangt, wirt der Herr vielleicht aus ir/o/ hochfürst/lichen/ Gn/aden/ muss g.f. und Schreiben vernomen haben, dass ire Sachen ganz und gar sint vertragen und richtig gemacht worden.

Betreffende Manusch Juden aber wolle ich ihme gerne so viel als mir meglich ist, verhofflichen sein, wie ich auch schuldig bin, ir/o/ hoch-fürst/lichen/ Gn/aden/ meuss g.f. und Herren Undertan in billichen Sachen zu beschizen und Hant zu haben. Es ist aber an diesen, dass die zwene Comissarien aus dem Troppischen [b] und die Recht im Troppischen [a] und Op-

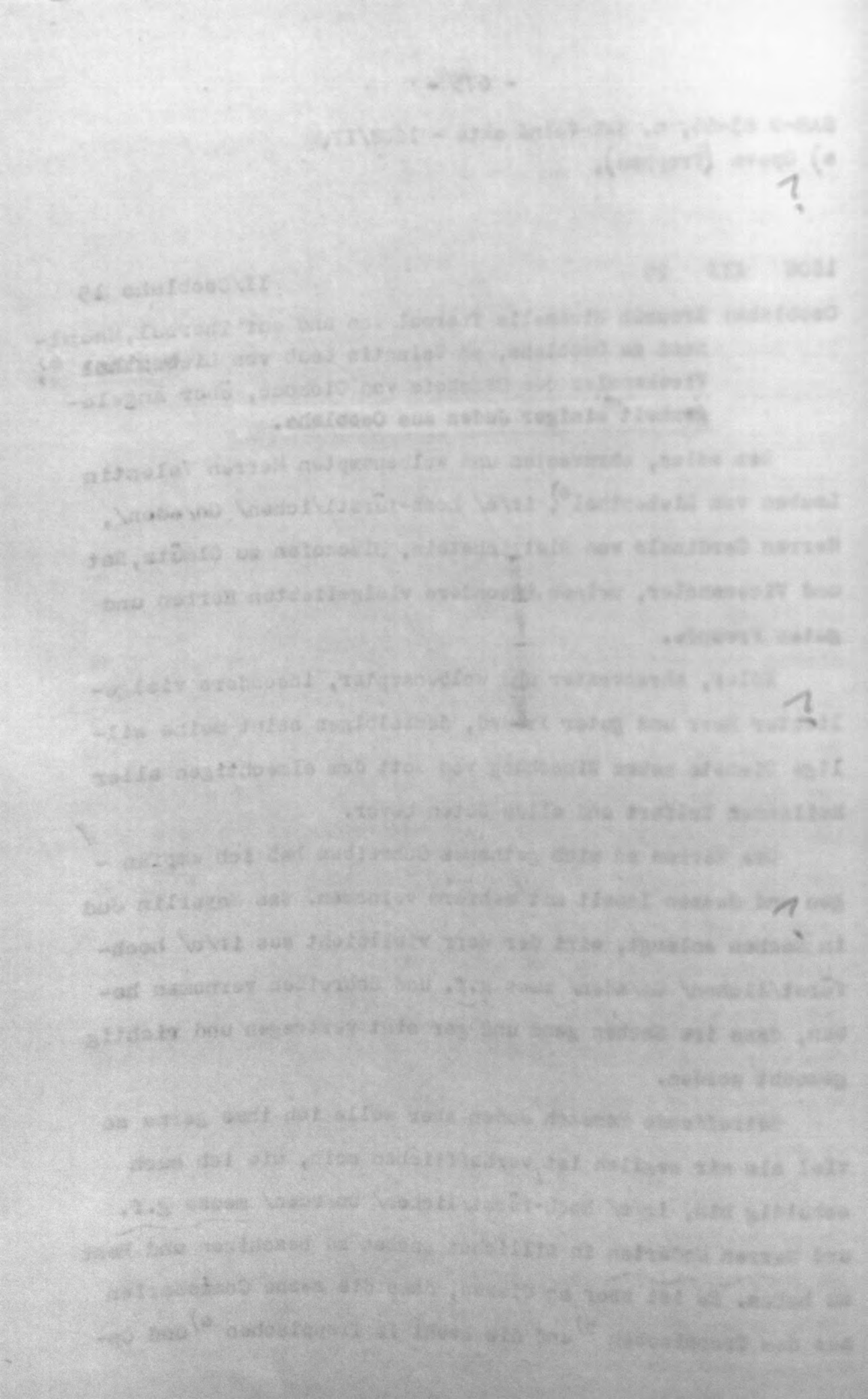

plischen [c] gar selzam sein und mechten vielleicht beide nach ihren Recht aussprechen, den wass ~~ie~~ ir zwene aussprechen, so hab ich auch in ir/o/ hoch-fürst/lichen/ Gn/aden/ meiss g.f. und Herren Schreiben ein Wort geschrieben (wolle Got, dass der Herr Grof Ferdinand Trautson auch bei dieser Commission Comissari sein solt), als bitt ich den Herrn freundlich, er wolle bei ir/o/ hoch-fürst/lichen/ Gn/aden/ dasselbige ausrichten und bewegen, damit ire hoch-fürst/lichen/ Gn/aden/ den Herren Grof Ferdinand Trautson zu dieser Comission auch zu einem Commisari ordneten, die Commission aber wegen der 100 fl. in der Neustad [d] betreffende, hat der Herr Jaroslaw Sedniczke /!/ im Abwesen seiner Heren Schwager der Niembtschen, weil sie die Arestation am meisse antrifft, in keine Verantwortung gehen wollen, und wer wen Erachtung nicht besser, als dass der Jude die hundert fl. in die Neistadt [d] wiederumb erlegt und die Schultbrife zu sich nehme (weil die aus der Neustadt die Brife nicht wollen herausgeben und weiss mit ir/e/ hoch-fürstl/ichen/ Gn/aden/ Consens und Bewilligung geschicht), wen die Neistetter mit wen resten, dass der Jude dieselben entweder zu Wischaw [e] oder zu Olmicz [f] verarestiren, damit er sich knie /!/ bezalt machen, sonst nerok /!/ ich kain geradern und bessern Weg, Mauss Juden zu befördern, alsdan selbigen und ken beineben den Herrn freindlicher Meinung nicht verhalten, dass Jacob Kyffe Jude alhie mir keine Ruh wegen der 530 fl. lest, die er wegen des Herren Pawlowsky Brief ir/e/ hoch/fürst/lichen/ Gn/aden/ befinden vorgestreckt hat, und hat mit dess Herren Wackern und des Herren Hans Heinrichen Stolzen als zue selben Zeit Hauptmane alhie bekomen, dass er järlichen von den Einkomen der Herrschaft

Hozenploz solle bezalt werden, weilen er mich den imer überlauft und keine Ruh lest, und ist zufrieden, dass er solle auf Jarzait bezalt werden, als biet ich der Herren ganz freindlicher, er wolle mit ir/o/ hoch-fürst/lichen/Gn/aden/ derentwegen reden und mir zu wissen thun, was ich ihm solle vor ein Beschaid geben, damit ich in Rom einmal abfertigen und zufrieden gestellen, wie er dan imer hinaus zu ir.hoch-fürst. Gn. derentwegen laufen wil, und hab ~~in~~ ich keine bis auf dato behalten. Solches hab ich dem Herren, deme ich zu dienen willig bin, freundlich nich /!/ pergen wollen, thu denselbigen hiermit in Schutz des Almechtigen empfehlen.
Datum Hozplotz /!/, den 29.Decembris anno 1608.
Des Herren dinstwilliger Erasmus Michaelis Tharoul von und auf Tharoul.

SAB-G 83-68, n.SAK-Volná akta-1608/II;
a) Liptaň (Liebenthal), okr. Bruntál (Freudenthal);
b) Opava (Troppau);
c) Opple (Oppeln);
d) Prudník (Neustadt i.Oberschlesien) oder Uničov (Mähr. Neustadt);
e) Vyškov (Wischau);
f) Olomouc (Olmütz);

1612 VII 12 II/Osoblaha 16

Olomouc: Aufforderung des František kardynál z Dietrichštejna an Sigmund Stolz, seine Schulden bei Juden in Osoblaha binnen 3 Wochen zu bezahlen.

Franz etc. An Sigmund Stolczen.

Unser Gunst und alles Guts. Ernvester, treuer, lieber!

Wie höchlichen sich abermalens Seeliger und Mainisch Juden zue Hoczenplocz, unser Untertanen, über dich deiner Nichtzahlung wegen beschweren tuen, das hastu aus hie beigelegter uns gehorsambist überreicheter ihrer Supplication mit mehrern zu vernehmen.

Nun hastu dich zueruckezueerinnern, wie embsig wir uns aus Bewegung mit leidentlicher Affection kegen dir dahin bemühet, das vermittelts unserer gnedigister Interposition obgedachte Juden in gar vielen von ihrer sonst rechtmessigen Schuldforderung abgewichen und auf so geraumbe Termini aller möglichen Condition gar wollaidlich nicht ohne ihren grossen Schaden sich dir bequemet haben. Hetten uns wol versehen, du würdest für solche erwiesen auch unser Untertanen, der Juden, von welchen wir zue unserm Überdruss destwegen angelauffen werden, mit weiteren Ungelegenheiten und Schadensbefugung billichen sollen verschonet haben, das aber solches von dir ausser acht gelassen, die auf unsere gnedigiste Vermittlung aufgerichtete Verträge, hierunter auch verpfendete deine Ehre von dier beseids und sogar hindan gesetzt werden, reichet uns nicht unbillichen zue sonderem Müssgefallen, können auch auf gehorsambistes Anflehen der Juden, unserer Untertanen, weniger nicht tun, als dich nach Massgebung des mit deiner aigenen Handschrift und aufgedrucktem Sigel gekröftigten Contracts im Nahmen unserer obgemelten Untertanen, sowol wegen der Schäden und Unkosten, dazu du sie ursachest, als auch wegen der vorsessenen Summen zuenechst herrürendem unserem Lehenrecht (bei welchem du dich zue gestellen rechtlich [er]Erkäntnus und Execution in dieser

Sachen gehorsambist zue erwarten und zue gewolden, vermöge obberürter wülkurlicher Berednus bei Verlust deiner Ehre verbindlich gemacht) fürzueladen und unserm Untertanen zue Erlagung des ihrigen zue verhelfen. Was dir solches vorderumb auch Nutz bringen wird, kanst du selber leicht erachten. Jedoch da ferne du inwendig 3 Wochen die Sachen dahin richtest, damit das lengst gefällige Geld nach Ausweisung des beschehenen Vergleichs beim Rat zue Hoczenplocz eingelegt oder in ander Wege die Juden zue ihrem Begnügen von dir (dazu wir dich dan zue Verhüttung grösseres deines Schadens vätterlicher Wollmainung gnedigist ermahnen) befrüdiget würden, könte die Ladung unterwegens bleiben und du sich haufender dier nochmals hochbeschwerlicher Schäden (welches wir dir gerne gönneten) entladen sein. Nach dieser unser entlichen Erklerung wirstu dich zue richten und fernerer deiner Ungelegenheit vorzuboigen wissen.

Dattum Ollmütz [a] den 12.Julii anno 1612.

SAB-G 83-68, n.SAK-Volná akta - 1612/II;
a) Olomouc (Olmütz);

1612 XII 3 II/Osoblaha 17

Kroměříž: František kardynál z Dietrichštejna an den Hauptmann zu Osoblaha in der Sache des geflohenen Juden Bernart aus Osoblaha.

An Hauptman zue Hotzenplotz.

Franz etc. Unser Gunst und alles Guts. Ehrnuester, treuer, lieber! Dein Schreiben sub dato Hotzenplotz, den 23.Novembris instehenden 1612.Jahres, ist uns geliefert worden,

welchessen Inhalt wir gnedigist vernomben. Wundert uns aber, das du etwan mehr den Juden als andere unsere Untertanen, so von dem leichtsinnig abgelaufenen Bernhart Juden zu euerstem ihrem Nachteil hoelich sein undergangen und angesetzter worden, in acht fassen tuest. Wollen derowegen und ist unser endlicher Bewelch, das du es bei der zuvor von uns verschaften Verordnung bewenden lassest und deroselben billig nochsetzest. An diesem volbringestu unsern gnedigisten Willen und Mainung.

Datum auf Cremsier, den 3.Decembris anno 1612.

SAB-G 83-68, n. SAK-Volná akta - 1612/II;

1614 IV 20 II/Osoblaha 18

Mikulov: František kardynál z Dietrichštejna an den Hauptmann zu Osoblaha wegen der Differenzen bei der Wahl der Judenältesten in Osoblaha.

Hauptmann zue Hotzenplotz.

Franz.

Unser Gunst und alles Guets. Ehrnvester, treuer, lieber. Wir haben aus deinem Schreiben mit mehrerm vernommen, was für Zwispaltungen bei neulichster der Juden gehaltener Erwöhlung ihrer Obristen halber endsprungen und eingeschlichen. Lassen uns auch beineben gefallen, das du die zue unserer Entschid und Decision remittieret und destwegen weiter nichts furgenommen. Hierumb du dan Baroch Juden, desgleichen auch anderen interessierten, alles Ernsts auferlegen wirst, das sie sich auf negst zukünftiges Lehenrecht

gen Cremsier gestellen, bei unser Canzlei gehorsambist anmelden und ferners Beschaidts untertenigist erwarten sollen. Dieses wir dich hinwiederum in Antwort nit bergen wolten und seind dir mit Gnaden gewogen.

Datum auf unserm erblichen Schloss Nickhollsspurg [a], deh 20.Aprilis anno 1614.

SAB G-83-69, n. SAK-Volná akta-1614/II;
a) Mikulov (Nikolsburg), okr.Břeclav (Lundenburg);

Ostroh Uherský (Ung.-Ostra), okr.Uh.Hradiště (Ung.-Hradisch) :

1545 II 28 II/Ostroh Uh. 1

Praha : Ferdinand I. erteilt neben anderen einem Jakub Mayr žid z Vostrova einen Geleitbrief "vor Gewalt zum Recht" vom 23. April 1545 an auf ein Jahr.[a)]

BD-dt. Nr. 592, n. AMV-místodrž.-Missiva 35, fol. 15a;

a) könnte auch Ostrov (Schlackenwerth), okr. Karlovy Vary (Karlsbad) gemeint sein;

1565 XI 20 II/Ostroh Uh. 2

Wien : Maximilian II. an den Unterkämmerer des Markgrafentums Mähren, er solle dem Juden Mojžíš Kaufman zu seinem Recht verhelfen, dem sein Schwager, Jakub Peer žid z Krakova[a)], in Uherský Ostroh einige Dinge aus dem Nachlaß seiner Mutter vorenthält.[b)]

AMV-Morava-847, fol. 1a-2b;

a) Kraków (Krakau) / Polen;

b) Datierung : Dan v Vidní v outery po s/va/té Alšbětě léta 65;

1565 XI 23 II/Ostroh Uh. 3

Wien : Maximilian II. an den Unterkämmerer des Markgrafentums Mähren, er solle dem Hans Tucher aus Augsburg zur Bezahlung seiner Forderung verhelfen, die dieser gegen die Juden Mojžíš /Kaufman/ und Jakub Peer hat.

AMV-Morava-849;

1573 XI 27

Ostroh Uh. : s.II/Veselí n.M. 1;

1573 ff.

Dům Zymcha žida : s.II. Veselí n.M. 2;

1573 ff. II/Ostroh Uh. 4

In den Jahren 1573 bis 1587 erhält Aron žid Zahlungen aus einer Schuld des verstorbenen Fučík von dem Haus des Jan Chmel, später des Matěj Všetecký.

SAB-C17-1000, fol. 326 a/b (alt 282);

1574 XII 13 II/Ostroh Uh. 5

Ostroh Uh.: Hausverkauf :

Zaparkání. Kup domu Kryštofa Kožišníka. Léta Páně 74, v pondělí den s/va/té Lucije prodal jest chalupu za parkáne/m/ Vondra pekař /z/ strany jedné fary a /z/ strany druhé Arona žida Kryštofovi Kožišníku z Ostravy /!/ s tím se vším, což k tomu domu přináleží, a k tomu jemu Ondra přidává mašov, kterýž mezi jinými mašovy leží, a sádek[a)] židovský aby též užíval, na který ne/boztík/ Jiřík Kolár půjčil, potud, pokudž žid jeho nevyplatí a Kryštofovi peněz nedá za sumu 70 fl., závdanku má dáti ..... 8 fl. a platiti má rok po roku při každým s/vatý/m Jiřím po 8 fl. až do vyplnění věí sumy svrchu psaný. Ru/kojmě/ Melichar Holešovský, Vaněk Kuchmistr, Zacharyáš Krejčí, Jan Poláček, s/líbili/ ru/kou/ s/polečnou/ nerozdí/lnou/ /.../

Kup domu Jana Kostky. Léta 1575 při času s/vatéh/o Lukáše[b] /.../ prodal polou domy v zaparkání Kryštof Kožišník s tím se věším, což k tomu domu od starodávna náleží, z tatarovem a sádkem u rybníčka Je/ho Mil/o/s/ti páně, též také pustil k tomu mašov, kteréhož Matěj Fousků zastaveného užívá i z sádkem židovským, jakž zápis svrchu psaný ukazuje, Janovi Kostkovi ševci, za sumu 70 fl. Závdanku má dáti hned 8 fl. a platiti rok po roku při s/vaté/m Jiří po 8 fl. až do vyplnění sumy již prv psanej. /.../

SAB-C 17-1000, fol. 306 a/b (alt 262);

a) in margine: aby ho sobě Kryštof vyplatil.
b) X 18;

1575 V 19 II/Ostroh Uh. 6

Holešov : Vereinbarung über die Schuldentilgung des Jan Sládek aus Holešov[a], der dem Aron žid aus Uherský Ostroh in zwei Raten 1574 und 1575 insgesamt 156 fl. 8 gr. zahlen sollte. Vereinbart war, daß Jan Sládek dem Aron žid Silber und Gold 159 Lot (1 Lot à 1 fl.) in Halbjahresraten gibt.[b]

SAB-G 10-141, fol. 135a;

a) Holešov (Holleschau), okr. Kroměříž (Kremsier);
b) Die Abwicklung der Rückzahlung zog sich bis 1583 hin.

1578 XI 21 II/Ostroh Uh. 7

Ostroh Uh.: Hausverkauf durch Markus Mečíř žid.

Kup Jana Kouřila. Léta Páně 1578 v pátek den Obětování Panny Marije prodal jest Markus Mečíř žid grunt svůj v zapar-

kání z dovolením Je/ho/ /Mil/o/s/ti pána za volný a svobodný od sebe a všech nápadníkův svých Janu Kouřilovi s tím, což od starodávna k témuž gruntu přináleží, jakožto roubanička mezi Melicharem Holešovským a Lazarem Tlustým ležící, za summu štyryceti pěti zlatých, /z/ sumy závdanku má dáti hned při oddání téhož gruntu 12 fl. a platiti rok po roku od vánoc příštích počnouc po 4 fl. do té sumy výše psaný vyplnění. Rukojmě za hospodářství a placení Petr Kolář z Ostrova, Jíra Miláčků, Bura Prostějovský, Staněk Chudého, soukeník z předměstí ostrovskýho, slíbili rukou s/polečnou/ nerozdílnou /.../

SAB-C 17-1000, fol. 301a /alt 257/;

1578 XII 25 II/Ostroh Uh. 8

Ostroh Uh.: Schuldentilgung :

Léta Páně 1578 při vánocích položil Bartoš Špaček za dům 5 fl. Ty sou dány Šalomovi Aronovýmu zeti za dluh nebožtíka Poláčka.

SAB-C 17-1000, fol. 345a (alt 297);

1579 VI 29 II/Ostroh Uh. 9

Ostroh Uh.: Grundverkauf an Mečíř žid.

Léta Páně 79 v pondělí den s/vatý/ch Petra a Pavla stala se jest smlúva celá a dokonalá mezi stranami dvěma, /z/ strany jedné Janem Kouřelem /!/ a /z/ strany druhé Mečířem židem, a to takový, že jest Jan Kouřil Mečíři židu kus dvora

ustúpil až do valu a tak široko, jak Mečíř sobě světničku nově ustavěl, a on žid ustúpil sumu svrchu psaný/ch/ 10 fl. a ostatek sumy týž mu povolil žid, aby doplácel Jan Kouřel /!/ po 3 fl.

SAB-C 17-1000, fol. 301a (alt 257);

1579 XII 25 II/Ostroh Uh. 10

Ostroh Uh.: Schuldentilgung :

Léta Páně 79 při vánocích položil Bartoň Špaček za dům 5 fl. Z těch dáno Mušlovi židu za dluh ne/boztíka/ Poláčka 2 fl., Šalomovi Aronově zeti dáno za dluh ne/boztíka/ Poláčka 2 fl.

SAB-C 17-1000, fol. 345b (alt 297);

1579 XII 25 II/Ostroh Uh. 11

Ostroh Uh.: Schuldentilgung :

Léta Páně 1579 při vánocích položil Jan Kouřil za dům podlé smlúvy 3 fl. a ty vzal Markus Mečíř žid.

SAB-C 17-1000, fol. 301b (alt 257);

1580 XII 25 II/Ostroh Uh. 12

Ostroh Uh.: Schuldentilgung :

Léta Páně 80 při vánocích položil Jan Kouřil za dům 3 fl.

a ty vzal Markus Mečíř žid.

SAB-C 17-1000, fol. 301b (alt 257);

1581 I 20 II/Ostroh Uh. 13

Ostroh Uh.: Hausverkauf :

Léta Páně 81 v pátek den s/vatéh/o Fabiána prodal jest Markus Mečíř žid na tom gruntě, co jemu ještě sumy náleželo, Janovi Kouřilovi, který na tom gruntě svý obydlí provozuje, totižto ..... 17 fl.
za hotovú sumu ..... 7 fl.
A tak Mečíř na tom gruntě nic nemá, a Jan Kouřel /!/ má ten grunt zaplacený.

SAB-C 17-1000, fol. 301b (alt 257);

1584 II 3 II/Ostroh Uh. 14

Ostroh Uh.: Hausverkauf durch Aron žid.

Dům Margéty Čertkové od Arona žida, neb byl jeho zaplacený. Léta Páně 84 v pátek po Hromnicích z dovolením urozeného pána prodal jest Aron žid dům svůj a pivnici, kteráž leží dolův, Lazarovi Muslemu za domem Tomáše Havlového, Margétě Čertkovej za sumu 80 fl., placení při vánocích rok po roku po 5 fl. Závdanku při s/vaté/m Martině nejprve příštím 10 fl. Též jí přidal sádek u rybníčka panského nade mlýnem. Ruk/ojmě/ za hospodářství a placení /.../
Ten zápis nic neplatí.[a)]

SAB-C 17-1000, fol. 322a (alt 278);

a) vgl. II/Ostroh Uh. 26;

1584 XII 25 II/Ostroh Uh. 15

Ostroh Uh.: Hausverkauf

Dům Jana Smetany. /.../ Léta Páně 84 při času vánocích položil jest Jan Smetánka /!/ závdanek za dům svůj, na kterém on své obydlí má, 40 fl. Z toho závdanku zaplatil jest dluhy po nebožštíkovi Tomášovi, manželu své manželky: najprve dáno Jiříkovi Nosálovi za víno 18 fl. a panu Mikulášovi z Brna za šňůrky a za po/v/vrazy 4 fl. a Johanyšce z poručenství malej 8 fl. a Mušlovi židu za králíky 5 fl. a Jozefovi židu za králíky 5 fl. a Jarolímovi Liessovi, co byl n/eboštík/ Tomáš zaseděl obci, 1 fl. 15 gr., dívce, co sloužila u Tomáše půl léta, dáno 4 fl. 15 gr., Lazarovi židu za kůže beránčí dáno 1 fl. 22 gr. Pars zaplaceného 49 fl. 7 gr.[a)]

SAB-C 17-1000, fol. 175b (alt 152);

a) s. II/Ostroh Uh. 20 und 21;

1585 V 24 II/Ostroh Uh. 16

Ostroh Uh.: Hausverkauf

Léta Páně 1585 v pátek po neděli Cantate z dovolením urozeného pána Jindřicha Staryského z Bítova, ouředníka na Ostrově, a za purgmistra Jana Adamce z starších ten rok ustanovení předvnesl jest Aron fojt židovský, obyvatel v městě Ostrově,

přiznání Jarolíma Lesse o summu jistou, že jemu dlužen zůstal 54 fl. Na to přiznání jeho pod sekrýtem odevzdal na domě, na kterýmž Matěj Kršků své obydlí má, Aronovi židu všecku svou spravedlnost náležitou, totižto 231 fl. bude povinen Aron žid bráti po třech zlatých a po vyjití peněz pana Jana Šaratického potom po 15 fl. až do té sumy vyplnění, a tak Jarolím Less nemá se tu nic potahovati. /.../

Léta Páně 84 při času vánocích položil Matěj Kršků za dům, na kterémž on své obydlí má, 15 fl. Ty vzal /.../ a 3 fl. vzal Aron fojt židovský podlé odkázání od Jarolíma Lesse jemu.[a)]

SAB-C 17-1000, fol. 135b-137b (alt 122-124);

a) Es folgen für alle folgenden Jahre bis einschließlich 1589 Zahlungen in Höhe von 3 fl. an Aron fojt židovský. Ab 1590 betragen die jährlichen Raten 15 fl., die ab 1600 Šaloma žid, zeť Arona, in Empfang nimmt, ab 1604 mit dem Zusatz "na místě sirotkův n/ebožtíka/ Arona žida". Ab 1603 (es fehlen Einträge für 1601 und 1602) werden bis 1608 jährlich 12 fl. an diesen abgeführt. 1609 werden ebenfalls 12 fl. bezahlt, "z těch vzal Šalem žid 6 fl. na místě n/ebožtíka/ žida Arona, a tak Šalim ani žádný z přátel jeho tu nic nemá ani se potahovati nechá a nemá".

1586 VI 23 II/Ostroh Uh. 17

Ostroh Uh.: Vergleich über Schuldenzahlung aus einem Hausverkauf

Léta Páně 86/h/o v pondělí před s/vatý/m Janem Křtitelem u přítomnosti urozeného pána Jiřího Ročka Tržiského z Stržiště /!/, ouředníka na Ostrově, a jiných urozených pánů /.../

stalo se srovnání a jisté snešení mezi osobami Aronem Fojtem židovským z města Ostrova a Matějem Bílkem z města Strážnice[a], jakož měl dluh spravedlivý zápisem učiněný na domě Matěje Blanáře, jinak Bílka, Aron fojt židovskej při Matějovi Bílkovi zůstávajíc, Matěj Bílek Aronovi židovi etc.dlužen sumy hotový 63 fl., za takový peníze, což měl Matěj Bílek z dluhu dáti, takovou hotovou sumu Aronovi židu i též Matěj Bílek oddává a jest oddal na domě, kterejž byl prodal Janovi Kněžicovi, což by jemu náleželo, sumy jistý 162 fl., kteryž takové peníze Aron žid ut s/upra/ bráti má hned počnouce o vánocích nejprve příštích po 4 fl. a po vyjití peněz sirotkův n/eboštíka/ Kraufa zouplna rok po roce po 10 fl. až do té sumy je/m/u dlužený ut s/upra/ vyplnění, a tak Matěj Bílek na tom domě nemá žádných gruntovních peněz a nic se nač potahovati. Stal se tento zápis za /.../[b]

SAB-C 17-1000, fol. 186b-191b (alt 163-168);

a) Strážnice (Straßnitz), okr. Hodonín (Göding);

b) Ab 1599 betragen die Zahlungen 12 fl., die in diesem Jahr Aronka židovka entgegennimmt. 1600 bis 1603 bekommt sie Lébl žid, syn n/eboštíka/ Arona žida, ab 1604 Šalom žid na místě sirotků n/eboštíka/ Arona žida (1608 zusammen mit Leybl oder Lébl). Die letzte Rate (1612 VIII 10) beträgt 22 fl.

1586 II/Ostroh Uh. 18

Ostroh Uh.: Schuldenzahlung aus Hausverkauf

Kup Jana Parče domu n/eboštíka/ Hynka Krškova /.../ Týž

dáno Aronovi židu, jakž byl dlužen zůstal n/eboztík/ Hynek Krško ů za dluh s toho závdanku 18 gr. 5 d.

SAB-C 17-1000, fol. 211a (alt 175);

1586 II/Ostroh Uh. 19

Tomáš Pavlový kauft von Jiřík Pořického u.a. "zahrádku, kteráž jest vedlé sádku Mojžíšovýho žida, jakž j/es/t podlé brány".

SAB-C 17-1000, fol. 262a (alt 222);

1587 III 10 II/Ostroh Uh. 20

Ostroh Uh.: Hauskauf

Kup Martina z Bítova, řemesla bednářskýho /.../ Léta 87 v outerý po neděli Laetare /.../ Ten dluh, kterýž zůstal n/eboztík/ Jan Smetánka za bečku vína Aronovi židu, totižto 16 fl., jakož kšaftu v jeho, z ní má brátí Aron žid hned počnouce po prvních penězích, prvních po závdanku pokládajících, Martin Bednář po 2 fl. rok po roce až do té sumy slušný vyplnění.[a)]

SAB-C 17-1000, fol. 176b (alt 153);

a) s. II/Ostroh Uh. 15 und 21;

1587 XII 25 II/Ostroh Uh. 21

Ostroh Uh.: Schuldentilgung aus Hausverkauf.

Léta 87 při vánocích položil za dům, na kterémž obydlé své provozuje, 10 zl., z těch dáno Aronovi židu podle supra zápisu[a] na dluh n/ebožtíka/ Smetánky 2 zl.[b]

SAB-C17-1000, fol. 177a (alt 154);

a) vgl. II/Ostroh Uh. 15, 20;

b) usw. jährlich 2 fl. bis 1594, wo es heißt: "ty dva zlaté Aron byl přibral, musil je navrátiti /.../";

1590 VI 22 II/Ostroh Uh. 22

Ostroh Uh.: Hauskauf durch Abraham žid, syn Fejtlů.

Kup domu Tomáše Janovického v zaparkání, /v/ kterém Abraham žid, syn Fejtlů, obydlí své měl, a ten jest odběžný na Jeho M/ilos/ti /!/ pána.

Léta Páně 1590 v pátek po S/vat/ej Trojici /.../ prodali sou na Jeho /Milos/ti pána grunt v zaparkání odběžný Abrahama žida, syna Fejtlového, s tím se vším, což k němu od starodávna přináleží, jakož rubaničku v tatarovích za summu 90 fl. Tomášovi Kaňovskému, ty časy písaři důchodnému Jeho /Milos/ti páně. Závdanku dáti má k ruce Jeho /Milos/ti páně Tomáš Janovský summy 10 fl. a platiti má rok po roku, počnouce od těch vánoc nejprve příštích, po 5 fl. až do té summy zvrchu psané vyplnění. /.../

Kup domu Mikuláše Vrabce tesaře od Tomáše Janovského v zaparkání, na kterém Abraham žid, syn Fejtlů, bydlil,

a ten jest odběžný. Léta 91 v pátek před nedělí masopustní /.../

SAB-C 17-1000, fol. 351b (alt 303);

1590 II/Ostroh Uh. 23

Ostroh Uh.: Schuldentilgung aus Hausverkauf :

Léta 90 v pátek na den s/vatéh/o Mistra Jana Husi /.../ položil Jirka Capatý za drva v obecním lese prodané, co povinnen Mertlovi Dynvetovi byl odvésti /.../, také jak v kšaftě sirot/čím/ poznamenáno jest, summy 5 fl. a ty jsou dány Šalomonovi židu za dluh n/ebožky/ Elišky, vdovy pozůstalej po n/eboštíku/ Mertlovi.

SAB-C 17-1000, fol. 147a (alt 132);

1592 II/Ostroh Uh. 24

Urbar

SAB-G 10-689; SAB-G 371-Uh.Ostroh 1592; Flesch, Ung.-Ostra, in: Gold, Mähren, S. 563;

1595

Uh. Brod : s. II/Brod Uherský 13;

1599 II/Ostroh Uh. 25

Uh.Ostroh : Schuldentilgung aus Hausverkauf :

Michalce židovce z téhož závdanku dáno 4 fl.

SAB-C 17-1000, fol. 276a (alt 236);

1599 X 22 II/Ostroh Uh. 26

Uh.Ostroh : Hausverkauf durch Aron žid.

Kup domu Jana Čertka. Léta Páně 1599 v pátek po s/vaté/m Lukáši /!/ prodal Aron žid dům podlé školy Janovi Čertkovi za sumu 40 fl. bez závdanku a platiti má rok po roku počnouc od druhých vánoc po 2 fl. až do té sumy vyplnění. I to se dokládá, že Jan Čertek obecních robot odbývati má jako jiní zapark/á/níci. Rukojmové za hospodářství a placení /.../ Odevzdán za volný a svobodný skrze Pavla Kováře, na ten čas rychtáře /.../ města Ostrova.[a)]

SAB-C 17-1000, fol. 322b-325a (alt 278-281); vgl. II/Ostroh Uh. 14;

a) 1602 erhält Lébl žid, syn ne/božtíka/ Arona, die Raten, 1605 Šalomon žid na díl sirotkův n/ebožtíka/ Arona žida, 1606 Šapcová židovka, 1607 Jozef žid Zesapsa, 1608, 1610 und 1611 derselbe zusammen mit seiner Mutter, 1612 bis zur gesamten Bezahlung 1614 Jozef žid Šapsa.

1602 VIII 6

Ivančice : s. II/Ivančice 123;

1604 VII 5

Ivančice : s. II/Ivančice 128;

1605 ff.

Ostroh Uh.: s. II/Veselí n.Mor. 4;

1605 VI 7 II/Ostroh Uh. 27

Uh.Ostroh : Abrahámek žid kauft ein Haus von Juří Kratochvíl. Der Jude gibt 95 fl. in bar, womit er das Haus bezahlt hat.

SAB-C 17-1000, fol. 373b (alt 319);

1605 VI 10 II/Ostroh Uh. 28

Uh.Ostroh : Hausverkauf durch Abraham žid.

Kup domu Urbana Farzymana od žida Abrahámka. Léta Páně 1605 v pátek po Božím Těle /.../ Abrahámek žid prodal jest ten dům napřed psaný s tím příslušenstvím, což k tomu domu přináleží, Urbanovi Farzymanovi za summu jmenovitých 120 fl. Závdanku hned při zápisi dal Urban Farzyman židovi Abrahámkovi 22 fl.[a] Jakož náleželo Abrahamovi židovi z Bezděkova[b] na domě Urbana Farzymana 88 fl. Takové peníze jest prodal urozenej paní Alžbětě Wibrastange z Bogssova, manželce /.../ Ambrože Wolfkanka Pregsa Sswoben na domě v městě Ostrovi za sumu 20 fl. A tak tuž již ten Abraham žid nic nemá než dotče-

nej urozenej panie Alžbětě rok po roku 5 fl. /.../

SAB-C 17-1000, fol. 374a (alt 320);

a) Der Rest war in Jahresraten zu 5 fl. zu begleichen. 1607 wurden für 1605 und 1606 10 fl. an Abraham žid bezahlt.

b) Bezděkov (Bezdiek), okr. Šumperk (Mährisch-Schönberg);

1607 IV 27 II/Ostroh Uh. 28a

Uh.Ostroh : Bei der Aufteilung einer Anzahlung (závdanek) für ein Haus bei dessen Verkauf durch Mikuláš Řezník in Höhe von 30 fl. heißt es :
"S těch židovi za kožich 10 fl."

SAB-C 17-1000, fol. 380a (alt 325);

1614 VI 7 II/Ostroh Uh. 29

Uh.Ostroh : Verkauf eines Hausteiles für die Erweiterung des Rathauses durch Abraham, Maušle starého syn.

Kup kusu domu pana purgmistra a rady Ostrova od Abrahama, Maušle starého syna, na dům radní. Léta Páně 1614 v pátek před s/vatý/m Medardem /.../ prodal jest Abraham, Maušle starého syn, kus domu svého při bráně u kostela pod úhel kostelní ležící místo na dům radní za summu 40 fl., na kteroužto summu pan purgmistr a rada vejš psaná Abrahamovi židu při zápisu tomto hned 20 fl. zavdala, kteréž zouplna a docela pojednou Abraham žid k rukám svým vlastním přijal. Ostatek summy, totiž 20 fl., počnouc hned při vánocích nejprve příštích před

pánem purgmistrem a pány až do summy vejš psané vyplnění po 5 fl. vyzdvihovati bude. Za purgmistra /.../ Mikule Lepového vydáno Abrahamovi židu podlé odkoupení toho kusu domu 5 fl.[a)]

SAB-C 17-1000, fol. 368b (alt 313);

a) "1618 na dne Martini /.../ dáno Sáře židovce, pozůstalý vdově po nebož/tíku/ Abrahamovi židu, podlé odkoupení toho kusu domu 5 fl." Der Rest von 10 fl. wird 1619 bezahlt.

vor 1628 II/Ostroh Uh. 30

Uh.Ostroh : Hausverkauf durch Izák žid, syn Mojžíše Mejtnýho.

Dům Izáka žida, syna Mojžíše Mejtnýho, kterýž on byl před tím koupil od Litmana žida, zetě Šapsové/h/o.

Znamená se paměť, že týž žid Izák, syn Mojžíše Mejtného, měl jest týž dům od prvního kupu svého každoročně po 2 zl. až do vyplnění summy 25 zl. doplácetí: nápadníkům židů/m/ při rejstřích židovských, a poněvadž se jest na týž dům z Tomášem Mlynářovým frejmarčil, o čemž v zápisu na listu 280 obšírněji zapsáno najdeš, měl jest týž Izák žid týž grunt Tomášovi Mlynářovému při rejstřích židovských doplácetí, jakž jest i doplatil, a Tomáš mlynářův také jiný dům tomuž židu doplácel, ano i doplatil. A tak Tomáš Mlynářův ten grunt svůj má zaplacený /.../

SAB-C 17-1000, fol. 316a (alt 272);

P o d i v í n (Kostel), okr. Břeclav (Lundenburg) :

1594 IV 13 II/Podivín 1

Linz : Auf dem Linzer Ostermarkt lassen folgende Juden aus Podivín auf der Federwaage wiegen :
Veit Muschl 5 mal, Michl Muschl einmal.

Kurrein, in : JbGGJČ IV (1932), S. 482, n. StALinz;

P o h o ř e l i c e (Pohrlitz), okr. Břeclav (Lundenburg)

1543 II 14
Modřice : s. II/Ivančice 25;

1543 VI 15
Modřice : s. II/Ivančice 28;

1544 I 24
Modřice : s. II/Ivančice 32;

1550 XI 11
Modřice : s. II/Ivančice 51;

1551 XI 12
Prostějov : s. I/24;

1555 II 5 II/Pohořelice 1

Modřice :[a] it. 1555, am Tag Agate hat Jozeff Jud von Poherlicz Verpot und Recht geb/e/n über das verlassen Gietel des Wenczl Preyssen von Nebowicz[b] als umb III fl., die ym noch austeindt von wegen eynes Wallach, wie yn der Schultczetl verschriben yst auff die Maynung, d/a3/gemelter Jozeff Jud vonn Poherlicz sol peczalt werden von dem Sant-Gergen-Tag künfftig über eyn Yar von der Werung der III.fl. halben, damit wirt er gar au3peczalt werden der Summa gar, wie yn der Schultczetl vermerkt. /.../

aussteunde?

SAB-G10-358, fol. 70a (alt 56);

a) Bei den Nummern II/Pohořelice 1 und 2 handelt es sich um Einträge von Geldgeschäften in das Gerichtsbuch von Modřice (Mödritz);
b) Nebovidy, okr. Brno-venkov (Brünn-Land);

1556 VI 28 II/Pohořelice 2

Modřice : it. 1556, am Suntag vor Petri /und/ Pauli sindt de/m/ Jozeff Jud von Poherlicz die au3teunde III fl. gar au3-peczalt word/en/ anstat des Wenczl Preissen seiner schult halben, und also die verlassen Wittib vor Gerichts Handt quit, frey und ledig gesagt, der Schult nichts mer an sie czu fordern.

SAB-G10-358, fol. 70a (alt 56);

1559 II/Pohořelice 3

Hrušovany : Jozef Wasserburk Jud von Pohrlitz erhält vom Bürgermeister von Hrušovany[a)] aus einer Ratenzahlung 4 gr.

SAB-G10-684/II, fol. 62a;

a) Hrušovany (Rohrbach), okr. Brno-venkov (Brünn-Land);

1590 II/Pohořelice 4

Urbar (Židlochovice)

SAB-G371-Židlochovice 1590, s. 4-11, n. SAB, oisher ohne Sign.;

1594 V 17 II/Pohořelice 5

Kurdějov : Georg Diessler meldet im Bergmeisteramt zu Kurdějov[a], daß er dem Isak Juden von Pohořelice laut Schuldschein 50 fl. schuldet und ihm dafür auf seinen im Vorjahr um 110 fl. erworbenen Weingarten 80 fl. verschreibt.

SAB-G 10-684/II, fol. 63a, n.Bergregister Kurdějov.

a) Kurdějov (Gurdau), okr. Břeclav (Lundenburg);

1597 X 31 II/Pohořelice 6

Praha : Reze3 der böhmischen Kanzlei an den Juden Jáchym z Pohořelic, der von Markus Straubinger aus der Prager Altstadt eine Schuld für Wein einfordert, da3 er sich an den Beamten des Bergmeisteramtes, Martin Schenwald, wenden und dort die Schuld einfordern soll.

AMV-Morava-4089;

1601 II/Pohořelice 7

Hrušovany : Anšl žid erhält aus einem Waisenvermögen in Hru-

šovany[a)] 10 fl. 20 gr.

SAB-G10-684/II, fol. 62a;

a) Hrušovany (Rohrbach), okr. Brno-venkov (Brünn-Land);

1605 V 2 II/Pohořelice 8

Ivančice : Lída Šmejserová verpflichtet sich, ihre Schuld von 50 fl. bei der Judin Polka, Frau des Abraham Paur, aus Pohořelice in Jahresraten zu 10 fl. abzutragen.

Lída Šmejserová vdova a Lída Polka z Pohořelic na místě Abrahama Paura žida odtudž.

Léta Páně 1605 v pondělí po neděli Jubilate /.../ oznámila Lída Polka, židovka z Pohořelic, na místě muže svého Abrahama Paura žida, obyvatele pohořelického, že vuole jistá téhož Abrahama a poručení jest, co se dotýče dluhu povinného, jímž Lída Šmejserová vdova jemu povinna, jmenovitě mimo ty 3 fl., kteréž zpravila, ještě 50 fl., že ty peníze má jemu Abrahamovi platiti, počna o vánocích léta tohoto 1605, a tak ročně po 10 fl. až do summy vyplnění. Což Lída Šmejserová učiniti a tak platiti se uvolila, žid také tak od ní, jakž židovka, jeho žena, oznámila, uvolil se po rocích přijímati. Místo rukojemství zapisuje Lída Šmejserová Abrahamovi židu statek svůj v základ. Act/um/ ut supra. A jestliže by Pán Bůh Lídy neuchoval, tehdy předně Abrahamovi z domu jejího mimo jiné věřitele má zaplaceno býti. /.../

SAB-G 10-375, fol. 147a (alt 137);

1607 II/Pohořelice 9

1607 wird in Pohořelice Moses Simson Bachrach (gest. Worms 1670) geboren. Sein Vater war Rabbi Abraham Samuel Bachrach (geb. 1575, 1606 in Kolín, 1608 nach Worms), seine Mutter war Chawa, die Tochter des Rabbi Isak Kaz, eines Schwiegersohnes des Hohen Rabbi Löw.

Hillel, Rabbiner Leipnik, S. 16 f.;

ca 1611 II/Pohořelice 10

Pohořelice : Jakob Prenz Jud besitzt in Pohořelice einen Freihof, die Juden Ezrl Jud, Sami Jokl Jud, Löwel Moises Jud, Eisig Mislitzer Jud und Schwarzmann žid besitzen Häuser in der Christengemeinde.

SAB-G10-684/II, fol. 62a;

1615 II/Pohořelice 11

Pohořelice : Lazarus žid und Šimše Polák žid besitzen Christenhäuser.

SAB-G10-684, fol. 62a;

1616 II/Pohořelice 12

Hrušovany : Salomon Jud aus Pohořelice erhält in Hrušovany[a)] für zwei vergoldete Becher, die er um 20 fl. verkauft hatte, aus dem Nachlaß des Käufers 11 fl.

Sypskindt?

15 gr. 3 den., während er den Rest von 8 fl.
14 gr. 4 den. zuwarten muß.

SAB-G10-684, fol. 62a-63a;

a) Hrušovany (Rohrbach), okr. Brno-venkov (Brünn-Land);

1618 II/Pohořelice 13

Pohořelice : Syß Kundt žid besitzt ein Christenhaus.

SAB-G10-684, fol. 62a;

P ř e r o v (Prerau) :

1543 II 21 II/Přerov 1

Brno : Jan z Pernštejna an den Kanzler des Herzogs von Těšín (Teschen) wegen einiger Übergriffe des Zöllners Pilar gegen Juden aus Přerov und Jičín (Nový Jičín ?).

Pilar ten jest byl nějaký šafrány na mejtě pobral, i vzal jest jednomu židu mému z Přerova šafránu, který sem rozkázal zase navrátiti; píše mi, že Jičínskému[a] židu ho také 8 funtů vzal, pak píši já Pilarovi, aby ho dal knížeti /Těšínskému/ 7 funtů, a jeden sem mu dal. S tím etc. Datum ut supra.

BD-dt. Nr. 476, n. AČ XX, S. 139;

a) Nový Jičín (Neutitschein), oder Jičín (Gitschin);

1547 IV 29 II/Přerov 2

Jaroslav z Kunovic na Hluku zitiert Vilém Kuna z Kunštátu a na Hrádku um 265 sch. gr. und beschuldigt ihn, daß Lazar žid aus Přerov, Untertan des Přemek z Žerotína, einige seiner Untertanen aus Hluk unter der Beschuldigung festgehalten habe, die ganze Gemeinde Hluk habe seinem Vater Jakub žid in dieser Höhe für Hynek Žampach z Pottnštejna gebürgt und weigere sich nun, ihm als Erben diese Summe zu begleichen.

/Jaroslav z Kuno/[a]vic na Hluku[b] pohoním pana Viléma Kunu z Kunštátu /.../[a] a na Hrádku z dědin etc. ze 265 š.gr. č/eských ... v min/[a]ci dobré v tomto markrabství obecně ber-

né za 1 š. /.../[a] gr. a za 1 gr. 7 d. českých počítajíc, a t/u/ j/emu/ v/inu/ d/ávám/, že Lazar žid z Přerova, kterýž již sobě pana Přemka Žerotínsk/éh/o za pána vzal, obstavil jest mi z městečka Hluku[b] mého lidi mé purkrechtní, zejména tyto : Vávru Žižku, Martina Ovečku, Matúše Uhra, vinu jim dávajíc, že by Hlučští všecka obec otci jeho, neboštíku Jakubovi, za tu summu 265 š. gr. za pana Hynka Žampacha z Potnštejna na rukojmě byli a ta suma že jest nám po Jakubovi, otci jeho, přišla a oni Hlučští že jemu podlé slibu své/h/o té summy zaplatiti nedbají, a pan Vilém Kuna s Buryanem z Vlčnova a neboštíkem Mikulášem Radkovcem z Mirovic na místě jiných pánuov rukojmí, kteříž jsú statek Hlučský s jeho příslušenstvím od pana Hynka Žampacha přijali, s neboštíkem panem Janem z Kunovic dobré paměti, otcem mým, o tvrz a městečko Hluk[b] jejich příslušenstvím skrze Viléma a Mikuláše, bratří z Víckova, smlúvu trhovú dělajíc, v to jsou se podvolili, kdež jsú měšťané hlučští v rukojemství za pana Hynka Žampacha křesťanuom i židuom byli, že to páni rukojemě mají svésti, aby lidi hlucké očistili a opatřili, aby stávkami i jinak hyndrováni nebyli. A Hluk[b] s je/h/o příslušenstvím na díl muoj jest se dostal a lidé moji svrchu psaní jsú od Lazara žida v Přerově obstaveni a vězením trápeni. A on pan Vilém Kuna podlé smlúvy trhové i na místě pánuov rukojmí tovaryšů svých, poddaných mejch, z té obstávky od téhož Lazara žida očistiti a /z/ stávky vysvoboditi nedbá. Zná-li se /.../ Přemka z Víckova na Prusinovicích /.../[a] Vilíma Božického z Božic /.../ na zisk i na s/trace/ní.

SAB-A 3 (půh. Brno) -19, fol. 42b-43a (alt 13-14)

a) Textverlust am oberen Rand;

b) Hluk, okr. Uh.Hradiště (Ung.-Hradisch);

ca. 1550

s. II/Lipník 1;

1551 XI 12

Prostějov : s. I/24;

1553 III 15 II/Přerov 3

Přerov : Bürgermeister und Rat der Stadt Přerov an die von Trenčín mit der Mitteilung, daß sie denen von Trenčín den Mojžíš, Sohn des Kmoch, freilassen.

Službu svú vzkazuje, múdří a opatrní páni, přátelé naši milí. Zdraví i jiného dobrého přáli bychom vašim opatrnostem věrně rádi. O propuštění Mojžíše, syna nebožtíka Kmocha, od Jeho Milosti pána[a)] vám žádné vědomosti nemáme, avšak dle dobrého přátelství k žádosti vaší jeho vám propouštíme, té naděje k vašim opatrnostem souce, když by člověk pod moc a ochranu vaši příslušející u nás pod Jich Milostmi pány našimi byt a živnost sobě oblíbil, že jeho také proti nám držeti neráčíte. /.../ Dán v Přerově před nedělí Smrtnou léta Páně 1533. Purgmistr a rada města Přerova.

Macůrek-Rejnuš, České země a Slovensko I, S. 198 f., Nr. 31, n. MA Trenčín;

a) Vratislav z Pernštejna;

1564 II/Přerov 4

Petr Oderyk, Richter in Kroměříž[a], schlichtet einen Streit wegen eines Darlehens von 24 fl. zwischen Samuel žid aus Kroměříž und Izdrahel žid aus Přerov.

Peřinka, Kroměříž I, S. 297, n. SAK-Oderykova registra, fol. 49b;

a) Kroměříž (Kremsier);

1566 IV 22

Holešov : s. II/Holešov 4;

1567

Urbar Tovačov-Přerov, s. II/Tovačov 2;

1567 XII 6 II/Přerov 5

Wien : Maximilian II. an den Rat der Stadt Olomouc, er solle mit den Gläubigern des Juden Šalamoun Ox z Přerova verhandeln, daß ihm sein Besitz, den sie ihm verschliessen liessen, wieder freigegeben werde.[a]

AMV-Morava-1138

a) Dán v Vídni v sobotu, den svatého Mikuláše, léta etc. 67. /.../ Idem Přerovským in simili mutatis mutandis.

1570 III 1 II/Přerov 6

Prostějov : Übereinkunft zwischen Petr Barvíř und seinen Bürgen über die Bezahlung von 27 fl., die er dem Juden Kolman aus Přerov für Wolle schuldet.

Petr Barvíř Kolmanovi židu zůstal dlužen z Přerova za vlnu 27 fl., za čí/m/ mu byli rukojmě Lukáš Lokoj, Jan Litovský, i takto sou s ním narovnali, že má takovou summu po 6 fl. ročně při s/vatém/ Janě Křtiteli léta 1570 vyplňovati, což j/es/t žid od nich přijal a na tom přestal, takovou summu vejš psaným rukojmím z barevně Janovi Moudrému prodané docházeti má.

Stalo se v outerý před středopostí léta 1570.

SAB-G 13-267, fol. 100a (alt 85);

1580 II/Přerov 7

Praha : Vratislav z Pernštejna an seinen Amtman in Přerov, Jindřich Bletek, er sei vom Fürsten von Mantua gebeten worden, daß er dem Juden Abraham Levit erlaube, sich in Přerov niederzulassen. Dieser selbst habe darum ersucht, sich dort ein winziges Christenhaus kaufen zu dürfen. Vratislav z Pernštejna schreibt, er würde dem Fürsten gerne willfahren, andererseits aber ungern erlauben, daß sich die Zahl der Juden in Pře-

rov vermehre. Er legt deshalb die Entscheidung in dieser Angelegenheit in die Hände des Amtmanns.

Kreutz, VM Přerov, S. 65, n. Pamětní kniha Přerovská;

1585 II/Přerov 8

Die Juden von Přerov kaufen mit Einverständnis des Amtmanns Jindřich Bletek von Jakub Zvolenský eine zahradka um 5 gr. alb. 1 den. für einen Friedhof. Die Juden zahlen für jeden auf dem Friedhof in Přerov bestatteten einheimischen Juden 7 1/2 gr., für jeden auswärtigen 15 gr.

Kreutz, VMPřerov, s. 51 und 101 f.;

1600 VIII 29 II/Přerov 9

Dřevohostice : Karel st. ze Žerotína kassiert das jüdische Weinschankprivileg.

Ich Carl der Ältere von Zerotin und auf Drzewohostitz, Herr und wahrer Erb der Herrschaft Prerau und der Stadt Prerau, mit meinen Erben und nachfolgenden Herrn auf Prerau, bekennen mit diesem Brief öffentlich und jedermäniglich /.../ damit sie Prerauer in ihreen Nahrungen nicht sinken möchten, sondern vermehrt werden, und damit sie vor den Schäden, welche sie in vorigen Jahren wegen des herrschaftlichen Wohl[s] und Nutzen[s] nicht wenig erlitten, einige Entschädigung haben möchten, und betreffend die Begnadnu3, welche die Prerauer

Juden bey vorherigen Obrigkeiten ohne Begnadnu3 derer Burgern erschlichen und au3gewürket, und ich diese Begnadnussen als onbillige und zur Verkörtzung deren Begnadigungen, welche die Burger auf den Weinschank haben, zu seyn erkennen, thue mit diesem Brief den jüdischen Weinschanken-Begnadnus tödten, zerstören und ungültig machen, also, da3 ~~den /!/~~ die Juden von nun an ohnberechtigt sein sollen, einigen au3württigen Wein mehr, es seye in kleinen oder in grossern Gebünden, zu kauffen, zu ihren Häu3ern einzulegen, und solchen unter sich oder unter anderen zu schänken und zu verkauffen. Ich will al3o, da3 sie sich wie sonsten hierinnen verhalten, und den benöthigenden Wein von denen Burgern vors Gelt nehmen, den etwa vorräthig habenden Wein aber mögen sie entweder in gantzen Gebünden verkaufen oder ma3wei3 ausschenken, hingegen von nun an hinkünfftig keinen Wein mehr einkauffen. Und dahero ich, obmentionirter Carl der Ältere von Žerotín, will gantzlichen, da3 sie jetzt und künftige Prerauer bey allen demen, wa3 in die3em Brief geschrieben ist, ohne aller Bewehrung und Eringer/ung/ erhalten werd/en/, und ich habe diesen Brief mit eigener Hand unterschrieben, und mit meinem Willen und Wissen zu grösseren Bestärkung und sicheren Erfüllung mein Petschaft beyhängen lassen. Dessen Datum ist zu Drzewohostitz an Dienstag nach dem heiligen Bartholomäi, im Jahr Eintausendsechshundert. Karel s /!/ Zerotina.

SAB-G11-31(O-P)Přerov, fol. 62b-65a (spätere Übersetzung); SAB-G1-10 282; SAB-G13-358/47, sešit III, fol. 88a, fol. 89a; Kreutz, VMPřerov, S. 77 f.; Freimann, Prerau, in: Gold, Mähren, S. 487;

1605 III 17 II/Přerov 10

Dřevohostice : Karel st. z Žerotína erinnert einen Herrn Freiberger daß er einem seiner jüdischen Untertanen in Přerov noch Geld schuldet.

Pominulého roku o soudu Svatojanském jsem Vám z Olomouce psaní v příčině nějakého dluhu - od Vás Šimkovi židu z Přerova, poddanému mému, něco, co na penězích Vám půjčil a něco za rozličné věci krámské, kteréž Vám svěřoval, povinného, poněvadž jest se byl ke mně toho času, nemoha od Vás po častém k Vám chození a Vás napomínání spokojen byti, utekl - učinil, na kteréž aby jste mně jakou odpověď dáti měli, pamatovati se nemohu. I poněvadž mne teď znovu svrchupsaný žid o to zaměstknávati začíná, vidělo mi se Vám toto psaní učiniti, kterýmž Vám předešlou žádost svou na Vás strany spokojení dotčeného žida vzloženou připomínám a vždy přátelsky žádám, aby jste často psaného žida, poddaného mého, poněvadž mu tím spravedlivě povini jste, spokojili a základu Svého vyzdvihnouti déleji neprodlévali, tak aby na živnosti své nehynul. Jsem k Vám té naděje, že se věci spravedlivé na odpor stavěti nebudete, nybrž žida náležitě a tím dřívěji spokojíte.

Datum na Dřevohosticích[a] 7.Martii 1605.

Brandl, Spisy Karla st. z Žerotína, II, 1, Nr. 395, S. 331 f.; vgl. a. Dvorský, AČ XXVII, Nr. 772; BD-dt.Nr. 1344;

a) Dřevohostice, okr. Přerov (Prerau);

1605 III 17 II/Přerov 11

Dřevohostice : Karel st. z Žerotína an Jan Vanka, Richter in Přerov, er solle die Klage des Zykmund žid annehmen.

Zykmund žid přestoupiv dnešního dne přededstoupiv dnešního dne přede mne s pláčem sobě do tebe stěžoval, že jsi od něho žaloby na Jana Ocáska přijíti nechtěl, žádaje mne, abych jeho ochránil, aby na spravedlnosti své nehynul. I poněvadž jsem já tebe ne proto na ouřad rychtarský volil, aby lidí v spravedlnostech jejich oslýchal a žalob nepřijímal, ale aby všem jak křesťanům, tak i židům k spravedlnosti dopomáhal : protož pokudž by zaloba tohoto žida spravedliva byla, poroučím, aby ji přijal a jemu k dluhu jeho podlé práva a jakž prvé vyměřeno jest, dopomohl; jestli by pak tomu co na překážce balo, mně o tom oznámiti nepomíjel.

P. S. Podlé toho oznamuji, že jest nadepsaný Jan Ocásek i rukojmové jeho před třemi dny zde u mně byli a mne žádali, abych židu poručil, aby se s nimi nějak porovnal, předkládajíc i to, že jest jim na té koupi od žida nemálo ublíženo. Načež jsem jim oznamil, že já žádnému z poddaných svých, kteréžby dobrovolně k rovnání přistoupiti nechtěl, poroučeti a jej od práva odvozovati nemohu a nechci; protož kdyžby žid na ně žalobu položil a oni zase proti ní příčiny nějaké podstatné předložili, z nichž by's poznati mohl, že by se jim od žida jaká křivda dále, nepomíjej se k jedné i druhé straně podlé spravedlnosti a povinnosti své zachovati.

Datum na Dřevohosticích[a] 17. Martii 1605.

Brandl, Spisy, II, 1, Nr. 398, S. 333; vgl. a. Dvorský, AČ XXVII, Nr. 775;

a) Dřevohostice, Přerov (Prerau);

1605 III 24 II/Přerov 12

Dřevohostice : Karel st. z Žerotína verwendet sich bei Jan Vilém z Žerotína für seinen Untertanen Beneš žid.

Před Vstí netajím, že jest Beneš žid, poddaný můj odsud, dnešního dne na mne vznesl, kterak se, byv pominulé neděle v Meziříčí[a)] a upomínaje některé věřitelé /!/ své, poddané Vsti, aby mu, což mu tak za kožichy, jim ne na panství Mezřickém (jakž se mu sice vina dává) ale jinde prodávané, po rozdílných sumách dlužni jsou, zaplatili, dověděl, že byste týmž poddaným Vsti skrze ouředníka svého, aby mu žádný nic neplatil, přikázati ráčili. I poněvadž jest týž poddaný můj k zapovídání takových dluhův ani prodáváním jim nadepsaných kožichů na gruntech Vsti ani jakým spůsobem, jakž já rouměti mohu, žádné příčiny nedal, a mne, aby v tom hyndrován nebyl, k Vsti za přímluvu žádal, jemu jsem jí odepříti slušně nemohl, nýbrž jsa k žádosti jeho náležité nakloněn, neuznávaje z zprávy jeho žádné slušné příčiny, proč by mu poddaní Vsti platiti povinni nebyli, k Vsti se za něho přimlouvaje, Vst za to přátelsky žádám, abyste to při nich nařídíti ráčili, co mu který dlužen jest, aby jemu toho nezdržovali, nýbrž pro lepší provozování živnosti jeho bez všelikých odkladův zaplatili. Jestli by pak tomu co na překážce bylo, o čemž bych já nevěděl, aneb mně žid o tom neoznámil, tehdy žádám, abyste mi o

M?

tom pro zprávu oznámiti ráčili, tak abych vyrozuměje tomu, poddaného svého jak ochrániti věděl, aneb jestli by křiv byl, jemu, aby se spokojil a Vst a mne víceji o to nezaměstknával, poručiti mohl.[b)]

Datum na Dřevohosticích[c)] 24.Martii 1605.

BD-dt. Nr. 1345 (č. Nr. 1345), n. Brandl, Karla z Žerotína spisy, II, 1, Nr. 404, S. 335 f.; Dvorský, AČ XXVII, Nr. 781;

a) Valašské Meziříčí (Walachisch-Meseritsch), okr. Vsetín;

b) in margine : 26. Martii dal odpověd, když jest se takového kožichů prodávání na gruntech jeho dopustil, že mu všecko, cokoli měl, od cechu kožešnického obstaveno bylo, potom pak zase navráceno na ten způsob, aby toho více nečinil, což žid také připověděl a nyní pak, že zapomena na přípověď, zase se svrchupsaného prodávání, což i proti zřízení zemskému čelí, dopustil.

c) Dřevohostice, okr. Přerov (Prerau);

1605 III 29 II/Přerov 13

Dřevohostice : Karel st. z Žerotína verwendet sich bei Jan Vilém z Žerotína für Beneš žid, seinen Untertanen.

Jakou mi odpověd na psaní mé, Vsti v příčině dluhův Benešovi židu, poddanému mému, od poddaných Vsti povinných, učiněné dávati ráčíte, jsem porozuměl, kterouž jsem také témuž židu přečísti dal; on pak, aby se čeho toho na gruntech Vsti dopustiti měl, k tomu se nezná. I poněvadž pak on toho zpírá, jemu jsem poručil, aby se sám s tímto psaním k Vsti vypravil, aby se z toho, že jest nikdy nic toho na škodu poddaných Vsti na gruntech Vsti neprodával, náležitě vyvedl, a nevinu svou

tudy ukázal. Co se pak prodávání jeho na cizích gruntech dotýče, ač poněkud by se říci mohlo, že jest se proti zřízení zemskému dopustil; avšak poněvadž toho na budoucí časy přestati chce, k Vsti se vedle něho přimlouván a přátelsky žádám, aby jste mu to prominouti a což mu tak poddaní Vsti spravedlivě dlužni zůstávají, to zaplatiti poručiti ráčíte. Čehož já se Vsti v podobných příčinách odměniti i take službami svými strejcovskými skutečně odsloužiti nepominu.

Datum na Dřevohosticích[a] 29. Martii 1605.

Brandl, Spisy, II, 1, Nr. 418, S. 343;

a) Dřevohostice, okr. Přerov (Prerau);

1605 IV 19 II/Přerov 14

Dřevohostice : Karel st. z Žerotína verwendet sich bei Jan Vilém z Žerotína für Beneš žid, seinen Untertanen.

Jakož jsem před těmito svátky minulými psaní učinil, přimlouvaje se vedle Beneše žida, poddaného mého, abyste to při poddaných svých, kteříž mu dlužni jsou, nařídíti ráčili, aby, což mu tak koli dlužni zůstávají, to bez odkladův jemu zaplatili, na kteréž jste mi žádné místné odpovědi dáti neráčili, než toliko mně se omluvili, že se tím pro ty slavné hody Boží tehdáž nastávající zaneprázdňovati moci neráčíte. Poněvadž pak takoví svátkové již minuli a mně až posavad odpověď místná od Vsti nedošla a žid mne za to, abych Vsti o ní připomenul, žádá i protož Vsti takovou přímluvu svou ku paměti přivozuje, jak předešle takž i nyní Vst za to strejcovsky žádám,

aby jste přímluvě mé při sobě místo dáti a jí poddanému mému skutečně užiti dáti ráčili. Čehož já se Vst v podoných příčinách odměniti i také službami svými příjemně odsloužiti nepominu.

Datum na Dřevohosticích[a] 19. Aprilis 1605.

Brandl, Spisy, II, 1, Nr. 442, S. 354, vgl. a. Dvorský, AČ XXVII, Nr. 821;

a) Dřevohostice, okr. Přerov (Prerau);

1614 II/Přerov 16

Einnahmen aus der Herrschaft Přerov-Dřevohostice aus den Juden.

/.../ od židův za Lojzinu 2 fl.

SAB-G 10-722, fol. 3a;

1613 XI 11
und
1614 IV 23 II/Přerov 15

Einnahmen des Herrschaft Přerov-Dřevohostice aus den Juden.

P/řijato/ p/latu/ z panství přerovského při s/vaté/m Martině /.../

P/řijato/ platu o s/vaté/m Jiří z téhož panství /.../ od židův 39 fl. 15 gr. /.../

SAB-G 10-722, fol. 5a-6a;

1614 II 2 II/Přerov 17

Einnahmen des Herrschaft aus Viehverkauf durch einen Juden.

p/řijato/ p/latu/ z prodaje telat: /.../

2. feb/ruarii/: P/řijal/ sem od žida za 1 /z/ Pavlovic[a] a 1 z Šišmy[b] 1 fl. 28 gr.

Též od něho za 2 z Šišmy 2 fl. 8 gr.

SAB-G 10-722, fol. 10a;

a) Pavlovice u Přerova (Pawlowitz), okr. Přerov (Prerau);

b) Šišma, okr. Přerov (Prerau);

praes.1615 XI 9 II/Přerov 18

Přerov : Der Jude Zikmund Mejtný aus Přerov bittet Karel z Žerotína um die Reparierung eines schlechten Weges.

VMti vysoce urozený pane, pane můj milostivý, od věčného a všemohoucího pána Boha VMti prodlouženého výborného zdraví, šťastného za mnoha léta panování i jiných všech potěšitedlných věcí na mých ponížených modlitbách žádati nepřestávám. Milostivý pane, před VMti mým milostivým panem se věí ponížennosti tajiti nemohu, kterak majíce od pana purgmistra a raddy města Přerova mejto Přerovský již od několika let pronajaté, vezmouce již rok škodu za příčinou náramně zlé cesty u Moštěnice[a], kterejžto mnozí formané i měšťané vyhejbajíce, jinými cestami jedou a mejtu ujíždějí, coz mně v pravdě k náramně veliké škodě gest. I ačkoliv sem již množstvíkráte v též příčině týtýž pana purgmistra a radu zaměstknaval, za odpověď mně

dáno, že na gruntech jich nejní a tak k opravení jim nepřísluší a že sou touž věc na VMt vznesli. I poněvadž pak, milostivý pane, táž cesta tek náramně zlá jest, tak že koně i vůz tak hluboko zapadají, že jeden vůz mnohdykráte dvacíti i více koňmi sotva vytáhnouti a zmoci může a mejtu Přerovskému k náramně veliké škodě jest: Proczež se k VMti milostivému pánu utíkám v VMt se vší nejvyšší ponížeností pro Boha prosím, že se milostivě v to vložiti ráčíte, tak aby táž zlá cesta, na kterouž netoliko od formanů a lidí prostého řádu, nýbrž i od Jich Mti vyšších pánů stavův veliké naříkání jest, opravena byla. A což v tom, milostivý pane, na tuto mou poníženou žádost učiniti ráčíte, pán Bůh všemohoucí ráčí toho VMti zde časně a potom věčně hojná odplata bejti. Za milostivou odpověď VMti poníženě žádám.

VMti ponížený chudý poddaný Zikmund žid, mejtný Přerovský.[b)]

BD-dt. Nr. 1084 (č. Nr. 1083);

a) Horní Moštěnice (Ober-Moschtienitz), okr. Přerov (Prerau);

b) in margine von Žerotíns Hand: Chci o tu věc purkmistrovi psaní učiniti, a pokudž by nestačilo, na stavy věc vznésti. 9. Novembris 1615.

P r o s i m ě ř i c e (Proßmeritz), okr. Znojmo (Znajm)

1617 X 11 II/Prosiměřice 1

Mikulov : František kardynál z Dietrichštejna an Vilém z Roupova, den Šimon Kramář žid aus Prosiměřice in seine Untertänigkeit zu entlassen.

Pozdravení naše přátelské i jiné všeckno dobré vykazujeme urozený pane, pane příteli a švagře náš zvláště milej, nepochybujeme, že V.Mti v čerstvé paměti zuostává, jak často jsme my vo Šimona kramáře žida z Prostoměřic, aby nám v poddanost na grunty naše propuštěn byl, několikero psaní učinili a poněvadž nás dotčenej žid posavad nabíhati přestává, jak prvotně častokráte tak i nyní V. M. přátelsky žádáme, že již aspon jednou jmenovaného žida listem zhostným se vším jeho příslušenstvím, abychom dáleji od něho nabíhání nebyli a pokoj o tu věc jmíti mohli nám propustiti račte. S tím nás vše milosti Boží poručena, činíce. Datum na dědičném zámku našem Nyklšpurgku, 11. dne octobris anno 1617.
František.

SAB-G83-70, n. SAK-Volná akta-1617-II;

P r o s t ě j o v (Pro3nitz) :

1540 II/Prostějov 1

In den "Knihy pamětní města Prostějova" des Bürgers und Ratsschreibers Josef Bělkovský (1580) wird für das Jahr 1540 eine Judenschule erwähnt, die "schon früher bestanden".

Wolny, Kirchliche Topographie III (Ol.II), S. 10, n.
SAB-G10-636 (?)

1551 XI 12

Prostějov : s. I/24

1554 IV 1 II/Prostějov 2

Plumlov : Albrecht z Konice, Amtmann auf Plumlov, an den Amtmann von Uničov in der Angelegenheit von Mojžíš žid und Linhart řemenář, des dem Juden für 47 Ochsenhäute schuldet.

Do Uničova[a)] ouřadu o Mojžíše žida a Linharta řemenáře. Na místě Jeho /Mil/osti pána mého vznesl j/es/t na mne Mojžíš žid z města Prostějova, poddaný Jeho /Mil/osti, kterak by jemu dlužen zůstati měl Linhart řemenář ku právu vašemu náležitej za 47 koží volových po 26 gr., kteréž jemu podlé cedulí řezaných času již pominulého zaplatiti měvši, toho když nevykonal, k žádosti dobrých přátel po 10 zl. v každém poloculetí

Mojžíšovi židu takový dluh zaplatiti čím měl, i davši toliko 2 zl. dvoje peníze zadržel. I pán/i/ a přátel/é/ moji milí, za to vás žádám, že dotčeného Linharta řemenáře k daní té sumě zadržalé přídržeti budete, Mojžíše žida o to útrat a ostatek summy, kteráž by podlé takové smlouvy vyplněna býti měla, aby jemu zaručil, kdež nepochybuji, pro uvarování budoucího toho právního nepokoje že slušnou žádost mou vyplníte. A já, kdyby se k tomu podobná věc pod mou zprávou přitrefila, k žádosti vaší přátelskou povolnost chtěl bych zachovati. Při tom vám etc.

Dat/um/ na Plumlově[b] v neděli Provodní léta 54.

SAB-G 10-270, fol. 75b-76a (alt 69-70);

a) Uničov (Mähr.-Neustadt), okr. Olomouc (Olmütz);

b) Plumlov (Plumlau oder Plumenau), okr. Prostějov (Prossnitz);

1555 V 13 II/Prostějov 3

Plumlov : Albrecht z Konice, Amtmann auf Plumlov, an den Amtmann des Kapitels von Olomouc, Valentin Nihnický, wegen des Streites zwischen Janů žid und Jiřík mlynář aus Kostelec.

Panu Valentinovi Nihnickému, úředníku kapitoly kostela olomúckého, o Jiříka, mlynáře z městečka Kostelce[a]. Jiřík, mlynář z městečka z Kostelce, poddanej Jeho /Mil/o/s/ti pána mého, praví se míti spravedlnost po Anně, někdy manželce své, dceři Matouše Drabulky, v Hrubčicích[b] na mlejně, kterouž by měl každého roku vyzdvihovati, ale že nějaký Janů žid páně sudího Jeho /Mil/o/s/ti poddanej v tom jemu i jinejm nápad-

nejm překážku činí, pravě se míti na neboštíkovi dluhu půjčeného na olej 200 zl., o čemž již psanej neboštík učiniviši kšaft nic neoznámil, aby tomu židu co dlužen bejti měl, i, můj milý pane a příteli, za to vás žádám, že vy poddanému Jeho /Mil/o/s/ti pána mého takové spravedlivosti židu hyndrovati nedopustíte, neb víte o zřízení zemském, jak židé své handle a půjčky vykonávati mají a bez vůle i vědomí vrchnosti žádnému z lidí sedlskej/ch/ nic půjčovati nemají, o čemž vám bezpochyby širší vědomost j/es/t, a jak by se taková věc na gruntech Jeho /Mil/o/s/ti pána mého pod správou mou přitrefila, také bych to chtěl před se vzíti, aby zřízení zemské a spravedlnost lidská svůj průchod míti mohla. Při tom vám etc. Dat/um/ na Plumlově[c] v pondělí před s/va/tou Zophí léta etc. 1555.

SAB-G 10-270, fol. 116a/b (alt 110);

a) Kostelec na Hané, okr. Prostějov (Pro3nitz);

b) Hrubčice, okr. Prostějov (Pro3nitz);

c) Plumlov (Plumau oder Plumenau), okr. Prostějov (Pro3nitz);

1557 II 25 II/Prostějov 4

Plumlov : Albrecht z Konice, Amtmann auf Plumlov, an den Amtmann des Klosters Hradisko, Václav Horecký z Horky, in der Angelegenheit des Izdrael Vačkář žid aus Prostějov, der bei Kralice überfallen und beraubt worden war.

Panu Václavovi Horeckýmu z Horky, úředníku na klášteře Hradišti[a], o Izdrahele Vačkáře, žida z města Prostějova.

Oznamuji vám, že j/es/t na mne vznešeno od nijakého /!/ Izdrahele žida Vačkáře z města Prostějova, poddaného Jeho /Mil/o/s/ti pána mého, že nedávno časů pominulejch j/es/t obloupen a zamordován, tak že drahně nedělí od toho ležel a ledva živ vostal, a při tom že j/es/t jemu vzata nemalá suma mezi Kralicí[b] a Bedhoštěm[c], což jemu že by učiniti měli Špulíř a Zavadil z Bedhoště, poddaní pána vašeho, s pomocníky svejmi, i, můj vzláště milý pane kmotře, za to vás žádám, že se jmenovanejm poddanejm pána vašeho dostatečně podlé zřízení zemského ujistiti rozkážete a se mnou se o to sročíte den jmenujíc, kdy bychom se o to a v kterém[d] místě sjeti měli, nebo šetříc v to/m/ pána vašeho Jeho /Mil/o/s/ti a mého zvláště milého pána kmotra nerad bych na přetržení takového lotrovství jináč mimo přátelské ohledání nastupoval, odpovědi, kterou bych se při tom zpraviti mohl, od vás žádám. Při tom vám etc. Dat/um/ na Plumlově[e] ve čtvrtek po památce s/vatéh/o Matěje léta 1557.

SAB-G 10-270, fol. 220b-221a (alt 214-215);

a) Hradisko (Hradisch), heute Stadtteil von Olomouc (Olmütz);

b) Kralice na Hané, okr. Prostějov (Proßnitz);

c) Bedihošť, okr. Prostějov (Proßnitz);

d) im Original : w kderem;

e) Plumlov (Plumau oder Plumenau), okr. Prostějov (Proßnitz);

1560 II/Prostějov 5

Prostějov : Šimon žid aus Prostějov wird von seinem Herrn,

Engeldokumente

Vratislav z Pernštejna, aus der Untertänigkeit entlassen, und Bischof Marek von Olomouc "s Boží vůlí a pomocí z pohanstva dadúc se pokřtiti víru křesťanskú přijal a v ní trvati a zuostati mínil", erlaubt ihm aber nicht, die Schulden, die er unter Christen in Prostějov für Kramwaren hat, einzufordern. Bischof Marek verwendet sich mehrmals für den getauften Juden, der den Namen Petr annahm. Dem Juden gefiel seine jüdische Gattin nicht und verliebte sich in eine christliche Untertane des z Pernštějna in Prostějov, die Witwe Kateřina Zajíčková. Pernštejn wollte dem Juden eine neue Ehe nicht erlauben, aber Petr wandte sich an den Kaiser, der den Bischof anwies, die Sache zu erledigen. Der Bischof forderte, daß zur Klärung der Angelegenheit der Jude, seine jüdische Gattin und die christliche Witwe (kmetniča) Kateřina Zajíčková vor ihm erscheinen, was auch in Gegenwart einiger Olmützer Kanoniker geschah. Der getaufte Jude entließ seine bisherige Gattin Cham als frei aus der Ehe, die ihm ihrerseits einen lístek propuštění gab. Kateřina Zajíčková erneuerte ihm das schon früher gegebene Eheversprechen. Dies teilt der Bischof dem Vojtěch, dem Bruder des Vratislav, z Pernštejna und dem Kaiser mit dem Zusatz mit, daß die neue Ehe vollzogen werden könne, da es keine kanonischen Hindernisse gebe. Gleichzeitig ersucht er Vojtěch z Pernštejna, die Witwe Kateřina aus seiner in die Untertänigkeit des Bischofs und die Ehe mit Šimon-Petr zu entlassen. Er bittet ihn und den Rat der Stadt Prostějov, dem getauften Juden bei der Schuldeneinforderung behilflich zu sein. Die von Prostějov steckten die Witwe mit der Begründung ins Gefängnis, sie habe ihre Kinder aus erster Ehe bestohlen. Die Verhandlungen komplizierten sich. Pernštejn wollte weder den getauften Juden, der inzwischen die bischöfliche Untertänigkeit angenommen hatte, dulden,

noch die Witwe Kateřina, die aber der Rat von Prostějov seinerseits nicht aus dem Gefängnis entlassen wollte, obwohl sie zudem noch ein Kleinkind an der Brust hatte. Der Bischof droht daraufhin mit einer Beschwerde an den Kaiser. Vojtěch z Pernštejna erreichte, daß Kateřina freigelassen wurde und gab ihr die Entlassung nach Kroměříž, wofür ihm der Bischof dankte. Dort fand auch die Hochzeit statt.

Peřinka, Kroměříž I, S. 298 f., n. SAK-Ol.Kop.-2(1560), fol. 125b, 133b, 137b, 138a, 139b, 140b, 144a, 158a, 160a; vgl. a. die folgenden Materialien! SAB-G83-kart.36;

1560 VII 23 II/Prostějov 6

Wien : Ferdinand I. an Vojtěch z Pernštejna, sich in der Angelegenheit des getauften Juden aus Prostějov gemäß der Entscheidung des Bischofs von Olomouc zu verhalten.

Vojtěchovi z Pernštejna. Ferdinand etc. Urozený v. n. m. Věděti dáváme, že jest na nás vznesl poníženě Šimon Petr, kramář z Prostějova, kterýž byvše židem křesťansku víru přijal a okřtiti se dal a manželka jeho židovka, nechtíce se nikterak na křesskú víru dáti, jeť anho více, poněvadž se okřtiti dal, za muže nechtěla a jeho se před právem Prostějovským všelijak zbavila a odřekla, aby se oženil kdež muož, že od židovský víry ona odstúpiti neníní a nechcze jakž pak téhož propuštění rychtář tvůj Prostějovský jemu vysvědčení dává. I takové propuštění z manželství jest sobě týž Šimon Petr jednu vdovu poddanú tvú Kateřinu Sečkovú k stavu svatého manželství oblíbil, tak že sobě z obou stran vernost manželskú slíbili,

však že jsi toho manželství dopustiti nechtěl a témuž Šimonovi Petrovi z Prostějova se odstěhovati poručil, prosíce nás týž Šimon Petr v tom za milostivé a spravedlivé opatření. I poněvadž ta věc k soudu duchovnímu náleží, milostivě oznamovati ráčíme, že jsme duostojnému Markovi biskupu Olomúckému psaním našim oznámiti a poručiti ráčili, aby on jakožto loci ordinarius v tu věc nahlídl a to uvážil, mělo-li by se takové vejš psané manželství podle práv duchovních dokonce sjíti a stvrditi čili nic, a jakž o tom uváží, aby o tom tobě oznámil. Protož tobě milostivě poroučíme, jakž od též biskupa ho z strany téhož manželství oznámeno bude, buď aby toho dopustil anebo zabránil, že v tom tak zachováš, poněvadž táž věc, jakž svrchu dotčeno, nemůže nežli právem duchovním rozvažována a rozeznána býti.

A jestliže jest týž Šimon Petr nic jiného neučinil, tehdy jest milostivá žádost naše, aby jeho pod sebú zanechal a jakž předešle živnosti přál tak aby jiným židuom příčina dána byla k naší svaté víře křesťanské přistúpiti a se obrátiti. Kdež znajíc v tom milostivú vuoli naší naši i věc, spravedlivú býti, o tobě nepochybujem, že se tak poslušně zachováš.

Dán ve Vídni v outerý po svaté Maři Mandaleně léta LX.

BD-dt. 1294 (č.Nr.1293), n. AMV-místodrž.-Kop.62, fol. 288a;

1560 VIII 28 II/Prostějov 7

Wien : Ferdinand I. an den Bischof von Olomouc wegen der neuen Ehe des getauften Juden aus Prostějov, nun Šimon Petr, mit einer Christin.

Biskupu olomouckému. Ferdinand etc. Duostojný věrný náš milý. Psaní a poníženému oznámení tvému, že jsi jakožto loci ordinarius s kapitoly olomúcké tu věc strany Šimona Petra, kterýž z víry židovské na víru křesťanskú obrácen a křest svatý přijal, podlí práv duchovních uvážil a to našel, že se to manželství mezi vejš psaným Šimonem Petrem a Kateřinú Zajíčkovú dobré sjíti muože, jsme šířeji vyrozuměti ráčili a nepochybujem, že jsi to s týmiž osobami, kteréž jsi při sobě měl, podlé práva duchovního spravedlivě rozeznal. Protož toho tak při tom milostivě zůstavovati ráčíme.

Dán v Vídni v středu po svatém Bartoloměji léta 60.

BD-dt. Nr. 1296 /č. Nr. 1295/, n. AMV-Místodrž.-Kop. 62, fol. 308a;

1563 II/Prostějov 8

Prostějov : Vertrag zwischen Fakarka und Probič žid wegen einer Schuld von 16 fl.

Mezi Fakarkou a Probiče/m/ židem stala se smlouva dobrovolná, a to taková, jakž jest Fakarka Probiče žida vinila o dluh, totižto 16 fl., o kterýžto dluh srovnávali sou je Mikuláš Vejmuko, Matouš Machovický, Petr Dražovský, že Probič má takovejch 16 zl. Fakarce nahoře psané platiti takto : počnouc nejprv příští o vánocích 5 fl. 10 gr., o velikonoci tolikéž a o svatým Abdoním tolikéž[a] a tak bude vyplněno. Pro zdržení smlouvy té rukojmě postavil, Mojžíše žida Starého z Polné[b], Lva Němce žida.

1563 o vánocích položil Probič žid 5 fl. 10 gr. na právo.
1564 o velikonoci položil Probič žid 5 fl. 10 gr. na právo, dány ty oboje peníze do Bozkovic[c] na přípověd.

SAB-G 13, 267, fol. 56a (alt 41);
a) VII 30;
b) Polná, okr. Jihlava (Iglau);
c) Boskovice (Boskowitz), okr. Blansko;

1564 IX 28 II/Prostějov 9

Prostějov : Vratislav z Pernštejna regelt den Handel der Juden in Prostějov:

Vratislav z Pernštejna na Tovačově /.../ vyznáváme tímto listem obecně přede všemi /.../
Item, což se židův dotejče, uznávajíce, že skrze jejich pokútní ve vsech všelijakých věcí překupování a zase v městě a v vsech věcí krámskejch i jinejch po domích prodávání nemalá škoda a ujma na mejtě se děje, to znamenitě nynějšími budoucím židům nebo židovkám zapovídáme a to jmíti chceme, poněvadž v městě Prostějově trh svobodný dvakrát do týhodne bejvá, aby žádnej z nich do domův v městě anebo po vesnicích žádnejch krámskejch i jinejch rozličnejch věcí nenosili ani zase nekupovali, než dobytek všelijakej (kromě husí, kačen, slepic, kuřat, vajec) ku potřebě své budou moci, kdež se jim líbí a kdykoli, kupovati. - Jiné pak věci na trhu svobodném kupovati a zase prodávati mají a moci budou, však se toto znamenitě vyměňuje, jestliže by kdo z křesťanův a obyvatelův domácích nebo

přespolních pro žida aneb pro židovku poslal, aby do domu na koupení některých potřeb přinesl, anebo zase že by jim co prodati aneb s ním frejmarčiti chtěl, to že tím spuosobem budou moci učiniti, v domě prodati, frejmarčiti aneb koupiti, než jináče nic pod pokuty jedné kopy grošův k obci a ta má na chudé lidi do špitále obrácena a k dobrému jich vynaložena bejti. Nad to vejše jim tuto zvláštní milost činíme, spatřujíc to, že mnozí páni poddané své, kteříž by se kdy z gruntův jejich na jiné grunty vyhostiti a stěhovati chtěli, tak skoro beze všech příčin jako příčinami propouštěti se zbraňují, chtíce prostějovské poddané naše v tom opatřiti, poněvadž jsou vždycky za předkův našich (v odstěhování a vyhoštění buďto zase na naše, aneb na jiného pána gruntě odebrati se chtěli) té svobody beze všech překážek užívali, aby jim na budoucí časy stále ta svoboda zůstala, to jim tímto listem potvrzujem.

SAB-G 10-256, fol. 321a/b; SAB-G 10-954, fol. 43a-45b /alt 36-38/; SAB-G 10-243, fol. 67b-68b; SAB-G 11-31 /O-P/, Prostějov, fol. 52a-54a; vgl. a. Steinschneider, Actenstücke, in: Ischrun VII (1871), S. 44; vgl. a. Heilig, Vorläufer, in: JbGGJČ III (1931), S. 322 f.;

1565 II/Prostějov 10

Hausverkäufe durch Markus Sklenář žid um 400 Pfund an Samuel žid und durch Šťastný žid an Sadok žid.

Markus Sklenář žid prodal dům svůj bliz školy židovské Samu-

elovi židu za 400 hř.

Šťastný žid prodal týž grunt Sadokovi židu Mojžíšovi.

SAB-G 2-428/36, fol. 4a /wohl Exzerpt aus einem Grundbuch Lit. B., fol. 7/;

1570 IV 28 II/Prostějov 11

Prostějov : Vertrag zwischen Ondřej Hvížď und Ondřej Žídek über die Beilegung eines Streites wegen Beleidigung.

Mezi Ondřejem Hvížděm a Ondřejem Žídkem. Jakož j/es/t zběhla nemalá nevole mezi Ondřejem Hvížděm s strany jedné a Ondřejem Žídkem druhé, kdež j/es/t Ondřej Hvížď Ondřeje Žídka před staršémi vinil, že by jemu slovy dotklivými a nedůvodnými na poctivosti jeho ublížiti měl. Proti tomu Ondřej Žídek mluvil, že by on tak od Ondřeje Hvížďě na poctivosti uražen byl, tomu všemu i z žaloby a odporu, co se mezi nimi stalo, páni vyrozuměvši, to všecko mezi nimi vyzdvihli a umrtvili a v nic obrátili, tak že nemá to žádné straně ani potomku na jakou ujmu jich dobré poctivosti býti, což sobě, strany křesťanský se drže, odpustili a rukou dáním se změřili a strana straně ani manželky jich to spomínati ničímž zlým nemá, ani mají na časy budoucí pod základem 20 š. gr. na pány staří. Pro stálost budoucí toho zdržení toto jejich narovnání v knihy městské j/est/ zapsáno v pátek před Křížovou nedělí.

SAB-G 13-267, fol. 70a (alt 55);

1575 II/Prostějov 12

Prostějov : Verhandlungen zwischen Stadt und Obrigkeit über die Ausweisung der Juden aus Prostějov.

O vybytí židů. Léta Páně 1575 měšťané prostějovští vyžádali sobě obdarování od Jeho Milosti vysoce urozeného pána, pana Vratislava z Pernštejna, že /židé od/ dědičného držitele panství plumlovského[a)] a města Prostějova hned od svatého Jiří toho roku vybyti byli a uvolili se plat za to ročně při svatém Jiří osmdesáte osm zlatých a dvatceti dva groše a při svatém Václavě tolikéž do duochodů Jeho Milosti vždy spravovati. Ale že ti židé znamenité přímluvy k Jeho Milosti pánu od některých pánů měli a Jeho Milosti /!/ pána často s pláčem nabíhali, žádajíc toho, aby mohli při živnostech svejch tak jako prve v Prostějově zůstati.
Léta 1576 na zámku Prostějově ráčil se Jeho Milost pán za ně k Prostějovským přimlouvati, aby do příjezdu Jeho Milosti na Prostějov těch židů při pokoji zanechali a jim živnosti jako prve provozovati dopustili; tak ta věc po dnes stojí.

SAB-G 10-243, fol. 156a; vgl. a. Heilig, Urkundliches, S. 8; Heilig, Vorläufer, in: JbGGJČ III (1931), S. 323;

a) Plumlov (Plumau oder Plumenau), okr. Prostějov (Pro3nitz);

1576 V 6 II/Prostějov 13

Prostějov : Auszug aus dem Testament des Jiřík Hardejn: seine Forderungen an Eliáš žid.

Poručenství Jiříka Hardejna. Léta Páně 1576 o neděli

Misericordias /.../ Toto jsou mi lidé dlužen /!/: /.../ Eliáš žid jest mi dlužen 7 zl., kterýchž jsem jemu půjčil na kožich nějakého kněze /.../

SAB-G 2-428/36, fol. 39a-40a;

1577 IV 23 II/Prostějov 14

Prostějov : Vertrag über die Aussöhnung zwischen Viktorýn žid und einigen Christen aus Dětkovice.

Mezi Viktorejnem židem, Pavlem Schápalem, Markem Šoustalem z Dědkovic.

Léta 1577 v outerý, den s/vatého/ Jiří, jakož jest se zběhla nevole mezi Viktorýne/m/ židem /s/ strany jedné a Pavlem Schápalem, Markem Šoustalem /s/ strany druhé, stalo se jest přáteli mezi nimi z obú stran volenými narovnání na poručení p/ánů/ starších, a to takové, že Viktorým žid sobě nemálo do Pavla a Marka stěžoval, že by mu ublížili, ale ti přátelé, šetříc dobrého přátelství mezi nimi, sou to vyzdvihli, umrtvili a v nic obrátili na takový spuosob, aby jeden druhému toho ničímž zlejm nespomínali, ale by, srdce svého vypustíc, sobě odpustili, Jestliže by se která strana to/h/o dopustila a ná/m/ v poli jedním svědkem, v městě, v městečku neb v dědině dvěma usvědčeno bylo, aby základu 5 š. gr. propadli k městu Prostějovu, kterýžto základ jim odpuštěn bejti nemá. Stalo se léta a dne ut s/upra/.

SAB-G 13-267, fol. 128b (alt 110);

a) Dětkovice, okr. Prostějov (Pro3nitz);

1580 II/Prostějov 15

Prostějov : Hypothekenangelegenheit zwischen Sadoch žid und einem Bělovský, der diesem 385 fl. geliehen hatte, von denen die Erben des Samuel z Kroměříže (Kremsier) 198 fl. als Hypothek übernahmen.

Na gruntě Sadocha žida náleží pánóm starším po létu 1580 385 zl., ty jdou ročně při svatém Václavě po 15 zl. Nemá býti než 187 zl., neb Bělovský dal vejtah podpisem ruky své, že nápadníkům Samuele z Kroměříže[a] na tom gruntu náleží 198 zl., kde se z této sumy /.../

Kladení peněz :

1581 položení trojích po 15 zl., totiž 45 zl., ty sou vzaty do obecních za ouřadu p. Jiříka Zemana

léta 1584

1582

1586 položil Sadoch žid trojích po 15 zl., 45 zl., vzaty do obecních za ouřadu Pavla Holuba

1587 položil Sadoch žid ..... 15 zl.

1588 položil Sadoch žid ..... 15 zl.

1589 položil Sadoch žid ..... 15 zl.

1590 položil Sadoch žid ..... 15 zl.

po léta 1590 náleží tu obci 37 zl.

1591 položil Sadoch žid do obecních ..... 15 zl.

1592 položil Sadoch žid do obecních ..... 15 zl.

1593 položil Sadoch žid posledních do obecních ... 15 zl.

A tak doplaceno.

SAB-G 10-243, fol. 123a;

1581 IV 24 II/Prostějov 16

Prostějov : Vereinbarung über die Tilgung einer Schuld des Mojžíš mečíř Hluchý in Höhe von 50 fl.

Na gruntě Mojžíše Mečíře hluchýho:
Léta Páně ve čtvrtek, den svatého Jana Křtitele Páně, rukojmě za Mojžíše Mečíře hluchého, aby 50 zl. zadržely k obci náležitých vyplnil o jarmarku příštím o svatém Abdonu[a] 10 zl. a při svatém Jiří 10 zl. a potom přes rok 10 zl., a tak vždy, a až do vyplnění 50 zl. při svatém Jiří pokládati má. Rukojmě Eliáš žid, Lazar žid, Jakub Levů zeť, Abraham Jonášů, Mojžíš Vačkář, Abraham Sklenář. /.../

SAB-G 10-243, fol. 87a;
a) VII 30;

1582 II/Prostějov 17

Prostějov : Vereinbarung über die Tilgung einer auf dem Grund des Izák Jelen liegenden Hypothek in Höhe von 264 fl.

Na gruntě Izáka Jelena náleží pánóm starším po létu 1582 264 zl., ty jdou ročně při svatém Jiří po 12 zl. /.../[a]

SAB-G 10-243, fol. 103a;

a) 1592 und 1593 wird Izák Vosterfegel genannt;

1584 II 7 II/Prostějov 18

Prostějov : Vertrag zwischen Stadt und Judengemeinde Prostějov über die Zahlung von 500 fl. durch die Juden an die Stadt, wofür den Juden ihr Wohnrecht in Prostějov bestätigt wird.

Léta Páně 1584 v outerý po neděli, kteráž slov/e/ Devítník, na mnohé přímluvy dobrejch lidí a na poníženou žádost židů starších na místě všecké obce židovské a na dovolení Jeho Milosti pána našeho milostivého pan purgmistr a páni radi učinili sou porovnání a smlouvu s těmiž židy, a to takovou, že se těmž židóm bytnosti a živnosti, tak jako prve při městě Prostějově, přejí (však na ten spuosob, všecky platy a povinnosti Jeho Milosti pánu od nich povinné aby dotčení židé sami spravovali). To pak obdarování, kteréž jest na vybytí těch židů od Jeho Milosti neboštíka pána dobré a slavné paměti objednáno, pan purgmistr a páni radi uvolili se hned bez prodlívání Jeho Milosti pánu navrátiti. A proti tomu židé za outraty a škody, kteréž sou pak purgmistr a páni radi při vyjednávání toho obdarování vzali, uvolili sou se pánóm radám nynějším i budoucím 500 zl. spraviti, a to takto : při vykonání a zavření toho porovnání 100 zl. hotových položiti a přes rok, když se bude psáti léta 1585, o svatém Jiří 100 zl. a potom každého roku po 50 zl. rozdílně, to jest při svatém Jiří léta 1586 25 zl. a při svatém Václavě 25 zl. až do vyplnění summy nahoře psané vykládati. To pro budoucí pamět zapsáno jest. Léta Páně 1584 v pátek po svatém Matěji odvedli

židé pánóm starším na tuto smlouvu 100 zl., takových 100 zl. téhož léta v středu po neděli Reminiscere na zámku Prostějově Jeho Milosti pánu našemu milostivému darovány a obdarování na vybytí židů navráceno. Léta Páně 1585 ve čtvrtek před s/vat/ém Františkem dali židé s/vat/ojiřížskejch /!/ .. 100 zl.
Léta Páně 1587: v pátek po Hromnicích dali židé svatojiřských a svatovácslavských zadržely za léto 1586 již jminulý ... 50 zl.
Léta Páně 1587: v outerý po s/vatý/ch Petru a Pavlu dali židé svatojiřských /!/ letošních ..... 25 zl.
Léta Páně 1589 v pátek po s/vaté/m Medardu[a)] dali židé svatovácslavských za léto 1588 ..... 75 zl.
Léta 1590 v outerý, den s/vatéh/o Havla odvedli židé za léto 89 svatojiřských a s/va/továclavských ..... 50 zl.
/.../

SAB-G 10-243, fol. 156a/b;
a) 1589 VI 9;

1586 II 7 II/Prostějov 19

Prostějov : Vertrag zwischen der Witwe des Urban, Manda Balšánková, und Donát žid über die Bezahlung von 37 fl. 8 gr. für Wolle.

Mezi Mandou, pozůstalou vdovou po neb/oštíku/ Urbanovi Balšánkovi, a Donátem židem zdejším s povolením p. starších na místě sirotkův etc.
Stalo se porovnání takové, jakož neb/oštík/ Urban Balšánek

za 7 kamenův a 9 zl. vlny byl dlužen Donátovi židu 37 zl. 8 gr., na čež řezané cedule byly, že k témuž Donátovi na gruntě Foltýna Jičínského spravedlnosti své a sirotci 37 zl. a na gruntě Linharta Provazníka 36 zl., za ten dluh odvozuje on 20 zl., ostatek, totiž 17 zl. 8 gr., platiti má Balšánková po 2 zl. až do zaplacení.

Stalo se v pátek po Hromnicích léta 86. Toto pro budoucí paměť zapsáno /.../

SAB-G 13-267, fol. 164b (alt 146); vgl. a. Heilig, Vorläufer, in: JbGGJČ III (1931), S. 323;

1586 II 22 II/Prostějov 20

Prostějov : Die Stadt Prostějov lehnt im Auftrag aller Tuchmachermeister das Angebot des Franz Graf von Thurn ab, von ihm Wolle en gros zu kaufen.

P. Francovi, hraběti a svobodnému pánu z Turnu na Přešticích a Vlasaticích.

S/lužbu/ s/libuji/ v/ám/, vysoce urozený/ p/ane/ /.../, psaní Vaší /Mil/o/s/ti strany koupení vlny na všecken cech řemesla soukenického k nám učiněné co by v sobě déle obsahovalo, z příčiny jsme vyrozuměli. Tak jsme učinili a cechmistry téhož řemesla před sebe obeslali, jim takové psaní ukázali, kteréžto dali jsou nám odpověd, že toho nikdy, aby jakou vlnu všecken cech řemesla jejich kupovati měl, nebývalo; než jeden každý buď sám, neb s kým se mu líbilo, podlé vůle a možnosti své ku potřebě své že jsou kupovali, jakž až posavád mezi nimi zůstává, nad to že jsou nikdy takové vůle podlé sprá-

vy Vaší /Mil/o/s/ti od Moutle žida dané nebyli ani posavád nejsou, přesto jestliže by který chtěli co takové vlny od Vaší /Mil/o/s/ti koupiti, že jim v známost takovou věc uvésti chtějí. Čehož pro správu Va/ší/ /Mil/o/s/ti tejna jsme učiniti nechtěli. S tím Va/ší/ /Mil/o/s/ti /.../

Dat/um/ v sobotu ante Invoca/vit/ téhož léta/.

SAB-G 10-783 /, fol. 13b-14a;

1586 III 18 II/Prostějov 21

Prostějov : Die Stadt Prostějov an den Amtmann von Úsov (Mähr.-Aussee) in der Angelegenheit des Nathan žid, früher Untertan in Úsov, nun in Prostějov, dessen Auslieferung gefordert ist.

Ouředníku ousovskému[a]. S/lužbu/ s/libujeme/ v/ám/, na žádost vaši byli bychom tak učinili a toho jistého Nathana žida (o něhož nám psaní činíte) vyslaným vašim vydali, ale tejna tolikýž vás nečiníme, že by tenž Nathan žid od Jeho Mi-/l/o/s/ti pána vašeho Jeho s/lužebníkům/ p/ánům/ našim v poddanství puštěn byl. Však nicmíně na dostatečné rukojmě často psaný žid vzatý jest, tak aby našlo-li by se jináče, jednomu každému, z čehož dále viněn byl, odpovídal. Toho pro správu tejna jsme vás učiniti nemohli. /.../

Dat/um/ v outerý po ne/dělí/ Laetare.

SAB-G 10-783, fol. 19a;

a) Úsov (Mährisch-Aussee), okr. Šumperk (Mährisch-Schönberg);

1586 III 20 II/Prostějov 22

Prostějov : Die Stadt Prostějov an den Amtmann in Úsov (Mähr.-Aussee), daß Nathan žid sich auf dem Weg nach Úsov befinde. Falls er dort nicht ankomme, seien seine Bürgen haftbar für seine Verpflichtungen.

Hanušovi Matoušovi z Vranýho, ouředníku na Ousově[a], o žida Nathana. S/lužbu/ s/libujeme/ v/ám/, na žádost vaši byli bychom rádi tak učinili a toho jistýho Nathana žida vám vydati a odeslati poručili; ale dali nám toho správu židé, kteříž sou v rukojemství se postavili, že již ten žid na koni odsud odjel a dnes anebo konečně zjitra na Ousově se postaviti má. Což za tou příčinou (jakž prav/il/) učinil, že se ten žid obával, aby nejakého posměchu od vyslaných vašich na té cestě trpěti nemusel. Přesto jestliže by se tak nezachoval, budou povinni rukojmové (kteříž sou na postavení slíbili) anebo jeho postaviti, anebo základ, pod kterýž ho vyručili, položiti. Toho pro správu tejna jsme vás učiniti nechtěli.

Datum /.../[b] ut supr/a/.

SAB-G 10-783, fol. 20a;

a) Úsov (Mährisch-Aussee), okr. Šumperk (Mährisch-Schönberg);

b) unleserlich;

1586 III 21 II/Prostějov 23

Prostějov : Die Stadt Prostějov bestätigt dem Juden Izák Hirsch, der mit zwei Wagen "ledern Bethen" nach

Linz auf Handelsreise gehen will, daß in Prostějov keine Seuche herrscht.

Fedrunk do Linze

Wir, Burgermeister und Rath der Stat Prostnitz, imm Marggraffhumb Mährern gelegen, bekennen mit diesem Brief, d/aß/ für unß inn versamlete/n/ Rath kommen ist Izack Hirsch Jud, unser Mitwoner, dieses Briefes Zeiger, anzeigende XXX, wie das er willens, seinen Handel nach gen Lintz in Österreich mit zwey Wagen ledern Bethen zu raisen, uns umb ein schriftlich Urkundt, damit er nicht durch Argwon gehinderte, bittende, auch meldende, nach dem sich oft zuetrigt, d/aß/ etliche mit solcher Wahr, die da gekaufft wirdt inn Orten, Stedten und Flecken, da auß Gottes Verhencknus umb der Sünde willen, die gefährliche Seuche der Pestilentz regiert oder regieret hatt, handlen, dadurch dann die andere Handelsleut zu Schaden komen. Damit ihm aber besser glauben gegeben wirde, haben wir ihm solches (zue Steuer d/er/ Warheit) nicht verwiedern können. Bekennen derhalben, das obgemelter Isack Jud solche Wahr und Ledern umb und in der Stadt alhie zusamen gebracht vnd gekaufft: Da (Gott dem ewigen sei Lob, der uns auch ferner gnediglichen behüten wollt) gesunde, reine, bekweme, guethe temperierte Lufft, das sich niemandts der anfallenden Pest od/er/ Sterbensseuch für uns und denen, so von uns kommen, gar nichts fürchten noch beforen darf noch soll. Derhalben bitten wir iedermeniglich, wes Standes, Wesens oder Werdens sein wollet, dießer Kundtschafft Stat vnd Glauben geben, gemelten Isak Juden, wo er willens, solche hinzufüren, nicht hemen noch sperren, sonder frey und ledig paßieren und gelangen: Das gegen euch verdienen wir inn solchen und mehreren willigk. Des zu

warem Urkundt haben wir unser Stadt Innsigel hierauff getrückt. (Geschehen und geben den Einundzwantzigisten Martii im Jahr 1586).

SAB-G10-783, fol. 21a/b;

nach 1586 III 21

vor VII 22 II/Prostějov 24

Prostějov : Die Stadt Prostějov teilt dem Amtmann der Herrschaft Břeclav (Lundenburg) mit, daß sie dem Gutman žid aus Břeclav gegenüber Šmol žid zu seinem Recht verholfen habe.

P.Janovi Kolyjovskému z Soupolna, ouředníku panství břeclavského.[a)]

Služb/u/ podlé žádosti vaší tak jsme učinili a Gutmanovi židu, poddanýmu Jich /Mil/o/s/ti pánův vašich, k spravedlnosti na Šmolovi židu dopomohli, kteréžto spravedlnosti nyní totiž 22 zl. má jemu Gutmanovi Šmol 11 zl. 12 gr. na hotově vyplniti, ostatek, totiž 22 zl., má jemu Šťastný žid, jakožto zmocený, do Břetslavě při nejprvnějším jarmarce zdejším odeslati, čehož jestliže by se nestalo a on Gutman žid sám pro takové peníze přijíti nebo poslati musel, svrchu psaný žid Šmol od cesty sám zaplatiti poslu se uvolil. Čehož pro správ/u/ /.../

SAB-G 10-783, fol. 50a;

a) Břeclav (Lundenburg);

1586 X 20 II/Prostějov 25

Prostějov : Die Stadt Prostějov an Mates Peinl, Bürger in Olomouc (Olmütz), daß sein Schuldner, Viktorýn žid, schon lange gestorben sei.

Matesovi Peinlovi, měštěnínu v městě Olomouci. S/lužbu/ s/libujeme/ v/ám/ slovutný, psaní vašemu nám o přidržení Viktorýna žida k stání s vámi strany nejakého dluhu k roku, za kteréhož položení i žádáte, učiněnému, z přečtení sme porozuměli i máme toho správu, že by ten jistý žid Viktorýn již dávno umříti měl, za kteroužto příčinou žádost vaše vykonána býti nemůže.
Čehož na psaní vaše nechtěli sme vás tejna učini/ti/. S tí/m/ dat/um/ ut supr/a/.[a)]

SAB-G 10-783, fol. 78a;
a) Montag n. sv. Havel (St. Gallus);

1586 X 21 II/Prostějov 26

Prostějov : Die Stadt Prostějov an die von Litomyšl (Leitomischl) wegen der Schuldforderung des Mojžíš žid aus Litomyšl an Jakub žid aus Prostějov.

Do Litomyšle.[a)] S/lužbu/ s/libujeme/ v/ám/, slovutné a vzácné opatrnosti páni a přátele naši milí, téhož zdraví etc. Psaní nám o předržení Jakuba žida, souseda zdejšího, k zaplacení sumy /.../[b)] Mojžíšovi židu, spolusousedu v/ašich/ o/patrností/, jakožto rukojmovi za dluhy poručníkům sirotkův nebo/žtíka/ Jana Edlmona povinný/m/ učiněnému, z přečtení sme

porozuměli, podlé žádosti v/ašich/ o/patrností/ tak učiniti, a kdyžkoli vejš psaný Mojžíš žid v/ašim/ o/patrnostem/ to, že by za vejš psaného Jakuba žida dotčenou sumu neb podlé rukojemství věřitelům zaplatil, ukáže, k zaplacení takové sumy jemu Mojžíšovi téhož Jakuba žida právně přidržána býti poručiti chceme. Čehož sme pro správu etc. S tí/m/ /.../

Dat/um/ v outerý po s. Havle lét/a/ 86.

SAB-G 10-783, fol. 77a;

a) Litomyšl (Leitomischl), okr. Svitavy (Zwittau);

b) unleserlich;

1586 VI 5 II/Prostějov 27

Prostějov : Tilgung einer Hypothek von 200 fl. auf dem Grund des David, zeť Chaima žida.

Na gruntu Davida, zetě Chaimažida, podlé odvodu Šťastného /.../ pánům starším aneb k obci náleží 200 zl. Zavdati má při sv/atém/ Václavě /.../ 4 zl., platiti má počnúc léta 87 při témž času po 4 zl. až do zaplacení /.../ Corporis Christi 1586.

1587 položil David žid ..... 4 zl.

1588 položil Aron žid ..... 4 zl.

1591 položili rukojmě za Arona k obci trojích ..... 12 zl.

1592 položil Šalomoun Starý ..... 4 zl.
do obec/ních/

1593 položil též Šalomoun ..... 4 zl.
do obec/ních/

Protokollbuch der Gemeinde
Prostějov (1587) 1619-1775
vgl. Central Archives, Jerusalem,
sign. CS29.

od 1594 až do 1602 položeno devat/erých/ /.../ .... 36 zl.
za 1603, 1604 a 1605 položeno /.../ ..... 12 zl.
1608 položili zase trojích po 4 zl. ..... 12 zl.

SAB-G 10-243, fol. 153a;

1587 X 21 II/Prostějov 28

Prostějov : Die Stadt Prostějov an Bartoloměj Libertán z Chřenovic wegen Šimek žid, dem Tomáš Zbořil aus Kelčice für eine Stute 12 fl. schuldet.

Knězi Bartolomějovi Libertánu z Chřenovic, děkanu kostela Olomouckého, strany Šimka žida.

S/lužbu/ s/libujeme/ v/ám/ /.../ I požádal jest nás za toto k vám psaní Šimek Eliášův žid, obyvatel zdejší, poddaný Jeho Mi/l/o/s/ti pána našeho, dávaje toho správu, kterak Tomáš Zbořil, poddaný váš z dědiny Kelčic[a)], od něho nejakou klisnu za 12 zl. koupiv, a nemaje peněz hotových, na dva terminy jemu ji a k tomu 5 zl. 2 gr. dluhu starého zaplatiti připověděl, pro kteréžto věci jistotu a pamět cedule řezané mezi sebou jsou zdělati dali, ale dotčený Tomáš Zbořil že jest rukojmě nejaké mlatce místo spolusousedův svých podvodně přivedl, kteřížto z návodu jeho jmény falešnými, jeden Vávrou ze Zhuli, druhej Klímou se jmenovali a do takových cedulích za rukojmě toho dluhu nahoře psaného zapsati se dali: čehož když se jest hned brzo svrchu psaný Šimek žid konečně dověděl, že jest do dědiny Kelčic šel a rychtáře, aby mu aspoň statek jeho navrácen byl (jakkoli již čtyry neděle tou klisnou děláno bylo), za to žádal. Rychtář pak že jest jemu k spravedlnosti a k

statku jeho vlastnímu dopomoci nechtěl, i nemohouce my žádosti jeho ponížené oslyšeti, vás za to přátelsky žádáme, že o tom rychtáři kelčickému, aby často psanému Šimkovi židu k spravedlnosti jeho na tom jistému Tomášovi Zbořilovi dopomohl tak, aby buď dluh jemu povinný zaplacen, buď statek navrácen býti mohl, poručiti ráčíte. My se vám toho v podobných příčinách rád volně o/d/sloužiti nepochybujeme. /.../

SAB-G 10-783, fol. 165a/b;

a) Kelčice, okr. Prostějov (Pro3nitz);

1587 II/Prostějov 29

Gemeinderechnung der Stadt Prostějov:

Příjem peněz purkrechtních /.../

Ve čtvrtek po s/vatém/ Lukáši[a] z gruntu Arona žida

3 zl. 22 gr. /.../

Ve čtvrtek po Všech s/vatých/[b] /.../ z gruntu Izáka žida

11 zl. 6 gr. /.../

SAB-G 13-303, fol. 7a;

a) 1587 X 22;

b) 1587 XI 5;

1587-1588 II/Prostějov 31

Mauteneinnahmen von Juden :

Ve čtvrtek před svatým Martinem[a] 18 gr.

Ve čtvrtek před svatým Mikulášem[b]	23 gr.
Ve čtvrtek před Novým létem[c]	2 zl.
Ve čtvrtek po s/vatého/ Pavla n.e.[d]	3 zl. 18 gr.
Ve čtvrtek den svatého Matěje[e]	2 zl. 29 gr.
Ve čtvrtek po středopostí[f]	1 zl. 19 gr.
Ve čtvrtek po slavnosti velikonocí[g]	4 zl. 22 gr.
Ve čtvrtek po neděli Cantate[h]	2 zl. 24 gr.
Ve čtvrtek po svatým Vítě[i]	2 zl. 10 gr.
Ve čtvrtek po Rozeslání apoštolův[k]	2 zl. 24 gr.
Ve čtvrtek po svatým Vavřinci[l]	1 zl. 13 gr.
Ve čtvrtek den Narození Panny Marie[m]	2 zl. 11gr.
Ve čtvrtek po svatým Františku[n]	3 zl. 12 gr.
Summa mejta z židův	30 zl. 28 gr.

SAB-G 13-303, fol. 33a;

a) 1587	XI	5
b) 1587	XII	3
c) 1587	XII	31
d) 1588	I	28
e) 1588	II	25
f) 1588	III	3
g) 1588	IV	21
h) 1588	V	19
i) 1588	VI	16
k) 1588	VII	31
l) 1588	VIII	11
m) 1588	IX	8
n) 1588	X	6

1587 XII 31

II/Prostějov 32

Ausgaben der Stadt Prostějov :

Vydání za potřeby rozličné /.../

Ve čtvrtek před Novým létem /.../ židu od dělání skel pastýři v obecních chalupách dáno 7 gr. 5 d.

SAB-G 13-303, fol. 112b;

1588

II/Prostějov 33

Gebühren aus jüdischen Begräbnissen für die Stadt Prostějov:

Příjem z pohřbu židovského:

V pátek před nedělí Laetare[a] přijato od pohřbu jednoho žida 8 gr.

Ve čtvrtek po slavnosti velikonocí[b] od pohřbu žida 8 gr.

Ve čtvrtek po Provodní neděli[c] přijato od pohřbu žida 8 gr.

Ve čtvrtek p/ře/d s/vatým/ Stanislavem[d] od pohřbu žida 8 gr.

Ve čtvrtek po neděli Cantate[e] od 2 židův pohřbu 15 gr.

Ve čtvrtek po s/vaté/ Trojici[f] od pohřbu žida 8 gr.

V outerý p/ře/d s/vatýc/h Petra a Pavla[g] od pohřbu žida 8 gr.

Ve čtvrtek po s/vatém/ Vavřinci[h] od pohřbu jednoho žida 8 gr.

Summa od pohřbu židovského 2 zl. 8 gr.[i]

SAB-G 13-303, fol. 39a;

a) 1588 III 25
b) 1588 IV 21
c) 1588 IV 28
d) 1588 V 5

e) 1588 V 19
f) 1588 VI 16
g) 1588 VI 28
h) 1588 VIII 11
i) statt recte 2 zl. 11 gr.;

1590 II/Prostějov 34

Urbar /Plumlov/

SAB-G 371-Plumlov 1590, S. 1-2; MA Prostějov-476-G.1;

1593 II/Prostějov 35

Hypothek auf dem von Lazar žid gekaufen Grund des Danyel Želiborský.

Na gruntě Danyele Želiborského, koupených od Lazara žida, náleží pánóm starším k vyzdvihování 116 zl. Ty půjdou 1593 2 zl., od 1594 po 8 zl. do zaplacení. Kladení peněz /.../ 1608 položil ostatních 2 zl.

SAB-G 10-243, fol. 135a;

1594 IV 13 II/Prostějov 36

Linz : Auf dem Linzer Ostermarkt lassen folgende Juden aus Prostějov auf der Federwaage wiegen: Abraham 32 mal, Markus 37 mal, Israel 24 mal, Samuel 31 mal, Simon 23 mal, Sigmund 27 mal, Salomon einmal, Meusius 3 mal,

Isak 5 mal, Marx 8 mal.

Kurrein, in: JbGGJČ IV (1932), S. 483, n. StA Linz;

1595 II 20

Praha : s. II/Boskovice 4;

1595 VII 6

Olomouc : s. II/Boskovice 5;

1595 VII 15

Boskovice : s. II/Boskovice 6;

1595 XII 6

Praha : s. II/Boskovice 7;

1596 VIII 27 II/Prostějov 37

Praha : Rudolf II. an die von Olomouc, sie sollen dem Juden Salomon aus Prostějov zu seiner Schuldforderung von 1 000 Schock verhelfen. a)

AMV-Morava-3999;

a) "Dan na hradie nassem Prazskem w strzedu po pamatcze blahoslawne panny Marye na nebe wzeti letha etc. 96

1596 VIII 21

Prostějov : s. II/Brod Uherský 14;

1596 X 1

Prostějov : s. II/Brod Uherský 16;

1596 X 4

Prostějov : s. II/Brod Uherský 17;

1596 X 16

Kyjov : s. II/Brod Uherský 18;

s.d./1596/

Prostějov : s. II/Brod Uherský 19;

s.d. /1596/

Prostějov : s. II/Brod Uherský 20;

1596 X 17 II/Prostějov 38

Prostějov : Petr Tarnovský z Tarnuvky, Verwalter des Herrschft Plumlov, an Jan Hušpan, Graf der Grafschaft Liptov, er solle den Kašpar Jurek na Malém Palonci, Dreißiger in Liptov, veranlassen, dem Juden

Jakub aus Prostějov sein ihm gewaltsam weggenommenes Gut zurückzugeben.

Službu svou vašnosti vzkazuji, urozenej pane, pane ke mně laskavě příznivej. Od Pána Boha vaší milosti zdraví a v něm jiné všecko dobré věrně přeji. Vznesl jest na mne Jakub žid, poddanej Jeho milosti pána mého z města Prostějova, stěžujíce sobě, že jest jemu předešlejch dní, jezdíce po obchodu svém do Liptavy[a], na svobodné silnici pan Kašpar Jurka a na Malém Palonci[b] stateček jeho všecken, kterýž při sobě měl, zejména na[c] příležící cedule poznamenaný, beze všecké příčiny mocí a kvaltem pobrati rozkázal. Což až jest na naší milosti vznesl a od vaší milosti témuž židu aby takové pobrané věci od dotčeného Kašpara navráceny byly, spravedlivým soudem vaší milosti přisouzeno jest, však až posavad od téhož pana Kašpara k tomu ničemuž přijíti nemůže. Protož vaší milosti za to na místě Jeho milosti pána svého, pana Jana z Pernštejna, žádám, že téhož žida, poddaného Jeho milosti pána mého, v takové křivdě jeho politovati, a aby mu ty pobrané věci bez dalších odporností v celosti navráceny byly, často psanému panu Kašparovi Kurkovi dostatečně poručiti ráčíte. Sem té naděje k vaší milosti, že tak k této žádosti mé pro pruochod spravedlivosti učiniti ráčíte. Nebo nestalo-li by se toho, vaší milosti se tímto psaním svým opovídán, když by se sem do této země z téhož kraje zase někdo zahodil, že bych se k mému podobnejm spuosobem zachovati dáti musel. Ale věřím, že k tomu přijíti dáti dopustiti neráčíte. Čehož se zase v podobné i jiné příčině vaší milosti vším dobrejm odměniti zakazuji. S tím se vaší milosti od Pána Boha na všem dobře a šťastně jmíti vinšuji. Datum v městě Prostějově ve štvrtek po památce sva-

tého Havla léta 1596.

Petr Tarnovský z Tarnuvky, správce panství plumlovského[d] a prostějovského.

Macůrek-Rejnuš, České země a Slovensko I, S. 301 f., Nr.142, n. Budapest OL, A.N.R., fasc. 1100, No. 58;

a) Liptov (Liptau);
b) Plavnica, okr. Levoča (?);
c) im Original doppelt geschrieben;
d) Plumlov (Plumau, oder Plumenau), okr. Prostějov (Pro3nitz);

1596 XII 13

Praha : s. II/Brod Uherský 21;

1597 III 15

Brno : s. II/Brod Uherský 22;

1597 III 29

Brno : s. II/Brod Uherský 23;

1597 IV 14

Nové Zámky : s. II/Brod Uherský 24;

1597 V 22

Praha : s. II/Brod Uherský 25;

1597 V 27

Brod Uherský: s. II/Brod Uherský 26;

1599 XII 1 II/Prostějov 39

Prostějov : Protokoll o sečtení zwischen Jan Újezdecký z Moršic und Adam Vlčňovský z Vlačnova einer- und den Juden aus Prostějov andererseits über einen Betrag von 7310 fl. 13 gr. 6 den., den sie vom augenblicklichen Hejtman des Markgrafentums Mähren auf das Gut Kralice[a] angenommen haben (přijali). Aus dieser Summe geben die Juden dem Markout in Kojetín[b] 3920 fl., nach Přerov zur Befriedigung von Karel st. ze Žerotína 591 fl. 11 gr. 4 1/2 den. und weiter 231 fl. 5 gr 1/2 den., den Herrn Šárovec 1187 fl. 12 gr. 6 den., dem Havel Kurovský 48 fl. 26 gr. 4 1/2 den. und noch 93 fl. 20 gr. 1600 geben die Juden dem Bartoš Tetenický 110 fl. 8 gr. und Karel st. ze Žerotína 584 fl. 7 gr. 4 den. 1602 führen sie auf Empfehlung des Obersten Kämmerers, Ladislav Berka und anderer Bürgen für den verstorbenen Jan z Pernštejna aufgrund eines Eintrags des verstorbenen Benedikt Burlin 500 fl. an Jiřík Eck z Karlstadtu ab.

Haas, AŽV, Nr. 391; vgl. Gebauer, Nr. 521;

a) Kralice na Hané, okr. Prostějov (Proßnitz);
b) Kojetín (Kojetein), okr. Přerov (Prerau);
c) Přerov (Prerau);

1602 II/Prostějov 40

In Prostějov wird das Kol Simcha des Simcha b. Geršon Cohen Rapa (gest. 1635) gedruckt.

Wachstein, Inschriften Wien I, S. 158;

1602 V 29

Praha : s. II/Brod Uherský 27;

1603 IV 2 II/Prostějov 41

Linz : Auf dem Linzer Ostermarkt lassen folgende Juden aus Prostějov auf der Federwaage wiegen: Markus 80 mal, Matheus 4 mal, Isak 6 mal, Sigmund 46 mal, Samuel 29 mal, Meusius 69 mal, Abraham 37 mal, Mändl 23 mal, Joachim einmal, David einmal, Salomon 12 mal, Jakob Israel 3 mal, Elias 3 mal, Marx einmal, Joseph 4 mal.

Kurrein, in: JbGGJČ IV (1932), S. 483, n. StALinz;

1605 IV 22 II/Prostějov 42

Prostějov : Karel z Lichtenštejna, Hejtman des Markgrafentums Mähren, an die Stadt Banská Bystrica[a)] mit der Bitte, seinem Untertanem aus Prostějov, dem Juden Samuel, zu seinem Guthaben zu verhelfen, das er bei Hutmachern in Banská Bystrica habe.

Moudří a opatrní páni, přátelé milí. Zdraví a jiného všeho dobrého vám přeji. Jakou jest mně supplikací Samuel, syn

Jakuba Sklenáře, žida z města mého Prostějova, poddaný můj, v příčině dluhu, kterejmž jemu kloboučníci, sousedé vaši, povinni jsou, podal a za jaké mne dopomožení k dluhu svému žádá, tomu z též supplikací jeho, kterouž vám příležitě odsílám[b], porozuměti moci budete. Podle něhož k vám se přimlouvám a vás za to žádám, že dotčené kloboučníky, spolusousedy vaše, k tomu, aby tomuž Samuelovi židu takové dluhy jemu spravedlivě povinné bez dalších odkladův při této chůzi a práci jeho se všemi outratami a škodami dali a zaplatili, skutečně přidržíte. Což nepochybuji,vidouc věc spravedlivou bejti, že tak učiníte. Nepominu se vám v podobné příčině (ač by se co toho na gruntech mých přitrefilo) touž měrou odměniti. S tím milost Boží s námi bejti rač. Datum na Prostějově 22.Aprilis anno 1605.

Karel z Lichtenštejna a z Niklšpurku, na Valticích, Lednici, Plumlově, hradě Ousově a Černé Hoře, J.M.C. římského etc. tejná rada a hejtman markrabství Moravského.

Macůrek-Rejnuš, České země a Slovensko I, S. 312, Nr. 153, n. MABanská Bystrica; vgl. a. S. 99, Anm. 188;

a) Banská Bystrica (Neusohl);

b) In der Beilage die undatierte Supplikation des Juden Samuel, Sohn des Jakub Sklenář, aus der hervorgeht, daß ihm "kloboučníci v Banské Bystrice v království Uherském za vlnu nětco povinovati" sind.

1607 VI 17 II/Prostějov 43

Olomouc : František z Dietrichštejna an Karel z Lichtnštejna:

František z Dietrichštejna protestiert bei Karel z Lichtnštejna, der sich über Repressalien gegen einen seiner Untertanen aus Prostějov an der Maut in Kroměříž (Kremsier) beschwert, gegen die Beschlagnahme von Tuch an der Maut in Mohelnice.

Panu Karlovi z Lichtnštejna.

Psaní V.L. za Jiříkem Kratochvilí, měštěnínem Prostějovským, poddaným svým o projeté na mejtě a cle našem Kroměřížským[a] víno nám učiněné jsme přijali i jemu dále z přečtení porozuměli. Před V. L. toho tajiti nechceme, že před nedávným časem se to také na gruntech V. L. přitrefilo jednomu chudému člověku, poddanému našemu z Moh/e/lnice[b] několiko postavuov sukna vzato bylo za nímž jak od ouředníka Mírovskýho[c] i od nás za navrácení jemu zase téhož sukna přímluvčí psaní se činily než nic jsme toho tehdáž, aby chudýmu poddanýmu našemu takové sukno navráceno zase bylo, užiti nemohli, nýbrž tou odpovědí odbyti, že takové mejtho V. L. židuom pronajato. Z těch příčin nesvědčíce patent V. L. na skupování vín než zjevně na koně přátelsky žádáme při V. L. v těch mírách omluvna bejti. Nicméně tou věc ještě sobě na rozmysl vzíti chceme. Čehož jsme V.L. pro správu k odpovědi tajiti nechtěli. S tím etc.

Datum na Předhradí kostela našeho Olomúckého[d] 17.Junii anno 1607.

SAB-G83-68, n. SAK-Volná akta- 1607/II;

a) Kroměříž (Kremsier);
b) Mohelnice (Müglitz), okr. Šumperk (Mähr.-Schönberg);
c) Mírov (Mürau), okr. Šumperk (Mähr.-Schönberg);
d) Olomouc (Olmütz);

1607 IX 4 II/Prostějov 44

Prostějov : Kauf einer Gerechtigkeit durch die Stadträte von einem Samuel.

Na gruntě Samuele, syna Hauserova, fol. 5 D, skoupili páni starší od téhož Samuele spravedlnosti jmenovitě 140 zl., jde od 1607 při svatém Martině po 8 fl. /.../ 4. 7bris 1607. Dáno za ní 46 fl.

SAB-G10-243, fol. 119b;

1613 XI 15 II/Prostějov 45

Plumlov : Karel z Liechtenštejna an die von Prostějov wegen des jüdischen Weinschanks in dieser Stadt.

Karel, z Boží milosti kníže a vladař domu Liechtenštejnského z Niklspurku[a]. Opatrní věrní naši milí. Jakou supplikace obec židovská města našeho Prostějova strany dovolení jim, aby sobě k svýmu trunku vína, které oni sami strojí, bez překážky do příbytků svých přiváženi mohli, nám v poníženosti podali, tomu příležitě obšírněji porozumíte.
Uznávajíce pak to sami, byť jimi toho, aby sobě takový víno tam dováželi, dopouštěno nebylo, nepijíce oni žádného jinšího, nežli který sami sami sobě podle náboženství svého strojí, že vejsadníkům tím nic ani nepřibude ani ujde, také to proti vejsadníkův nadání nečelí, poněvadž ono tak daleko nevztahuje, aby obyvatelé města svýmu trunku, nevedauce tím žádného handle neb obchodu, sobě víno a jiný napoj i potřeby, jak se jim líbí, objednati neměli; též, poněvadž v margkrabství tomto

nikdež v městech biskupských a panských, kde židé jsou, jim se pro jejich trunk vína do příbytku jejich přiváženi nezbraňuje.

Odtud tím slušnější pohledávání jejích v tom bejti soudíme, a protož k tomu jim povolujíce, vám milostivě poroučíme, že dotčeným židům v tom, aby sobě víno, jakž nahoře doloženo, toliko pro svůj trunk podle náboženství svýho strojeny do příbytku svých vésti mohli, překážky žádné činiti nedopustíte. Však pokudžby se toho shledalom že by oni židé v tom neupřímně se chovali, vznesoucze to na nás, mají vejsadníci podle náležitosti ochránění bejti, toho sme před vámi tajiti nechtěli. Pán Bůh s vámi.

Datum na hradě našem Plumlově[b] 15. Novembris anno 1613.

Karel (m.p.)

Ouřadu města Prostějova.

SAB-G2-428/24 (Abschrift eines Prof.Fr.Koželuh aus einem "Pam. sn. fol. 176");

a) Mikulov (Nikolsburg), okr. Břeclav (Lundenburg);

b) Plumlov (Plumenau oder Plumau), okr. Prostějov (Proßnitz);

1614 II/Prostějov 46

Prostějov : Die Vorsteher der Chewra Kadischah von Prostějov schickem 60 Taler mährisch an Chaim Weil[a] nach Prag zur Unterstützung der Juden in Jerusalem.

Goldschmied, Proßnitz, in: Gold, Mähren, S. 492;

a) eigentlich Chaim b. Abraham Wahl, gest.1631 Adar 4, Prag; vgl. Lieben, Gal-Ed, Nr. 319;

17. Jhdt. II/Prostějov 47

Urbar (Plumlov)[a] :

/.../ Dávají ouroku o sv. Jiří: /.../ od židů prostějovských v témž čase platu peněžitého 125 zl.[b]

SAB-G371-Plumlov 17.století, S. 1; Liechtenstein-A. Wien;

a) Plumlov (Plumenau oder Plumau), okr. Prostějov (Pro3nitz);
b) ebenso an sv. Václav;

1618 II/Prostějov 48

Urbar (Plumlov)[a]:

Město Prostějov : V okršku zdi městské jest úsedlých 173. /.../ Gruntů židovských 50. Dávají platu o sv. Jiří /.../ Auroku od židů 125 zl.

SAB-G371-Plumlov 1618, S. 1; (Novotný gibt als Quelle die Abschrift eines Vojtěch Janoník aus dem Wiener Liechtenstein-Archiv an. Jirásek bezieht sich auf MAProstějov-G96, fol. 2a/b. Nach Novotný, Poddanský půda, S. 230, soll das Urbar im Liechtenstein-Archiv in Vaduz liegen. Vgl. dagegen Jirásek, Urbaře, in: ČMM LXXIX (1960), S. 125, Anm. 46.);

a) Plumlov (Plumau oder Plumenau), okr.Prostějov (Pro3nitz);

1689 VI 23 II/Prostějov 49

Specification derjenigen Juden, die von anno 1618 in dem Margkraffthumb Mähren in Unterhänigkeith wohnhafftig gewesen und noch dato sein, wie folgendt:[a] Isack Herschl Abele

+ Abraham Herschle Abele

+ Moyses Abrahamb mit sein Sohn Veitl Moyses

+ Marcus Jacob Watschkarz

Abrahamb Solomon

Solomon Abrahamb

+ Lazarus Joachym

+ Herschl Backus

+ Jacob Lebel

Aron Jacob

+ Marku3 Jacob Hu3erl

+ Moyses Simon Gerstl

+ Lebel Jacob

Isack Lebel

Wolff Abrahamb

Joseph Backus

+ Moritz Jacob

Diese alle obbeschriebenen Juden befinden sich von Anno ut supra alhier /.../

SAB-G1-885, fol. 1a/b;

a) nur für Prostějov !

Rousínov (Neu-Raussnitz), okr. Vyškov (Wischau)

1548 II/Rousínov 1

Urbar (Špilberk)

SAB-G371-Brno/Špilberk, S. 2-4; MAB-rkp. 7094;

1554 VIII 3 II/Rousínov 2

Wien: Ferdinand I. bewilligt dem Juden Geršťl aus Mikulov (Nikolsburg), sich in Rousínov anzusiedeln, mit Vieh und Kramwaren zu handeln, aber keine Wucherzinsen zu nehmen.

Duplat židu Geršťlovi, aby na panství špilnberském se osaditi mohl.

My Ferdinand etc. oznamujem tímto listem všem, jakož jest na milostivou žádost naši urozený Kryštof z Lichtenšteina a z Niklšpurku[a)], věrný náš milý, Geštle žida, poddaného svého z Niklšpurku s statkem, ženou a dětmi jeho svobodna propustil, že my témuž židovi z milostivé povolení naše dávati ráčíme, aby se on pod námi v městečku našem Rousínově k zámku Špilnberskému náležícím osaditi a živnosti své hleděti mohl; však žádných lichev nižádným vymyšleným spuosobem z ničehož neberouc, nebrž /!/ obchod svůj dobytkem a jiným kupectvím náležitým, aby vedl. Protož přikazujem hejtmanu markrabství Moravského i všem obyvateluom a poddaným našim ze všech stavuov téhož markrabství našeho Moravského a zvláště hejtmanu našemu na Špilnberce, nynějším i budoucím věrným milým, abyste nadepsanému židu Geršťlovi v obchodu, živnosti jeho překážek žádných nečinili ani

komu jinému činiti dopouštěli a jeho neutiskali, tak aby beze všech a všelijakých lichev obchodu svého, jakž dotčeno, dobytkem i jiným kupectvím slušným a náležitým v markrabství našem Moravském hleděti a tím vuokol jíti mohl pod uvarováním nemilosti naši královské, a plat povinny, jako jiní židé naši v Rousinově, aby na časy určité spravoval a dával. Pakliby táž žid Geršťl buď tajně neb zjevně lichvil, pod jakýmžkoli spuosobem, aby nám všecken statek svuoj bez milosti propadl.

Dán v Vidni v patek po svatém Petru v vuokovách léta Božího pětistého padesátého čtvrtého.

BD-dt. Nr. 1284 (č.Nr 1285), v.AMV - místodoz.-Kop. 50, fol. 78a; Steif, Neu-Raussnitz in: Gold, Mähren, S. 406;
a) Mikulov (Nikolsburg), okr. Břeclav (Lundenburg);

1580 II 12 II/Rousínov 3

Jindřich Březnický zitiert Hanuš Gedeon Kotvrdovský um 50 Schock gr., weil er in Rousínov den Lebl žid grundlos geschlagen hat.

Týž Jindřich Březnický[a] ut s/upra/ pohoním téhož Hanuše Gedeona Kotvrdovskýho[b] ut s/upra/ z dědin z 50 š. gr. če/ský/ch, za 1 š. 60 gr. a za 1 gr. 7 d. alb. počítajíc, a t/u/ j/emu/ v/inu/ d/ávám/, že léta 1580 v pátek po Třech králích[c] v městečku Rousínově v domě u Ondřeje Písaře před purmistrem a staršími Léble žida, poddaného mého z městečka Rousínova, beze všech příčiny jemu dání, zbil, a toho mi na místě téhož Léble žida, poddaného mého, nap/ra/viti nechce. Zná-li se etc.[d]

SAB-A 3 (půh. Brno) - 29, fol. 22b (alt. 13);
a) z Náchoda a na Tulešicích;
b) z Volešničky a na Holubicích;
c) I 8;
d) in margine: Odložen ut s/u/p/ra/. Propustil;

1584 II/Rousínov 4

Vergleich zwischen Hynek Brtnický z Valdštejna und der Gemeinde Rousínov: Die Christen in Rousínov dürfen von sich aus nicht in innerjüdische Auseinandersetzungen eingreifen.

/.../ Co se hadranků, nevolí a vejstupků dotýče, kterých by se židé sami mezi sebou jakýmkoli způsobem dopustili, aby Rousínovští toho nerovnali a nerozsuzovali bez jisté vůle a vědomí jeho ani aby židům samým toho nedopouštěli mezi sebou ukrývati neb urovnati,nýbrž přišlo-li by co toho před ně anebo doptali-li by se čeho takového,měli strany vyslyšeti a jemu dále to k uvážení a rozsouzení to prodávati.

Ličman, VM Slavkov, S. 334;

1587 V 15 II/Rousínov 5

Gedeon Gedeon z Volešničky zitiert Jan Sadovský z Sloupena um 300 fl., da er für dessen verstorbenen Onkel bei Juden in Rousínov Geld aufgenommen habe, das dieser als Erbe nicht zurückzahlen will.

Gedeon Gedeon z Volešničky a na Holubicích pohoním Jana Sadovského z Sloupena a na Sokolnicích z dědin ku prvnímu panskému zemskému soudu, kterýž v městě Brně držán bude, se tří set zlatých dobrých stříbrných,za 1 zl.30gr.

a za 1 gr. 7 d. alb. počítajíc, a t/u/ j/eumu v/inu/ d/ávám/, že sem na žádost neboštíka Adama Sadovskýho z Sloupna a na Sokolnicích, strejce jeho, léta 86 v pátek po Proměnění Pána Krysta[a] tu sumu ut s/upr/a mezi židy, zejména u Lipmana a Jozefa židuov, v městečku Rousínově pod lichvu židovskou vypuojčil a jemu i témuž Adamovi Sadovskému na hotových penězích odvedl, na kteroužto summu svrchu psanou sem já nadepsanejm židóm se zapsal, takovou summu s lichvem /!/, i což na to přijde, zase navrátiti a zaplatiti; a on Jan Sadovskej, uvážíce se v statek sokolnickej[b] se vším jeho příslušenstvím, mně takových tří set zlatých dáti a naložiti nechce. Zná-li se /.../[c]

SAB-A 3 (půh. Brno-30), fol. 200a/b (alt 149);
a) VIII 8;
b) Sokolnice; okr.Brno-venkov (Brünn-Land);
c) in margine: srovnáno;

1591 II/Rousínov 6

In Rousínov wird eine Synagoge erbaut.

Steif, Neu-Raussnitz, in: Gold, Mähren, S. 406;
Hosák, Přehled, S. 69; Ličman, VM Slavkov, S. 333;

1593 II/Rousínov 7

Die Juden in Rousínov dürfen ihre Gemeindebeamten selbst wählen.

Léta Páně 93 židé rousínovští uvolili se každého roku při sv. Jiří za to, že jim bylo dovoleno, aby sobě mohli každý rok mezi sebou rychtáře a 2 osoby do ouřadu z obce

své židovské bez vůle Jeho Mil/osti/ pána voliti, 2 lb. hřebíčku o sv. Václavě odvozovati[a].

SAB-G371-Slavkov 1617, S. 54; SAB-F11 - (alt) G-4; vgl. a. Ličman, VM Slavkov, S. 332, 334; Steif, Neu-Rauȝnitz, in: Gold, Mähren, S. 406;
a) Wird 1641 III 25 abgelöst durch jährlich 6 fl. Auȝerdem werdem die Juden gegen 50 fl. jährlich zu St. Georg und St. Wenzel von den Mauten befreit.

1597 XII 16 II/Rousínov 8

Urbar (Slavkov)

SAB-G371-Slavkov 1597, S. 17-21; SAB-Jarom.A. (F 11) - sign. U-3; vgl. a. Steif, Neu-Rauȝnitz, in: Gold, Mähren, 3. 406;

1598 II/Rousínov 9

Auf häufiges Ansuchen der Bürger von Rousínov bestätigt Oldřich z Kounic alle Urkunden, Majestätsbriefe, Privilegien und Rechte. Zum besseren Aufschwung von Rousínov befreit er Christen und Juden von jeglichen Robot. Dafür geben diese zusätzlich zu den früheren Leistungen jährlich 60 fl. (à 70 kr.) in zwei gleichen Raten zu St. Georg und St. Wenzel.

Ličman, VMSlavkov, S. 318;

1600 II/Rousínov 10

Dafür, daȝ sie uneingeschränkt Fleisch verkaufen dürfen, geben die Juden von Rousínov jährlich zu St. Georg 1 Pfund einheimischen Saffrans auf das Schloȝ in Slavkov[a].

Ličman, VM Slavkov, S. 332;
a) Wird 1641 III 25 durch jährlich 34 fl. abgelöst;

1606/1658 II/Rousínov 11

Urbar (Slavkov)

SAB-G371-Slavkov 1606/1658, S. 16-19;
SAB-Jarom.A. (F11) - XXII c - V. 37;

1609 II/Rousínov 12

Gegen jährlich 80 fl. befreit die Herrschaft die Juden von Rousínov von dem Zwang, Bier aus ihrer Brauerei in Slavkov zu beziehen.

Ličman, VM-Slavkov, S. 332;

1617 II/Rousínov 13

Urbar (Slavkov)

SAB-G371-Slavkov 1617, S. 50-54; SAB-Jarom.A. (F 11)-sign. G-4; vgl. a. Ličman, VMSlavkov, S. 319, 331 f.;

Slavkov (Austerlitz), okr. Vyškov (Wischau):

1563 II/Slavkov 1

Judenrichter in Slavkov ist Laml žid

Ličman, VMSlavkov, S. 180;

1564 X 2 II/Slavkov 2

Eisenstadt: Steuerveranlagung: "Fremde und straiffendt Juden, so ich auch bey den andern in der Eyssenstadt in Irer Schuel und Lerrhaus gefunden und beschrieben hab, aber khein Steuer auf sy geschlagen."

Jacob Jud, Schulmeister, geboren in Uherský Brod[a], momentan in Slavkov wohnhaft
"Zeigt an, er hab weder Weib noch Khindt sei ein Schulmeister".

Unter den Angesessenen: "Aron Jud von Austerlitz, d/er/ Lerer, wonnt bey seiner Schwieger, der Lassarussin, ist Ausstandt sambt seinem Weib 62 und 63 6 fl."

Moses, Eisenstadt, S. 71, n. Hofkammer-A.Wien, fasc. Österreich, W 29/2, fol. 48-51;
a) Uherský Brod (Ung.Brod), okr. Uh.Hradiště (Ung.-Hradisch);

1565 II/Slavkov 3

Das Haus des verstorbenen jüdischen Arztes Jakob in Slavkov wird um 300 fl. verkauft.

Ličman, VMSlavkov, S. 177, n. II. kn. grunt. Slavkov, fol. 47, 170;

1567 II/Slavkov 4

Oldřich z Kounic und sein Bruder Kryštof setzen fest,

"aby na budoucí časy žádný žid /.../ žádného křesťana nemohl a svobody neměl skoupiti buď tajně aneb jakýmžkoli jejich židovským obmyslem, tak aby více žádný dům žádnému židu v městě a při městě S/lavkově/ od křesťana prodáván nebyl, ale na těch, kteréž již mají, ať přestanou dotud, dokud se jim toho od nás nebo budoucích pánů S/lavkova/ přiti bude".[a)]

Ličman, VMSlavkov, s. 176;
a) Trotzdem kaufen und verkaufen die Juden weiterhin in der Stadt Häuser. Vgl. Kn. grunt. Slavkova, fol. 30, 41, 69, 100, 155, 222 u. a.; II, fol. 245; III. fol. 244, 302, 369, 390, 526 u. a.;

1567-1574 II/Slavkov 5

Schulverwalter in Slavkov ist Jakub.[a)]

Ličman, VMSlavkov, S. 179;
a) vgl. II/Slavkov 2;

1572 II/Slavkov 6

Jan st. z Žerotína ersucht Vilém Prusinovský, Bischof von Olomouc, er solle ihm Pruneth židovka aus Kroměříž nach Slavkov entlassen. Der Bischof verweigert ihr jedoch den Entlassungsbrief, "protože veliká závady na sobě měla".

Peřinka, Kroměříž I, S. 298, n. SAK-Ol.Kop-12 (1572), fol. 92a;

1573 ff. II/Slavkov 7

Kantor in Slavkov ist Abraham žid.

Ličman, VMSlavkov, S.178;

1574 III 12

Wien: s. I/72;

1574 V 7

Wien: s. I/73 und 74;

1574 V 27

Wien: s. I/75;

1574 VI 16

Wien: s. I/76;

1574 VIII 10

Brno: s. I/77;

1574 X 14

Trstěnice: s. I/78;

1574 XII 31

Bučovice: s. I/79;

1575 V 31

Myslibořice: s. I/80;

1575 VII 25

Uherský Ostroh: s. I/81;

1576 IX 27

Brno: s. I/83;

1577 VII 17
Olomouc: s. II/Lipník 12;

1578 II/Slavkov 8

Schulverwalter in Slavkov ist Šalomoun žid.

Ličman, VM Slavkov, S. 179;

1580 II/Slavkov 9

Rabbiner in Slavkov ist Jakub žid.

Ličman, VM Slavkov, S. 178;

1581-1604 II/Slavkov 10

Rabbiner in Slavkov ist Feitl žid.

Ličman, VM Slavkov, S. 178;

1581 VI 13
Olomouc: s. I/84;

1581 VII 17
Praha: s. I/85;

1587 II 19 II/Slavkov 11

Praha: Rudolf II. an den Hejtman in Mähren in der Angelegenheit der Schulden des Rudolf purkrabí z Donína bei verschiedenen Juden.

Hejtmanu Markrabství moravského. Rudolf etc. Uro/zený/ v/ěrný/ n/áš/ m/ilý/, jaký se dluh Josef žid z Slavkova, Marek žid lékař z Prahy [a] i na místě Arona žida

z Niklšpurku[b] a Cipra židovka z Jemnice[c] za klenoty povinovati při urozeném Rudolfovi purkrabí z Donína, v/ěrném/ n/ašem/ m/ilém/, jakž šultprýf pod pečetí jeho vlastní rukou podepsaný ukazuje, jmíti praví a nás o tom za milostivé opatření s poníženostì prosí, tomu z příležící suplikací vyrozumíš, i poněvadž j/es/t se dotčený Rudolf z Donína z Královst/ví/ če/ském/o do Markrabst/ví/ moravského bytem obrátil, poroučímeť, aby z ouřadu hejtmanského to při něm nařídil, aby týmž židó/m/ takový dluh zaplatil a je, aby nás dále o to nezaneprazdňovali, spokojil. Na tom etc.

Dán na H/radě/ n/ašem/ p/ražském/ v čtvrtek po neděli Invocavit léta 87. 19. febr/uarii/.[d]

AMV-Morava-3013, fol. 4a;
a) Praha (Prag);
b) Mikulov (Nikolsburg), okr. Břeclav (Lundenburg);
c) Jemnice (Jamnitz), okr. Třebíč (Trebitsch);
d) in margine: Josef žid z Slavkova;

1587 VIII 21 II/Slavkov 12

Praha: Rudolf II. an den Hejtman in Mähren in der Schuldangelegenheit des Rudolf purkrabí z Donína.

Hejtmanu Markrabství moravského. Rudolf druhý /.../

Urozený, věrný náš milý, což jest nám od urozeného Rudolfa purkrabě z Donína na Přestavlcích proti suplikování Marka lékaře, Cipry, Jozefa z města Slavkova a Arona z města Niklšpurku[a], židův a židovky, kteříž sobě do něho, že jim pěti set kop grošův českých dluhu podlé zapsání svého zapla-

titi zanedbává, ztěžují, skrze suplikací za správu učiněno, to jsme týmž židům a židovce v známost uvesti a ukázati poručili, kteříž[b] co nám zase proti tomu nedávajíce, též jeho správě místa replikují a za další spravedlivé opatření poníženě prosí, to tobě příležitě v tomto listu našem císařském odsílati a milostivě poroučeti ráčíme, aby z ouřadu hejtmansk/éh/o věcí spravedli/vý/ch (jakž pochybovati neráčíme) ro/z/súdil. Tak abychom tou věcí dále nabíhání a zaneprazdňování býti neráčili. Na tom jistú a milostivú vuoli naši císařskou naplníš.

Dán na Hradě našem pražském v pátek po slavnosti Nanebevzetí blahoslavené Panny Marie léta etc. osmdesátého sedmého a království našich Římského dvanáctého, Uherského 15/h/o a Českého též 15/h/o[c].

AMV-Morava-3013, fol. 2a/b; vgl. a fol. 3a/b (Konzept dazu);
a) Mikulov (Nikolsburg), okr. Břeclav (Lundenburg);
b) in Original: kderzijz;
c) in margine: Idem ist Recht;

1588 X 21 II/Slavkov 13

Praha: Die böhmische Kammer verwendet sich bei Frydrych Březnický z Náchoda, Hejtman des Znaimer Kreises, dafür, daß einem Rabbi Chajim ("rabí Chajim žid zdejší") erlaubt werde, in Slavkov eine Schule zu gründen und Oberrabbiner des Markgrafentums Mähren zu werden.

AMV-Morava-3336, fol. 1a;

1589 IV 10 II/Slavkov 14

Praha: /wie 1588 X 21, Praha/ a)

AMV-Morava-3336, fol. 2a/b;
a) Der Supplikant wird als rabí Chaym žid pražský bezeichnet;

1590 II/Slavkov 15

Rabbiner in Slavkov ist Žalman Lev.

Ličman VM Slavkov, S. 178;

1592 IX 29 II/Slavkov 16

Slavkov: Die Juden in Slavkov werden von den Roboten zu Fuss befreit:

Léta Páně 1592 při sv. Václavě židé slavkovští uvolili se pánu svrchu dotyčené/mu/ pěší roboty každého roku na sv. Václavě po 50 zlatých na věčné časy dávati.

SAB-G371-Slavkov 1617, S. 36;

1593 II/Slavkov 17

Die Juden in Slavkov erhalten die Erlaubnis, ihre Gemeindebeamten selbst zu wählen.

Léta Páně 1593 židé slavkovští uvolili se každého roku při vánocích za milost, aby si mohli každý rok mezi sebou rychtáře a 4 osoby do ouřadu z obce bez vůle pána voliti, však mají pánu nejprve ty osoby poznamenané ukázati, za to každého roku při sv. Jiří 2 lb. pepře a 2 lb. hřebíčku pánu na věčné časy dávati. a)

Joachim[2].

SAB-G371-Slavkov 1617, S. 36; vgl. a. Ličman, VMSlavkov, S. 180;
a) Im gleichen Jahr haben Brüder Weingärten "v Judengruntech" (Ličman, VMSlavkov, S. 130);

1594 IV 13 II/Slavkov 18

Linz: Auf dem Linzer Ostermarkt lassen folgende Juden aus Slavkov auf der Federwaage wiegen:
Löbl 13 mal, Abraham 36 mal, Jochim 5 mal, Markus einmal.

Kurrein, in: JbGGJČ IV (1932), S. 482, n. StA Linz;

1595 II 25 II/Slavkov 19

Praha: Rudolf II. an den Hejtman in Mähren wegen der Beschwerde eines Juden über Rudolf purkrabí z Donína.

Hejtmanu Markrabství moravského. Rudolf etc. Urozený, věrný náš milý, ponížené/h/o vznešení a stížnosti Abrahama Sacerdoti /!/, žida z Police[a], kterýž[b] se do urozeného Rudolfa purkrabí z Donína z strany vzniklého dluhu /.../[c] jmíti pokládá, a za jaké nás v tom milostivé a spravedlivé opatření poddaně prosí, z příležící supplikací jeho šířeji vyrozumíš, i pokudž by tak bylo, jakž spravuje, že by dluh spravedlivý byl, tobě milostivě poroučeti ráčíme, aby témuž supplikantu k takovému dluhu na týmž Rudolfovi purkrabovi z Donína dopomohl. Tak aby z dalšího nás zaneprázdnění sjíti mohlo. Na tom milostivú vuoli etc. Dán /na/ Hradě našem pražském sobotu po neděli postní Reminiscere Léta 95. 25. februarii.[d]

AMV-Morava-3013, fol. 5a/b;
a) undeutlich: Poncze ?
b) im Original: kderiz;
c) unleserliche Korrektur;
d) in margine: Abraham Sacerdos žid;

1595 III 16 II/Slavkov 20

Praha: Rudolf II. an den obersten Schreiber in Mähren in der Angelegenheit des Rudolf purkrabí z Donína.

Nejvyššímu písaři Mar/krabství/ mor/avského/. Rudolf etc. /.../

Z přiležící od Abrahama Sacerdot žida nám podané supplikací, za jaké nás milostivé opatření z strany nejaké jemu na urozený/m/ Rudolfovi /.../ Dán na Hradě našem pražském ve čtvrtek po neděli postní Letare léta 95. 16. martii.[a),b)]

AMV-Morava-3013, fol. 6a;
a) ähnlich II/Slavkov 19;
b) in margine: Abraham Sacerdot /!/ žid;

1595 X 7 II/Slavkov 21

Židlochovice: Bedřich z Žerotína an Rudolf II. in der Angelegenheit des Rudolf purkrabí z Donína.

Nejjasnější a nejnepřemoženější římský císaři, uherský a český králi a pane můj nejmilostivější, jakož se mne Vaše císařská Milost na prozbu a stížnost Sacerdota žida strany pana Rudolfa purkrabího z Donína milostivé psaní učiniti ráčili, vedlé milostivé vuole Vaší císařské Milosti hned sem témuž pánu z Donína, chtíce s ním o spokojení

toho žida jednati tak, abyste Vaše císařská Milost tím více zaměstnaní býti neráčili, aby se ke mne najíti dal,psal, ale jeho mé psaní jako i prvé v zemi nestalo, nýbrž ta zpráva mne došla, že do Království českého, kdež více totiž v městech pražských /u/ přátel svých, jakož i mne samému vědomé, nežli zde se zdržuje, odjel. Neb, nejmilostivější císaři, týž pán z Donína v tomto margkrabství žádného svého statku nemá, a ačkoliv manželku a ona statek svůj pozemský zde má, však jemu ničehož nezavázala ani na spolek nepřijala, pročež jemu tu také nic nepřenáleží. Aby pak zde v zemi byl a přede mne se najíti dal, tehdy já jeho vedlé ouřadu svého k spokojení toho žida mimo dobrovolnou vuoli, pokudž by z toho, v čemž se jemu vinu dává, pořádně obviněn nebyl a nález od soudu na to nevyšel, přivésti nemohu, nýbrž při pořádku práva, jako každého, kdož se k tomu jakožto k spravedlnosti volá, zanechati musím, a tak nevím, proč on Sacerdot žid v příčině této tak mnohá zaměstknání Vaší císařské Milost/i/ činí, vědouce dobře, že já jemu v příčině té (což sem mu oznámil) podlé ouřadu svého k ničemémuž dopomoci nemohu. Vaší císařské Milosti ve Vší poníženosti prosím, že se témuž židu v tom spokojiti, a jestli je mu pan z Donína často psaný což spravedlivě dlužen, aby k němu o to pořádkem práva hleděl a takového daremného zaměstnání Vaší císařské Milosti nečinil, milostivě poručiti ráčíte. S tím se Vaší císařské Milosti od Pána Boha na všem dobře a šťastně jmíti vinšuji.

Dán na Židlochovicích 7. octobris 1595 /.../

F. z Žerotína.[b)]

AMV-Morava-3013, fol. 7a/b, 10a/b;

a) Židlochovice (Groß-Seelowitz), okr.Brno-venkov (Brünn-Land);
b) fol. 10b Adresse

1595 XI 15 II/Slavkov 22

Rudolf purkrabí z Donína an Rudolf II. wegen der Beschwerden des Sacerdos žid.

Nejjasnější a velikomocnej římskej císaři, uherskej a českej králi, pane, pane můj nejmilostivější, jakou opět stížnost skrze suplikací svou nějakej žid Abraham Selardott /!/ Vaší Císařské Milosti na osobu mou, jako bych já jemu nějakém dluhem povinen račte bejti měl, jest podal, žádajíc V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/, abyšte při mně to nařídili a mně poručiti ráčili, abych jeho spokojil, jak i táž suplikací to v sobě šířeji obsahuje a zavírá, i v pravdě jináče jsem se nenadál, neš že ten jistej žid, kterejž V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ zbytečně a bezpotřebně zaměstknání činí, odpovědí mou, kterou[b] sem předešle na jeho zbytečné a nedůvodné suplikování s strany toho dluhu, kterejž[b] on praví, že bych jemu dlužen bejti měl, se spraví a V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ víceji zaměstknání činiti nebude, ale porozumívám, že se u toho žida jeho nenáleží předsevzetí uskrovňovati nechce, protož ještě tuto poníženou správu Vaší C/ísařské/ M/ilosti/ ze vší poníženosti činím, že témuž židu ničímš povinnovat nejsem aniž jemu co dlužen jsem, a poněvadž ten jistej žid V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ bezpotřebné zaměstknání činí, V/aši/ C/ísařskou/ M/ilost/ ze vší ponížeností

prosím, že jemu takového všetečnieho předsevzetí, kterýmž[b] ten žid V/aši/ C/ísařskou/ M/ilost/ zanášeti smí, trpěti neráčíte, nýbrž ku příkladu jinejm, aby se toho bespotřebně nedopouštěli, strestán byl a tuto mou pravdivou správu i omluvu milostivě ode mne, jakožto král a pán můj, přijati ráčíte. Na to vejš, poněvadž jsem pod řádem a právem, nechce-li na této správě mé přestati, chce-li ke mně pořad práva zachovati, bude míti toho vůli, když se to stane, bude míti také na to odpověď, kterou[b] se bude moci ten žid spraviti, začeš V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/ ze vší ponížeností žádám, že mne milostivě při témž pořadu práva, /k/ kterémuž[b] se hlásím, zůstaviti ráčíte, v čemš se V/aší/ C/ísařské/ M/ilosti/, jakožto císaři a králi svému nejmilostivějšímu, v milostivé a spravedlivé opatření poručena činím.

Vaší Císařské Milosti věrnej poddanej Rudolf purkrabě z Donína.

AMV-Morava-3013, fol. 8a, 9b;

a) in tergo: Správa Rudolfa purkrabí z Donína na suplikací Abrahama de Sacerdotis žida 15. nov/e/mbr/is/ 1595 /h/o. /.../
Zusatz von anderer Hand: Abrahamovi de Sacerdoti, židu pražskému, tuto správu ukázati;

b) im Original: kderau, kdereyz, kderymz u.ä.;

1596 V 21 II/Slavkov 23

Praha: Rudolf II. an den Hejtman in Mähren in der Angelegenheit des Rudolf purkrabí z Donína.

Hejtmanu Mar/krabství/ mor/avského/. Rudolf etc. Urozený věrný náš milý, tejna tebe činiti neráčíme, že téměř ustavičně od Abrahama Sacerdota, žida zdejšího, za milostivé opatření, aby k dluhu svému spravedlivému od urozeného Rudolfa z Donína etc. aspoň jednou v tak prodlouženým čase přijíti a spokojen býti mohl, ve vší poníženosti pokorně prošení bejti ráčíme, jakž tomu obšírněji z příležící suplikací vyrozumíš. I poněvadž, podlé správy jeho, takovýmu dluhu (na kterýž[c]) se již 400 kop míš. zaplatil/o/), na čež pořádný šuldtpryf má, týž Rudolf z Donína neodpovídá, tolko ledajakýchs vejmluv a pruotahuov užívajíc, protožť milostivě poroučeti ráčíme, aby z povinnosti ouřadu židu k jmenovanému dluhu skutečně a bedlivě pomohl a jeho sobě k náležitému opatření /.../ Dán na Hradě našem pražském v outerý po neděli Cantate[a] léta 96.

P. hejtmanu Margk/rabství/ moravského. 21. mali.

AMV-Morava-3013, fol. 11a;
a) gestrichen: v pondělí /.../ Jubilate;
b) in margine: Abraham Sacerdot žid;
c) im Original: kderyz;

1597 II/Slavkov 24

Schulvervalter in Slavkov ist Hiršl žid.

Ličman, VM Slavkov, S. 179;

1597 XII 16 II/Slavkov 25

Slavkov : Urbar

SAB-G 371-Slavkov 1597; SAB-Jarom.A. sign. U-3;
vgl. a. Ličman, VM Slavkov, S. 176 f.;

1598 II/Slavkov 26

Judenrichter in Slavkov ist Eliáš Šnerů.

Ličman, VM Slavkov, S. 180;

1600-1605 II/Slavkov 27

In Slavkov wirkt als Rabbiner Izák žid.

Ličman, VM Slavkov, S. 178;

1600 IX 7

Praha: s. I/92

1603 IV 2 II/Slavkov 28

Linz: Auf dem Linzer Ostermarkt lassen folgende Juden aus Slavkov auf der Federwaage wiegen:
Elias 7 mal und Jakob einmal.

Kurrein, in: JbGGJČ IV (1932), S. 483, n. StA Linz;

1604 XII 10 II/Slavkov 29

Oldřich z Kounic zitiert Jan Kryštof Jager z Pojsbrunu um 100 fl., da dessen Untertan, Jakub Šnejder Travní, den Juden Lebl aus Slavkov, der Fische kaufen wollte, grundlos am Fischteich festgenommen und nach Uhřice ins Gefängnis gebracht habe.

Voldřich z Kounic a na Slavkově pohoním Jana Kryštofa Jagra z Puysprunu a na Uheřicích ku prvnímu panskému

zemskému soudu, kterýž v městě Brně držán bude, z dědin z 100 zl., za 1 zl. 30 gr. a za 1 gr. 7 d. alb. počítajíc, a t/u/ j/emu/ v/inu/ d/ávám/, že jest Lébl žid z města Slavkova, poddanej můj, ten čtvrtek po Všech svatých léta 1604[a] bez všelijaké slušné a hodné příčiny od Jakuba Šnejdera Travního z dědiny Uheřic[b], poddaného téhož pana Kryštofa Jagra ut s/upr/a, na rybníce třetím, pod Uheřicemi ležícím, kterýž slove Vrbskej, když jest sobě ryb kupovati šel, jak, a do vězení na tvrzi Uheřicích od téhož Jakuba Šnejdera Travní/h/o ut s/upr/a dán, z kteréhožto vězení týž Lébl žid ut s/upr/a, poddanej můj, chtíce vyproštěn býti, pokuty témuž Jakubovi Šnejderovi ut s/upr/a 11 gr. alb. dáti musil, a toho mně Jan Kryštof Jagr ut s/upr/a na místě Léble žida, poddané/h/o mého ut s/upr/a, od téhož poddaného svého ut s/upr/a k nápravě přivésti nechce. Zná-li se /.../[c]

SAB-A 3 (půh. Brno)-33, fol. 279 a/b (alt 227);

a) 1604 IX 4;
b) Uhřice, heute Teil von Milonice-Uhřice, okr. Vyškov (Wischau);
c) in margine: Umřel Jagar /!/, vgl. a. II/Dambořice 1;

1606 II/Slavkov 3

Urbar 1606-1658

SAB-G 371-Slavkov 1606-1658, S. 5-10; SAB-Jarom.A /Slavkov/-XXII c-V. 37;

1611 V 19 II/Slavkov 31

Slavkov: Die Juden in Slavkov müssen zu bestimmten Zeiten des Jahres Vögel fangen und vertreiben.

Artykul o vrabce. Léta Páně 1611 dne 19. maii znamená se pamět, že židé slavkovští všichni ze spolka (však bohatší chudého snášejíc) vrabců starých každého roku v jedné sumě 20 š. lapati a hlavy z týchž vrabců v jistej čas, to jest dvě neděle před a dvě po svatým Jiří, počnouc léta 1612, ouředníku anebo tomu, kohož by Jeho Mil/ost/ pán nařídíti ráčil, a to tak dlouhej čas, pokudž by se týchž vrabců umenšení a škod od nich dělání neuznalo, však na ten jistý způsob, aby někdež jinde kromě tu při městě Slavkově od týchž židů lapání a přinášení nebyli, a to pod upadnutí dvojnásobný pokuty, na kohož by se to proneslo, odvozovati a nyní i na časy budoucí, když by toho potřeba nastávala, to vykonávati povinni jsou a budou. Však žádný stálý plat, ale aby v počet jistej s summou svrchu dotčenou sumirovati má, místo toho potahováni nemají.

Pakli by se umenšení počtu těch vrabců se patrně seznalo, mají tíž židé z toho propuštěni býti dotud, dokudž by se zase nerozmohli a nerozplemeněli. Od léta 1618 se začalo, do 10 let nejsou povinni vrabce lapati, uvolili se každý rok za to zemského šafránu 1/2 lb. nejlepšího při sv. Jiří dávati.

SAB-G 371-Slavkov 1617, S. 34;

1613 IX 28 II/Slavkov 32

Slavkov: Rentenrechnung halbjährlich der Herrschaft Slavkov zum Termin sv.Václav 1613 : Ausgaben

/.../ Vydání: /.../

řezníkům za maso ..... 143 zl.28 gr. 1 d

židům za maso ..... 43 zl.21 gr. 1 d

/.../

SAB-F11 (kounic registr.Slavkov) -la; Válka, Hospodářská politika, S. 96

1615 V 15 II/Slavkov 33

Oldřich z Kounic zitiert Petr Katharýn z Katharu um 190 fl., die dieser dem Markus žid Řezník schuldet.

Voldřich z Kounic na Slavkově, Brodě Uherském, hradě Ždánicích a Lomnici, Jeho Milosti císařské rada a jakož tak i Jeho Milosti arcikníže te Maximiliána Rakouského komorník, pohoním Petra Katharýna z Katharu a na Maršovicích z dědin i odtud, kdež co má, ješto ku právu brněnskému přísluší, ku prvnímu zemskému panskému soudu, kterejž v městě Brně držán bude, z summy 190 zl., za 1 zl. 30 gr. a za 1 gr. 7 d. peněz bílejch počítajíc, a tu jemu vinu dávám, že Markusovi židu řezníku, poddadnému v městě Slavkově, dluhu povinného 190 zl. podlé znění šuldprýfu pod sekrýtem vlastním a podpisem ruky téhož Petra Katharýna ut s/upra/ platiti nechce. Zná-li se /.../ a)

SAB-A3 (půh.Brno) -35, fol. 478 a/b (alt 455) ;

a) in margine: Umřeli oba dva.

1617 XII 15

s.II/Koryčany 3 und 4 ;

1617 II/Slavkov 34

In Slavkov errichtet die Herrschaft für die jüdischen Fleischhacker eine Fleischhalle.

Léta Páně 1617 pan Voldřich z Kounic na svůj vlastní náklad na místě domu neb/ožtíka/ Paule Pezle pekaře v židovskej ulici vystavěl jedno stavení pod masnými krámy, na kterémž jsou pokoje nahoře 3 a dole klenutých sklepů 8, ty se projednávají židům, jakž kdy trefiti může.

SAB-G371- Slavkov 1617, S.35 ;

1617 II/Slavkov 35

Urbar

SAB-G371-Slavkov 1617; SAB-F 11 - (alt) † G 4 ;

1618 XI 22 II/Slavkov 36

Slavkov: Bürgermeister und Rat der Stadt Slavkov ersuchen die von Brno, sie sollen baldmöglichst eine Rechtsbelehrung zum Streit des Daniel Sokol Prostějovský aus Zábřeh [a] mit Jiřík Kostelecký, Bürger in Slavkov, senden [b].

SAB-G2-13/1 ;

a) Zábřeh (Hohenstadt) , okr. Šumperk (Mähr.-Schönberg) ;

b) Orig. čechisch. In diesem Stück, das angeblich verschollen ist, und an desen Stelle eines aus dem 19. Jahrhundert eingestellt wurde, kommt ein Aron žid vor. Au3erdem hei3t es dort noch ohne Datum:" Na potřeb naloženo u vás /.../židovi Abrahamovi za kment varzavové 3 zl."

Šternberk (Mähr.-Sternberg), okr. Olomouc (Olmütz):

1547 IV 22 II/ Šternberk 1

Olomouc: Lienhart Elbel Kürschner schuldet dem Juden Jakub aus Šternberk 6 fl. 6 gr.

Lienhart Elbel Kürschner hot angelobbt bey d/er/ Busse, dem Jakub Judeme /!/ zuo Ssternnbergkh zu beczalen VI fl. VI gr. noch Stadtrechten ane w.r. unnd Unnkostenn. Actum Freytags nach Quasimodogeniti.

SAB-G10-662, fol. 148a (alt 125);

1547 VI 8 II/Šternberk 2

Olomouc: Begleichung obiger Schuldforderung.

Jacob Jud vonn Sssternbergkh hot durch Bonaventura Tauchenwark fordernn lassen vom Lienhartt Elbel Kürschner 6 fl. 6 gr., ein Rest einer Schuldtt, unnd saget durch bemeldtenn Bonaventura den Lienhart Elbel aller unnd jeder Schulden halbenn gancz kwitt, frey, loe3 unnd ledigkh auff ewige Zeitt: zu Beywesen, Meister Hans glasers. Actum ut supr/a/ a)

SAB-G10-662, fol. 171b;
a) Mittwoch nach Trinitatis;

Strážnice (Straßnitz) okr. Hodonín (Göding) :

1528 XII 4 II/Strážnice 1

Jan ml. z Žerotína zitiert Hynek Bilík z Kornic um 200 Schock gr., weil dieser den Untertanen seines Vaters, st. z Žerotína, in Strážnice die Baumgärten und Wiesen in den Auwäldern von Veselí, die diesen frei übergeben waren, darunter Belfl žid und Šimon žid, weggenommen habe.

Jan Mladší z Žerotína na místě Jana Staršího z Žerotína a na Strážnici, pana otce svého, pohoní/m/ pana Hynka Bilíka z Kornic a na Veselí [a] z dědin a z zástav etc. z 200 š.gr. českých a tu jemu v/inu/ d/ávám/, že jest lidem jeho z Strážnice a z Ludeřovic [b] ščepnice a louky od Ja/na/ L., kteréž jsú jim a potomkóm jich předkové je/h/o páni Veselští v luzích veselských za volné a svobodné pod platy stálé nadali, zejm/éna/ těmto odjaty jsú: Jiříkovi Pecovi z Strážnice jednu, Janovi Písaři odtudž jednu, Janovi Syšlovi odtudž jednu, Václavovi Hrotkovi odtudž jednu, Pavlovi Ježovi odtudž jednu, Kryštofovi Barvíři odtudž jednu a Anně Kubově odtudž jednu, Albrechtovi Masaři odtudž jednu, Ondřejovi Bednáři odtudž jednu, Belflovi židu odtudž dvě, Šimonovi židu odtudž jednu, Mandaleně Markové odtudž jednu, Matějovi Starému z Ludeřovic [b] jednu, Jakubovi Helbovi odtudž jednu, Janovi Slovákovi odtudž dvě, Ščepánovi Velikému odtudž jednu, Jiříkovi Fojtovi jednu, Duchkovi Matě/ov/u odtudž jednu, Janovi Matě/jov/u odtudž jednu, toho tým lidem pana otce mého napraviti nedbá. Zná-li se /.../ [c]

SAB-A3 (půh.01) -14, fol. 171b (alt 55) ;
a) Veselí (Wessely) , okr. Hodonín (Göding) ;
b) Lideřovice, okr. Hodonín (Göding) ;
c) in margine: Odložen s vuolí obú stran do druhé/h/o p/rá/va 1531. Odložen s vuolí obú stran do druhé/h/o p/rá/va ca. Johan 1531. Smlúva.

1528 XII 4 II/Strážnice 2

Jan ml. z Žerotína zitiert Buryan Žampach z Potnštejna um 25 fl. 10 gr., die dieser dem Jelen žid aus Strážnice, Untertan des Jan st. z Žerotína, für Wein schuldet.

Jan Mladší z Žerotína na místě Jana Starší/h/o z Žerotína a na Strážnici, pana otce svého, pohoní/m/ pana Buryana Žampacha z Pottnštajna a na Hluku [a] z dědin etc. z 25 zl. a 10 gr., za zlatý po 30 gr. če/ský/ch počítajíc, a tu jemu vinu dávám, že jest tu sumu dlužen zuostal Jelenovi židovi z Strážnice, člo/vě/ku pana otce mého, za vína, kteráž j/es/t od něho koupil a zaplatiti jemu nedbá. Zná-li se /.../ [b]

SAB-A 3 (půh.01) -14, fol. 172 b (alt 56) ; vgl. a.Dvorský, VM Strážnice, S.36; Stein, Stra3nitz, in Gold, Mähren, S.517
a) Hluk, okr. Uherské Hradiště (Ung.-Hradisch) ;
b) in margine: Umrlý.

1544 II/Strážnice 3

Jan z Žerotína a na Strážnici befreit seine Untertanen aus Stará Osada und der Vorstadt von Strážnice vom Brückenzoll auf dem Weg über die March nach Bzenec [a] gegen einen jährlichen Robottag an diesem Weg für alle Angesessenen. Die Juden müssen weiterhin Brückenzoll zahlen.

Dvorský, VM Strážnice, S.216 f.;
a) Bzenec (Bisenz) , okr. Hodonín (Göding) ;

1546 II/Strážnice 4

Urbar

SAB-G371-Strážnice 1546; SAB-Slavkov F-11, Strážnice, fasc.9 ;

1562 II/Strážnice 5

Bischof Marek von Olomouc verwendet sich bei Bernart Starší z Žerotína a na Strážnici für den Juden Kyba, der von Strážnice nach Kroměříž geheiratet hat. Nach dem Tod seines Vaters will Bernart z Žerotína dem in Kroměříž angesessenen Juden nicht erlauben, dessen Grund in Strážnice weiter zu halten und bei den Žerotínschen Untertanen in Strážnice Schulden einzutreiben.

Peřinka, Kroměříž I, S.289, n.SAK-Ol-Kop.-7/1562/, fol. 54a; S 7 B - G 83 - 162 ;

1584 IX 28 II/Strážnice 6

Jan Jetřich Mladší z Žerotína a na Strážnici bestätigt den Fleischhackern von Strážnice die von seinen Vorfahren Jan und Bartoloměj z Žerotína a z Fulneka [a] a na Strážnici gewährten Privilegien und bestimmt, daß kein Mitwohner in Strážnice außer zum Eigenbedarf zuhause Kälber schlachten darf, deren Fleisch er irgendwie an Bekannte verkauft. Es darf auch nicht mehr als sechs jüdische Metzger geben, deren Namen jährlich den christlichen angezeigt werden müssen. Wenn ein anderer Jude schlachtet, wird ihm das Fleisch beschlagnahmt und eine Hälfte dem Spital, die andere dem Schloß zugeführt.

Dvorský, VM Strážnice, S.128;
a) Fulnek, okr.Nový Jičín (Neutitschein);

1594 II/Strážnice 7

Schuldentilgung aus Hausverkauf:

Grunt Bartoše Špaty ševce /.../

Léta 94 přijal Šerej žid od Bartoše Špaty za grunt peněz purgkrechtních 6 zl. Léta 1594 Šerému židovi zadržel 6 zl.

SAB-C17-357, fol. (alt) 101a/b ; vgl. u. 1612 ;

1594 II/Strážnice 8

Hrubá Vrbka: Pfandauslösung

Od žida na stříbro zastavených peněz přijato 54 zl.

Dvorský, VM Strážnice, S.36, Anm. 1, n. Rejstra sirot. Hrubá Vrbka ;

1595-1617 II/Strážnice 9

Urbar a)

SAB-G371-Strážnice 1595-1617; SAB-Bučovice (Magnisové) ;
a) Jirásek datiert 1598 ;

1597 II/Strážnice 10

Strážnice: Nachlaßschätzung und Schuldentilgung s/irotcí/ n/eboštíka/ Václava Plesníkového. /.../

Summa toho všeho statku činí ..... 889 zl. /.../

Summa toho, což ona na díl přijala 418 zl. /.../

Dluhu na Mojžíšovi, Danyelově synu 4 zl. /.../

SAB-C17 - 346, fol. (alt) 38a/b ;

kein Dokument?

1598 II/Strážnice 11

Strážnice: Nachlaßschätzung und Schuldentilgung:

s/irotci/ n/eboštíka/ Jidáška /.../

Summa všeho statku učiní ..... 284 zl. 29 gr./.../

Summa všeho, což jse /!/ jim dodati

má, učiní ..... 157 zl.,12 gr./.../

Léta 1598 přijato z gruntu Mandaleny,

manželky n/eboštíka/ Václava Kuchaře . 10 zl.

Z toho dáno Abrahamovi Holomku židu

dluhu ..... 1 zl.

SAB-C 17 - 346, fol. (alt) 33a-34b ;

1603 IV 2 II/Strážnice 12

Linz: Auf dem Linzer Ostermarkt lassen folgende Juden aus Strážnice auf der Federwaage wiegen:

Isak 12 mal, Salomon 5 mal.

Kurrein, in: JbGGJČ IV (1932), S.483, n. StA Linz;

1605 II/Strážnice 13

In Strážnice wirkt Menachem Manes Chajut, der Sohn des Prager Oberrabiners Isak Chajut, als Rabbiner. Später ist er Rabbiner in Torbin und stirbt als Oberrabiner in Wilna.

Stein, Straßnitz, in: Gold, Mähren, S.518

1606 VIII 23 II/Strážnice 14

Praha: Rudolf II an die Brüder Karel und Jan Diviš z Žerotína als Verwalter der Herrschaft, Strážnice über die Schulden des Adam Slavata z Chlumu bei den Juden

Geršl, Izák, Israhel und Marus aus Strážnice.

Rudolf druhý /.../, jakého dluhu urozený Adam Slavata z Chlumu a z Košumberka, věrný milý, na Geršlovi, Izákovi, Israhelovi a Marusovi židech, poddaných k statku strážnickému náležejících, za dopomožení poníženě prosí, tomu z přiležící jeho suplikací šířeji vyrozumíte./.../

Dán na Hradě našem pražském v středu u vigilí s/vatéh/o Bartoloměje léta šestisté/h/o šesté/h/o /.../

AMV-Morava-5457, fol. 1a/b;

1606 V 12 II/Strážnice 15

Jan Diviš z Žerotína zitiert Henrych Flanc um 1055 fl., weil er Izák fojt židovský und andere Juden, die dem verwaisten Besitzer der Herrschaft Strážnice Geld schuldeten, gegen Bestechung freigelassen habe.

Týž Jan Diviš z Žerotína ut s/upr/a na místě týchž poručníkuov [a] ut s/upr/a pohoním téhož Henrycha Flance [b] ut s/upr/a a k témuž právu ut s/upr/a z summy jednoho tisíce padesáti pěti zlatých, za 1 zl. 30 gr. a za 1 gr. 7 d. bílých počítajíc, z zatkyně ut s/upr/a a tu jemu vinu dávám, že téhož léta a času ut s/upr/a Isáka, fojta židovského, a židy poddaný sirotčí, kteří na zámku zůstávali a sirotku jeden tisíc padesáte pět zlatých dlužni byli, pro ouplatek z téhož zámku bez vůle a vědomí nás poručníků i s tímž, což tu svého měli, vypustil, a tudy sirotka o ty peníze, což na něm bylo, připravil. Zná-li se /.../

SAB-A 3 (půh.Brno)-33, fol.324a (alt 272);
a sirotka po /.../ Janovi Jetřichovi z Žerotína;
b damals wohnhaft in Brno (Brünn);

1606 II/Strážnice 16

Nachlaßschätzung und Schuldentilgung; Verkauf eines Weingartens an einen Juden.

S/irotci/ n/eboztíka/ Eliáše Rybáře. K tomu statku jest sirotků 5 /.../ a Anna, máteř jejich, šestá. Náleží jim spravedlností toto: /.../

It/em/ achtel vinohradu v Štamfater zaplacený za 300 zl.

Prodán Mojžíšovi Danielovému, závdanku ..... 40 zl.

Placenie po 10 zl. od léta 1606 /.../.....

Z toho statku tito dluhové se zaplatiti mají:

/.../ Mišlovi židu dluhu ..... 20 zl.

/.../ Léta 1607 /.../ od Mojžíše, Danyelova syna, žida přijato za vinohrad v Štamfatě závd/anku/ a peněz ročních 70 zl.

Týž on sobě za dluh svůj porazil a tak je mu zaplacen /.../

SAB-C 17-346, fol. (alt) 49a-51a;

1609 III 14 II/Strážnice 17

Strážnice: Die Juden von Strážnice bitten Bedřich z Žerotína um Ermäßigung ihrer alten Zinsen, nämlich:
150 fl. zu St.Georg, je 3 fl.6 gr. für Weinschank zu jedem Termin, je 12 fl.15 gr. zu jedem Termin als Faschingszins (daß sie kein Fleisch liefern müssen), zweimal 15 fl. als Ablösung für Botengänge, 5 fl. für das Recht, einen Rabbiner zu halten, zweimal 4 fl.

20 gr. für jüdische Studenten, ergibt insgesamt jährlich 230 fl.22 gr. Da sie durch feindliche Einfälle jedoch um ihr Vermögen gebracht wurden, so daß nur 19 Familien in der Stadt blieben, die diese Zahlungen zu leisten nicht in der Lage sind, erlaubt Bedřich z Žerotína, daß sie durch sieben Jahre nur 115 fl. in zwei Jahresraten zahlen. Dafür müssen sie wöchentlich der Herrschaftsküche zwei Zentner schönes Rind- oder Schöpsenfleisch, das Pfund à 6 den., liefern. Der Grundzins muß weiter bezahlt werden und der Robot weiter geleistet werden, z.B. auf Befehl im Meierhof Getreide auf den Boden geschafft und gemessen, oder in der Sägemühle die Bretter auf die Säge gebracht werden.

Stein, Straßnitz, in: Gold, Mähren, S.517; Dvorský, VM Strážnice, S. 32 ff.;

1609 IV 20 II/Strážnice 18

Strážnice: Jan Frydrych z Žerotína bestätigt eine Urkunde seines Vaters, die sich mit dem Weinschank befaßt, aus dem Jahre 1598:

Gegen eine jährliche Zählung von 400 fl. wird die Stadt vom Ausschänken von 13 drajlinků und die Juden gegen 20 fl. vom Ausschänken von drei Fässern befreit.

Dvorský, VM Strážnice, S.307, n.MA Strážnice ;

1610 II/Strážnice 19

Stellung eines Grundstückes und von 2 Faß Wein anstelle der Barbegleichung einer Schuld.

Grunt Jana Jidáška /.../ Léta Páně 1610 za plesníka Václava Koudelky stal se frejmark o duom v městě ležící a grunt v Rybářích mezi Mauricem Kellerem a Eliášem Kaylarem,

a to takový, že Mauric Keller dal grunt svůj, ležící v Rybářích, jménem Jidáškovský, za zaplacení Eliášovi Gelyari /!/ a k tomu že mu přidal dvě bečky vína a dluha Gelyarového Mauric Keller Davidovi židu Holomkovýmu s tej vsi 55 zl. zaplatiti má. /.../

SAB-C 17 - 357, fol. 112b ;

1611 ff. /1606/ II/Strážnice 20

Nachlaßschätzung und Schuldentilgung

S/irotci/ n/eboštíka/ Lukáše Kutějového. /.../

Summa ..... 531 zl.26 gr. 5 d.

/.../ Příjem a vydání /.../

Léta 1611 /.../ Od Lazara žida Pinkusčinýho přijato za vinohrad v Ruzeně ..... 8 zl. /.../

Léta 1613 /.../ od Lazara Pinkuščinýho za Ruzenův ..... 4 zl. /.../

Léta 1618 /.../ od Lazara Pinkusčiného starého mejtnýho za vinohrad v Ruzině přijato, což u Pavla Tučka, horného strážnického, za rok 1617 zůstávajícího položeno jest ..... 8 zl.

Více od téhož Lazara žida přijato za rok 1618 a z/a/ vinohrad ..... 4 zl. /.../

SAB-C 17-346, fol. (alt) 52a-53b ;

1612 II/Strážnice 21

Hausverkauf an Abraham, Jakub und Michal, Söhne des Rabbi Izák um 200 fl.

Léta 1612 za plesníka Václava Koudelky prodal Jan Kloboučník grunt svůj Abrahamovi a Jakubovi a Michalovi židům, Izáka, starýho kněze, synům, za summu 200 zl. Závdanku jemu dal 45 zl., a což zaplacených měl, týž Jan Kloboučník 19 zl., ty jest týmž židům pustil, ostatek platiti mají od léta po 8 zl. Odevzdán za volení svobodných rukouj/mí/ za placení a oprav/e/ní povinností J/eho/ M/ilosti/ páně: Abraham žid, bratr Jakubů, a Lazar Krejčí s/vou/ r/ukou/ s/polečnou/ n/erozdílnou/.
A když koliv ten posedek na prodaj nebyl. /.../

SAB-C 17-357, fol. 102 b; vgl. II/Strážnice 23

1612 II/Strážnice 22

Der Judenrichter fojt und die Judenältersten von Strážnice ersuchen Bedřich z Žerotína, am Sonntag vor dem Meßläuten zur Hauptmesse Fleisch verkaufen zu dürfen. Der Herr gestattet es auf Widerruf, da es nicht jedem möglich sei, am Samstag Fleisch zu kaufen. Für diese Erlaubnis geben die jüdischen Fleischhacker jährlich zu sv. Václav 1/2 Pfund Nelken in die herrschaftlichen Renten.

Dvorský, VM Strážnice, S.34; Stein, Straßnitz, in: Gold, Mähren, S.517 ;

1612 IX 12 II/Strážnice 23

Strážnice: Frydrych z Žerotína erlaubt den Brüdern Abraham und Jakub, Söhnen des Rabbi Izák, in dem von Jan Kloboučník in der Rybářská ulice erworbenen Haus zusammen mit christlichen Meistern und Gesellen das Gerberhandwerk zu betreiben, da es in Strážnice keine Gerber gebe. Es wird ihnen gestattet, 20 Jahre lang von den

Fleischhackern der Herrschaft Strážnice die Häute zu kaufen, ohne jedoch den Schustern das Leder vorzukaufen, da diese das Privilegium haben, ihr Leder selbst zu gerben. Mit den Schustern und sich evt.niederlassenden Gerbern christlichen Glaubens haben die Juden in Frieden zu leben. Für diese Erlaubnis geben die genannten Brüder jährlich zu sv.Jiří und sv.Václav insgesamt 4 Pfund Pfeffer und 1 Pfund Safran in die herrschaftlichen Renten. Dt. Donnerstag vor Kreuzerhöhung, Strážnice, 1612.

Dvorský, VM Strážnice, S.34; Stein, Straßnitz, in: Gold, Mähren, S.517; vgl. a) II/Strážnice 22 ;

1614 II/Strážnice 24

Nachlaßschätzung und Schuldentilgung:

S/irotci/ n/ebožníka/ Zacharyáše Macháčkového /.../

Vyhledalo se jim spravedlnosti toto:

/.../ Šalomoun Soplivý, žid z Strážnice, podlé cedule řezané dlužen 15 zl./.../

Summa všeho statku 659 zl. 20 gr.

SAB-C 17-346, fol. (alt) 70a-72b;

1619 III 24 II/Strážnice 25

Radějov: Vereinbarung über Schuldentilgung zwischen Michal žid, Gerber in Strážnice, und dem Müller Jan Kolář aus Radějov.

Léta Páně 1619 v neděli Květnou a za fojta Martina Kašparového a z dovolením a jistou vůlí pana ouřadníka, toho času Tobiáše Purkrábka Strážnického, Michal žid, koželuh z města Strážnice, a Jan Kolář, totiž mlynář z dědiny

Radějova [a], předstoupivši před fojta a starší radějovský, oznámili a v tom zase prohlásí, že jest michal žid kuoželuh /!/ půjčil Janovi, mlynáři radějovskýmu, peněz hotových summy 58 zl., kterejchžto peněz Michal žid Janovi mlynářovi připověděl čekati do roku, z kterýchžto peněz totiž Jan mlynář Michalovi židu, totiž z padesáti osmi zl., z každého zlatého po 6 gr. moravských lichvu dávati a spravovati povinen jest a bude, a tej lichvi z tých padesáti osmi zl. po 6 gr. z každého zl/atého/ přijde témuž židu 11 zl. 18 gr. A poněvadž Jan Kolář neměl odkud tej lichvy vzíti na ten čas, dožádal se Michala žida před fojtem a staršími, aby jemu Michal tejž lichvy do vánoc dočkal, v čemž Michal na jeho žádost tak připověděl učiniti a jemu čekati. A místo rukojemství v tých 58 zl. Jan mlynář mlejn svůj Michalovi židu představuje.

A jakož Jan mlynář povinen byl Michalovi židu roku 18 lichyvy z týchž 50 /!/ zl. vína 5 věder dáti, a poněvadž Pán Bůh odjal na vinohradech Janovi mlynáři užitek vinný, nemaje více odkud vzejti, toliko Jan mlynář dal na tých 5 věder Michalovi židu 2 vědra a jednu čtvrt a ještě má jemu Jan Michalovi židu dáti 2 vědra a tři čtvrti, čemuž tomuto zápisu Jan Mlynář před fojtem a staršími svou vůli dává.

Dat a psán léta a dne vejš psaného /.../, a tento zápis v truhlici obecní radějovský zůstávati bude.

SAB-G 2-533/12, fol. 1a; vgl. a.Dvorský, VM Strážnice, S. 36 f.;
a) Radějov, okr. Hodonín (Göding);

Š u m p e r k (Mährisch-Schönberg)

II/Šumperk 1

1531

Jud Aaron kauft von Hensel Cromerin deren "Häusel" um 30 Mark.

Hoff, Mähr.-Schönberg, in: Gold, Mähren, S. 379, n. MAŠumperk I, 36/16;

1566 II/Šumperk 2

Hans Bauernfeind, Papiermacher aus Olomouc (Olmütz), der die Erlaubnis erhalten hatte, eine Papiermühle zu errichten, nimmt ein Darlehen auf, um seine Schulden, die er oft bei Juden aus Šumperk gemacht hatte, abtragen zu können.

Harrer, Mähr.-Schönberg, S. 387; vgl. a. Hoff, Mähr.-Schönberg, in: Gold, Mähren, S. 379;

1568 II/Šumperk 3

Der Rat der Stadt Šumperk regelt Handel und Gewerbe der Juden in der Stadt.

Nachdem die Juden mit widerlichen Practicen und Hinterlist an armen Handwerkersleuten zu überschwenglichen Wucher getrieben, wird auch von einer ganzen ehrbaren Gemein verwilliget, nicht weiter zu gestatten mit diesem Bescheid, da sie fürder irgendeinem Handwerker etwas zu verkaufen, sollen sie nicht mehr etwa denn vier Gulden borgen und alsdann, wenn solches bezahlt wird, mag er wieder ihm alsoviel borgen und das also fortan.

Harrer, Mähr.-Schönberg, S. 59, n. MAŠumperk I, 36/16; vgl. a. Hoff, Mähr.-Schönberg, in: Gold, Mähren, S. 379;

1582 XII 20 II/Šumperk 4

Wien: Rudolf II. wegen der in Šumperk geplanten Judenausweisung an den mährischen Unterkämmerer.

Podkomořímu Margk/rabství/ mor/avského/. Rudolf etc. Statečný věrný náš milý, z přiležící supplikací šířeji vyrozumíš, jakú sobě nemalú stížnost obyvatelé a všecka obec města našeho Šumburka z strany židuov, kteříž[a] se u nich v městě bytností svou drží a židovské handle své protahují, pokládají, nic méně také čeho na nás, dotejkajíce se obnovení ouřaduov konšelských v nich a činění počtuov obecních, vznášejí a v tom nás za milostivé opatření poníženě prosí, i což se předně dotčených židuov dotejče, ráčíme o tom dobrú vědomost jmíti, že v jiných městech našich v Marg/krabství/ mora/vské/m žádných židuov trpěti neráčíme, a poněvadž dotčení Šumburští, jakožto poddaní ku komoře naší náležející, za příčinou týchž židuov na živnostech svejch městských nemalé skrácení trpí, ale všelijakého nebezpečnosti a stížnosti a zaneprázdnění od blízko přísedících souseduov pro ně se obávají. Protožť milostivě poroučeti ráčíme, aby v nadepsané supplikování týchž Šumburských s pilností nahleděl a nám poníženě dobré zdání své, jakým by spuosobem dotčení židi z města Šumburka vybyti a dotčení Šumburští v tom náležitě opatření bejti mohli, bez prodlévání odeslal./.../

Dán v městě našem Vídni ve čtvrtek u vigilji s/vatéh/o Tomáše léta etc. 82. 20 10br/is/.

Der Undter-Chamerer in Mährern sol Euer M/ajestä/t sein gehorsamb/ist/ Guetbedungkh/en/ zuekhombn lassen,

welchermassen die Juden von d/er/ Stadt Schumburg möchten abgeschaffet werden.[b]

AMV-Morava-2717, fol. 1a/b;
a) im Original : kderziz ;
b) in margine : Šumburští ;

1583 V 6 II/Šumperk 5

Kaiserebersdorf: Rudolf II. an den Hejtman in Mähren um ein Gutachten über die evt.Ausweisung der Juden aus Šumperk.

Hejtmanu Margk/rabství/ mor/avského/. Rudolf etc. Urozený věrný náš milý, tebe /spravena/ činiti ráčíme, že jsou na nás opatrní purkmistr a konšelé na místě vší obce města našeho Šumburka, věrní naši milí, mezi jinými artykule poníženě vznesli, že židy, kteříž[a] tu v městě bytem jsou, jim nemalou překážku činí a židovskými handli a lichvami svejmi je o živnosti a statky připravují, prosíc nás poníženě, abychom v tom milostivě nadřízení a poručení učiniti ráčili, aby dotčení židi odtud z města Šumburka vybyti byli. I ráčili jsme takové supplikování a ponížení stížnost stat/ečnému Mikulášovi z Hrádku na Novém Zámku, podkomořímu Margk/rabství/ našeho mor/avského/, v/ěrnému/ n/ašemu/ m/ilému/, o dobré zdání jeho odeslati, i jaké jeho dobré zdání z strany oznámeného artykule j/es/t, to tobě teď příležitě pro vyrozumění posielati a přitomť milostivě poroučeti ráčíme, aby v ně nahlídl a nám tolikéž poníženě dobré zdání své strany vybytí dotčených židuov z téhož města Šumburka i zase odesláním příležícího psaní bez prodlévání oznámil. Na tom milostivou vuoli naši císařskú naplníš.

evt. relevando von ihnen

evt. erweiset

Dán na zámku našem Ebrsstorfu [b] v pondělí po neděli Křížové /!/ léta etc. 83. 6. maii.

Der Landeshaubtman in Marhern sol Eur M/ajestä/t sein gehorsambs Guetachten von wegen Abschaffung der Juden von der Stadt Schumberg in Märhern zueschreiben.[c]

AMV-Morava-2717, fol. 2a ;
a) im Original: kderziz ;
b) Kaiser-Ebersdorf, heute Stadtteil von Wien ;
c) in margine: Šumburští židé ;

nach 1583 VIII 27 II/Šumperk 6

Šumperk: Die von Šumperk an Rudolf II. wegen der Ausweisung der dortigen Juden.

Allerdurchleuchtigister, grosmechtigister, unüberwindlichister remischer Kaiser, auch zu Hungern unnd Behaimb etc. Khunig, allergenedigister Herr.

Da3 E/ure/ re/misch/ M/ajestä/t auff unser underthenigister ~~XXX~~ Pitten der Juden in unnser Stadt Schönbergk in Mähren Supplication, ~~der Juden~~, zu unnsrem Kegenbericht kommen lassen, dessen thun wir unn3 kegen E/ure/ M/ajestä/t unnderthenigist zu [!] bedancken. Dieweil wir aber ihn solchen ihren Supplicationen nichts Erhebliches, da3 jener antworten st/.../[a] oder retenando von inen gesaget, ~~bei~~ bei un3 zu ~~unverbleiben~~ befinden, alleine bei gemeiner Stadt, weitter und ferner zu~~nehmen~~ wohnen, bei E/eur/ M/ajestä/t vor der Zeit allergnedigist heilsam rathsam befunden, da3 in aller E/urer/ M/ajestä/t Städten de3 Marggraffthumb3 Mährern, wegen Abschneidung der armen Gemeine ihr Brodt unnd Nahrungk, in derselben Cammergut Schmelerung dadurch waiget, keine Juden gelie-

den werden, und da die Juden bei un3 lenger verbleiben solten, E/uer/ M/ajestä/t Cammergut, und die arme Gemeine, je weiter und mehr zum Äu3ersten verteuffet würde. Al3 ist demnach an E/ure/ M/ajestä/t, unnsern allergenedigsten Erb- und Schuczherrn, unsser unnderthenigistes Pitte und Flehen, in allergnedigister Betrachtung, durch der Juden bei unn3 lenger unnd ferner Verharren, gemeine Stadt, E/uer/ M/ajestä/t Cammergut, zuforderst, in märkliche und unwiderbringliche Schäden geseczet wirdt, geruchen allergenedigist, dem Herrn Underkammerer im Marggraffthum Mährern (wie zuvor in Wien, Donnerstag in Vigilia s/ancti/ Thome[b)] des verflossenen 82. Jar/es/ geschehen) ferner aufferlegen (sintemahl wir aller /!/ dasjenige, so die Juden E/uer/ M/ajestä/t Cammer erleget haben, ohne einige Abkurczung desselben Cammerguts hinfuhro, so mal einige Beschwerden der armen Gemeine E/urer/ M/ajestä/t vo volkhomlichen erlegen und gutmachen wollen), da3 er Her Undercammerer unn3 vermeg des ertheilten von E/urer/ M/ajestä/t auf desselben ohne Zweivel gehörten zuvor gethaner Gutbeduncken, in Wien Decrets, den 27. Augusti des 83. Jahrs anstadt E/urer/ M/ajestä/t in allergenedigisten Schucz nehmen, und den Juden nunmehr bei einer benannten Zeit und Straff, da3 sie unsre Stadt Schönbergk reumen und inkhünfftig durchau3 aller Handel und Gewerbsach darinnen enthalten wolten /.../[a)] und ernstlichen schaffen.

Da3 dieweil er zuforderst E/uer/ M/ajestä/t Cammerer und gemeiner Stadt Aufnehmen antrifft und befordert, in dadurch er die Stadt Schönbergk, al3 auch E/uer/ M/ajestä/t Städte im Marggraffthumb Mährern /...[c)]/

AMV-Morava-1727, fol. 1a/b; im Inventar falsches Datum 1573!

a) unleserlich;
b) 1582 XII 20;
c) Forsetzung fehlt;

s.d. /1583/ II/Šumperk 7

Petition der Juden von Šumperk an Rudolf II. wegen der ihnen drohenden Ausweisung.

Allerdurchleuchtigister, grosmechtigister unnd unüberwindlichister römischer Kayser, auch zu Hungern und Böheimb etc. Khönig etc., allergnädigister Herr.

Wir armen Jüden von Schimbergk in Margkraffthumb Marhern, nachdeme wier seynndt in Erfohrung kommen, wie etzliche Bürg/er/ daselbsten von Schimberg bey Ewer kay/serlicher/ M/ajestä/t suplitziern unnd anzuehaltten willens, unn3 arme ~~und hafftige~~ nidhafftige Jüden aldo von unserer heu3licher Nahrungk unndt Gewerb zu vörstessen ~~gesäumet~~ gesümet, welches wid/er/ Gott unnd all Ursachn beschehen miste, unnd so es ahnn deme (des wier ~~mitverschaffen~~ mit verhoffen).

So können E/ure/ röm/isch-/khay/serliche/ M/ajestä/t wier allernidhafftigist nit pergen, demnach, ungefehrs vor etzlich unndt zwantzig Jahren, da diese Stadt Schimbergk sych vonn ihrn Herrn damahl3 freyeigen ehrkauffen solle, all3 hat ein erbarr Ratt, auch die gantze gemeine Statt sych allerdinnges beworben, unndt nichts weniger unn3 arme Jüden, welche damol3 unndt gar vorr langen Jahren aldo zum Schimburg /!/ Jüden ~~gewahret~~ gewohnet, wier auch daselbst im Hau3 gesessen seindt, unn3 ebensowohl al3 andere Mitbürger umb Hülff begerdt, welches von unns unweigerlich beschehen ist, und

und (oder?) zu milde (mälde)

nit eine kleine Suma wier Armen dar zu Hülff gegeben haben zu Erkhaufung dieser Stat Schumbergk, dorzu Millen, Derffer unnd annd/ere/ zuegehörrende Sachen, unns y/etzt/ unnd alltzeyt wir dortzu getan alle Gebür, wie andere Bürger unnd Mitwohner getan haben, nichts wenigers E/urer/ röm/isch-/kay/serlichen/ M/ajestä/t Haubtgellt alltzeyt der Gebür nach inen zugestellt und williglich entricht haben, d/a3/ niemahl3 keine Klage wid/er/ uns gottlob nicht beschehen, d/a3/ aber, wie ob vorgemeldte, etban durch etzlich Misgönner (wie berichtet) bey E/urer/ röm/isch-/kai/serlichen/ M/ajestä/t wier Armen sold/en/ in Unngunst geacht/et/ od/er/ zu Milde vorgebracht werden. Die Hoffnung, E/ure/ röm/isch-/kay/serliche/ M/ajestä/t all3 gottfürchtigist/er/ römische/r/ Khaiser so uf unbegründte Bericht nit stat od/er/ Glauben geben, sondern soferrn dessen E/ure/ röm/isch-/kay/serliche/ M/ajestä/t, wa3 suplicando vorgebracht, allergnedigist zu verordnen, unns solche Suplication zu vergünstigen, damit wier Armen darauf unser Beantwortung unnd Unnschuld vorbringen unndt einwendenn mögen, bitten E/ure/ rö/misch-/kai/serliche/ M/ajestä/t auch zum höchstenn unnd durch Gottes Willen durch gnedigisten Bevelich bey seyner Gnaden, N. Herrn Unnd/er/khemerer im Margkrafthumb Marhern gnedigist zu verordnen, damitt s/eine/ Gn/aden/, der Unnd/er/ kammerer etc., soferrn solche Sach (welches wier nit verhoffen) vorkhomen od/er/ unn3 armen Jüden etban solch Newerungk beschehen oder vorgenomen oder gestatte, sonnd/ern/ dieweilen wier Armen E/urer/ rö/misch-/ka/iserlichen/ M/ajestät unnderworffen unnd Cammerguet seyndt, im Namen und anstatt E/urer/ röm/isch-/kay/serlichen/ M/ajestä/t ob unn3 gnädi-

gisten Schutz und Hanndt halten tue. Unnd vor solch göttlich Werk würt der allmächtige Gott E/urer/ M/ajestä/t selbst reicher Belohner sein. Darumb Gott den Allmächtigen zu bitten bey Tag unnd ~~Nacht nit unnd~~ Nacht nit unnd/er/ lassen, der wolle E/ure/ römi/sch-/khay/serliche/ M/ajestä/t und dem gantzenn Hauße Österreich Gesundt, lang Regierungk unnd stätten Syg ob allen Feinden geben.

Sych damitt allernidhafftigist zu gnädigist/em/ Schutz und zufürderlichist/em/ Bescheid demüttigist befehlende, E/urer/ römi/sch-/khay/serlicher/ M/ajestä/t allerniderhafftigiste, unnd/er/ tänigiste arme Jüden zum Schumberg im Margkrafftumb Marhern.

AMV-Morava-1727, fol. 2a/b;

1584 VIII 3 II/Šumperk 8

Praha: Rudolf II. wegen des Ausweisungsersuchen der Stadt Šumperk gegen die dortigen Juden an den mährischen Unterkämmerer.

Podkomořímu Margk/rabství/ mor/avského/. Rudolf etc. Statečný, věrný náš milý, jaký jsme tobě jminulého času z strany vybytí židuov z města našeho Šumberka milostivě psaní a poručení učiniti ráčili, to bezpochybě v dobré paměti máš. I poněvadž vědomosti o tom jmíti neráčíme, na čem ty věci od tebe postaveny jsou, a dotčení židi šumburští vždy při nás toho hledati nepřestávají, aby předse tu v Šumberce zuostati a živnost provozovati mohli, protož tobě milostivě poroučeti ráčíme, aby od týchž židuov správu vzal, stížnostem jejim vyrozuměl, toho všeho při sobě bedlivě uvážil a

nám o té věci rellací a správu s poníženým dobrým zdáním tvejm k další milostivě resolucí naší císařské učinil. Na tom etc.

Dán na Hradě našem pražském v pátek po památce s/vatéh/o Petra v okovech léta etc. 84. 3 augusti.[a)]

AMV-Morava-2717, fol. 3a;

a) in margine: židi šumburští;

1585 II/Šumperk 9

Šumperk : Protokoll einer Sitzung der zur Regelung der Ausweisung der Juden aus Šumperk eingesetzten Kommision, bestehend aus dem Unterkämmerer in Mähren, dem Rat von Šumperk und je zwei Ratsmitgliedern aus Nový Jičín (Neutitschein) und Uničov (Mähr.-Neustadt), im Rathaus zu Šumperk.

/Kaiser Rudolf II. habe auf Ersuchen der Stadt Šumperk angeordnet,/ daß sich die Juden aus der Stadt Schönberg endlich hinwegbegeben, ihre Häuser verkaufen und auf fernere Zeiten mit ihren Handeln und Geschäften die Stadt verschonen. Und wenn dieselben Juden ihre Häuser wegen allzu kurzer Zeit nicht anders verkaufen können, dann möge der hochgeborene und tapfere Ritter Herr Mikuláš von Hradek und zu Neuschloß[a)], Unterkämmerer der Markgraftschaft Mähren, das so besorgen, daß die obgeschriebenen Herren von Schönberg mit anderen weisen und unparteiischen Personen, welche sie von Ihro k/aiserlichen/ Maj/estät/ erbitten können, nach wahrheitsmäßiger Schätzung vereinbaren und ihnen, den Juden, solche ihre Häuser mit barem Gelde bezahlen.

Hoff, Mähr.-Schönberg, in: Gold, Mähren, S. 379, n.
MAŠumperk I, 42/242;

a) Mikuláš z Hrádku a na Novém zámku;

1585 II/Šumperk 10

Šumperk: Protokoll über die Schätzung der jüdischen Immobilien in Šumperk.

Wie es zwischen uns freiwillig nach früherer oben erwähnter Anordnung Ihrer k/aiserlichen/ Maj/estät/ und S/einer/ Hochwohlgeboren des Herrn Unterkämmerers Verwendung beschlossen worden auf Ansuchen der Schönberger Herren wie folgend berichtet:

Anfangs und erstens, daß die Herren Bürgermeister und Rat und ganze Gemein der Stadt Schönberg dem Juden Karplus mečíř, hinter welchem Hause, der Stadtmauer entlang, die Schönberger Juden ihre Schul haben, darüber wird berichtet, daß das Verkaufen der Schul ihm nicht zustehe, da selbe seinem Hause nicht zugehört, welcher Jud einst das Haus um 80 Mark, die Mark zu 26 Groschen, auf jährliche Abzahlung gekauft hat und dafür 80 Mark an barem Geld haben wollte, die Schönberger Herren aber nur 50 Mark dafür bezahlen wollten. Damit derselbe Jud sich nicht beklagen könne und in seinem Recht nicht verkürzt werde, sollen ihm die Schönberger Herren 60 Mark baren Geldes auszahlen.

Was es dann die Ecke anbelangt, da der Juden Schul erbaut ist, weil die Juden berichten, daß die Schul ihnen allen gehören soll und die Juden sich weigern, die Schul zu verkaufen, so sollen die Schönberger Herren ihnen für die Schul 15 Mark geben, und zu welchem Zwecke die Juden diese

15 Mark verwenden wollen, das geschehe nach ihrem Willen.[a)]

Hoff, Mähr.-Schönberg, in: Gold, Mähren, S. 379, n. MAŠümperk I, 42/242; Harrer, Mähr.-Schönberg, S. 72;

a) Der Jude Moische erhielt statt der geforderten 118 Mark für sein Haus nur 90 Mark, "Jud Libermann, der gelehrte Rabbi" 71 Mark statt 115 Mark und der Jude Hošek statt 160 Mark nur 120 Mark, "weil das Haus schadhaft und aus dem Grunde neu erbaut wurde".

T e l č (Teltsch), okr. Jihlava (Iglau)
========

ca 1570 II/Telč 1

In Telč sitzt ein Jude Izák

Rachmuth, Telč, in: JbGGJČ IX(1938), S. 200; vgl. a. Teplý, Dějiny města Jindřichova Hradce I, 2, S. 138, 225, 407; Rachmuth, Neuhaus I, in: JbGGJČ III(1931), S. 186; n. SAJH-VI-R-Hdc, Rechnung aus dem Jahre 1559;

1580 II/Telč 2

In den Stadtbüchern von Telč findet sich ein Jude Veitl, der am Ring in der Nähe der Hl.-Geist-Kirche ein Haus besitzt, das der Herrschaft jährlich 2 gr. zinst.

Rachmuth, Telč, in: JbGGJČ IX(1938), S. 200, n. Beringer - Janoušek, Města a panství Telč, S. 62;

1582 II/Telč 3

Urbar

SAB-G371-Telč 1582; SATelč-17 b 15, fol. 4a;

1590-1596 (1615) II/Telč 4

Der Jude Salomon aus Telč liefert Spezereien in das dortige Schloß. Er lebt noch 1615.

Rachmuth, Telč, in: JbGGJČ IX (1938), S. 200, n. SAJH V A J;

1615 II/Telč 5

Der Jude Salomon stellt mit seiner Frau Káča einen Schuldschein aus.

Rachmuth, Telč, in: JbGGJČ IX (1938), S. 236, Anm. 1, n. Městské muzeum Telč, sign. I-195;

vor 1618 I 1 II/Telč 6

In Telč wohnen drei Juden.

SAB-G371-Telč 1654, S. 20; A. muzej. spolku Telč, č. 50;

T o v a č o v (Tobitschau), okr. Přerov (Prerau)

1551 XI 12, Prostějov: s. I/24

1561 II/Tovačov 1

Urbar

SAB-G 10-742; SAB-G 371 - Tovačov 1630;

1567 II/Tovačov 2

Urbar (Tovačov - Přerov)

SAB-G 371 - Tovačov/Přerov 1567; Měst. muzeum Tovačov, sign. 139;

1577 II/Tovačov 3

Praha: Vratislav z Pernštejna an seinen Hejtman in Tovačov, Blekta:

Auf Wunsch des Kaisers empfiehlt er ihm, er solle zwei christliche Kaufleute aus Tovačov, die mit den polnischen Verhältnissen vertraut sind und dorthin Handel treiben, nach Lublin fahren lassen. Dort sollen sie die Geschehnisse auf dem Landtag auskundschaften und ihm nach Prag berichten, in der Weise, daß einer der beiden nach Prag reist, während der andere in Lublin bleibt. Weiter heißt es :

/.../ některého žida v té příčině z poddaných mých, který/mu/ž by se tak toho svěřiti a nám ubezpečiti mohlo, v tom potřebovati, to také /hned, rozumu a bedlivosti však, aby jak tito dva křesťané o židu, tak také žid o nich v té příčině nic nevěděl/, poroučím a připouštím.

SA Litoměřice - LRRA/B 184

1585 II/Tovačov 4

Untertanen des Olmützer Kapitels schulden den Juden, "poddaných páně Janových z Pernštejna v Kojetíně a Tovačově", Geld.

Peřinka, VM Kojetín, S. 83, n. SAK-Ol. Kop. 22 (1585), fol. 174b;

1594 IV 13 II/Tovačov 5

Linz: Auf dem Linzer Ostermarkt läßt der Jude Joseph aus Tovačov 17 mal auf der Federwaage wiegen.

Kurrein, in : JbGGJČ IV (1932), S. 483, n. STALinz

1597 II/Tovačov 6

Urbar

SAB-G 371-Tovačov 1597; SA Janovice, odd. Tovačov /vgl. dazu: Jirásek, Urbáře/;

1608 VII 16 II/Tovačov 7

Praha: Unter den 1608 zu Ältesten der Prager Judengemeinde vorgeschlagenen findet sich :

Starší: Šimon Brandejský aneb rabí Josef Tovačovský za primasa.[a)]

BD-dt. Nr. 1029 /č. Nr. 1028/, n. AMV - místodrž.- J. 4.

a) 1604 wird ein Rabbi Ensl, Sohn des Josef Tovačovský, erwähnt, der in diesem Jahr für sich und seine Frau Dresl von Rabbi Löw den Teil eines Hauses kauft. /vgl. Muneles, Rabbiner, S. 102/;

T ř e b í č (Trebitsch) :

1528 II/Třebíč 1

Jan Jetřich z Boskovic weist die Juden aus Třebíč aus

Dvorský, VMTřebíč, S. 152;

1544 XII 12 II/Třebíč 2

Albrecht Bošovský z Polanky a na Voslovanech pohoní/m/ pana Jana Jetřicha z Černohor a z Boskovic na Třebíči z děd/in/ etc. ze 400 hř/ive/n gr, če/ský/ch širo/ký/ch a t/u/ j/emu/ v/inu/ d/ávám/, ten čas léta 42 p/ře/d svatým Šimonišem /!/ Judú, když j/es/t Jan Šafář muoj s jinými za Janem, kterýž j/es/t krádež mně na Voslovanech[a] učinil, za Třebíčem s tím krádeřem /!/ postihl a do města Třebíče jej přivedl, a tu, když jej do šerhovně dal vsaditi, kterak Marek Škřehla, rychtář třebický, ku pánu přišel, dotazujíc se pána, kterak se zachovati má s tím věžně/m/, má-li je vydati, a při tom týž o Kaufmana žida, kterak j/es/t ten jistý Jan vězení seznal, kterýž se tu v Třebíči /u/ vězení jmenoval Martin, ze sukní který j/es/t u Kaufmana žida zastavil, a kterak j/es/t pán rozkázal, sou-li ty peníze při témž vězni, což j/es/t mu Kaufman ži/d/ na tu sukni puojčil, aby ty peníze od něho vzali a židu navrátili a sukni aby zase navrátil: což j/es/t pánu o to/m/ vědomo, to/h/o mi svědomí listovní pod pečetí svú ku potřebě mé p/ře/d pane/m/ hajt/mane/m a pány soudci Jich Mi/los/ti dáti nechce. Zná-li se /.../[b]

SAB-A 3 (půh. Brno) - fol. 194 b (alt 166);

a) Oslavany, okr. Brno-venkov (Brünn-Land);
b) in margine: Poklid

1547 VIII 3 II/Třebíč 3

Pardubice: Jan z Pernštejna bestätigt der Stadt Třebíč ihre Privilegien, u. a. auch die Zusicherung, daß sich dort keine Juden ansiedeln dürfen.

Také sou nás purgmistr a rada i všecka obec města Třebíče za to prosili, poněvadž od držení pana Jana Jetřicha Černohorského z Bozkovic, když sme se v ně uvázali, židy z města Třebíče vypověděli, tak aby na pahství Třebíčském kdež bytně nebejvali, abychom je v tom opatřili, aby mezi nimi ani na tom panství nebyli a bydlení ani podružství žádného nikdež nemívali a všech trnův jejich aby prázdni byli: kdež znajíc jejich slušnou žádost, připovídáme jim sami za se, za erby i budoucí své, pany a držitelé panství Třebíckého, že svrchu psaní měšťané i jiná městečka na panství Třebíckém při tomto našem zřízení tak se mají zachovati a žádných židův na tom panství do města ani městeček nemají přijímati a jich pouštěti, aby měli jaké domy sobě kupovati aneb podružství bejti. /.../

BD-dt. Nr. 543 (č. Nr. 541); vgl. Kořatek Trebitsch, in: Gold, Mähren, S. 523; Dvorský, VMTřebíč, S. 152;

1556 II/Třebíč 4

Burian Osovský z Doubravic kauft einen der drei Teile von Třebíč mit der Judengemeinde.

Kořatek, Trebitsch, in: Gold, Mähren, S. 523;

1561 II/Třebíč 5

Burian Osovský z Doubravic kauft verschiedene Gründe in der Judengemeinde mit der dortigen Bevölkerung.

Kořatek, Trebitsch, in: Gold, Mähren, S. 523;

1562 II/Třebíč 6

Burian Osovský z Doubravic gestattet den Juden von Třebíč, auf dem Markplatz Verkaufsbuden zu errichten.

Kořatek, Trebitsch, in: Gold, Mähren, S. 523;

1565 V 26, Wien: s. II/Moravské Budějovice 53;

1573 II/Třebíč 7

Urbar

SAB-G371-Třebíč 1573;

1574 V 13 II/Třebíč 8

Znojmo: Rechtsbelehrung des Stadtgerichte in Znojmo an das Gericht in Třebíč im Streit zwischen Jiřík Valecký z Mírova a na Hostýně und Markus žid aus Třebíč.

Naučení ku právu města Třebíče mezi urozeným a statečným rytířem panem Jiříkem Valeckým z Mírova a na Hostýně etc. a Markusem židem v přítomnosti obojí strany k otevření.

Pozdravení naše a všecko dobré vzkazujem. Moudří a opatrní páni třebíčtí, přátelé a synové právní naši milí, ta acta všecka i s svědky v té rozepři mezi urozeným a statečným rytířem panem Jiříkem Valeckým z Mírova a na Hostýně puovodem s jedné a Markusem židem obžalovaným o vzatek /s/ strany druhé, kteráž ste nám ku právu odeslali,

opět před sebe vzavše v svém bedlivém a právním uvažování sme jměli; i toto naučení vám k žádosti vaší z práv a starobylých právních pořádků našich dáváme, poněvadž dotčený pan Jiřík Valecký žaloby své nynější dostatečně neprokazuje, že svrchu jmenovaný Markus žid té žalobě pana Valeckého odpovídati povinen není podle práva. Dat/um/ v pátek před nedělí Křížovou léta 1574.

OA Znojmo Z/G 163 (früher SAB-G 11-542), fol. 36b-37a (alt 33-34);

1574 VI 25 II/Třebíč 9

Znojmo: Erneute Rechtsbelehrung des Stadtgerichts in Znojmo im obigen Fall an das Gericht in Třebíč.

Třebíckým /!/ naučení.

Pozdravení naše a všecko dobré vzkazujem. Moudří a opatrní páni třebíčtí, přátelé a synové právní naši milí. Žádosti vaší, kterouž na nás za vydání naučení v té rozepři mezi panem Jiříkem Valeckým a Markusem židem vzniklé z strany škod nahrazení, k kterýmž se Markus žid ohlásil a jich nápravy žádá, sme vyrozuměli a to v svém bedlivém uvažování jměli. I toto naučení z práv a starobylých právních pořádků našich k snažné prozbě vaší vám dáváme, poněvadž se to v actě té předešlé nám ku právu odeslané zapsáno dostatečně nachází, že jest dotčený pan Jiřík Valecký k stání i dostání právu i tomu všemu, což z vyššího práva přijde, dosti činění zaručil. Protož bude-li svrchu psaný Markus žid týž rukojmě páně Valeckýho před právem vaším viniti chtíti, jsou oni rukojmové jemu odpovídati

povinni podlé práva. Dat/um/ v pátek po svatým Janě Křtiteli Božím léta 1574.

OA Znojmo Z/G 163 (früher SAB-G 11-452), fol. 37a/b, (alt 34(;

1575 III 1 II/Třebíč 10

Znojmo: Erneute Rechtsbelehrung des Stadtgerichts in Znojmo an das Gericht in Třebíč in obiger Angelegenheit.

Naučení etc. třebickým v rozepři mezi Markusem židem a pana Jiříka Valeckého rukojměmi.

Pozdravení naše a všecko dobré vzkazujem. Moudří a opatrní páni přátelé a synové právní naši milí. Žádosti vaší i ty aktě, co se škod a outrat v rozepři mezi Markusem židem a rukojměmi pana Jiříka Valeckého, zejména Pavlem Vyglickým, Jiříkem Hovorkou, Klimentem Nadříkou a Jakubem Bednářem, dotýče, jsme vyrozuměli a to všecko v svém bedlivém právním uvažování jměli i toto naučení z práv a starobylých pořádků našich vám dáváme, poněvadž se to dostatečně nachází, že ste vy (jsouc předešle od nás jakožto vyššího práva v podobné rozepři o škody a outraty naučeni), aby Markus žid škody, kteréž jmenoval, dostatečně vedlé práva prokázal, vejpověď učinili. Ale on žid tak se nechovajíc, toho dostatečně podlé pořádku práva nepokazuje a neprovodí. Protož z té příčiny nadepsaní rukojmové páně Valeckého témuž Markusovi židovi dále z těch škod odpovídati ani jich napravovati povinni nebudou podlé práva. Dat/um/ v outerý po neděli postní Reminiscere léta 1575.

OA Znojmo Z/G 163 (früher SAB-G 11-452), fol. 38b-39a (alt 35-36);

Austauschen!

1585 XII 7 II/Třebíč 11

Třebíč: Die Kürschnerzunft der Stadt Třebíč gibt der Stadt Dačice[a] eine Abschrift ihrer Zunft- und Meisterordnung.

/.../ Třinácté. Co se židů dotýče, ti aby díla žádného podšitého ani nepošitého neb čepic všelijakých, ani futer po domích v městě ani na předměstí kožišníkům /.../ nevydělávaného. A jestliže by se toho kdo z nich dopustil a co takového prodával, tomu aby to bylo pobráno. /.../

Jenž jest psán i dán v městě Třebíči den pamětní svytého Ambrože letha Paně 1585 počítajíc.

Křížek, Dačický Listinář, Nr. 40, S. 65;

a) Dačice (Datschitz), okr. Jindřichův Hradec (Neuhaus)

1587 I 2, Ivančice: s. II/Ivančice 86;

1603-1606 II/Třebíč 13

In der Judenstadt von Třebíč besteht eine jüdische Schule. "Auf" dem Grundstück des Jakob Moyses wird angemerkt, daß es dem Enoch Homola verkauft wurde. Jakob Moyses überweist die Gerechtigkeit an diesem Haus gegen Erlag von 59 Talern an den Sohn des Markus. Auf Grund dieser Gerechtigkeit wurden in den Jahren 1604 und 1606 je drei Schock in die jüdische Schule abgeführt, eben soviel erhält die Seelenheilstifftung.

Kořatek, Trebitsch, in: Gold, Mähren, S. 524;

1593-1616 II/Třebíč 12

Jüdische Namen aus Waisen- und Grundbüchern von Třebíč :

1593 Aron krejčí, Jakob Ryšavý
1595 Jakob Wolf, Aron Nepole (Rabbiner)
1596 Matthias Šaršán, Markus Schmikes

1597 Aron Mordechaj, Jakob Kepl
1603 Jakob Maušl, Enoch Homola
1610 Baruch Koktavý, Abraham Krejčí
1615 Lazar Schmul, Löw Hošek
1616 Elias Hirsch, Ber Fügl

Kořatek, Trebitsch, in: Gold, Mähren, S. 524;

Třebová Moravská (Mähr.-Trübau),
okr. Svitavy (Zwittau)

1548 II/Třebová Mor. 1

Urbar

SAB-F75 (Opava)-1, fol. 10b; SAB-G371-Mor. Třebová 1548, S. 6;

1563 II/Třebová Mor. 2

Urbar

SAB-F75 (Opava)-1, fol. 17a; SAB-G371-Mor. Třebová 1548 S. 18;

U n i č o v (Mähr. - Neustadt), okr. Olomouc (Olmütz)

1610 VI 18 II/Uničov 1

Kroměříž: František kardynál z Ditrichštejna an den Primator von Uničov, er solle bischöflichen Pferdeeinkäufern behilfich sein.

František, z Boží milosti kardynál z Dietrichštejna, biskup Olomoucký, kníže J/eho/ cís/ařské/ M/ilosti tejná radda.

Slovutný nám milý, dobrého zdraví vám přejeme rádi. Vysíláme podané naše ukazatele listu tohoto do Unčova za příčinou, aby nám šest koní plesnivých jednosrstných tam vybrali a pro nás vytržili. V čemž aby oni poručení naše k zvláštnímu našemu zalíbení vyřídili, že jim nápomocní budete, vás žádati a vám se zase láskou naší knížetcí se zakazovati ráčíme. Nepochybujíce o vás, že tak učiníte. S tím milost Boží s námi. Datum na zámku našem Kroměříži[a] 18. Junii anno 1610.

SAB-G83-68, n. SAK-Volná akta-1610-II;

a) Kroměříž (Kromsier);

58 anpassende Jürgen
davon 7 Jüden

9 Jüden häuser

Ú s o v (Mähr.-Aussee), okr. Šumperk (Mähr.-Schönberk)

1564 II/Úsov 1

Urbar

SAB-G371-Úsov 1564; SAJanovice, ohne sign.; vgl. a. Kwasnik-Rabinowicz, Mährisch-Aussee, in: Gold, Mähren, S. 331.

1571 II/Úsov 2

Maximilian II. verschiebt die Wochenmärkte in Úsov von Samstag auf Mittwoch.

Kwasnik-Rabinowicz, Mährisch-Aussee, in: Gold, Mähren, S. 331, n. SAB-místodrž.-A.83;

1586 III 18, Prostějov s. II/ Prostějov 21;

1586 III 20, Prostějov s. II/ Prostějov 22;

1588 II/Úsov 3

Urbar

SAB-G371-Úsov 1588; SAJanovice, ohne sign.; vgl. a. Kwasnik-Rabinowicz, Mährisch-Aussee, in: Gold, Mähren, S. 331;

1588 II 15 II/Úsov 4

Úsov: Jan Šembera Černohorský z Boskovic a na Bučovicích an den Rat von Olomouc, Rozina židovka, die Waren kaufen will, in die Stadt zu lassen.

Moudří a opatrní páni přátelé moji milí, zdraví i jiného všeho dobrého přeji vám toho věrně rád. Oznamuji vám, že sem dal Rozině židovce, poddané své, ukazatelkyni tohoto psaní, některé věci sobě ku potřebě své v Olomouci kupovati,

1588 VII 4
vgl. Makas, Sev. Mor. XXI
1590 ---

vás za to žádá/m/, že ji do města pustiti poroučíte. Nepochybuji, že k žádosti mé tak učiníté. Já se vám toho zase odmě/ni/ti nepomínám. S tím se vám dobře jmíti vinšuji. Dat/um/ na Ousově v pátek, 19. den februari/i/ léta 88.

SAB-G 1-9772, fol. 1a/b;

1609 II/Úsov 5

In Úsov wirkt Rabbi David ben Jakob aus Saboschin.

Kwasnik-Rabinowicz, Mähr.-Aussee, in: Gold, Mähren, S. 331;

V e s e l í n. M. (Wesely), okr. Hodonín (Göding)

1573 XI 27 II/Veselí 1

Ostroh Uherský: Hausverkauft: Dům Jury Vodičkového ševce.

Léta Páně 73 v pátek před s/vatý/m Ondřejem prodal Jan Jašů dům v zaparkání s tím se vším, což od starodávna náleží, jako /s/ sadem /s/ strany jedné Mikuláše Lhotského a /s/ strany druhé Lazara kněze židovského s tlučovaninú novú Jiříkovi Vodičkovi ševcovi za sumu 100 fl., závdanku má dáti ..... 15 fl. a platiti má při vánocích rok po roku po 5 fl. až do sumy svrch psaného /!/. Rukojmě za hospodářství a placení zejména tito: /.../ Zymcha žid, slíbili rukú společní /!/ nerozdílní /.../

Kup domu Mikuláše Štěrby. Léta Páně 74 v pondělí před s/vatý/m Mikulášem [a]/.../ Týhož líta a dne vzal Arrin žid závdanku ..... 12 fl. za dluh neboštíka Jíry Vodičky. /.../

SAB-C 17-1000, fol. 335a (alt 291);

a) XI 29;

1573 ff., II/Veselí 2

Ostroh Uherský: Hausverkauf: Dům Zymcha žida.

Léta Páně 73 v pátek před nedělí Cantate[a] prodali sou rukojmě dům[b] zejména tito: /.../, kteří byli rukojmě za Jana Buchtau /!/ Zymchovi židu z Veselí s tím, ze všem, což od starodávna k tomu domu přináleží, jako rubanici jdúc[c] na Veselsko z sadem za mlejnem, z novú tlučovaninú z loučkú za 1[oo] 15 zl.

Z závdanka má dáti Zymcha žid hned při odevzdávce 30 zl. a platiti má rok od roku při každých vánocích, př/i/ nejprvnějších má položiti 15 zl. a potom rok po roku po 10 zl. až do vyplnění sumy svrchu psaný. Rukojmě za hospodářství a placení zejména tito: Jakub Zámečník, Jan Kličný, Matěj Koukolů, Pavel Kršků, Jan Šálený, Jan Poláček, Ondra Pekař, Jan Chmiel, Matěj Šuska, Mušl žid Hagymů zet, Marek žid př/í/jmí Neřád, slíbili rukú společnú /!/ a nerozdílnů. Odevzdán za volné a svobodné skrze Jiříka Nosále, ty časy rychtáře města prve psaného.

Téhož léta a dne položil Zymcha žid závdanku 30 zl. a ty vzala dcera ne/boztíka/ Ondrysa z Kvačic[d] neb jej muž na místě též dcery ne/boztíka/ Ondrysa. /.../

Týhož líta dal Zymcha žid za dům 15 zl. /.../

Kup Petra Koláře od Zymcha žida.

Léta Páně 1575 v pondělí po Třech králích[e] s povolením pána prodala /!/ jest dům Zymcha žid s tím vším k domu přináleží, totižto s rubanicí pod hatěmi a zpádem pode mlejnem i s novú tlučovaními, s lúčkú Petrovi Koláři za sumu 160 zl. Závdanku dáti rozdílně, nejprve hned 10 zl. a při s/vaté/m Duše má dáti 10 zl. a platiti má při vánocích rok po roku po 10 zl. až do vyplnění věí sumy prve psané. R/u/k/ojmě/ za hospodářství i placení /.../

SAB-C 17-1000, fol. 27a-29b;

a) IV 17
b) im Original: da;
c) im Original: gsucz;
d) Kvačice, okr. Uherské Hradiště (Ung.-Hradisch);
e) I 10

1594 IV 13 II/Veselí 3

Linz: Auf dem Linzer Ostermarkt lassen auf der Federwaage folgende Juden aus Veselí wiegen: Lazarus 28 mal, Markus 2 mal.

Kurrein, in: JbGGJč IV (1932), S. 483, n. StALinz;

1605 ff., II/Veselí 4

Ostroh Uherský: Schuldentilgung aus Hausverkauf:

Léta 1605 /.../ položil za grunt Jan Rychnovský 5 zl. Ty sou dány Šťastnému[a] židovi z Veselí za grunt Germanovský, a tak Jan Rychnovský není povinen více klást.

Kup domu od Jana Rychnovského Ondra Vršovský.

Léta Páně 1606. /.../

Léta Páně 1607 /.../ položil Ondra Vršovský za grunt svůj na záparkání 5 z. /.../ Ty sou vydány Šťastnému[a] židovi do Veselí. /.../

SAB-C 17-1000, fol. 353b-354a;
a) im Original: Ssgastnemu

1616 I 16 II/Veselí 5

Brod Uherský: Bürgermeister und Rat der Stadt Uherský Brod schicken an die von Trnava als Antwort auf deren Anfrage, warum Jiřík Volf eingekerkert war, eine Nachricht des Richters von Uherský Brod.

Válka, Uh. Brod, S. 192, Nr. 50, n. MATrnava;

1616 I 16 II/Veselí 6

Brod Uherský: Petr Jupál, Richter der Stadt Uherský Brod an die von Trnava in der Angelegenheit von deren Mitnachbar Jiřík Volf, der in Uherský Brod wegen einer Schuld von 120 fl. an Jakub žid aus Veselí angeklagt war.

Válka, Uh. Brod, S. 192, Nr. 49, n. MATrnava; vgl. a. Macůrek-Rejnuš, České země a Slovensko I, S. 98, zum 178;

Ždánice (Steinitz), okr. Hodonín (Göding)

1623 II/Ždánice 1

Bergrecht des Marktfleckens Ždánice: Verbot des Erwerbs von Weinbergen durch Juden.

Práva horenská městečka Ždánic: /.../

Artikul padesátý první.

Ještě za právo sobě ustanovujeme, aby žádný žid pod právem naším žádných vinohradů ani peněz na nich nezkupoval, a to pod propadením všeho toho, což by koliv koupil. /.../

Vrbas, Dějiny městečka Ždánic, S. 180-192, hier 192;

Ž e r a v i c e okr. Hodonín (Göding)

1530 XI 18 II/Žeravice 1

Albrecht z Víckova zitiert Bohuslav Stolbaský z Doloplaz, der Jakub žid sklenář und Kateřina Hubená mit ihrer Tochter Syra gefangen gesetzt habe, um 50 sch. gr.

Albrecht z Víckova pohoní/m/ Bohuslava Stolbaského z Doloplac /I/ z děd/in/ etc. ze sta[a] š. gr/ošů/ če/ský/ch dobrých stříbrnýhc a tu j/emu/ v/inu/ d/ává/, že jest mi vězeli Jakuba žida sklenáře a Kateřinu Hubenú a Syru /!/, dceru její, ženu mečířovu, lidi mé z Žeravic, přes má slušná spravedlivá jemu dodávanie, ješto bych já byl jemu od těch židuov všecko spravedlivé jako od lidí svých učinil, a toho napraviti nechce. Zná-li se /.../[b]

SAB-A3 (půh. Ol)-14, fol. 347b (alt 335);

a) ersatzlos gestrichen, vgl. Aum. b. ;
b) in margine: Žalován z 50 š. gr/ošů/. Odložen nález na úřad. Mezi Albrechte/m/ z Víckova a Bohuslave/m/ Štolbask/ým/ z Doloplac /!/ páni nalezli /.../ Jan rok nemocný Bohuslavovi etc. /.../[c] 1535. Smlúva.
c) unleserlich

1611 II/Žeravice 2

Urbar /Buchlov/[a]

Librmon žid

SAB-G371-Buchlov 1611, n. SAB-odd. Buchlov.

a) wohin Žeravice seit 1597 gehört.

NACHTRAG

1527 V 31. Nachtrag 1

Dobeš z Boskovic zitiert Hanz Hechšteter, da er seinem Untertan Šimon žid 14 fl. schuldet.

Léta Pána 1527, druhý pátek po s/vaté/m Jiří. /...../ Sedění třetí v pátek po Božím vstúpení 1527. /..../ Týž Dobeš [a] ut s/upra/ poh/oním/ Hanzu Hechštetera z 14 fl. zatkyní a zatykuji již u pana Linharta z Liechtnštejna na zámku jeho Niklspurgu [b] a tu jemu vinu dávám, že jest dlužen na sumu židu mé/m/u Šimonovi a to má dáti, a zaplatiti nedbá. Zná-li se /...../

SAB-3 3 (půh. Brno)- 13, fol. 263 a (alt 230) ;
a) Dobeš z Boskovic a na Rosicích ;
b) Mikulov (Nikolsburg) okr. Břeclav (Lundenburg);

1532 XI 15 Nachtrag 2

Markvart žid z Prahy zitiert Bernhart ze Zásmuk wegen 128 Schock gr.

Markvart žid z Prahy, Samuele Hubatého syn, pohoní/m/ Bernharta z Zásmuk [a] zatkyní ze 128 š. gr. a zatykuji jej u pana Jindřicha, u pana Václava a u pana Vladislava, bratří z Lomnice, na zámku jich Špimberku [b] a tu jemu vinu dávám, že j/es/t mně tu su/mm/u u 128 š. gr. dlužen a zaplatiti mně nedbá. Zná-li se etc. [c]

SAB-A 3 půh.Brno -15, fol. 152b
a) Zásmuky, okr. Kolín ;
b) Špimberk /Kabát/ (Spiegelsberg), Ústí n.L-město (Aussig);
c) in margine: Odložen s vuolí stran do druhého p/rá/va. Žid z Prahy zmocnil k soudu Vylíma z Víckova. Odložen s vuolí obojí strany do druhého p/rá/va circe Gunegu/n/dis 1535.

Odložen s vůli stran do dru/héh/o práva circa Reminiscera 1536.
Vymazán, nestála žádná strana.

1546 Nachtrag 3

Mautordnung der Stadt Brno (Brünn)

Item von einem Juden zu Ro3 ..... 4 dr.

Und zu Fus ..... 2 dr.

Item, so die Juden Guetter durch, aber Fuhr fahren, geben sie zwier sovill, als sunst recht ist.

---

d´Elvert, Beiträge zur Gesch. d. kgl.Städte I, S. 588 ;
vgl. Brunner, Brünn, in : Gold, Mähren, S. 143 ;

1547 I 28 Nachtrag 4

Olomouc: Gerichtsbucheintrag über eine Geldschuld :

Jacob Paur Jud. d. Mitterfasten 2

Tut ein Verpot auff des Lienhartt Trogers, Furmannes, Habe unnd Gutt, nichts ausgenomen, von wegen 21 fl. 26 gr. geliehen Geldt.

Actum Freitag nach d/er/ Bekehrung Pauli.

SAB-G10-662, fol. 110a alt 87 ;

1550 IX 5, Nachtrag 4a

Jihlava: ~~Enojmo~~ Rechtsbelehrung des Stadtgerichts in ~~Enojmo~~ Jihlava (Iglau) (Znaim)
an den Markt Kamenice über die Duldung der Juden.

~~Nachtrag 4a~~

~~Die Stadt Jihlava an den Rat von Kamenice~~

O židy.

Poněvadž J/eho/ M/ilost/ pán dobré paměti, pan Jan z Pernštejna, pán váš milostivý je od nás vypleniti a vás obdarovati ráčil, aby při vašem městě /!/ žádného stání neměli, podle toho obdarování se chovejte, a zvláště, poněvadž nadání vaše ukazují, abyste všech milostí, jak město Znojmo, užívali a Znojemští a jiná města královská spolu se stavem prelátským margkr/abství/ Moravského jiným pánům stavům jsou se jednomyslně a společně odpověděli, že židův na gruntech svých trpěti ani do měst pustiti, a žádnému, půjčil-li který bez vůle a vědomí vrchnosti kterému z poddaných jich co, spravedlnosti dopomáhati nechtí, tolikéž vy se tak chovejte! V tom ve všem budete-li se tak podle nadání vašich chovati a podle naučení z práva vyššího, který vyjde, říditi a toho nedopouštěti, budete od vrchnosti i práva vyššího v potřebách svých opatřeni.

Kratochvíl, Kamenice, S.74, n.Kniha zv.Kšaftové, fol. 16-19 ; vgl. Engel, Ausweisung, in: JbGGJČ II 1930 S.95, Anm. 136 (dort falscher Bezug!) ;

a) Kamenice, okr. Jihlava (Iglau);

b) Jan z Pernštejna besa3 Kamenice von 1546 bis zu seinem Tode 1548 ;

1560 IV 26 Nachtrag 5

Jindřich Březnický zitiert Adam Březnický, weil dieser widerrechtlich sich vom Feld einer Jüdin bei Pucov den Zehnt angeeignet habe.

Týž Jindřich Březnický [a] ut s/upra/ pohoním téhož pana Adama Březnické/h/o [b] ut s/upra/ z dědin etc. s též sumy ut s/upra/ [c] . A t/u/ j/emu/ v/inu/ d/ávám/, že jest mi léta 59 po s/vaté/m Jakubě některý čas s koňmi i s vozem i s čeládkú svú z rolí židovky, kteráž mi se na díl k Pucovu [d] dostala, pobrali, jenž totižto oves desátečný volně k užitku svému obrátil, jak se jemu nejlépe zdálo a líbilo, práva k tomu nemaje. A toho mi nap/ra/viti nechce. Zná-li se etc. /...../

SAB-A 3 (půh.Brno) - 22, fol. 257a alt 214 ;

a) z Náchoda a na Tubešicích ;

b) z Náchoda a na Jinošově ;

c) 300 Schock gr. ;

d) Pucov, okr. Třebíč (Trebitsch)

1560 Nachtrag 6

Krásno: Im Grundbuch von Krásno nad Bečvou, okr. Vsetín, tritt ein Abraham žid als Gläubiger auf.

Domluvil, VMVal.Meziříče, S. 159 ;

1561 Nachtrag 7

Die in der Umgebung von Olomouc wohnenden Juden erhalten den Befehl, wöchentlich einmal im Dominikanerkloster auf dem Juliusberg eine Bekehrungspredigt zu hören.

Grünfeld, Äu3erer Verlauf, in: Gold, Mähren, S. 11 ;
vgl. a. Oppenheim, Olmütz, in: Gold, Mähren S.453;

1564 VI 27 [praes.], Nachtrag 8

Wien: Bericht des Handgrafen Christof Zoppel an die Niederösterreichische Kammer über den Aufenthalt fremder Juden in Niederösterreich und Wien zwecks Pferdehandels.

N. Ö. Camer! Genedige Herrn! Es haben etliche Juden neulich verschiner Täg ein Anzal Ro3 in die Stat Wien und andere Ort zu verkaufen von Poln, Beham, Marhern und Hungern gebracht und sich vernemen lassen, da sy on Forcht einicher Straf frei weren, wolten si kunftig noch mer Ro3 derselben Enden her in dis Land und auf den freien Jarmerktn zu verkaufen bringen, davon den Drei3igist und ander Geburnussen abzalen. Wiewol ~~solhes~~ sol[c]hes /:A dem Camerguet zu Furderung ~~gebrachte~~ geraitschte /:A und merer Ro3 meniglich zu guetem ins Land kämen, hab ich doch für mein Person, nachdem sonst der unbefreiten Juden Hantierung verpoten ist, nichts verwilligen wellen. So ich aber befind, da3 solhes kein Gwerb ist, das etwo gemeinem Man oder in anderweg schedlich sein möchte, sonder hergegen allerley Waaren im Land erkaufen und daraus fueren, dadurch die Mäut und Zöl gebessert werden und I/hro/ M/ajestät/ etc. Camerguet gefurdert, so werden demnach E. Gnaden mir hierauf Bescheid zu geben wissen, ob den Juden, dergleichen Ro3 gegen Bezalung dessen, so si davon schuldig, ins Land zu bringen und zu verkaufen, gestatt oder verpoten sein solle.

E/uer/ Gnaden mich befelhend,

E/uer/ Gnaden ghorsamer

Christoff Zoppl v.Haus.
Handgraf.

Příbram, Urkunden und Aktenstücke II, S.554 f., n. G.F.A.N.Ö., Herrschaftsakten W. 29/2; vgl. als ähnlichen Fall Diamant, in: ZGJ I 1964 S.79-82 ;

1570 VII 22, Nachtrag 9

Brno: Das Kapital, das ein Jude Hyršl Untertanen des Kapitels in Brno ohne Wissen von deren Obrigkeit geliehen hatte, verfällt dem Kapitel.

Kameníček, Sněmy III, S.228, Anm. 3, n. Reg.biskup.10 fol. 134 ;

1576 Nachtrag 10

Neun Krämer aus Jihlava (Iglau) klagen über Gewerbebeeinträchtigung durch Welsche und über die auf städtischen Gründen hausierenden Juden von Třešť [a], Batelov [b] und Lobeskirchen [c] und verlangen die gänzliche Ausschließung der Juden und die Beschränkung der Welschen auf die Wochenmarktfreiung.

Gold, Iglau, in : Gold, Mähren, S. 244 ;
a) Třešť (Triesch) , okr. Jihlava (Iglau) ;
b) Batelov (Battelau) , okr. Jihlava (Iglau);
c) Horní Cerekve (Lobeskirchen) , okr. Pelhřimov ;

1585 II 21, Nachtrag 11

Praha : Die böhmische Kammer verwendet sich bei denen von Jihlava Iglau für Mojříš Benatský žid aus Kolín nad Labem, daß er in Jihlava wie bisher mit Leder handeln darf. Dat. Pražský hrad, Donnerstag n. St. Susanna 1585.

AMV-Morava-3021 ;

1592 II 16, Nachtrag 12

Jihlava: Im Jahre 1592, 16. Februar, hat man in der Stadt Iglau einen Juden in der Pfarrkirche getauft.

BD-dt. Nr.882 č.Nr. 884 n. Chronik der Stadt Iglau, herausgegeben von d´Elvert ;

1602 X 18, Nachtrag 13

Kroměříž: Empfehlungsbrief des František kardynál z Dietrichštejna an die Stände von Niederösterreich für den getauften Juden Fanciscus Cardonius, der von diesen den Heiratskonsens für seine Braut erbittet.

Den Niederösterreichischen.

Unsern freundtlichen Gruß, besondere Freundtschafft, Gunst undt alles Guets. Wollgeborne Herrn, edle, gestrenge, hochgelehrte, besondere liebe Vettern, Schwägern, guette Freundt und Nachbarn.

Vier Jahr seindt allbereit verflossen, das uns zue Ferar [a] der hochwürdigiste, unser in Gott besonder lieber Herr Brueder, Herr Caesar, der hey/ligen/ römischen Kirchen Cardynal Baronius [b] auß genedigistem Bevehlich der

babstlichen Heyligckeit freundtlich ersucht und angesprochen, dieweiln der auch hochwürdigiste Herr Alphonso, dazuemahlen Bischof, ieczo aber Cardinal, Biscunto eben auf genedigiste Verordnung Ihrer Heyligkeit Franciscum Cardonium, einen ziemblich erwachsenen undt au3 einem vornehmen und vermöglichen Geschlecht der Hebreer von Ferar[a] herkommenden Jungling, wegen seiner Thugendten und Eifers, den er ihn ihm gegen der Katholischen, und das er auch sonsten optimae spei sey, vermerckte, ihn die Scho3 der hey/ligen/ Kirchen undt Gemeinschaft der Christglaubigen durch das Badt der Wiedergeburth und Sacrament der hey/ligen/ Tauff ofterwentes Jünglings embsieges Begehren unnd anderer neber ihm vleissiges Anhaltten einzueleiben, wier wolten au3 christlicher Liebe ihme zue Gefattern stehen unndt dem Bundt christlicher Vereinigung zum Zeugnu3 sein Patte werden, weil dann solches nicht allein ein Werck der Barmherzigkheitt, sonndern auch wier uber die3 Ihrer Heyligkheit allergnedigist Wollgefallen allerzimblichen Gehorsamb wie baiden Cardynalen Ihren L.L. geneigten Willen zu erzeigen jederzeit bereit. Al3 haben wier so vül desto lieber solche christlich Werckh auffgenumen unndt offtermelten Jungling zue au3 der Tauff geholffen, hierauff er unn3 nochmahlen ihn ihren und der babstlichen Heyligkheit selbst Namen ihn unnser Diennst unnd Titel commendirt worden, welchen wier bies auff datho neben andern Knaben bi3 zue diesem seinem jheczigenn erwachsennen Jharen gebraucht, sich auch ihn solchen Diennsten aller Gebühr vleissig und treulich zue unnserm Begnügenn woll verhaltten. Dieweiln er aber numehr mit der ehrnthugentsamen Jungfraw Magdalena Steineckerin, de3 ehrnvesten

weylanndt N. Steineckhers hiendterlassene Tochter, so ein Zeyt hero bey der altten Titelsteynerin ihn Diensten gewesen, sich ihn eheliche Verlübnu3 eingelassen, auch die Sachen beim /!/ ihr Person so weit gerichtet, das sie ihren Willen ihn sein ehrlichs Begehren geschlossen, er solle allein solches bey ihren Freunden und E.E.L.L. al3 ihren Tutoren unndt Schuczherrn ersuchen unndt dieselben umb ihrn Connsens behelligen. So hatt er ihm dann zue dem Endt mit unser Erlaubnu3 zue verrichten furgenommen. Derowegen er un3 auch umb die3 Empfehlbrifflin an E.E.L.L. demittigist angesprochen, welches wier ihm auff sein embsiges Bitten und damit E.E.L.L. ein Schein seines Wollverhalttens haben möchten, nicht verweigern wollen. Dieser Meygung /!/ E.E. L.L. werden ferner nach Beschaffenheit dieser Sachen ihme alle ersprie3liche Wollmeynung zu erweisen wissen. Wier bleiben E.E.L.L. zu allem freundtwilligen, ahngenehmen Wollgefallen ihede Zeit geneigt und unverdrossen. Dathum auff unserm Schlo3 Crembsier [c] , den 18.Octobris anno 1602. Francz, von Gottes Gnaden der hey/ligen/ römischen Kirchen tit/uli/ S. Silvestri Cardynal, von Dietrichstein, Bischoff zue Ollmucz, Fürst, der khön/iglichen/ behemischen Capeln Graff, r/ömisch/ k/aiserlicher/ M/ajestät/ Radt.

SAB-G83-67, n. SAK - Volná akta - 1602-II ;

a) Ferrara ;

b) Cäsar Baronius (1538 - 1607) ;

c) Kroměříž (Kremsier) ;

d) Olomouc (Olmütz);

1604 III 20, Nachtrag 14

Praha: Rudolf II. an die von Olomouc, sie sollen mit den Gläubigern des Pavel Georg, auch Girga genannt, ihres Mitnachbarn, dem "židovské praktiky" schwer geschadet haben, verhandeln, um für ihn einen Zahlungsaufschub zu erwirken. Datum Dienstag nach Oculi 1607.

AMV-Morava-5502 ;

1618 V 27, Nachtrag 15

Kroměříž: František kardynál z Dietrichštejna unterstützt bei Erzherzog Maximilian von Österreich eine Petition der Juden in Burgau in Schwaben, in der sie bitten, nicht ausgewiesen zu werden.

An Erzherzogen Maximilian zu Östereich.

E/uer/ D/urchlauch/t sein meine ganz willigste und jederzeit gehorsambiste Dienste zuvoran. Hochwurdigister durchleuchtigister Erzherzog. Mit was embsigen Anlangen ich abermalen durch die gemaine, under dero löb/lichen/ Marggrafschaft Burggaw [a] gesessener Judenschaft um diese Intercession an Euer D/urchlauch/t damit si in erstbenanter Marggrafschaft bei dero Wohnungen und vorigen Stand ruchiglich verbleiben und nicht etwo mit Aufpot oder anderer Trangsoll ferner belaidiget oder angefochten werden möchten, höchstes Vleisses supplicando ersucht und gebeten worden, das wöllen E/uer/ D/urchlauch/t aus beigefügten Einschliessen mit mehrern gnädigist vernehmen, und ob mir wol mit dem wenigisten nicht zweifelt, E/uer/ D/urchlauch/t als deroselben genedigister Landesfurst und Herr werden

ohne mein Zutuenung und vor si beschehene Intercession ermelte Judenschaft gnädigist schuczen und dero hochangeborner furstlicher Güte und Mildigkeit nach handhaben, nicht desto weniger habe ich ihr so embsiges Suchen nicht zu verwaigern gewust.

Diesem nach an E/uer/ D/urchlauch/t hiemit mein dienstliches und gehorsambist Bitten, die geruhen und wöllen si dieselben in dero gnedigisten Schucz erhalten, auf das si ihn vorigen Stand, wo nicht perpetuirt, jedoch zum wenigisten bis nach Verstreichung derer per contractus erhalten zwölf Jahr unbeträngt und ruehig möchten gelassen werden. Soliches wil ich mit undertänigister Obligation um E/uer/ D/urchlauch/t schuldigist verdienen. Hieruber mich E/uer/ D/urchlaucht/ Gnad gehorsam/bist/ empfele. Datum Crembsier, den 27. Maii anno 1618.

Franz etc.

SAB-G83-70, n. SAK-Volná akta - 1618 - II ;
a) Burgau, Lk. Günzburg/ Schwaben ;

Vorbemerkung:
Die folgende neun jüdischen Privatbriefe sind dem Band entnommen:
Landau Alfred - Bernhard Wachstein : Jüdische Privatbriefe aus dem Jahre 1619. Nach den Originalen des k.u.k.Haus-, Hof- und Staatsarchivs (= Quellen und Forschungen zur Geschichte der Juden in Deutsch-Österreich. Band III). - Wien - Leipzig: Wilhelm Braumüller 1911.
Sie wurden jedoch in der Textwiedergabe etwas verändert, ohne da3 das etwas unklare und inkonsequente Transkriptionssystem für die jiddischen Passagen dieser Edition verbessert werden konnte. Die hebräischen Textstellen sind in deutscher Übersetzung wiedergegeben, wobei folgende

Abkürzungen verwendet wurden:

A.d.h.G	aus der heiligen Gemeinde
A.G.S.	das Andenken des Gerechten zum Segen
b.B.N.C.S	bei den Babbarten Niddui, Cherem, Schammata
b.F.	es behüte ihn sein Fels
b.F.E.	es behüte ihn sein Fels und Erlöser
CZ	cohen zedek (gerechter Priester)
d.G.	die Gemeinde
d.k.Z.	der kleinen Zahl
d.R.G.	des Rabbi Gerson
f.v.u.	fern von uns
G.b.	Gott behüte
G.g.s.N.	Gott, gesegnet bei sein Name
G.g.s.e.	Gott, gesegnet sei er
g.I.	ganz Israel
g.l.	gottlob
G.s.D.	gottseidank
Hrr	harabh rabbi (Herr Rabbi)
Khrr	kebhod harabh rabbi (die Würde des Herrn Rabbi)
Kmhrr	kebhod morenu harabh rabbi (die Würde unseres Lehrers, des Herrn Rabbi)
Kmr	kebhod maalat rabbi (die Würde der Herrlichkeit des Rabbi)
Kt	kebhod torato (die Würde der Gelehrsamkeit)
L.D.	Leuchte der Diaspora
l.z.l.J.A.	lebe zu langen Jahren. Amen.

Mhrr	morenu harabh rabbi (unser Lehrer, der Herr Rabbi)
Mk	maalat kebrodo (seine Ehrwürden)
Mkt	maalat kebod torato (die Würde seiner Gelehsamkeit)
N.d.h.G.	nach der heiligen Gemeinde
N.s.l.l.A.	er wird Nachkomen sehen und lange leben. Amen.
R.	Rabbi
s.A.	seligen Andenkens
s.b.m.	sobald als möglich
SgL	Fürst der Leviten
s.G.w.	so Gott will
s.l.	soll leben
s.L.l.	sein Licht leuchte
S.m.H.V.	Sohn meines Herrn Vaters
u.B.d.F	und Bann den Fremden
z.G.	zum Glück
z.g.G.	zum guten Glück
z.l.J.	zu langen Jahren

Die jiddischen Stellen sind versal in etwas korrigierter Form gebracht.

1619 Nachtrag 16

Henele, Tochter des Abraham ha-Levi Heler, an ihre Schwester Bona und deren Mann Wolf Auerbach.

FIL Frieden UN´ GSUND: ZU ALIR ZEIT UN´ SCHTUND: ASO VIL ETZ BIGERT UN´ KENT REDEN MIT ENKERM MUND: ZU MEINER HERZEN LIBEN SCHWESTER, der züchtigen und frommen, in ihrer Herrlichkeit die Königstochter in ihrem Gemache [a], der Rabbinerin Frau Bona s.l., UN´ DEINEM HARZIGEN LIBEN MAN, dem teuren und verständigen, gottesfürchtigen Manne Khrr WOLF b.F.E. UN´ ZU ENKREN LIBEN KINDERLICH, jedem einzelnen mit Namen. Vor allem SEIT WISEN MEIN GESUND, DES GLEICHEN SOL ICH ACH HEREN VON ENK ZU ALER SCHTUND. HERZE LIBE SCHWESTER UN´ HERZIGER LIBER SCHWAGER, AS ICH HAB GEHERT, DAS DU z.l.J. GESUND BIST UN´ G.g.s. Name, HOT ENK LOSEN GENISEN ENKER Gerechtigkeit UN´ Frömmigkeit UN´ DICH errettet UN´GEHOLFEN, AS DIR G.b. NISCHT GESCHAT HAT, G.g.s. Name, SOL ENK ALEN WEITER BEHITEN VOR LEID, UN´LOSEN s.G.w. DERLEBEN GROSE VREID: ICH HAB GAR NISCHT GEWIST, BIS MATEL KUMEN IS UN´ ICH ENKER LIBEN FATER, dem Vornehmen b.F.E. SEIN Brief GELEIET HAB. SO KENT ETZ begreifen, WIE ICH MICH HAB gefreut z.l.J. UN´MEIN BIT ZU G.g.s.Name, DER SOL ENK UN´ g.I. WEITER erretten FON DEM UN´ ALEM BESEN. G.g.s. Name SOL MEIN Zeuge [b] SEIN, DAS MIR ENKER SORG MER IS, AS AL MEINE GROSE SORGEN, DIE ICH HAB, UN´ ETZ KENT begreifen, DAS ICH jetzt VIL SORG HAB. GOT DER ALMECHTIG SOL ITLICHEM SEIN AUSEN LEGEN WENDEN ZU GUTEN. WIL NIT HABEN AS ETZ SOLT LEIEN, WAS ENK ZU WIDER IS, UN´ NISCHT KLAGEN, WEIL UNS G.g.s. Name, HOT JO SOLCHE Wunder GETON UN´DIR G.l. AUF GEHOLFEN, WIE WOL G.l. IDERMAN SAGT,

WIE DU UN´ DEIN HARZIGER LIBER MAN HABEN ASO VIL GUTS GETON MIT Wohltätigkeit und guten Werken. ACH HOT MAN MIT GESAGT, WIE DEIN LIBER MAN WER BEI DIR GEBLIBEN UN´ NIT FON DIR KUMEN, HOT NIT GETON WIE EIN MAN, SONDER WIE EIN FATER. SUNST, MEIN HARZIGE LIBE GESCHWISTRIG, SEIT WISEN, AS ICH ENK HAB WOL 3 Briefe GESCHRIBEN, SINTER IR MIR HAT DEN Brief geschriben, ê BONE s.l. IS KRANK GEWORDEN. jetzt b), MEINE HARZIGE LIBE GESCHWISTRIG, MATLE HOT MIR GESAGT, IR HET MIR GERN LANWET b) GESCHIKT, HAT IR NOCH KEINE, HOT MIR TOCH unsere Schwester b) GUTLE GESCHRIBEN, ETZ HAT SI LANG erhalten b), UN´ DU BONE SELBERT ACH GESCHRIBEN. GOT WAS, SIE WER MIR jetzt ZU GROSER NOT KUMEN. LOS DAS ACH UNSER Sühnopfer SEIN, IS JETZT SCHWER, EPES ZU SCHIKEN, NISCHT MER, NEMT MICH Wunder, AS MIR R.MOSCHEH NIT SCHIKT DAS GELT VOR MEIN MACHSOR, ICH IM GESCHIKT HAB. BIT IN, DAS ER DAS GELT GIBT R.SCHIMOON CZ.b.F.E. Sohn des hochgelehrten Mhrr JIZCHAK CZ b.F.E. ACH HAB ICH ETLICHE MOLT GESCHRIBEN, AS IR MIRL s.l.SOLT DIE Schuldbriefe betreffend CHAJIM SOFER RAUSGEBEN, UN´BIT SIE MEINET HALBEN, AS SIE ACH MECHT SÖLCHE zehn SCHOK oder Gulden GEBEN DEM vornehmen Hrr SCHIMEON CZ b.F.E. UN´R. SCHIMEON NORT /nur/ SEINEM FATER Mhrr JIZCHAK CZ.b.F.E. SCHREIBT, DAS ER MIRS SOL GEBEN, SO GIBT ERS MIR, SO DARF MAN KEIN Gefahr des Weges ZU WAGEN ; ODER SO MIRL HET meinem Vetter, dem hochgelehrten Mhrr LIPMAN SgL b.F.E., GESCHRIBEN, HET ER MIRS ACH GEBEN, NIT MER, R. LIPMAN SgL b.F.E. NEMT KEIN Schuldbriefe jetzt IN, DRUM SECHT, ETZ MIR, G.g.s.N. ZU VOR, ASO HELFEN KENT. ICH BIT ENK SER, SCHREIBT MIR ASO OFT ENK MEGLICH IS, WO ICH NOR WAS, DAS EINER SOL ZIHEN, SO

SCHREIB ICH, MEIN HARZIGE LIBE GESCHWISTRIG, MAN SAGT MIR, WIE DER DUKS AUS PEIARN [c] HAB NÖRDLINGEN EIN GENUMEN, MECHT GERN WISEN, OB ES wahr IS, UN´ HAB NIE KEIN Briefe GEHAT FON unserer Schwester GUTLE s.l. ICH MECHT JO GERN VIL GUTES HEREN UN´ SEEN zum Guten, DRUM SCHREIBT JO OFT, DERMIT MIR wenigstens WISEN AS FON DEM ANDREN GESUND, besonders DIE ZEIT DER SINTIG MENTSCH JO MER WEDER ZU VIL ZU SORGEN HOT, KUMT IMER EINS AUF DAS ANDER, G.g. s.Name, SOL SICH erbarmen IBER g.I. UN´ s.G.w. JO GESUND UN´ Frieden GEBEN. WIL NIT weitschweifig SEIN: EINER WAS NIT, WEM DIE Briefe IN HENDEN KUMEN. SEIT WISEN, AS SCHMUEL, Sohn des R.ABRAHAM WALERSTEIN IS HER KUMEN NAKET UN´ BLOS, NIT MER EIN HEMD UN´ ALTES KLEIDEL, HOT GESAGT, MAN HAB IM ZU NIKLSCHBURG ALES GENUMEN. DER FATER HOT IN HIBSCH GEKLEID, ER WERT WIDER AN WEK ZIHEN AUF EIN GUT GLIK. ICH BIT, SCHEIBT MIR JO, UN´ KENT IR MACHEN, AS MIRL s.l. dem vornehmen Khrr SCHIMEON CZ MECHT GEBEN DAS GELT betreffs DIE Schuldbriefe; ICH MAG WARLICH NIT SCHREIBEN, WIE ES MIR ASO HOCH FON NETEN TET, ICH BEGER G.l. NISCHT ZU KLAGEN, WEIL UNS JO G.g.s. Name, HOT SÖLCHE Wunder GETON UN´ des Verdienst unserer Vorfahren LOSEN GENISEN; WIL WEITER NIT weitschweifig SEIN, BIS ICH s.G.w. gute Briefe FON ENK BEKUMEN WER. DA MIT BEHIT ENK GOT FRI UN´SPOD VOR ALER NOD, DAS BIT UN´ BEGERT, DIE ENK HOT LIB UN´ WERT, ENKER Schwester HENELE, Tochter meines Vaters und Lehrers Kmhrr ABRAHAM LEVI HELER s.A.i.k.W., die Tag und Nacht ENKRER GEDENKT zum Guten, UN´ GERN SEHEN WOLT:

GRIST MIR EIERN HERZEN LIBEN FATER, den vornehmen Kmr

ISRAEL b.F.E. und seine Frau GUDRET s.l. ICH WINTSCH ENK VIL Glück und Segen, HAB ENK GLEICH WOL VOR, ACH 3 mal SINTER GESCHRIBEN, GRIS MIR GITLE UN´ WER ENK LIB IS, besonders den gelehrten Mhrr ANSCHEL b.F.E. und seine züchtige Frau, die Rabbinerin DWERL s.l., ACH Hrr DAVID b.F.E. MEIN KINDER LOSEN ENK ALEN SER GRISEN. In groser Eile, Freitag, am Vorabend des hl.Sabbat, 15. Kislev 380 d.k.Z.

Landau-Wachstein, Privatbriefe, Nr. 6A, S. 18-21.

a) Psalm 45, 14 ;
b) Leinwand ;
c) Maximilian I. v. Bayern ;

1619 Nachtrag 17

Praha: Henele, Tochter des Abraham ha-Levi Heler, an die Kinder ihrer Schwester Bona in Wien: Moses SgL (und seine Frau Semel), Meir SgL (und seine Frau Nechama) und Chaja (und deren Tochter Tewele).

FIL Frieden UN´ GESUND ZU ALER ZEIT UN´ STUND: VIL MER ETZ BEGERT UN´ REDEN MECHT MIT ENKERM MUND: ZU MEINEN HARZIGEN LIBEN SCHWESTER KINDER, DIE FRUMEN UN´ BIDERN MIT AL IREN GELIDERN: DEM gelehrten Herrn Khrr MOSES b.F.E. UN´ ZU DEINEM LIBEN WEIB, der züchtigen und frommen SEMEL, s.l. UN´ZU IREN LIBEN KINDERLICH, jedem einzelnen mit Namen, UN´ZU DEINEM LIBEN BRUDER, dem gelehrten Herrn Kmr MEIR SgL b. F.E. UN´ ZU SEINEM LIBEN WEIB, der züchtigen und frommen Frau NECHAMA s.l. UN´ ZU ENKERER LIBEN SCHWESTER, der züchtigen und frommen Frau, der Rabbinerin CHAJA

s.l., UN´ZU IREM LIBEN MAN, dem gelehrten Kmr TEWELE b.F.E. UN´ZU ALES, WAS ENK LIB IS. MEIN HARZIGE LIBE GESCHWISTRIG, ICH SOLT ENK NISCHT SCHREIBEN, weil IRS WISTLICH NIT GEGEN G.g.s. Name, KENT VAR ENTWORTEN, MIR NIT SOLT AUF MEINE Briefe antworten, besonders jetzt , ETZ HAT JO GEWIST, DAS NISCHT IM geheimen BLEIBT, UN´ BONE s.l. HAT NOCH NIT KENEN SCHREIBEN, UN´ DU, R. MOSCHEH, WONST JO IM Hause neben BELA CHAJIM SCHAMES, HOST JO GEWIST, AS RESEL s.l. HER ZICHT, HEST MIR das Geld für das MACHSOR MIT IM KENEN SCHIKEN, SO ES NIT GESCHEHEN IS, BIT ICH DICH, GIBS dem gelehrten Mhrr SCHIMEON CZ b.F.E., Sohn des Mhrr ISAK CZ b.F.E., UN´BIT, RED MIT MIRL s.l., AS SIE MIR MECHT GEBEN zehn SCHOK oder Gulden wegen DIE Schuldbriefe, ICH HAB AUF Mhrr ANSCHEL b.F.E. wegen CHAJIM SCHREIBER, WIE ICH ENK vielmals GESCHRIBEN HAB, WAS SOL ICH weitschweifig SEIN UN´ SCHREIBEN, WIE jetzt [a] HIE SCHWER IS, UN´ EIN Pfennig jetzt MER AS IN GUTEN ZEITEN EIN Gulden, UN´NIT VIL ZU GEWINEN UN´ VIL MUS MAN HABEN. WER WIL ALES DERSCHREIBEN, ETZ KENT ES BEI ENK WOL begreifen. NUN ICH WIL NISCHT KLAGEN UN´BIT UN´ DANK SEINEM HALIGEN NAMEN ALE ZEIT, DER BEHIT DAS LEBTIGE GUT, besonders G.g.s.N. HOT errettet UNSER LIBE SCHWESTER BONE s.l. UN´ HOT SIE IRER BEIDER Wohltätigkeit und Frömmigkeit LOSEN GENISEN. WIE MAN MIR SAGT, HOT R. WOLF NIT GETON WIE EIN MAN, SONDER NOCH MER AS EIN FATER, G.g. s. Name SOL UNS s.G.w. LOSEN GENISEN UN´ WEITER VOR ALEM LEID BEHITEN MIT g.I. AMEN! SUNST, MEIN HARZIGE LIBE KINDER, ICH BIT ENK, SCHREIBT MIR JO OFT, besonders jetzt, SEIT WISEN, AS SCHMUEL, Sohn des R.ABRAHAM WALERSTEIN, IS

HER KUMEN NAKET UN´ BLOS, HOT GESAGT, MAN HET IN ZU NIKLSCH-
BURG BERAUBT. DER FATER HOT IN HIBSCH GEKLAD, ICH MECHT
SER GERN VIL SCHREIBEN, WER WAS, WEM jetzt die Briefe IN
DIE HANT KUMEN, DRUM WIL ICHS jetzt EIN SCHTELEN, BIS ETZ
VOR WIDER SCHREIBT s.G.w. SONST SOL ICH ENK SCHREIBEN FON
ENKER SCHWESTER, SIE IS MIT ENK NIT ZU VRIDEN, WEIL ETZ IRER
ASO GAR VAR GEST, SIE IS VIL SCHÖNER UN´ GRESER AS CHAJA,
s.l. SOLT NIT Krieg SEIN, WOLT SIE LENGST NAUS GESCHIKT
HABEN. DAMIT BEHIT ENK GOT FRIE UN´SCHPOD VOR ALER NOD, DAS
BIT UN´ BEGERT, DIE ENK HOT LIB UN´ WERT, ENKER MUM HENELE,
Tochter m.V.u.D. Kmhrr Abraham Levi Heler s.A.i.k.W., DIE
Tag und Nacht ENKERER GEDENKT zum Guten UN´ GERN SEHEN WOLT.
GRIST MIR ENKERN SCHWER UN´ SCHWIGER, ACH SCHWEGER UN´ GE-
SCHWEI, besonders Khrr VALK und seine Frau; SAG, IR SCHWE-
STER TR/A/UNE WERT z.g.G. SABBAT CHANUKA s.G.w. Hochzeit
HABEN, HAB IRS GLEICH WOL VOR auch GESCHRIBEN, GRIST MIR,
WER ENK LIB IS, MEIN KINDELICH LOSEN ENK ALEN SER GRISEN,
besonders LEB b.F.E. LERNT G.l. SER ERNST UN´ WOL, KUMT
NOR FON EINEM SABBAT ZUM ANDREN [a] AN HEIM. ODER MEIN KOPEL
b.F.E. LERNT NOCH VIL BESER G.l. ICH WEIS, WEN IN MIRL s.l.
SOLT SEHEN UN´ HEREN, MECHT IM GEWISLICH SCHIKEN s.b.m. ICH
GIB z.l.J. MEHR AS 21 SCHOK FON SIE ZU LERNEN EIN Semester
G.l. DIE BESTE Lehrer: LEB b.F.E., bei Mhrr ISAK PFREIM,
MEIR UN´ KOPEL LEB bei R. JEKLE NECHAMA SENDERS, ENKER
SCHWESTER LOST ENK SER GRISEN.

N.d.h.G. WINA d.G. ZU HANT MEINER HERZEN LIBEN SCHWESTER, der züchtigen und frommen, in ihrer Herrlichkeit die Königstochter in ihrem Gemache [a]; der Rabbinerin Frau BONA s.l.,

Frau des gelehrten Khrr SCHIMEON WOLF AUERBACH N.s.l.l.A. oder des gelehrten Khrr Moses SgL b.F.E., Schwiegersohnes des SCHIMEON Falk b.F.E.u.B.d.F.b.B.N.C.S.d.R.G.L.D. M.b. S.b.

A.d.h.G. Prag d. G.

Landau-Wachstein, Privatbriefe, Nr. 6B, S.22-24;
a) Psalm 45, 14.

1619 Nachtrag 18

Chanoch b. Isak an seinen Oheim Jekel Schik.

Und Jakob war ein rechtschaffener Mann, wohnend in Zelten [a].

Viel Friede dem groẓen Manne vom groẓen Gott [b], /dem/, der Berge entwurzelt [c], durch Scharfsinn Felsen zerschmettert, dem gelehrten, erhabenen und angesehenen Oberhaupte, der an den Wandungen meines Herzens haftet, Kmr. Jekel b.F. und seiner Gattin, der züchtigen und frommen, in ihrer Würde die Königstochter in ihrem Gemache, Frau Esther s.l. und seinem Sohne dem würdigen Kmr. Abele, und den übrigen Kindern, es behüte sie der Bildner der Berge [d]. Ferner, geliebter Oheim, sei euch Kunde von unserer leiblichen Gesundheit, die euch gleichfalls nicht fehlen möge. Ferner sei euch kund in geläufiger Sprache: mein lieber Oheim, SEIT Mk WISEN, DAS ICH SER kränke, AS IR NISCHT SCHREIBT FON MEINET WEGEN ZU DER MUM, VIL LEICHT MECHT SIE SICH WAS KEREN AN EIER BRIW. Ferner, lieber Oheim, BIT ICH EICH, AS Mk. WERT verzeihen, UN´ WERT DEN

BRIW MEIN künftigen Schwiegervater IN DIE HANT EIN NEIN SCHIKEN, UN´ WERT GEWAR WERN, OB ER WIL DIE Hochzeit HIZ MACHEN ODER NIT. WEN IR WERT NIT WISEN, WO ER IST, DA WERT IR ES GEWAR WERN, BEI MEIN Wirt R. FISCHEL a.d.h.G. NIKLSCH-PURG. MEN HAT MIR GESAGT, ER IS ZU WIN BEI IZIK GOLDSCHMID, ODER EINER HEIST R. JUDA, DER IST MIT DEN Rabbiner EIN HIN KUMEN, UN´ OB IR WERT BRIW VON MEIN künftigen Schwiegervater KRIGEN, DA SCHIKT MIR SIE MIT DEN AL DER NEST, AS IR WERT KENEN SCHIKEN, UN´ OB IR WERT KEIN BRIW KRIGEN VON IM, DA verzeiht Mk UN´ SCHREIBT MIR EIN ENFERT, UN´ DER NACH BIT ICH Mk SCHREIBT MIR, OB ICH SOL EIN HIN KUMEM ODER NIT. Weiter WEIS ICH EIN KEIN Neuigkeiten MEIN ZU SCHREIBEN. G.g.s.e. SOL EICH LASEN FRISCH UN´ GESUNT BLEIBEN. Von mir, dem Sohne deiner Schwester Chanoch, Sohn m.H.V. Isak s.A. Und neige das goldene Szepter meinetwegen seinem Sohne Henoch b.F. und dessen Frau, der würdigen Frau Jitle s.l. und den teueren Kindern, es behüte sie der Bildner der Berge FON ALEN BESEN.

N.d.h.G. WIN.

Er steige auf den hochgetürmten Berg [e], /den/ mit dem heiligen Salböl gesalbten [f], weit über alle Grenzen berühmten, im weisen Rate sitzenden, dessen Lippen wie eine rosenfarbene Schnur sind [g], dem geehrten, erhabenen und angesehenen Oberhaupte Kmr. Jekel, genannt Jekel Schik, Gemeindevorsteher [h]

u.B.a.E. b.d.B.N.C.S. d.R.G.

A.d.h.G. Prag, der Residenz.

Landau-Wachstein, Privatbriefe, Nr. 15. S. 37-39.

b) Rechtsgutachten aus d.J. 1568, Nr. 7 ;
c) Rechtsgutachten Joel Sirkes 39 ;
d) Amos 4, 13 ;
e) Ezechiel 17, 13 ;
f) 2. Moses 30, 25 ;
g) H.L. 4, 3 ;
h) in Wien ;

1619 Nachtrag 19

Praha: Chanoch b. Isak hebräisch an seinen zukünftigen Schwiegervater Jakob Teitsch in Nikolsburg.

Und Jakob war ein rechtschaffener Mann, wohnend in Zelten.

Friede sei in deinen Mauern und Ruhe in deinen Palästen, Sicherheit in deinen Wohnungen, Gott möge deine Risse verzäunen [a]. An meinen innigst Geliebten, der an den Wandungen meines Herzens haftet, meinen zukünftigen Schwiegervater, Sinai und Bergezertrümmerer [b], gewichtig im Sprechen treffender Worte, gelehrt und ausgezeichnet, vor dem das Lob verstummt [c], Kmhrr Jakob b.F. und an seine Frau, die würdige und liebliche ohne Fehl, Frau Blimel s.l., und an mein Täubchen, meine Unschuld [d], die mir zufiel in Süße [e], wertvoller als Perlen, die Jungfrau Bela s.l., und an die übrigen teuren Kinder, es beschütze sie der Bildner der Berge.[f]

Vor allem die Gesundheit aller Glieder, des einen wie des andern, die euch nie mangeln möge. Mein lieber zukünftiger Schwiegervater, Angst hat mich ergriffen [g], und mein Herz wurde in mir erschlagen [h], ich war eine

Stunde lang betäubt [i] über die schlechte Nachricht, die wir vernahmen: daß die Hand des Feindes über euch gewesen sei und alle eure Kostbarkeiten ergriffen und gegen das Gotteshaus Äxte und Beile erhoben habe [k], und daß ihr kaum euer Leben gerettet [l]. Und das war mein Trost im Elend [m], daß ich hörte, daß Kt sein Leben und alle seine Hausgenossen und seine Habe in die Festung hinübergerettet habe, möchte es nur so sein! Dies und noch etwas anderes [n] zur Erinnerung für Kt : Es ist ein großes Wunder in meinen Augen [o] an Kt, daß du mich so hinter deinen Rücken geworfen hast [p] und mich nicht mit deiner reinen Hand bedenkst [q], da du doch weißt, daß deine Worte meinem Gaumen angenehmer sind als Honig und Honigseim [r]. Ferner mögest du mir mitteilen, ob Kt. noch in der h.G. NIKLSCHPURG ist oder nicht. Hauptsächlich wisse Kt, daß demnächst s.G.w. meine Hochzeit sein soll. Da unser Freundenfest in so kurzer Zeit stattfinden soll, komme ich, Kt aufmerksam zu machen, obwohl dies bei einem so pünktlichen Manne nicht notwendig ist. Bei Gefahr von Geldverlust ist jedoch eine besondere Erinnerung vonnöten [s], Kt möge nicht lässig sein mir mitzuteilen, wie ich mich zu benehmen habe: ob ich mich aufmachen soll, in dein Land zu gehen, in die h.G.Niklschpurg oder in die h.G.Wien, denn ich weiß nicht, nach welcher Seite ich mich wenden soll. Ich habe mich schon mit Kleidern und andern nötigen Dingen versehen, darum benachrichtige mich sobald als möglich, damit nicht g.b. ein Nachteil entstehe, und gib dem Weisen, daß er noch weiser werde [t]. Damit genug für das Verständnis. Und ich stehe

auf der Warte [u] und harre der Antwort des Herrn, daß sie mich belebe. Schicke das Schreiben deiner reinen Hand an Kmr Israel Schalom [v], dann wird es gewiß in meine Hand gelangen, denn er ist ein Verwandter von mir. Und damit schließe ich für diesmal. Möge euch Gott erretten vor allem Unheil und in euer Land kein Schwert des Feindes einfallen. So das Gebet dessen, der bestimmt ist, dein Schwiegersohn zu werden, Chanoch, Sohn m.H.V. Isak b.A. G.S.

Es war meine Absicht, meinem unschuldigen Täubchen ein kleines Geschenk zu schicken, doch ich sagte mir: ich selbst werde mein Bote sein, auch wollte der Überbringer meines Briefs nichts mit sich nehmen. Die Hauptsache habe ich vergessen: ich habe gehört, daß Kt. noch in Wien ist. Teile mir mit, ob die Sache wahr ist. Und neige das goldene Szepter deinem Schwiegersohn und seiner Frau. N.d.h.G. Niklschpurg.

Er steige auf den hochgetürmten Berg, /den/ mit dem heiligen Salböl gesalbten, weit über alle Grenzen berühmten, im weisen Rate sitzenden, dessen Lippen wie eine rosenfarbene Schnur sind, dem gelehrten und erhabenen Kmhrr Jakob Teitsch b.F.

u.B.a.E. b.B.N.Ch.S. d.R.G.

a.d.h.G. Prag

Landau-Wachstein, Privatbriefe, Nr. 16, S.39-41 Einlage zu Brief Nr. 15

a) Amos 9, 11 ;
b) Horaj. 14 a ;
c) Psalm 65, 2 ;

d) H.L. 5, 2 ; 6, 8 ;
e) vgl. Psalm 16, 6 ;
f) Amos 4, 13 ;
g) Hiob 21, 6 ;
h) Psalm 109, 22 ;
i) Daniel 4, 16 ;
k) vgl. Psalm 74, 5 f. ;
l) wegen dieser Plünderung dürfte sich der Oberrabbiner wohl in Wien aufgehalten haben ;
m) Psalm 119, 50 ;
n) Sanhedrin 104 a ;
o) Psalm 139, 6 ;
p) 1. Könige 14, 9 ;
q) H.L. 5, 4 ;
r) Psalm 119, 103 ; Psalm 19, 11 ;
s) vgl. Sifré, Kap. 1, Anfang ; Numeri Rabba, Kap. 7 zu V.M. 3, 28 ;
t) Sprüche 9, 9 ;
u) vgl. Jesaias 21, 6 ;
v) Auerbach ;

1619 Nachtrag 20

Praha: Salomo an seine Vater Chajim und seine Mutter Malka.

Wegen dunkler Nacht kürze ich die Rede [a]. Nur Freude und Frosinn meinem geliebten Vater, Lehrer und Meister, der Krone meines Hauptes, dem hochgeehrten und gerühmten Manne, kundig der Sprache der Weisen, des Deutens dunkler Worte, Meister der Gelehrsamkeit, Mhrr Chajim b.F.E. im friedlichen Verein mit seiner Gattin, meiner Mutter, der züchtigen und holdseligen Frau ohne Schuld und Fehl, der Rabbinerin Malka s.l. und euren Kindern, gesegnet seien

sie von Gott dem Herr, Amen! Nun komme ich, euch unsere frische Gesundheit zu verkünden, möge sie auch euch nicht fehlen, bis Gott das Licht wird leuchten lassen, von dem es hei3t, da3 es gut ist [b]. Nun verdro3 es mich gar sehr [c], da3 du mich hinter deinen Rücken geworfen und nichts geschrieben hast zu dieser Zeit, besonders durch die Witwe Hir-Pri' [d], die im Hause Israels s.L. l /Auerbach/ war, und in der Tat erzählte sie mir, da3 du diesmal im Versammlungshause warst, und damit ist ein Mann wie du gerechtfertigt. Aber von dir, meine Mutter, verdrie3t es mich gar sehr, da3 du mir nichts geschrieben hast. Wird denn eine Frau ihres Kindes vergessen [e]. Darum, meine Lieben, bitte ich euch, schreibt mir s.b.m. von eurer Gesundheit und eurem Wohlbefinden. Und nun sei es Mkt kund, da3 Kmr Iserl R.P. [f] aus d.h.G. Krakau angekommen ist und mitteilt, da3 mein Oheim Hrr Mosche s.L.l. [g] nach d.h. G. Beresteczko [h] gereist ist, weil sein Schwiegervater gestorben ist und das Leben der ganzen Welt gelassen hat. Und es ist leicht zu verstehen, und mein Gro3vater mit seinem Enkel R. Mosche L.l. wohnen auf dem Stockwer des Mhrr Pinchas s.A. und essen an einem Tische. Ferner sei /euch/ kund, da3 ich Ruhe für meine Seele gefunden habe, die sich zu trinken sehnt aus der frischen Quelle [i] bei dem gelehrten Mhrr Lipmann s.L.l. [k], wo sich die Herden versammeln, alle Helden. Also sprach auch ich: ich möchte einer von ihnen sein, denn ich habe ein Herz zu wissen wie sie, und mich zu gürten mit Heldenmut im Kampfe der Thora. Und ich vertraue auf die Gnade des Höchsten, da3 er meine Absicht

zur Tat werden lasse [l], nach dem Ausspruche unserer Weisen s.A. : Wer rein werden will, dem soll dazu verholfen werden [m] Nun ist mit mir zusammen der ausgezeichnete Khrr Chiskia, Schwiegersohn des gelehrten Mhrr Abraham Popers, auch mein Schwager L.l. [n]. Nun erlaube ich mir, wegen des Geldes zu sprechen, das ich für dich R. Sender gegeben habe. Schicke es mir, wenn Gelegenheit ist, und teile mir s.b.m. mit, was mit den Gemaroth [o] geschehen soll, und gib mir genau an, was du R. Sender gegeben hast und wieviel du schuldig geblieben bist, denn ich habe für dich 18 Gulden gegeben. Teile mir den Rest mit. Und damit will ich schlie3en und sage den Friedensgru3. Von mir, deinem Sohne, dem geringen Salomo, Sohn des Mhrr Chajim l.z.l.J.A. Geschrieben in aller Eile in der Donnerstagnacht des Wochenabschnittes: "Ich will deinen Samen machen wie Sand am Meere, den man nicht zählen kann vor Menge [p] 380 d.k.Z.

Und Frieden Allen, die fragen und sich erkundigen nach Schelomo und besonders dem für alles, was heilig ist, freigebigen Kmr. Israel L.l.

Und an seinen Sohn, den ausgezeichneten Khrr Wolf s.L. l. [q] und Frieden, Frieden !

Nachträglich habe ich das Schreiben deiner reinen Hand durch diesen Boten erhalten und mich gefreut wie über einen gro3en Schatz als ich von euerer G.s.D. guten Gesundheit vernommen habe. Und Frieden, Frieden !
LIBE, HERZIGE MEM, ICH HET DIR GEREN EIN besondern Brief GESCHRIBEN, AS BILICH WER GEWESEN, NUR ES IS NU NAT [r] AN SABBAT; KAN ES zu dieser Zeit NIT SEIN. DOCH LAS ICH DICH

WISEN, MIR G.l. ALE GESUND SEIN. SUNST die Lage IS G.l. AUF DER ZEIT NIT ASO GAR BESTET WOL BESER NOT. DOCH LASEN MIR SICH einstweilen GENUGEN, DAS MIR EIN WEIL Ruhe HABEN. DA MIT ANTFANG EIN GUTEN SABBAT UN´ FIL GUTE JAR FON MIR DEIN SON Salomo S.m.H.V. Mhrr Chajim l.z.l.J.A. Geschrieben Freitag des obgedachten Wochenabschnitts. GRIS MIR DIE KINDER, GOT BEHIZ. ICH WIL SIE s.b.m. EIN POMNIGEL [s]. N.d.h.g. Wina a.d.h.G. Prag

/Dieser Brief/ werde übergeben dem hochgeehrten und gerühmten Manne, kundig der Sprache der Weisen, des Deutens dunkler Worte, d.i. meinem geliebten Vater, dem Streitwagen Israels [t], wer kann ihn zur Genüge preisen, man bringt sein Lob nicht zu Ende, dem Meister der Gelehrsamkeit, dem weisen Mhrr Chajim b.F.E. Gott entbiete ihm Segen, Leben bis in Ewigkeit [u]

u.B.a.E. b.B.N.CH. S. d.R.G. [v]

Landau-Wachstein, Privatbriefe, Nr. 17, S. 41 - 44.

a) Buxtorf 26 ;
b) im Sinne v. Midr. Rabba, Kap. 3, zu 1. Moses 1, 4 ;
c) Jonas 4, 9 ;
d) wohl Nebenname von Auerbach = Pfreim ;
e) Jesajas 49, 15 ;
f) Pinchas Horowitz, Schwager des Moses Isserle, gest. 24. Siwan 1621 ;
g) Bruder von Malka ;
h) Wolhynien ;
i) vgl. Hohes Lied 4, 15 in der Deutung Rabba zu dieser Stelle ;
k) Lipmann Heller ;
l) Kiddusch 40 a ;
m) Sabb. 104 a ;
n) Wolf Lipman aus Kolín ;

o) Talmudtraktate ;

p) 1. Mos. 32, 12 ;

q) Israels Sohn Wolf Auerbach ;

r) Schreibfehler für nant oder nahent ;

s) Andenken, vgl. z.B. čech. pomník ;

t) 2. Kön. 2, 12 ;

u) V.M. 28, 8 ; Psalm 133, 3 ;

v) Chajim aus Mikulov, der Vater des Salomo, der die Briefe 17 und 41 der Landau-Wachsteinschen Privatbriefe geschrieben hat, war zweifellos Oberrabbiner in Mikulov, der sich wegen der in Mähren herrschenden unsicheren Verhältnisse nach Wien begeben hatte. Er kann sein Amt erst 1615 angetreten haben, nachdem sein Vorgänger, Juda Löb Eulenburg, gestorben war. (Dessen Grabinschrift vgl. Feuchtwang, in Kaufmann-Gedenkbuch, S.371) . Gabriel b. Chajim aus Prag war also nicht (so Friedländer in : Neuzeit 1872, S. 314 ; und Unionkalender X, S. 465) der direkte Nachfolger Eulenburgs. Dieser Chajim ist wohl identisch mit dem Oberrabbiner und Lehrhausvorsteher Abraham Chajim aus Apt oder Opatow (seine Grabinschrift s. Wachstein, Alter jüdischer Friedhof in Wien I, Nr. 117) , gest. Wien, 1623 XII 15. Malka, gest. 1620 I 2, war die Tochter des Elieser Luria (gest. Krakau 1623) , Bruders des Moses Isserls und Schwiegersohn von Salomo Luria. (vgl. Landau-Wachstein, Privatbriefe, S. 41 f.)

1619 Nachtrag 21

Praha: Secherja, genannt Mendel, Sohn des Benjamin, an seine Schwester Bela und ihren Mann Gerschon Cohen-Rapa.

GAR VIL GUTER SELIGER GEBENSCHTER JAR, DIE SOLEN DIR WERDEN WAR. ZU HANT MEINER LIBE SCHWESTER, der züchtigen und gradsinnigen Frau BELE s. l. UN´ ZU DEINEM LIBEN MAN,

dem hochgeehrten und gelehrten, dem Lichte Israels [a], Kmr DAVID und Frau REBEKKA s.l., er erleuchte euer Antlitz, Selah, wie die Sonne zum ewigen Lichte . LIBE SCHWESTER, HAB MICH BIS HEUTE GAR SER GEKRÄNKT ENKER WEGEN : eins wegen des Krieges, das ander wegen der Seuche f.v.u. UN´ besonders IZUND AS LEIT SEIN KUMEN FON WINE, die Tochter BELA SCHAMES, UN´ DU HAST KEIN BRIW MIT GESCHRIBEN, BIN ICH GAR SER DER SCHROKEN GEWOREN, der Seuche f.v.u. HALBEN. Bis heute Freitag 15. Kislev IS ZU MIR KUMEN dein sehr geehrter Sohn LEB s.l. UN´HAT MICH g.l. GAR SER ERFREUT AUF SABBAT, WIE ER HAT BRIW FON ENK GEHAT, DAS IR SCHREIBT, WIE ETZ G.l. in Frieden und Wohlsein SIZT, kein Widersacher und kein böses Ereignis, NOCH MER MUS, nur Frieden und Wohlsein euch zum Guten alle Tage. HAT MIR LEB MUSEN SAGEN, SABBAT ZU MIR ZU KUMEN UN´ TRINKEN UN´ FRELICH SEIN ENKER GESUND WEGEN ZU LANGE JAREN UN´DAS MIR ALE SOLEN gelangen ZU Frieden und Wohlsein mit ganz Israel. Amen! Ferner WIST, DAS ICH HAB 30 Gulden KEN POSN ´ [c] GESCHIKT, die mein Oheim ICCHAK s.l. gehören. SONST, LIBE SCHWESTER, WIS, DAS ICH HAB DIE /Geheim-/sprache FERLOREN, WAS ICH MIT DIR MIT ANANDER HAB, DRUM TU NIT ANDERS UN´ SCHIK MIR ES MIT IMANTEN GEWIS EIDER HER die /Geheim-/sprache, DEN MAN KAN NIT ASO ALES TEISCH IBER FELD SCHREIBEN,besonders in der Lage AS IZUND die Länder STEEN, ganz Israel zum Guten. FER GES ES NIT, BIT DICH, HAB DIR AUCH SINST WAS ZU SCHREIBEN. SONST SAG dem hochgeehrten Oberrabbiner der h.G. NIKLSCHPURG, SOL MIR verzeihen UND EIN MAL SCHIKEN DAS GESCHRIFT, AS ER WOL WEIS, UN´ LAS IM SAGEN, ER DARF MIR KEIN Stellen-

nachweis LASEN DREIN SCHREIBEN. ICH WEIS SIE G.l. FOR WOL ZU SUCHEN. ER WERT SCHON WISEN, WAS ICH MEIN. Und damit empfanget Leben und Segen vom Weltordner tausendmal soviel! So das Gebet deines dich liebenden Schwagers und Brudes Secharje, Sohn m. H.V. Benjamin l.z.l.J., genannt Mendel. Und ich sage den Friedengru3 allen, die sich nach meinem Befinden erkundigen.

SINST AS DU GESCHRIBEN HAST, MAN SOL 5 Gulden, FON DEINET WEGEN AUF die Feiertage LASEN UM TEILEN, HAB ES AUCH sofort KEN POSN´ GESCHRIBEN und Frieden. WAS AN BELANGEN DEIN MENTLIG HALBEN, HAB ICH DRAN VERGESEN GEHAT, IZUND HAB ICH DEIN BRIW EIN FER GESUCHT, WIL GAR GROSE Nachforschungen DER NACH HABEN. WIL DIRS s.G.w. mitteilen, WIL DIR s. G.w. ein andermal MEN SCHREIBEN, WEN ICH die /Geheim-/ schrift HABEN WER. Und Frieden zum drittenmal.

N.d.h.G. Win

Dieser Brief werde geführt und übergeben an die Herrlichkeit meines geliebten Schwager, des gelehrten Kmhrr Gerson CZ b.F.E. und Fremden verboten b.B.d.R.G. A.d.h.

G. Prag

Landau-Wachstein, Privatbriefe, Nr. 27, S. 60 f.

a) Berachot 28 b ;
b) gest. Wien 1629 XII 10 ;
c) Poznaň (Posen) ;
d) nach V.M. 1, 11 ;

1619 Nachtrag 22

Praha: Der Prager Gemeindediener Chajim Anaw (Enoff) an seinen Schwager Simeon [a], dessen Frau Selde und

und ihre Tochter Ssela [c].

Vom Weltengotte viel Frieden dem Manne des Friedens, dessen Handlungen friedlich sind, vertraut mit Wissen und Weisheit, dem keiner an Einsicht gleichkommt, meinem lieben Gegenschwäher, dem teuren Khrr Simeon b.F.E., Gott möge allem Tun seiner Hände Segen entbieten, in Gemeinschaft mit seiner eines Frommen würdigen Frau [d], in treuem Bündnis vereinigt, gesegnet vor den Grauen im Zelte [e], Frau Selde s.l. und den Sprößlingen eurer Lenden, allesamt möge sie ihr Fels und Erlöser beschützen, und insbesondere der Braut meines geliebten Sohnes, der ehrsamen und reinen, der lieblichen in ihren Werken, der Jungfrau Sela s.l. und allen euren Angehörigen Frieden! Vor allem verkünde ich Mkt das Wohlbefinden, ebenso möge es Mkt und euch allen nicht fehlen, ich danke und lobe Gott, daß ich einen Freundschaftsbrief mit Nachricht vom Wohlbefinden BEKUMEN HAB von Mkt heute Freitag 15.Kislev und habe mich im Herzen gefreut wie einer, der Beute findet [f] EIER ALEN GESUNT G.l. halben. KAN MIR DENKEN, DAS Mkt KEIN WISEN IS, DAS ich meinen lieben Sohn hinter mir gelasen HAB IN MERHERN ZU h.G. KUNIZ oder in der h.G. EIBESCHIZ, HAB notwendig EIN HEIM GEMUST aus vielen Gründen, ich hoffe zu Gott, DAS mein lieber Sohn jetzt BEI EICH WERT SEIN, DEN der würdige Khrr Leb R. Chajim Wol b.F. WERT GEWIS TRSCHTEN, DAS ER ANEIN KUMT, WERT GEWIS meinen Sohn NIT hinter sich LASEN, hat mir mit Handschlag gelobt BEI ANANDER ZU BLEIBEN. Darum, mein lieber Gegenschwäher wisse Mkt, daß ich an meiner Verpflichtung nach wie vor festhalte und für

den Fall, DAS mein Sohn s.l. BEI Mkt IS, MACHT, WIE ES EICH BEIDEN DICHT GUT SEIN UN´MACHT den Zeitpunkt der Hochzeit, WIE EICH LIB IS, DER MIT, DAS es mit Gottes g.s.e. Zustimmung geschehe, DAS MIR mit Jubel und Fröhlichkeit unser Freudenfest KENTEN HABEN. WIE WOL MICH DER ZUK nahe an 100 Gulden hat gestanden, WIL DAN SEHEN, DAS MIR WIDER WELEN KUMEN zu der Hochzeit s.G.w. UN´ IN GROSEN FREIDEN DER ZELEN Wunder, die uns G.g.s.e. BEWISEN HAT. Und für den Fall, DAS mein Sohn g.b.jetzt NOCH NIT BEI EICH WER, BIT bei der Barmherzigkeit Gottes g.s.e., tut nach eurer Einsicht, ACHT UN´ TRACHT, DAS ER ZU EICH KENT KUMEN, DEN ICH HAB kein Ruhe BIS ICH HER, DAS mein geliebter Sohn in Frieden an seinem Orte IS. BIN nach meinem Hause in Frieden HEIM KUMEN am Donnerstag dem Neumond des Kislev, HAB z.g.G. eine junge Tochter gefunden. Mein lieber Gegenschwäher, MUS jetzt AUF HEREN zu schreiben, DEN ES IS nahe am Sabbat UN´ der Bote hat Eile fortzukommen. Und damit sei Friede vom Herrn der Welt und von deinem Gegenschwäher Chajim Aw.

In der Eile am Freitag des Wochenabschnitts "diese Leute sind uns friedlich gesinnt" g).

/....h)./ viel Gutes von uns allen, meinen Familiengliedern, besonders /....h)./ und mein Haus LASEN unser Sela beten, SOL gedulden, vielleicht WERT ES G.g.s.e. ASAU WELEN HABEN, DAS SIE s.G.w. AUCH BEI UNSER Freudenfest WERN SEIN Frieden, Frieden!

N.d.h.G. Wina h.G.

Es werde gegeben in die Höhe des Palastes zu Handen der ruhmvollen Herrlichkeit meines Gegenschwähers, des Mannes

meines Bundes, des treuen und segensreichen, des gelehrten Khrr Simon b.F.

und au3er ihm b.B.d.R.G.

A.d.h.G. Prag [1]

Landau-Wachstein, Privatbriefe, Nr. 31, S. 67 f.

a) Theonim Simeon b. Samuel Phoubus Theonim, identisch mit Simon Munckh, Hoffjudt ;
g) gest. 1626 II 27 ;
c) gest. 1621 IX 1 ;
d) nach Aboda Sara 39 a ;
e) Richter 5, 24 ;
f) Psalm 119, 162 ;
g) 1.Moses, 34, 21 ;
h) Wurmstich ;

1619 Nachtrag 23

Praha: Bezalel, Sohn des Benjamin CZ, an seine Mutter Bela.

GAR FIL GEBENSCHTER SELIGER JAR, DIE SOLEN WEREN WAR. ZU HANT MEIN LIBE MEM, DIE FRUM UN´KLUG, das Biederweib Frau BELE s.l. Kurz, LIBE MEM, SOL ICH DIR SCHREIBEN, WIE ES MIR GEGANGEN IS: IM STEIN GESAT, GANZ SCHWER GEGANGEN, SEI WISEN, DAS ICH BELE NIT HAB GEFUNEN ZU AUSTERLITZ, HAT MUSEN ZU FUS EIN WEK GELAUFEN, WIE SIE GANGEN IS. EIN SO BIN ICH G.l. UM DAS IBRIK AUCH GEKUMEN UN´HAB SIE GEFUNEN BEI meinem Bruder Kmr MORDECHAI ZU GUTEIN [a]. ES WER FIL DER VON ZU SCHREIBEN, WIE ES MIR GEGANGEN IS: EIN SO HAB ICH GESEN, DAS ICH MIT BELE BIN KEN PRAG KUMEN ZU MEIN SCHWEREN [b], ER IS SER gütig MIT MIR, GOT SOL IMS BEZALEN, NEIERT IS MIR EIN GEROSE Beschämung, DAS ICH EIN SO BLOS

GEKUMEN BIN IN EIN SOE h.G. WEITER, LIBE MEM, SEI GEBETEN UN´ SCHREIB MIR, WIE ES DIR GET, DEN ICH kränke MICH SER, DAS ICH KEIN BRIW HAB BEKUMEN VON DIR, UN´ SCHREIB MIR, WIE ES STET MIT DIE UNSERE SACHEN, DAS IR IN SCHLOS GELASEN HABEN, OB EZ HAT BEKUMEN ODER /NIT UN´ ? c)/ OB EZ HAT MUSEN FORTGE/ZOGEN ? c)/ GELT ODER NIT, WIE MEN H/AT/ GE/SA/GT. DRUM, LIBE MEM, SEI GEBETEN UN´ SCHREIB MIR alles gründlich. DER MIT ANTFAN GUT SABBAT VON DEIN SON BEZALEL, Sohn des Mhrr BENJAMIN CZ.A.G.S. BELE LAST E/N/K GERISEN UN´ ALE DIE z.G. AUF /U/N/S FR/AGEN/ UN´ BESONDERS JIZCHAK UN´ HENE. ICH HET IR GERN GESCHRIBEN, AS Vorabend des Sabbat.

N.d.h.G. Wina

ZU HANT MEIN LIBE MEM, Frau BELE s.l., Frau des Mhrr BENJAMIN CZ.A.G.S.

u.B.d.F. B.d.B.N.C.S. d.R.G.

A.d.h.G. Prag

Landau-Wachstein, Privatbriefe, Nr. 38, S. 78

a) Kojetín Kojetein , okr. Přerov Prerau
b) Schwiegervater ;
c) Wurmstich ;

1619 Nachtrag 24

Praha: Isak b. Schalom Gregro an seinen Sohn Schalom, Diener bei Selkel.

Friede, Friede, meinem geliebten Sohne Kmr. Schalom N.s.l.l.A. vor allem WIS UNSER GESUNT, EIN SO SOLT EZ ACH SEIN AL ZEIT UN´ SCHTUND. ENKER GESUNT ALE HAB ICH MICH gefreut. AS DU SCHREIB, DU BIST ZU FRIDEN MIT DEIN Herrn,

ES IS MIR SER LIB, ABER DU HAST NIT GESCHRIBEN, AS SIE SEIN MIT DIR ZU FRIDEN, DRUM BIT ICH DICH, VERHALT DICH UN´ SEI GETREI, UN´ DEIN MEM HAT DICH ACH GEBETEN, DU SOLST DICH FER HALTEN MIT ALDER WELT, AS KEIN KLAG NIT IBER DICH KUMT, SIE WIL DIR ZU LON EIN SCHEN HEMB MACHEN. UN´ ICH MEIN ACH, AS DU GEHERT HAST, AS ICH BIN SCHON ZU ZNAM [a] GEWESEN UN´ HAB MICH MUSEN UM KEREN. ICH BIN IN MERERE N [b] GELEGEN MER AS 5 WOCHEN, AS MIR NIT HABEN FORT GEKENT wegen UNSECHER, SEIN MIR WIDER EIN HEIM GEZOGEN. ES GEST ET MICH DER ZUK IBER 20 Gulden, NOCH DANG ICH GOT, AS MIR SEIN in Frieden EIN HEIM KUMEN. ICH HAB ALES, WAS DU MIR GESCHRIBEN HAST UN´ ANDERE SACHEN ACH, AS ICH HET, AN GEWOREN [c], WEIL ABER ICH HOF ZU GOT, ICH WIL BALD BEI DIR SEIN, AS ICH NOR WER HEREN, AS SECHER WERT SEIN. LIBER SUN, SEI WISEN, AS DIE MEM HAT EIN TOCHTER GEHAT z.g.G. un´ BREINDL IS EIN Braut, CHANUKA WERT DIE Hochzeit SEIN. SOL ICH DIR SCHREIBEN, WIE ES HIE STET ? MEN TAR IBER FELD NISCHT SCHREIBEN. DER LIB GOT SOL ES GUT MACHEN UN´ SOL SICH erbarmen IBER UNS. WEN ICH s.G.w. BEI ENG WER SEIN, DA WIL ICH WOL ALES SAGEN z.G. DA ER MIT SEI GOT BEFOLEN FON DEIN TET UN´MEM ISAK, Sohn des SCHALOM GREGRO A.G.S. GRIS MIR SEIKEL UN´ PEREL UN´ DIE KINDER s.l. UN´ SANWEL mit all seinen Hausgenossen UN´ AL, DIE NACH MIR FREGEN z.G. SAG DEN WEIBEREN, ICH WIL IN SCHENE SCHLEIER MITBERENGEN, LASEN SICH DER RAUF FER LASEN. GRIS MIR JOSEL und seine Frau UN´ ASCHER und seine Frau, DEINE GESCHWISTRIG LASEN DICH AL GRISEN UN´ DEINE FETREN UN´ DEINE MUMES ACH, UN´ BLIMLE LAT DICH ACH GRISEN UN´ AL IN HAUS s.l. LASEN DICH GRISEN. LIBER SUN, MICH NEMT WUNDER FON DIR, AS DU

MIR NISCHT GESCHRIBEN HAST FON Hrr Iserl.

Geschrieben am Freitag des Wochenabschnitts Wajischlach.

N.d.h.G. WINA

Friede meinem geliebten Sohne Schalom, Sohn des ISAK GREGRO, bei Selkel.

A.d.h.G. PRAG.

Landau Wachstein, Privatbriefe, Nr. 39, S. 79 f.

a) Znojmo Znaim ;
b) Mähren ;
c) verloren ;
d) darf ;

1619 Nachtrag 25

Praha: Chiskia b. Ascher Sgl.Horowitz an seinen Schwiegervater Abraham, Schwiegersohn des Isak Popers.

Gott möge gewähren den Frieden [a] meinem Herrn Schwiegervater, dem teuren und vornehmen, klangvollen Namens, voller Weisheit und Kenntnisse, gekrönt mit einer dauernden Krone, Mhrr Abraham b.F.E. und den Frieden deiner Gattin, meiner Schwiegermutter, würdig wie unsere Mutter Sarah, köstlicher als Perlen, Frau Breindel s.l. Unser Wohlbefinden tue ich euch kund, gleiche Kunde möge ich von euch erhalten bis zur Ankunft des Erlösers und Verkünders. Und nun will ich euch in deutscher Sprache schreiben, damit der Schreiber sich geläufiger ausdrücken könne. In Kürze, LIBER SCHWER UN´ SCHWIGER; KAN NIT FIL MICH auslassen ; DEN IS nahe am Sabbat, NEIART LAS ENK WISEN, DAS ICH HAB empfangen VON ENK EIN BRIW am Montag des Wochenabschnitts Wajischlach durch die Tochter Bela Chajim Schames. AUCH heute

HAB ICH erhalten EIN BRIW durch den Boten UN´ MICH gefreut ENKER GESUND HALBEN zu langen Tagen und Jahren. NUN DIE Ursache, AS ICH ENK SOLT KEIN BRIW GESCHRIEBEN HAB; KONT ETS WOL SELCHES WISEN, AS ICH NISCHT SCHULDIG BIN, HAB durch LEB CZ GESCHRIBEN, AUCH MIT IM GESCHIKT SPIZEN, NESTEL GAREN UN´ WEISE, MEN AS UM 40 Gulden, UM BAR GELT EIN GEKAUFT, SO IS LEB WIDER KUMEN, IS NUN 2 Wochen HIE, UN´ DIE Ware IS NOCH NIT HIE. Kränke MICH SER, ER SAGT, HAT SIE ZU POLEN b) GELASEN. AUCH GESCHIKT EIER DIKEN SIDUR. IS ALS NOCH AUSEN. AS ETS SCHREIBT, ICH SOL FREGEN, WIE ES ENK GEGANGEN IS, BIN ES GAR HART DER SCHROKEN, DANK G.g.s.e. AS ETS SEIT gerettet GEWOREN, ICH HOF, SOL ALS BIS EIN WEK SEIN. Der allein Wunder tut, WEIST UNS AUCH tagtäglich Zeichen und Wunder, UN´SEIN EIN Gefahr G.l. AUS GESTANDEN, die der Mund nicht aussprechen darf, WELEN ES IN Freude MIT ANANDER DER ZELEN. ES WERT, wie ich glaube, ein Jude auch HIN GEN, FREGTS IN, WERTS ENK WOL SAGEN. BELANGT NER HOF HAF /?/, WERT BALD EIN END HABEN, DEN MUS SELIG DER ZU BRAUCHEN, MEIN, MIT 500 AUF 5 Jahre ZU ZALEN, KONTS ETS los WERDEN EIN Hundert jedenfalls DARAN d). WIL ABER HABEN, ICH SOL EIN Schuldschein AUF MIR MACHEN, UN´ ICH FER BIT MIRS IN ALE BRIW, ICH SOL WEITER KEIN Bürgschaft TON, WEIS NIT, WIE ICH TUN SOL. SCHREIBSTS MIR ENKER Meinung, WELT JO GEREN HELFEN mit aller Anstrengung meiner Kraft und der Stärke meiner Hand e) UN´ NIT GEREN FELEN, NEIERT WIE ETS MICHS HEIST, DAS WIL GAR GEREN TON. BELANGT die übrigen Gläubiger, WEN ICH NOR ZIREL KENT beschwichtigen, WER ALES GUT. R. HOSCHMAN HAT MIT MIR GERET WEGEN SEIN

Forderung HALBEN, TREFT AN 107 Gulden, BEGERT NOR 100 Gulden, UN´ DIE 100 Gulden WIL ER WARTEN AUF 4 Jahre, jedes Jahr EIN Viertel, ABER ICH SOL IM EIN Schuldschein DRUM MACHEN. ER HAT MIR SCHON Handschlag DRAUF GEBEN, ABER ICH HALT MICH HINTER [f], BIS ICH BRIW WER HABEN. WELT JO GEREN AS MEIN Schwiegermutter SELT EIN BRIW BRENGEN, DARF SICH eines Käufers HALBEN NISCHT ZU FERCHTEN. MIT ZIREL IS KEIN Sinn und zwecklos ZU REDEN, HAB ETLICHE Wochen NISCHT MIT IR GERET DERFON, HAT SIE MICH gestern geschickt FOR APELANTEN [g], ICH HET BEKUMEN FON EICH MEN AS 200, UN´ IR HET GESCHRIBEN, SELT IR DER FON ZALEN, AUCH HET ICH EIER Bücher IBER UM 400, MAN SELT IRS auf Grund gerichtlicher Schätzung GEBEN, HAB ICH MIT IR GERET UN´ GEBETEN, WIL MICH LASEN IN GUTEN FINDEN, HAT NISCHT WELEN TON, HAB DIE Bücher gerettet, DAS ICH SIE NIT DARF ZU GEBEN auf Grund gerichtlicher Schätzung, WIL SO SEHEN, DAS ICH IR EPES Bücher KAN GEBEN zu einem angemessenen Preis, WIL MICH GEREN bemühen. Meine Lage IS SER SCHWER derzeit, betreffs Unterrichts hab ich eine Vereinbarung getroffen mit Wolf, Sohn des R. Lipman Kolin und seinem Schwiegersohn Salomo, Sohn des Mhrr Chajim aus NIKLSCHPURG b.F.E., geben mir 16 Gulden ein Semestr UN´ HABEN MIR DER LAUBT ZU NEMEN den Sohn des R. Mosche Nulmes F.m.i., GIBT MIR AUCH 2 Dukaten, ferner 3 Goldgulden von R. Lipman, AUCH vom Oberrabbiner. WEITER, LIBER SCHWER UN´ SCHWIGER, IS ZU WIN gefangen MEIN Verwandter, HEIST LEB aus JUSTMENIZ, HABEN IN Soldaten EIN WEK GEFIRT, IS MIT MIR im dritten Grade verwandt, SECHT um der Barmherzigkeit willen UN´ SEIT IM BEHILFIG GLEICH

MIT GELT ZU LEIEN, MAN HAT HIE BEI den Vorstehern EIN GE-
LEGT UM 100 Gulden Silber und Gold, DIE FREIND HABEN SICH
AL WOL, MAN KAN SIE NETEN, SIE SOLEN DER ZU GEBEN. EIN
kleines Sidur WIL ICH EICH MIT DEN Juden SCHIKEN. Und
Frieden v.H.d.W. und von mir, deinem Schwiegersohn Chiskiah
S.m.H.V.Hrr Ascher SgL s.A. Horwiz.
Zu Händen meines geliebten Schwiegervaters, des teuren
und vornehmen, klangvollen Namens, voller Weisheit und
Kenntnisse, Mhrr Abraham b.F.E., Schwiegersohn des R.
Isak Popers.

u.B.d.F. B.d.B.N.C.S. d.R.G. L.D.

A.d.h.G. Prag

Landau-Wachstein, Privatbriefe, Nr. 41, S. 82 ff.

a) 1. Moses 41, 16 ;
b) Polná, okr. Jihlava (Iglau);
c) Psalm 72, 18 ;
d) = die Schuld um 100 verringern ;
e) Hiob 36, 19 ; V.M. 8, 17 ;
f) = zurück ;
g) Rabbinatsgericht ;

4. ZUR STATISTIK DER MÄHRISCHEN JUDEN 1583 - 1613

Vorbemerkung:

Die folgende tabellarische Übersicht unternimmt den Versuch, anhand der überlieferten Steuermaterialien (Steuererklärungen und Steuerregister) einige Angaben zur Bevölkerungsstatistik der Juden am Ende des 16. und zu Beginn des 17. Jahrhunderts in Mähren zu bieten. Dabei wurden mitunter verschiedene Steuertermine, deren Angaben übereinstimmen oder nur unbedeutend von einander abweichen, zusammengefaßt. Steuertermine, von denen nur wenige Zahlen erhalten sind, blieben unberücksichtigt. Deshalb fehlen die einzigen Steuerzahlen aus Boleradice und Šumperk: Gemäß einem Steuerbeschluß des Landtages, 1567, sv. Filip a Jakub, zahlte der Besitzer von Boleradice aus seinen dortigen 17 Juden Steuer (SAB-A1-670 und Kameníček, Sněmy I, S.373); 1568 führte er für 9 Juden je 15 gr., also insgesamt 4 fl. 30 gr. an das Land ab (SAB-A1-667). 1582 wohnten in Šumperk 7 Juden, für die die Stadt steuerpflichtig war (SAB-G10-790, fol. 36b). Wegen der Lücken in den Materialien und den häufig unkorrekten Erklärungen der Standespersonen lassen sich oft große Schwankungen in den zur Verfügung stehenden Zahlen der Juden nicht erklären, besonders, da Steuerbefreiungen, etwa von Abgebrannten oder Wassergeschädigten selten zahlenmäßig in den Erklärungen auftauchen. Besonders auffällig und inkonsequent sind die Schwankungen in den Angaben zwischen den Steuer-

terminen, zu denen Ehepaare, Witwen und Ledige und denen, zu denen grundsätzlich alle Juden, die ein bestimmtes Alter erreicht hatten, herangezogen wurden. Manche Herrschaft, etwa Strážnice, gab dann nur die Zahl der ledigen Juden an, lie3 hingegen die der verheirateten unberücksichtigt. Andere scheinen nur die männlichen Juden angegeben zu haben, während die wenigsten alle jüdischen Untertanen im in Frage kommenden Alter versteuerten.

Trotz aller dieser Lücken, Ungenauigkeiten und Ungereimtheiten lä3t die Tabelle einige interessante Rückschlüsse auf die Zahl der damals in Mähren ansässigen Juden, deren Konzentration in bestimmten Gegenden und ihre Verstreuung über das ganze Land zu. Zum Teil enthalten die Steuermaterialien die einzigen Belege für die Ansiedlung von Juden in Orten, aus denen sich sonst keine Archivalien erhalten haben, so da3 sie au3erdem einen Beitrag zur Vervollständigung der Landkarte der Judengemeinden und Wohnorte von Juden in Mähren liefern können.

	1583, termín sv. Jiljí, mezi Landtag Brno	1584, termín sv. Bartoloměj, n. Landtag Olomouc 1584 I 10	1585, termín sv. Bartoloměj, n. Landtag Jihlava 1585 III 11	1587, sv. Bartoloměj, n. Landtag Jihlava 1585 III	1587, sv. Mikuláš, n. Landtag Jihlava 1585 III	1589, sv. Bartoloměj, n. Landtag Brno 1588 IV 8	1592, sv. Bartoloměj n. Landtag Brno 1588 V 7	1597, sv. [illegible] Landtag Brno 1597 II 26	1599, sv. Mikuláš n. Landtag Olomouc 1599 V 17-28	1602, sv. Bartol./sv. Mik./ n. Landtag Brno 1602 II 12	1605, sv. Bart./sv. Mikuláš	1607, sv. Bartoloměj, n. Landtag Jihlava 1607 II 11	1610, sv. Jan Křt./Vinoce	1611, sv. Bartoloměj	1611, vánoce 1612, sv. Jan Křt.	1613, sv. Pavel a sv. Jiří	
BRNĚNSKÝ KRAJ	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K
		W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W
		L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L
OLOMOUCKÝ KRAJ																	
BRTNICE																	
BŘEZOLAV		10 - 7 (11)	10 - 7 (27)			24 - 19 (79)	24 - 19 (94)	24 - 19 (130)	42 -								
BUDOVICE		)24 - 12 (12)	24 - 12 (28)			)19 - 5 (80)	)10 - 6 (95)	)14 - 7 (131)	8 -								
ÚSOV /s.s. Ol. kraj/																	
HODONÍN		10 - 6 (13)	9 - 5 (29)			9 - 5 (81)	8 - 13 (96)	16 - 6 (132)	-								
HRUŠOVANY n. J.		3 - - (14)				3 - - (82)											
JANOVICE			3 - - (30)			5 - - (83)	) 4 - - (97)	- - 4 (133) 1	-								
JEMNICE		) 3 - - (15)						10 - 9 (133) 8	-								
IVANČICE		49 - 40 (16)	25 - 12 (31)			)50 - 46 (84)	)50 - 33 (98)	)48 - 16 (134)	)33 -								
KRUMLOV MOR.		26 - 7 (32)															
KOUNICE DOLNÍ		) 1 - - (33)	7 - -			) 7 - 4 (99)	) 7 - 2 (135)	7 -									
DOUBRAVICE		1 - - (34)															
MIKULOV		4 - - (18)	4 - - (35)			4 - - (86)	4 - (100)	37 - 27 (136)	37 -								
MIROSLAV		14 - 17 (19)	9 - 10 (36)			10 - 8 (87)	8 - 6 (101)	13 - 4 (137)	12 -								
MYSLIBOŘICE		1 - - (20)	2 - 5 (37)				1 - 3 (102)										
POHOŘELICE		21 - 9 (21)	21 - 9 (38)			22 - 9 (88)	22 - 9 (103)	20 - 4 (138)	12 -								
PROSIMĚŘICE		4 - - (22)	5 - - (39)				5 - 2 (104)	5 - 2 (139)	7 -								
ROUSÍNOV		22 - 16 (23)	22 - 16 (40)			16 - 14 (89)	16 - 14 (105)	16 - 14 (140)	16 -								
SLAVKOV		17 - 15 (24)	18 - 10 (41)			12 - 6 (90)	12 - 6 (106)	12 - 6 (141)	12 -								
TELČ		3 - - (25)	2 - - (42)			2 - - (91)	4 - - (107)	2 - - (142)	2 -								
TŘEBÍČ		7 - 5 (26)	7 - 9 (43)			6 - 9 (92)	6 - 9 (108)	4 - 7 (143)	6 -								
TŘEŠŤ		- - -	- - 2 (44)			2 - - (93)	2 - - (109)	2 - - (144)	2 -								
BOSKOVICE		9 - 13 (45)				16 - 6 (110)	15 - 1 (145)										
BOSKOVICE + OSTROV UNIŠSKÝ + Kunovice		) 27 - 21 (46)				) 33 - 13 (111)	) 31 6 15 (146)										
BZENEC							3 - 3 (112)										
DOLNOKOUNICE		25 - 19 (47)				28 - 22 (113)	28 - 22 (147)										
DOLNOKOUNICE		10 - 9 (48)				20 - 10 (114)	12 - 7 (148)										
DŘEVOHOSTICE		15 - 12 (2)	9 - 6 (49)			8 9 (65)	9 - 8 (115)	6 - 4 (149)									
FRÝDEK		7 6 10 (3)															
HOLEŠOV		11 - 5 (51)				12 1 7 (116)	1 - - (151)										
HOLEŠOV		29 4 21 (5)	45 8 40 (50)			39 7 53 (66)	47 8 84 (116)	41 6 80 (150)									
HRNČÍŘE						3 1 - (67)	1 1 (117)										
JEŘICE		3 1 - (52)				4 - - (69)	3 1 - (119)	4 - 3 (152)									
KOMÍNY						2 - - (70)	4 - 6 (120)	4 - 6 (153)									
KONOPIŠTĚ		/16/ - - (54)					4 3 (121)	3 2 - (154)									
OSOBLAHA		)) 45 - 18 (5)				/47//2/ /20/(71)	)) 45 1 18 (122)	)) 44 1 22 (155)									
RYBNÍK		14 - 8 (55)				10 - 4 (72)	8 6 (123)	8 - 5 (156)									
LETOVICE		1 1 - (56)				1 2 - (73)	2 2 (124)	1 - - (157)									
LÍPNÍK		28 - 23 (6)	32 - 27 (57)			32 - 20 (74)	36 16 (125)	34 - 15 (158)									
MALENOVICE			1 - 2 (58)														
PROSTĚJOV		15 3 32 (7)	40 7 15 (59)			18 4 30 (75)	16 5 25 (126)	15 3 24 (159)									
STRÁŽNICE			36 - 18 (60)			36 - 16 (76)	38 - 18 (127)	38 - 18 (160)									
UNIČOV-LOŠTICE		6 - - (8)	6 - 3 (61)			8 - 3 (77)	8 - 3 (128)	8 - 3 (161)									
ÚSOV /s.s. Brn. kraj/		10 - 6 (9)															
VSEMĚŘICE		12. - 8 (10)				16 - 3 (78)	12 - 6 (129)	12 - 6 (162)									
ŽEBRAVICE			1 - - (62)				2 - 1 (163)										

	1583, termín sv. Jiljí, mezi Landtag Brno 1583, sv. Vít	1584, termín sv. Bartoloměj, n. Landtag Olomouc 1584 I 10	1585, termín sv. Bartoloměj, n. Landtag Jihlava 1585 III 11	1587, sv. Bartoloměj, n. Landtag Jihlava 1585 III	1587, sv. Mikuláš, n. Landtag Jihlava 1585 III	1589, sv. Bartoloměj, n. Landtag Brno 1588 IV 8	1592, sv. Bartoloměj n. Landtag Brno 1588 V 7	1597, sv. [illegible] Landtag Brno 1597 II 26	1599, sv. Mikuláš n. Landtag Olomouc 1599 V 17-28	1602, sv. Bartol./sv. Mik./ n. Landtag Brno 1602 II 12	1605, sv. Bart./sv. Mikuláš	1607, sv. Bartoloměj, n. Landtag Jihlava	1610, sv. Jan Křt./Vinoce	1611, sv. Bartoloměj	1611, vánoce 1612, sv. Jan Křt.	1613, sv. Pavel a sv. Jiří	
BRTNICE																	
BŘEZOLAV																	
BUDOVICE																	
ÚSOV																	
HODONÍN																	
HRUŠOVANY n. J.																	
JANOVICE																	
JEMNICE																	
IVANČICE																	
KRUMLOV MOR.																	
KOUNICE DOLNÍ																	
DOUBRAVICE																	
MIKULOV																	
MIROSLAV																	
MYSLIBOŘICE																	
POHOŘELICE																	
PROSIMĚŘICE																	
ROUSÍNOV																	
SLAVKOV																	
TELČ																	
TŘEBÍČ																	
TŘEŠŤ																	
BOSKOVICE																	
BOSKOVICE + OSTROV UNIŠSKÝ + Kunovice																	
BZENEC																	
DOLNOKOUNICE																	
DOLNOKOUNICE																	
DŘEVOHOSTICE																	
FRÝDEK																	
HOLEŠOV																	
HOLEŠOV																	
HRNČÍŘE																	
JEŘICE																	
KOMÍNY																	
KONOPIŠTĚ																	
OSOBLAHA																	
RYBNÍK																	
LETOVICE																	
LÍPNÍK																	
MALENOVICE																	
PROSTĚJOV																	
STRÁŽNICE																	
UNIČOV-LOŠTICE																	
ÚSOV /s.s. Brn. kraj/																	
VSEMĚŘICE																	
ŽEBRAVICE																	

1. SAB-A7-K1 sv. Jiljí 1583, Ol.,podd. fol. 23a/b
2. fol. 70a/b
3. fol. 17a/d
4. fol.123a/b
5. fol. 31a/b, = = SAK-Kop.Ol- -61 1583 fol.237a;
   Für 1582 wird [illegible] 1583 III 22 folgende Erklärung abgegeben: Kroměříž und Osoblaha zusammen 41 Ehepaare und 19 Ledige Juden (SAK-Kop.Ol.-61 (1583), fol. 226a) ;
6. fol. 19a/b ;
7. fol. 18a/d ;
8. fol. 138a/b ;
9. fol. 5a/b ;
10. fol. 20a/b ;
11. SAB-A7-K2, fol. 36a ;
12. fol. 18a ;
13. fol. 5a ;
14. fol.179a ;
15. fol. 8a ;
16. fol. 21a ;
17. fol.119a ;
18. fol. 24a ; dazu kommen 37 Abgebrannte, die nicht versteuert wurden ;
19. fol.173a ;
20. fol.138a ;
21. fol. 6a;
22. fol.171a ;
23. fol. 2a;
24. fol. 37a ;
25. fol. 4a ;
26. fol. 9a ;
27. SAB-A7-K3, fol. 38a ;
28. fol. 20a ;
29. fol. 4a ;

30. SAB-A7-K3 fol. 8a ;
31. fol. 12a ;
32. fol. 11a ;
33. fol. 23a ;
34. fol. 83a ;
35. fol. 26 a ; dazu kommen 37 nicht-versteuerte Abgebrannte ;
36. fol. 142a ;
37. fol. 103a ;
38. fol. 5a ;
39. fol. 140a ;
40. fol. 193a ;
41. fol. 39a ;
42. fol. 2a ;
43. fol. 9a ;
44. fol. 141a ;
45. SAB-A7-K4, fol. 109a ;
46. fol. 33a ;
47. fol. 157a ;
48. SAB-A7-K5, fol.79a/b ; Nachtrag zu diesem Termin unter Termin 1585, sv.Mikuláš ;
49. SAB-A7-K3 1585, sv. Bart., Brno fol. 85a ; sv.Bart. wurden nur 7 Ehepaare und 12 Ledige versteuert (SAB-A7-K2, fol.121a) ;
50. SAB-A7-K4 fol. 26a ;
51. fol. 29a ;
52. fol. 224a ;
53. fol. 35a ;
54. fol. 1a/d, dort keine Spezifikation. Der Wert stammt von 1584 III 29 (SAK-Kop.01.-62 (1584,) fol. 152) ;
55. fol. 417a ;
56. SAB-A7-K3 1585, sv.Bart., Brno fol. 47a ;
57. SAB-A7-K4, fol. 12a;
58. fol. 127a ;
59. fol.24a/b ;
60. fol. 16a ;
61. fol. 415a ;
62. fol. 116a ;

63. SAB-A7-K8, fol. 97a ;
64. fol. 29a ;
65. SAB-A7-K6, fol. 57a; Haas, AŽV, Nr. 133 hat 11 Ehepaare.
66. fol. 41a ; dabei bei der Summe von 648 fl. 12 1/2 gr. Anmerkung: "má býti 657 zl. 7 1/2 gr.; omyl etc. na židech".
67. SAB-A7-K8, fol.204a ;
68. fol. 24a ;
69. fol.189 ;
70. fol. 90a ;
71. Wert stammt von 1586, sv. Jiljí SAK-Kop.01.64 1586 , fol. 263b-264a; fol. 352b);
72. SAB-A7-K8, fol.223a ;
73. fol. 9a ;
74. fol. 10a ;
75. fol. 22a ;
76. fol. 16a ;
77. fol.218a ;
78. fol. 86a ;
79. SAB-A7-K6, fol. 31a ;
80. fol. 15a ;
81. fol. 3a ;
82. fol.107a ;
83. fol. 7a ;
84. fol. 10a ;
85. fol. 55a ;
86. fol. 20a ; dazu kommen 37 nicht versteuerte Abgebrannte
87. fol.102a ;
88. fol. 4a ;
89. fol.145a ;
90. fol. 32a ;
91. fol. 2a ;
92. fol. 8a ;
93. fol.101a ;
94. SAB-A7-K11, fol. 32a ;
95. fol. 10a ; 1580 XII 6: 10 Ehepaare und 6 Ledige in Bučovice, in Úsov 11 Abgebrannte

96.	SAB-A7-K11	fol. 4a ;	
97.		fol. 6a ;	
98.		fol. 8a ;	
99.		fol. 58a ;	
100.		fol. 22a ;	dazu kommen 37 nicht versteuerte Abgebrannte.
101.		fol.107a ;	
102.		fol. 76a ;	
103.		fol. 5a ;	
104.		fol.105a ;	
105.		fol.146a ;	
106.		fol. 34a ;	
107.		fol. 3a ;	
108.		fol. 7a ;	
109.		fol.106a ;	
110.	SAB-A7-K13,	fol. 79a ;	
111.		fol. 19a ;	
112.		fol. 53a ;	
113.		fol. 33a ;	
114.		fol. 54a ;	
115.	SAB-A7-K11,	fol. 59a ;	sv.Mik.1589 , fehlt SAB ;
116.		fol.32a/b;	
117.		fol.132a ;	
118.		fol. 17a ;	Biskupice-Anteil: 1 židovka, 1 mladý žid; Kunovice- Anteil: 12 Ehepaare, 6 Ledige,:
119.		fol.145a ;	
120.		fol. 72a ;	
121.	SAB-A7-K13,	fol. 20a ;	4 Ehepaare, 2 Witwer, 1 Witwe
122.		fol. 1a ;	
123.		fol.170a ;	
124.		fol. 7a ;	davon ein Ehepaar und ein Lediger abgebrannt
125.		fol. 8a ;	
126.		fol. 15a ;	
127.		fol. 11a ;	
128.		fol.167a ;	
129.		fol. 67a ;	
130.	SAB-A7-K12,	fol. 37a ;	

131. SAB-A7-K12, fol. 11a ;
132. fol. 7a ;
133. fol. 9a ;
134. fol. 6a ;
135. fol. 65a ;
136. fol. 25a ;
137. fol.108a ;
138. fol. 8a ;
139. fol.106a ;
140. fol. 3a ;
141. fol. 38a ;
142. fol. 5a ;
143. fol. 10a ;
144. fol.107a ;
145. SAB-A7-K17, fol. 79a ;
146. fol. 20a ;
147. fol. 34a ;
148. fol. 57a ;
149. SAB-A7-K16, fol. 3a ; ebenso 1592, sv.Mikuláš: Haas, AŽV, Nr. 230 ;
150. SAB-A7-K17, fol.33a/b;
151. fol. 18a ; nur Biskupice-Anteil ;
152. fol.147a ;
153. fol.4a/b ;:
154. fol. 21a ;
155. fol.1a/b, vorhergegangene Termine: 1590 II 24 für 1589, sv.Bartoloměj 45 Ehepaare, 21 Ledige (SAK-Kop.01-71 (1590) fol. 30b) ; 1592 I 9 für 1591, sv. Mikuláš 44 Ehepaare, 1 Witwe, 21 Ledige (SAK-Kop.01.-73 (1592) fol. 6a) ;
156. fol.184a ;
157. fol. 8a ;
158. fol. 9a ;
159. fol. 17a ;
160. fol. 12a ;
161. fol.181a ;

162. SAB-A7-K17, fol. 69a ;
163. fol.112a ;
164. SAB-A7-K25, fol. 10a ;
165. fol. 9a ; SAB-A7-K45 (kniha 32) fol. 3a;
166. fol. 25a ; fol. 6a;
167. fol. 12a ; fol. 3b;
168. fol. 13a ; fol. 4a;
169. fol. 2a ; fol. 2a;
170. fol. 68a ; fol.14a;
171. fol. 26a ; fol. 6a;
172. fol.104a ; fol.18b;
173. fol. 1a ; fol. 2a;
174. fol. 45a ;
175. fol. 36a ; fol. 7a;
176. fol. 34a ; fol. 7a;
177. fol. 3a ; fol. 2a;
178. fol. 17a ; fol. 4b;
179. fol.103a ; fol.18b;
180. SAB-A7-K33, fol.31a; 1599, sv. Bartoloměj sind nur 41 Ehepaare und 31 Ledige deklariert (SAB-A7-K32, fol. 33a);
181. fol.44a/b;
182. fol. 42a ;
183. fol. 15a ;
184. fol. 12a ; zusätzlich 2 Abgebrannte
185. fol. 66a ;
186. fol. 26a ;
187. fol. 99a ;
188. fol. 5a ;
189. fol. 37a ;
190. fol.146a ;
191. fol. 32a ;
192. fol. 10a ;
193. fol. 43a ;
194. fol. 98a ;
195. SAB-A7-K37, fol. 33a ; sv.Mikuláš nur 5 Ledige und 16 Ehepaare (SAB-A7-K38, fol. 44a) ;

196. SAB-A7-K37, fol. 2a (Restanti) ; SAB-A7-K38, fol.4a;
197. fol. 14a;
198. fol. 12a (Restanti) ; SAB-A7-K38, fol.3a;
199. SAB-A7-K38, fol.104a;
200. Haas, AŽV, Nr.421 ; Haas, AŽV, Nr. 423 ;
201. SAB-A7-K37, fol. 20a; SAB-A7-K38, fol. 29a ;
202. fol. 9a; davon Biskupice-Anteil 1 Ehepaar, 2 Ledige (fol.8a-Restanti); SAB-A7-K38, fol.14a, davon Biskupice- Anteil wie oben fol. 24a ;
203. Restanti fol. 21a;
204. SAB-A7-K38, fol. 14a ;
205. SAB-A7-K37, fol. 43a ; sv.Mikuláš nur 10 Ehepaare und 9 Ledige (SAB-A7-K38, fol. 168a);
206. fol. 8a; SAB-A7-K38, fol. 12a ;
207. fol. 15a; fol. 21a ;
208. (Restanti), fol. 13a; SAB-A7-K38,fol.27a; Ehepaare jeweils nicht spezifiziert ;
209. fol.129a; SAB-A7-K38, fol. 165a/b;
210. fol. 1a, dazu ein ödes Judenhaus und /?/ acht Judenhäuser; SAB-A7-K38, fol. 1a, dazu ein ödes Judenhaus und acht Judenhäuser ;
211. fol.104a; (SAB-A7-K38, fol. 133a);
212. (Restanti), fol. 23a; SAB-A7-K38, fol.51a;
213. SAB-A7-K46 (kniha 37) fol. 3a;
214. fol. 4a;
215. fol. 14b;
216. fol. 5a;
217. fol. 5a;
218. fol. 8a;
219. fol. 21b;
220. fol. 6b;
221. fol. 7a;
222. fol. 7a;
223. SAB-G10-246, fol. 35a und 51a ;
224. fol. 38a und 54b ;
225. fol. 35a und 51a ;
226. fol. 36a und 52a ;

227. fol.42a und 58b;
228. fol.40a und 56b;
229. fol.36a und 52a;
230. fol.40a und 56b; dort für sv.Mikuláš nur 9 Ledige;
231. fol.35b und 51b;
232. fol.34a und 50a und 58a; Osoblaha ohne Spezifizierung aus den dortigen Juden 45 fl.
233. fol.41b und 58a;
234. fol.36a und 52a;
235. fol.40a und 56a, wobei nur die ledigen Juden versteuert sind, jedoch nicht die (1611) 13 jüdischen Ehepaare vgl. SAB-G10-246, fol. 194a ;
236. fol.42a und 58b;
237. fol. 34b und 50a;
238. fol.40b und 56b;
239. fol.35a (einschließlich Buchlov, fehlt für sv. Mikuláš!)
240. SAB-G10-246, fol.78b und 153a ;
241. fol.93a;
242. fol.79a und 153b;
243. fol.82a und 156a;
244. fol.110b und 175b;
245. fol.83a und 156b;
246. fol.102b und 170a; dort 24 Ledige;
247. fol.81a und 155a;
248. fol.150b;
249. fol.108b;
250. fol.83b und 157a;
251. fol.100b und 168b;
252. fol.111b und 176b;
253. fol.76a und 151a ;
254. fol.103b ("židovka" 42 fl. ?) und 170b;
255. fol. 79a;
256. fol.189b;
257. fol.192b;
258. fol.189b;

259. SAB-G10-246, fol.190b;
260. fol.196b;
261. fol.194b;
262. fol.190b;
263. fol.194b;
264. fol.190a;
265. fol.188b;
266. fol.196a;
267. fol.190b;
268. fol.193a;
269. fol.194a;
270. fol.196b;
271. fol.188b;
272. fol.195a;
273. fol.189b;
274. fol.209a und 254b;
275. fol.254a;
276. fol.225a (dort angegeben als Ehepaare!) und 264a (dort nur 5, die als ledige Juden deklariert sind!) ;
277. fol.209b und 255a;
278. fol.213a und 257a;
279. fol.242b und 274b;
280. fol.269a;
281. fol.235a und 269b;
282. fol.256a;
283. fol.205a;
284. fol.206a und 252b;
285. fol.240b und 273b;
286. fol.214b und 258a;
287. fol.265b;
288. fol.268b;
289. fol.243b und 275b;
290. fol.206b und 252b;
291. fol.235b und 270a;
292. fol.209b und 254b (dort nur 1!) ;
293. fol.279b und 294b, davon jeweils 15 Ehepaare als nicht angesessene (neusedlých) bezeichnet;

294. SAB-G10-246, fol. 279a ;
295. fol. 284a und 299a;
296. fol. 279b (die 21 Ehepaare sind als angesessen (usedlých) bezeichnet) und 294b (dort 22 Ehepaare);
297. fol. 281a und 296a;
298. fol. 289a;
299. fol. 286a, davon 32 Ehepaare als nicht angesessen (neusedlých) bezeichnet ;
300. fol. 281b und 296b ;
301. fol. 281a und 296a (dort nur 7 Ehepaare und 1 Lediger) ;
302. fol. 286b ;
303. fol. 295b ;
304. fol. 278a und 293a ;
305. fol. 278b und 293a (dort nur Angabe des Betrages von 28 fl.15 gr. aus Juden) ;
306. fol. 288a ;
307. fol. 281b (davon 30 Ehepaare als nicht angesessen bezeichnet und 296a dort nur 24 Ehepaare, von denen 12 als nicht angesessen bezeichnet werden, und 6 Ledige) ;
308. fol. 284a und 299a ;
309. fol. 285b;
310. fol. 289a;
311. fol. 278b und 293b (dort nur 26 Ehepaare);
312. fol. 286b;
313. fol. 279b und 294b;

AUSWÄRTIGE JUDEN IN MÄHRISCHEN STÄDTEN UND MÄRKTEN

Herkunftsort	Erwähnungsort	Jahr	Quelle
Boleradice	Slavkov	1617	Chajim z.B. /SAB-G371--Slavkov 1617 S. 7 /
Brod Uherský	Bzenec	1604	Holman z Br. /SAB-G371-- Bzenec 1604, S. 48/
	Kroměříž	1599	Josef žid Brodský /Peřinka, Kroměříž I, 292 /
Bučovice	Stážnice	1595ff	Jakub Bučovský /SAB-G371-Strážnice 1595 ff, fol.4b/
	Tovačov	1561	Izák Bučovský /SAB-G10-742, fol. 29a /
Bzenec	Slavkov	1617	Aron z B. /SAB-G371-Slavkov 1597, S. 7 /
			/SAB-G371-Slavkov 1617, S. 28/
Častice	Strážnice	1595ff	Izák Častinský /SAB-G371--Strážnice 1595 ff, fol.4b/
Dřevohostice	Kroměříž	1606 II 6	Beneš Dřevohostický /Peřinka, Kroměříž I, 302/
		1616	Samuel Dřevohostický /Peřinka, Kroměříž I, 289/
Hluk	Bzenec	1604	Leo Hluckého syn, /SAB--G371-Bzenec 1604, S.48/
Hodonín	Slavkov	1597	Jakub žid z H. /SAB-G371--Slavkov 1597, S. 7 /
		1617	Jakub žid Hodoňský /SAB--G371-Slavkov 1617, S.29/
Kojetín	Bzenec	1604	Šalomoun z.K. /SAB-G371--Bzenec 1604, S. 22/
			Aron z K./SAB-G371-Bzenec 1604, S.25/
			Lazar z K./SAB-G371-Bzenec 1604, S. 49/
	Kroměříž	1616	Abraham Kojetínský /Peřinka, Kroměříž I, 289/
	Ostroh	1592	Friedrich Kojeteiner /SAB-G10-689, fol. /
	Strážnice	1595ff	Izák Kojetínský /SAB-G371--Strážnice 1595 ff,fol.4b/

Herkunftsort	Erwähnungsort	Jahr	Quelle
Koryčany	Bzenec	1604	Jakob z Koryčan sklenář /SAB-G371-Bzenec 1604, S.49/
	Tovačov	1561	Aronek Koryčanskej žid /SAB-G10-742, fol. 18a/
			Izák Koryčanskej žid /SAB-G10-742, fol. 26a/
Kunovice	Bzenec	1604	Libl Baruchů syn z Kunovic /SAB-G371-Bzenec 1604,S.50/
Lipník	Strážnice	1595ff	Izák Lipenský /SAB-Lipník-G 371 1595ff, fol. 5a/
Loštice	Slavkov	1597	Matěj Loštický /SAB-G371-Slavkov 1597, S.9 /
Mikulov	Bzenec	1604	Jakob z Niklspurku /SAB--G371-Bzenec 1604, S.50/
Miroslav	Pohořelice	~1611	Eisig Mislitzer Jud /SAB--G10-684/II, fol. 62a/
Osoblaha	Bzenec	1604	Mojžíš z O. /SAB-G371-Bzenec 1604, S. 48/
Ostroh	Bzenec	1604	Mojžíš z Ostrohu /SAB-G371--Bzenec 1604, S. 49/
Podivín	Bzenec	1604	Izák Podivinský /SAB-G371-Bzenec 1604, S. 25/
Prostějov	Strážnice	1595ff	Abraham Prostějovský Baruch Prostějovský /SAB--G371-Prostějov 1595 ff, fol. 4b/
Slatina	Ostroh	1592	Salomon Lateiner /SAB-G10--689, fol. /
Šternberk	Tovačov	1561	Žalman Štemberský /SAB-G10-742, fol. 28a/
	Bzenec	1588	Abraham Strážnický /Hanák, Bzenec, S. 48/
Strážnice	Bzenec	1604	Izák Strážnický /SAB-G371-- Bzenec 1604, S. 48/
	Tovačov	1561	Lazar Strážnický /SAB-G10--742, fol. 26b/
Žerovice	Bzenec	1604	Jakub Žerovský, Samuel z Žerovic /SAB--G371-Bzenec 1604, S.48/

A u s l a n d :

Herkunfts-ort	Erwähnungs-ort	Jahr	Quelle
Frankfurt/M.	Slavkov	1597	Mojžíš žid z Fr. /SAB-G371-Slavkov 1597, S.7/
Holen /?/	Bzenec	1604	Leo z Holena /SAB-G371-Bzenec 1604, S.49/
Komnian /?/	Strážnice	1595ff	Lukáš Komnianský /SAB-G371-Strážnice 1595 ff, fol.5a/
Krakau	Slavkov	1606	Fajtl Krakovský /SAB-G371-Slavkov 1606, S.6/
		1617	Fejtl Krakovský /SAB-G371-Slavkov, 1617, S.29/
Lipov /?/	Strážnice	1595ff	Mikuláš Lipovský /SAB-G371-Strážnice 1595 ff, fol.5a/
Petržalka	Kojetín	1596	Abraham Petraželků /SAB-G371-Kojetín 1596, S.5/
Wien	Bzenec	1604	Jakub z Vídně /SAB-G371-Bzenec 1604, S.49/

KARTE DER JUDENANSIEDLUNGEN IN MÄHREN